STRATEGIA DE DEZVOLTARE A JUDEȚULUI SĂLAJ PENTRU PERIOADA 2015-2020

Zalău
2016

Introducere. Metodologia elaborării strategiei

Elaborarea Strategiei de Dezvoltare a Județului Sălaj pentru perioada 2015-2020 a vizat următoarele obiective specifice:

- identificarea și validarea, într-un cadru participativ larg, a celor mai importante nevoi și probleme de dezvoltare cu care se confruntă județul și comunitățile locale de la nivelul acestuia, în toate domeniile de interes (infrastructură de transport și echiparea teritoriului, mediu și energie, dezvoltare economică, capacitate administrativă și cooperare teritorială, incluziune socială, sănătate și educație, turism și cultură etc.;
- evaluarea gradului de implementare a strategiei județene și a strategiilor locale de dezvoltare aferente perioadei de programare 2007-2013 și identificarea intervențiilor cuprinse în acestea care ar putea fi realizate în perioada 2014-2020;
- identificarea punctelor tari, slabe, a oportunităților și amenințărilor la adresa dezvoltării durabile a județului, care să fie valorificate, respectiv diminuate prin măsuri concrete în perioada actuală de programare;
- definirea și validarea unei viziuni și a unor ținte realiste de dezvoltare a județului pentru perioada 2015-2020, cu orizont 2030, asupra cărora să existe un consens și o asumare din partea tuturor actorilor relevanți de la nivel local;
- identificarea intervențiilor concrete, majore, care trebuie implementate pentru atingerea viziunii și țintelor de dezvoltare ale județului, în contextul resurselor de care acesta dispune;
- corelarea priorităților de dezvoltare de la nivelul județului cu cele deja stabilite la nivel european, național, regional, dar și local, cuprinse în diferite documente programatice (de ex. master plan-uri, strategii, planuri de acțiune, studii sectoriale, documentații de amenajare a teritoriului și urbanism etc.);
- transmiterea unui mesaj public coerent către locuitori, turiști și investitori de asumare de către toți actorii relevanți de la nivelul județului cu privire la asumarea unor obiective de dezvoltare pentru orizontul anului 2020;
- elaborarea unui document județean de planificare strategică, care să traseze liniile directoare pentru elaborarea unor strategii și planuri de acțiune la nivel subjudețean;
- stabilirea unui portofoliu realist de proiecte mature de investiții, care să permită creșterea gradului de absorbție a surselor externe – naționale și europene – de finanțare.

Strategia de Dezvoltare a Județului Sălaj pentru perioada 2015-2020 este structurată după cum urmează:

- *Sinteza profilului județului* – care prezintă într-o manieră sintetică, ușor de parcurs, principalele probleme, constrângeri și nevoi de dezvoltare de la nivelul județului, pe fiecare dintre cele 6 domenii de analiză ale strategiei. De asemenea, aceasta cuprinde o prezentare a avantajelor competitive și comparative ale județului și a soluțiilor propuse în strategie pentru

valorificarea acestora în perioada 2015-2020, precum și a problemelor strategice identificate și a soluțiilor de depășire sau amelioare ale acestora. Nu în ultimul rând, viziunea de dezvoltare a județului este detaliată în oferta previzionată a județului în perioada 2015-2020, cu orizont 2030, pentru cele 3 categorii mari de public-țintă: cetățenii, investitorii/antreprenorii și turiștii, ca elemente definitorii ale brandului județean;

- *Profilul județului* – prezintă mai detaliat, într-o abordare comparativă și temporală, plecând de la date statistice, documente elaborate anterior la diferite nivele teritoriale, informații primite de la autoritățile publice locale și alte instituții relevante, problemele și nevoile de la nivelul fiecărui domeniu de analiză, reprezentările cartografice ale disparităților socio-economice și de infrastructură dintre localitățile județului, relațiile de cauzalitate dintre acestea, precum și proiectele care au fost implementate în perioada 2007-2013;
- *Analiza SWOT* (generală, pentru toate domeniile de analiză) – care identifică principalele puncte tari, slabe, oportunități și amenințări rezultate din analiza situației existente și validate în cadrul grupurilor de lucru și a consultărilor cu actorii relevanți. Acestea au stat la baza construirii arborelui problemelor și obiectivelor;
- *Viziunea și Misiunea* – stabilite și validate la nivelul structurilor parteneriale, viziunea și misiunea au rolul de direcții și ținte strategice-umbrelă pentru întregul set de priorități, măsuri și proiecte aferente actualului ciclu de planificare strategică;
- *Cadrul Strategic* – care cuprinde o trecere în revistă a principalelor documente de planificare strategică și teritorială de la nivel european și național, pentru a asigura coerența externă a strategiei cu acestea, respectiv obiectivele generale, obiectivele specifice, prioritățile și măsurile asumate la nivel județean pentru orizontul 2020, în strânsă corelare cu nevoile de dezvoltare identificate și cu liniile directoare de la nivelurile teritoriale superioare. Acestea au fost organizate în 8 strategii județene sectoriale, respectând în linii mari configurația programelor operaționale din perioada de programare 2014-2020, fiecare dintre aceste strategii cuprinzând o analiză SWOT sectorială (extrasă din Analiza SWOT generală), o viziune sectorială (subsumată viziunii și misiunii generale), un obiectiv general sectorial (subsumat obiectivului general al strategiei), obiective specifice și măsuri;
- *Portofoliul de proiecte prioritare al județului pentru perioada 2015-2020* – este structurat pe toate tipurile de surse de finanțare (respectiv pe fiecare program operațional disponibil în perioada 2014-2020 și pe alte surse de finanțare – fonduri guvernamentale, resurse proprii, fonduri private, PPP, credite etc.) și de beneficiari (proiecte ale Consiliului Județean, proiecte sectoriale ale județului, implementate de alți actori, precum și proiecte ale autorităților publice locale și ale celorlalți actori relevanți de la nivel local), cuprinde inclusiv detalii (valoare estimată, beneficiari și parteneri, surse de finanțare) pentru fiecare dintre intervențiile propuse (cuprins în Anexe). Pentru a asigura coerența internă a documentului, pentru fiecare proiect din

portofoliu au fost indicate obiectivul general, obiectivul specific și măsura din strategie în care respectiva propunere se încadrează;

- *Planul de acțiuni* – inventariază și prioritizează în ordine cronologică acțiunile concrete de întreprins pentru atingerea obiectivelor specifice de dezvoltare stabilite în strategie, identifică sursele de finanțare ale acțiunilor și responsabili pentru ducerea la îndeplinire a acestora;
- *Sistemul de monitorizare și evaluare* - stabilește sistemul de implementare, diseminare, monitorizare și evaluare al strategiei, bazat pe un sistem de indicatori obiectivi și ușor de măsurat.

Unul dintre aspectele esențiale avute în vedere la elaborarea Strategiei de Dezvoltare a Județului Sălaj pentru perioada 2015-2020 a fost implicarea continuă și activă a tuturor actorilor de la nivelul județului și al comunităților locale, de la instituții publice, instituții deconcentrate, entități locale din subordinea acestora, companii și investitori privați, ONG-uri, mass-media și cetățeni. În acest sens, consultanții externi au aplicat chestionare în rândul reprezentanților autorităților publice locale, centralizând și integrând opiniile acestora, au organizat mai multe întâlniri cu echipa Consiliului Județean Sălaj și au organizat grupuri de lucru sectoriale deschise publicului larg, la care au participat peste 100 de experți. Varianta de lucru a strategiei a fost postată pe site-ul Web al Consiliului Județean timp de 15 de zile, perioadă în care a putut fi consultată și analizată de către toți cei interesați.

Cuprins

INTRODUCERE. METODOLOGIA ELABORĂRII STRATEGIEI 2

CUPRINS 5

SINTEZA STRATEGIEI DE DEZVOLTARE A JUDEȚULUI SĂLAJ PENTRU PERIOADA 2015-2020 9

SECȚIUNEA A 57

PROFILUL JUDEȚULUI SĂLAJ 57

I. JUDEȚUL SĂLAJ – DESCRIERE GENERALĂ 58
I.1. AȘEZAREA 58
I.2. AȘEZAREA 58
I.3. REȚEAUA HIDROGRAFICĂ 59
I.4. CLIMA 59
I.5. STRUCTURA ADMINISTRATIV-TERITORIALĂ 60
I.5.1. UNITĂȚI ADMINISTRATIV-TERITORIALE (U.A.T.): 60
I.5.2. TABLOUL DEMOGRAFIC GENERAL: 60
I.6. CĂILE DE COMUNICAȚIE 62
I.7. CENTRELE URBANE ALE SĂLAJULUI – SCURTĂ PREZENTARE 63
I.8. RESURSELE NATURALE 66
I.9. PRINCIPALELE CONCLUZII ALE CAPITOLULUI: 68
II. NIVELUL DE DEZVOLTARE AL JUDEȚULUI SĂLAJ 69
II. 1. PROFILUL ECONOMIC AL JUDEȚULUI 69
II. 2. INDICI AI DEZVOLTĂRII UMANE 82
II.3. INDICATORII DEZVOLTĂRII RURALE 84
II.4. PRINCIPALELE CONCLUZII ALE CAPITOLULUI 95
III. INFRASTRUCTURI FIZICE 97
III.1. INFRASTRUCTURA DE TRANSPORT 97
III.2. INFRASTRUCTURI EDILITARE ȘI DE MEDIU 106
III.3. REȚEAUA DE DISTRIBUȚIE A GAZELOR NATURALE 113
III.4. INFRASTRUCTURA DE TRANSPORT A ENERGIEI ELECTRICE 115
III.5. INFRASTRUCTURI SOCIAL-CULTURALE 116
III.6. INFRASTRUCTURA DE LOCUIRE 130
III.7. PRINCIPALELE CONCLUZII ALE CAPITOLULUI: 132
III. PROFILUL ECONOMIC AL JUDEȚULUI 137
IV.6. PRINCIPALELE CONCLUZII ALE CAPITOLULUI: 167
IV. MEDIUL 169
V.14. PRINCIPALELE CONCLUZII ALE CAPITOLULUI: 189
V. RESURSELE UMANE 191
VI.3. PARTICIPAREA PE PIAȚA FORȚEI DE MUNCĂ 206
VI.4. SĂNĂTATE 214
VI.5. ASISTENȚĂ SOCIALĂ 218
VI.6. PRINCIPALELE CONCLUZII ALE CAPITOLULUI 221
VII. CAPACITATE ADMINISTRATIVĂ 222
VII.1. ADMINISTRAȚIE PUBLICĂ LOCALĂ 222
VII.2. BUGETE LOCALE 225

VII.3. STRUCTURI ASOCIATIVE ALE ADMINISTRAȚIEI PUBLICE LOCALE 232
VII.4. PRINCIPALELE CONCLUZII ALE CAPITOLULUI: 238
VIII. RELAȚII INTERNAȚIONALE ȘI COOPERARE TERITORIALĂ 239
VIII.4. PRINCIPALELE CONCLUZII ALE CAPITOLULUI 241

SECȚIUNEA B 243

ANALIZA SWOT (GENERALĂ) 243

SECȚIUNEA C 253

VIZIUNEA ȘI MISIUNEA JUDEȚULUI SĂLAJ PENTRU PERIOADA 2015-2020, CU ORIZONT 2030. 253

VIZIUNEA DE DEZVOLTARE A JUDEȚULUI SĂLAJ PENTRU PERIOADA 2015-2020, CU ORIZONT 2030 254
MISIUNEA 254
OBIECTIVUL GENERAL AL STRATEGIEI JUDEȚULUI SĂLAJ PENTRU PERIOADA DE PROGRAMARE 2014-2020 254

SECȚIUNEA D 259

CADRUL STRATEGIC 259

CONTEXTUL STRATEGIC DE LA NIVEL EUROPEAN, NAȚIONAL ȘI REGIONAL 260

STRATEGIA SECTORIALĂ I 294

TRANSPORT 294

I.1. ANALIZA SWOT SECTORIALĂ: 295
I.2. VIZIUNEA SECTORIALĂ A JUDEȚULUI SĂLAJ PENTRU PERIOADA 2015-2020 CU ORIZONT 2030: 296
I.3. OBIECTIVE STRATEGICE SECTORIALE: 297

STRATEGIA SECTORIALĂ II 299

COMPETITIVITATE 299

II.1. ANALIZA SWOT SECTORIALĂ: 300
II.2. VIZIUNEA SECTORIALĂ A JUDEȚULUI SĂLAJ PENTRU PERIOADA 2015-2020 CU ORIZONT 2030: 302
II.3. OBIECTIVE STRATEGICE SECTORIALE: 303

STRATEGIA SECTORIALĂ III 307

RESURSE UMANE 307

III.1. ANALIZA SWOT SECTORIALĂ: 308
III.2. VIZIUNEA SECTORIALĂ A JUDEȚULUI SĂLAJ PENTRU PERIOADA 2015-2020, CU ORIZONT 2030: 309
III.3. OBIECTIVE STRATEGICE SECTORIALE: 310

STRATEGIA SECTORIALĂ IV 312

MEDIU 312

IV.1. ANALIZA SWOT SECTORIALĂ: 313

IV.2. VIZIUNEA SECTORIALĂ A JUDEȚULUI SĂLAJ PENTRU PERIOADA 2015-2020, CU ORIZONT 2030: 314
IV.3. OBIECTIVE STRATEGICE SECTORIALE: 315

STRATEGIA SECTORIALĂ V 317

AGRICULTURĂ ŞI DEZVOLTARE RURALĂ 317

V.1. ANALIZA SWOT SECTORIALĂ: 318
V.2. VIZIUNEA SECTORIALĂ A JUDEȚULUI SĂLAJ PENTRU PERIOADA 2015-2020, CU ORIZONT 2030: 321
V.3. OBIECTIVE STRATEGICE SECTORIALE: 322

STRATEGIA SECTORIALĂ VI 326

DEZVOLTARE URBANĂ DURABILĂ 326

VI.1. ANALIZA SWOT SECTORIALĂ: 327
VI.2. VIZIUNEA SECTORIALĂ A JUDEȚULUI SĂLAJ PENTRU PERIOADA 2015-2020, CU ORIZONT 2030: 330
VI.3. OBIECTIVE STRATEGICE SECTORIALE: 331

STRATEGIA SECTORIALĂ VII 334

CAPACITATE ADMINISTRATIVĂ 334

VII.1. ANALIZA SWOT SECTORIALĂ: 335
VII.2. VIZIUNEA SECTORIALĂ A JUDEȚULUI SĂLAJ PENTRU PERIOADA 2015-2020, CU ORIZONT 2030: 336
VII.3. OBIECTIVE STRATEGICE SECTORIALE: 336

STRATEGIA SECTORIALĂ VIII 339

RELAȚII INTERNAȚIONALE ȘI COOPERARE TERITORIALĂ 339

VIII.1. ANALIZA SWOT SECTORIALĂ: 340
VIII.2. VIZIUNEA SECTORIALĂ A JUDEȚULUI SĂLAJ PENTRU PERIOADA 2015-2020, CU ORIZONT 2030: 340
VIII.3. OBIECTIVE STRATEGICE SECTORIALE: 341

SECȚIUNEA E 344

PORTOFOLIUL DE PROIECTE PENTRU PERIOADA 2014-2020 344

PORTOFOLIUL DE PROIECTE PENTRU POR 2014-2020 345
PORTOFOLIUL DE PROIECTE PENTRU POIM 2014-2020 353
PORTOFOLIUL DE PROIECTE PENTRU PNDR 2014-2020 356
PORTOFOLIUL DE PROIECTE PENTRU POCU 2014-2020 359
PORTOFOLIUL DE PROIECTE PENTRU POCA 2014-2020 367
PORTOFOLIUL DE PROIECTE PENTRU POC 2014-2020 368
PORTOFOLIUL DE PROIECTE PENTRU BUGETELE LOCALE, DE STAT ȘI ALTE SURSE EXTERNE 369
PORTOFOLIUL DE PROPUNERI DE INTERVENȚII/ PROIECTE PENTRU SFERA ACTIVITĂȚILOR DE RELAȚII INTERNAȚIONALE ȘI COOPERARE TERITORIALĂ 377

SECȚIUNEA E 380

PLANUL DE ACȚIUNI 380

SECȚIUNEA F 385

SISTEMUL DE MONITORIZARE ȘI EVALUARE **385**

SISTEMUL DE MONITORIZARE ȘI EVALUARE A IMPLEMENTĂRII STRATEGIEI **386**
INDICATORII DE MONITORIZARE ȘI EVALUARE AI STRATEGIEI **388**
INDICATORI DE IMPACT 388
INDICATORI DE OBIECTIV ȘI DE REZULTAT 389
PROCESUL DE INFORMARE ȘI DISEMINARE **399**

MULȚUMIRI **400**

SINTEZA STRATEGIEI DE DEZVOLTARE A JUDEȚULUI SĂLAJ PENTRU PERIOADA 2015-2020

Viziunea de dezvoltare a județului, definită pentru un orizont de timp mai îndelungat (perioada 2015-2020, cu orizont 2030), pentru a acoperi cel puțin două cicluri de programare europeană, este următoarea:
”Sălajul va fi, la finalul perioadei 2015-2020, cu orizont 2030, un județ conectat la rețeaua majoră de transport din Europa Centrală, mai atractiv pentru investitori, antreprenori și turiști, care va oferi cetățenilor săi o calitate a vieții îmbunătățită, prin accesul nediscriminator la ocupare și servicii publice de calitate, beneficiind de o administrație eficientă și proactivă și respectând principiile dezvoltării durabile.”

Viziunea de dezvoltare a județului pentru acest orizont mai îndelungat a fost transpusă într-un obiectiv general pentru ciclul de programare 2014-2020, cel acoperit de prezentul document strategic, după cum urmează:
”Creșterea durabilă a calității vieții locuitorilor județului Sălaj, prin îmbunătățirea conectivității acestuia, furnizarea de servicii publice de calitate, reducerea diferențelor de dezvoltare între mediul urban și rural, oportunități sporite de ocupare în domenii cu valoare adăugată ridicată (industria metalurgică și a produselor din metal, a cauciucului, a mobilei, a materialelor de construcții, bio agro-food, turism) și incluziunea socială a categoriilor defavorizate”.
Viziunea a fost, ulterior, detaliată pe oferta previzionată a județului pentru cele 3 categorii de public-țintă ale documentului strategic (cetățenii, iinvestitorii/antreprenorii și turiștii), plecând de la piramidele nevoilor acestora, concepute de Banca Mondială în anul 2015.

Piramida nevoilor cetățenilor

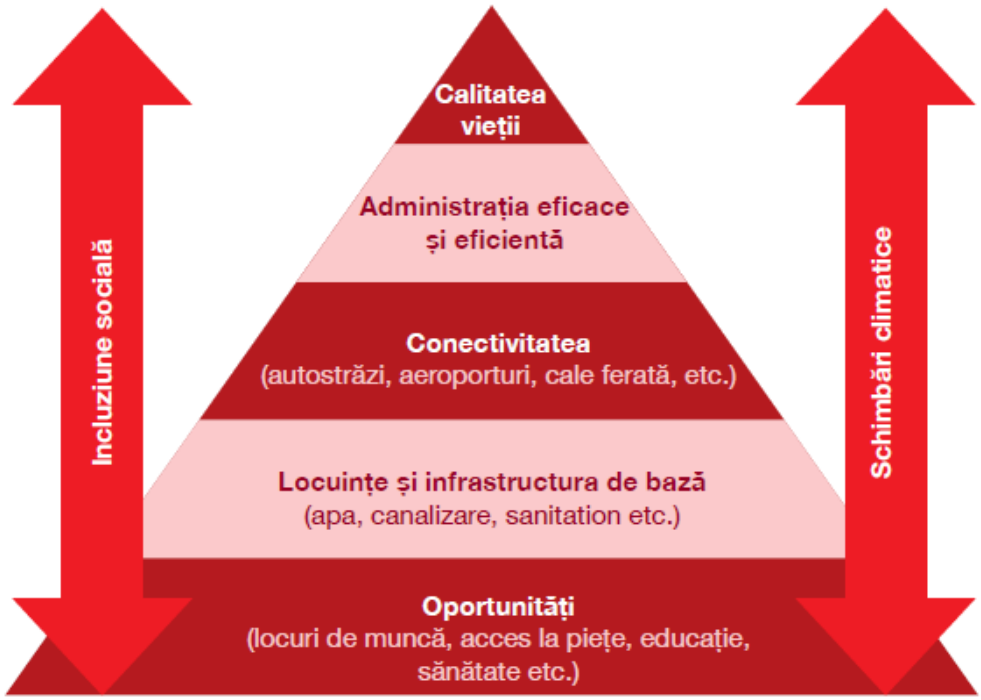

Nevoia resimțită de cetățean	Oferta județului Sălaj pentru perioada 2015-2020, cu orizont 2030
Oportunități	• Investitori atrași în domenii cu valoare adăugată ridicată și cu un nivel de salarizare superior mediei, prin infrastructură, servicii de afaceri și facilități fiscale adecvate, asigurarea cu personal calificat, măsuri de promovare și internaționalizare • Ofertă de locuri de muncă vacante în creștere, cu precădere în domeniul serviciilor și a ramurilor industriale cu valoare adăugată ridicată • Infrastructură și servicii educaționale de calitate în toate localitățile județului (număr suficient de locuri în creșe și grădinițe, campusuri școlare, unități de învățământ cu spații adecvate și dotate corespunzător, oferta educațională corelată cu cerințele pieței muncii, sistem rapid și sigur de transport școlar, oportunități sporite de pregătire practică, cadre didactice calificate și bine pregătite, abandon școlar redus etc.) • Infrastructură și servicii medicale la standarde internaționale (spitale, ambulatorii și cabinete modernizate și dotate cu aparatură de ultimă generație, centre de permanență în mediul rural, sistem de medicină de urgență performant, personal medical suficient, programe de prevenție și screening pentru principalele afecțiuni, asistență medicală primară pentru toți cetățenii, asistență medicală comunitară pentru grupurile defavorizate etc.) • Infrastructură și servicii sociale de calitate (centre rezidențiale și de zi, servicii de informare, consiliere, orientare pentru toate categoriile vulnerabile de cetățeni – mai ales vârstnici, copii ai căror părinți sunt în străinătate sau care au cerințe educaționale speciale, persoane cu dizabilități, persoane fără locuință, cu adicții, tineri care au părăsit sistemul de protecție etc, măsuri integrate de incluziune a comunităților defavorizate și marginalizate, mai ales a celor de romi)
Locuințe și infrastructură de bază	• Sisteme centralizate funcționale de alimentare cu apă potabilă și canalizare, inclusiv stații de epurare, în toate localitățile/aglomerările cu peste 50, respectiv 2.000 de locuitori echivalenți, în conformitate cu directivele europene • Rețea extinsă de distribuție a gazelor naturale pe teritoriul județului • Rețea de distribuție a energiei electrice extinse și modernizate, care să asigure conectarea tuturor locuințelor și agenților economici

	• Acces la infrastructura de broadband în toate localitățile județului • Blocuri de locuințe reabilitate termic și cu spații adiacente atractive • Locuințe sociale, pentru tineri și specialiști suficiente • Sistem de management integrat al deșeurilor funcțional în toate localitățile județului, bazat pe colectare selectivă și reciclare • Spații verzi, locuri de joacă, de socializare și de agrement accesibile, suficiente și bine întreținute • Locuri de parcare suficiente
Conectivitate	• Acces rapid la granița de vest, la principalii poli urbani și la aeroporturile internaționale din regiune, o dată cu finalizarea Autostrăzii Transilvania; • Mobilitate sporită în interiorul județului, cu precădere între centrele urbane și satele polarizate, dar și acces facil la Autostrada Transilvania prin reabilitarea și modernizarea rețelei de drumuri naționale și județene • Mobilitate sporită în interiorul localităților prin modernizarea străzilor, drumurilor comunale și a ulițelor, inclusiv a trotuarelor, intersecțiilor, parcărilor etc. • Eliminarea traficului greu din centrele urbane prin construcția/finalizarea șoselelor de centură • Sistem de transport în comun rapid, sigur și eficient în municipiul Zalău și în zona sa metropolitană • Alternative atractive de transport nemotorizat în centrele urbane prin amenajarea de zone pietonale, trotuare moderne și piste de biciclete
Administrație eficace și eficientă	• Servicii publice online disponibile la majoritatea instituțiilor publice din județ • Personal suficient și corespunzător pregătit în administrația locală • Documente de planificare strategică și teritorială adecvate, coerente, actualizate și aplicate • Lucrări de cadastru și carte funciară finalizate • Număr ridicat de evenimente de consultare publică • Structuri asociative funcționale și active în atragerea de resurse de dezvoltare • Volum ridicat de finanțări nerambursabile și număr mare de investiții de interes public realizate cu ajutorul acestora

Calitatea vieții	• Speranță de viață apropiată de media U.E. • Rată a infracționalității și criminalității scăzută • Nivel al PIB și veniturilor/locuitor cel puțin egal cu media națională • Rată a ocupării superioară mediei naționale • Rata de alfabetizare a populației superioară mediei naționale • Ofertă culturală diversificată și accesibilă • Oportunități atractive și diversificate de petrecere a timpului liber

Piramida nevoilor investitorilor / antreprenorilor

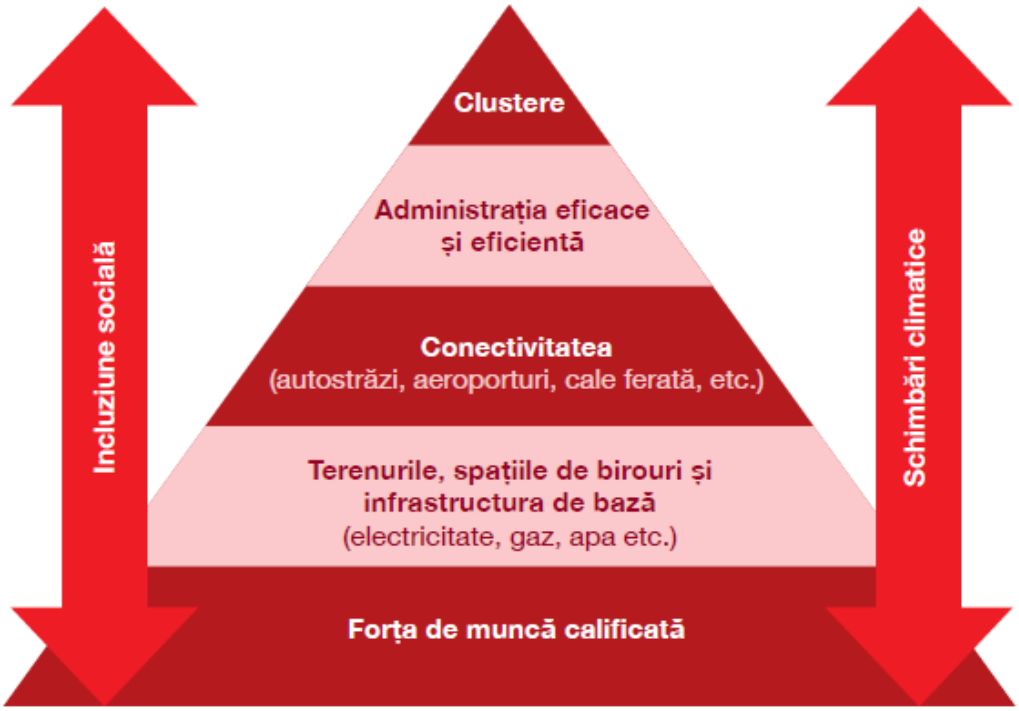

Nevoia resimțită de investitori și antreprenori	Oferta județului Sălaj pentru perioada 2015-2020, cu orizont 2030
Forță de muncă calificată	• Infrastructură și servicii educaționale de calitate în toate localitățile județului (campusuri școlare, unități de învățământ cu spații adecvate și dotate corespunzător, sistem rapid și sigur de transport școlar, oportunități sporite de pregătire practică, cadre didactice calificate și bine pregătite, abandon școlar redus etc.) • Cursuri gratuite de formare profesională continuă pentru grupurile defavorizate din județ • Ofertă educațională flexibilă și adaptată la profilul economic local, la toate nivelurile (liceal, profesional și tehnic, postliceal, universitar) • Număr mare de studenți cu domiciliul în județ la universitățile din marile centre universitare care ar putea reveni în județ pe fondul ofertei adecvate de locuri de muncă și a condițiilor îmbunătățite de mobilitate și de calitate a vieții din județ • Număr mare de lucrători cu domicilul în județ care au lucrat sau lucrează în străinătate, cu o experiență și o cultură a muncii de tip occidental, care ar putea reveni în județ • Programe de stagii practice, tutoriat, mentorat, burse pentru elevi derulate de instituțiile publice în cooperare cu întreprinderi • Cursuri gratuite de antreprenoriat pentru tineri și diverse grupuri vulnerabile • Sprijinirea financiară a inițiativelor de economie socială care vor atrage pe piața muncii o parte din persoanele dezavantajate / excluse din diferite motive • Inventar al resurselor de muncă disponibile în fiecare UAT (număr, vârstă, calificare, statut etc.) – ”Ghidul Investitorului”
Terenuri, spații de lucru și infrastructură de bază	• Inventar al terenurilor disponibile pentru investiții (inclusiv proprietate, suprafețe, utilități, reglementări urbanistice) la nivelul tuturor UAT-urilor din județ - ”Ghidul Investitorului” • Parc industrial nou în zona Zalău și existența parcurilor de la Jibou (public) și Nușfalău (privat), plus alte inițiative de constituire a unor platforme publice și private în alte localități din județ • Situri brownfield (spații industriale total sau parțial abandonate) disponibile pentru reutilizare și reconversie, funcție de nevoile investitorului

	• Suprafețe agricole extinse, lucrate preponderent în exploatații individuale de mici dimensiuni, cu potențial de asociere pentru a înființa ferme vegetale, inclusiv pomicole și viticole și zootehnice • Terenuri agricole pretabile la cultura viței de vie, a pomilor fructiferi, a plantelor tehnice și a creșterii animalelor • Potențial de piață ridicat pentru spații de depozitare și procesare a produselor agricole • Sisteme centralizate funcționale de alimentare cu apă potabilă și canalizare, inclusiv stații de epurare, în toate localitățile/aglomerările cu peste 50, respectiv 2.000 de locuitori echivalenți, în conformitate cu directivele europene • Rețea extinsă de distribuție a gazelor naturale pe teritoriul județului • Rețea de distribuție a energiei electrice extinse și modernizate, care să asigure conectarea tuturor agenților economici • Acces la infrastructura de broadband în toate localitățile județului
Conectivitate	• Acces rapid la granița de vest, la principalele piețe externe și interne și la aeroporturile internaționale din regiune, o dată cu finalizarea Autostrăzii Transilvania; • Mobilitate sporită în interiorul județului, cu precădere între centrele urbane și satele polarizate, dar și acces facil la Autostrada Transilvania prin reabilitarea și modernizarea rețelei de drumuri naționale și județene • Modernizarea rețelei de drumuri agricole, forestiere și de acces la obiectivele turistice din județ • Eliminarea traficului greu din centrele urbane prin construcția/finalizarea șoselelor de centură • Sistem de transport în comun rapid, sigur și eficient în municipiul Zalău și în zona sa metropolitană (pentru asigurarea mobilității forței de muncă recrutate)
Administrație eficace și eficientă	• Sprijin direct pentru obținerea de informații despre piața locală (imobiliară, a muncii, a serviciilor de afaceri etc.) – disponibilitatea ”Ghidul Investitorului” (informații despre active imobiliare, infrastructură și servicii de afaceri, parteneri de afaceri, servicii-suport, taxe, impozite și facilități fiscale, procesul de autorizare a lucrărilor etc.) • Furnizarea de infrastructură și servicii de afaceri în cadrul parcurilor industriale • Scheme de minimis privind acordarea de facilități fiscale pentru realizarea de investiții • Reglementări urbanistice favorabile dezvoltării economice

	(reglementarea clară a zonelor destinate producției, serviciilor etc.) • Birocrație redusă în procesul de obținere a acordurilor, avizelor, autorizațiilor de la instituțiile publice din județ • Includerea reprezentanților universităților în consiliile de administrație ale unităților de învățământ și încheierea de parteneriat public-private (de ex. pentru dotarea de laboratoare în școli) pentru a asigura corelarea ofertei educaționale cu cerințele investitorilor • Asigurarea accesului la infrastructura de transport și tehnico-edilitară pentru zonele vizate de investiții private
Clustere și alte forme asociative	• Înființarea de clustere inovative la nivelul principalelor aglomerări economice cu potențial de specializare inteligentă din județ (metalurgie și prelucrarea metalelor, industrie ușoară, industria cauciucului, industria mobilei, agro-food) • Aderarea companiilor din județ la clusterele deja existente în regiunea Nord-Vest (mobilă, agro-food, IT&C , energie etc.) • Sprijinirea de către autoritățile locale a internaționalizării întreprinderilor și a structurilor lor asociative, prin organizarea și participarea la târguri, expoziții, conferințe și alte evenimente externe de promovare a afacerilor • Sprijinirea inițiativelor de internaționalizare și sprijinire a întreprinderilor și clusterelor deja existente la nivel regional (de ex. cele derulate de ADR Nord-Vest)

Piramida nevoilor turiștilor

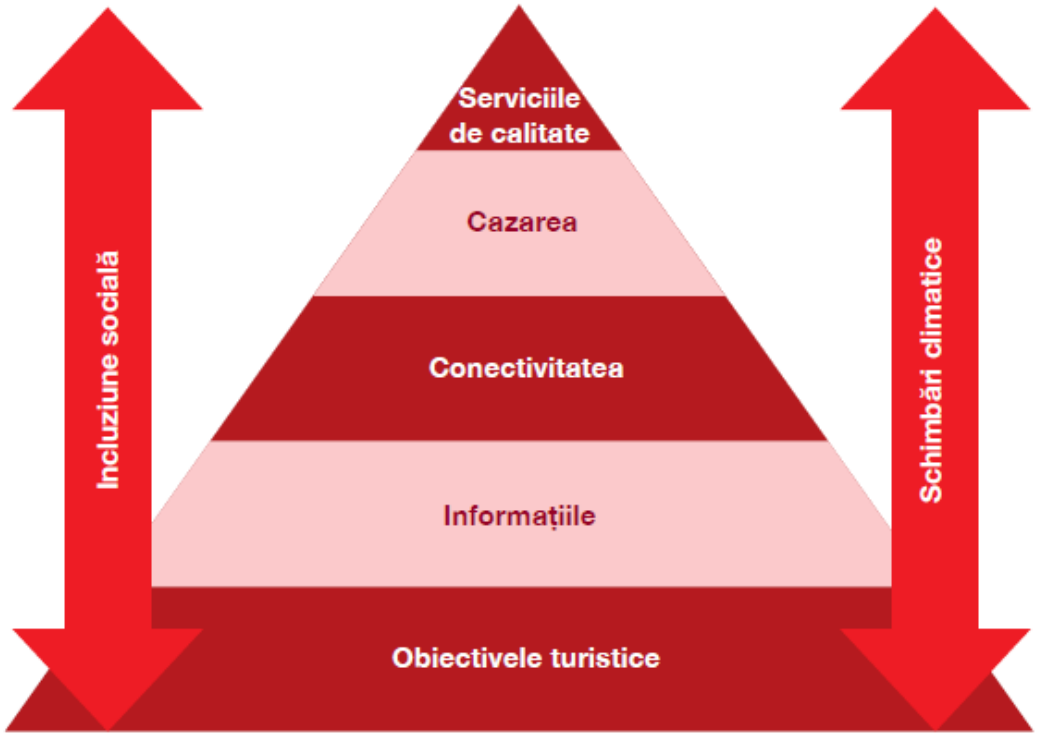

Nevoia resimțită de investitori și antreprenori	Oferta județului Sălaj pentru perioada 2015-2020, cu orizont 2030
Obiective turistice	• Resurse turistice naturale diversificate (ape minerale cu rol terapeutic, habitate și zone protejate, monumente ale naturii, zone montane, lacuri de acumulare, peisaje și resurse agricole) – care au beneficiat de lucrări de accesibilizare, amenajare pentru agrement, semnalizare și informare turistică, dezvoltare a bazei de cazare și de alimentație publică pentru practicarea turismului balnear, montan, rural/agroturism, științific, ecologic sau de agrement • Resurse turistice antropice foarte bogate (cetăți, castele, biserici de lemn și de zid, ansambluri și clădiri urbane, vestigii romane etc.) – care au beneficiat de lucrări de restaurare, de modernizare a infrastructurii de acces, a celei turistice, tehnico-edilitare, de semnalizare și informare – incluse în circuite culturale, istorice și religioase • Patrimoniu cultural imaterial bogat (tradiții, obiceiuri, meșteșuguri, gastronomie etc.) – care au beneficat de

	măsuri de conservare și promovare - care completează oferta pentru formele de turism rural / agroturism sau cultural • Obiective culturale (muzee, centre, case și cămine culturale, galerii de artă) – care au beneficiat de lucrări de reabilitare și modernizare, dotare și digitizare, care beneficiază de sprijin financiar și logistic din partea autorităților locale pentru a oferi un calendar permanent de activități culturale locuitorilor, dar și turiștilor • Evenimente culturale de importanță internațională și națională, atractive pentru un număr mare de locuitori, turiști și vizitatori, sprijinite de autorități și de alți actori locali, intens promovate • Circuite turistice tematice la nivelul regiunii Nord-Vest pentru turismul religios și cultural, ecologic, gastronomic, balnear, rural, montan etc.
Informații turistice	• Rețea funcțională de centre de informare și promovare turistică în toate zonele cu potențial • Brand turistic județean conceput și promovat corespunzător pe toate piețele-țintă (de ex. România, Ungaria, Austria, Germania, Ucraina, Slovacia, Polonia), axat pe elemente precum caracterul multietnic și multiconfesional al populației județului, apartenența acestuia la regiunea Transilvaniei și proximitatea față de alți poli turiști deja consacrați (de ex. Sălajul sau chiar Clujul) – cu potențial de concepere a unor circuite tematice integrate, trecutul său roman și Castrul de la Porolissum, Grădina Botanică de la Jibou, tradiția în fabricarea șampaniei și gastronomia locală, resursele turistice complexe și diversele forme de turism ce se pot practica (balnear, religios, cultural, istoric, rural etc.). • Derularea de campanii și evenimente de promovare a județului ca destinație turistică (de ex. prin participarea la târguri de profil, derularea de campanii media, utilizarea canalelor de social-media etc.)
Conectivitate	• Acces rapid la granița de vest, la principalele piețe turistice externe și interne și la aeroporturile internaționale din regiune, o dată cu finalizarea Autostrăzii Transilvania; • Mobilitate sporită în interiorul județului, cu precădere între centrele urbane și satele polarizate, dar și acces facil la Autostrada Transilvania prin reabilitarea și modernizarea rețelei de drumuri naționale și județene • Modernizarea rețelei de drumuri de acces la obiectivele turistice din județ • Infrastructură atractivă pentru transportul nemotorizat în

	centrele urbane (zone exclusiv pietonale, trotuare, piste de biciclete) • Sistem de transport în comun rapid, sigur și eficient în municipiul Zalău și în zona sa metropolitană (pentru obiectivele turistice din zonă)
Infrastructură turistică	• Sprijinirea financiară a investițiilor private în dezvoltarea bazei de cazare, alimentație publică și agrement din județ • Derularea de investiții publice pentru valorificarea resurselor turistice ale județului (de ex. pentru valorificarea resurselor de ape minerale cu rol terapeutic, accesibilizarea obiectivelor turistice, extinderea rețelelor tehnico-edilitare la acestea, extinderea și modernizarea infrastructurii de semnalizare și informare turistică, inclusiv marcarea traseelor montane, a celei publice de agrement și sportive etc.)
Servicii turistice de calitate	• Derularea de programe de formare profesională continuă pentru managerii și angajații din sectorul turistic și al alimentației publice • Organizarea de schimburi de experiență și de bune practici cu regiunile partenere pe tema dezvoltării durabile a turismului și a calității serviciilor de profil • Stimularea înființării de structuri asociative ale operatorilor din turism, care să elaboreze, implementeze și monitorizeze standardele de calitate din domeniu

Viziunea de dezvoltare a județului pentru perioada 2015-2020, cu orizontul 2030, ca și oferta sa investițională, turistică și pentru cetățeni, sunt transpuse în obiective generale sectoriale, obiective specifice și priorități din cele 8 strategii sectoriale propuse pentru ciclul 2014-2020, prezentate sintetic în tabelul de mai jos:

Viziunea de dezvoltare a județului Sălaj (2030)	Obiectiv general (2020)	Obiective Generale (sectoriale)	Obiective specifice
Sălajul va fi, la finalul perioadei 2015-2020, cu orizontul 2030, un județ conectat la rețeaua majoră de transport din Europa Centrală, mai atractiv pentru investitori, antreprenori și	**Creșterea durabilă a calității vieții locuitorilor județului Sălaj, prin îmbunătățirea conectivității acestuia, furnizarea de servicii publice de calitate, reducerea diferențelor de**	OG 1 Conectarea Județului Sălaj la principalele coridoare de transport din rețeaua TEN-T și centre urbane din regiunea nord-vest și creșterea	O.S.1.1 Asigurarea conectării județului Sălaj la infrastructura majoră TEN-T din România și Europa Centrală și de Est și la principalii poli urbani din regiune
			O.S.1.2. Creșterea conectivității cu rețeaua majoră, cu celelalte județe din regiune și întărirea

turiști, care va oferi cetățenilor săi o calitate a vieții îmbunătățită, prin accesul nediscriminator la ocupare și servicii publice de calitate, beneficiind de o administrație eficientă și proactivă și respectând principiile dezvoltării durabile	**dezvoltare între mediul urban și rural, oportunități sporite de ocupare în domenii cu valoare adăugată ridicată și incluziunea socială a categoriilor defavorizate**	mobilității durabile în interiorul acestuia	legăturilor de transport dintre centrele urbane și zonele rurale polarizate
			O.S.1.3. Îmbunătățirea mobilității în interiorul localităților urbane și rurale din județ, în vederea reducerii congestiei și a emisiilor de CO2
			O.S.1.4. Asigurarea accesului facil la principalele obiective economice din județ
			O.S.1.5. Crearea de alternative atractive la transportul motorizat pentru locuitorii județului
			O.S.1.6. Încurajarea transportului în comun și asigurarea multimodalității.
		OG 2 Creșterea competitivității economiei județului prin susținerea sectoarelor cu potențial de specializare inteligentă, inclusiv a turismului	O.S.2.1. Dezvoltarea infrastructurii-suport și a serviciilor de sprijinire a afacerilor din județ
			O.S.2.2. Dezvoltarea infrastructurii-suport pentru activități de CDI, încurajarea parteneriatelor public-private în domeniu și a transferului tehnologic
			O.S.2.3. Asigurarea accesului populației și mediului de afaceri la rețeaua de Internet în bandă largă și la servicii publice on-line
			O.S.2.4. Creșterea competitivității întreprinderilor din județ, cu precădere a IMM-urilor și sprijinirea accesului acestora la capital
			O.S. 2.5. Valorificarea potențialului turistic al județului și creșterea încasărilor din domeniu
			O.S. 2.6. Creșterea ponderii

			energiei electrice și termice produse la nivel județean din surse regenerabile
		OG 3 Creșterea nivelului de instruire și formare, în strânsă corelare cu nevoile mediului de afaceri, și a gradului de ocupare a populației județului, cu precădere a celei provenite din grupuri vulnerabile	O.S.3.1. Îmbunătățirea accesului populației la educație inițială de calitate, adaptată cerințelor de pe piața muncii
			O.S.3.2. Creșterea ocupării în rândul persoanelor provenite din grupuri vulnerabile și creșterea calității resurselor de muncă din județ
		OG 4. Asigurarea dezvoltării durabile a județului Sălaj prin îmbunătățirea calității factorilor de mediu, conservarea biodiversității și managementul adecvat al riscurilor	O.S.4.1.Asigurarea managementului integrat al deșeurilor
			O.S.4.2. Asigurarea alimentării cu apă potabilă a populației și creșterea gradului de colectare și epurare a apelor uzate
			O.S.4.3. Conservarea biodiversității existente la nivelul județului
			O.S.4.4. Reducerea poluării solurilor din județ
			O.S.4.5. Promovarea adaptării la schimbările climatice, prevenirea și gestiunea adecvată a riscurilor
		OG 5 Creșterea competitivității sectorului agro-forestier, diversificarea economiei rurale și reducerea	O.S.5.1. Restructurarea și creșterea competitivității exploatațiilor agricole și forestiere
			O.S.5.2. Gestiunea durabilă a resurselor naturale din mediul rural și combaterea schimbărilor climatice

		decalajelor de dezvoltare față de mediul urban	O.S.5.3. Diversificarea economiilor rurale și creșterea ocupării forței de muncă
			O.S.5.4. Îmbunătățirea calității vieții în mediul rural, promovarea incluziunii sociale și furnizarea de servicii de bază de calitate
			O.S.5.5. Asigurarea unei dezvoltări durabile a satelor
			O.S.5.6. Creșterea valorii adăugate a sectorului agroalimentar și promovarea lanțurilor de furnizare
		OG 6. Consolidarea dezvoltării durabile a orașelor din județ și afirmarea lor ca motoare de creștere	O.S.6.1. Asigurarea creșterii incluzive a orașelor din județul Sălaj
			O.S.6.2. Îmbunătățirea accesului populației urbane la educație de calitate
			O.S.6.3. Îmbunătățirea accesului populației urbane la servicii sanitare și sociale de calitate
			O.S.6.4. Conservarea patrimoniului cultural și valorificarea potențialului turistic cultural, balnear și cu specific local
			O.S.6.5. Regenerarea și revitalizarea spațiilor urbane
			O.S.6.6. Creșterea eficienței energetice în mediul urban
		OG 7. Creșterea capacității administrative la nivel local și îmbunătățirea accesului populației la servicii publice de calitate	O.S.7.1. Creșterea capacității administrațiilor publice locale de a elabora politici publice și de a furniza servicii publice de calitate
			O.S. 7.2. Întărirea cooperării intra și inter-județene dintre adiministrația publică locală și ceilalți actori relevanți

		OG 8. Dezvoltarea sferei relațiilor internaționale promovate la nivelul județului Sălaj, atât în ceea ce privește reprezentarea si promovarea pe plan extern a acestuia, cât și în ceea ce privește dezvoltarea relațiilor de prietenie și cooperare cu județe/regiuni din străinătate.	O.S.8.1. Dezvoltarea relațiilor de prietenie și cooperare cu județe/regiuni din străinătate O.S.8.2. Întărirea reprezentării județului Sălaj în procesul de planificare strategică a cooperării

În urma elaborării Profilului Județului a rezultat o serie de probleme strategice ale Sălajului, evidențiate sintetic în tabelul de mai jos. Adițional, pentru fiecare dintre aceste probleme fiind identificate soluții strategice pentru eliminarea sau atenuarea manifestării lor la nivelul teritoriului, în cadrul celor 8 strategii sectoriale, la nivel de priorități, măsuri și proiecte concrete.

Nr. Crt.	Problemă strategică a județului Sălaj	Detalierea problemei	Soluții strategice propuse pentru depășirea / atenuarea problemelor identificate în perioada 2015-2020
1.	**Accesibilitate redusă a județului la principalii poli urbani și la coridoarele de transport TEN-T din regiune și existența unor areale rurale relativ izolate**	La nivelul Sălajului există drumuri naționale, județene și comunale aflate într-o stare tehnică nesatisfăcătoare, ceea ce afectează atât mobilitatea în interiorul județului, cât și legătura cu coridoarele de transport și principalii poli urbani și de dezvoltare economică din regiune. Această problemă este	Ameliorarea mobilității intrajudețene, prin continuarea investițiilor în reabilitarea și modernizarea drumurilor naționale, județene și comunale, cu precădere a celor care asigură legătura dintre centrele urbane și zone rurale polarizate, dar și a celor care asigură accesul la obiective economice și

		specifică mai ales zonelor rurale aflate la distanțe mari de centrele urbane, ceea ce agravează problemele socio-economice cu care se confruntă acestea (depopulare, îmbătrânire demografică, excluziune socială, dependența de ocuparea informală în agricultură, accesul limitat la servicii medicale, sociale, sanitare etc.). La acestea se adaugă tergiversarea lucrărilor la Autostrada Transilvania, vitală pentru atragerea de investitori și turiști în județ, și degradarea accentuată a infrastructurii de cale ferată (linii, stații etc.), care a condus la scăderea drastică a traficului de mărfuri și pasageri.	turistice. Creșterea mobilității interjudețene și îmbunătățirea accesului județului Sălaj la rețeaua TEN-T și la polii urbani din regiune, prin reabilitarea și modernizarea drumurilor județene care asigură legătura la acestea, (conform Traseului Regional ”Transilvania de Nord”), prin finalizarea Autostrăzii Transilvania, inclusiv a nodurilor care asigură accesul județului la aceasta, precum și prin întreținerea rețelei de cale ferată din județ, modernizarea podurilor CF, a trecerilor la nivel etc.
2.	**Insuficienta dezvoltare a serviciilor de transport în comun la nivelul municipiului Zalău și (potențial) a zonei sale metropolitane**	Ponderea persoanelor care locuiesc în zona municipiului reședință de județ și folosesc transportul în comun este redusă prin comparație cu cei care utilizează autoturismele personale, cauzele fiind legate de uzura parcului de autobuze, a stațiilor, de lipsa unui terminal intermodal de pasageri, a unui sistem de e-ticketing și de monitorizare a flotei, precum și a unui sistem integrat de transport în comun metropolitan, în pofida existenței unui flux important de navetiști (salariați, elevi, persoane	Implementarea de măsuri pentru creșterea atractivității transportului în comun în municipiul Zalău și ulterior în zona sa metropolitană, în conformitate cu prevederile Planului de Mobilitate Urbană Durabilă, constând din achiziția de mijloace de transport în comun, dotarea cu sisteme de e-ticketing și monitorizare a flotei, modernizarea stațiilor etc.

		care se deplasează pentru servicii medicale, administrative etc.). Această stare de fapt contribuie la congestionarea traficului în zona centrală, pe fondul creșterii continue a parcului auto județean, și la accentuarea problemelor legate de poluarea fonică și a aerului în municipiu generată de traficul motorizat intens.	
3.	**Alternativele reduse pentru transport nemotorizat, cu precădere la nivelul centrelor urbane din județ**	Centrele urbane din județ nu dispun de o rețea integrată de piste de biciclete sau zone exclusiv pietonale, trotuarele existente sunt parțial degradate, iar unele străzi nu dispun de trotuare. Prin urmare, alternativele de transport nemotorizat sunt reduse, ceea ce are un impact negativ atât asupra poluării, cât și a stării de sănătate a populației.	Amenajarea de zone pietonale și piste de biciclete, cu precădere la nivelul centrelor urbane, cele mai dens populate și expuse riscului de poluare generat de traficul motorizat intens.
4.	**Mobilitatea urbană redusă și traficul greu care tranzitează orașele județului**	Centrele urbane din județ, cu precădere municipiul Zalău, se confruntă cu problema traficului greu care tranzitează zone intens locuite, în lipsa unor șosele de centură care să asigure preluarea acestuia. De asemenea, o parte din rețeaua stradală existentă, mai ales arterele de penetrație și străzile din zonele periferice sunt nemodernizate. Toate acestea generează probleme complexe de mobilitate, precum	Modernizarea rețelei de străzi din centrele urbane, cu precădere a celor care înregistează valori ridicate de trafic, și realizarea/finalizarea centurilor ocolitoare ale centrelor urbane, în conformitate cu prevederile Planurilor de Mobilitate Urbană Durabilă, în vederea decongestionării traficului, a reducerii poluării și a riscului de accidente.

		poluarea fonică și a aerului, creșterea riscului de accidente, congestionarea traficului și creșterea timpilor de deplasare.	
5.	**Accesul deficitar al populației, cu precădere a celei rurale, la infrastructura tehnico-edilitară**	La nivelul județului Sălaj există disparități majore între centrele urbane și zonele rurale în ceea ce privește accesul populației la infrastructura de apă, apă uzată, alimentare cu energie electrică sau comunicații, ceea ce accentuează problemele socio-economice cu care se confruntă satele județului, făcându-le puțin atractive pentru locuire și investiții. În pofida investițiilor realizate cu fonduri europene, și zonele periferice ale centrelor urbane se confruntă cu insuficienta dezvoltare a acestor rețele, iar o parte dintre cele existente sunt învechite. Nu în ultimul rând, trebuie menționat că unele sisteme individuale de colectare și epurare a apelor uzate din mediul rural nu sunt funcționale din cauza numărului redus de locuințe racordate.	Continuarea investițiilor în infrastructura județeană de apă și apă uzată, în conformitate cu prevederile master plan-ului județean de profil, cu utilizarea fondurilor europene disponibile în acest sens, precum și în sisteme individuale viabile, în conformitate cu ghidurile de investiții propuse de Banca Mondială, cu accent pe acele investiții capabile să deservească mai multe comunități. Extinderea și modernizarea rețelei de distribuție a energiei electrice, în vederea asigurării continuității furnizării, inclusiv în noile zone rezidențiale și de dezvoltare economică. Extinderea rețelei broadband în zonele rurale, modernizarea rețelelor private de telecomunicații și introducerea sistemelor de canalizație subterană a cablurilor, cu precădere în orașe, cu efecte benefice asupra calității serviciilor, dar și a aspectului urban.
6.	**Eficiența energetică redusă și calitatea precară a locuirii, cu precădere la nivelul marilor ansambluri de blocuri construite în perioada comunistă**	În mediul urban, cu precădere în municipiul Zalău, cea mai mare parte a populației locuiește în blocuri ridicate în perioada comunistă, din materiale ineficiente energetic, cu fațade degradate, spații	Reabilitarea termică a clădirilor rezidențiale, inclusiv a sistemelor de încălzire și dotarea cu echipamente de producere a energiei din surse regenerabile, concomitent cu amenajarea spațiilor din jurul

		interstițiale reduse și inaccesibile, puține locuri de parcare, sisteme de termoficare dezafectate etc. Prin urmare, sectorul rezidențial a devenit principalul generator de emisii de CO2, populația suportă costuri ridicate cu asigurarea încălzirii, iar confortul redus al locuirii duce la riscul de excluziune a populației care trăiește la bloc, existând chiar zone tipice fenomenului de segregare urbană.	blocurilor (spații verzi, locuri de socializare, locuri de parcare, canalizație subterană, alei și zone pietonale, iluminat public, locuri de joacă, sisteme de supraveghere video etc.), pentru a le face mai atractive pentru locuitori și pentru a spori calitatea locuirii și a vieții în cartierele dezavantajate. Continuarea programului ”Casa Verde” și acordarea de facilități fiscale pentru creșterea eficienței energetice a clădirilor individuale de locuit.
7.	**Eficiența energetică redusă a clădirilor și a sistemelor de iluminat publice**	Cele mai multe clădiri publice din județ au fost ridicate în perioada comunistă din materiale ineficiente energetic, ceea ce conduce la consumuri ridicate. În plus, fațadele degradate ale acestor clădiri influențează negativ aspectul urban și pun în pericol siguranța cetățenilor. În mod similar, deși au fost extinse, sistemele de iluminat public au corpuri învechite, mari consumatoare de energie, la rândul lor, și nu utilizează resursele regenerabile pentru asigurarea acesteia. În acest context și pe fondul creșterii prețurilor pe piața liberă, alocările bugetare pentru acoperirea costurilor cu energia sunt foarte ridicate la nivelul autorităților publice locale din județ. De asemenea, sistemul public reprezintă o	Consolidarea și reabilitarea termică a clădirilor publice, inclusiv a sistemelor de încălzire și dotarea cu echipamente de producere a energiei din surse regenerabile. Extinderea sistemelor de iluminat public, cu precădere în zonele periferice ale orașelor și în mediul rural, concomitent cu creșterea eficienței energetice a acestora (de ex. prin implementarea tehnologiilor de tip LED) și asigurarea parțială a consumului din resurse regenerabile.

		sursă importantă de emisii de CO2.	
8.	**Utilizarea pe scară largă a combustibililor solizi pentru încălzirea locuințelor în mediul rural**	Majoritatea locuințelor din mediul rural al județului își asigură încălzirea pe bază de combustibil solid (lemne, cărbuni), ceea ce conduce la poluarea aerului, riscuri pentru siguranța cetățenilor și la un confort termic redus. Principala cauză o reprezintă lipsa unor conducte de distribuție a gazelor naturale a localităților care nu beneficiază în prezent de astfel de rețele.	Extinderea și reabilitarea rețelei de distribuție a gazelor naturale în județul Sălaj, concomitent cu sprijinirea măsurilor de eficiență energetică la nivelul locuințelor individuale (de ex. acordarea de stimulente financiare, continuarea Programului „Casa Verde" etc.), precum și cu executarea de lucrări de extindere, reabilitare și modernizare a rețelei de distribuție a energiei electrice.
9.	**Starea avansată de degradare a unor obiective de patrimoniu cultural construit din județ**	Un număr important de monumente istorice din județ, dintre care unele de importantă națională, aflate atât în proprietate publică, cât și privată, se află într-o stare avansată de degradare (chiar de pre-colaps) și necesită lucrări urgente de restaurare și conservare, în vederea introducerii în circuite turistice integrate (de ex. ale bisericilor de lemn, ale vestigiilor romane, ale castelelor etc.) sau a dobândirii altor funcțiuni.	Restaurarea și introducerea în circuitul turistic a obiectivelor de patrimoniu construit din județul Sălaj, inclusiv asigurarea infrastructurii de acces la acestea, a celei de informare și semnalizare turistică și a măsurilor de promovare a obiectivelor nou-accesibile turiștilor și vizitatorilor, prin campanii media, evenimente de promovare, tururi virtuale etc.
10.	**Accesibilitatea dificilă și inechitabilă a tuturor locuitorilor județului la servicii de îngrijire a sănătății de calitate**	În pofida investițiilor realizate la Spitalul Județean de Urgență din Zalău cu fonduri europene, rețeaua sanitară din județ este încă deficitară în termeni de infrastructură, dotare și personal specializat, astfel încât	Reabilitare, extinderea și dotarea cu echipamente și aparatură a ambulatoriilor integrate de specialitate din cadrul spitalelor din județ, extinderea, reabilitarea, modernizarea și dotarea secțiilor exterioare ale Spitalului Județean de

		mulți locuitori continuă să apeleze la unități medicale din afara județului. Astfel, toate unitățile sanitare publice necesită dotare cu echipamente și aparatură modernă, iar ambulatoriile integrate și spitalele din județ, inclusiv secțiile lor exterioare, au nevoie de lucrări de extindere, reabilitare și modernizare. În mod similar, multe dispensare medicale din mediul rural necesită lucrări de reabilitare și dotare, iar numărul de centre de permanență este foarte redus, ceea ce conduce la suprasolicitarea serviciilor de urgență.	Urgență și ale spitalelor orășenești, reabilitarea, modernizarea și dotarea dispensarelor / cabinetelor medicale din mediul rural. În plus, sunt propuse măsuri de consolidare a rețelei de asistență medicală comunitară din județ. Nu în ultimul rând, sunt prevăzute programe publice de depistare precoce (screening), diagnostic și tratament precoce pentru principalele patologii în rândul populației județului, dar și atragere și menținere în județ a cadrelor medicale (de ex. prin punerea la dispoziție de locuințe de serviciu).
11.	**Existența unor comunități dezavantajate și marginalizate, mai ales în mediul rural, și capacitatea insuficientă a serviciilor sociale furnizate din județ prin raportare la nevoile beneficiarilor**	Deși numărul de beneficiari de prestații sociale din județ a scăzut în ultimii ani, pe fondul unor modificări legislative, fenomenul excluziunii sociale este tot mai prezent în rândul a numeroase grupuri și comunități defavorizate și marginalizate, atât din mediul urban, cât și rural (de ex. romi – a căror pondere este în creștere și este una dintre cele mai ridicate din țară, persoane cu handicap, persoane vârstnice singure, copii ai căror părinți sunt plecați în străinătate, persoane fără adăpost, tineri care au părăsit sistemul de protecție etc.). Aceste grupuri se confruntă cu probleme complexe de	Creșterea numărului de servicii sociale furnizate în județ și a numărului de beneficiari ai acestora, prin realizarea de investiții hard în extinderea, modernizarea și dotarea centrelor sociale, atât la nivelul sectorului public, cât și privat (amenajarea sau reabilitarea de locuințe sociale, de necesitate, cantine sociale, centre de zi, centre rezidențiale pentru vârstnici, restructurarea centrelor de mari dimensiuni existente, înființarea / dezvoltarea unităților de economie socială etc.). Acestea vor fi însoțite de măsuri ”soft”, de tipul măsurilor de informare, consiliere, orientare, alfabetizare, formare profesională continuă,

		excluziune socială (de la locuire, ocupare, educație, sănătate, cultură etc.) și necesită măsuri integrate de sprijin. Pe de altă parte, deși există parteneriate public-private de succes în județ, instituțiile publice rămân principalul furnizor de servicii sociale, însă numărul de servicii oferite și de beneficiari deserviți este limitat mai ales de constrângerile de personal.	voluntariat etc. în rândul persoanelor aparținând grupurilor defavorizate, dar și a personalului din domeniu. Prioritate vor avea măsurile care vor asigura servicii integrate pentru tranziția de la sistemul instituțional la cel comunitar. La nivelul comunităților defavorizate și marginalizate, cu precădere a celor din romi, este propusă elaborarea și implementarea strategiilor integrate de tip CLLD, cu măsuri integrate pentru asigurarea accesului la ocupare, educație, sănătate, infrastructură de locuire etc.
12.	**Uzura fizică și morală a infrastructurii educaționale din județ**	În pofida unei scăderi drastice a natalității în ultimii 25 de ani, la nivelul unor localități din județ există un deficit de locuri în creșe și grădinițe, în principal ca urmare a creșterii gradului de cuprindere în învățământul antepreșcolar și preșcolar. În plus, cele mai multe unități de învățământ din județ au o infrastructură uzată fizic și moral, funcționând în clădiri vechi, ineficiente energetic, cu mobilier uzat, materiale didactice și fond de carte insuficient, cu un deficit de laboratoare, săli și terenuri de sport / joacă, existând chiar și școli rurale care nu dețin autorizație sanitară de funcționare din diverse cauze.	Extinderea, reabilitarea, modernizarea și echiparea infrastructurii educaționale (grădinițe, creșe, școli gimnaziale, licee, campusuri – săli de clasă, internate, cantine , săli și terenuri de sport, grupuri sanitare, biblioteci școlare etc.), cu prioritate de la nivelul comunităților viabile din punct de vedere demografic (a se vedea Ghidul de Investiții elaborat de Banca Mondială în anul 2015), în contextul scăderii continue a populației de vârstă școlară și a nevoii de restructurare a rețelei educaționale publice.

13.	**Capabilitățile limitate de intervenție în situații de urgență de la nivelul județului Sălaj**	Nivelul de dotare al serviciilor profesioniste și voluntare de situații de urgență din județ este unul insuficient în raport cu numărul foarte mare de solicitări, cele mai multe echipamente de intervenție având durata de viață depășită. De asemenea, nivelul de pregătire al populației și al voluntarilor pentru situații de urgență se menține la un nivel scăzut, iar unele riscuri necesită măsuri suplimentare de evaluare.	Îmbunătăţirea bazei operaţionale de intervenţii în situaţii de urgenţă; înfiinţarea de noi puncte de lucru ale subunităţilor; organizarea şi desfăşurarea unor sesiuni de pregătire cu personalul instituţiilor reprezentate în comitetele pentru situaţii de urgenţă și grupurile de suport tehnic, etc.; evaluarea riscurilor la nivel judeţean în baza metodologiei unitare de evaluare elaborată în cadrul proiectului RO-RISK; iniţierea unui program judeţean pentru facilitarea dotării locuinţelor cu detectoare de incendiu; diseminarea mesajelor preventive în domeniul situaţiilor de urgenţă prin mediul online, social-media.
14.	**Lipsa custozilor și a planurilor de management pentru unele situri Natura 2000 din județ**	Mai multe situri Natura 2000 din județul Sălaj nu dispun de custozi și nici de planuri de management, iar în cazul în care acestea există, fondurile pentru implementarea lor sunt insuficiente. Aceste probleme sunt accentuate de presiunea antropică tot mai ridicată asupra habitatelor și zonelor protejate din județ, cu impact negativ asupra biodiversității.	Continuarea elaborării și implementării planurilor de management ale siturilor Natura 2000 din județ, prin accesarea finanțărilor nerambursabile disponibile pentru acest scop, precum și întărirea colaborării cu sectorul ONG pentru monitorizarea conservării acestor areale.
15.	**Ponderea redusă a deșeurilor colectate selectiv și reciclate, precum și depozitarea necontrolată a**	Județul Sălaj va beneficia din anul 2016 de un sistem de management integrat al deșeurilor, însă colectarea selectivă a deșeurilor și	Continuarea investițiilor în sistemul de management integrat al deșeurilor, în conformitate cu master plan-ul județean de profil, cu

	acestora	reciclarea acestora rămân problematice, în principal din cauza insuficientei conștientizări a populației și a mediului de afaceri local pe această temă. De asemenea, sistemul integrat de management recent constituit necesită măsuri de extindere pentru a-și atinge obiectivele.	accent pe creșterea gradului de colectare selectivă, inclusiv prin informarea și conștientizarea populației, creșterea gradului de reciclare a deșeurilor și modernizarea punctelor de colectare din mediul urban și rural. De asemenea, este prevăzută ecologizarea zonelor unde se efectuează depozitarea necontrolată a deșeurilor.
16.	**Gradul redus de valorificare a resurselor de energie regenerabilă din județ**	Județul Sălaj dispune de resurse însemnate pentru producerea de energie fotovoltaică și din biomasă agricolă și forestieră, dar valorificarea acestora este aproape inexistentă, spre deosebire de alte județe unde au fost construite numeroase unități de producție de acest tip. În plus, sistemele publice de încălzire și de iluminat nu utilizează, cu excepția unor inițiative-pilot, aceste resurse energetice. În mod similar, companiile private și consumatorii individuali din județ nu utilizează decât în foarte mică măsură resursele de energie regenerabilă.	Înființarea de capacități de producție a energiei electrice și termic, preponderent pe bază de biomasă și biogaz, atât la nivelul UAT-urilor, cât și al companiilor private, precum și înființarea de centrale de cogenerare de înaltă eficiență la nivelul marilor consumatori industriali de energie din județ. Acordarea de facilități fiscale pentru unitățile de producere a energiei regenerabile, în limita legislației existente.
17.	**Existența unor zone din județ care sunt expuse riscului potențial semnificativ la inundații**	Hărțile de risc elaborate la nivelul Administrației Naționale „Apele Române” indică faptul că mai multe cursuri de apă din județul Sălaj, cu precădere râurile Someș și Barcău, dar și alți afluenți ai acestora, prezintă risc potențial semnificativ la inundații.	Continuarea investițiilor pentru prevenirea, protecția și diminuarea efectelor inundațiilor în județul Sălaj, cu precădere de-a lungul cursurilor de apă identificate în hărțile de risc ca având risc potențial semnificativ la inundații.

		Astfel de evenimente au avut loc și în trecut și pot conduce la pagube materiale majore și chiar la pierderea de vieți omenești, mai ales în condițiile în care infrastructura de protecție împotriva inundațiilor și de îmbunătățiri funciare se confruntă cu un deficit de resurse umane și financiare.	
18.	**Nivelul redus al PIB/locuitor și ponderea ridicată a activităților economice cu valoare adăugată redusă**	Nivelul PIB/locuitor de la nivel județean se plasează sub media națională și regională, printre cauzele acestei stări de fapt aflându-se ponderea ridicată a populației ocupate în agricultura de subzistență, nivelul redus al investițiilor străine directe, slaba dezvoltare a antreprenoriatului, lipsa infrastructurii de CDI și transferul tehnologic aproape inexistent, deficitul de forță de muncă calificată și cu studii superioare, lipsa clusterelor inovative, ori accesul dificil la finanțare al IMM-urilor. PIB-ul și exporturile județului sunt dependente de un număr mic de firme mari, cu capital străin, ceea ce reprezintă și o vulnerabilitate pentru economia locală în fața șocurilor globale. Toate acestea conduc la un nivel scăzut de salarizare și de trai și la subutilizarea resurselor de muncă, ceea ce antrenează ulterior fenomenul migrației.	Schimbarea structurii economice a județului, prin atragerea de noi investiții în sectorul serviciilor și în ramuri industriale cu valoare adăugată ridicată. Aceasta se va realiza prin măsurile-suport propuse de strategie, respectiv elaborarea unui ghid al investitorilor, care va cuprinde inclusiv un inventar al terenurilor disponibile la nivelul UAT-urilor din județ, informații cu privire la oferta de forță de muncă locală, la potențialii parteneri de afaceri, la serviciile–suport disponibile, amenajarea de noi parcuri industriale, finalizarea Autostrăzii ”Transilvania” și a drumurilor care asigură legătura la aceasta, adaptarea ofertei educaționale la cerințele pieței muncii, acordare de facilități fiscale pentru investitori prin schemele locale de minimis, activități de promovare a județului ca destinație de investiții etc.

19.	**Ponderea ridicată a populației rurale ocupată informal în agricultura de subzistență**	Peste 50% din forța de muncă din mediul rural activează în sector agricol, 90% dintre lucrători fiind pe cont propriu (nesalarizați), ceea ce indică un fenomen de ”șomaj mascat”. Pe de altă parte, mărimea medie a fermelor de circa 4-5 ori mai mică decât media U.E., iar multe exploatații familiale folosesc încă mijloace rudimentare de producție, cea mai mare parte a producției fiind consumată în gospodăria proprie. Zonele exclusiv agricole din județ au înregistrat cel mai mare declin demografic și socio-economic, atât în perioada comunistă, cât și în ultimele două decenii.	Creșterea ponderii populației ocupate în activități non-agricole în mediul rural, prin măsuri de formare profesională continuă, inclusiv evaluare de competențe, și consiliere orientate preponderent către comunitățile și grupurile defavorizate din mediul rural (persoane de peste 50 de ani, romi, femei, șomeri pe termen lung, persoane cu un nivel scăzut de studii, persoane cu dizabilități etc.), sprijinirea financiară a întreprinderilor din sfera industriei și serviciilor, inclusiv a turismului, încurajarea antreprenoriatului, a mobilității forței de muncă către centrele urbane, subvenționarea creării de locuri de muncă, înființarea de unități de economie socială, derularea de programe de ucenicie și practică în întreprinderi etc.
20.	**Infrastructura și serviciile insuficiente de sprijin pentru investitori și antreprenori**	La nivelul județului Sălaj există în prezent un singur parc industrial, în orașul Jibou, care pune la dispoziția investitorilor doar terenuri. Pentru companiile interesate de zona reședinței de județ sau a orașului Șimleu Silvaniei, care sunt amplasate de-a lungul traseului Autostrăzii Transilvaniei și vor deveni tot mai atractive pentru investiții prin prisma	Dezvoltarea infrastructurii de sprijinire a afacerilor din județ, prin amenajarea de noi parcuri /zone industriale / logistice, publice și private, care să faciliteze atragerea de investiții în județ, cu precădere în domenii cu valoare adăugată ridicată. Acestea vor viza cu prioritate zona municipiului Zalău, care are cel mai ridicat potențial de atragere a investițiilor. De asemenea, dezvoltarea

		accesibilității și a disponibilității forței de muncă, nu există în prezent infrastructuri specializate de sprijinire a afacerilor și nici terenuri publice de mari dimensiuni pentru realizarea de investiții.	serviciilor de afaceri furnizate investitorilor și antreprenorilor din județ, de ex. prin elaborarea și punerea la dispoziția investitorilor a unui ”Ghid al investitorului”, cu informații despre oferta de terenuri, infrastructura tehnico-edilitară și de comunicații, forța de muncă disponibilă.
21.	**Gradul redus de urbanizare al județului**	Județul Sălaj are un grad de urbanizare inferior mediei naționale și regionale, iar 3 din cele 4 orașe au o populație mai mică de 20.000 de locuitori și păstrează multe caracteristici rurale. Lipsa unei zone metropolitane funcționale în jurul Zalăului face ca propagarea efectului de antrenare a creșterii sale economice asupra localităților rurale din jurul său să fie limitată.	Implementarea măsurilor de dezvoltare urbană durabilă, în conformitate cu prevederile Strategiilor Integrate de Dezvoltare Urbană, pentru a crește atractivitatea centrelor urbane din județ pentru locuitori, investitori și turiști. Funcționalizarea ADI Zona Metropolitană Zalău în vederea difuzării creșterii municipiului asupra localităților rurale din jurul acestora, de ex. prin investiții în sisteme integrate de transport în comun care să faciliteze mobilitatea populației și a forței de muncă.
22.	**Insuficienta valorificare a resurselor turistice naturale și antropice ale județului**	În pofida faptului că deține numeroase resurse naturale și antropice, mai ales pentru practicarea turismului cultural, istoric, religios, balnear sau rural, județul Sălaj înregistrează cel mai mic număr de turiști din regiune, ponderea sectorului în PIB fiind de sub 1%. De asemenea, circulația turistică, durata medie a sejurului și indicele de utilizare netă a	Valorificarea și introducerea în circuitul turistic a principalelor resurse naturale și antropice de care dispune județul, prin restaurarea momumentelor istorice degradate, punerea în valoare a izvoarelor de ape minerale cu rol terapeutic, prin investiții publice și private, dezvoltarea și promovarea unui brand turistic județean, întărirea activității de promovare

		capacității de cazare existente se mențin la cote foarte scăzute. Una dintre principalele cauze o reprezintă insuficienta punere în valoare a resurselor existente, precum cele de ape minerale cu rol terapeutic sau bisericile de lemn, care sunt mult mai puțin cunoscute decât cele din Maramureș. De asemenea, spre deosebire de județele învecinate, Sălajul are cel mai mic număr de stațiuni turistice atestate.	internă și internațională a județului, prin campanii media, completarea calendarului de evenimente culturale organizate în județ, conceperea de circuite turistice tematice integrate la nivel regional etc.
23.	**Deficitul de spații verzi, facilități sportive și de locuri de agrement din județul Sălaj**	Majoritatea centrelor urbane din județ au o suprafață de spații verzi restrânsă și distribuită inegal în teritoriu (cele mai deficitare fiind cartierele de blocuri comuniste), iar cele mai multe dintre comune nu dispun de astfel de spații sau locuri de joacă. Pe de altă parte, facilitățile sportive sunt deficitare în majoritatea localităților județului, stadioanele și bazele sportive existente fiind uzate și necorespunzător dotate. Nu în ultimul rând, locurile de agrement (ștranduri, lacuri de agrement, grădini zoo, parcuri de aventură, școli de echitație, trasee de biciclete, terenuri de golf, pârtii de săniuș etc.) din județ sunt relativ limitate, acesta fiind unul dintre motivele pentru care județul nu mai este atractiv	Extinderea, modernizarea și dotarea spațiilor verzi (inclusiv locuri de joacă, spații dintre blocuri, zone de promenadă, scuaruri etc.), a bazelor sportive (stadioane, terenuri de sport, baze sportive multifuncționale, aparate de fitness în aer liber, bazine de înot acoperite etc.) și a facilităților de agrement – publice și private din județ (ștanduri, aquapark-uri, parcuri de aventură, debarcadere etc.), în vederea creșterii atractivității acestuia pentru locuitori și turiști, a reducerii fenomenului migrației și a îmbunătățirii stării de sănătate a populației.

		pentru tineri, care preferă să se stabilească în marile centre urbane din țară sau din străinătate. Totodată, deficitul de infrastructură sportivă conduce și la sedentarism, care afectează negativ starea de sănătate a populației.	
24.	**Migrația masivă în străinătate și către alte județe din țară a forței de muncă tinere și a celei înalt-calificate (brain-drain)**	Județul Sălaj a înregistrat după anul 1990 un spor migratoriu intern și extern permanent negativ, principalele destinații interne ale migranților fiind județele Cluj, Timiș, Bihor, Arad, respectiv Spania, Italia, Franța, Germania și Marea Britanie – pentru cei care au plecat în străinătate. Cei mai mulți emigranți au fost tinerii de 18-40 de ani, cu studii liceale, postliceale sau universitare. În aceste condiții, forța de muncă din județ este una îmbătrânită, iar ponderea persoanelor cu studii superioare este cu circa 50% mai redusă ca în județul Cluj. În acest context, atractivitatea județului pentru investitori, mai ales către cei din sectorul high-tech, este puternic afectată, aceștia orientându-se către orașele mari din regiune (Cluj-Napoca și Oradea), care dispun de forță de muncă tânără și cu studii superioare.	Reducerea fenomenului de migrație externă și brain-drain, prin realizarea de investiții în infrastructura de acces și de afaceri, ce vor conduce la creșterea numărului de locuri de muncă disponibile la nivel local, o dată cu atragerea de noi investitori, dar și cu creșterea mobilității forței de muncă (navetism). În paralel, creșterea calității vieții locuitorilor din județ, prin investițiile în infrastructura de educație, sănătate, servicii sociale, culturală, sportivă, tehnico-edilitară etc. va avea ca efect cumulat reducerea motivației locuitorilor pentru migrația internă și externă.
25.	**Scăderea natalității și îmbătrânirea populației**	Rata natalității a atins valori minim istorice după anul 2008, pe fondul resimțirii	Relansarea natalității la nivelul județului, nu prin stimulente directe (care sunt

		efectelor crizei globale, în timp ce ponderea populației vârstnice a crescut continuu la recensămintele din 1992, 2002 și 2011, o dată cu creșterea speranței de viață și intensificarea migrației interne și externe. Prin urmare, piramida actuală a vârstelor nu permite înlocuirea resurselor de muncă care vor ieși din zona activă în următorii 20 de ani.	de resortul autorităților guvernamentale), ci prin măsuri indirecte de creștere a calității vieții: creșterea numărului de locuri de muncă nou-create de investitori și antreprenori, creșterea calității vieții (prin investițiile propuse în infrastructura educațională, sanitară, urbană, de mediu, tehnico-edilitară etc.), care vor contribui la reducerea emigrației în rândul familiilor tinere și vor încuraja chiar și remigrația.
26.	**Rata ridicată a morbidității și mortalității populației și speranța scăzută de viață**	În contextul procesului tot mai avansat de îmbătrânire demografică, dar și a prevenției deficitare, rata mortalității populației depășește media națională și regională, mai ales în mediul rural, unde accesul la servicii medicale de calitate este mai redus (de ex. ca urmare a deficitului de medici de familie). Incidența unor afecțiuni, precum cele cardiovasculare, oncologice sau chiar psihiatrice este foarte ridicată, depășind adesea capacitatea unităților sanitare de profil din județ, confruntate cu scăderea numărului de paturi și deficitul de personal medical. În acest context, speranța de viață a populației se menține sub media națională și regională, mai ales în rândul persoanelor de sex masculin și a celor din	Continuarea investițiilor în infrastructura de sănătate, cu accent pe extinderea, reabilitarea, modernizarea și dotarea cu aparatură modernă a secțiilor exterioare ale Spitalului Județean de Urgență Zalău, a spitalelor orășenești, a ambulatoriilor integrate acestora, a dispensarelor / cabinetelor medicale din mediul rural, dezvoltarea serviciilor de asistență medicală comunitară pentru persoanele dezavantajate, înființarea de unități mobile de asistență medicală în zonele greu accesibile, atragerea și menținerea personalului medical (de ex. prin punerea la dispoziție de locuințe de serviciu), derularea de programe de screening și diagnostic precoce pentru principalele patologii etc.

		mediul rural.	
27.	**Rata ridicată a abandonului și a absenteismului școlar în rândul grupurilor vulnerabile**	Fenomenul abandonului și absenteismului școlar, deși mai puțin accentuat ca în alte județe din țară, este prezent mai ales în rândul elevilor care provin din grupuri defavorizate (romi, familii monoparentale, fără venituri, copii ai căror părinți sunt plecați în străinătate etc.), mai ales în mediul rural. Ca efect, promovabilitatea la examene în rândul acestor elevi este adesea foarte redusă, ceea ce contribuie ulterior la excluziunea lor de pe piața muncii, cu efecte negative pe termen lung.	Implementarea de măsuri de reducere a abandonului școlar, cu precădere în rândul copiilor de etnie romă și din mediul rural, prin: servicii de informare și consiliere pentru părinți, de educație parentală; asigurarea mentoratului, formării continue și mobilității cadrelor didactice; dezvoltarea de noi servicii și materiale de învățare pentru copii și elevi; măsuri integrate de prevenire (burse, informare, consiliere, mentorat, after-school, activități extra-curriculare etc.); elaborarea și monitorizarea strategiilor locale de prevenire a abandonului; activități de readucere în sistemul de educație a tinerilor (de ex. continuarea programelor de tip „A doua șansă”, inclusiv pentru învățământul profesional); formarea continuă a mediatorilor și consilierilor școlari, a managerilor de unități de învățământ.
28.	**Insuficienta adaptare a ofertei educaționale și de FPC locale la cerințele pieței muncii și deficitul de forță de muncă calificată**	Rata șomajului în rândul tinerilor este ridicată la nivel județean, în contextul în care numărul absolvenților de forme de învățământ tehnic și profesional a scăzut dramatic după 1990, ceea ce, împreună cu migrația forței de muncă tinere și îmbătrânirea celei existente, a condus la un	Derularea de activități de formare profesională inițială și continuă, cu precădere pentru persoanele provenite din grupuri defavorizate (cu nivel scăzut de calificare, de peste 40 de ani, din mediul rural), inclusiv elevi și ucenici, prin: pachete integrate pentru stimularea participării la formarea inițială (burse, mobilități, rețele și

		deficit de forță de muncă calificată în anumite domenii. În paralel, tot mai mulți absolvenți de gimnaziu s-au îndreptat către licee care oferă o pregătire preponderent teoretică, nereușind să fie absorbiți de piața locală a muncii în domeniile pentru care s-au pregătit. Aceste licee cu profil tehnologic, mai ales cele din mediul rural, au înregistrat în ultimii ani o rată de promovabilitate la examenul de bacalaureat foarte redusă. În plus, mulți angajatori locali preferă să-și formeze angajații la locul de muncă, fiind nesatisfăcuți de oferta educațională existentă. Nu în ultimul rând, interesul forței de muncă adulte pentru programele de FPC se menține redus, excepție făcând cursurile gratuite de (re)calificare oferite de diferite instituții și ONG-uri pentru grupurile defavorizate, cu toate că domeniile în care s-au pregătit inițial nu mai sunt adesea de interes pentru angajatori în prezent.	comunități virtuale); organizarea de cursuri de formare, specializare și perfecționare; consiliere profesională și tutoriat; evaluare, recunoaștere și validare competențe; campanii de informare și conștientizare. Încheierea de parteneriate între întreprinderile din județ și unitățile de învățământ secundar pentru organizarea de stagii de practică și de ucenicie și programe de intership / traineeship, dar și de învățare la locul de muncă; programe de formare de competențe prin firme de exercițiu; consiliere și orientare profesională pentru adaptarea la cerințele pieței locale a muncii; formarea de formatori, tutori, maiștrii, evaluatori de competențe; organizarea de competiții profesionale; revizuirea calificărilor și a curriculei; elaborarea de calificări noi; dezvoltarea și implementarea de noi programe de FPC și de recunoaștere, validare și certificare a competențelor. Adaptarea curriculei școlare din unitățile de învățământ din Sălaj în vederea orientării pe formarea de competențe și pe utilizarea de soluții digitale prin: dezvoltarea / pilotarea ofertei curriculare la decizia școlii; elaborarea de noi materiale didactice; realizarea de studii de impact etc.

29.	**Poluarea istorică a solului și a apelor generată de activitățile economice din județ**	La nivelul județului au fost identificate mai multe situri contaminate sau potențial contaminate în urma activităților extractive (minerit), de transporturi, de depozitare a deșeurilor, agricole ș.a.m.d. Unele dintre aceste activități au fost sistate, fără însă a fi rezolvate și efectele de mediu generate. De asemenea, resursele de apă, inclusiv zonele de captare a apei potabile pentru aglomerările urbane din județ, sunt afectate de diferite surse de poluare, existând inclusiv zone afectate de poluarea cu nitrați, cu impact negativ asupra sănătății populației.	Decontaminarea și reconversia funcțională a siturilor poluate istoric și construcția unei conducte de aducțiune a apei potabile din zona Clujului.
30.	**Degradarea terenurilor agricole din județ ca urmare a factorilor naturali și antropici**	O mare parte dintre terenurile agricole din județ sunt expuse diferitelor fenomene de degradare (de ex. eroziune, alunecări de teren, gleizare și pseudogleizare etc.) și au potențial productiv limitat, ceea ce afectează volumul producției agricole, vital pentru populația rurală numeroasă a Sălajului. Unele dintre aceste fenomene, deși au cauze naturale, s-au accentuat în ultimii ani, pe fondul schimbărilor climatice și a deficitului de resurse umane și financiare pentru mentenanța și extinderea lucrărilor de îmbunătățiri funciare.	Întreținerea și extinderea lucrărilor de îmbunătățiri funciare în vederea reducerii impactului degradării terenurilor agricole din județ.

31.	**Stadiul incipient de executare a lucrărilor cadastrale și de carte funciară și existența unor documente de amenajare a teritoriului și urbanism neactualizate**	La momentul anului 2015, niciun UAT din județul Sălaj nu avea finalizate lucrările de cadastru și de înscriere a imobilelor în cartea funciară. În plus, mai multe UAT-uri aveau planuri urbanistice generale și regulamente locale de urbanism mai vechi de 10-15 ani, deși legislația în domeniu prevede obligația actualizării acestora la fiecare 10 ani. O situație similară se înregistrează și în cazul Planului de Amenajare a Teritoriului Județean. Toate aceste întârzieri conduc la tergiversarea sau chiar la blocarea unor investiții publice și private, la o dezvoltare urbanistică insuficient reglementată și planificată sau la costuri suplimentare pentru toate categoriile de actori implicați.	Actualizarea documentelor de amenajare a teritoriului și urbanism, în conformitate cu prevederile legislației în vigoare și armonizarea acestora cu celelalte documente de planificare existente la nivel național, regional, județean, microregional (ADI, GAL) și local. Realizarea lucrărilor de cadastru și de carte funciară în conformitate cu Programul Național de Cadastru și Carte Funciară 2015-2023.
32.	**Deficitul de personal specializat de la nivelul instituțiilor și serviciilor publice din județ**	Deficitul de personal specializat se întâlnește la majoritatea instituțiilor publice din județ, fiind concretizat în deficitul de medici și personal medical cu studii medii din spitale, deficitul de medici de familie din mediul rural, numărul mare de suplinitori din sistemul de învățământ, mai ales în mediul rural, de deficitul de personal specializat în servicii sociale, dar și de cel de la nivelul administrațiilor publice locale. Cauzele sunt	Menținerea personalului existent și atragerea de noi specialiști, prin măsuri ce pot fi întreprinse de autoritățile locale: îmbunătățirea condițiilor de lucru din unitățile sanitare și de învățământ, prin realizarea investițiilor propuse la nivelul acestora, punerea la dispoziție de locuințe de serviciu, decontarea cheltuielilor cu naveta, asigurarea fondurilor pentru formarea profesională continuă și activitatea de cercetare a specialiștilor,

		multiple, fiind legate mai ales de nivelul scăzut de salarizare, condițiile inadecvate de muncă, costurile ridicate cu practicarea navetei în mediul rural, blocarea posturilor, migrația externă și internă a specialiștilor etc.	creșterea veniturilor, în limitele maxime admise de legislația în domeniu etc.
33.	**Numărul redus de servicii publice online puse la dispoziția cetățenilor și a investitorilor**	Numărul administrațiilor publice locale din județ care pun la dispoziție servicii online (plata taxelor și impozitelor locale, depunerea de solicitări și documente, obținerea de informații, registru agricol etc.) este foarte redus, iar multe primării nu dispun nici măcar de un site web funcțional și actualizat. În mod similar, cu excepția unor proiecte-pilot, serviciile de e-educație, e-sănătate sau e-cultură sunt inexistente.	Dezvoltarea serviciilor publice online din domeniul educației, sănătății, serviciilor sociale și culturii. În cazul administrației publice locale, aceste soluții ar putea acoperi minimal dotarea cu echipamente hardware și software, dezvoltarea de portale web, implementarea de soluții de tip ”infochioșc”, dezvoltarea de aplicații de gestiune internă, instalarea de rețele care să asigure conectarea instituțiilor la centrele bugetare și la serviciile publice subordonate. Soluțiile de e-learning ar putea viza îmbunătățirea comunicării între ISJ/CCD/CJRAE și cadrele didactice din județ, dezvoltarea de soluții integrate de instruire online pentru elevi, părinți și cadre didactice din zonele rurale izolate, accesul copiilor cu dizabilități la suporturi de curs și menținerea legăturii cu cadrele didactice, dezvoltarea de soluții integrate de management online al elevilor (prezențe la ore, note), realizarea de

			platforme hardware la unitățile de învățământ etc. Soluțiile de e-sănătate ar putea viza crearea de dosare electronice pentru pacienți, inclusiv accesul populației la istoricul medical personal, implementarea de soluții de e-medicină pentru populația rurală din zonele greu accesibile, implementarea de soluții de arhivare, urmărire, back-up, administrare, management financiar-contabil, management medical pentru unitățile spitalicești etc. Proiectele de tip e-cultură pot consta din digitizarea volumelor din bibliotecile publice, tururi virtuale la unitățile de cultură din județ etc.
34.	**Veniturile proprii reduse ale autorităților publice locale din județ**	Majoritatea UAT-urilor din județ, mai ales orașele și comunele mici, înregistrează venituri proprii foarte reduse, fiind astfel depedente de sumele defalcate, subvenții și fondurile externe pentru asigurarea cheltuielilor curente de funcționare și pentru realizarea de investiții.	Creșterea gradului de absorbție a finanțărilor externe, prin identificarea, prioritizarea, pregătirea și implementarea corespunzătoare a proiectelor strategice de investiții aferente perioadei de programare 2014-2020, precum și sporirea veniturilor proprii, prin măsurile ce vizează atragerea de investiții private în județ, sub forma facilităților fiscale, identificării terenurilor pentru investiții, amenajării de parcuri industriale. De asemenea, lucrările de eficientizare energetică a clădirilor și sistemelor publice de iluminat sau încheierea de parteneriate public-private pentru

			furnizarea de servicii sociale ar trebui să conducă la reducerea cheltuielilor efectuate de la bugete locale.
35.	**Competitivitatea redusă a sectorului agricol județean**	Deși multe ferme din județ s-au modernizat cu ajutorul fondurilor europene, sectorul agricol din județ are încă trăsăturile unui sistem de subzistență, bazat pe autoconsum: mărimea medie a exploatațiilor agricole din județ este de circa 3-4 ori mai redusă decât media UE, 90% din forța de muncă din domeniu este nesalarizată și îmbătrânită, efectivele de animale au scăzut dramatic în lipsa fermelor de tip industrial, lipsa sistemelor de irigații conduce la fluctuații mari ale producției în funcție de condițiile meteo, ponderea suprafețelor ocupate cu culturi cu valoare adăugată ridicată este scăzută, iar capacitățile de depozitare și procesare sunt insuficiente etc. Competitivitatea redusă a sectorului agricol a condus în timp la declinul zonelor rurale din județ, dependente de acesta.	Creșterea competitivității sectorului agricol județean prin: înființarea, extinderea și modernizarea fermelor, a unităților de depozitare, condiționare, procesare și comercializare, inclusiv piețe și târguri agroalimentare, restructurarea fermelor mici, sprijinirea producătorilor ce realizează lucrări de agro-mediu și produse bio, acordarea de plăți compensatorii producătorilor din zonele cu constrângeri naturale, înființarea și sprijinirea structurilor asociative ale producătorilor agricoli, extinderea și modernizarea drumurilor agro-forestiere, formarea profesională continuă a fermierilor. Creșterea valorii adăugate a produselor agricole, prin sprijinirea înființării și funcționării lanțurilor integrate de furnizare a acestora, cu sprijinul autorităților locale, a fermierilor și a structurilor asociative din domeniu (grupuri de producători, GAL-uri etc.)
36.	**Accesul limitat al locuitorilor județului la cultură, mai ales în mediul rural**	În pofida investițiilor și activităților realizate în ultimii ani, județul Sălaj are cea mai puțin dezvoltată infrastructură culturală din regiunea Nord-Vest, situație	Realizarea de investiții în construcția, extinderea, reabilitarea, modernizarea și dotarea infrastructurii culturale a județului (case / centre / cămine culturale,

		accentuată de lipsa cinematografelor, a teatrelor, operelor sau filarmonicilor. De asemenea, majoritatea bibliotecilor și a centrelor / caselor / căminelor culturale, deși au beneficiat de investiții în infrastructură, sunt folosite arareori în scop cultural, mai ales în mediul rural. Dacă în municipiul Zalău și chiar și în celelalte orașe sunt organizate periodic manifestări culturale, în mediul rural acestea sunt foarte rare și puțin diversificate.	biblioteci publice, muzee etc.), construcția de noi monumente de for public și reabilitarea celor existente, sprijinirea financiară din fonduri publice a manifestărilor culturale de-a lungul întregului an și pe tot teritoriul județului, utilizarea infrastructurii și a personalului din sectorul cultural exclusiv pentru astfel de activități, alocarea de fonduri publice pentru dotarea corespunzătoare cu fond de carte a bibliotecilor publice, digitizarea conținutului cultural, promovarea obiectivelor culturale din județ în rândul locuitorilor și al turiștilor etc.

Tot în cadrul Profilului Județului au fost identificate mai multe avantaje competitive și comparative ale județului Sălaj, prezentate sintetic mai jos. Pentru fiecare avantaj în parte au fost identificate, în cele 8 strategii sectoriale elaborate, soluții strategice de valorificare a acestora în perioada 2015-2020, cu orizontul 2030.

Nr. Crt.	Avantaje competitive și comparative ale județului Sălaj	Argumentarea selectării avantajelor competitive și comparative	Soluții strategice propuse pentru valorificarea avantajelor competitive în perioada 2015-2020, cu orizont 2030
1.	**Apropierea județului față de granița de vest a României și accesul direct la rețeaua TEN-T rutieră și feroviară**	Județul Sălaj se află la o distanță foarte redusă față de granița de vest a României și de spațiul economic central-european, care înregistrează un trend economic pozitiv și care atrage majoritatea exporturilor autohtone. O dată cu finalizarea Autostrăzii ”Transilvania”, parte a rețelei TEN-T rutiere, precum și a	Asigurarea accesului rapid la granița de vest a României pentru pasageri și mărfuri, dar și la principalii poli urbani (Cluj-Napoca și Oradea) și la aeroporturile internaționale existente în acestea, prin finalizarea Autostrăzii ”Transilvania” și reabilitarea / modernizarea drumurilor naționale și județene care asigură accesul comunităților din județ la aceasta, concomitent cu dezvoltarea

		drumurilor de acces la aceasta, județul va deveni o destinație atractivă pentru investitori, mai ales în contextul în care județele de graniță (Satu Mare, Bihor, Arad, Timiș) se confruntă deja cu un deficit de forță de muncă calificată.	infrastructurii și serviciilor-suport pentru investitori (parcuri industriale, ghid pentru investitori, inclusiv inventar al terenurilor disponibile pentru investiții noi, asigurarea accesului la căile de transport și la infrastructura tehnico-edilitară, cooperarea dintre unitățile de învățământ și investitori pentru adaptarea curriculei la cerințele pieței, organizarea de stagii de practică și mentorat în întreprinderi, evenimente de promovare a produselor locale, furnizarea de servicii de afaceri etc.).
2.	**Potențialul ridicat al județului pentru agricultura bio și tradițională**	Județul Sălaj este unul preponderent rural (din perspectiva structurii populației pe medii de rezidență, ocupații, dar și a utilizării terenurilor), agricultura fiind tradițional sectorul care a ocupat cea mai mare parte a forței de muncă locale de la nivelul satelor. În plus, ponderea suprafețelor agricole pe care se aplică îngrășăminte chimice și pesticide este una redusă, fiind încă practicată pe scară largă agricultura tradițională, ceea ce indică existența unui potențial deosebit pentru produsele bio, a căror piață este în continuă expansiune pe plan internațional. Fermierii din județ au atras finanțări europene importante în perioada 2007-2013, care au contribuit la modernizarea	Promovarea județului ca un furnizor de produse bio și tradiționale atestate de importanță națională și europeană, prin continuarea investițiilor realizate la nivelul fermelor (vegetale, pomicole, viticole, zootehnice și mixte) din județ, cu utilizarea extensivă a fondurilor europene disponibile pentru perioada 2014-2020, modernizarea drumurilor agricole și forestiere, extinderea capacităților de depozitare și procesare ale producătorilor agricoli, încurajarea structurilor asociative, a creșterii suprafețelor cultivate cu plante generatoare de valoare adăugată ridicată, a lanțurilor integrate de furnizare și valorificare a produselor agroalimentare, a atestării produselor bio și tradiționale, dar și a promovării produselor locale, prin organizarea de târguri, expoziții, piețe volante, campanii media etc. Acestea vor

		bazei tehnice din domeniu și chiar la creșterea exporturilor de produse agroalimentare (de ex. ciuperci). Relansarea culturilor cu valoare adăugată ridicată precum viticultura, pomicultura sau cultura plantelor textile poate conduce la tranziția de la o agricultură de subzistență, bazată pe ferme individuale de mici dimensiuni, la una competitivă, bazată pe ferme moderne și lanțuri integrate de furnizare.	avea ca efect reducerea ponderii populației ocupate în agricultura de subzistență, creșterea valorii adăugate a producției agroalimentare, capitalizarea fermierilor, creșterea exporturilor, a notorietății județului etc. În plus, dezvoltarea nișei de produse bio și tradiționale va crea premisele pentru dezvoltarea turismului gastronomic și a agroturismului.
3.	**Resursele turistice naturale și antropice diversificate, dintre care unele unice în context regional**	Județul Sălaj dispune de o gamă foarte variată de resurse turistice, atât naturale (habitate naturale și zone protejate, peisaje deosebite, ape minerale cu rol terapeutic), cât și antropice (o densitate ridicată de biserici de lemn și de piatră, castele, cetăți, conace, clădiri urbane și situri arheologice), unele dintre acestea fiind unice în context național și chiar regional. Oferta turistică este întregită de obiectivele culturale (muzee, case memoriale, biblioteci, centre culturale etc.) La acestea se adaugă bogatul patrimoniu imaterial (tradiții, obiceiuri, meșteșuguri etc.) încă vii în anumite zone rurale, ca și	Creșterea atractivității județului Sălaj pentru turiști și dezvoltarea cu prioritate a turismului cultural, istoric, religios, rural / agroturism și balnear, printr-un set de măsuri integrate care să cuprindă: continuarea investițiilor realizate de sectorul privat în domeniul infrastructurii de cazare, alimentație publică și agrement; asigurarea accesibilității la obiectivele turistice din județ; îmbunătățirea activității de semnalizare și informare turistică, inclusiv marcarea traseelor specifice; valorificarea resurselor de ape minerale cu rol terapeutic, atât prin investiții publice, cât și private; restaurarea și introducerea în circuitul turistic a obiectivelor de patrimoniu; păstrarea și promovarea tradițiilor și obiceiurilor specifice, precum și organizarea de evenimente

		gastronomia tradițională. Tradiția vitivinicolă a Podgoriei Silvaniei, recunoscută pentru tradiția sa în producerea de vinuri spumante, numeroasele vestigii ale provinciei romane Dacia Porolissensis sau Grădina Botanică de la Jibou reprezintă doar câteva avantaje competitive ale ofertei turistice a Sălajului în context regional. Pe de altă parte, conceperea unor trasee regionale specializate ar putea crește atractivitatea obiectivelor turistice din județ (de ex. un circuit al bisericilor de lemn din Sălaj, un circuitul al vestigiilor romane care să includă județele Sălaj și Cluj sau unul gastronomic și vitivinicol care să includă Sălajul, Bihorul și Satu Mare). În acest context, județul Sălaj are un potențial deosebit pentru dezvoltarea turismului cultural - istoric și religios, a celui rural și agroturistic, dar și a celui balnear.	culturale atractive; continuarea investițiilor în infrastructura culturală (biblioteci, muzee, centre culturale etc.); dezvoltarea unui brand turistic județean și promovarea acestuia prin diferite canale și instrumente (campanii media, participarea la târguri de profil, organizarea de evenimente de promovare etc.); încurajarea structurilor asociative ale operatorilor din domeniul turism etc.
4.	**Existența unor aglomerări industriale competitive, cu potențial de specializare inteligentă**	La nivelul județului Sălaj există o serie de ramuri industriale cu tradiție îndelungată și competitive pe plan internațional, care sunt responsabile pentru majoritatea exporturilor și a valorii adăugate generate în județ, precum industria metalurgică și a	Încurajarea dezvoltării structurilor asociative ale mediului de afaceri, prin înființarea de clustere sectoriale sau aderarea la cele existente în regiune (de ex. Clusterul ”Mobilier Transilvan”, ”AgroTransilvania”, TREC, Transilvania LifeStyle, ”Gusturi Transilvane”, ”Cluj IT”,

		prelucrării metalelor, a cauciului, a mobilei, a confecțiilor și încălțămintei, a produselor agroalimentare sau a materialelor de construcții. Dezvoltarea structurilor asociative ale mediului de afaceri local, cu suportul factorilor instituționali și al altor facilitatori (ADR Nord-Vest, Camera de Comerț și Industrie, firme de consultanță etc.) ar putea aduce beneficii multiple pentru județ și pentru toți actorii relevanți din județ (adaptarea ofertei de muncă la cerințele mediului de afaceri, creșterea valorii adăugate a producției și exporturilor prin dezvoltarea de lanțuri integrate, dezvoltarea de noi produse și soluții, crearea de noi locuri de muncă și menținerea celor existente, dezvoltarea antreprenoriatului etc.)	”ItechSylvania” etc.), inclusiv cu implicarea autorităților publice locale din județ și a altor categorii de facilitatori, pentru a încuraja derularea, inclusiv cu atragerea de finanțări nerambursabile, de proiecte de interes comun din sfera cercetării-inovării-dezvoltării, formării profesionale continue, învățământului profesional și tehnic, marketingului și promovării, internaționalizării, atragerii de capital etc. De asemenea, companiile din sectoarele cu potențial de specializare internațională vor beneficia de măsuri-suport, precum accesul la infrastructură de afaceri (parcuri industriale), infrastuctură de acces și tehnico-edilitară pentru extinderea capacităților de producție, parteneriate cu instituțiile de învățământ locale pentru asigurarea pregătirii teoretice și practice adecvate a forței de muncă, facilități fiscale (prin scheme de minimis) pentru investițiile realizate etc.
5.	**Stocul important de populație aptă de muncă din județ, cu precădere din mediul rural**	Spre deosebire de alte județe din regiune (de ex. Bihor sau Cluj, care au atras deja un volum important de investiții și care sunt mai urbanizate), județul Sălaj dispune încă de un stoc important de forță de muncă ocupată informal în agricultură, mai ales în mediul rural, care prin programe de calificare, poate fi pusă la dispoziția investitorilor și	Creșterea ratei de activitate și de ocupare a forței de muncă din județ, mai ales din mediul rural, prin tranziția de la ocuparea informală în agricolă, la cea salarizată din industrie și servicii. Măsurile propuse în acest sens vizează, pe lângă acțiunile propuse pentru atragerea de investitori (infrastructură de afaceri, servicii-suport, facilități fiscale etc.) și pentru creșterea accesibilității și măsuri de

		atrasă în zona activităților salarizate. Investițiile în infrastructura de transport vor facilita mobilitatea forței de muncă în interiorul județului și al regiunii, reducând fenomenul șomajului mascat din zonele actualmente greu accesibile, dar și pe cel al migrației interne și externe a populației apte de muncă.	formare continuă a forței de muncă, în cooperare cu angajatorii din județ, cu accent pentru categoriile defavorizate de lucrători (persoane din mediul rural, de peste 50 de ani, șomeri, romi, persoane casnice, cu nivel scăzut de studii, tineri NEET etc.) și pe utilizarea fondurilor europene disponibile în acest sens. De asemenea, se au în vedere măsuri de stimulare a antreprenoriatului la nivelul județului, de subvenționare temporară a locurilor de muncă, de susținere a microîntreprinderilor și a investițiilor la nivelul IMM-urilor din sfera activităților non-agricole etc. Toate acestea vor avea ca efect creșterea calității vieții în rândul populației rurale, precum și atenuarea fenomenelor de depopulare și de migrație externă, mai ales în contextul în care investițiile în infrastructura de transport vor favoriza mobilitatea forței de muncă din zonele rurale actualmente greu accesibile.
6.	**Existența unor centre rurale cu rol polarizator și de echilibru la nivelul teritoriului**	În județul Sălaj există o serie de comune (de ex. Crasna, Ileanda, Hida, Sărmășag), care au deservit în mod tradițional localitățile rurale învecinate cu diferite servicii de interes general și care dispun de unele echipamente publice adecvate în acest sens, precum licee sau școli profesionale, centre de permanență medicală, târguri și piețe	Prioritizarea și orientarea investițiilor publice importante (în unități de învățământ, sanitare, culturale, sportive etc.), în contextul deficitului de resurse bugetare, către acele centre rurale care deservesc cu servicii de interes general teritorii rurale extinse, care dispun de o masă critică de populație, în strânsă corelare cu politica de investiții în sfera infrastructurii de transport, care să asigure legătura rapidă a acestor centre la localitățile de

		agroalimentare, centre de informare turistică, unități culturale și muzeale, centre sociale, unități de producție etc. Rolul acestor centre poate redeveni foarte important în contextul necesității de prioritizare a investițiilor din fonduri publice, a restructurării continue a sistemului de sănătate, educație etc., dar și a scăderii populației rurale.	rang superior (orașe).
7.	**Diversitatea etnică și confesională a populației**	La nivelul județului există comunități importante de maghiari, slovaci și romi, precum și de locuitori care aparțin unui număr mare de confesiuni religioase (ortodocși, reformați, greco și romano-catolici, penticostali, baptiști etc.). De asemenea, județul a găzduit până în anii 1940 o importantă comunitate evreiască, a cărei prezență se resimte și astăzi, în pofida Holocaustului și a exodului acestei populații. Aceste grupuri etnice și confesionale sunt bine integrate în comunitățile în care sunt reprezentate, într-un climat caracterizat prin toleranță și bună conviețuire, ceea ce reprezintă un avantaj în atragerea de investitori, turiști și vizitatori străini, precum și pentru întărirea relațiilor internaționale și de cooperare transnațională și teritorială.	Dezvoltarea turismului cultural și religios, având ca grup țintă vizat cu prioritate turiștii din Ungaria, în contexul existenței în județ a multor elemente de patrimoniu de interes pentru aceștia, dar și întărirea relațiilor internaționale și a cooperării teritoriale cu regiunile și județele din Ungaria și Slovacia, mai ales în contextul proximității geografice față de aceste două țări, precum și din Israel, având în vedere prezența evreiască din județ în trecut. Aceste relații de cooperare vor viza atât atragerea de investitori și turiști și promovarea schimburilor comerciale, cât și întărirea capacității administrative, derularea de activități culturale, îmbunătățirea protecției mediului, a utilizării resurselor regenerabile de energie etc.

8.	**Furnizarea cu succes a unor servicii de interes general pentru populație în parteneriat public-privat**	La nivelul județului Sălaj există un număr important de furnizori privați (asociații, fundații, instituții de cult, firme etc.) acreditați de servicii medicale, sociale, dar și de organizații private implicate în activități culturale sau sportive. Cei mai mulți dintre acești furnizori beneficiază de sprijin financiar din partea instituțiilor publice de profil, cele care coordonează și supervizează aceste servicii la nivel județean. Creșterea ponderii serviciilor furnizate de acești operatori privați va ajuta la degrevarea sectorului public, care se confruntă cu un deficit de personal de specialitate și care nu poate acoperi cu infrastructura existentă nevoile tuturor categoriilor de beneficiari.	Continuarea parteneriatelor public-private pentru furnizarea de servicii sociale, medicale, dar și pentru organizarea de evenimente culturale, inclusiv prin finanțarea parțială a operatorilor de profil, în conformitate cu legislația în vigoare, continuarea investițiilor în extinderea și diversificarea activității centrelor de servicii sociale, rezidențiale și non-rezidențiale, restructurarea serviciilor furnizate de DGASPC și de SPAS-uri, formarea profesională continuă a personalului din domeniul serviciilor sociale, întărirea funcției de coordonare, supervizare și control a serviciilor sociale, sprijinirea investițiilor private în domeniul serviciilor medicale.
9.	**Existența unor resurse materiale și energetice diversificate**	La nivelul județului Sălaj există numeroase resurse materiale și energetice care sunt valorificate durabil în mică măsură, precum apele minerale, resursele forestiere și cinegetice, materialele de construcții sau resursele de energie regenerabilă (solară, biomasă agricolă și lemnoasă etc.).	Valorificarea durabilă a resurselor de energie regenerabilă (biomasa agricolă și lemnoasă, energia fotovoltaică), atât în sectorul public (clădiri publice, iluminat public), cât și în cel privat (sectorul rezidențial și industrial), pentru reducerea emisiilor de CO2, reducerea costurilor cu energia și generarea de noi locuri de muncă. Gestiunea și valorificarea durabilă a resurselor de ape minerale cu rol terapeutic, atât de către

			entități publice, cât și private, pentru dezvoltarea turismului, îmbunătățirea stării de sănătate a populației și diversificarea oportunităților de petrecere a timpului liber. Gestiunea și valorificarea durabilă a resurselor forestiere și cinegetice, în cooperare cu administratorii fondurilor de profil din județ, instituțiile cu atribuții în domeniu și cu sectorul ONG, în scopul conservării acestora și a generării de valoare adăugată în sectorul de procesare a lemnului și mobilei, respectiv a turismului, inclusiv prin măsuri de reîmpădurire a terenurilor degradate, lucrări de amenajament silvic, măsuri de prevenire a incendiilor etc.
10.	**Activitatea satisfăcătoare a structurilor asociative de tip GAL și ADI**	GAL-urile și ADI-urile înființate la nivelul județului au reprezentat un vector important pentru concepere de intervenții integrate la nivelul comunităților locale și pentru atragerea de finanțări externe, în domenii precum managementul integrat al deșeurilor, infrastructura de apă și apă uzată, infrastructura de acces, socială etc.	Menținerea structurilor asociative existente la nivelul autorităților publice locale din județ, extinderea acestora, precum și sprijinirea financiară a continuării proiectelor de interes comun derulate de acestea, cu utilizarea fondurilor europene disponibile în acest sens, inclusiv creșterea capacității administrative a acestor structuri asociative prin recrutarea de noi experți, atragerea de noi membri, punerea la dispoziție de sedii și logistică adecvată, elaborarea și revizuirea permanentă a strategiilor integrate de dezvoltare, implementarea de măsuri integrate de tip CLLD etc.
11.	**Interesul ridicat al administrației publice locale și județene**	Atât CJ Sălaj, cât și UAT-urile din județ, au încheiat numeroase acorduri de	Întărirea relațiilor de cooperare internațională și prietenie cu alte județe / regiuni din Europa

	pentru relațiile internaționale și cooperarea teritorială	înfrățire și colaborare cu parteneri din alte țări, implementând inclusiv proiecte de interes comun în domeniul turismului, dezvoltării rurale, serviciilor medicale sau tineretului, cu fonduri INTERREG sau din Mecanismul Norvegian, împreună cu parteneri externi. Nu în ultimul rând, județul este parte a unor rețele de cooperare europene și al Euroregiunii Carpatica, alături de statele învecinate.	și nu numai, dar și cu alte categorii de actori publici și privați din afara țării. Acestea vor viza atingerea obiectivului general de dezvoltare al județului, respectiv creșterea calității vieții locuitorilor – prin focalizarea pe îmbunătățirea disponibilității și calității politicilor publice de la nivel județean (educație, sănătate, cultură, servicii sociale, administrație locală, transport durabil și utilități, dezvoltarea rurală și tineret), creșterea atractivității pentru investitori și turiști – prin întărirea funcției de promovare a Sălajului ca destinație pentru noi investiții și noi turiști, reducerea disparităților între mediul urban și rural (dezvoltare rurală) și promovarea incluziunii sociale. Prioritate se va acorda întăririi relațiilor de prietenie și cooperare teritorială descentralizată cu entități publice și private din Ungaria, Slovacia, Polonia, Israel, Franța, Marea Britanie, Republica Moldova. De asemenea, o atenție deosebită se va acorda proiectelor derulate și cu posibilitate de a fi finanțate prin programele INTERREG Europe, Programul Transnațional de Cooperare „Dunărea”, ”Europa pentru Cetățeni”, Mecanismelor Financiare SEE și Norvegian etc.
12.	**Interesul ridicat al actorilor socio-economici locali pentru atragerea de finanțări externe**	În ciclul de programare 2007-2013, actorii socio-economici de la nivelul județului Sălaj, fie ei instituții publice, companii private sau ONG-uri, au	Creșterea volumului finanțărilor nerambursabile atrase de sectorul public și privat, în perioada de programare 2014-2020, cu precădere în domeniul infrastructurii de transport, a

		atras un volum semnificativ de fonduri europene, cele mai mari proiecte fiind derulate de CJ și de ADI-urile din domeniul managementului deșeurilor, respectiv a apelor potabile și uzate, pentru intervenții complexe care au vizat mai multe UAT-uri din județ. Sume importante au fost atrase și pentru infrastructura de transport, agricultură și dezvoltare rurală, proiecte de dezvoltare urbană integrată, competitivitate, mediu sau dezvoltarea resurselor umane. De altfel, la nivelul majorității UAT-urilor din județ, fondurile externe au reprezentat principala sursă de investiții, în contextul reducerii veniturilor la bugetele locale pe durata crizei.	agriculturii și dezvoltării rurale, a dezvoltării urbane integrate, a eficienței energetice, a infrastructurii de apă și apă uzată, a investițiilor la nivelul microîntreprinderilor și IMM-urilor, a patrimoniului construit, a protecției mediului și a dezvoltării resurselor umane. Acest deziderat se va atinge prin intermediul măsurilor de implementare a portofoliului de proiecte cuprinse în strategie (de ex. clarificarea din timp a problemelor de proprietate și pregătirea documentațiilor tehnico-economice pentru proiectele prioritare identificate în portofoliul asociat strategiei, rezervarea resurselor financiare necesare cofinanțării și implementării proiectelor în bugetele locale etc.), precum și prin campanii de promovare a oportunităților de finanțare în rândul potențialilor beneficiari (mai ales a celor privați), în parteneriat cu AM/OI-urile, Instituția Prefectului, UAT-urile, structurile asociative din județ, încheierea de parteneriate public-private etc.

SECȚIUNEA A

PROFILUL JUDEȚULUI SĂLAJ

I. Județul Sălaj – Descriere generală

I.1. Așezarea

Județul Sălaj este așezat în Europa Centrală și de Est, mai exact în partea de nord-vest a României, aproape de granița cu Ungaria și Ucraina, respectiv în centrul regiunii de dezvoltare Nord-Vest, care corespunde nivelului teritorial NUTS 2, dar nu are personalitate juridică și nici statut de unitate teritorial-administrativă.

Figura 1 - Poziția geografică a județului Sălaj în context național și regional

Sursa: Planșă proprie

Județul are o suprafață de 3.864 kmp, ceea ce reprezintă doar 1,6% din teritoriul României și 11,3% din cel al regiunii Nord-Vest, fiind unul dintre cele mai puțin întinse din țară. Acesta se învecinează cu județele Satu Mare și Maramureș (la nord), Bihor (la vest și sud-vest) și Cluj (sud și sud-est).

I.2. Așezarea

Județul Sălaj este amplasat la zona de contact dintre Carpații Orientali și Occidentali, unde se află o zonă de lăsare și fragmentare (”Platforma Someșană”) și are un relief format preponderent din dealuri (Dealurile Sălajului, Dealurile Șimișna-Gârbou, Dealurile Ciceului, Culmile Prisnel, Preluca și Dealul Mare) și depresiuni (Depresiunea Șimleului, Depresiunea Almașului-Agrișului), despărțite de luncile largi

ale râurilor Someș, Crasna, Barcău. Zona montană cuprinde Munții Plopișului și Meseșului – ramificații ale Munților Apuseni, cu înălțimi de până la 1.000 m.

I.3. Rețeaua hidrografică

Rețeaua hidrografică a județului este bogată și relativ uniform distribuită în teritoriu, acoperind circa 1,5% din suprafața administrativă. Principalele cursuri de apă sunt râurile Someș, Crasna, Barcău, Almaș, Agrij și Sălaj, care drenează cea mai mare parte a teritoriului. Lacurile naturale sunt în general de mici dimensiuni, iar dintre cele artificiale se remarcă doar Lacul Vârșolț, de pe râul Crasna, care asigură alimentarea cu apă a municipiului Zalău, a orașului Șimleu Silvaniei și a mai multor sate din zonă.

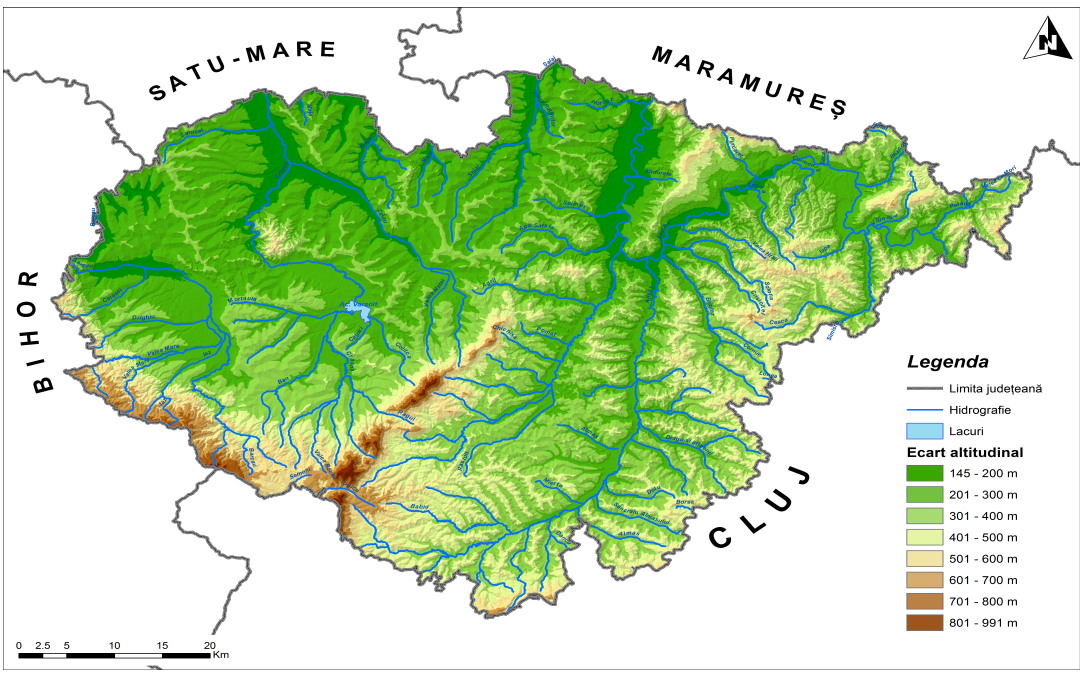

Figura 2 - Relieful și rețeaua hidrografică a județului Sălaj

Sursa: Planșă proprie

I.4. Clima

Clima specifică județului Sălaj este una de tip continental-moderată, cu unele diferențe locale între vestul și estul acestuia, date mai ales de relief și de circulația maselor de aer, cele dinspre vest fiind în general mai umede, iar cele dinspre sud-vest mai calde. Temperatura medie anuală variază între 6 (zona montană) și 9 grade Celsius (zona depresionară și de luncă), cele mai scăzute fiind înregistrate în ianuarie (-2/+5 grade celsius), iar cele mai ridicate în iulie (15-20 grade celsius). În lunca râurilor Crasna și Barcău se înregistrează uneori inversiuni de temperatură, mai ales primăvara. Precipitațiile medii variază între 600 (Depresiunea Almașului) și 900 mm/an (zona montană).

I.5. Structura administrativ-teritorială

I.5.1. Unități Administrativ-Teritoriale (U.A.T.):

La nivelul anului 2015, județul Sălaj era împărțit teritorial după cum urmează:

- 1 municipiu (Zalău);
- 3 orașe (Cehu Silvaniei, Jibou și Șimleu Silvaniei), inclusiv 8 localități componente;
- 57 de comune;
- 281 de sate (dintre care 8 aparțin de orașe).

I.5.2. Tabloul demografic general:

Din perspectiva numărului de locuitori, UAT-urile din județ se împart după cum urmează:

- orașe mijlocii (50.000-100.000 de locuitori): 1 (Zalău);
- orașe mici (sub 20.000 de locuitori): 2 (Șimleu Silvaniei, Jibou);
- orașe foarte mici (sub 10.000 de locuitori): 1 (Cehu Silvaniei);
- comune mari (5.000 – 7.000 de locuitori): 2 (Crasna, Sărmășag);
- comune mijlocii (3.000 – 5.000 de locuitori): 11;
- comune mici (1.500 – 3.000 de locuitori): 31;
- comune foarte mici (sub 1.500 de locuitori): 13.

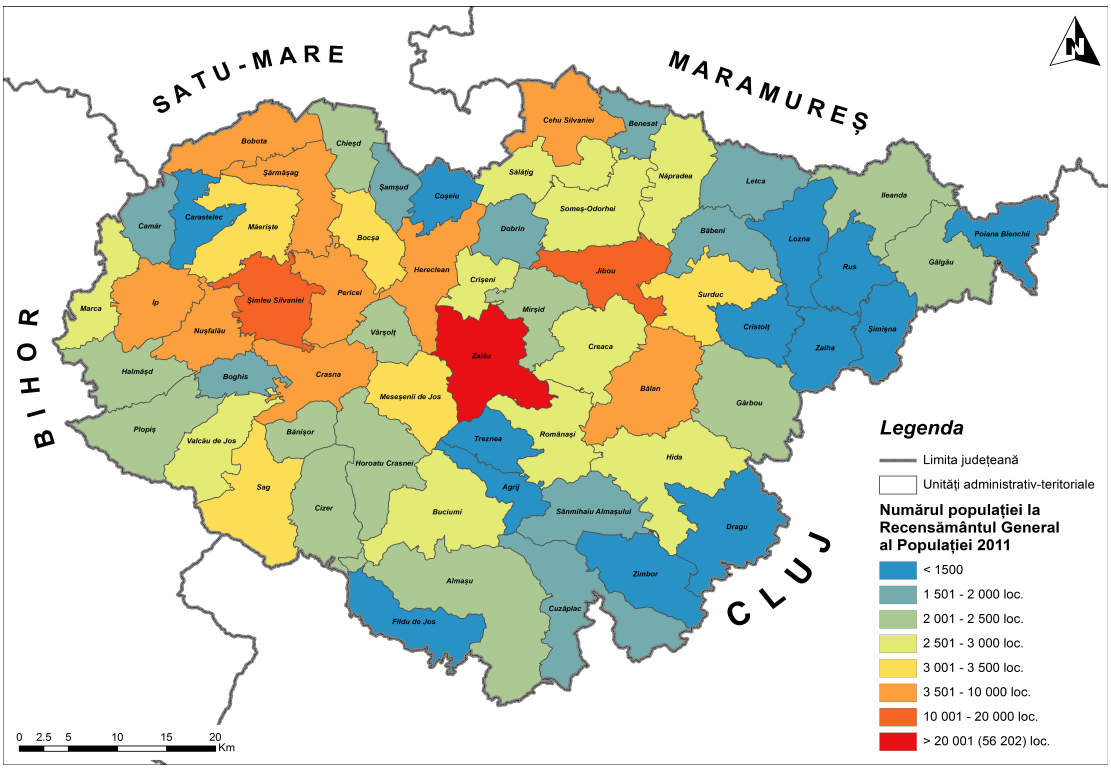

Figura 3 - Mărimea UAT-urilor din județul Sălaj în funcție de numărul de locuitori de la RGPL 2011

Sursa: Planșă proprie

Conform PATN – Secțiunea a IV-a ”Rețeaua de localități”, municipiul Zalău intră în categoria localităților de rang II – municipii de importanță județeană, orașe în categoria localităților de rang III, comunele în categoria localităților de rang IV, iar satele în a V-a. Toate localitățile urbane din județ îndeplinesc criteriile de populație minimale pentru categoria din care fac parte, însă comunele Agrij, Carastelec, Coșeiu, Cristolț, Dragu, Fildu de Jos, Lozna, Poiana Blenchii, Rus, Șimișna, Treznea, Zalha, Zimbor aveau mai puțin de 1.500 de locuitori (la recensământul din 2011), sub pragul inferior pentru localitățile de rang IV (comune). Pe de altă parte, în 23 de UAT-uri din județ există sate cu mai puțin de 100 de locuitori, amenințate cu depopularea.

MDRAP a lansat spre consultare, la sfârșitul anului 2015, o propunere de revizuire a clasificării localităților din România pe ranguri, conform căreia municipiul Zalău va intra, în ipoteza aprobării acestora, în categoria a IV-a de localități – municipii reședință de județ cu o populație de peste 40.000 de locuitori și o arie de influență de peste 200.000 de locuitori, iar Șimleu Silvaniei și Jibou în categoria a VI-a centre urbane cu rol zonal și de servire teritorial, cu peste 5.000 de locuitori și o zonă de influență de 30.000 de locuitori. Orașul Cehu Silvaniei va intra în categoria centrelor urbane cu funcții specializate, subordonate unui municipiu.

I.5.2.1. Structura populației pe medii de rezidență:

La recensământul din 2011, populația stabilă a județului a fost de 224.384 de locuitori, dintre care 88.259 în mediul urban (39,3% din total) și 136.125 în mediul rural (60,7%). Din această perspectivă, județul Sălaj are una dintre cele mai reduse grade de urbanizare din țară, inclusiv din cauza numărului mic de orașe și a dimensiunii reduse a acestora. Față de recensământul din 2002, se remarcă modificări nesemnificative în ceea ce privește gradul de urbanizare, în condițiile în care populația urbană a scăzut cu 10,2%, iar cea rurală cu 9,1%.

I.5.2.2. Structura ocupațională a populației:

La recensământul din 2011, populația activă a județului Sălaj număra 105.948 de persoane (47,2% din total), iar cea ocupată 96.427 de persoane (43% din total). Numărul de persoane active a crescut față de recensământul din 2002 cu 1,9%, iar cel al persoanelor ocupate cu 0,4%.

I.5.2.3.. Structura populației pe grupe de vârstă:

La recensământul din 2011, 38.185 de locuitori ai județului aveau între 0 și 14 ani (17% din total), 133.066 între 15 și 59 de ani (59,3%), iar 53.133 peste 60 de ani (23,7%). Față de recensământul din 2002, se constată o scădere a numărului de tineri și adulți, cu 18,8%, respectiv cu 11,1%, concomitent cu creșterea numărului de persoane vârstnice cu 3,5%.

I.5.2.4. Structura populației pe etnii:

La recensământul din 2011, 148.396 de locuitori s-au declarat de etnie română (66,1%), 50.177 maghiară (22,4%), 15.004 romă (6,7%), 1.118 slovacă (0,5%), 222 de altă etnie (germani, ucraineni, italieni, ceangâi). Pentru 9.467 de locuitori etnia nu a putut fi stabilită, întrucât aceștia nu au fost găsiți de recenzori la reședință. Față de recensământul din 2002, se remarcă scăderea numărului de români, maghiari, slovaci și de altă etnie, singura excepție fiind romii, al căror număr a crescut cu 19,6%, ponderea acestora în totalul populației fiind una dintre cele mai ridicate din țară.

I.5.2.5. Structura populației pe culte religioase:

La recensământul din 2011, 138.032 de locuitori s-au declarat de confesiune ortodoxă (61,5%), 42.128 reformată (18,8%), 10.358 penticostală (4,6%), 8.293 baptistă (3,7%), 5.726 greco-catolică (2,6%), 5.340 romano-catolică (2,4%), 1.838 martorii lui Iehova (0,8%), 797 de adventiști de ziua a 7-a (0,4%), 756 de creștini după Evanghelie (0,3%), 184 evanghelică (0,1%), 1.229 de altă confesiune (unitariană, musulmană, creștină de rit vechi, evanghelică luterană, ortodoxă sârbă, evanghelică de confesiune augustană, mozaică). Pentru 9.887 de persoane nu se cunoaște confesiunea religiosă. Față de recensământul din 2002, se constată o scădere la toate confesiunile, excepție făcând confesiunile neo-protestante, pentru care numărul enoriașilor a crescut cu 32%.

I.5.2.6. Densitatea populației:

Densitatea populației a fost, la recensământul din 2011, de 58,1 locuitori/kmp, sub media națională (84,4) și regională (76,1). Față de recensământul din 2002, se constată scăderea densității populației cu 6 loc/kmp, pe fondul reducerii numărului de locuitori cu 9,5%, ca urmare a sporului natural și migratoriu negativ.

I.6. Căile de comunicație

Accesul în județul Sălaj se realizează exclusiv terestru, prin rețeaua de drumuri și căi ferate, în condițiile lipsei căilor navigabile și a aeroporturilor.

Principalele drumuri care străbat județul sunt:

- DN 1F (E 81) – parte a rețelei TEN-T globale – limită jud. Cluj – Zimbor – Zalău – limită jud. Satu Mare;
- DN 1C (E 58) – parte a rețelei TEN-T globale – limită jud. Cluj – Glod – Ileanda – Răstoci – limită jud. Maramureș;
- DN 1H – parte a rețelei TEN-T globale – limită jud. Bihor – Nușfalău - Șimleu Silvaniei – Zalău – Jibou – Răstoci;
- DN 1G – limită jud. Cluj – Cuzăplac - Zimbor – Hida – Tihău;
- DN 19B - limită jud. Bihor – Ip – Nușfalău.

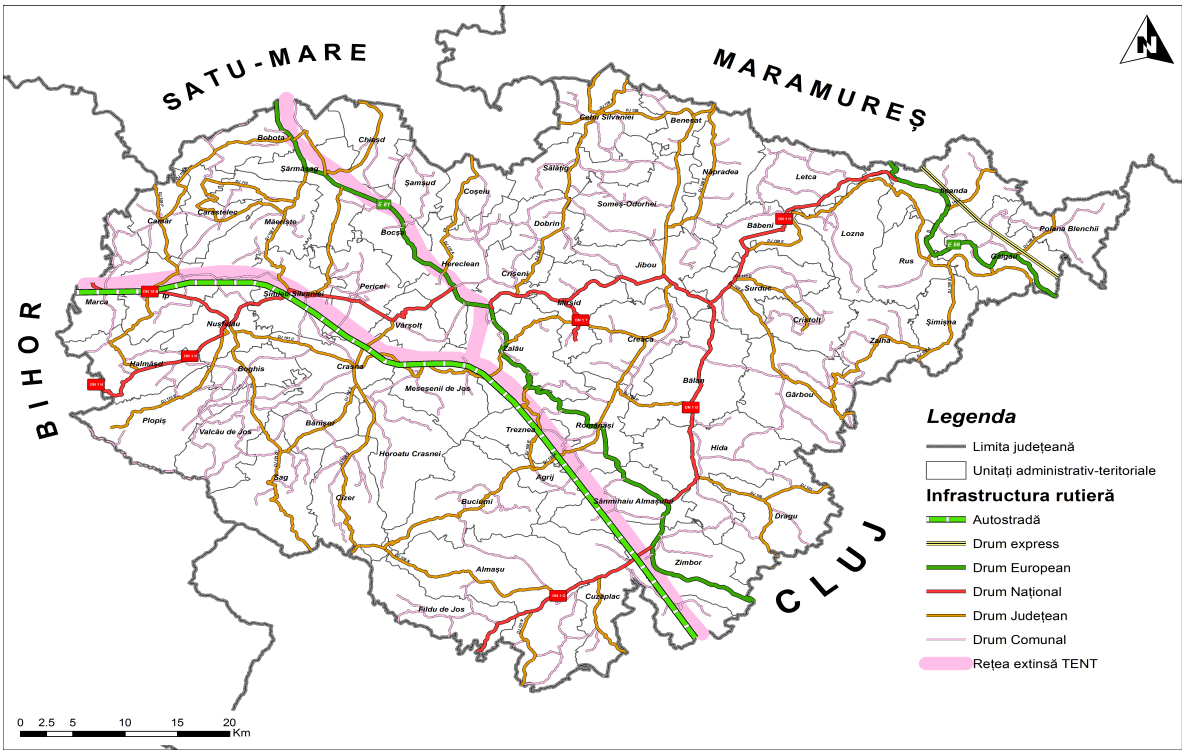

Figura 4 - Rețeaua de drumuri din județul Sălaj

Sursa: Planșă proprie

Căile ferate de pe teritoriul județului sunt:

- Magistrala CF 400 – parte a rețelei TEN-T globale – limită jud. Cluj - Ileanda – Jibou – Benesat – jud. Maramureș;
- liniile secundare: 412 (Jibou-Zalău-Sărmășag-limită jud. Satu Mare), 413 (Sărmășag - Șimleu Silvaniei – limită jud. Satu Mare) și 414 (limită jud. Maramureș - Cehu Silvaniei).

Aeroporturile cele mai apropiate sunt cele din Cluj-Napoca, Oradea, Satu Mare și Baia Mare, toate aflate la o distanță de 80-120 km, dintre care doar primul oferă curse externe regulate, restul fiind în prezent deservite doar cu zboruri interne către București și zboruri charter sau private.

I.7. Centrele urbane ale Sălajului – scurtă prezentare

I.7.1. Municipiul Zalău

Municipiul Zalău este reședința județului Sălaj și cel mai mare centru urban de la nivelul acestuia, fiind amplasat în Depresiunea Zalău, la contactul cu Munții Meseșului, pe malul râului cu același nume. Municipiul are în componență localitatea Stâna și are o suprafață administrativă de 90,09 kmp, iar la recensământul din 2011 înregistra o populație stabilă de 56.202 locuitori, în scădere cu 10,7% față de anul 2002. Zalău este amplasat în zona centrală a județului, pe axa

Cluj-Napoca – Satu Mare, cu o ramificație către Oradea, precum și pe traseul Autostrăzii Transilvania, toate aceste coridoare fiind parte a rețelei TEN-T centrale.

Din punct de vedere economic, Zalău are o structură economică dominată de sectorul serviciilor (comerț, educație, sănătate și servicii sociale, transporturi, administrație publică, servicii pentru populație și agenți economici), respectiv industria prelucrătoare. Cele mai importante companii locale, din perspectiva cifrei de afaceri și a numărului de salariați din anul 2014, sunt: SILCOTUB (metalurgie), MICHELIN ROMANIA (anvelope și cord metalic), ROMINSERV VALVES IAIFO (armături industriale), BELLINEA, OVI PROD COM (mobilă), UNICONF, ROMTEXIL, ROMITEX, INGRID (articole de îmbrăcăminte), CEMACON (cărămizi), UNIVERSAL (preparate și conserve din carne), TRANGER (tipografie), MENTSERVICE, FRAVEN (confecții metalice), ROM DINAROM (piese turnate), SANDANA, ABO MILL (morărit și panificație), WEST COMPANY (obiecte sanitare din fibră de sticlă) etc.

După anul 1990, la nivel local s-a dezvoltat semnificativ sectorul serviciilor, mai ales cel al comerțului cu amănuntul și ridicata, în municipiu funcționând mai multe centre comerciale de mari dimensiuni (ACTIV PLAZZA, CARREFOUR EXPRESS, PROFI, KAUFLAND, LIDL, PENNY MARKET, DEDEMAN etc.), dar și firme de distribuție, showroom-uri auto sau depozite care deservesc întreg județul Sălaj, cele mai multe dintre acestea din urmă fiind deținute de antreprenori locali.

Pe lângă funcția sa economică, municipiul Zalău este și principalul centru administrativ, cultural, educațional, medical și chiar turistic al județului, acesta concentrând majoritatea instituțiilor administrației publice locale și a celor deconcentrate și descentralizate, spitalul județean de urgență, licee de prestigiu, extensii universitare, centre sociale, unități medicale private, dar și hoteluri și restaurante moderne. În ceea ce privește învățământul superior, la nivel local există extensii ale Universității ”Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca (specializarea geografia turismului), Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca (inginerie industrială și ingineria materialelor) și Universitatea de Vest ”Vasile Goldiș” Arad (marketing, ecologie și protecția mediului), care cumulează circa 500 de studenți.

Principalele atracții turistice din zonă sunt Castrul Roman Porolissum, aflat la circa 7 km distanță de municipiu, dar și clădirile de patrimoniu (Colegiul Național Silvania, Primăria, Centrul Județean de Cultură și Artă, Secția de Istorie a Muzeului Județean, Biserica Romano-Catolică, Biserica Reformată, Biserica ”Adormirea Maicii Domnului”), lăcașurile de cult care nu au statut de monument istoric (Catedrala Episcopală ”Sf. Vineri”) și muzeele din oraș (Muzeul Județean de Istorie și Artă, Galeria de Artă ”Ioan Sima”).

I.7.2. Orașul Șimleu Silvaniei

Șimleu Silvaniei este cel de-al doilea centru urban ca mărime din județul Sălaj, având o suprafață de 40,4 kmp și o populație stabilă de 14.436 de locuitori la

recensământul din 2011, în scădere cu 10,1% față de 2002. Orașul este așezat în partea de vest a județului, în Depresiunea Șimleului, pe malul râului Crasna și pe coridorul de transport care leagă Zalăul de Oradea, urmând să aibă acces direct la Autostrada Transilvania. Din punct de vedere istoric, așezarea există încă din perioada dacică, când aici exista cetatea antică Dacidava, având o lungă tradiție în practicarea pomiculturii și a viticulturii, orașul fiind cunoscut și azi pentru șampania produsă în zonă.

Din punct de vedere economic, orașul este dominat de sectorul industrial, ramurile cele mai dezvoltate fiind industria mobilei (GRUPUL SIMEX, MICRO), industria pielăriei și încălțămintei (ARA SHOES, VALENTI IMPEX), textilă (SILVANIA WORSTED SPINNING), a materialelor izolatoare de construcții (IZOMAT), a industriei alimentare și a băuturilor (PANDA CONFETTI, PODGORIA SILVANIA) și a prelucrărilor mecanice (COSTIUI). La acesta se adaugă sectorul de servicii, mai ales cele comerciale, firmele din zonă deservind și localitățile rurale învecinate.

Potențialul turistic al zonei Șimleu este dat de Cetatea Bathory, Biserica Catolică, Mănăstirea Bic, Biserica de Lemn, Sinagoga, Dealul Măgura, unde se cultivă viță de vie la cea mai mare altitudine din țară, de Casa Memorială Iuliu Maniu din Bădăcin sau de Centrul Cultural Șincai-Coposu din Bobota.

I.7.3. Orașul Jibou

Orașul Jibou este cel de-al treilea centru urban ca mărime din județul Sălaj, fiind situat în partea de nord-est a acestuia, pe malul râului Someș, la confluența cu Agrijul. Jiboul are o suprafață de 35,78 kmp și o populație de 10.407 locuitori, în scădere cu 8% față de 2002. Dacă în Evul Mediu era un punct important de transbordare și depozitare pe vechiul drum al sării, în perioada modernă s-a afirmat mai ales ca nod feroviar și centru polarizator al zonei de nord a județului, avantajat fiind de poziția sa favorabilă pe culoarul Șomeșului.

Economia locală este dominată de sectorul industrial, cu precădere de ramurile industriei confecțiilor textile (SAMTEX, FVL INTERNATIONAL, CAAFS PROFI, GIACOMO EXIM, VIGANO), mobilei (SESSIO-VERBELCO, GROVINVEST), componentelor auto (TAKATA PETRI, ARC GRUP), echipamentelor electrice (ENERGOBIT PROD), a poligrafiei (ABSOLUT). Sectorul serviciilor este reprezentat de mici companii locale din sfera comerțului, serviciilor pentru populație, transporturilor, barurilor și restaurantelor etc. La Jibou funcționează singurul parc industrial public din județ, realizat cu fonduri PHARE, cu o suprafață de peste 20 ha.

Cea mai importantă atracție de la nivel local o reprezintă Grădina Botanică / Centrul Cercetări Biologice ”Vasile Fati”, cu o suprafață de circa 24 ha, ocupând parcul de agrement al Castelului Medieval Wesselényi. Aceasta este cea de-a doua grădină botanică ca mărime din România și adăpostește peste 5.000 de specii de plante din diferite colțuri ale lumii. Alte obiective turistice din zonă sunt Castelul Wesselényi,

Castelul Beldi, Biserica Reformată și Romano-Catolică, clădirile fostului cazinou, al primăriei, judecătoriei și gării vechi.

I.7.4. Orașul Cehu Silvaniei

Orașul Cehu Silvaniei este cel mai mic centru urban din județ, cu o suprafață de 67,77 kmp și o populație stabilă de 7.214 locuitori la recensământul din 2011, în scădere cu 9,9% față de 2002. Orașul este așezat în partea de nord a județului, la granița cu Maramureșul și Satu Mare, la contactul dintre Depresiunea Sălajului, Culmea Sălajului și Depresiunea Guruslău, pe malul râului Sălaj.

Principalele ramuri ale economiei locale sunt industria confecțiilor textile (SILVANA, ANGAR PROD, KULCSAR CONF), a mobilei (CESIMEX, TITISAN PROD, ROMBEL), a produselor alimentare, respectiv comerțul.

Obiectivele turistice din zonă sunt numeroase, printre cele mai importante numărându-se Strâmtorile Țicăului, bisericile de lemn, Fântana de Piatră, Biserica Reformată, Rezervația ”Lunca cu Lalea Pestriță” sau Parcul Central.

I.8. Resursele naturale

Județul Sălaj dispune de resurse naturale bogate și diversificate, fie ele regenerabile sau neregenerabile, care sunt doar parțial valorificate în prezent.

I.8.1. Resursele naturale de materii prime

Principalele resurse naturale de materii prime din județ sunt:

- Lignit – Ip, Sărmășag
- Cărbune brun – Cristolțel
- Hidrocarburi – Șumal, Leșmir
- Șist cărbunos – Zimbor
- Ghips – Treznea, Mirșid
- Alabastru – Gălășeni, Stâna
- Diorit (piatră naturală pentru pavări exterioare, agregate pentru anrocamente și construcții civile și de drumuri) – Moigrad
- Gnaise – Marca
- Micașist –Marca, Măerișteț
- Calcar – Cuciulat, Glod, Prodănești, Răstoci
- Argilă – Crasna, Cuciulat, Nușfalău, Zalău
- Nisip caolinos –Jac, Var
- Nisip silicios – Jac, Creaca, Surduc, Var
- Nisip cuarțos – Var, Cliț
- Caolin – Ruginoasa

- Tuf vulcanic – Mirșid
- Agregate de râu – Benesat, Var, Rona, Almașu, Băbeni, Cuciulat, Glod, Gâlgău, Ileanda, Românași, Rus, Someș Odorhei, Surduc, Tihău

I.8.2. Resursele de apă

Județul Sălaj dispune de resurse însemnate de ape de suprafață și subterane, care asigură necesarul de apă potabilă pentru populație, precum și pe cel de apă tehnologică. Apele de suprafață sunt concentrate în două bazine mari – Crasna și Crișuri - și cuprind o serie de râuri cu debite mai importante (Someș, Crasna, Barcău, Almaș, Agrij, Sălaj), lacuri naturale de mici dimensiuni și lacurile artificiale, cel mai mare fiind cel de la Vârșolț.

Județul Sălaj are un potențial aparte în ceea ce privește apele termominerale, utilizate în scop terapeutic, mai ales apele bicarbonatate cu temperaturi de 23-42 grade Celsius, căutate de localnici și turiști mai ales în sezonul cald. Acestea sunt exploatate la Băile Boghiș, care a devenit o destinație turistică tot mai populară în ultimii ani. De asemenea, apele minerale balneoterapeutice, sulfatate și sulfuroase sunt explotate la Bizușa Băi, Jibou, Șimleu Silvaniei, Bobota, Meseșenii de Sus, Zalnoc.

I.8.3. Resursele de sol

La nivelul județului Sălaj există 238.950 ha de terenuri agricole, conform datelor INS, ceea ce reprezintă 61,8% din suprafața administrativă a acestuia, cele mai multe fiind utilizate ca terenuri arabile (50,5% din total), pășuni și fânețe (46,5%), vii și livezi (3%). Această resursă este una vitală pentru locuitorii din mediul rural, care reprezintă peste 50% din populația județului și care lucrează încă în proporție ridicată în domeniul agricol.

I.8.4. Flora și fauna. Biodiversitatea

Ecosistemele naturale și seminaturale ocupă o suprafață importantă la nivelul județului Sălaj. Cea mai mare parte dintre acestea sunt reprezentate de păduri, care ocupă 106.336 ha (27,5% din suprafața totală a județului), 91,5% fiind de foioase (fag, stejar, gorun, carpen, gârniță, cer, frasin, tei, ulm, paltin de munte etc.), în condițiile reliefului preponderent deluros și depresionar. În județ există un număr de 15 arii protejate de interes național (484 ha) și 6 arii speciale de conservare de interes comunitar. Fauna cinegetică este bogată și reprezentată de specii precum mistreți, cerbi carpatini, căprioare, urși, iepuri, fazani, etc. Apele curgătoare și lacurile din Sălaj sunt bogate în diverse specii de pești, precum crap, caras, biban, știucă, somn, etc.

I.9. Principalele concluzii ale capitolului:

- **Județul Sălaj este unul dintre cele mai mici județe din România, în termeni de populație și suprafață, densitatea populației fiind inferioară mediei regionale și naționale;**
- **Poziția geografică este una favorabilă, mai ales din prisma distanței reduse față de granița de vest a României și de infrastructura de transport rapid din Europa Centrală;**
- **Relieful județului este unul preponderent de deal, cu două lanțuri muntoase cu înălțimi reduse, ceea ce nu creează probleme majore de conectivitate în teritoriu;**
- **Rețeaua hidografică este una relativ bogată și uniform distribuită în teritoriu, remarcându-se Lacul Vârșolț, cu un rol complex de alimentare cu apă a centrelor urbane și de prevenire a inundațiilor;**
- **Clima este una temperat continentală, cu unele influențe locale și regionale, fiind favorabilă locuirii și activităților agricole;**
- **Rețeaua de așezări se caracterizează printr-un număr foarte mic de orașe (4), de dimensiuni reduse, gradul de urbanizare fiind unul dintre cele mai reduse din România;**
- **În județ există 13 comune cu mai puțin de 1.500 de locuitori, iar în 23 de UAT-uri există sate cu mai puțin de 100 de locuitori, expuse riscului de depopulare pe termen mediu și lung;**
- **Populația județului este în scădere și în curs de îmbătrânire, pe fondul sporului natural negativ, dar și a migrației interne și externe;**
- **Județul se caracterizează prin diversitate etnică (români, maghiari, romi, slovaci etc.) și confesională (ortodocși, reformați, romano și greco-catolici, neoprotestanți etc.);**
- **Ponderea populației rome este într-o continuă creștere, fiind una dintre cele mai ridicate din România, însă aceștia reprezintă și grupul cel mai expus riscului de excluziune socială (de la educație, sănătate, locuire, piața muncii etc.);**
- **Locuitorii județului au acces, în maxim 1-1,5 h, la 4 aeroporturi internaționale, remarcându-se cel din Cluj-Napoca, al doilea ca mărime din România, cu numeroase curse interne și internaționale regulate;**
- **Județul are acces la rețeaua TEN-T globală, rutieră și feroviară, însă accesibilitatea sa este limitată de tergiversarea construcției Autostrăzii ”Transilvania”;**
- **Sălajul dispune de o paletă largă de resurse ale solului și subsolului (cărbuni, petrol, roci pentru construcții, ape minerale cu rol terapeutic, terenuri agricole, păduri, ape, fond cinegetic etc.), care sunt doar parțial și ineficient valorificate;**
- **Județul adăpostește o floră și o faună diversificată, care este conservată în 15 arii protejate de interes național și 6 de interes comunitar.**

II. Nivelul de Dezvoltare al Județului Sălaj

II. 1. Profilul economic al județului

II.1.1. Structura populației ocupate pe ramuri ale economiei în Sălaj

La nivelul anului 2014, conform datelor INS, din totalul persoanelor ocupate în județul Sălaj, în număr de 100.300, 33.700 (33,6% din total) erau ocupate în agricultură, silvicultură și pescuit, 24.800 în industrie (24,7%), 4.300 în construcții (4,3%), iar 37.500 în servicii (37,4%). În sfera serviciilor, cele mai multe persoane ocupate se înregistrau în activități comerciale (12.900), transporturi și depozitare (5.300), învățământ (4.700), sănătate și asistență socială (3.900) și administrație publică (2.200), ultimele trei fiind dominate de sectorul public. Față de anul 2007, se constată o scădere de ansamblu a populației ocupate cu 1,8%, respectiv o scădere a numărului de persoane în sectorul primar cu 4,3%, în industrie cu 1,2% și în servicii (-3,1%), concomitent cu creșterea populației ocupate în construcții (+38,7%).

Figura 5 - Structura ocupațională a populației, în anul 2007 și 2014

Activitatea economică	Număr de persoane ocupate (2007)	Număr de persoane ocupate (2014)	Dinamică (%) 2014 vs 2007
Agricultură, silvicultură și pescuit	35.200	33.700	-4,3%
Industrie extractivă	200	200	-
Industrie prelucrătoare	23.800	22.700	-4,6%
Energie, apă, gaze, salubritate	1.700	1.900	+11,8%
Construcții	3.100	4.300	+38,7%
Comerț	13.700	12.900	-5,8%
Hoteluri și restaurante	1.300	1.600	+23,1%
Transporturi și depozitare	6.100	5.300	-13,1%
Informații și comunicații	300	900	+300%
Intermedieri financiare și asigurări	800	500	-37,5%
Tranzacții imobiliare	300	100	-66,7%
Activități științifice, tehnice și profesionale	1.200	1.100	-8,3%
Servicii administrative și suport	1.400	1.800	+28,6%

Învățământ	5.100	4.700	-7,8%
Administrație publică și apărare	2.400	2.200	-8,3%
Sănătate și asistență socială	4.200	3.900	-7,1%
Activități culturale, recreative și de spectacole	400	500	+25%
Alte servicii	600	2.000	+333,3%
TOTAL	**102.100**	**100.300**	**-1,8%**

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online. 2015

Pe medii de rezidență există diferențe semnificative în structura ocupațională a populației. Ponderea populației ocupate în agricultură este de 6,5% în mediul urban și de 57,8% în mediul rural, la recensământul din 2011. Pe de altă parte, numărul persoanelor ocupate în industrie și servicii este semnificativ mai ridicat în mediul urban.

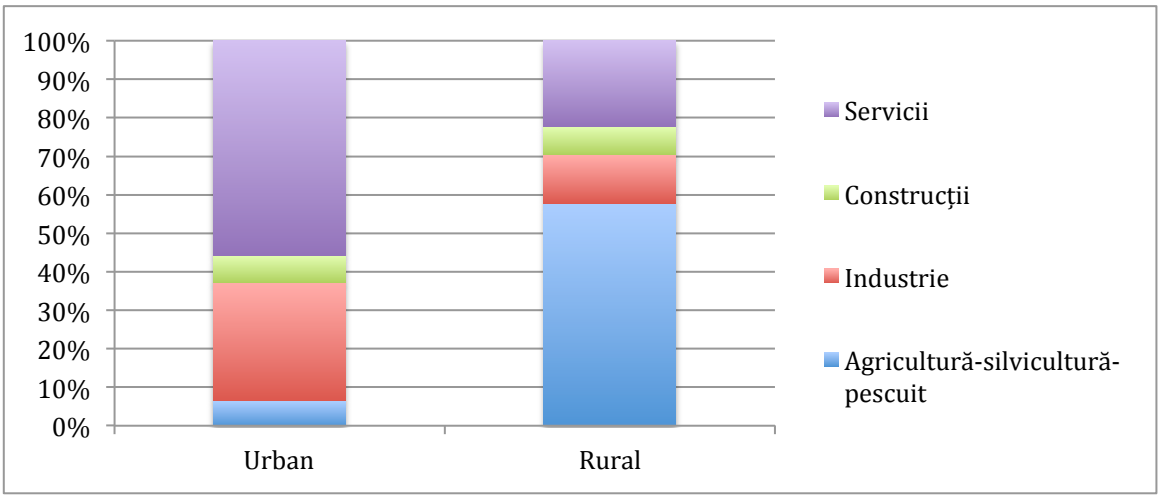

Figura 6 - Structura ocupațională a populației, pe medii de rezidență și principalele activități ale economiei naționale, în anul 2011

Sursa: INS. Rezultatele definitive ale RGPL 2011

În comparație cu media națională și regională, se constată faptul că județul Sălaj are o pondere mai ridicată a populației ocupate în agricultură și în industrie, concomitent cu o pondere mai redusă a celor care activează în construcții și servicii. Sectoare precum turismul, serviciile financiare, IT&C, tranzacțiile imobiliare, industriile creative și culturale sau activitățile științifice, tehnice și profesionale sunt cele mai slab reprezentate la nivel județean și mult inferioare mediei europene. Această structură economică, specifică economiilor în curs de dezvoltare, dezavantajează județul, în contextul în care sectorul serviciilor este cel care

înregistrează tradițional cea mai ridicată valoare adăugată, productivitate a muncii și implicit cel mai mare nivel de salarizare.

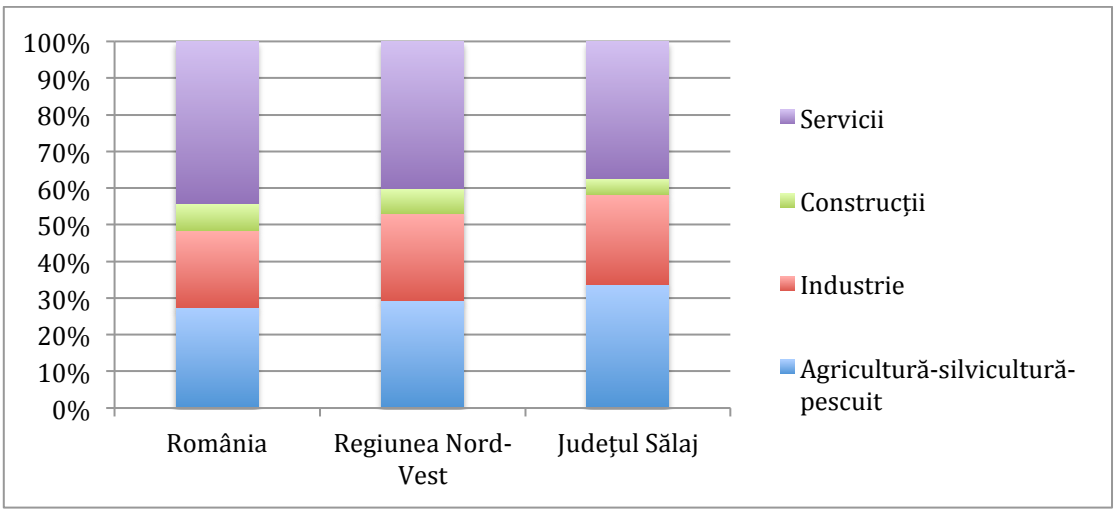

Figura 7 - Structura ocupațională a populației, pe principalele activități ale economiei naționale, la nivel național, regional și județean în anul 2014

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

II.1.2. Numărul de salariați

La nivelul anului 2014, la nivelul județului Sălaj erau înregistrați 43.715 salariați, ceea ce reprezenta doar 43,6% din populația ocupată raportată de INS pentru același moment și 20% din populația stabilă. Prin urmare, în județ există doar un salariat la fiecare 5 persoane, sub media regională și națională. Dacă în cazul industriei, construcțiilor și serviciilor, peste 60% dintre persoanele ocupate în domeniu au statutul de salariat, în cazul agriculturii 96% din forța de muncă este nesalariată. Prin urmare, un număr de peste 30.000 de locuitori ai județului, dintre care 90% din mediul rural, lucrează informal în agricultură, ceea ce reprezintă, în fapt, un șomaj mascat și perpetuarea agriculturii de subzistență, cu mijloace rudimentare, orientate spre autoconsum.

Numărul de salariați din județ a scăzut cu doar 5,7% în perioada 2007-2014, însă este la jumătate față de cel existent înainte de 1989, scăderile cele mai mari fiind înregistrate în industrie și agricultură.

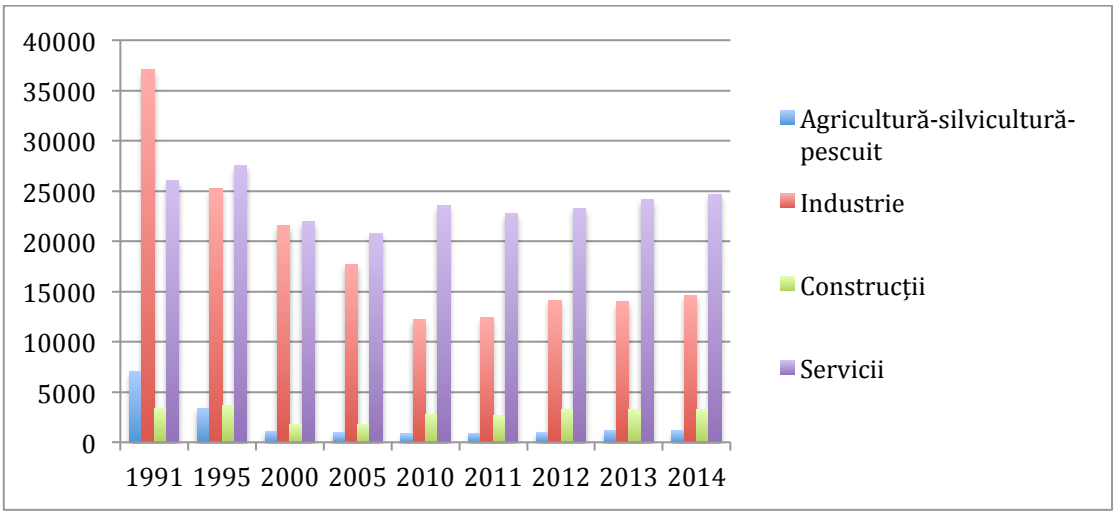

Figura 8 - Evoluția numărului de salariați pe principalele activități ale economiei naționale, în perioada 1991-2014

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

În ceea ce privește structura salariaților, cei mai mulți activau în 2014 în sectorul serviciilor (56,3% din total), mai ales în domeniul comerțului (6.072), învățământului (4.630), sănătății și asistenței sociale (3.760), transporturilor și depozitării (2.361) și administrației publice și apărării (2.121). Acesta era urmat la mare distanță de sectorul industriei (33,5% din total), cu ramura industria prelucrătoare (13.198 de salariați), de sectorul construcțiilor (3.265) și cel al agriculturii (1.180). Se remarcă numărul redus al angajaților din domenii precum tranzacțiile imobiliare (83), IT&C (320), activitățile culturale și recreative (431), intermedierile financiare și asigurările (473), activitățile profesionale, științifice și tehnice (581) și chiar din domeniul hoteluri și restaurante (1.397). Se remarcă din nou concentrarea forței de muncă în sectoare cu valoare adăugată redusă și nivel de remunerare a personalului sub medie (comerț, transporturi, construcții, anumite ramuri industriale), în defavoarea celor care încorporează o cantitate mare de tehnologie și de creativitate, cu un nivel de salarizare peste medie (IT&C, servicii financiare, industrii culturale și creative etc.).

Față de anul 2007, s-au înregistrat scăderi semnificative ale numărului de salariați din industria prelucrătoare (-20%), energie electrică și termică (-36%), comerț (-17%), transporturi și depozitare (-21%), intermedieri financiare și asigurări (-38%), activități științifice, profesionale și tehnice (-30%), sănătate și asistență socială (-7%). Pe de altă parte, a crescut numărul de salariați din agricultură și silvicultură (+27%), distribuția apei potabile și salubritate (+21%), hoteluri și restaurante (+102%), servicii administrative și suport (+44%), activități culturale și recreative (+71%).

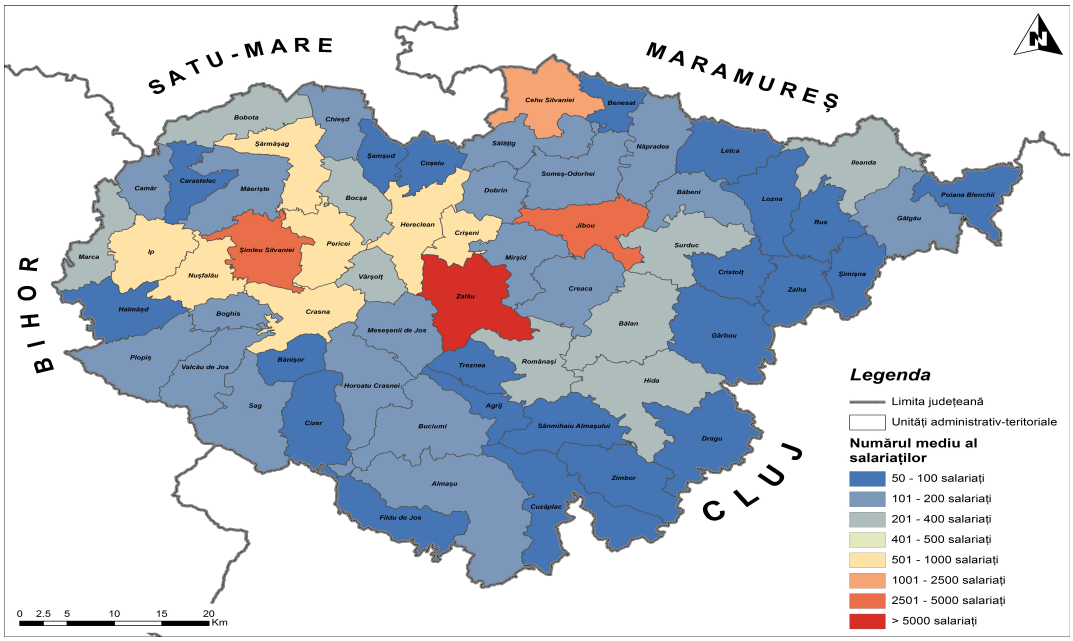

Figura 9 - Numărul de salariați la nivel de UAT, în anul 2014

Sursa: Planșă proprie

Forța de muncă salariată din județ era concentrată, la nivelul 2014, în mediul urban în proporție de 73,2% din total, remarcându-se ponderea ridicată a municipiului Zalău (53,1% din total), urmat la mare distanță de Șimleu Silvaniei (9,7%) și Jibou (6,4%). În mediul rural, un număr mai mare de locuri de muncă era asigurat doar în comunele Nușfalău, Crasna, Crișeni, Sărmășag, Pericei, Ip și Hereclean (peste 500 în fiecare). În schimb, în comune precum Agrij, Bănișor, Benesat, Carastelec, Cizer, Coșeiu, Cristolț, Cuzăplac, Dragu, Fildu de Jos, Gârbou, Halmășd, Letca, Lozna, Poiana Blenchii, Rus, Șamșud, Șimișna, Sânmihaiu Almașului, Treznea, Zalha, Zimbor – există mai puțin de 100 de locuri de muncă și acestea fiind asigurate preponderent de sectorul public.

II.1.3. Produsul Intern Brut

Produsul Intern Brut (PIB) al județului Sălaj atingea la nivelul anului 2012, ultimul pentru care există date la nivel local, valoarea de 5.060,3 mil. lei, ceea ce reprezenta 7,5% din economia regiunii și 0,8% din cea a României. Față de anul 2007 se constată o creștere nominală a PIB de 34,9%, superioară mediei regionale (+33,4%), dar inferioară celei naționale (+42,7%). În termeni reali (ai puterii de cumpărare standard), PIB-ul județului a crescut în acest interval cu doar 18,3%, o rată redusă în context național, dar mult peste media U.E. -28 de 4,1%, ceea ce indică un proces continuu de recuperare a decalajului economic față de Europa Occidentală.

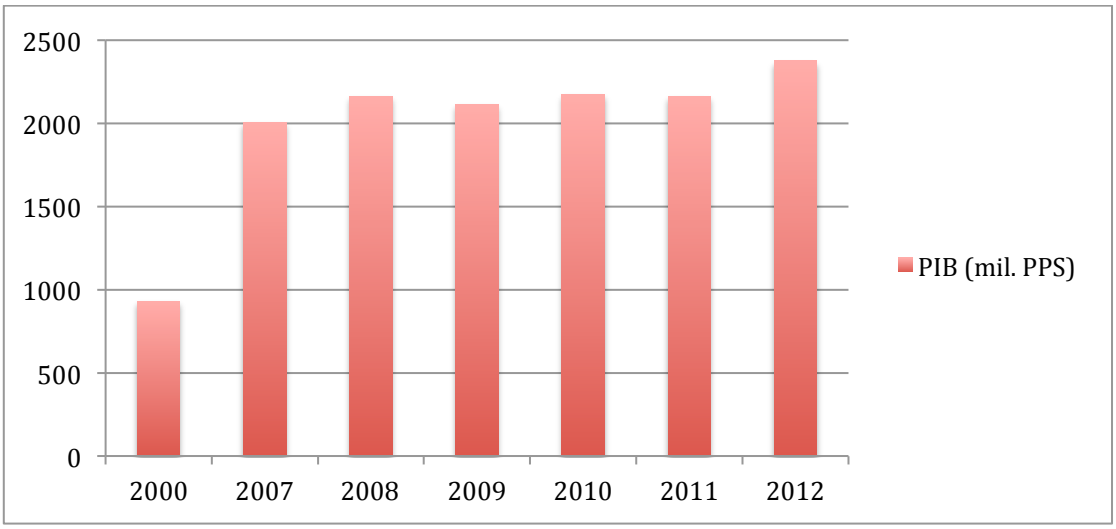

Figura 10 - PIB-ul județului Sălaj, în termeni reali (mil. PPS), în perioada 2010-2012

Sursa: EUROSTAT Database

Dacă în termeni absoluți, județul Sălaj are cea mai mică contribuție la PIB-ul regional, prin prisma faptului că are și cea mai redusă populație, PIB/locuitor (PPS) îl poziționează pe locul III în regiunea Nord-Vest, după Cluj și Bihor, inclusiv ca urmare a nivelului mai redus al prețurilor de consum din județ.

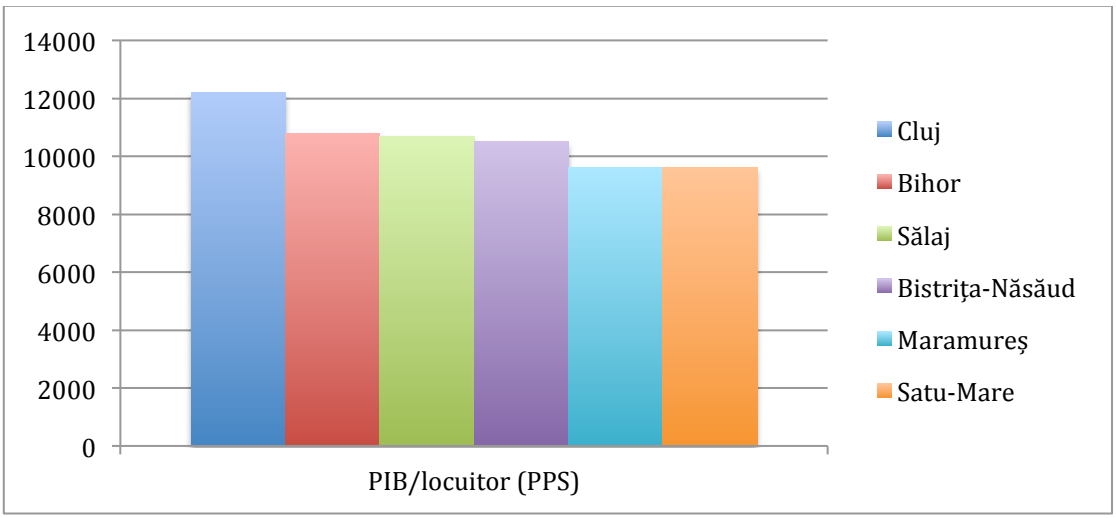

Figura 11 - PIB/locuitor (PPS) la nivelul județelor din regiunea Nord-Vest, în anul 2012

Sursa: EUROSTAT Database

Ritmul de creștere al PIB/locuitor în termeni de putere de cumpărare a crescut într-un ritm mai alert la nivel județean prin comparație cu dinamica regională, națională și europeană. Cu toate acestea, județul se află la doar 40% din media U.E. – 28, la 88% din cea regională și la 76% din cea națională.

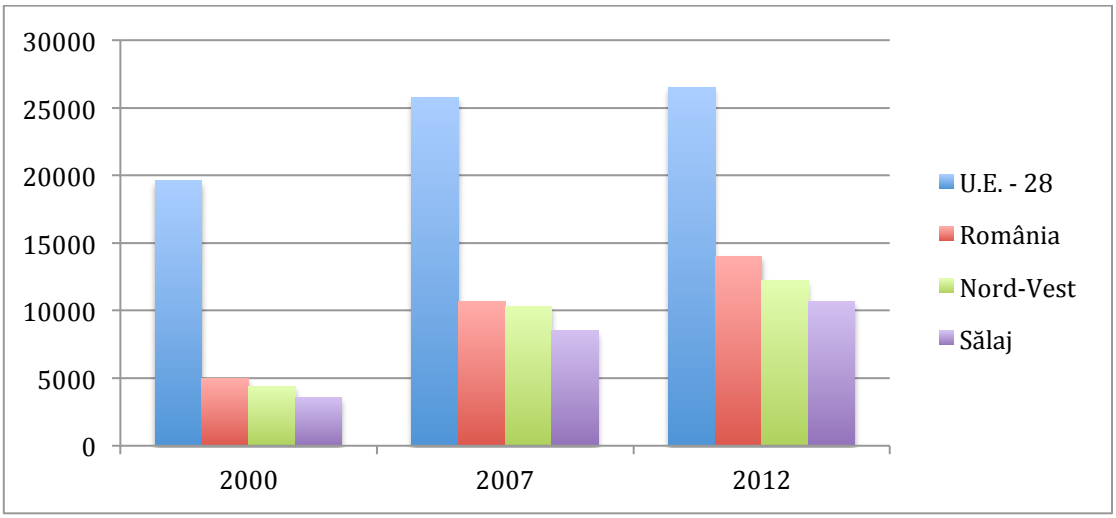

Figura 12 - Dinamica PIB/locuitor (PPS) în perioada 2000-2012

Sursa: EUROSTAT Database

În ceea ce privește structura economiei județului, se remarcă ponderea ridicată a sectorului agriculturii și silviculturii (8,3% din Valoarea Adăugată Brută totală în 2012, ultimul an pentru care există date statistice la nivel local) și a celui industrial (37,5%), peste media regională și națională, concomitent cu o subdezvoltare a sectorului construcțiilor și serviciilor, mai ales a activităților din sfera comerțului, transporturilor, turismului, IT&C, intermedieri financiare, activități științifice, tehnice și profesionale, ultimele având la nivel european cea mai ridicată valoare adăugată și un ritm de dezvoltare tot mai accentuat. Spre comparație, la nivelul U.E. – 28, sectorul serviciilor genera 73,5% din PIB, industria 19,1%, construcțiile 5,7%, iar agricultura și silvicultura doar 1,7%.

Figura 13 – Structura Valorii Adăugate Brute pe principalele activități ale economiei naționale, la nivel național, regional și județean, în 2007 și 2012

Teritoriul	Sectorul	2007 (% din total)	2012 (% din total)
România	Agricultură, silvicultură, pescuit	5,5	5,3
	Industrie	26,2	27.8
	Construcții	10,5	9,6
	Servicii:	57,8	57,4
	- comerț, transporturi, hoteluri și restaurante;	22,0	19,7
	- IT&C;	5,7	5,1
	- intermedieri financiare;	2,2	3,4
	- tranzacții imobiliare;	9,7	9,2
	- activități științifice, tehnice și	4,3	5,7

	profesionale, servicii administrative și suport; - administrație publică, educație, sănătate; - cultură, activități recreative și alte servicii.	11,3 2,7	10,8 3,4
Regiunea Nord-Vest	Agricultură, silvicultură, pescuit	7,3	5,6
	Industrie	28,0	28,1
	Construcții	9,8	9,2
	Servicii: - comerț, transporturi, hoteluri și restaurante; - IT&C; - intermedieri financiare; - tranzacții imobiliare; - activități științifice, tehnice și profesionale, servicii administrative și suport; - administrație publică, educație, sănătate; - cultură, activități recreative și alte servicii.	54,9 23,0 2,7 1,7 11,3 2,6 11,5 2,1	57,1 20,1 4,8 1,9 11,1 3,5 11,9 3,7
Județul Sălaj	Agricultură, silvicultură, pescuit	9,1	8,3
	Industrie	29,3	37,5
	Construcții	7,7	5,4
	Servicii: - comerț, transporturi, hoteluri și restaurante; - IT&C; - intermedieri financiare; - tranzacții imobiliare; - activități științifice, tehnice și profesionale, servicii administrative și suport; - administrație publică, educație, sănătate;	53,9 19,5 0,7 1,4 15,0 2,6 13,1	48,8 17,2 1,2 1,3 10,9 2,8 12,6

	- cultură, activități recreative și alte servicii.	1,5	2,8

Sursa: EUROSTAT Database

Prin urmare, structura economică actuală a județului Sălaj este una dezavantajoasă pe termen lung, din cauza slabei dezvoltării a sectorului serviciilor de piață, strâns legate de puterea de cumpărare a populației, a perpetuării agriculturii de subzistență (care generează circa 8% din PIB, ocupând peste 30% din populație) și a creșterii dependenței de sectorul industrial, care este vulnerabil la șocuri externe și se confruntă cu competiția unor țări cu resurse accesibile la prețuri mai reduse.

II.1.4. Cifra de afaceri

La nivelul anului 2014, cifra de afaceri totală a unităților locale active din județul Sălaj (exceptându-le pe cele din sectorul agriculturii și silviculturii) a fost de 8.356 mil. lei (circa 1,88 md. Euro), în creștere nominală cu 22% față de anul 2007 în lei și cu 26% în Euro. Cea mai importantă contribuție la această dinamică pozitivă a avut-o dezvoltarea sectorului industrial (+101%), comerț (+50,2%) și IT&C (+119,5%).

Figura 14 - Cifra de afaceri la nivel de sector economic, în anul 2007 și 2014

Sectorul	Cifra de afaceri (mil. lei – 2007)	Cifra de afaceri (mil. lei – 2014)	Creșterea nominală - lei (%, 2014 vs 2007)	Creștere nominală – Euro (% 2014 vs 2007)
Industrie	2.261	4.617	104,2%	53,2%
Construcții	351	470	33,9%	0,5%
Comerț	1.562	2.347	50,2%	12,7%
Transporturi	529	510	-3,6%	-27,7%
Hoteluri și restaurante	46	63	37%	2,9%
Informații și comunicații	41	90	119,5%	62,6%
Tranzacții imobiliare, închirieri și activități de servicii prestate în principal întreprinderilor	139	189	36%	2,2%
Învățământ	3	4	33,3%	0%
Sănătate	17	22	29,4%	-2%

Alte servicii	32	44	37,5%	3,1%

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

În pofida dinamicii pozitive a unor activități de servicii, companiile din sfera industriei continuă să genereze peste 50% din cifra de afaceri, procent în creștere față de cel înregistrat în 2007, mai ales pe fondul creșterii exporturilor. Se remarcă în schimb activitatea economică redusă din sectorul turismului, care generează doar 0,8% din cifra de afaceri totală sau din IT&C (1,1%).

II.1.5. Productivitatea muncii pe sectoare ale economiei județene

Productivitatea medie a muncii la nivelul companiilor din domeniul industriei, construcțiilor și serviciilor a ajuns, la nivelul anului 2014, la circa 56.100 Euro/salariat, în creștere cu 38,5% față de anul 2007 în monedă europeană. Sectorul cu cea mai ridicată productivitate a muncii este detașat (IT&C), de circa 3 ori mai mare ca media, dar cu o pondere nesemnificativă în economia locală, urmat la mare distanță de comerț și industrie, cu valori peste medie și care generează împreună circa 83% din cifra de afaceri a județului. Pe de altă parte, productivitatea cea mai scăzută a muncii se înregistrează în activitățile private de învățământ și sănătate, care beneficiază și de subvenții de stat, precum și în turism, sectorul care are și cel mai scăzut nivel de salarizare.

Figura 15 - Productivitatea muncii în Euro, la nivelul principalelor activități ale economiei naționale, în 2007 și 2014

Sectorul	Productivitatea muncii – 2007 (Euro/salariat)	Productivitatea muncii – 2014 (Euro/salariat)	Dinamică - Euro (%, 2014 vs 2007)
Industrie	39.797	66.027	65,9%
Construcții	26.569	32.276	21,5%
Comerț	54.897	77.541	41,2%
Transporturi	49.486	40.543	-18,1%
Hoteluri și restaurante	15.299	12.600	-17,6%
Informații și comunicații	100.737	181.451	80,1%
Tranzacții imobiliare, închirieri și activități de servicii prestate în principal întreprinderilor	21.060	17.780	-15,6%
Învățământ	16.363	12.162	-25,7%
Sănătate	13.709	15.974	16,5%
Alte servicii	24.490	22.000	-10,2%

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

Productivitatea medie a muncii la nivelul județului Sălaj a fost în anul 2014 cu 16,1% peste media regională, dar cu 10,3% sub cea națională. Companiile județene din sectorul industrial se remarcă printr-o productivitate a muncii superioară atât mediei regionale, cât și naționale, în primul rând prin concentrarea activității productive în sectoare cu valoare adăugată mai ridicată (metalurgie, cauciuc, construcții metalice), dar și a atragerii de investiții în facilități și echipamente moderne, a managementului adecvat, a inovațiilor etc. În schimb, în sectorul serviciilor și construcțiilor, deși a fost pe un trend ascendent în ultimii ani, productivitatea muncii rămâne inferioară mediei.

Figura 16 - Productivitatea muncii (Euro) pe principalele sectoare ale economiei, la nivel județean, regional și național, în anul 2014

Sectorul	România	Regiunea Nord-Vest	Județul Sălaj	% din media regională	% din media națională
Industrie	64.775	44.338	66.032	148,9	101,9
Construcții	41.928	39.963	32.263	80,7	76,9
Servicii	64.526	53.186	50.752	95,4	78,7
TOTAL	**62.544**	**48.328**	**56.119**	**116,1**	**89,7**

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

Cu toate acestea, dinamica pozitivă a productivității muncii creează condiții favorabile pentru creșterea competitivității economiei locale și a nivelului de salarizare.

II.1.6. Valoarea Adăugată Brută (VAB)

Valoarea Adăugată Brută generată la nivelul județului Sălaj a fost, în anul 2012, ultimul pentru care există date statistice la nivel local, de 4.432 mil. lei, în creștere nominală cu 33,9% față de 2007, similară cu rata de creștere de la nivel regional (+32,4%), dar inferioară celei de la nivel național (+41,7%). În monedă europeană însă, rata de creștere a VAB județeană în acest interval a fost de doar 0,2%.

Figura 17 – Valoarea Adăugată Brută (Euro), la nivelul principalelor activități ale economiei naționale, în 2007 și 2014

Sectorul	VAB – 2007 (mil. Euro)	VAB – 2012 (mil. Euro)	Dinamică - Euro (%, 2012 vs 2007)
Agricultură și silvicultură	90	83	-8%
Industrie	291	373	28%
Construcții	76	54	-29%
Comerț, Transporturi, Hoteluri și	193	171	-12%

restaurante			
IT&C	7	12	71%
Intermedieri financiare	14	13	-7%
Tranzacții imobiliare	149	108	-28%
Activități științifice, tehnice, profesionale, servicii administrative și suport	26	28	8%
Administrație publică, învățământ, sănătate, asistență socială	131	126	-4%
Activități culturale, recreative și alte servicii	15	28	87%

Sursa: EUROSTAT Database

Singurele domenii care au înregistrat o creștere semnificativă a VAB în perioada 2007-2012 au fost industria, IT&C, activitățile recreative și serviciile neclasate și serviciile administrative și suport prestate mai ales întreprinderilor, restul domeniilor înregistrând un declin în monedă europeană, inclusiv pe fondul scăderii puterii de cumpărare de-a lungul crizei economice și financiare globale.

II.1.7. Salariul mediu net

Salariul mediu net lunar înregistrat la nivelul județului Sălaj în anul 2014 a fost de 1.327 de lei, în creștere nominală cu 44,2% în monedă națională, față de nivelul din 2007. În monedă europeană însă, ritmul de creștere a fost de doar 8,2%, diferența fiind reprezentată în mare parte de deprecierea monedei naționale.

Cele mai mari salarii se înregistrau, la nivelul anului 2014, în sectorul industriei, cel care a și înregistrat o dinamică pozitivă în ultimul deceniu din perspectiva salarizării, iar cele mai mici în agricultură și construcții, ultimul raportând chiar o scădere a salariilor în termeni reali față de 2007, pe fondul afectării sectorului imobiliar de criză, dar și a volumului redus de investiții în marile proiecte naționale de infrastructură. Privind mai detaliat, la nivel de activități economice subscrise celor 4 sectoare, cele mai mari salarii s-au înregistrat în 2014 în energie electrică și termică (2.650 de lei), administrația publică și apărare (2.521 de lei), intermedieri financiare (2.406 lei) și industria extractivă (2.084 de lei), toate cu o pondere redusă în numărul total de salariați din județ, iar cele mai scăzute în tranzacțiile imobiliare.

Figura 18 - Dinamica salariului mediu net lunar, pe principalele sectoare economice, în anii 2007 și 2014

Anul	Total	Agricultură și silvicultură	Industrie	Construcții	Servicii
2007	920	703	893	1.055	934

2014	1.327	1.077	1.516	1.099	1.257
2014 vs 2007 (Lei)	44,2%	53,2%	69,8%	4,2%	34,6%
2014 vs 2007 (Euro)	8,2%	25,9%	27,3%	-21,9%	0,9%

În context teritorial, salariul mediu net lunar din județul Sălaj a fost, în anul 2014, cu 10,4% sub media regională și cu 21,9% sub cea regională, decalajul fiind în creștere, tocmai pe fondul slabei dezvoltării a sectorului serviciilor, cel mai bine remunerat.

Figura 19 - Dinamica salariului mediu net lunar, la nivel național, regional și județean, în anii 2007 și 2014

Teritoriul	Salariul mediu net lunar (2007 – lei)	Salariul mediu net lunar (2014 – lei)	Dinamica în lei (%, 2014 vs 2007)	Dinamica în Euro (% 2014 vs 2007)
România	1.042	1.697	62,9	22,1
Regiunea Nord-Vest	935	1.481	58,4	18,8
Județul Sălaj	920	1.327	44,2	8,2

Sursa: INS, Baza de date TEMPO Online

II.1.8. Societăți comerciale

Numărul comercianților înregistrați în județul Sălaj era, conform ONRC, de 12.200 în anul 2014, nivel similar cu cel înregistrat în 2008, înainte de propagarea crizei globale, dintre care 5.800 sunt persoane juridice, iar 6.400 persoane fizice autorizate. Nu toți acești agenți economici sunt însă și activi pe piață.

În anul 2014, la nivelul județului s-au înregistrat 1.189 de înmatriculări de noi agenți economici, 939 de radieri, 173 de dizolvări, 237 de suspendări și 164 de insolvențe. Față de anul 2008, se observă o scădere a numărului de înmatriculări cu 28,9%, concomitent cu creșterea numărului de radieri cu 298%, a celei de dizolvări cu 665% și a suspendărilor cu 359%.

Astfel, la nivelul anului 2014, în județul Sălaj funcționau, conform datelor INS, 4.879 de unități locale active, în scădere cu 2,6% față de anul 2007. Numărul de unități active la 1.000 de locuitori stabili era prin urmare de 22 la nivel județean, sub media regională (29) și națională (26). Totuși, în acest interval, s-a înregistrat o creștere a numărului de companii din domenii precum învățământul (+35%), intermedierile financiare și asigurările (+34%), agricultura (+32%), sănătatea (+22%), transporturile (+7%), hoteluri și restaurante (+5%). Scăderile cele mai drastice ale numărului de firme s-au înregistrat în comerț (-18%) și construcții (-29%), atât pe fondul efectelor crizei globale asupra puterii de cumpărare a populației, cât și a pătrunderii unor rețele comerciale mari care au condus la dispariția micilor comercianți locali.

II. 2. Indici ai dezvoltării umane

Indicele Dezvoltării Umane (IDU) este o măsură comparativă a speranței de viață, alfabetizării, învățământului și nivelului de trai utilizat pe scară largă la nivel internațional și actualizat anual de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare al ONU. Acesta evaluează satisfăcător gradul și dinamica de dezvoltare a resurselor umane, elementul central în procesul de dezvoltare a societăților. În cele ce urmează sunt prezentate valorile acestuia la nivelul județului Sălaj, pe cele două componente majore – longevitatea și nivelul de educație al populației.

II.2.1. Speranța de viață (longevitatea)

Durata medie de viață a locuitorilor județului a fost în anul 2014 de 74,62 de ani, valoare inferioară mediei naționale (75,47 ani) și regionale (75,07 ani). Totuși, în comparație cu anul 2007, aceasta a crescut cu 3,1 ani, pe fondul creșterii accesului la servicii îmbunătățite de sănătate, a scăderii mortalității infantile etc. Speranța de viață este mai ridicată în rândul femeilor (78 de ani), în comparație cu bărbații (71,3 ani). De asemenea, aceasta este mai ridicată în mediul urban (76,5 ani) în comparație cu mediul rural (73 ani), unde accesul la servicii medicale este mai deficitar, iar nivelul de trai mai scăzut.

II.2.2. Nivelul de educație

La recensământul din 2011, un procent de 10,8% dintre locuitorii județului Sălaj aveau studii superioare, 2,4% postliceale, 24,7% liceale, 14,2% profesionale, 29,2% gimnaziale, 14,9% primare, iar 3,7% nu absolviseră niciun fel de studii, dintre care 1,8% erau analfabeți. Nivelul de instruire al populației este inferior mediei regionale și naționale, mai ales din perspectiva absolvenților de învățământ superior, inclusiv ca urmare a migrației interne (de ex. către Cluj-Napoca) și externe a tinerilor înalt calificați (fenomen de brain-drain), aflați în căutarea unui loc de muncă corespunzător nivelului de pregătire. Totuși, față de anul 2002, se remarcă o dublare a numărului de absolvenții de studii superioare, tendință pozitivă pentru economia județului.

Figura 20 - Populația de 10 ani și peste, după nivelul de studii absolvite, la nivel național, regional și județean, în anul 2011

Teritoriul	U.M.	Educație superioară	Educație post-liceală	Educație secundară	Educație primară	Fără educație
România	%	14,4	3,2	65,3	14,2	3,0
Regiunea Nord-Vest	%	14,2	2,9	67,2	12,6	3,1
Județul Sălaj	%	10,8	2,4	68,2	14,9	3,7

Sursa: INS. Rezultatele definitive ale RGPL 2011

Ponderea persoanelor cu studii superioare este mai ridicată în mediul urban (19,9%), unde accesul la educație terțiară și la locuri de muncă pentru absolvenți este mai facil, față de mediul rural (4,8%). Pe de altă parte, procentul absolvenților de studii superioare depășește 20% în rândul locuitorilor de 25-35 de ani și coboară la sub 10% în rândul celor de peste 60 de ani.

Rata de alfabetizare a populației județului se ridica în 2011 la 98,2% din totalul locuitorilor, sub media regională (98,7%) și națională (98,6%). În județ existau circa 3.600 de persoane analfabete, dintre care 32% au peste 60 de ani. Față de anul 2002, procentul analfabeților s-a redus la aproape jumătate.

Conform Planului Local de Acțiune pentru Incluziune (PLAI) Sălaj 2013-2020, față de anul 2002 se remarcă o creștere a gradului de cuprindere în învățământ la grupa de vârstă 15-18 ani, dar și la 19-23 ani, ca urmare a introducerii învățământului obligatoriu de 10 ani, dar și a orientării unui număr tot mai mare de tineri către studii liceale și superioare. Totuși, cel mai ridicat grad de cuprindere rămâne la vârsta de 6-10 ani (învățământ primar) și 11-14 ani (învățământ secundar) – cu peste 90% din copii. Deși situația pare să fie una satisfăcătoare există probleme privind participarea la educație a copiilor provenind din medii defavorizate, cu precădere a celei de etnie romă, ca urmare a stării de sărăcie a familiilor, dar și a scăderii importanței acordate educației.

II.2.3. Indicele Dezvoltării Umane (IDU)

Sociologul Dumitru Sandu de la Facultatea de Sociologie a Universității București a calculat în ultimi ani mai mulți indici de dezvoltare la nivel local (regiuni, județe, UAT-uri), care permit ierarhizarea acestora inclusiv din perspectiva dezvoltării umane. Conform acestor studii, județul Sălaj este încadrat în categoria celor mediu-inferior dezvoltate, ocupând, din această perspectivă ultimul loc la nivel regional. Motivul principal al acestei poziționări defavorabile îl reprezintă decalajele mari de dezvoltare dintre mediul urban și cel rural.

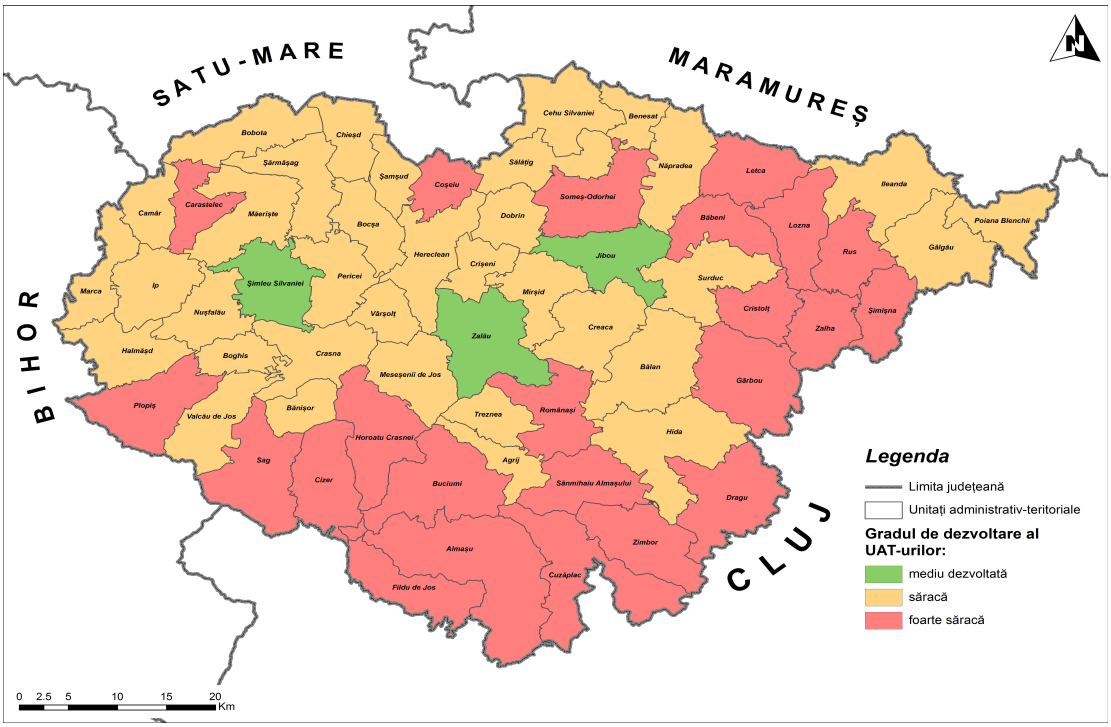

Figura 21 - Indicele de Dezvoltare Umană Locală, la nivel de UAT, în anul 2011

Sursa: Planșă proprie

Astfel, deși municipiul Zalău are un nivel de dezvoltare, conform Indicelui de Dezvoltare Umană Locală (IDUL) aferent datelor de la recensământul din 2011, mai ridicat decât municipiile Baia Mare sau Satu Mare, în județ există și comune foarte sărăce (Băbeni, Carastelec, Cizer, Coșeiu, Cristolț, Dragu, Fildu de Jos, Gârbou, Horoatu Crasnei, Letca, Sânmihaiu Almașului).

II.3. Indicatorii dezvoltării rurale

II.3.1. Indici demografici

La Recensământul din 2011, populația stabilă din mediul rural al județului Sălaj a fost de 136.125 de locuitori, din care populația ocupată în agricultură era de 32.600 de persoane (57,8% din total). Dintre acestea, doar 1.180 aveau statutul de salariat, adică un procent de 3,6%. Prin urmare, peste 30.000 de locuitori ai satelor județului practică agricultura de subzistență, preponderent pentru autoconsum, bazată pe muncă manuală, mijloace și practici rudimentare. Aceste cifre indică o subutilizare cronică a forței de muncă rurale ocupate în agricultura de subzistență, agravată de slaba diversificare a economiilor locale, transpuse în numărul redus de persoane ocupate în industrie sau servicii. În plus, 58,5% dintre locuitorii din mediul rural sunt neocupați, cei mai mulți fiind pensionari, elevi și studenți, persoane întreținute sau casnice.

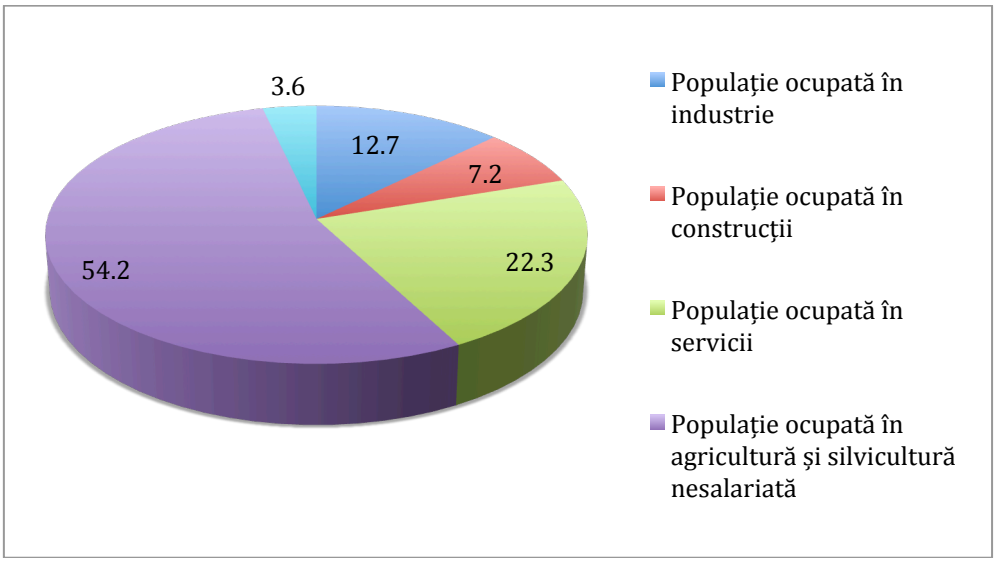

Figura 22 - Structura ocupațională a populației din mediul rural al județului Sălaj, în anul 2011

Sursa: INS. Rezultatele definitive ale RGPL 2011

Datele Recensământului Agricol din 2010 indică faptul că peste 103.000 de locuitori din mediul rural al județului (75% din total) au lucrat cel puțin o dată într-o exploatație agricolă în cursul respectivului an, dintre care 52% aveau peste 55 de ani și numai 15% sub 35 de ani. Prin urmare, practicarea agriculturii de subzistență rămâne încă o practică comună în mediul rural până la cele mai înalte vârste, mai ales în condițiile în care populația de la sate îmbătrânește continuu. Pe de altă parte, reducerea numărului tineri care practică agricultură indică faptul că, pe termen mediu și lung, practicile agricole rudimentare pe parcele mici de teren ar putea fi abandonate treptat pentru a face loc unor exploatații moderne, de mai mari dimensiuni.

Figura 23 - Gradul de ruralizare și structura populației pe grupe de vârstă, la nivel național, regional și județean, în anul 2011

Teritoriu	Populație stabilă totală	Populație rurală totală	Grad de ruralizare (%)	0-14 ani	15-59 ani	60 de ani și peste
România	20.121.641	9.262.851	46,0	17,7	56,8	25,5
Regiunea Nord-Vest	2.600.132	1.233.182	47,4	17,8	58,7	23,5
Județul Sălaj	224.384	136.125	60,7	17,2	53,5	29,3

Sursa: INS. Rezultatele definitive ale RGPL 2011

Analizând datele de mai sus rezultă că județul Sălaj se confruntă cu un nivel excesiv de ruralizare, precum și cu un proces mai accentuat de îmbătrânire demografică a populației rurale, față de media regională și națională, ceea ce explică ponderea ridicată a persoanelor inactive economic, dar și ponderea ridicată a populației ocupate în agricultură.

În ceea ce privește principalele componente ale bilanțului demografic al mediului rural, atât sporul natural, cât și cel migratoriu înregistrează valori negative, ceea ce contribuie la scăderea numărului de locuitori. Dacă până în anii '90 migrația rural-urban antrena cel mai mare număr de locuitori din satele județului, în ultimii ani aceasta a fost înlocuită de migrația externă, care a luat amploare mai ales în rândul forței de muncă tinere și calificate. În ultimele două decenii se manifestă și un fenomen de remigrație (urban-rural) și de suburbanizare, vizibil mai ales în jurul municipiului Zalău, populația fiind în creștere în unele sate din comunele Crișeni și Meseșenii de Jos tocmai ca urmare a relocării de zălăuani aflați în căutare de terenuri de construcție mai ieftine, de zone mai puțin poluate etc.

Densitatea populației rurale a continuat să scadă pe fondul declinului demografic și se află sub 50 locuitori/kmp în majoritatea zonelor, excepție făcând zonele periurbane ale centrelor urbane. Se observă valori ale densității populației foarte reduse în zonele rurale mai greu accesibile și aflate la distanțe mari de orașe, care sunt expuse depopulării, mai ales din partea de sud-est a județului.

II.3.2. Economia rurală

Economia rurală a județului Sălaj rămâne una preponderent agricolă, bazată pe exploatații agricole de mici dimensiuni, lucrate preponderent manual și cu mijloace rudimentare, și orientată preponderent către autoconsum. Industria din mediul rural este concentrată în zonele periurbane din jurul centrelor urbane (Crișeni, Hereclean) și în unele centre rurale mai dezvoltate, cu rol polarizator tradițional (Crasna, Sărmășag, Nușfalău, Hida). Dintre ramurile industriale prezente în comunele județului putem menționa: industria prelucrării lemnului și a mobilei (Hereclean, Crișeni, Crasna, Hida, Surduc, Bobota, Nușfalău), industria alimentară (Sărmășag, Crișeni), aparatură de măsură și control (Nușfalău), lacuri și vopsele (Hida), prelucrarea metalelor (Hereclean, Crișeni), obiecte din fibră de sticlă (Crasna, Crișeni), ceramică pentru construcții (Vârșolț) etc. De asemenea, există firme importante de construcții în Crișeni, Pericei sau Sălățig, de comerț, transport și servicii în Crasna, Marca, Românași, Vârșolț, Crișeni etc.

Cu toate acestea, ponderea celor ocupați în activități neagricole se menține la 42%, majoritatea practicând naveta către mediul urban (peste 4.500 doar către municipiul Zalău, majoritatea din Crișeni, Hereclean, Meseșenii de Jos, Sărmășag, Bocșa, Crasna, Mirșid, Vârșolț, Românași, Creaca, Bănișor, Sălățig), unde sunt concentrate locurile de muncă din industrie, construcții și servicii.

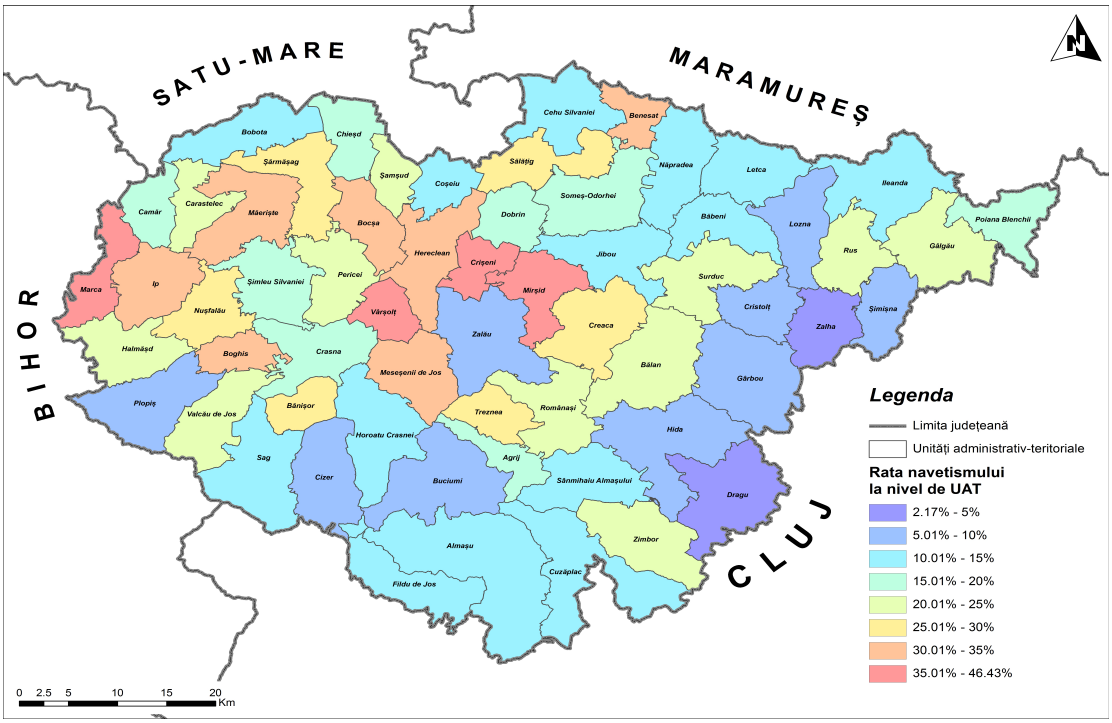

Figura 24 - Rata navetismului raportat la populația ocupată totală, la nivel de UAT, la RGPL 2011

Sursa: Planșă proprie

La nivelul anului 2014, terenurile cu destinație agricolă reprezentau 238.950 ha (61,8% din suprafața totală a județului), dintre care 98,7% erau în proprietate privată (a statului, UAT-urilor, persoanelor fizice și juridice), iar 1,3% în proprietate publică. Se constată procentul foarte ridicat al proprietății private asupra terenurilor, care este rezultatul procesului de reconstituire a proprietăților confiscate abuziv de regimul comunist. Față de anul 2007, se remarcă o scădere a suprafețelor agricole cu circa 1.600 ha, prin scoaterea acestora din circuitul agricol în vederea schimbării destinației, cel mai adesea în terenuri construite. Cele mai extinse terenuri agricole se regăsesc în comunele Cuzăplac, Almașu, Buciumi, Cizer, Crasna, Dragu, Hereclean, Hida, Ip, Măeriște, Sâg (peste 4.000 ha fiecare).

Cea mai mare parte a terenurilor agricole din județ (51%) sunt arabile, mai ales în zonele joase, depresionare și de luncă, 46% sunt pășuni și fânețe, iar 3% livezi și vii, ultimele specifice zonelor mai înalte. Cele mai extinse terenuri arabile (peste 2.000 ha) se regăsesc în localitățile Cehu Silvaniei, Bobota, Crasna, Ip, Măeriște, Sălățig, Sărmășag, Someș-Odorhei. Pășunile și fânețele sunt mai extinse în comunele Almașu, Buciumi, Cizer, Cuzăplac, Dragu, Gâlgău, Gârbou, Halmășd, Hereclean, Hida, Ileanda, Letca, Poiana Blenchii, Românași, Sâg și Valcău de Jos.

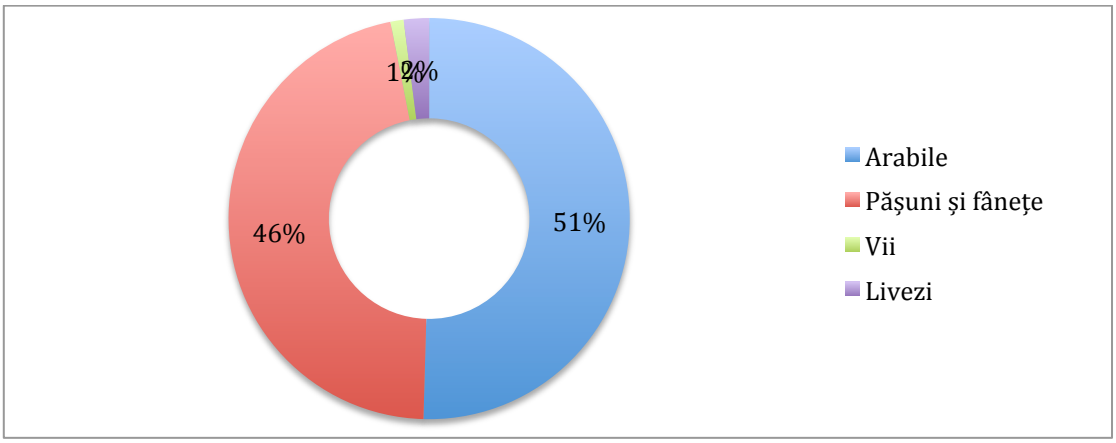

Figura 25 - Structura utilizării terenurilor cu destinație agricolă din județul Sălaj, în anul 2014

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online.

Livezile ocupă suprafețe mari în localitățile Zalău, Șimleu Silvaniei, Buciumi, Valcău de jos, Sărmășag, Șamșud, Plopiș, Pericei, Meseșenii de Jos, Horoatu Crasnei și Gârbou, iar viile în Bocșa, Crasna și Sărmășag.

Suprafețele cele mai extinse cultivate cu cereale boabe sunt în localitățile Cehu Silvaniei, Jibou, Bobota, Ip, Someș-Odorhei, Sărmășag, Năpradea, Măeriște, cu floarea soarelui în Carastelec și Ip, cu plante de nutreț în Cehu Silvaniei, Bobota, Năpradea, Sălățig, Someș-Odorhei și Valcău de Jos, iar cu legume și cartofi în Sâg, Pericei, Plopiș și Crasna.

Conform Recensământului General Agricol din anul 2010, în județul Sălaj existau 63.900 de exploatații agricole, dintre care doar 670 aveau personalitate juridică, 98% fiind exploatații individuale. Acestea aveau o suprafață totală de 242.559 ha, dintre care 188.871 ha erau reprezentate de suprafață agricolă utilizată, 22.543 ha de suprafața agricolă neutilizată, iar restul de păduri, clădiri, ape. Din totalul suprafeței agricole utilizate, doar 26% era lucrată de persoane juridice, iar peste 70% în regim individual. Pe de altă parte, 83% dintre terenuri erau lucrate de proprietari, suprafețe exploatate în regim de concesiune, arendă sau cu titlu gratuit fiind restrânse. Suprafețe mai extinse în concesiune se regăseau în localitățile Cehu Silvaniei, Mirșid și Valcău de Jos, cu titlu gratuit în Bălan și în Chieșd, iar în arendă în Almașu, Carastelec, Sărmășag, Măeriște, Letca, Ip, Hida, Hereclean, Fildu de Jos, Dobrin, Cuzăplac, Chieșd, Camăr, Bobota, Șimleu Silvaniei, Jibou și Zalău.

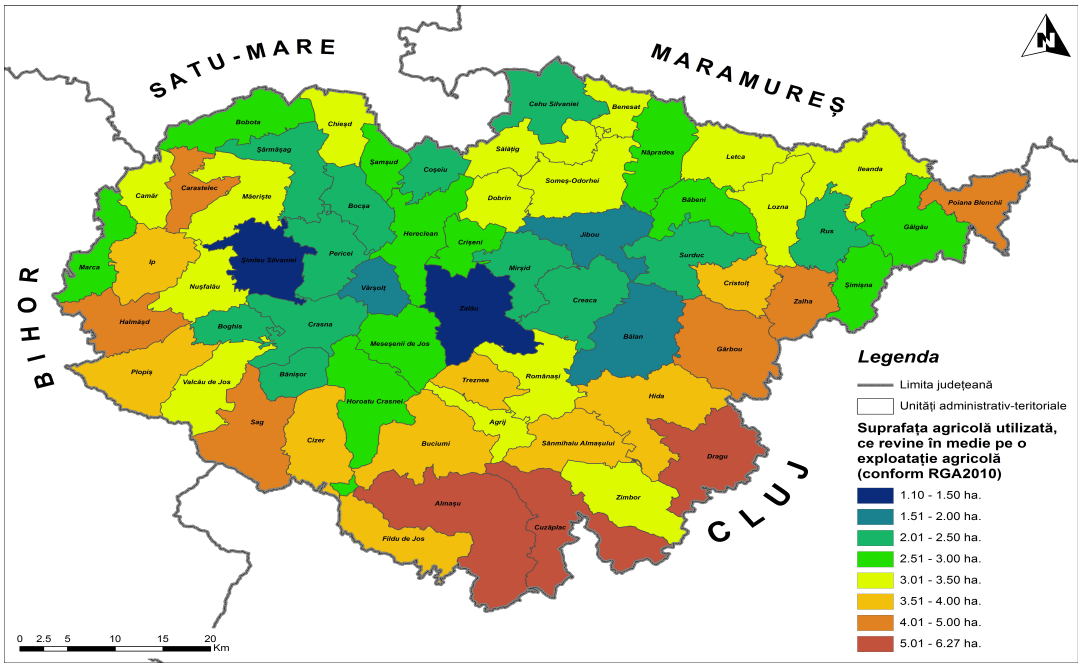

Figura 26 - Mărimea medie a exploatațiilor agricole, la nivel de UAT, la RGA 2010

Sursa: Planșă proprie

Mărimea medie a unei exploatații agricole era, la același moment, de 3 ha, de circa 5 ori mai redusă ca medie europeană, fărămițarea proprietății și exploatării terenurilor, concomitent cu reticența față de structurile asociative, fiind una dintre cauzele competitivității reduse a sectorului agricol din județ. În județ existau, la momentul anului 2010, 48 de ferme care lucrau peste 100 ha, 67 care lucrau între 50 și 100 ha, 1.452 care lucrau între 10 și 50 ha, respectiv 62.317 care lucrau sub 10 ha, dintre care 26.500 lucrau mai puțin de 1 ha de teren. Cele mai multe ferme mari, de peste 100 ha, existau în localitățile Almașu (13), Hida (9), Cuzăplac (8), Sărmășag (7), Hereclean (7), Carastelec (6), Românași (6), Ip (6), Măeriște (5), Dragu (5), iar cele mai puține în Cristolț, Ileanda și Zimbor (0).

În perioada 2007-2014, numărul de animale din județ au scăzut cu 26% la bovine, cu 8% la porcine, cu 45% la cabaline și cu 9% la iepuri, și au crescut cu 14% la ovine, cu 5% la caprine, cu 19% la păsări și cu 62% la familiile de albine, aceste specii fiind mai ușor de crescut și mai avantajos subvenționate încât să asigure rentabilitatea fermierilor.

Din perspectiva numărului de animale ce revin la 100 ha de teren agricol, județul Sălaj se poziționează sub media națională și regională în ceea ce privește bovinele, dar peste aceasta în ceea ce privește porcinele și ovinele.

Figura 27 - Efectivele de animale la 100 ha, pe principalele specii, la nivel național, regional și județean, în 2007 și 2014

	Număr de animale la 100 ha în 2007			Număr de animale la 100 ha în 2014		
Specia / Teritoriul	România	Nord-Vest	Sălaj	România	Nord-Vest	Sălaj

Bovine	21,4	23,8	16,2	15,3	20	13,6
Porcine	75,7	92	69	57,4	74,5	77,3
Ovine și caprine	70,9	66,8	87,2	81	93,6	112,3

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

Efectivele de animale se regăsesc în proporție de circa 90% în gospodăriile populației, numărul fermelor de tip industrial fiind mic. Localitățile cu cele mai mari efective de animale sunt:

- pentru bovine: Sâg, Someș-Odorhei, Valcău de Jos, Sălățig, Plopiș, Cehu Silvaniei, Năpradea, Letca, Halmășd, Cristolț, Buciumi;
- pentru porcine: Cehu Silvaniei, Hida, Năpradea, Someș-Odorhei, Sâg, Sărmășag, Valcău de Jos, Surduc, Bobota și Jibou;
- pentru ovine: Zalău, Almașu, Bălan, Buciumi, Cuzăplac, Fildu de Jos, Gârbou, Hida, Horoatu Crasnei, Măerișteș, Șamșud;
- pentru caprine: Someș-Odorhei, Sâg, Horoatu Crasnei, Dragu, Crasna, Buciumi;
- pentru cabaline: Cehu Silvaniei, Horoatu Crasnei, Plopiș;
- pentru iepuri: Surduc, Măerișteș, Jibou, Cehu Silvaniei;
- pentru albine: Crasna, Zalău, Șamșud, Nușfalău, Horoatu Crasnei, Hereclean, Creaca, Buciumi, Carastelec, Cehu Silvaniei.

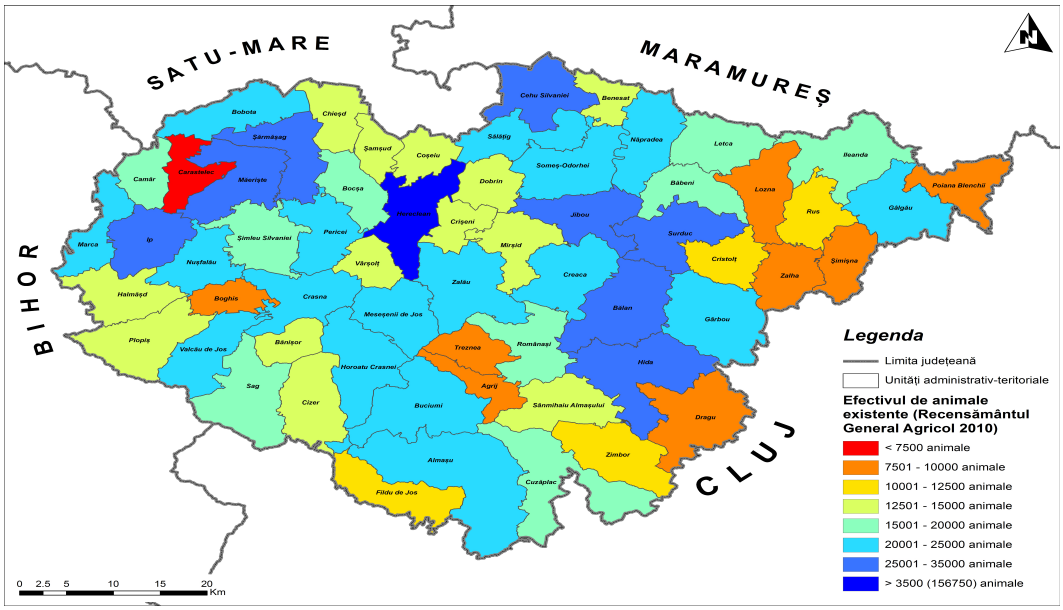

Figura 28 - Efectivele totale de animale și păsări, la nivel de UAT, la RGA 2010

Sursa: Planșă proprie

În ceea ce privește parcul de mașini și utilaje agricole, acesta a cunoscut o îmbunătățire semnificativă în perioada 2007-2014, numărul de tractoare crescând cu 50%, cel de pluguri cu 62%, de cultivatoare cu 21%, de semănători mecanice cu

5%, de combine autopropulsate pentru cereale cu 6% etc. Prin urmare, județul dispune de un tractor pentru fiecare 25 ha de teren arabil, nivel superior mediei naționale (49 ha/tractor) și celei regionale (28 ha). Acesta este parțial rezultatul subvențiilor și finanțărilor nerambursabile acordate fermierilor din județ după aderarea la Uniunea Europeană. Localitățile cu cea mai bună dotare cu mașini și utilaje agricole din județ sunt Sâg, Valcău de Jos, Pericei, Năpradea, Marca, Ip, Halmășd, Cizer, Buciumi, Bănișor și Cehu Silvaniei.

În ceea ce privește venturile proprii realizate de consiliile locale din mediul rural, acestea s-au cifrat în anul 2014 la 64,86 mil. lei, în creștere nominală cu 99% față de anul 2007. În Euro creșterea veniturilor proprii a fost de 49%, ceea ce indică o creștere a bazei de impozitare, o mai bună colectare, precum și creșterea autonomiei financiare a unor comunități.

Figura 29 - Dinamica veniturilor înregistrate de bugetele locale ale UAT din mediul rural, pe surse de venit, în perioada 2007-2014

Anul	Venituri totale (mil. lei)	Venituri propii (mil. lei)	Sume defalcate din TVA (mil. lei)	Subvenții (mil. lei)	Fonduri U.E. (mil. lei)	Alte venituri (mil. lei)
2007	176,916	32,587	106,575	36,635	0	1,118
2014	301,292	64,865	122,378	44,970	60,988	8,089
2014 vs 2007 (% lei)	+70%	+99%	+15%	+23%	+100%	+724%
2014 vs 2007 (% Euro)	+28%	+49%	-14%	-8%	+100%	+543%

Sursa: MDRAP. Direcția pentru Politici Fiscale și Bugete Locale

Comunele care înregistrează venituri proprii mai ridicate sunt cele care au o bază de impozitare mai solidă, atât din perspectiva numărului de locuitori, cât și de agenți economici (Crasna, Crișeni, Hereclean, Nușfalău, Pericei, Sărmășag – peste 2 mil. de lei/an), iar cele mai reduse în comunele cu o populație redusă, îmbătrânită și care nu au reușit să atragă investitori (Coșeiu, Carastelec, Dragu, Agrij, Băbeni, Cristolț, Lozna, Poiana Blenchii, Rus, Șimișna, Treznea, Zalha – sub 700.000 lei/an).

Nu doar sectorul industrial și agricol sunt insuficient dezvoltate prin raportare la resursele din comunele județului, ci si cel turistic, care ar putea contribui semnificativ la diversificarea activităților economice din mediul rural. În perioada 2007-2014, prin investiții private, realizate inclusiv cu fonduri europene, numărul de unități de cazare din mediul rural a crescut de 10 ori, la 74, iar numărul de locuri de cazare cu 15%. Acestea au condus la creșterea numărului de turiști cazați cu 58% și a numărului de înnoptări cu 16%. Cu toate acestea, numărul turiștilor cazați (circa 7.500/an), ca și durata medie a șederii (4,5 zile) rămân prea reduse pentru a genera

bunăstare în comunitățile rurale respective. Singurele comune care beneficiază în prezent de un flux turistic important sunt Ileanda (Bizușa Băi) și Boghiș, ambele orientate către turismul balnear.

II.3.3. Nivelul de trai

Veniturile directe ale populației sunt principala sursă financiară în mediul rural, la aceasta adăugându-se și alte venituri, precum cele din vânzarea produselor agricole, subvenții etc.

Figura 30 - Structura populației rurale din județul Sălaj, funcție de ocupație, în anul 2011

	Total populație rurală	Ocupată	Șomeri	Elevi și studenți	Pensionari	Casnice	Întreținuți și în altă situație
Nr.	136.125	56.438	5.588	19.772	29.021	6.895	18.411
%	100,0	41,5	4,1	14,5	21,3	5,1	13,5

Sursa: INS. Rezultatele definitive ale RGPL 2011

Pe de altă parte, nu toți cei 41,5% dintre locuitori care sunt ocupați au și venituri monetare, în condițiile în care doar 25.300 de persoane sunt salariate (18,6% din populația totală și 44,9% din cea ocupată), 500 sunt patroni și 21.500 sunt lucrători pe cont propriu, restul fiind neremunerați – muncitori în propria gospodărie). Prin urmare, persoanele care înregistrează venituri sunt formate din persoanele ocupate cu rol de salariat, patron sau lucrător pe cont propriu, respectiv pensionari, în număr total de 76.300 de locuitori (56% din populația rurală stabilă). Această structură a populației nu este sustenabilă pe termen lung și nu va asigura creșterea puterii de cumpărare și implicit dezvoltarea economiilor locale.

II.3.4. Accesul la educație și cultură

În unitățile de învățământ din comunele județului studiau, în anul 2014, 17.394 de copii și elevi, în scădere cu 13% față de anul 2007, ca urmare a scăderii natalității. Numărul elevilor din ciclul 2 secundar (liceal și profesional) era de 1.445, în condițiile în care unități de învățământ există doar în comunele Crasna, Gâlgău, Hida, Ileanda, Nușfalău, Sărmășag, Sâg și Surduc. Numărul de cadre didactice din mediul rural a fost, în același an, de 1.430, în scădere cu circa 11%, pe fondul reducerii populației școlare și a închiderii / comasării unor unități de învățământ. Circa 25% din normele didactice din mediul rural sunt asigurate de către suplinitori, în prezent, conform datelor ISJ Sălaj.

În comunele județului funcționau un număr de 62 de unități de învățământ cu personalitate juridică, dintre care 54 de școli gimnaziale și 8 licee, fiecare cu una sau mai multe unități subordonate, astfel încât învățământul preșcolar, primar și

gimnazial se asigură în toate comunele. Per ansamblu, în mediul rural funcționează 178 de grădinițe, 91 de școli primare, 73 de școli gimnaziale și 8 licee. Doar în cursul anului școlar 2014/2015 au fost desființate 1 școală gimnazială, 8 școli primare, 9 grădinițe și s-au comasat 2 școli gimnaziale din mediul rural (Crasna, Gâlgău, Rus, Dragu, Marca, Zalha, Surduc, Buciumi, Creaca, Plopiș, Sălățig, Halmășd, Cristolț, Treznea, Coșeiu, Bănișor). Pentru a asigura transportul elevilor la unitățile de învățământ au fost achiziționate 96 de microbuze școlare. La Crasna s-a implementat sistemul de educație alternativă ”Step by Step” pentru 26 de elevi, în limba maghiară.

Accesul la cultură al locuitorilor din mediul rural este asigurat de rețeaua bibliotecilor publice, care, prin serviciile moderne dezvoltate în ultimii ani, au devenit Centre de informare pentru comunitate, asigurând educaţia pe tot parcursul vieţii. Acestea există în toate comunele, dar, din cauza lipsei de susţinere din partea autorităţilor locale, nu funcționează cu program normal în: Zalha, Măeriște, Letca, Halmășd, Cuzăplac, Sînmihaiu Almaşului și Creaca. Fondul de carte, în majoritatea bibliotecilor, din cauza nealocării fondurilor prevăzute de lege pentru dezvoltarea colecţiilor şi accesul nediscriminatoriu la cunoaştere şi informare, este unul învechit și s-a redus cu 8% în ultimul deceniu, iar numărul de utilizatori activi este în scădere cu 3% față de anul 2007, până la 9.800. Toate bibliotecile comunale, precum şi filiale ale acestora, au fost informatizate prin programul ***BIBLIONET-lumea în biblioteca mea!***, proiect coordonat de Biblioteca Judeţeană Sălaj. Tot în mediul rural funcționează și 206 cămine culturale, în majoritatea satelor cu o populație mai numeroasă, care nu sunt însă utilizate regulat pentru activități culturale, ci sunt spații multifuncționale pentru diferite activități și evenimente organizate de autorități sau de localnici.

Rețeaua medicală publică și privată din mediul rural al județului Sălaj cuprinde Spitalul de Boli Cronice Crasna, cu 50 de paturi, laboratoare și ambulatoriu integrat, centrele de permanență din Crasna și Hida, Unitatea de Asistență Medico-Socială Ileanda, cu 25 de paturi, 2 cabinete de medicină generală (Bobota și Ileanda), 6 cabinete medicale de specialitate (Boghiș, Rus, Ileanda, Sărmășag), 3 laboratoare medicale (Crasna, Ileanda), 6 laboratoare de tehnică dentară (Băbeni, Boghiș, Crasna, Sărmășag), 60 de farmacii, 64 de cabinete de medicină de familie și 52 de cabinete stomatologice. Toate comunele din județ beneficiază de serviciile unui medic de familie, cu mențiunea că în cazul celor cu o populație redusă (Benesat, Coșeiu, Lozna, Treznea), din rațiuni economice, același medic de familie deservește mai multe localități din zonă. Cabinete stomatologice nu există în 19 comune, iar farmacii în 6 (Benesat, Coșeiu, Dragu, Lozna, Treznea și Zimbor). La Crasna funcționează și o substație de ambulanță.

Asistența medicală este asigurată de 73 de medici, dintre care 64 de familie și 9 specialiști, 36 de stomatologi, 34 de farmaciști și 160 de cadre cu studii medii. La fiecare medic din mediul rural revin în medie 1.865 de pacienți, mult peste media națională și regională, în condițiile în care personalul specializat este concentrat în

unitățile medicale din orașe, iar în mediul rural se furnizează doar servicii medicale de bază.

II.3.5. Dotările edilitare

În ceea ce privește nivelul de dotare tehnico-edilitară, la nivelul anului 2014, conform datelor INS, dintre cele 57 de comune din județ:

- 10 comune dispuneau de alimentare cu gaze naturale (Benesat, Crasna, Crișeni, Gâlgău, Ileanda, Letca, Mirșid, Pericei, Someș-Odorhei și Surduc);
- 11 comune dispuneau de rețea centralizată de canalizare (Boghiș, Camăr, Crasna, Dobrin, Fildu de Jos, Gâlgău, Pericei, Poiana Blenchii, Sălățig, Sărmășag, Sâg);
- 50 de comune dispuneau de alimentare cu apă în sistem centralizat (singurele excepții fiind Bănișor, Chieșd, Cristolț, Dragu, Gârbou, Horoatu Crasnei și Marca).

Cu toate acestea, sistemele existente nu acoperă în totalitate suprafața acestor comune, ci doar o parte dintre sate sau dintre zonele locuite.

La recensământul din anul 2011, cele 63.800 de locuințe din mediul rural al județului prezentau următoarea dotare cu rețele de utilități:

- 15% erau conectate la un sistem centralizat de alimentare cu apă, 46,8% dispuneau de sistem propriu, iar 38,2% nu dispuneau de alimentare cu apă în locuință;
- 2,1% erau conectate la un sistem centralizat de canalizare, 42% dispuneau de sistem propriu, iar 55,9% erau necanalizate;
- 3,4% erau conectate la rețeaua de distribuție a gazelor naturale și doar 11,5% aveau centrală termică proprie;
- 0,3% dintre locuințe nu erau conectate la rețeaua de distribuție a energiei electrice;
- sistemele de încălzire centralizată din Crasna și Sărmășag s-au desființat de peste 15 ani;
- existența unor „zone albe” din perspectiva accesului la serviciile de Internet broadband (27 de sate din comunele Băbeni, Bălan, Carastelec, Chieșd, Creaca, Dragu, Hereclean, Ileanda, Lozna, Marca, Năpradea, Pericei, Poiana Blenchii, Sânmihaiu Almașului, Surduc, Șimișna, Valcău de Jos, Zalha, Zimbor, conform evidențelor MADR).

În perioada 2007-2014, s-au realizat investiții la dotarea tehnico-edilitară a localităților rurale din județ, preponderent cu fonduri europene și de la bugetul de stat, care au rezultat în extinderea rețelei de distribuție a apei potabile cu 32%, până la 925 km lungime, a celei de canalizare de 18 ori, până la 164,4 km și a celei de gaze cu 37%, până la 213,8 km. De asemenea, operatorii privați au investit continuu în extinderea și îmbunătățirea infrastructurii de telecomunicații, zonele de eșec ale pieței beneficiind de investiții publice prin proiectul RO-NET, finanțat din fonduri europene și implementat de ministerul de resort, care vizează și o serie de

sate sălăjene din comunele Rus, Valcău de Jos, Zimbor, Horoatu Crasnei, Sânmihaiu Almașului, Creaca, Ip, Marca, Sălățig etc.

Slaba dezvoltare a infrastructurii tehnico-edilitare din mediul rural ridică probleme majore legate de calitatea vieții și sănătatea locuitorilor, atractivitatea satelor pentru locuitori, investitori și turiști, dar reprezintă și o amenințare majoră la adresa calității factorilor de mediu.

II.4. Principalele concluzii ale capitolului

- **Județul Sălaj este unul preponderent rural și se caracterizează printr-o pondere foarte ridicată a ocupării informale în agricultura de subzistență, orientată către autoconsum, în defavoarea sectorului de servicii, care este slab dezvoltat și concentrat în mediul urban;**
- **Structura economică actuală a județului este una defavorabilă creșterii economice pe termen mediu și lung, din cauza ponderii ridicate a sectorului agricol și industrial, care au posibilități limitate de creștere, o valoare adăugată mai redusă decât serviciile (IT&C, financiare, științifice, tehnice etc.) și oferă un nivel redus de salarizare;**
- **Locurile de muncă din industrie și servicii sunt concentrate în mediul urban, ceea ce a antrenat creșterea ratei navetismului, mai ales către municipiul Zalău;**
- **Produsul Intern Brut al județului a crescut continuu și susținut în ultimul deceniu, în pofida crizei globale, susținut mai ales de investițiile și exporturile din domeniul industriei prelucrătoare, dar PIB/locuitor se află la doar 40% din media UE-28, la 76% din cea națională și 88% din cea regională;**
- **Productivitatea medie a muncii din sectorul industrial este una superioară mediei naționale și regionale, ceea ce creează premise pentru creșterea competitivității acestui sector și pe viitor;**
- **Investițiile realizare de marile lanțuri comerciale cu capital străin au contribuit la dezvoltarea sectorului de retail, însă expansiunea acestora a contribuit la reducerea numărului de mici comercianți locali;**
- **Nivelul salariilor este în creștere, ca și puterea de cumpărare reală a populației, dar nivelul lor este încă mult inferior mediei naționale și regionale, în principal pe fondul ponderii ridicate a populației ocupate în activități cu valoare adăugată redusă (agricultură, industrie, comerț, transporturi), în defavoarea celor înalt tehnologizate și care acordă salarii peste medie (IT&C, servicii financiare, industrii creative etc.);**
- **Numărul de agenți economici activi de la nivel local a scăzut pe durata crizei economice și financiare globale, numărul înmatriculărilor scăzând, concomitent cu creșterea numărului de radieri, suspendări, dizolvări, insolvențe;**
- **Speranța de viață a populației a crescut semnificativ în ultimii 10 ani, dar se menține sub media regională, națională și europeană, mai ales în rândul**

populației de sex masculin din mediul rural, unde accesul la servicii de sănătate complexe este deficitar;

- **Ponderea populației cu studii superioare este foarte redusă, mai ales în mediul rural și în orașele mici, pe fondul oportunităților reduse de ocupare la nivel local și a migrației către centrele universitare și alte țări (fenomen de "brain-drain");**
- **Persoanele de etnie romă din județ au un grad de participare la educație redus, fenomenul de abandon școlar fiind foarte prezent în rândul acestora, mai ales în mediul rural;**
- **Municipiul Zalău se consolidează ca un centru polarizator important la nivel județean pentru activități economice, dar și servicii de interes general, iar în mediul rural există o serie de comune cu potențial de deservire a zonelor rurale adiacente (Sărmășag, Crasna, Nușfalău, Ileanda, Hida);**
- **Nivelul de sărăcie este ridicat, mai ales în rândul populației din comunele mici, mai greu accesibile și cu populație îmbătrânită de la granița cu județul Cluj;**
- **Peste jumătate din populația stabilă a județului este inactivă economic, procent acutizat de îmbătrânirea demografică și migrația externă, ceea ce pune o presiune majoră asupra sistemului de asigurări sociale și reduce perspectivele de creștere economică locală;**
- **Forța de muncă din agricultură, localizată mai ales în mediul rural, are o vârstă medie de peste 55 de ani, acest domeniu fiind tot mai puțin atractiv pentru tineri;**
- **Județul Sălaj are o tradiție îndelungată în domeniul zootehniei, culturii cerealelor, viticulturii și pomiculturii, susținută de resurse naturale locale, climă, forța de muncă calificată în domeniu etc.;**
- **În prezent, doar 26% dintre terenuri sunt lucrate de exploatații agricole cu personalitate juridică, pe parcele extinse de teren, cu tehnologii moderne, restul terenurilor fiind lucrate de micii proprietari individuali; mărimea medie a unei exploatații agricole este de 3 ha, de circa 5 ori mai redusă ca media europeană;**
- **În pofida tradiției sectorului zootehnic și a creșterii subvențiilor, efectivele de bovine, porcine, cabaline, iepuri au scăzut în ultimii ani, pe fondul lipsei fermelor de tip industrial și a îmbătrânirii populației rurale; 90% dintre efective sunt crescute în prezent în gospodăriile populației;**
- **La anumite specii de animale, mai ușor de întreținut, precum păsările, albinele și caprinele se constată totuși creșteri ale efectivelor, însă produsele agricole realizate sunt valorificate în mare parte pentru autoconsum sau vândute la prețuri reduse, în lipsa unor lanțuri de furnizare integrate funcționale (colectare-depozitare-procesare-marketing-comercializare);**
- **Nivelul de dotare al fermelor agricole cu mașini și echipamente s-a îmbunătățit substanțial în ultimii ani, inclusiv pe fondul accesului fermierilor la subvenții și fonduri europene dedicate acestui sector;**

- **Veniturile primăriilor din mediul rural au crescut în ultima perioadă, pe fondul suplimentării veniturilor proprii și a accesării de fonduri europene, dar sumele defalcate din TVA și subvențiile de la bugetul de stat au scăzut;**
- **Numărul de locuri de cazare din mediul rural a crescut continuu față de 2007, în principal ca urmare a inaugurării de pensiuni ridicate cu fonduri europene, dar numărul de turiști și ponderea sectorului hotelier în economia rurală a județului se mențin nesemnificative, excepție făcând doar Băile Boghiș;**
- **Rețeaua de unități școlare din mediul rural este într-o continuă restructurare pe fondul scăderii continue a populației de vârstă școlară, însă transportul elevilor se realizează satisfăcător cu microbuze școlare;**
- **Accesul la educație rămâne deficitar în mediul rural, comparativ cu cel urban, oferta de studii fiind mult mai restrânsă, context în care majoritatea absolvenților de gimnaziu fac naveta la liceele din cele 4 orașe;**
- **În comunele din județ cu populație preponderent maghiară și slovacă, se asigură învățământ în limba respectivelor minorități, inclusiv la nivel liceal și profesional;**
- **În toate comunele din județ există biblioteci publice, școlare și cămine culturale, însă oferta acestora este deficitară, din cauza infrastructurii deficitare, a cererii reduse și a lipsei personalului de specialitate;**
- **Bibliotecile rurale din județ au fost implicate în Programul BIBLIONET de dotare cu calculatoare dotate la Internet;**
- **Deși s-a îmbunătățit față de anul 2007, accesul la servicii medicale al populației rurale rămâne deficitar față de mediul urban, în condițiile în care unele comune nu dispun de cabinete de medicină de familie, stomatologice sau farmacii, fiind nevoiți să se deplaseze în comunele învecinate;**
- **Nivelul de dotare tehnico-edilitară al locuințelor din mediul rural este unul deficitar, în pofida investițiilor realizate cu fonduri de la bugetele locale, bugetul de stat și din fonduri europene pentru extinderea rețelelor de apă-canalizare; chiar și în comunele în care astfel de rețele există, numărul persoanelor racordate / branșate este redus, din cauza veniturilor reduse și / sau a realizării de sisteme proprii de alimentare cu apă și canalizare;**
- **La nivelul județului există ”zone albe”, lipsite de acces la rețeaua broadband de internet, din cauza populației reduse, care nu le face atractive pentru investițiile operatorilor privați de profil.**

III. Infrastructuri fizice

III.1. Infrastructura de transport

III.1.1. Rețeaua rutieră

Județul Sălaj este străbătut de rețeaua TEN-T rutieră, care cuprinde legăturile Cluj-Napoca – Zalău – Oradea (granița cu Ungaria), care se suprapune peste traseul

prevăzut pentru Autostrada Transilvania, respectiv Zalău – Satu-Mare – Halmeu (granița cu Ucraina). Chiar dacă pe teritoriul județului nu există drumuri rapide – autostrăzi sau drumuri expres – traseele sus-menționate sunt și în prezent coridoare importante de transport.

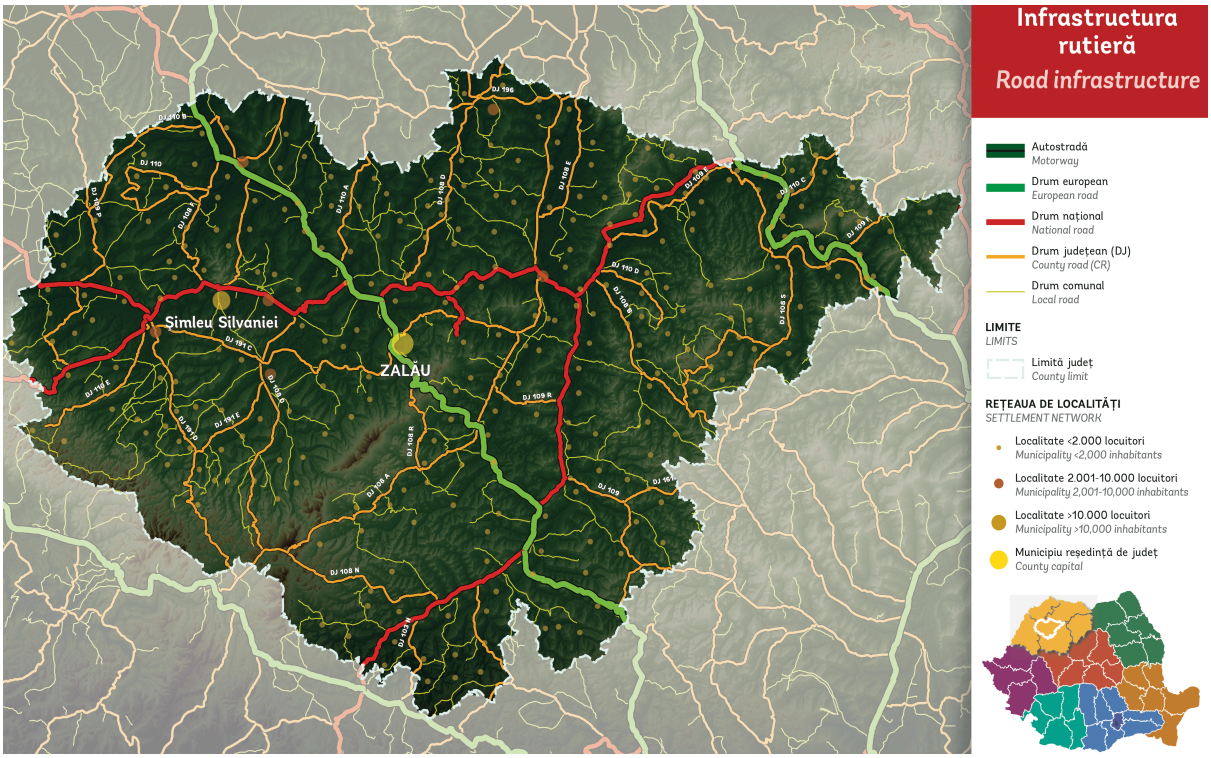

Figura 31 - Rețeaua de drumuri de la nivelul județului Sălaj în anul 2015

Sursa: Banca Mondială. Ghidul de investiții pentru drumuri județene

În prezent, se află în derulare lucrări de construcție a tronsoanelor din Autostrada Transilvania de pe teritoriul județelor Bihor (Borș-Suplacu de Barcău) și Cluj (Gilău-Mihăiești). Tronsonul din județul Sălaj, lung de circa 80 km, care cuprinde și un tunel pe sub Munții Meseșului, nu a fost încă demarat, din cauza lipsei documentațiilor tehnico-economice și a lipsei fondurilor de la bugetul de stat. Acesta va avea cel puțin 3 puncte de acces, la Nușfalău, Zalău și Zimbor.

Rețeaua de drumuri din județul Sălaj avea, la nivelul anului 2014, o lungime totală de 1.791 km, în creștere cu 12% față de anul 2007, reprezentând 13,9% din totalul rețelei rutiere existente la nivelul regiunii Nord-Vest. Dintre acestea, drumurile naționale reprezintă 286 km, aferente a 5 trasee:

Tabel 1 - Lungimea și starea drumurilor naționale din județul Sălaj, în anul 2014

Nr. Crt.	Denumirea drumului	Lungime (km)	Starea tehnică
1.	DN 1C: limită jud. Cluj – Glod – Ileanda – Răstoci – limită jud.	32	Modernizat

	Maramureș		
2.	DN 1F: limită jud. Cluj – Zimbor – Zalău - Sărmășag – limită jud. Satu Mare	87	Modernizat
3.	DN 1G: limită jud. Cluj – Cuzăplac – Zimbor – Hida – Tihău	42	Necorespunzătoare
4.	DN 1H: limită jud. Bihor – Nușfalău – Șimleu Silvaniei – Zalău – Jibou – Răstoci	97	Modernizat
5.	DN 19B limită jud. Bihor – Ip – Nușfalău	15	Necorespunzătoare

Sursa: DRDP Cluj

După cum se poate vedea din tabelul de mai sus, circa 80% dintre drumurile naționale din județ se află într-o stare tehnică corespunzătoare, cele mai importante dintre acestea (DN 1F, DN 1C și DN 1H) făcând obiectul unor lucrări ample de reabilitare în perioada 1998-2014. Una dintre problemele majore cu care se confruntă județul este lipsa șoselelor de centură. În prezent, doar orașul Jibou dispune de o centură recent finalizată cu fonduri europene, în timp ce centura Zalăului, realizată cu fonduri PHARE și inaugurată în anul 2010, leagă doar DN 1F de DJ 191C (10 km), astfel încât traficul greu încă tranzitează zona rezidențială a orașului, cu efecte negative asupra sănătății locuitorilor, poluării aerului și poluării fonice, degradării clădirilor. Proiectul de închidere a variantei de ocolire, pe traseul Valea Miții-Aghireș-Meseș, deși cuprins în Master Planul General de Transport al României, este tergiversat de o serie de probleme legate de proprietatea terenurilor.

Tabel 2 - Valorile medii zilnice ale traficului pe drumuri naționale în anul 2010

Sursa: CESTRIN

Din perspectiva valorilor medii zilnice de trafic de pe drumurile naționale din județ, datele aferente recensământului de trafic din 2010, indică faptul că cele mai aglomerate tronsoane sunt cele din jurul municipiului Zalău, atât de pe DN 1F (Meseș-Hereclean), cât și pe DN 1H (Șimleu Silvaniei – Zalău), cu 5.000 – 10.000 vehicule/24 h. Celelalte tronsoane înregistrează valori medii (2.000 – 5.000 de vehicule (DN 1H Zalău-Jibou-Tihău), DN 1F (Hereclean-Supur, Sânmihaiu Almașului–Zalău, Zimbor-Sâncraiu Almașului), DN 19B (Porț-Nușfalău), DN 1C (Răstoci-Căpâlna), DN 1G (Sânmihaiu Almașului –Tihău). Valorile de trafic cele mai reduse se înregistrează pe DN 1G (Huedin-Zimbor) și pe DN 1H (Halmășd-Nușfalău), cu mai puțin de 2.000 de vehicule/zi.

În ceea ce privește rețeaua de drumuri județene, aceasta măsura, la nivelul anului 2014, 632 km, respectiv 12% din totalul rețelei existente la nivelul regiunii Nord-Vest. Situația acestor drumuri, în funcție de acoperământ, se prezintă după cum urmează:

- îmbrăcăminți bituminoase: 80 km (12,7% din total);
- îmbrăcăminți rutiere ușoare: 433 km (68,4%);
- pietruite: 116 km (18,4%);
- de pământ: 3 km (0,5%).

Spre comparație, drumurile pietruite și de pământ reprezintă 26,1% din lungimea totală a traseelor județene de la nivelul regiunii Nord-Vest și 26,3% din cele existente la nivel național. Față de anul 2007, lungimea drumurilor pietruite și de

pământ din județ a scăzut cu 40%, ca urmare a lucrărilor de reabilitare și modernizare derulate cu fonduri europene, de la bugetul de stat și de la bugetul Consiliului Județean. Drumurile județene DJ 108G și DJ 108A au fost reabilitate și modernizate de către CJ Sălaj cu fonduri POR 2007-2013.

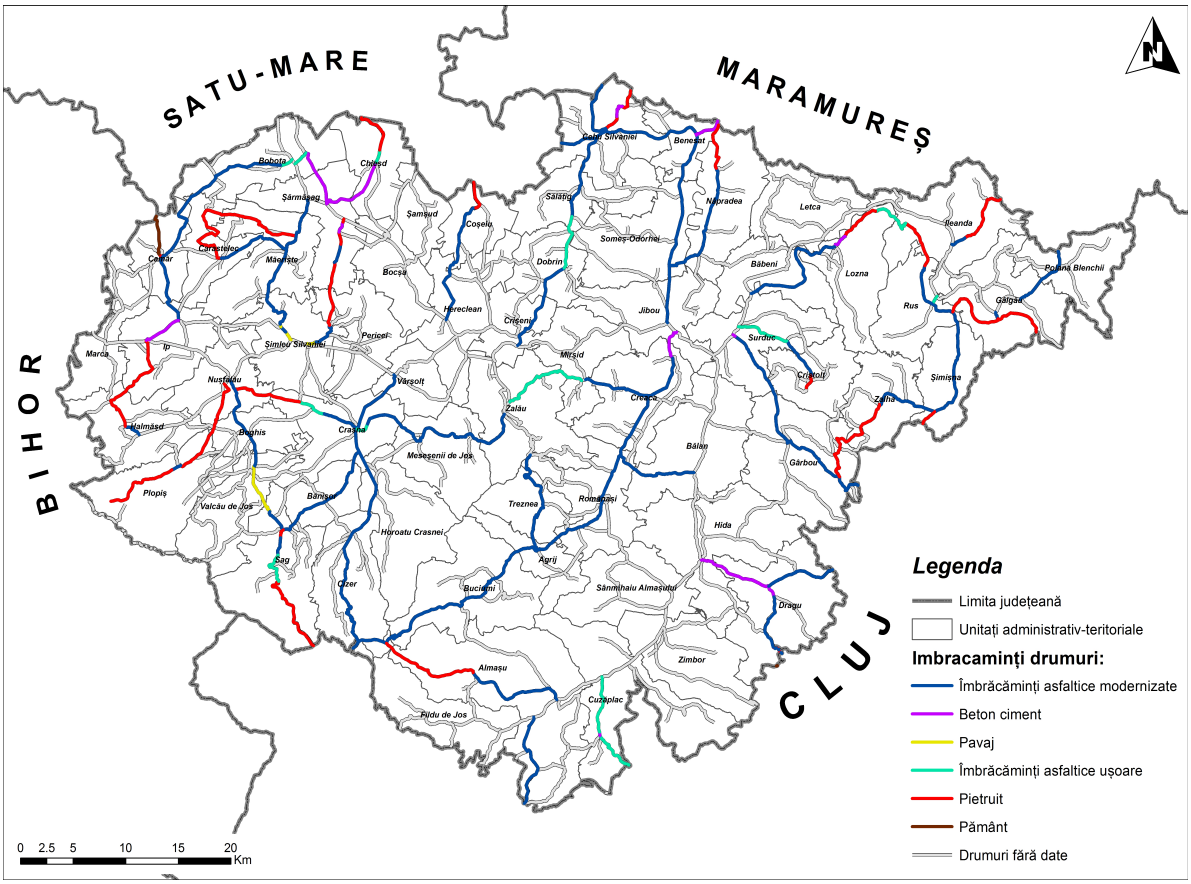

Figura 32 - Rețeaua de drumuri județene de la nivelul județului Sălaj, funcție de tipul de îmbrăcăminte, în anul 2015

Sursa: Planșă proprie. Adptare după Banca Mondială - Ghidul de investiții pentru drumuri județene

Din perspectiva stării de viabilitate a drumurilor județene din Sălaj, se observă faptul că zonele cele mai deficitare sunt cele din vestul, estul și sudul județului, la granița cu Bihor și Cluj. Drumurile cu starea cea mai proastă sunt DJ 109P (Halmășd-Ip-Camăr-limită jud. Satu Mare), DJ 191D (Nușfalău-Boghiș-Valcău de Jos-Sâg-Tusa-limită jud. Cluj), DJ 108A (limită jud. Cluj-Bogdana), DJ 108N (limită jud. Cluj-Mesteacănu, Cuzăplac-Petrindu-limită jud. Cluj), DJ 191C (Nușfalău-Huseni), DJ 108E (Cheud-limită jud. Maramureș), DJ 109E (Lozna-Rus-Dobrocina-limită jud. Cluj), DJ 108S (Cernuc-Zalha).

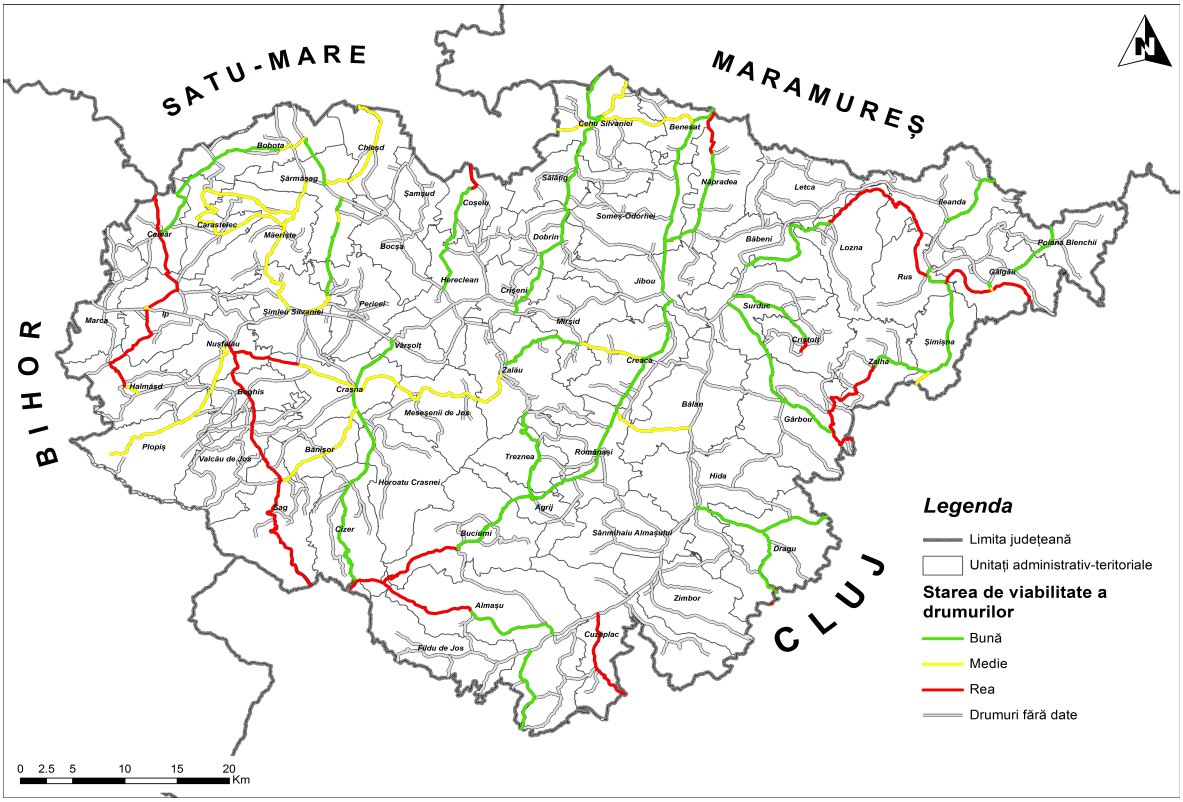

Figura 33 - Rețeaua de drumuri județene de la nivelul județului Sălaj, în funcție de viabilitate, în anul 2015

Sursa: Planșă proprie. Adaptare după Banca Mondială - Ghidul de investiții pentru drumuri județene

La recensământul de trafic din anul 2010, drumurile județene cu cele mai ridicate valori de trafic din Sălaj au fost: DJ 191D (Nușfalău-Sâg), DJ 191C (Nușfalău-Crasna-Zalău-Creaca), DJ 108D (Crișeni-Cehu-Silvaniei-limită jud. Maramureș) – peste 1.000 de vehicule/zi, ultimele două drumuri fiind de altfel propuse de către CJ Sălaj spre reabilitare cu fonduri POR în perioada 2014-2020. Aceste valori relativ reduse se explică prin faptul că majoritatea traficului rutier din județ este preluat de rețeaua de drumuri naționale care asigură legătura dintre toate centrele urbane (exceptând Cehu Silvaniei).

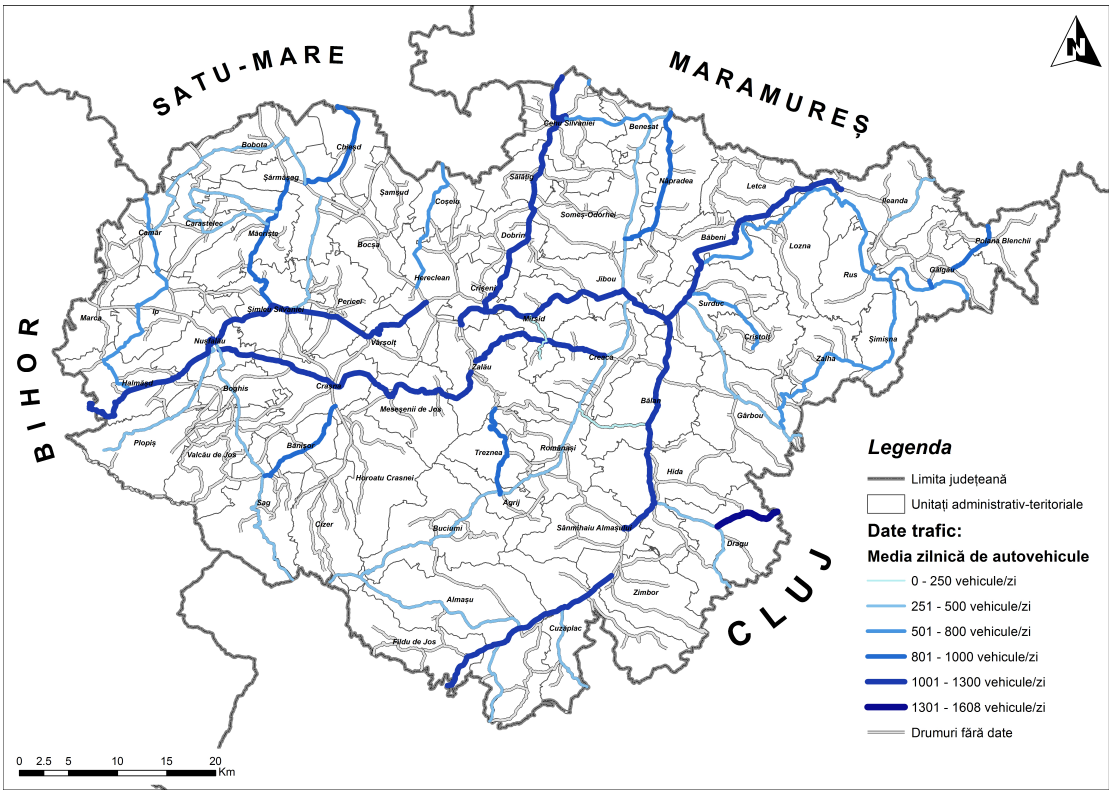

Figura 34 - Rețeaua de drumuri județene de la nivelul județului Sălaj, în funcție de traficul mediu zilnic din anul 2010

Sursa: Planșă proprie. Adaptare după Banca Mondială - Ghidul de investiții pentru drumuri județene

Drumurile comunale din județ aveau, la finele anului 2014, o lungime totală de 873 km, în creștere cu 27% față de anul 2007, ca urmare a reclasificării unor drumuri agricole și forestiere. Din perspectiva tipului de acoperământ, situația acestor drumuri era următoarea:

- îmbrăcăminți bituminoase: 19 km (2,2% din total);
- îmbrăcăminți rutiere ușoare: 247 km (28,3%);
- pietruite: 360 km (41,2%);
- de pământ: 247 km (28,3%).

La nivel regional, 73,6% dintre drumurile comunale erau pietruite sau de pământ, în timp ce la nivel național procentul ajunge la 72%. Față de anul 2007, se constată la nivel județean creșterea de 4 ori a lungimii drumurilor comunale cu îmbrăcăminți rutiere ușoare. Chiar dacă, ca și în cazul drumurilor județene, județul Sălaj are un grad mai ridicat de modernizare a drumurilor comunale, peste jumătate dintre acestea necesită lucrări de modernizare care să asigure siguranța traficului și reducerea poluării.

De menționat este și faptul că densitatea rețelei rutiere din județ, de 46,4 km/100 kmp, este superioară mediei regionale (37,8) și naționale (35,8%), ca urmare a reliefului mai puțin accidentat și a numărului mare de sate componente. Cu toate acestea, la nivelul județului există localități mai puțin accesibile, izolate față de coridoarele de transport, care au cunoscut în timp un declin socio-economic

accentuat. Privită dintr-o altă perspectivă, densitatea ridicată a rețelei de drumuri implică nu doar beneficii legate de accesibilitate, ci și costuri ridicate cu reabilitarea, modernizarea și întreținerea acesteia de către autoritățile locale.

Alte probleme cu care se confruntă rețeaua rutieră din județ sunt legate de lipsa traseelor alternative pentru vehicule agricole, cu tracțiune animală sau biciclete, care sporesc riscul de accidente, existența unor trasee sinuoase, cu curbe periculoase (de ex. Meseș, Măgura Priei), înnoroirile frecvente, apariția denivelărilor și gropilor, alunecările de teren și tasările în corpul drumurilor – toate acestea afectând mobilitatea din interiorul județului. Toate aceste probleme sunt agravate de creșterea continuă a parcului auto. Astfel, în anul 2014, în județul Sălaj erau înmatriculate (ca stoc) 53.100 de autoturisme, 500 de autobuze și microbuze, 900 de mopede și motociclete, 8.300 de vehicule de marfă, 4.900 de remorci, 600 de tractoare și vehicule speciale. Creșterea parcului auto față de anul 2007 este de 48%. Dintre cele peste 4.100 de autoturisme nou înmatriculate în județ în anul 2014, 97% erau second-hand, ceea ce agravează problemele legate de vechimea parcului auto și poluare.

Master Planul General de Transport al României prevede, pentru intervalul 2014-2020, două investiții majore (cu o valoare estimată de peste 500 mil. Euro) pentru infrastructura rutieră a județului Sălaj, respectiv construcția tronsonului Mihăiești-Suplacu de Barcău din Autostrada Transilvania, care va asigura legătura rapidă cu principalul centru urban polarizator din zonă (Cluj-Napoca), cu cel de-al doilea pol urban din regiune - Oradea și cu granița de vest a României, inclusiv tunelul pe sub Munții Meseș și nodurile de acces, respectiv completarea șoselei de centură a municipiului Zalău. Pentru orizontul 2030 sunt prevăzute alte două investiții, respectiv construcția drumului expres Cluj-Napoca – Dej – Răstoci – Baia Mare – Satu Mare – Petea/Halmeu, respectiv reabilitarea drumului TransRegio Zalău-Satu Mare.

III.1.2. Rețeaua feroviară

Rețeaua feroviară de la nivelul județului Sălaj măsoară 183 km lungime, dintre care 150 km cu cale simplă și 33 cu cale dublă, fiind în întregime neelectrificată. Aceasta a fost construită în a doua jumătate a secolului al XIX-lea și a jucat mult timp un rol esențial pentru dezvoltarea socio-economică și conectivitatea județului, cunoscând însă un declin semnificativ în ultimele două decenii.

Județul este străbătut de patru linii de cale ferată:

- Magistrala CF 400 Brașov-Dej-Ileanda-Jibou-Baia Mare-Satu Mare – parte a rețelei TEN-T globale;
- Linia secundară 412 Jibou-Zalău-Sărmășag-Carei;
- Linia secundară 413 Săcueni-Marghita-Șimleu Silvaniei-Sărmășag;
- Linia secundară 414 Ulmeni-Cehu Silvaniei (actualmente închisă).

Densitatea căilor ferate din județ este de 45 km/100 km, sub media regională, dar apropiată de cea națională.

Operatorii de transport călători pe calea ferată din județ sunt CFR Călători și INTERREGIONAL Călători, companie privată, care operează 8 trenuri zilnice pe relația Sărmășag-Șimleu Silvaniei-Marghita-Săcueni-Oradea. Stația Zalău Nord este deservită zilnic de 14 perechi de trenuri (către Jibou, Sărmășag, Tășnad, Carei, Satu Mare și Cluj-Napoca), dintre care doar două sunt rapide (InterRegio). Distanța către Sărmășag este parcursă în 20 de minute, către Jibou în 30 min, către Tășnad într-o oră, către Carei în 1,5 ore, către Satu Mare și Dej în 2 ore, iar către Cluj-Napoca în peste 3 ore. Stația cu cele mai bune legături rămâne Jibou, principalul nod feroviar al județului, cu 27 de perechi de trenuri, dintre care 9 InterRegio, către Ulmeni, Baia Mare, Satu Mare, Sărmășag, Carei, Valea lui Mihai, Ileanda, Dej, Gherla, Zalău, Cluj-Napoca, Câmpia Turzii, Războieni, Aiud, Teiuș, Blaj, Mediaș, Sighișoara, Brașov, Predeal, Sinaia, Ploiești, București, Beclean, Sărățel-Bistrița, Deda, Gheorgheni, Miercurea-Ciuc, Tușnad, Sf. Gheorghe. Per ansamblu, în județ mai funcționează în prezent circa 39 de stații.

Gara din Zalău, tranzitată zilnic de 400-500 pasageri, a fost recent modernizată și adusă la standarde internaționale cu fonduri nerambursabile din POS TRANS 2007-2013, investiția ridicându-se la circa 6 mil. Euro. Restul gărilor din județ se află într-o stare avansată de degradare, la fel ca și liniile de cale ferată, care nu au mai beneficiat de lucrări de reparații capitale de zeci de ani. Prin urmare, viteza comercială a trenurilor este foarte redusă (sub 50 km/h), ceea ce le face puțin competitive în raport cu transportul rutier.

Master Planul General de Transport al României nu prevede investiții în rețeaua de cale ferată de la nivelul județului pentru orizontul 2020, în schimb sunt cuprinse lucrări de reabilitare și electrificare a magistralei 400 la orizontul anului 2030.

III.1.3. Transportul aerian

Chiar dacă județul nu dispune de un aeroport propriu, în toate județele din jurul acestuia există câte un aeroport internațional, la o distanță de 80-120 km. Cel mai important dintre acestea este Aeroportul Internațional „Avram Iancu„ Cluj-Napoca, al doilea ca mărime din România și unul dintre cele mai moderne. De pe acesta sunt operate curse regulate către peste 30 de destinații din țară (București) și străinătate (Dublin, Liverpool, Varșovia, Munchen, Viena, Barcelona, Berlin, Bologna, Bruxelles, Dortmund, Dubai, Geneva, Koln, Londra, Madrid, Malmo, Milano, Nurnberg, Paris, Roma, Tel Aviv, Veneția, Valencia, Zaragoza, Alicante, Basel, Bari, Billund, Eindhoven, Memmingen, Doncaster etc.), la care se adaugă curse charter către Grecia, Turcia, Egipt, zboruri cargo către București și Budapesta etc. Numărul de pasageri care au tranzitat aeroportul a ajuns în anul 2015 la 1,485 milioane, în creștere de circa 3,8 ori față de anul 2007. Planurile de viitor pentru dezvoltarea aeroportului din Cluj-Napoca vizează construcția unui terminal cargo, a unui

terminal intermodal, extinderea pistei la 3.500 m, a platformelor de îmbarcare, construcția unei noi parcări etc.

Aeroporturile din Oradea, Baia Mare și Satu Mare deservesc în prezent doar zboruri interne regulate către București și zboruri charter sau medicale, deși acestea au beneficiat de finanțări nerambursabile din POS-TRANS 2007-2013 pentru extindere și modernizare. Numărul de pasageri deserviți de acestea este încă foarte mic și stagnează între 10 și 40.000/an, fiind influențat negativ și de suspendarea zborurilor pe durata lucrărilor de modernizare a infrastructurii.

III.1.4. Transportul intermodal și în comun

CFR MARFĂ administrează un terminal intermodal la stația CF Zalău Nord, dotat cu o singură macara, neexistând planuri pentru amenajarea de noi intermodale în zonă, dat fiind volumul redus al mărfurilor transportate pe cale ferată.

Serviciile de transport în comun sunt furnizate doar în municipiul Zalău, în celelalte orașe neexistând astfel de servicii, dată fiind suprafața și populația redusă a acestora. Operatorul de transport public din municipiul Zalău este S.C. TRANSURBIS S.A., acesta fiind deținut de către municipalitate. Acesta asigură transportul cu autobuzul și microbuzul pe un număr de 27 de trasee. Operatorul dispune de peste 40 de autobuze, parcul auto fiind înnoit permanent în ultimii ani, încât să ofere confort și siguranță călătorilor. Cu toate acestea, TRANSURBIS mai are în dotare autobuze vechi de circa 15-20 de ani, ceea ce generează costuri ridicate cu combustibilul, mentenanța și reparațiile și generează poluare, făcând transportul public neatractiv.

Consiliul Județean Sălaj a aprobat Planul Județean de Transport Public de Persoane pentru perioada 2014-2019, traseele fiind atribuite diferiților operatori privați, care furnizează servicii satisfăcătoare de transport. Planul județean este revizuit permanent în funcție de volumul cererii și de interesul manifestat de operatorii de profil. Municipiul Zalău nu dispune de un terminal intermodal modern, punctele de staționare ale operatorilor nefiind, în general, amenajate și neasigurând conexiunea cu sistemul local de transport în comun.

Totuși, înființarea ADI Zona Metropolitană Zalău pune bazele implementării, la orizontul anului 2020, a unui sistem de transport public metropolitan, după modelul altor orașe din regiune (Cluj-Napoca, Baia Mare, Oradea).

III.2. Infrastructuri edilitare și de mediu

III.2.1. Rețeaua publică de alimentare cu apă potabilă

Resursele de apă ale județului Sălaj sunt reprezentate de apele de suprafață și de cele subterane, care asigură atât alimentarea cu apă a populației, cât și apa

tehnologică pentru industrie sau pentru agricultură. Din perspectiva resurselor de apă, județul este împărțit între Bazinul Hidrografic Someș-Tisa (88,5% din teritoriu) și Bazinul Hidrografic Crișuri (11,5%).

Resursele de apă din arealul hidrografic Someș-Tisa sunt relativ modeste și inegal distribuite în timp și spațiu, însă suficiente pentru necesitățile județului. Resursa totală teoretică a acestuia însumează un stoc mediu multianual de 6.830 mil. mc, resursa tehnic utilizabilă fiind de 1.827 mil. mc. Resursele de apă subterană sunt estimate la 469 mil. mc, dintre care 316 mil. mc sunt utilizabile, 65% fiind freatice și 35% de adâncime. De asemenea, bazinul Crișurilor dispune de resurse de suprafață de 2.937 mil. mc, dintre care 395 mil. utilizabile, la care se adaugă 788 mil. mc de ape subterane, dintre care 350 mil. mc utilizabile.

Prin urmare, resursa totală teoretică de apă a județului Sălaj însumează un stoc mediu multianual de circa 588 mil. mc, dintre care 111 mil. mc utilizabil. Dintre acestea, 543 mil. mc provin din ape de suprafață, iar 45 mil. mc din ape subterane, 77% fiind freatice și 23% de adâncime. Conform PATR Nord-Vest, județul Sălaj dispune de cele mai reduse resurse teoretice totale de apă din regiune (circa 1.500 mc/locuitor), însă acestea sunt suficiente pentru a asigura necesarul de consum actual și prognozat pentru viitor.

Volumul de apă dulce din surse de suprafață și subterane captat la nivelul județului s-a menținut, în perioada 2010-2014, la circa 11 mil. mc/an, în scădere cu circa 15% față de anul 2007, pe fondul reducerii consumului populației. Prin urmare, indicele de exploatare a resurselor de apă tehnic-utilizabile din județ nu a depășit 10% în acest interval. Circa 40% din prelevările de apă s-au realizat pentru consumul populației, 35% pentru industrie și 25% pentru agricultură. Pentru orizontul 2020 se prevede totuși o creștere a cerinței de apă pentru populație, ca urmare a creșterii procentului populației urbane conectate la sisteme de alimentare cu apă la 100% (față de 98% estimat pentru anul 2015) și la 90% a celei rurale (față de mai puțin de 70%).

Alimentarea cu apă potabilă a sistemelor centralizate din județ se face din surse de suprafață (Lacul Vârșolț) pentru sistemele Zalău (aducțiune în regim gravitațional) și Șimleu Silvaniei, respectiv din surse de subteran (puțuri) pentru Jibou, Cehu Silvaniei și Românași. În cazul sursei Vârșolț presiunile asupra calității apei sunt legate de practicarea agriculturii în zonă, care conduce la poluarea apelor, iar în cazul surselor subterane problemele legate de variațiile de debit (de ex. la Cehu Silvaniei). Prin urmare, o soluție optimă de alimentare cu apă potabilă a județului ar fi construcția unei conducte de aducțiune a apei de circa 140 km lungime din zona Clujului (Gilău), care asigură și alimentarea Zonei Metropolitane Cluj-Napoca.

Conform datelor INS, la nivelul anului 2014, 53 de UAT-uri din județul Sălaj dispuneau de sisteme centralizate de alimentare cu apă, dintre care cele 4 orașe și 49 de comune, singurele excepții fiind Bănișor, Chieșd, Cristolț, Dragu, Gârbou, Horoatu Crasnei și Marca. Pe de altă parte, chiar și la nivelul unor localități cu

sisteme centralizate, rețeaua este foarte puțin extinsă (de ex. în comunele Hida, Bobota sau Sânmihaiu Almașului măsoară sub 5 km lungime). În acest context, doar 107.600 de locuitori ai județului (48% din total) aveau acces la apă din sisteme centralizate de alimentare cu apă, în creștere cu 25% față de anul 2007, dar încă sub media regională (63%) și națională (62%), mai ales în mediul rural.

Rezultatele definitive ale recensământului din 2011 indică faptul că din cele 101.500 de locuințe din județ, doar 42.600 (42%) erau conectate la rețeaua centralizată de alimentare cu apă, 32.900 (32,4%) foloseau sisteme proprii de alimentare, iar 26.000 (25,6%) nu dispuneau de instalație de alimentare cu apă în locuințe. Localitățile cu o pondere mai ridicată a locuințelor conectate la sisteme centralizate de alimentare erau Zalău (96%), Jibou (81%), Șimleu Silvaniei (73%), Coșeiu (63%), Cehu Silvaniei (61%), Boghiș (52%), Bocșa (48%), Carastelec (48%), Halmășd (48%), Camăr (47%), Sărmășag (43%), Cuzăplac (42%) etc.

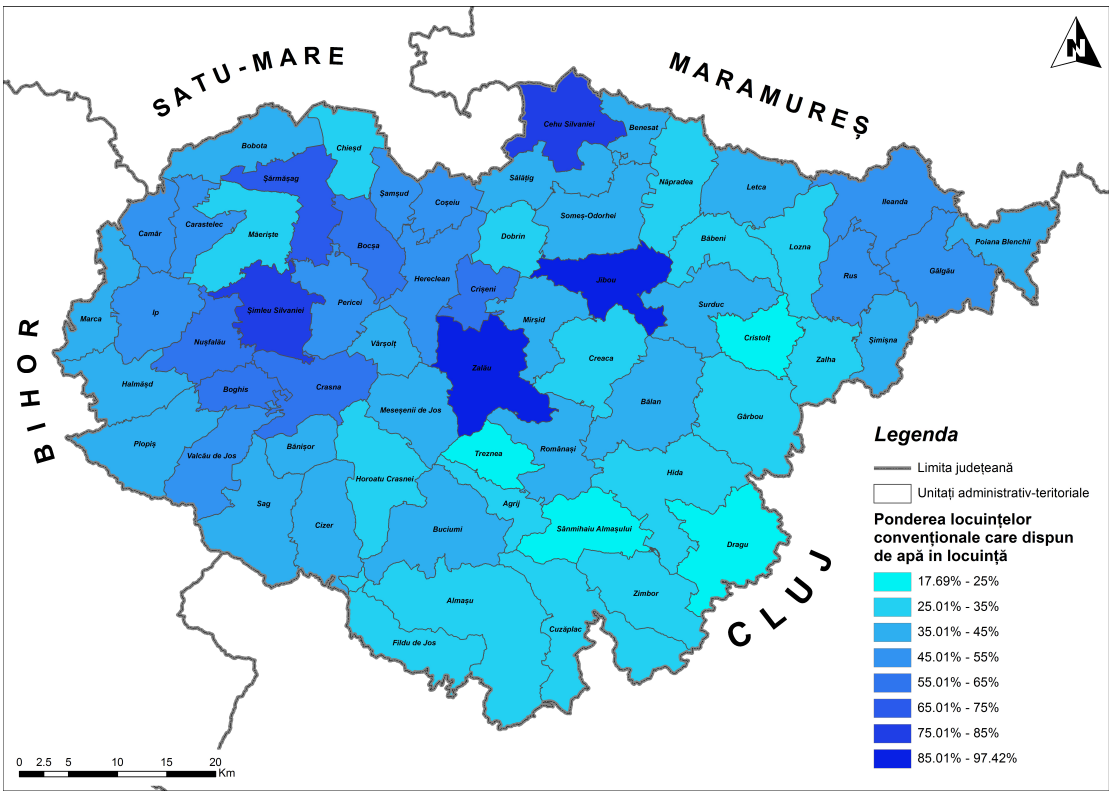

Figura 35 - Ponderea locuințelor dotate cu instalații de alimentare cu apă (proprii și în sistem centralizat), la nivel de UAT, la RGPL 2011

Sursa: Planșă proprie

Sistemele proprii de alimentare cu apă sunt utilizate mai ales în localitățile Băbeni (70% din totalul locuințelor), Meseșenii de Jos (70%), Plopiș (65%), Cizer (65%), Bobota (64%), Rus (62%), Gâlgău (61%), Sâg (61%), Pericei (60%), Crasna (59%), Bănișor (58%), Hida (57%), Marca (57%), Surduc (56%), Zimbor (56%), Sălățig (55%), Letca (54%), Șimișna (54%), Bălan (53%), Creaca (52%), Gârbou (51%), Poiana Blenchii (50%) etc. Chiar dacă aceste sisteme prezintă unele avantaje economice, ele nu reprezintă surse controlate și sigure de apă pentru sănătatea

consumatorului. În județ au fost identificate, conform datelor APM, mai multe zone expuse riscului de poluare cu nitrați: Vârșolț, Năpradea, Someș-Odorhei, Surduc, Băbeni, Gâlgău, Românași, Jibou, Bobota, Sărmășag, Sălățig, Benesat, Cehu Silvaniei.

Problemele cele mai mari se înregistrează însă în UAT-urile cu o pondere ridicată a locuințelor fără instalație de alimentare cu apă în locuință, fie ea din surse centralizate sau proprii: Chieșd (62% din totalul locuințelor), Dragu (60%), Zalha (59%), Dobrin (57%), Treznea (56%), Mirșid (55%), Horoatu Crasnei (54%), Măerișteș (54%), Benesat (53%), Cristolț (52%), Năpradea (51%), Fildu de Jos (51%), Sânmihaiu Almașului (50%) etc., calitatea vieții din respectivele gospodării fiind foarte redusă.

Totuși, față de anul 2007, se constată că 4 comune noi beneficiază de sisteme centralizate de apă (Boghiș, Dobrin, Hereclean și Pericei), capacitatea de tratare a apei potabile cu 4%, până la 95.700 mc/zi în anul 2014, iar lungimea totală a rețelei de distribuție s-a extins cu 36%, până la 1.213 km lungime. Acesta este rezultatul investițiilor realizate de autoritățile locale și de operatorul regional în extinderea și modernizarea rețelelor, cu fonduri proprii sau externe (POS MEDIU, PNDR, PNDL, AFM etc.).

În pofida acestor investiții, cantitatea de apă distribuită populației a scăzut cu 7% între 2007-2014, ca urmare a scăderii consumului casnic cu 13%, concomitent cu creșterea consumului industrial cu doar 15%. 75% din apa distribuită a fost consumată de consumatori dotați cu apometre.

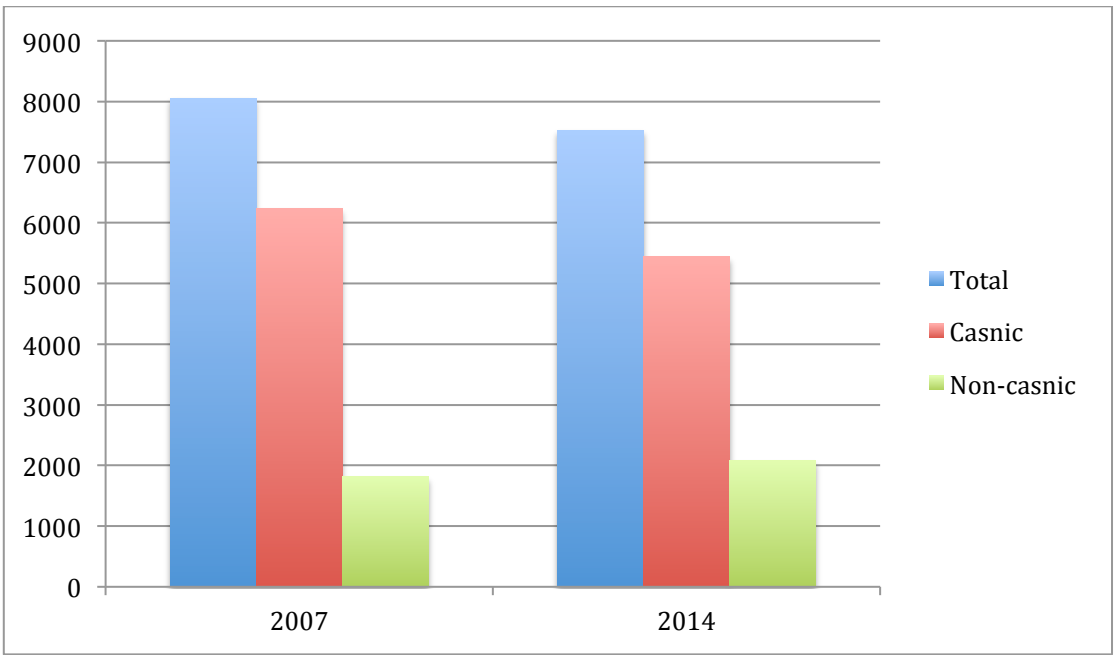

Figura 36 - Cantitatea de apă (mii mc) distribuită consumatorilor din județ, pe tipuri, în anul 2007 și 2014

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

III.2.2. Rețeaua publică de evacuare a apelor uzate

În ceea ce privește infrastructura de apă uzată, conform datelor INS, doar 15 UAT din județul Sălaj dispuneau, la nivelul anului 2014, de sisteme centralizate de canalizare, dintre care toate cele 4 orașe și 11 comune (Boghiș, Camăr, Crasna, Dobrin, Fildu de Jos, Gâlgău, Pericei, Poiana Blenchii, Sălățig, Sărmășag, Sâg), fiind din această perspectivă cel mai deficitar județ din regiunea Nord-Vest. Numărul total al locuitorilor cu acces la infrastructura de canalizare și de epurare a apelor uzate era de doar 85.200 (38% din totalul populației stabile), în creștere cu 16% față de anul 2007, dar sub media regională (46% din populație) și națională (47%).

Rezultatele definitive ale RGPL 2011 indică faptul că din cele 101.500 de locuințe din județ, 32.000 (31,5% din total) erau conectate la sistemul public, 31.300 (30,8%) dispuneau de sisteme proprii, iar 38.200 (37,7%) nu dispuneau de instalație de canalizare în interior. Localitățile cu o pondere mai ridicată a locuințelor conectate la sisteme centralizate de canalizare erau Zalău (92%), Șimleu Silvaniei (70%), Jibou (62%), Cehu Silvaniei (48%), Sărmășag (35%) și Boghiș (26%).

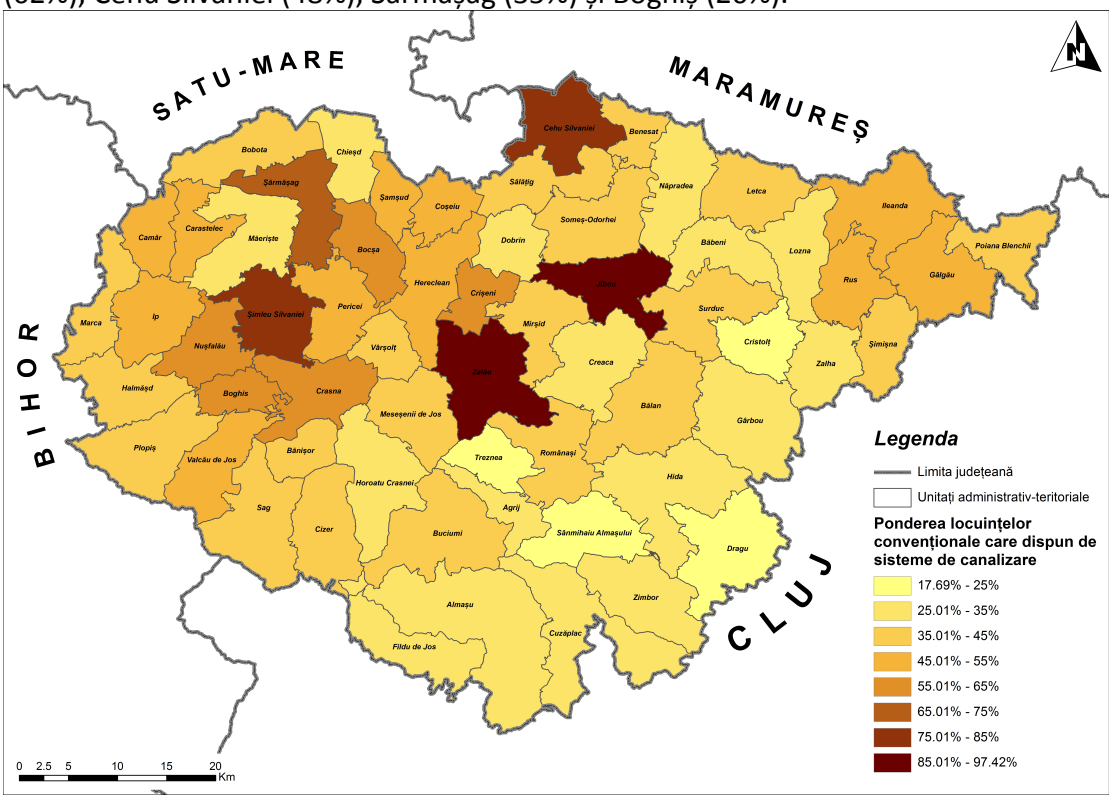

Figura 37 - Ponderea locuințelor dotate cu instalație de canalizare, la nivel de UAT, la RGPL 2011

Sursa: Planșă proprie

Sistemele proprii de canalizare erau utilizate pe scară largă în localitățile Bocșa, Camăr, Carastelec, Coșeiu, Crasna, Crișeni, Hereclean, Ileanda, Ip, Nușfalău, Pericei, Rus, Valcău de Jos (peste 50% din total locuințelor). Aceste sisteme prezintă unele riscuri pentru mediu și probleme de confort pentru cetățeni, dar asigură și un standard de viață acceptabil în zonele rurale.

Problemele cele mai mari se înregistrează însă în UAT-urile cu o pondere ridicată a locuințelor fără instalație de canalizare, conectată la un sistem centralizat sau propriu: Almașu, Băbeni, Chieșd, Creaca, Cristolț, Dobrin, Dragu, Gârbou, Hida, Horoatu Crasnei, Lozna, Măerișteț, Năpradea, Sânmihaiu Almașului, Zalha, Zimbor, Treznea etc. – toate cu peste 2/3 dintre locuințe necanalizate. În aceste localități, pe lângă aspectele legate de calitatea vieții, apele uzate neepurate sunt deversate în sol sau în cursurile de apă din zonă și conduc la poluarea pe termen lung a respectivelor zone.

Totuși, trebuie menționat faptul că, în intervalul 2007-2014, 10 comune au beneficiat de înființarea de sisteme centralizate de canalizare, iar lungimea totală a rețelelor de canalizare din județ s-a extins de 2,8 ori, până la 418 km, ca efect al investițiilor publice realizate din diferite surse locale sau atrase.

Conform datelor APM Sălaj, în județ au fost monitorizate în anul 2014 un număr de 57 de unități de evacuare a apelor uzate, cu 84 de guri de evacuare, cu un volum total de ape uzate evacuate de 5.556 mii mc, provenind de la operatorii de utilități și instituții (circa 85%), dar și din activități economice, dintre care 5.210 (94%) necesitau epurare, iar 346 (6%) nu. Din apele uzate ce au necesitat epurare, 1.092 mii mc (21%) nu au fost suficient epurate, acestea provenind în general de la stațiile de epurare ale serviciilor de gospodărie comunală, dar și de la cele industriale. Doar 14 dintre cele 20 de stații de epurare orășenești și comunale monitorizate de APM în anul 2014 au funcționat corespunzător, ceea ce a condus la poluarea emisarilor cu reziduuri fixe, CCO-Cr(O2), sulfați, CBO5, suspensii, amoniu etc. Aceste probleme vor fi rezolvate în mare parte o dată cu finalizarea lucrărilor de reabilitare a stațiilor de epurare a apelor uzate din cele 4 orașe ale județului. Probleme mai mari se înregistrează în mediul rural, unde un număr mic de comune dispun de stații de epurare proprii sau sunt conectate la cele urbane din apropiere (Sărmășag, Crasna, Gâlgău + Poiana Blenchii, Sâg, Fildu de Jos, Agrij, Dobrin, Sălățig etc.).

Serviciile de alimentare cu apă și canalizare sunt furnizate de către operatorul regional – S.C. COMPANIA DE APĂ SOMEȘ S.A., pentru UAT-urile care au aderat la Asociația pentru Dezvoltarea Infrastructurii din Bazinul Someș-Tisa și care au delegat acest serviciu, respectiv: Zalău, Șimleu Silvaniei, Jibou, Cehu Silvaniei, Bocșa, Boghiș, Camăr, Carastelec, Crasna, Crișeni, Fildu de Jos, Gâlgău, Hereclean, Ip, Ileanda, Letca, Lozna, Mirșid, Nușfalău, Pericei, Poiana Blenchii, Românași, Sărmășag, Someș-Odorhei, Valcău de Jos, Zimbor. În restul comunelor fie nu se furnizează apă potabilă, fie serviciul este asigurat de către structuri proprii ale primăriei.

În perioada de programare anterioară, operatorul regional a elaborat un Master Plan regional și a accesat finanțări nerambursabile de circa 196 mil. Euro din POS MEDIU 2007-2013 pentru realizarea de investiții în infrastructura de apă-canal din județele Cluj și Sălaj, acestea vizând:

- pentru municipiul Zalău: reabilitarea și extinderea rețelei de apă potabilă pe 16,5 km, a celei de canalizare pe 19,9 km, 4 stații de pompare noi, reabilitarea și extinderea stației de tratare de la Vârșolț, respectiv a stației de epurare;
- pentru orașul Șimleu Silvaniei: reabilitarea și extinderea rețelei de apă potabilă pe 9,2 km, a celei de canalizare pe 13,2 km, 7 stații de pompare, reabilitarea și extinderea stației de epurare;
- pentru orașul Jibou: reabilitarea și extinderea rețelei de apă potabilă pe 7,5 km, a celei de canalizare pe 7,8 km, 4 stații de pompare, reabilitarea sursei de apă, respectiv a stației de epurare;
- pentru orașul Cehu Silvaniei: reabilitarea și extinderea rețelei de apă potabilă pe 5 km, a celei de aducțiune pe 11 km, a celei de canalizare pe 7,6 km, 3 stații de pompare și un rezervor, reabilitarea sursei de apă, respectiv a stației de epurare.

În paralel mai multe UAT din județ au accesat finanțări nerambursabile din PNDR sau din programe guvernamentale (PNDL, AFM) pentru realizarea de sisteme individuale de alimentare cu apă și canalizare: Marca, Bănișor, Letca, Chieșd, Bocșa, Pericei, Nușfalău, Ileanda, Valcău de Jos, Crasna, Sărmășag, Măeriște, Carastelec (apă+canalizare), Halmășd, Bobota, Meseșenii de Jos, Agrij, Treznea, Almașu, Hida, Zalha, Letca, Someș-Odorhei, Valcău de Jos (doar apă), Vârșolț și Rus (ambele doar canalizare). Doar o parte dintre aceste investiții au fost finalizate, unele fiind blocate sau încetinite din lipsă de fonduri. Un alt risc legat de aceste proiecte individuale este lipsa lor de rentabilitate din cauza numărului mic de locuitori și/sau a ponderii reduse a proprietarilor de locuințe care doresc și au posibilitatea de a se conecta/branșa la rețelele de apă și apă uzată, mai ales în condițiile în care populația este îmbătrânită, multe gospodării au investit în sisteme proprii etc.

Pentru perioada 2014-2020, operatorul regional a actualizat Master Planul și vizează realizarea de investiții în valoare de circa 295 mil. Euro în cele două județe, din fonduri POIM 2014-2020. Acestea vor fi concentrate în mediul rural, obiectivul fiind alimentarea cu apă a tuturor satelor cu peste 50 de locuitori și conectarea la sisteme de canalizare a tuturor comunităților cu peste 2.000 de locuitori echivalenți, la care se adaugă aducțiunea de apă potabilă de la Gilău (Cluj), cu ramificații către toate orașele din județ. Investițiile vizează UAT-urile: Marca, Ip, Camăr, Bobota, Măeriște, Nușfalău, Șimleu Silvaniei, Boghiș, Valcău de Jos, Crasna, Pericei, Vârșolț, Hereclean, Cizer, Horoatu Crasnei, Zalău, Buciumi, Agrij, Românași, Mirșid, Creaca, Jibou, Someș-Odorhei, Cehu Silvaniei, Benesat, Năpradea, Almașu, Cuzăplac, Zimbor, Sânmihaiu Almașului, Bălan, Hida, Surduc, Dragu, Cristolț, Băbeni, Lozna, Letca.

Conform Ghidului de Investiții pentru Proiecte de Apă și Apă Uzată realizat de Banca Mondială în anul 2015, investițiile ce se vor realiza în actuala perioadă de programare în județ ar trebui să ia în considerare mai multe aspecte obiective, precum:

- existența mai multor sate cu mai puțin de 50 de locuitori, în care nu ar trebui investit în rețele de apă, din rațiuni economice și pentru că nu există constrângeri ale directivelor europene în acest sens: Măleni, Bârsănița, Frâncenii de Piatră, Măgura, Valea Ciurenilor, Gura Vlădesei, Păduriș, Stoboru, Cubleșu, Cutiș, Babiu, Huta, Viile Jacului, Marca-Huta, Periceu Mic, Țărmure, Poiana Măgura - din UAT-urile Ileanda, Gâlgău, Poiana Blenchii, Zalha, Hida, Cuzăplac, Almașu, Buciumi, Creaca, Marca, Pericei, Sărmășag;
- existența unor localități rurale cu peste 2.000 de locuitori echivalenți, care necesită investiții urgente în infrastructura de apă uzată, pentru a asigura conformarea la directivele europene din domeniu: Cehu Silvaniei, Jibou, Șimleu Silvaniei, Zalău, Crasna, Nușfalău, Pericei, Sărmășag;
- investiții în infrastructura de apă și apă uzată ar trebui să aibă în vedere îmbunătățirea calității apelor de suprafață din zonele vizate de investiții. Cursurile de apă cu o stare moderată, proastă sau foarte proastă din județ sunt Crasna, Zalău, Barcău, Valea Mitei, Mortăuța, Răstolț, Chichișa, Tăud, Sâncrai, Dolu, Dragul, Cristolțel, Someș, Șoimuș, Cormeniș, Ceuca etc.;
- existența unor zone cu o populație numeroasă fără acces la apă potabilă sau canalizare, din surse proprii sau din sisteme centralizate, indicând existența unei cereri ridicate pentru astfel de infrastructuri/servicii la nivel local: Chieșd, Marca, Leșmir, Pusta, Ip, Nușfalău, Mal, Șimleu Silvaniei, Pericei, Popeni, Sărmășag, Derșida (apă), Marca, Leșmir, Chieșd, Derșida, Nușfalău, Pusta (canalizare).

III.3. Rețeaua de distribuție a gazelor naturale

La nivelul anului 2014 se distribuiau gaze naturale în doar 16 UAT din județ, respectiv în cele 4 orașe și în 12 comune, în creștere cu 4 față de anul 2007. Comunele care dispun de sisteme de distribuție a gazelor naturale sunt Benesat, Crasna, Crișeni, Gâlgău, Ileanda, Letca, Mirșid, Pericei, Someș Odorhei și Surduc, în timp ce în Vârșolț și Hereclean sunt alimentați consumatori non-casnici. Operatorii de distribuție activi în județ sunt AMARAD, CPL CONCORDIA ȘI E.ON GAZ DISTRIBUȚIE.

De asemenea, rețeaua de distribuție a gazelor naturale s-a extins cu 28% în acest interval, până la o lungime totală de 461 km. În schimb cantitatea de gaze naturale distribuită în județ a scăzut la jumătate, mai ales în rândul consumatorilor industriali.

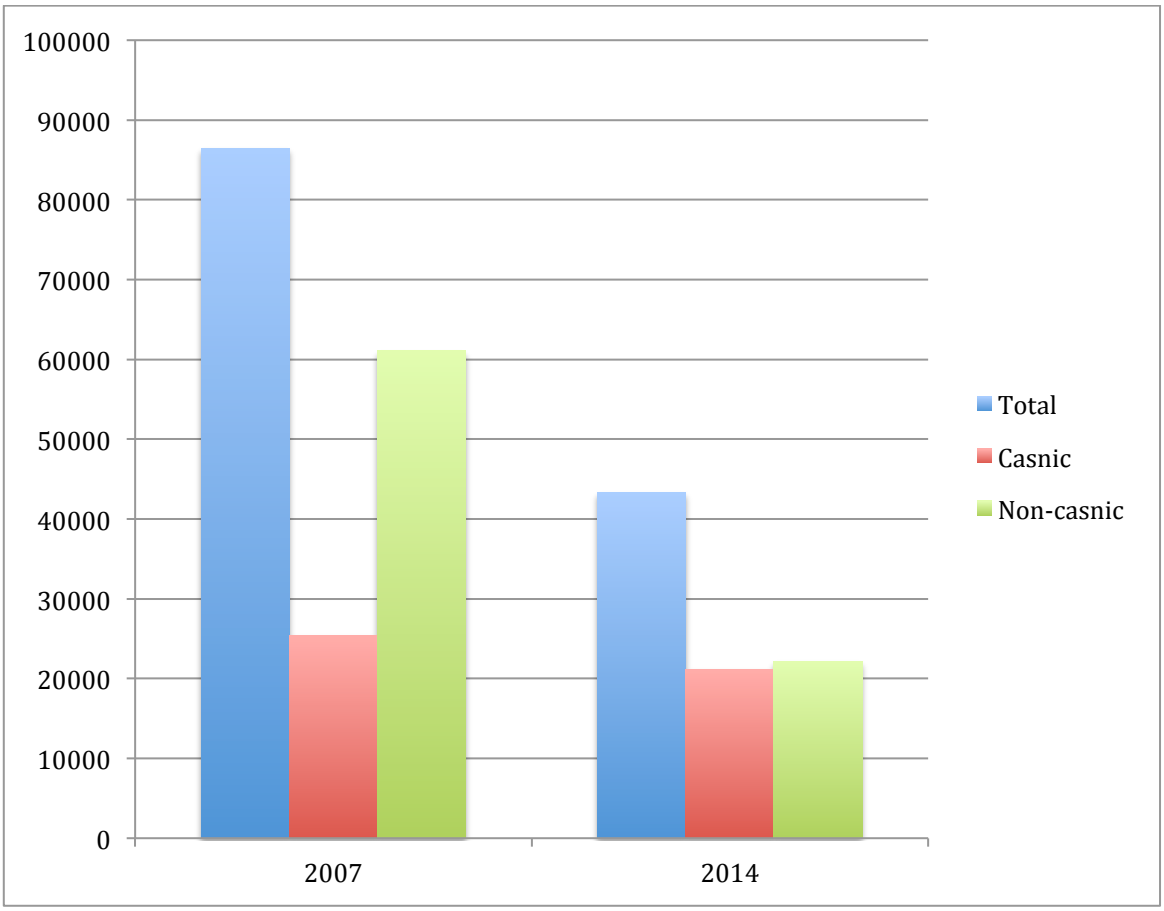

Figura 38 - Cantitatea de gaze naturale (mii mc) distribuită consumatorilor din județ, pe tipuri, în anul 2007 și 2014

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

Principala conductă de transport a gazelor naturale din județ urmărește Valea Someșului, având ramificații de la Ticău către Zalău-Șimleu Silvaniei și Zimbor-limită jud. Cluj, rețeaua fiind administrată de TRANSGAZ S.A. – companie de stat. Prin urmare, există perspective de conectare a noi localități din județ la rețea, cu costuri relativ reduse, cu condiția identificări unor investitori privați interesați de alocarea de resurse financiare în acest sens.

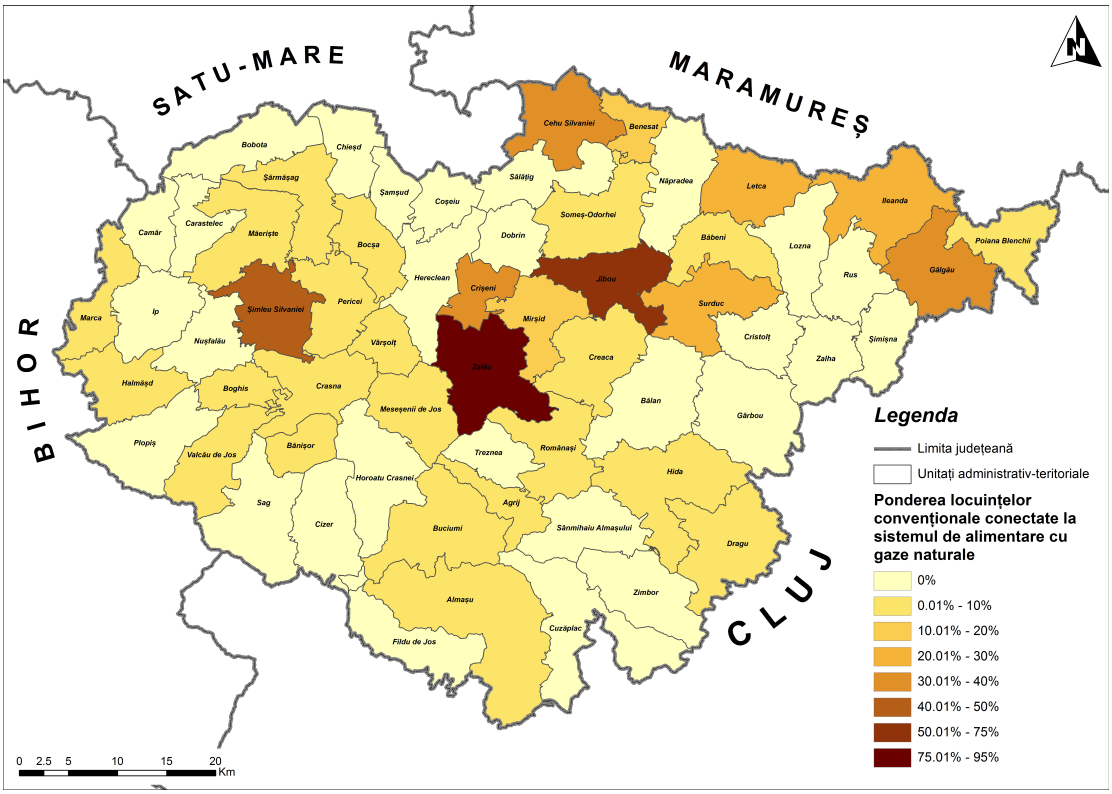

Figura 39 - Ponderea locuințelor dotate cu instalații de alimentare cu gaze naturale, la nivel de UAT, în anul 2011

Sursa: Planșă proprie

La recensământul din anul 2011, din cele 101.500 de locuințe din județ, 900 (0,8% din total) erau conectate la sisteme centralizate de termoficare, 34.400 (33,9%) dispuneau de centrale termice proprii (din care 25.300 pe bază de gaze naturale și 9.100 pe alte tipuri de combustibili, mai ales solizi), 63.500 (62,6%) se încălzeau cu sobe pe bază de combustibili solizi, iar 2.800 (2,7%) erau neîncălzite. Localitățile cu cea mai ridicată pondere a locuințelor dotate cu centrale termice proprii erau Zalău (86%), Jibou (55%), Șimleu Silvaniei (49%), Crișeni (38%), Sărmășag (36%), Cehu Silvaniei (28%), Crasna (22%), Hereclean (21%), Nușfalău (20%) etc. Se poate remarca faptul că și în localitățile în care există rețea de distribuție a gazelor naturale, procentul celor racordați este încă foarte mic (25% din fondul locativ din județ), una dintre cauze fiind prețul ridicat al branșării propriu-zise, dar și al gazelor naturale. Totuși, faptul că peste 2/3 dintre locuințe se încălzesc cu combustibili solizi, mai ales lemne și cărbuni, constituie o presiune majoră la adresa calității aerului, deși aceasta rămâne singura alternativă viabilă pentru zonele rurale izolate, unde investițiile în rețelele de distribuție a gazelor naturale nu se justifică.

III.4. Infrastructura de transport a energiei electrice

Rețeaua de transport a energiei electrice din județ este administrată de TRANSELECTRICA S.A. – companie de stat - și cuprinde linii electrice de înaltă tensiune, respectiv LEA 400 kV Gădălin-Roșiori, LEA 220 kV Baia Mare-Tihău-Sălaj și

Tihău-Cluj (Florești), precum și linii de 110 kV, în lungime totală de circa 300 km. Rețeaua de distribuție a energiei electrice este administrată de ELECTRICA TRANSILVANIA NORD S.A., tot companie de stat și cuprinde 1.300 km de linii electrice de medie tensiune și circa 2.600 km de linii de joasă tensiune, dintre care 90% sunt aeriene. La acestea se adaugă 2 stații de transformare 220/110 kV (Tihău și Sălaj), 6 de 110/20 kV și 3 de 110/6 kV, 800 de posturi de transformare și circa 85.000 de branșamente.

La recesământul din 2011, un număr de 265 de locuințe (0,3% din total) nu dispuneau de instalație de alimentare cu energie electrică, cele mai multe fiind amplasate în Șimleu Silvaniei (104), Bobota (64), Ileanda (22), Valcău de Jos (40) și Boghiș (26). În cele mai multe dintre aceste situații nu este vorba despre lipsa rețelei de distribuție a energiei electrice, ci despre neconectarea locuințelor din diferite motive, de regulă financiare.

Cele mai mari probleme legate de rețeaua electrică din județ sunt legate de vechimea și subdimensionarea parțială a acesteia, care conduc la frecvente întreruperi ale furnizării mai ales în zonele rurale, precum și de amplasarea aeriană a cablurilor, ce pot conduce la căderea acestora în timpul intemperiilor și care dau un aspect estetic neplăcut localităților, mai ales celor urbane.

III.5. Infrastructuri social-culturale

III.5.1. Infrastructura de sănătate

Rețeaua sanitară de la nivelul județului Sălaj este una complexă și cuprinde atât unități publice, cât și private. La nivelul anului 2014, aceasta cuprindea următoarele entități:

Tabel 3 - Unitățile medicale din județul Sălaj, pe forme de proprietate și medii de rezidență

Tip de unitate	Total	Public	Privat	Urban	Rural
Spitale	6	4	2	5	1
Ambulatorii de specialitate	1	0	1	1	0
Ambulatorii integrate spitalelor	5	4	1	4	1
Dispensare medicale	3	3	0	3	0
Centre de sănătate mintală	1	1	0	1	0
Unități medico-sociale	1	1	0	0	1
Centre medicale de specialitate	5	1	4	5	0
Cabinete medicale de medicină generală	3	0	3	1	2
Cabinete medicale școlare	6	6	0	6	0

Cabinete medicale de familie	116	0	116	52	64
Cabinete stomatologice	153	0	153	101	52
Cabinete stomatologice școlare	2	2	0	2	0
Cabinete medicale de specialitate	86	0	86	80	6
Societăți civile medicale de specialitate	2	0	2	2	0
Farmacii	77	3	74	42	35
Puncte farmaceutice	25	0	25	0	25
Laboratoare medicale	24	17	7	21	3
Laboratoare de tehnică dentară	27	0	27	21	6
Centre de transfuzie	1	1	0	1	0
Alte tipuri de cabinete	4	2	2	4	0

INS. Baza de date TEMPO Online

Față de anul 2007, se constată o dezvoltare continuă a sectorului de servicii medicale private, care a compensat restructurarea celui public, astfel încât numărul de cabinete stomatologice, farmacii, laboratoare medicale, de tehnică dentară, cabinete de specialitate a crescut. De asemenea, se poate observa un decalaj important între accesul la servicii medicale al locuitorilor din mediul urban, mai ales din Zalău, unde există numeroase unități medicale specializate, laboratoare etc. și cel din rural, unde toți locuitorii beneficiază de servicii de medicină de familie și doar o parte de servicii stomatologice sau de efectuare de analize medicale. De asemenea, există încă comune mici lipsite de farmacii și puncte farmaceutice, în care medicii oferă consultații doar în anumite zile din săptămână.

În județ funcționează un număr de doar 4 centre de permanență, în Zalău, Cehu Silvaniei, Crasna și Hida, astfel încât numărul prezentărilor la UPU se menține ridicat și pune o presiune asupra personalului medical de la nivelul unităților spitalicești, mai ales asupra Spitalului Județean de Urgență.

Serviciul de Ambulanță Sălaj dispune de o stație centrală la Zalău și de substații la Șimleu Silvaniei, Jibou, Cehu Silvaniei și Crasna, având peste 150 de salariați, dintre care doar 5 medici, la Zalău, Șimleu Silvaniei și Jibou. O stație nouă, ca și un centru de permanență ar fi necesar și în comuna Ileanda, dar și în Sărmășag. Pe de altă parte, deși parcul auto a fost înnoit permanent cu ambulanțe moderne, sunt necesare investiții în clădirile existente.

În ceea ce privește rețeaua spitalicească din județ, aceasta cuprindea, în anul 2014, 4 spitale de stat cu 1.123 de paturi, respectiv 2 spitale private cu 180 de locuri. Față de anul 2007, se constată o reducere a numărului de paturi de spital cu 135 în sectorul public (-11%), pe fondul închiderii Centrului de Sănătate Cehu Silvaniei și a restructurării spitalelor din Zalău și Șimleu Silvaniei. Pe de altă parte, numărul de paturi din unitățile private a crescut cu 34%. Aceste valori corespund unei medii

județene de 5,9 paturi de spital la 1.000 de locuitori, inferioară mediei regionale (6,9) și naționale (6,6), conform datelor INS aferente anului 2014.

Unitățile medicale cu paturi din județul Sălaj sunt:

1) *Spitalul Județean de Urgență Zalău* – ridicat în anul 1978 și aflat în subordinea Consiliului Județean Sălaj, dispune de 753 de paturi pentru spitalizare continuă și 30 de paturi pentru spitalizarea de zi. De asemenea, spitalul dispune de un Centru de Sănătate Mintală, de un Ambulatoriul Integrat, de o Unitate de Primire a Urgențelor, de laboratoare, spații administrative, bloc alimentar, farmacie, serviciu județean de medicină legală etc. În anul 2014, spitalul a oferit servicii de spitalizare continuă pentru 25.600 de pacienți, de spitalizare de zi pentru 13.300, consultații în ambulatoriu pentru 69.600 și analize pentru 95.400. Spitalul are peste 1.000 de salariați, dintre care 150 sunt medici. Spitalul (corpurile A și B) și Ambulatoriul integrat acestuia au beneficiat în perioada anterioară de programare de finanțări europene (POR 2007-2013) și de la bugetul CJ pentru lucrări de extindere, reabilitare, modernizare și dotare cu aparatură modernă, în valoare de peste 15 mil. Euro;
2) *Spitalul Orășenesc "Prof. Dr. Ioan Pușcaș„ Șimleu Silvaniei* – aflat în subordinea Consiliului Local și inaugurat în 1986, dispune de un număr total de 215 paturi (65 la secția de medicină internă, dintre care 15 la compartimentul de gastroenterologie și 15 pentru cronici, 35 la secția de pediatrie, 25 la secția obstretică-ginecologie, dintre care 5 la compartimentul neonatologie, 30 la secția de chirurgie generală, dintre care 10 la compartimentul de ortopedie și traumatologie, 20 la compartimentul de recuperare medicină fizică-balneologie, 10 la compartimentul ATI, 15 la compartimentul boli infecțioase, 15 la compartimentul neurologie), 10 paturi pentru spitalizarea continuă, o cameră de gardă, un bloc operator, o farmacie, 3 laboratoare (analize medicale, radiologie și imagistică medicală, bază de tratament), un compartiment de endoscopie digestivă, un cabinet de planificare familială, un cabinet de boli infecțioase, un dispensar TBC, un aparat funcțional și un ambulatoriu integrat cu 13 cabinete (medicină internă, ORL, oftalmologie, chirurgie generală, obstretică-ginecologie, pediatrie, ortopedie și traumatologie, neurologie, dermato-venerologie, recuperare-medicină fizică-balneologie, psihiatrie, pneumologie, gastroenterologie). În anul 2015, spitalul a asigurat spitalizare continuă pentru 4.900 de pacienți, spitalizare de zi pentru 7.300, consultații în ambulatoriu pentru 24.800, analize pentru 115.700 și consultații în camera de gardă pentru 17.000. Spitalul, cu peste 200 de salariați, dintre care 20% medici, a beneficiat de lucrări de modernizare și dotare a ambulatoriului cu fonduri POR 2007-2013 în valoare de aproape 1 mil. Euro, dar și de reabilitare și dotare cu fonduri de la bugetul local și de stat;
3) *Spitalul Orășenesc Jibou* – din subordinea Consiliului Local, dispune de un total de 105 paturi (55 la secția de medicină internă, dintre care 30 de paturi pentru cronici, 25 la secția de pediatrie, 25 la secția de pneumologie), o cameră de gardă, un dispensar TBC, laboratoare de analize medicale și de

radiologie și imagistică medicală, o farmacie, un aparat funcțional, precum și de ambulatoriu integrat cu 10 cabinete (medicină internă, ORL, oftalmologie, chirurgie generală, obstetrică-ginecologie, pediatrie, dermato-venerologie, pneumologie, recuperare-medicină fizică-balneologie și sală de tratament). În anul 2014, spitalul a deservit 2.300 de pacienți în regim de spitalizare continuă, a acordat 14.900 de consultații în ambulatoriu și a efectuat 44.800 de analize. Spitalul are circa 100 de salariați, dintre care 13 medici;

4) *Spitalul de Boli Cronice Crasna* – din subordinea Consiliului Local, dispune de un număr de 50 de paturi, precum și un ambulatoriu integrat, deservind în anul 2014 un număr de 900 de pacienți internați, precum și 1.600 de consultații în ambulatoriu și 17.800 de analize. Personalul spitalului numără circa 50 de salariați, dintre care 5 medici. Ambulatoriul spitalului a fost modernizat și dotat cu fonduri POR 2007-2013 de circa 500.000 Euro;
5) *Spitalul "Salvosan Ciobanca" Zalău* – unitate privată, dispune de o secție de cronici cu 38 de paturi și de un compartiment pentru îngrijire paleativă cu 12 paturi, laboratoare de analize medicale și de radiologie și imagistică medicală, ambulatoriu integrat cu 4 cabinete (bază de tratament, medicină internă, pediatrie, psihiatrie) și de un aparat funcțional;
6) *Centrul de Recuperare, Tratament și Îngrijire "Acasă" Zalău* – din subordinea Fundației „Acasă", oferă servicii de spitalizare continuă cu 120 de paturi și dispune de ambulatoriu integrat de specialitate și de ambulatoriu de reabilitare a sănătății. În anul 2014, centrul a spitalizat 2.300 de pacienți și a oferit circa 2.500 de consultații și tratamente în ambulator.

Dacă în ceea ce privește infrastructura sanitară s-au făcut pași importanți în ultimii ani, cea mai mare problemă de la nivelul județului rămâne deficitul de medici, resimțit mai ales în mediul rural și în orașele mici. Comune precum Coșeiu, Treznea, Lozna, Zalha, Zimbor sunt arondate la medicii de familie din localitățile învecinate, iar în Bălan, Ip, Sâg, Surduc, Valcău de Jos, Almașu, Șimleu Silvaniei și Jibou sunt necesari mai mulți medici de familie, conform rapoartelor Direcției de Sănătate Publică. De asemenea, spitalele din județ se confruntă cu un deficit de medici specialiști (ATI, medicină de urgență, psihiatrie, neurologie, chirurgie, pediatrie, cardiologie, diabet și boli de nutriție, oncologie, medicină sportivă, medicina muncii, alergologie etc.), care se va acutiza în următorii ani pe fondul migrației externe și a numărului mare de medici ajunși la vârsta de pensionare.

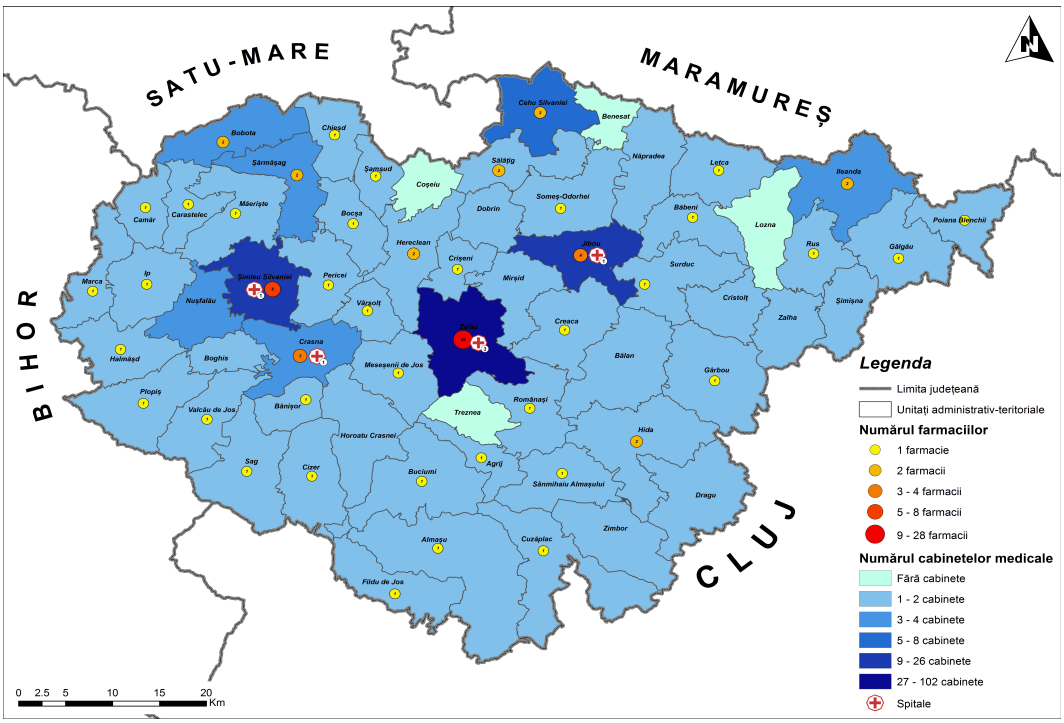

Figura 40 - Infrastructura sanitară, la nivel de UAT, în anul 2014

Sursa: Planșă proprie

Numărul de medici, stomatologi și farmaciști a crescut față de anul 2007, cu 26%, 78%, respectiv 90%, exclusiv pe seama dezvoltării sectorului privat, iar cel al personalului mediu a scăzut cu 19%. În acest interval, numărul de medici din sectorul public a scăzut cu 19%, iar cel al personalului mediu cu 42%, ca urmare a închiderii Centrului de Sănătate Cehu Silvaniei în anul 2011, dar și a reducerii numărului de paturi din spitalele publice și a migrației personalului către sectorul privat sau către alte țări.

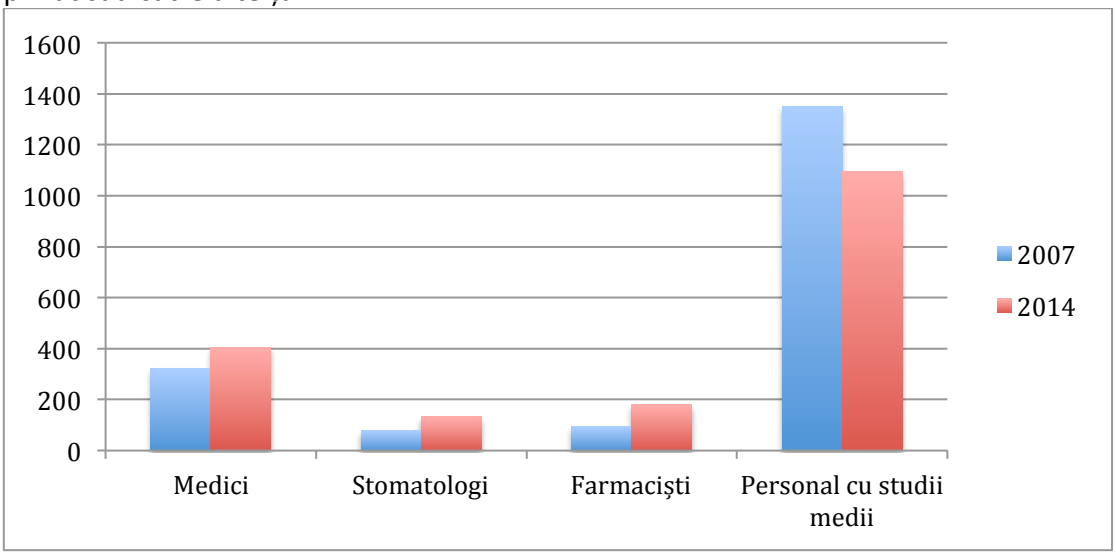

Figura 41 - Dinamica personalului medical din județul Sălaj, în perioada 2007-2014

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

Din perspectiva morbidității, rapoartele DSP indică faptul că cei mai mulți sălăjeni suferă de boli cronice, precum hipertensiune arterială, cardiopatie ischemică, bronhopneumonie obstructivă cronică, diabet zaharat, ulcer, tumori. Dintre bolile acute se remarcă afecțiunile respiratorii, problemele digestive, bolile de piele etc. În anul 2014, principala cauză de deces au fost bolile aparatului circulator (63% din totalul deceselor), tumorile (18%), bolile digestive (5%), leziunile traumatice, otrăvirile și cauzele externe (5%), respectiv bolile respiratorii (4%). Față de anul 2007, se constată o reducere a numărului de decese generate de boli ale sistemului circulator și de cauzele externe, concomitent cu creșterea celor determinate de afecțiuni oncologice, respiratorii și digestive.

III.5.2. Serviciile de asistență socială pentru adulți

În ceea ce privește serviciile de asistență socială pentru adulți, acestea au ca și grup țintă persoanele cu dizabilități din județ, tinerii dezinstituționalizați, victimele violenței domestice, ale abuzurilor, exploatării și traficului de persoane, persoanele cu boli cronice și în faze terminale, persoanele vârstnice, persoanele aflate în diferite situații de criză, persoanele cu adicții, fără adăpost, venituri sau recent ieșite din detenție. Acesta reprezintă împreună circa 25% din populația totală a județului.

Principalele probleme/provocări cu care se confruntă serviciile de asistență socială pentru adulți din județ, conform strategiei județene în domeniul serviciilor sociale pentru perioada 2014-2020, sunt legate de:

- numărul mare de persoane aflate în dificultate, cu probleme complexe de sănătate, venituri, adicții, locuire, familie și dizabilități;
- numărul mare de persoane cu handicap care trăiesc singure;
- condițiile precare de locuire și deficitul de locuințe sociale;
- lipsa utilităților și problemele de igienă asociate;
- numărul mare de familii cu venituri reduse și mulți copii;
- existența unui număr mare de persoane de etnie romă cu documente de identitate expirate;
- migrația externă intensă, care a condus la dezintegrarea nucleelor familiale;
- numărul mare de persoane vârstnice singure;
- numărul mare de familii monoparentale, dezorganizate;
- amplificarea șomajului de lungă durată;
- creșterea consumului de alcool, droguri, jocuri de noroc;
- amplificarea fenomenului de violență domestică;
- stimularea insuficientă a angajatorilor pentru a recruta persoane cu dizabilități sau vulnerabile;
- dependența ridicată a persoanelor vulnerabile față de măsurile de protecție socială;
- infrastructura deficitară de asistență pentru persoanele vârstnice;
- insuficienta implicare a autorităților publice locale și a comunităților în integrarea persoanelor vulnerabile;

- deficitul de personal al serviciilor de asistență socială publice.

În ceea ce privește serviciile de asistență socială pentru adulți, acestea sunt furnizate mai ales de entități publice, dar și private, după cum urmează:

1) *Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului (DGASPC) Sălaj*, din subordinea Consiliului Județean, deține un număr de 6 centre rezidențiale pentru adulți, respectiv:
   - Centrul de Îngrijire și Asistență Nușfalău (50 de locuri) – recent inaugurat și realizat cu fonduri POR 2007-2013, se adresează persoanelor cu dizabilități și abilități de viață reduse;
   - Centrul de Îngrijire și Asistență Crasna (50 de locuri) – preluat în 2014 de la Consiliul Local Crasna și adresat persoanelor vârstnice și cu dizabilități;
   - Centrul de Îngrijire și Asistență Boghiș (50 de locuri) – adresat tot persoanelor vârstnice și cu dizabilități;
   - Centrul de Integrare prin Terapie Ocupațională pentru Persoane cu Handicap Bădăcin (106 locuri) – adresat persoanelor cu dizabilități;
   - Centrul de Recuperare și Reabilitare Neuropsihiatrică Jibou (125 locuri) care oferă servicii pentru persoanele cu dizabilități;
   - Unitatea Medico-Socială Ileanda (30 locuri) – adresat persoanelor vârstnice cu probleme cronice de sănătate.

   În total, DGASPC Sălaj deservește în centrele sale circa 370 de persoane instituționalizate. La acestea se adaugă Centrul de Zi ”Senior” Zalău;
2) *Centrul Rezidențial pentru Persoane Vârstnice Cehu Silvaniei* – înființat în fostul Centru de Sănătate și aflat în administrarea Consiliului Local, asigură servicii parțial subvenționate pentru 40 de vârstnici;
3) *Fundația „Acasă” Zalău* – deține un centru de recuperare, tratament și îngrijire pentru persoanele cu dizabilități, cu 120 de locuri, precum și un centru de zi și un serviciu de îngrijire la domiciliu;
4) *Asociația Societatea Handicapaților Zalău* – administrează un Centru de Integrare prin Terapie Ocupațională pentru persoanele cu dizabilități;
5) *Asociația ”Prader Willi” Zalău* – administrează Centrul Pilot de Referință pentru Boli Rare NoRo și Centrul de Informare pentru boli rare;
6) *Fundația ”Maya” Zalău* – deține Centrul de Zi ”Fluturi Albi” pentru persoane cu dizabilități;
7) *Fundația ”Ciobanca SOS” Zalău* – oferă servicii de îngrijire și asistență medicală la domiciliu pentru persoane vârstnice, dar și în cadrul unui cămin pentru vârstnici la Dragu (12 locuri);
8) *Fundația ”Rainbow” Cehu Silvaniei* – deține un centru de îngrijire pentru vârstnici (60 de locuri);
9) *Asociația ”Haller” Zalău* – administrează un cămin pentru vârstnici (100 de locuri);
10) *Fundația Umanitară ”Agape” Tihău* – deține un cămin pentru vârstnici (25 locuri);
11) *Mănăstire Bic* – administrează Centrul Social „Sf. Pantelimon” pentru vârstnici (25 locuri);

12) *Fundația "Siluan" Sfăraș* – deține o casă de bătrâni (46 de locuri);
13) *Asociația "Filantropia Largiana"* – deține Centrul de Servicii Sociale "Sf. Gheorghe" Românași, unde pot beneficia de servicii în regim rezidențial 50 de vârstnici;
14) *DASC Zalău* – deține un centru social de urgență (60 de locuri), un serviciu de găzduire temporară – Adăpost de Noapte (15 locuri), o cantină socială (150 de locuri, însă care își îndeplinește doar parțial rolul, din cauza lipsei unui spațiu adecvat de servire a mesei) și Centrul Social Multifuncțional "Tinerețe fără Bătrânețe";
15) *Unitățile de cult din județ* – dețin un număr de 35 de servicii de îngrijire la domiciliu.

De menționat este faptul că atât Consiliul Județean Sălaj, cât și Primăria Zalău, alocă anual pe bază de concurs de proiecte, finanțări unităților de cult, asociațiilor și fundațiilor care acordă asistență socială persoanelor cu nevoi.

Numărul sălăjenilor care beneficiază de alimente gratuite prin Programul de Ajutorare a Persoanelor Defavorizate este de circa 55.000, respectiv 25% din populația stabilă, incluzând toate persoanele fără venituri sau cu venituri mai mici de 100 Euro/lună.

De asemenea, conform datelor AJPIS, peste 9.000 de persoane beneficiază de ajutoare de încălzire, 2.700 de venitul minim garantat, 3.300 de alocații pentru sprijinirea familiei, 2.000 de indemnizații și stimulente pentru creșterea copilului, iar 27.000 de indemnizații pentru persoane cu handicap și însoțitori, etc.

Constrângerile serviciilor de asistență socială pentru adulți de la nivelul județului vizează lipsa sau insuficiența centrelor de reabilitare și recuperare ale victimelor violenței domestice, a centrelor de respiro și criză pentru persoanele cu dizabilități, a centrelor de primire în regim de urgență pentru acestea, a locuințelor protejate, a serviciilor de consiliere vocațională, a serviciilor de îngrijire paleativă, a centrelor de zi pentru vârstnici, a centrelor de prevenire a adicțiilor, a cantinelor sociale, a centrelor de consiliere și asistență post-avort, a centrelor de îngrijire a vârstnicilor, în condițiile în care cele funcționale nu fac față solicitărilor. De asemenea, se impun investiții de restructurare, reabilitare și modernizare a centrelor de care dispune DGASPC.

III.5.3. Serviciile de asistență socială pentru copii

Grupul țintă al serviciilor de asistență socială furnizate la nivelul județului Sălaj este reprezentat de copii cu dizabilități (în număr de circa 1.000, dintre care 400 cu handicap grav și 300 accentuat), copii aflați în plasament la asistenți maternali profesioniști, rude sau alte persoane (peste 500), copii din centrele rezidențiale ale DGASPC și ale altor furnizori de servicii (circa 500), copii abandonați în spitale (sub 10/an), copii cu părinți plecați la muncă în străinătate (peste 1.000), mamele minore

(100/an), copii neglijați sau abuzați (sub 50/an), copii care comit fapte penale și nu răspund penal (circa 50/an), copii care provin din familii monoparentale cu venituri reduse (circa 1.900), copii de etnie romă (circa 4.600).

Problemele și provocările cu care se confruntă serviciile de asistență pentru copii din județ sunt legate de condițiile de locuit și de accesul la utilități precare, mai ales în rândul comunităților de romi, amplificarea fenomenului absenteismului și abandonului școlar, consumul de alcool și de substanțe halucinogene în rândul copiilor și tinerilor, lipsa actelor de identitate, existența unor familii cu mulți copii și venituri reduse, numărul mare de copii abuzați, neglijați sau victime ale violenței domestice, numărul mare de copii ai căror părinți sunt plecați în străinătate, numărul mare de copii cu dizabilități etc.

Serviciile de asistență socială pentru copii sunt furnizate la nivel județean atât de entități publice, cât și private, după cum urmează:

1) *DGASPC Sălaj*, care dispune de următoarele centre:
   - Centrul Social Multifuncțional nr.1 Zalău – care dispune de un centru de zi, un centru de plasament în regim de urgență, un centru de asistență și sprijin pentru readaptarea copiilor cu probleme psihosociale, de serviciul ”Telefonul Copilului” și de un centru de primire în regim de urgență pentru copiii străzii;
   - Complexul de Servicii Comunitare pentru Copii cu Handicap Zalău – cu un centru de recuperare pentru copiii cu handicap, un centru de consiliere și asistență pentru persoanele cu TSA și 7 case de tip familial (Zalău, Sâg, Hereclean);
   - Centrul Social Multifuncțional Jibou – cu un centru rezidențial de tip modular, centru de zi, centru de primire în regim de urgență, centru de consiliere și sprijin pentru părinți, casă de tip familial (Someș-Odorhei) și un serviciu de asistență și sprijin pentru tineri în vederea integrării socio-profesionale;
   - Centrul Social Multifuncțional Cehu Silvaniei – cu un centru maternal, centru de plasament în regim de urgență, serviciu de asistență și sprijin pentru tineri în vederea integrării socio-profesionale, 2 case de tip familial, centru de zi, ateliere vocaționale, serviciu de consiliere și sprijin pentru părinți și serviciu rezidențial de tip modular;
   - Centrul Social Multifuncțional Șimleu Silvaniei – cu centru rezidențial de tip modular, casă de tip familial (Iaz), centru de consiliere și sprijin pentru părinți, centru de zi, serviciu de asistență și sprijin pentru tineri în vederea integrării socio-profesionale, centru de recuperare și centru de asistență și sprijin pentru readaptarea copiilor cu probleme psihosociale.

   Circa 2.700 de copii beneficiază de serviciile acestor centre, dintre care peste 400 în regim rezidențial.
2) *Serviciile și compartimentele de asistență socială din cadrul primăriilor* – administrează centre de zi pentru copii în Bobota, Crasna, Hida, Cuzăplac, Mesești de Jos, Sărmășag, Plopiș, Horoatu Crasnei;

3) *Unitățile de cult* – dispun de două centre de plasament pentru copii la Jebuc (Asociația ”Bethesda”) și Bic (Mănăstirea Bic), centru de zi la Zalău;
4) *Asociația ”Filantropia Largiana”* – deține un centru rezidențial și un centru de zi pentru copii la Complexul de Servicii ”Sf. Gheorghe” Românași;
5) *Asociația ”Pro Vita” Iaz* – centru de zi pentru copii;
6) *Fundația ”Maya” Zalău* – centru de zi pentru copii;
7) *Fundația ”Rainbow” Cehu Silvaniei* – centru de zi pentru copii;
8) *Fundația ”Acasă” Zalău* – centru de recuperare și de zi pentru copii;
9) *Asociația ”Prader Willi” Zalău* – administrează Centrul Pilot de Referință pentru Boli Rare NoRo și Centrul de Informare pentru boli rare;
10) *Asociația ”Maria Schinina” Zalău* – centru de zi pentru copii.

Un aspect pozitiv la nivelul județului Sălaj este numărul mare de furnizori de servicii sociale – peste 100 de entități cu peste 200 de servicii acreditate, dintre care jumătate sunt ONG-uri și organizații de cult. Dintre primării, circa 50 au servicii publice de asistență socială acreditate de AJPIS. Totuși, serviciile publice se confruntă cu un deficit de personal specializat și cu nevoi de dotare, deficit care se remarcă și în ceea ce privește numărul de asistenți maternali profesioniști.

O problemă majoră la nivel județean este lipsa creșelor și numărul redus de centre de zi/after-school pentru copii, a unor apartamente de tranzit pentru copiii care părăsesc sistemul instituțional, a unor centre de tip respiro, a unor case de tip familial pentru copiii cu tulburări comportamentale, a unui centru de prevenire a adicțiilor, a unor servicii de îngrijiri paleative, a unui centru de orientare, supraveghere și sprijin pentru copiii care au săvârșit fapte penale, a unor centre rezidențiale pentru copiii greu deplasabili, a unor servicii de consiliere vocațională pentru tineri, a unor centre de primire în regim de urgență pentru victimele violenței domestice etc.

În perioada 2007-2013, furnizorii de servicii publice din județ au accesat fonduri europene și de la bugetul de stat pentru extinderea și modernizarea infrastructurii de profil. Astfel, de finanțări nerambursabile din POR 2007-2013 au beneficiat Primăria Zalău (Centrul Multifuncțional pentru Persoane Vârstnice ”Tinerețe fără Bătrânețe”), Parohia Ortodoxă Șimleu Silvaniei (Centrul de Servicii Sociale Multifuncțional), Fundația ”Rainbow” Cehu Silvaniei (Centrul de Zi pentru Persoane cu Dizabilități și Centrul Rezidențial pentru Vârstnici), DGASPC și CJ Sălaj (Complexul de Servicii Comunitare Cehu Silvaniei, Complexele de Servicii Comunitare Jibou, Șimleu, Zalău).

III.5.4. Așezăminte culturale

Infrastructura și oferta culturală de la nivelul județului sunt concentrate în municipiul Zalău, unde funcționează următoarele instituții de profil:

- **Direcția Județeană pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Național Sălaj** – din subordinea ministerului de resort;

- **Muzeul Județean de Istorie și Artă Zalău** – din subordinea Consiliului Județean – cu colecții valoroase de arheologie, istorie, etnografie și artă populară, entomologie, bibliotecă – inclusiv Galeriile de Artă ”Ioan Sima” – cuprinzând o colecție de peste 100 de tablouri donate de maestrul Sima, dar și piese de sculptură, pictură contemporană, mobilier, bibliotecă. În total, muzeul dispune de peste 220.000 de bunuri de patrimoniu, iar ambele spații de care dispune au fost reabilitate și reorganizate, alături de clădirea Centrului Militar Județean, în cadrul proiectului ”Restaurarea patrimoniului istoric și cultural al CJ Sălaj”, implementat de către CJ Sălaj cu fonduri POR 2007-2013;
- **Biblioteca Județeană ”Ioniță Scipione Bădescu” Sălaj** – din subordinea Consiliului Județean – dispune de colecţii importante de documente din toate domeniile cunoaşterii umane, constituite în timp, însumând aprox. 230.000 de volume carte, precum şi colecţii de periodice (ziare, reviste), documente multimedia ş.a., organizează anual programe şi proiecte cultural - educative, activităţi de informare, cursuri de formare şi dezvoltare pentru toate categoriile de public, precum şi numeroase expoziţii tematice sau aniversare, evenimente culturale majore în municipiu şi judeţ. Activitatea dedicată utilizatorilor este organizată în cadrul secţiilor şi filialelor: **Secția Tineri și Adulți, Copii (incluzând Ludoteca), Media și Periodice, Sala de Lectură, Sala Scriitorilor Sălăjeni, Centrul de Formare, BiblioDIVERTISMENT (activități recreative, spațiu multifuncțional), 5 filiale.** Instituția coordonează, din punct de vedere metodologic şi profesional activitatea bibliotecilor publice din judeţul Sălaj (3 biblioteci orăşeneşti, 57 de biblioteci comunale, cu filialele acestora). De asemenea, aceasta editează lucrări de specialitate şi de interes pentru judeţ, precum şi revista proprie ”*I. D. E. I.* (Informare. Documentare. Educaţie. Implicare)”;
- **Centrul de Cultură și Artă al Județului Sălaj** – din subordinea Consiliului Județean, cu următoarele secții:
    - Secția pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale – implicata în organizarea anuală a peste 20 festivaluri folclorice, spectacole și concerte corale, de literatură și arte vizuale, de teatru, tabere de meșteșuguri, folclor și arte, târguri de promovare a produselor tradiționale, în finanțarea ONG-urilor din domeniul cultural etc. Sediul în care funcționează Centrul de Cultură și Artă este unul recent reabilitat și modernizat, propice pentru desfășurarea activităților culturale;
    - Școala Populară de Arte și Meserii – care oferă programe de studii de 3-5 ani la specialitățile pian, vioară, acordeon, chitară, clarinet, saxofon, taragot, orgă electronică, pictură, canto;
    - Revista și Editura „Caiete Silvane” – revista apare lunar, fiind editată împreună cu Uniunea Scriitorilor din România și Primăria Zalău, iar editura a lansat mai multe colecții de cărți (Ethnos, Memoria, Poesis, Eseu, Roman, Restituiri, Scientia, Arte Vizuale, Monografii, Didactica, Scriitori Sălăjeni, Magazin Sălăjean), cele mai multe ale unor scriitori locali;

- Ansamblul Folcloric ”Meseșul” – cu secții română și maghiară, reprezentativ pentru folclorul sălăjean și care participă la manifestări folclorice interne și internaționale;
- Compartimentul de marketing cultural.

La acestea se adaugă **Casa de Cultură a Sindicatelor Zalău**, deținută de ANCCSR, precum și casele de cultură din cele 4 orașe ale județului, administrate de autoritățile locale. Dintre acestea, se remarcă **Casa Municipală de Cultură Zalău**, care dispune din anul 2012 de un sediu nou, cu sală de spectacole, de repetiții, scenă etc., care adăpostește inclusiv Ansamblurile ”Columna”, „Porolissum”, Fanfara „Promenada” și spectacolele teatrelor de păpuși. De asemenea, Casa de Cultură Jibou a fost recent modernizată, dispunând de o sală modernă de spectacole cu 260 de locuri, ca și cea din Șimleu Silvaniei, ambele putând organiza diferite manifestări culturale. În schimb, Cinematograful ”Scala” din Zalău, cu circa 300 de locuri, nu mai este funcțional și spațiile se află într-o stare avansată de degradare, la fel ca și Casa de Cultură a Sindicatelor, care nu este administrată de autoritățile locale. În mediul rural funcționează peste 200 de cămine culturale, cele mai multe fiind utilizate ca spații multifuncționale și adăpostind inclusiv bibliotecile comunale sau mici puncte muzeale, precum și diferite evenimente din viața comunităților locale, în condițiile în care cererea și oferta de evenimente culturale este redusă. În plus, autoritățile locale nu dispun, în general, de fonduri suficiente pentru modernizarea spațiilor, context în care multe au fost reabilitate cu fonduri externe sau de la Consiliul Județean și nici pentru asigurarea personalului de specialitate.

De menționat este și faptul că în Zalău funcționează **Liceul de Artă ”Ioan Sima**”, cu specializări de muzică și arte plastice. Activități culturale sunt derulate și la Palatul Copiilor Zalău și la cele 3 cluburi orășenești subordonate. Casa Corpului Didactic Sălaj administrează și **Biblioteca Documentară**, adăpostită de Colegiul Național ”Silvania” Zalău, fondată în secolul al XVII-lea și care deține o colecție impresionantă de publicații locale antebelice și interbelice, anuare școlare și biblioteca vechiului Colegiu Reformat, în total peste 40.000 de volume, unele fiind rare sau chiar unicat.

Tot în sfera culturală, se mai remarcă **Casa Memorială ”Iuliu Maniu” din Bădăcin** – Pericei, monument istoric, a cărei consolidare a început în anul 2015 cu fondurile strânse în urma unei campanii media de atragere a donațiilor. Aceasta a atras doar 500 de vizitatori în anul 2014, inclusiv din cauza stării avansate de degradare și a slabei promovări. În orașul Șimleu Silvaniei funcționează **Muzeul Memorial al Holocaustului din Transilvania de Nord**, deschis de comunitatea evreiască în Sinagoga din oraș, care a fost parțial reabilitată. În comuna Bobota funcționează **Complexul Cultural Șincai-Coposu**, care evocă prin expoziții de documente, obiecte și mobilier tradițional memoria celor două personalități. În satul Iaz (Plopiș) funcționează un muzeu tradițional, deținut de o tânără localnică, compus din 3 gospodării țărănești vechi de 3 secole, precum și din mii de exponate colectate de la localnici. Mici muzee școlare sau colțuri muzeistice există și la Meseșenii de Sus, Gâlgău, Agrij, Ciumărna, Șimleu Silvaniei, Buciumi (care a fost înființat sub

patronajul Muzeului Județean) etc. Grădina Botanică din Jibou rămâne însă obiectivul cel mai vizitat din județ, aceasta fiind a doua ca mărime din România, aici existând chiar planuri pentru amenajarea unui muzeu de științe naturale.

Per ansamblu, în județ funcționau, în anul 2014, 208 biblioteci, dintre care 142 erau școlare, 11 specializate, una județeană, 3 orășenești și 51 rurale, cu un fond total de carte de 2,092 mil. de volume și 43.900 de utilizatori activi. Față de anul 2007, se remarcă scăderea numărului de biblioteci cu 6%, a numărului de volume cu 2% și a numărului de utilizatori activi cu 13%, singura creștere fiind remarcată în cazul Bibliotecii Județene (+66%). În contextul deficitului de resurse umane și logistice de la nivelul serviciilor publice, mai ales din mediul rural, se recomandă colaborarea tuturor instituţiilor care oferă servicii de informare şi educaţie pentru comunitate (biblioteci, centre de informare turistică, spaţii pentru studiu şi educaţie – After school, în scopul de a asigura servicii de calitate şi în timp mai îndelungat, reunind personalul şi asigurându-i condiţii de perfecţionare continuă).

În ceea ce privește activitatea de spectacole, cele 4 ansambluri din subordinea Consiliului Județean și a Primăriei Zalău au organizat 82 de spectacole în anul 2014, la care au participat 56.500 de spectatori, ambii indicatori fiind în scădere cu 40%, respectiv cu 42% față de anul 2007.

În mod similar, numărul de vizitatori în cele 7 muzee, secții muzeale și case memoriale din județ a scăzut cu 23% față de anul 2007, până la 65.100. Pe cei mai mulți vizitatori continuă să-i atragă Grădina Botanică Jibou (46.100 în anul 2014), dar și Muzeul Județean de Istorie și Artă din Zalău (14.900).

În pofida investițiilor realizate în infrastructura culturală de autoritățile locale, la nivelul județului nu există teatru, filarmonică, operă sau cinematograf, amatorii de astfel de spectacole fiind nevoiți să se deplaseze la Cluj-Napoca, Baia Mare, Satu Mare sau Oradea. Totuși, în pofida lipsei unei companii de teatru și a unei filarmonici, în municipiul Zalău sunt organizate astfel de spectacole, cu participarea unor organizații culturale din alte orașe. Doar Casa Municipală de Cultură Zalău a organizat, în anul 2015, un număr de 18 spectacole de teatru pentru copii, 7 spectacole de teatru pentru adulți, în limba maghiară și română, 1 spectacol de filarmonică și 2 de jazz. Totuși, oferta culturală din mediul rural este foarte precară, rezumându-se la câteva evenimente locale în anumite comune, în fiecare an.

În ceea ce privește activitatea sportivă din județ, aceasta s-a intensificat în ultimii ani, la nivelul cluburilor și asociațiilor publice și private. Conform datelor INS, la nivelul anului 2014, în județ funcționau 84 de secții sportive cu 2.500 de sportivi legitimați și circa 200 de antrenori, instructori și arbitri. Față de anul 2007, numărul secțiilor sportive s-a dublat, iar cel al sportivilor s-a triplat. Performanțe remarcabile au fost obținute în ultimii ani la atletism, volei, handbal, tenis de masă, arte marţiale, box. În Zalău funcționează un Liceu cu Program Sportiv. Infrastructura sportivă din județ este însă una deficitară, Stadionul Municipal aflându-se, în pofida fondurilor alocate anual de municipalitate pentru întreținere, într-o stare

deplorabilă, mai ales în ceea ce privește tribunele și peluzele. Soluția optimă în acest caz ar fi demolarea actualei arene și construcția uneia noi, moderne. Într-o situație similară se află și terenurile din celelalte orașe, situație compensată doar de investițiile private în terenuri sintetice pentru amatori, precum și cele în baze sportive amenajate în unele comune cu fonduri guvernamentale. De asemenea, în județ nu funcționează niciun bazin de înot olimpic acoperit, ci doar ștranduri la Zalău, Boghiș, Șimleu Silvaniei sau Jibou, singurele bazine acoperite fiind amenajate de investitori privați. Sala Sporturilor din Zalău a fost însă modernizată în anul 2012, iar municipiul dispune și de 7 terenuri de tenis, dintre care două sunt acoperite.

Din perspectiva patrimoniului cultural construit, în județul Sălaj există un număr de 544 de monumente istorice, conform Listei Monumentelor Istorice aprobată prin Ordinul Ministrului Culturii și Cultelor din 2010, ceea ce îl plasează pe locul IV la nivelul regiunii Nord-Vest, depășind Bihorul și Satu Mare. Dintre acestea, 21% sunt de importanță națională, iar restul de importanță locală. De asemenea, 318 sunt situri, 217 monumente de arhitectură, iar 9 monumente memoriale și de artă.

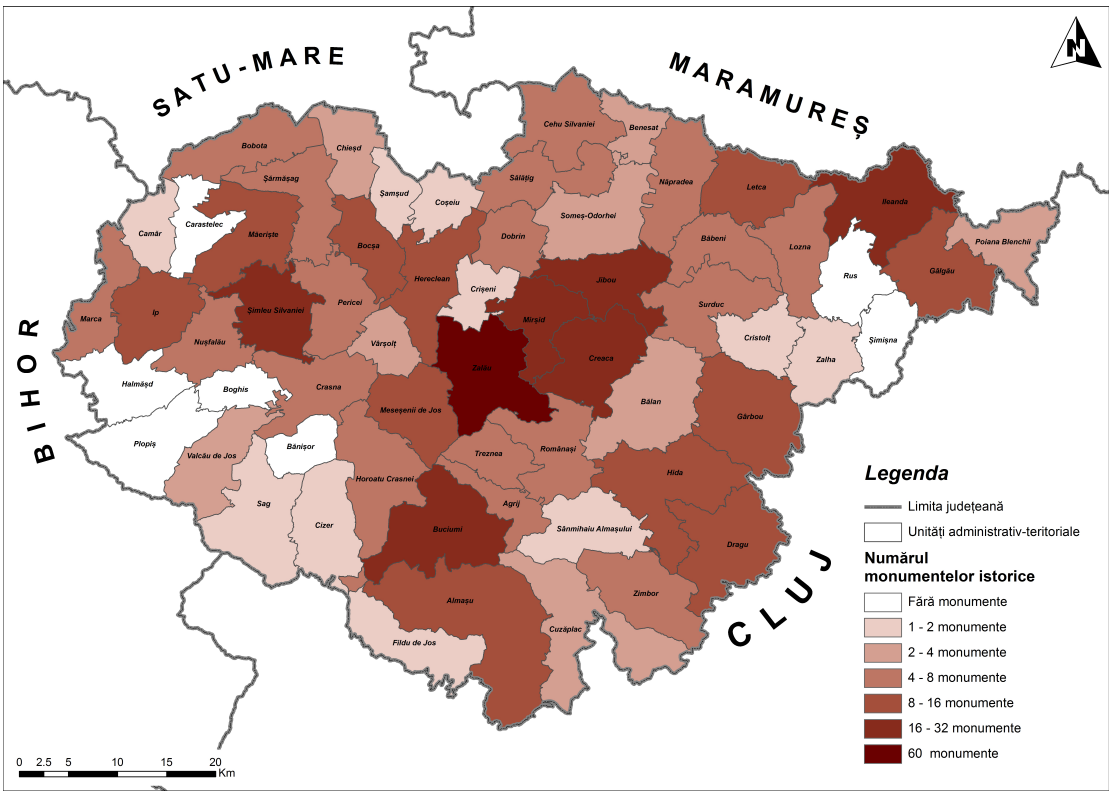

Figura 42 - Numărul de monumente istorice, la nivel de UAT, în anul 2014

Sursa: Planșă proprie

Dintre monumentele de importanță națională se remarcă:

- Castrul Roman Porolissum (conservat, consolidat, reabilitat și amenajat în scopul introducerii în circuitul turistic în cadrul proiectului ”Circuitul Castrelor Romane din Județul Sălaj, implementat de CJ Sălaj cu fonduri POR 2007-2013);

- bisericile de lemn (în număr de circa 70) în localitățile (UAT) Bălan, Chieșd, Camăr, Sălățig, Treznea, Someș-Odorhei, Gâlgău, Fildu de Jos, Dobrin, Bobota, Creaca, Hida, Sânmihaiu Almașului, Românași, Băbeni, Ileanda, Zimbor, Dragu, Năpradea, Cehu Silvaniei, Sâg și Letca – o parte dintre acestea beneficiind de investiții (drumuri de acces, alei pietonale, grupuri sanitare, parcări, puncte de informare, ascensoare etc.) în cadrul proiectului ”Circuitul bisericilor de lemn din Transilvania de Nord”, implementat de către CJ Sălaj cu fonduri POR 2007-2013;
- bisericile de piatră (în număr de circa 30): ortodoxe (Meseșenii de Jos), romano-catolice (Șimleu Silvaniei) și reformate (Almașu, Nușfalău, Sălățig, Meseșenii de Jos, Crasna, Coșeiu, Cehu Silvaniei);
- castelele: Wesselenyi Jibou, Wesselényi-Bethlen Dragu, Beldy Jibou;
- cetăți: Cetatea Bathory Șimleu Silvaniei, Cetatea Almașului;
- cripte: Jibou;
- parcuri: Jibou, Dragu;
- peșteri cu picturi rupestre: Letca;
- monumente arheologice: Zalha, Ileanda, Nușfalău, Șimleu Silvaniei, Ip, Mirșid, Marca, Creaca, Surduc, Zimbor, Românași, Buciumi, Crasna, Zalău.

Dintre castelele din județ, se remarcă Castelul Beldy, aflat în imediata apropiere a orașului Jibou, cu o suprafață de peste 1.000 mp și un teren de circa 4,5 ha, care se află în proprietatea CJ Sălaj din anul 2009. Acest momument istoric, care are forma unui conac impunător de stil renascentist, a fost construit în anul 1903, într-o frumoasă pădure de stejar, de către groful maghiar Beldy, găzduind de-a lungul timpului mai multe funcțiuni, ultima fiind cea de centru de recuperare și reabilitare neuropsihiatrică. Consiliul Județean Sălaj a demarat pregătirile pentru reabilitarea acestui monument de importanță națională, inclusiv pentru asigurarea infrastructurii de acces la castel, în vederea reintroducerii obiectivului în circuitul turistic și cultural, prin organizarea de evenimente, expoziții etc.

O parte dintre aceste monumente au beneficiat de lucrări de conservare și restaurare cu fonduri de la bugetele locale, de stat sau din fonduri europene (de ex. Bisericile de lemn din localităţile Fodora, Letca, Sârbi, Jac, Sînpetru, Lozna, Zimbor, Măgura, Topliţa, Sânmihaiu Almaşului etc. sau clădirea „Transilvania” din Zalău), chiar și din donații (Casa Memorială Iuliu Maniu de la Bădăcin), însă cele mai multe monumente se află într-o stare avansată de degradare sau chiar de pre-colaps, necesitând intervenții urgente (unele dintre bisericile de lemn, Cetatea Bathory din Șimleu Silvaniei, Castelul Bay din Treznea, Casa Lupuț din Cizer, Monumentul lui Mihai Viteazu de la Guruslău, Castelul Beldy din Jibou, Castelul Wesselényi-Bethlen Dragu etc.).

III.6. Infrastructura de locuire

La nivelul anului 2014, în județul Sălaj exista un fond locativ format din 102.394 de locuințe, dintre care 38.157 în mediul urban și 64.237 în mediul rural. Raportat la

populația stabilă, în județ există o locuință la 2,2 persoane, față de o medie regională și națională de 2,3 persoane/locuință. Dintre acestea, doar 796 se aflau în proprietate publică (0,8%), iar 99,2% în proprietate privată, ceea ce indică existența unui deficit de locuințe sociale și de necesitate pentru diferitele grupuri vulnerabile.

Față de anul 2007, numărul de locuințe din județ a crescut cu peste 4.100 (+4,2%), mai mult în mediul urban (+9,4%) decât în rural (+1,3%), la sate cererea pentru locuințe noi fiind scăzută pe fondul îmbătrânirii și reducerii populației. Cele mai multe locuințe noi s-au ridicat, în intervalul 2007-2014, în localitățile Zalău (1.284), Crișeni (198), Șimleu Silvaniei (190), Crasna (170), Jibou (134), Meseșenii de Jos (124), Hereclean (104), observându-se un fenomen de suburbanizare tot mai accentuat în jurul municipiului reședință de județ, unde tot mai mulți zălăuani și-au ridicat locuințe, atrași de prețul mai redus al locuințelor. La polul opus, cele mai puține locuințe s-au ridicat în zonele rurale izolate, depopulate și cu o pondere ridicată a vârstnicilor, unde fondul locativ este deja excedentar: Almașu, Băbeni, Camăr, Carastelec, Coșeiu, Cuzăplac, Dragu, Fildu de Jos, Hida, Lozna, Poiana Blenchii, Rus, Șimișna, Sânmihaiu Almașului, Treznea, Zalha, Zimbor (sub 10).

În intervalul 2007-2014, s-au ridicat din fonduri publice doar 281 de locuințe, cele mai multe blocuri ANL din orașele Zalău (208) și Șimleu Silvaniei (24), dar și din comunele Crasna și Sărmășag (câte 24 de locuințe). De asemenea, circa 200 de locuințe, majoritatea din Zalău, au fost ridicate de dezvoltatori imobiliari privați, în timp ce circa 90% din noile case au fost ridicate din fondurile populației, o contribuție importantă având-o și remiterile de valută ale localnicilor care lucrează peste hotare.

În ceea ce privește calitatea fondului locativ din județ, rezultatele recensământului din 2011 ne oferă unele informații relevante:

- numărul mediu de camere de locuit/locuință: 2,5, sub media națională (4,4) și regională (4);
- suprafața medie locuibilă/locuință: 45 mp, sub media regională (75,9) și națională (76,3);
- numărul locuințelor neocupate: 21.273 (21,2% din total), peste media regională și națională, dintre care 15.389 în mediul rural. Peste 30% dintre locuințe neocupate în Zimbor, Zalha, Lozna, Letca, Horoatu Crasnei, Hida, Gârbou, Dragu, Cuzăplac, Cizer, Buciumi, Bănișor, Almașu – fenomen de depopulare;
- numărul gospodăriilor din locuință: 97,6% dintre locuințele ocupate cu o singură gospodărie, 2,4% cu mai multe gospodării, mai ales în comunele Bobota, Bocșa, Boghiș, Șamșud, Fildu de jos, Vârșolț, Camăr;
- numărul locuințelor dispuse pe un singur nivel: 96,9%; pondere mai ridicată a locuințelor multietajate (vile): Hereclean, Sălățig, Meseșenii de Jos, Crișeni, Creaca, Bocșa, Bănișor, Jibou, Zalău;
- structura fondului locativ funcție de numărul de camere: 11,9% locuințe cu o singură cameră de locuit (pondere mai ridicată în Dobrin, Șamșud, Sărmășag, Sâg, Boghiș, Nușfalău, Crișeni, Cristolț, Băbeni, Jibou, Șimleu Silvaniei), 43,5%

locuințe cu două camere, 42,1% locuințe cu 3-4 camere și 2,5% locuințe cu 5 camere și peste (procent mai ridicat în Pericei, Mirșid, Marca, Hereclean, Fildu de Jos, Crișeni, Crasna, Bocșa, Bobota, Bănișor);

- structura clădirilor de locuit după numărul de etaje: 84,7% parter și 5,3% un etaj sau mai multe (pondere mai ridicată în mediul urban, unde există multe blocuri de locuințe);
- structura clădirilor de locuit după materialul de construcție folosit: 16,3% betoane și prefabricate din beton (pondere ridicată în Zalău, Agrij, Cristolț, Crișeni, Dobrin, Hereclean, Letca, Poiana Blenchii, Someș-Odorhei, Treznea), 39,9% cărămidă și piatră (pondere ridicată în Jibou, Bălan, Benesat, Chieșd, Creaca, Cuzăplac, Dragu, Fildu de Jos, Gâlgău, Gârbou, Hida, Ileanda, Lozna, Mirșid, Românași, Rus, Sânmihaiu Almașului, Someș-Odorhei, Surduc, Sărmășag, Zalha, Zimbor, Șimișna), 6,6% lemn (pondere ridicată în Almașu, Fildu de Jos, Românași, Șimișna), 29,8% paiantă (pondere ridicată în Cehu Silvaniei, Bănișor, Bobota, Bocșa, Camăr, Carastelec, Coșeiu, Crasna, Dobrin, Halmășd, Horoatu Crasnei, Ip, Marca, Măerișteș, Meseșenii de Jos, Nușfalău, Pericei, Plopiș, Șamșud, Vârșolț, Boghiș) și alte materiale sau materiale mixte (7,4%);
- structura clădirilor de locuit după anul construcției: 12,7% înainte de 1945 (procent mai ridicat în Șimleu Silvaniei, Almașu, Camăr, Ip, Măerișteș, Nușfalău, Șamșud, Boghiș), 71,7% între 1945 și 1990 și 15,6% după 1990 (procent mai ridicat în Zalău, Sărmășag, Meseșenii de Jos, Hereclean, Crișeni, Jibou, Crasna, Bocșa, Mirșid, Valcău de Jos, Vârșolț);
- structura clădirilor de locuit după tipul acestora: 96,8% case individuale, 0,9% case duplex, 0,1% case alipite și 1% blocuri. În județ există 1.628 de blocuri de locuințe, ridicate în proporție de peste 95% în perioada comunistă, cele mai multe în Zalău (1.169), Șimleu Silvaniei (177), Jibou (95), Cehu Silvaniei (58), Sărmășag (30), Ileanda (8), Gâlgău (8), Crasna (7), Hida (6), Chieșd (6), Nușfalău (5), Bobota (4), Crișeni (4), Surduc (4) – localități vizate în general de procese forțate de urbanizare și industrializare.

III.7. Principalele concluzii ale capitolului:

- **Județul este traversat de coridoare importante de transport (Cluj-Zalău-Satu Mare, Zalău-Oradea etc.), care leagă principalele centre urbane din regiune și asigură accesul la granița de vest, însă accesibilitatea este limitată de lipsa drumurilor și căilor ferate rapide;**
- **Drumurile naționale principale din județ au fost reabilitate în ultimii ani, asigurând condiții de deplasare corespunzătoare, în timp ce cele secundare au o stare mediocră;**
- **Centrele urbane din județ se confruntă cu poluarea generată de traficul greu din cauza lipsei variantelor/șoselelor ocolitoare, prioritară fiind finalizarea celei de la Zalău;**

- **Valorile de trafic de pe drumurile din județ sunt relativ scăzute în context regional și național, cu excepția Zonei Metropolitane Zalău, unde există risc de congestionare;**
- **Rețeaua de drumuri județene și comunale, vitală pentru asigurarea accesibilității și mobilității în zonele rurale, este una extinsă (densitate peste media regională) și a beneficiat de investiții semnificative din fonduri locale, de la bugetul de stat și europene pentru reabilitare, însă 20% din drumurile județene și 70% din cele comunale sunt încă nemodernizate, iar o parte din cele modernizate se află într-o stare proastă;**
- **La nivelul județului nu există trasee alternative pentru vehiculele agricole, cu tracțiune animală și bicicletă, ceea ce sporește riscul de accidente, mai ales în zonele rurale și periurbane. Alte probleme sunt legate de existența unor trasee cu multe serpentine (de ex. Meseș, unde e necesar un tunel subteran) sau cu denivelări și gropi;**
- **Parcul auto de la nivelul județului a crescut exponențial după 1990, mai ales pe fondul importului de vehicule second-hand, ceea ce pune o presiune suplimentară asupra infrastructurii de transport și calității mediului;**
- **Densitatea rețelei feroviare din județ este mai scăzută decât media regională și națională, căile ferate fiind simple și neelectrificate, uzate fizic și moral, ceea ce a condus la reducerea drastică a volumului de pasageri și mărfuri transportate, după 1990, în pofida intrării pe piață a unor operatori privați;**
- **Gara din Zalău a fost recent modernizată la standarde europene cu fonduri europene, în zonă existând și un mic terminal de mărfuri;**
- **Serviciile de transport public urban sunt asigurate doar în municipiul Zalău cu autobuze și microbuze, de către un operator deținut de municipalitate. Deși parcul auto al operatorului a fost înnoit permanent, există încă mijloace de transport vechi, cu durata de viață depășită;**
- **În municipiul Zalău nu există un terminal intermodal modern, care să asigure tranziția între transportul interurban, rutier și feroviar, cel în comun local și mijloacele de transport alternative, operatorii de profil staționând în diverse puncte și autogări private din oraș. Acesta este vital în contexul înființării zonei metropolitane și a planurilor pentru implementarea unui sistem de transport public metropolitan, după modelul altor orașe din regiune;**
- **CJ Sălaj a aprobat un Plan Județean de Transport Public de Persoane pentru perioada 2014-2019, diverși operatori privați asigurând legătura celor 4 orașe cu comunele din județ;**
- **Județul dispune de resurse excedentare de apă, din surse subterane și de suprafață, în contextul scăderii consumului casnic și industrial, a lipsei sistemelor de irigații etc.;**
- **Alimentarea cu apă potabilă a locuitorilor județului se realizează din Lacul Vârșolț, expus riscului de poluare din cauza practicării agriculturii, precum și din surse subterane cu variații de debit, fiind astfel necesară realizarea unei aducțiuni de apă din zona Gilău (Cluj);**

- **În prezent, mai puțin de 50% din populația județului este conectată la sisteme publice de alimentare cu apă și sub 40% la rețele de canalizare, nivel inferior mediei regionale și naționale, cele mai mari probleme fiind înregistrate în mediul rural. Aceasta conduce la expunerea populației la riscuri majore de îmbolnăvire, în condițiile în care mulți proprietari au investit în sisteme proprii de alimentare cu apă din surse necontrolate și de canalizare;**
- **Cea mai mare parte a locuințelor din mediul rural sunt necanalizate, iar dintre stațiile de epurare urbane și industriale în județ nu toate realizează epurarea corespunzătoare a apelor, ceea ce conduce la riscuri majore de mediu și la riscul de preinfringement pentru comunitățile de peste 2.000 de locuitori echivalenți;**
- **Cele mai multe UAT-uri din județ sunt membre ale unei ADI care a delegat serviciul de apă-canalizare către un operator regional pentru județele Cluj și Sălaj. Acesta a derulat, cu fonduri europene, investiții majore la nivelul celor 4 orașe din județ, în baza unui Master Plan Regional pentru apă-canalizare, care va asigura accesul tuturor locuitorilor din mediul urban la astfel de servicii;**
- **Operatorul regional a revizuit Master Plan-ul pentru Apă și Canalizare și prevede pentru orizontul 2014-2020 investiții de circa 300 mil. Euro în extinderea și modernizarea infrastructurii de apă și canalizare, cu precădere din satele județelor Cluj și Sălaj, care să conducă la alimentarea cu apă a tuturor localităților cu peste 50 de locuitori și accesul la canalizare și stații de epurare a tuturor localităților cu peste 2.000 de locuitori echivalenți;**
- **Operatorii privați au investit continuu în extinderea și modernizarea rețelei de distribuție a gazelor naturale din județ, însă numărul consumatorilor racordați rămâne scăzut, 2/3 dintre locuințe fiind încălzite cu sobe pe bază de combustibil solid, ceea ce reprezintă o sursă majoră de poluare a aerului;**
- **Sistemele centralizate de termoficare din județ au fost desființate, din rațiuni de rentabilitate, fiind înlocuite cu centrale termice proprii pe bază de gaze naturale, care sunt însă mai vulnerabile la creșterea continuă a prețului gazelor naturale pentru populație;**
- **Municipiul Zalău și centrele urbane mici din județ nu dispun de sisteme de canalizație subterană, rețelele aeriene fiind vulnerabile la intemperii și dând un aspect neplăcut habitatului urban;**
- **Rețeaua de transport și distribuție a energiei electrice din județ este parțial învechită și subdimensionată, ceea ce conduce la întreruperi frecvente ale furnizării;**
- **Rețeaua de unități medicale private s-a extins semnificativ, mai ales în municipiul Zalău, unde există chiar unități ce oferă servicii de spitalizare, dar accesul la servicii medicale rămâne deficitar în zonele rurale, slab populate, mai ales în contexul numărului mic de centre de permanență din județ;**

- **Rețeaua de unități spitalicești din județ s-a restructurat în ultimii ani, conducând la închiderea Centrului de Sănătate din Cehu Silvaniei și la reducerea numărului de paturi de spital, în pofida numărului foarte mare de pacienți deserviți și a creșterii incidenței unor afecțiuni cronice (cardio-vasculare, oncologice, psihice, digestive, respiratorii etc.);**
- **Spitalele și ambulatoriile din Zalău, Șimleu și Crasna au beneficiat de fonduri europene pentru reabilitare, modernizare și dotare, oferind condiții satisfăcătoare pacienților;**
- **Sectorul medical public din județ se confruntă cu un deficit acut de personal medical, inclusiv de medici specialiști și de familie, pe fondul migrației externe, către centrele universitare mari, către sectorul privat, dar și a numărului mare de pensionări preconizate pentru următorii ani;**
- **Sistemul de servicii sociale din județ deservește un mare număr de copii și adulți provenind din grupuri vulnerabile, cu probleme complexe (de sănătate, locuire, ocupare etc.) și cu risc sporit de excluziune socială, dependenți de diferite prestații și beneficii sociale (de ex. circa 25% dintre locuitori beneficiază de ajutoare alimentare de la U.E.);**
- **Sectorul public, mai ales DGASPC Sălaj, rămâne principalul furnizor de servicii sociale, însă în județ există peste 50 de furnizori privați de astfel de servicii (asociații, fundații, instituții de cult), care contribuie semnificativ la extinderea gamei de servicii oferite și la diversificarea categoriilor de beneficiari, beneficiind inclusiv de fonduri nerambursabile de la Consiliul Județean și consiliile locale;**
- **În perioada 2007-2013 furnizorii publici și privați de servicii sociale au atras fonduri europene și guvernamentale substanțiale pentru extinderea și modernizarea centrelor administrate, însă infrastructura și personalul specializat rămân deficitare prin raportare la numărul și diversitatea potențialilor beneficiari (de ex. persoane vârstnice singure cu probleme de sănătate, victime ale violenței domestice, copii care comit fapte penale etc.);**
- **Județul Sălaj se confruntă cu un deficit major de creșe și centre de zi pentru copii, atât în mediul urban, cât și rural;**
- **Activitatea culturală de la nivelul județului a cunoscut o dinamică ascendentă în ultimii ani, mai ales ca urmare a investițiilor publice în domeniu, dar rămâne deficitară atât în mediul urban, prin lipsa teatrelor, filarmonicilor, operelor, cinematografelor, cât și în mediul rural, unde oferta se numără la câteva evenimente anual;**
- **Infrastructura culturală din subordinea CJ Sălaj este concentrată în Zalău, clădirile-monument care adăpostesc muzeul, galeria de artă și centrul județean de cultură fiind recent restaurate și dotate, la care s-au adăugat investițiile municipalității în noua casa municipală de cultură;**
- **CJ Sălaj se implică anual, inclusiv prin acordarea de finanțări nerambursabile, în organizarea a numeroase evenimente culturale în majoritatea localităților județului, contribuie la conservarea tradițiilor locale și la promovarea oamenilor de cultură locali, mai ales prin editura din subordine;**

- **Muzeele, publice și private, casele memoriale din județ, bibliotecile publice, ca și Grădina Botanică din Jibou reprezintă atracții importante pentru dezvoltarea turismului cultural din județ, dar au înregistrat scăderi ale numărului de vizitatori în ultimii ani, fiind necesare măsuri suplimentare de promovare a acestora;**
- **Deși toate bibliotecile publice din județ au fost informatizate prin programul ”BIBLIONET – lumea în bibloteca mea” și au devenit centre de informare pentru comunitate, lipsa de susținere din partea autorităților locale, ca și nealocarea fondurilor prevăzute de lege pentru dezvoltarea colecțiilor, au condus la uzura fondului de carte. O situație similară se înregistrează și în cazul căminelor culturale, unele dintre acestea recent modernizate, care nu sunt utilizate regulat pentru activități culturale, ci ca spații multifuncționale;**
- **Numărul de cluburi sportive, publice și private, numărul de sportivi înregistrați în județ și performanțele acestora pe plan intern și extern au crescut semnificativ în ultimii ani, însă infrastructura de profil este una deficitară, din perspectiva stării stadioanelor (de ex. Stadionul Municipal Zalău), bazelor sportive publice și a lipsei bazinelor de înot olimpice, excepție făcând doar Sala Sporturilor din Zalău, recent modernizată cu fonduri de la bugetul de stat;**
- **Județul Sălaj are un patrimoniu construit foarte bogat și diversificat, cuprinzând peste 500 de monumente de arhitectură, situri arheologice etc., cele mai reprezentative fiind vestigiile romane, bisericile de lemn și de piatră, cetățile și castelele, precum și unele clădiri urbane, acestea stând la baza perspectivelor de dezvoltare a turismului cultural și religios de la nivel local;**
- **O parte dintre bisericile de lemn din județ au beneficiat de investiții (drumuri de acces, alei pietonale, grupuri sanitare, parcări, puncte de informare, ascensoare etc.) în cadrul proiectului ”Circuitul bisericilor de lemn din Transilvania de Nord”, implementat de către CJ Sălaj cu fonduri POR 2007-2013;**
- **Monumentele istorice aflate în administrarea instituțiilor publice au beneficiat, în general, de investiții pentru consolidare și restaurare (de ex. cele care găzduiesc activitățile culturale din subordinea CJ), însă cea mai mare parte dintre cele private se află într-o stare avansată de degradare, chiar de pre-colaps, fiind amenințate cu dispariția;**
- **Fondul locativ de la nivel județean a cunoscut o îmbunătățire sub aspect cantitativ și calitativ față de anul 2007, mai ales pe fondul investițiilor populației în construcția, extinderea și modernizarea spațiilor locative, o contribuție importantă în acest sens având-o remiterile de valută din străinătate ale localnicilor care lucrează peste hotare. Cu toate acestea, din perspectiva calității locuirii (suprafață, dotare cu instalații, dependințe, vechime, materiale de construcție utilizate), fondul locativ din județ se poziționează sub media națională și regională, mai ales în mediul rural;**
- **În jurul municipiului Zalău se manifestă un fenomen tot mai accentuat de suburbanizare, care constă în construcția de locuințe noi în câteva comune**

din jurul orașului, proprietarii fiind atrași de disponibilitatea și prețul mai redus al terenurilor;

- **La nivelul județului Sălaj, mai puțin de 1% dintre locuințe se află în proprietate publică, existând un deficit de locuințe sociale, de urgență și pentru tineri, mai ales în municipiul Zalău;**
- **În mediul rural, circa un sfert dintre locuințe sunt neocupate și în proces de degradare, ceea ce indică un proces treptat de depopulare a comunelor situate în zone mai greu accesibile, departe de centrele urbane și coridoarele de transport;**
- **În mediul urban, cele mai mari probleme de locuire sunt legate de cele circa 1.500 de blocuri construite în perioada comunistă, ineficiente energetic, cu fațade degradate și cu spații publice adiacente de proastă calitate.**

III. Profilul economic al județului

IV.I. Sectoare județene semnificative

Plecând de la ponderea în populația ocupată totală, la nivelul județului Sălaj pot fi identificate 9 sectoare semnificative (cu pondere de peste 2% din populația ocupată totală) în economia județului:

Tabel 4 - Populația ocupată civilă, pe sectoare ale economiei / Populația salariată în 2014

Sector semnificativ	Populație ocupată (persoane)	Ponderea din totalul populației ocupate (%)	Populația salariată (nr. personae)
Agricultură, silvicultură, pescuit	33.700	33,7	1.180
Industrie prelucrătoare	22.700	22,7	14.634
Construcții	4.300	4,3	3.265
Comerț	12.900	12,9	6.072
Transporturi și depozitare	5.300	5,3	2.361
Administrație publică și apărare	2.200	2,2	2.121
Învățământ	4.700	4,7	4.630
Sănătate și asistență socială	3.900	3,9	3.760

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

Populația ocupată reprezenta în anul 2014 un procent de 45% din populația stabilă a județului Sălaj, în timp ce populația salariată doar 20%. Aceasta înseamnă că doar 43% din populația ocupată a județului este și salariată, restul fiind preponderent persoane ocupate informal. Chiar dacă în perioada 2007-2014 numărul persoanelor ocupate în agricultură a continuat să scadă, cu circa 4%, agricultura pentru

autoconsum, de subzistență, cu mijloace rudimentare, este încă o practică comună în satele județului, situație tipică pentru majoritatea zonelor rurale.

În ceea ce privește forța de muncă salariată, ramurile cu cei mai mulți salariați sunt industria prelucrătoare (33,5% din total), comerțul (13,9%), învățământul (10,6%), sănătatea și asistența socială (8,6%), construcțiile (7,5%) și transporturile (5,4%), restul domeniilor deținând mai puțin de 5% din numărul total al salariaților. Prin urmare, industria prelucrătoare, mai ales anumite ramuri (industria metalurgică, a prelucrării cauciucului, a mobilei etc.), are cele mai bune perspective de antrenare a potențialului competitiv al economiei județului pe termen mediu, mai ales în contextul în care numărul de salariați din domeniu a crescut față de anul 2007, mai ales prin atragerea de noi investitori și dezvoltarea celor existenți. În acest domeniu există circa 8.000 de persoane ocupate fără statut de salariat, aceștia fiind patroni sau lucrători pe cont propriu.

În sectorul turistic, numărul de salariați s-a dublat față de anul 2007, dar continuă să reprezinte doar 3,2% din totalul forței de muncă salariate, ceea ce dovedește insuficienta valorificare a potențialului turistic județean.

IV.2. Industria

În anul 2014, conform datelor INS și ale bazei de date ListaFirme a companiei BORG DESIGN, principalele ramuri industriale din județul Sălaj, în funcție de numărul de agenți economici, cifră de afaceri și numărul de salariați erau industria metalurgică (44% din producția industrială, 8% din salariații din industrie), industria cauciucului și maselor plastice (27% / 12%), industria mobilei și a prelucrării lemnului (5% / 21%), industria textilă și a articolelor de îmbrăcăminte (4% / 17%), industria alimentară (3% / 8%). Se poate observa cu ușurință că sectoarele industriale cu cea mai ridicată productivitate a muncii sunt metalurgia și cea de fabricare a anvelopelor, cele în care s-a investit cel mai mult în ultimul deceniu și care oferă și cele mai ridicate salarii.

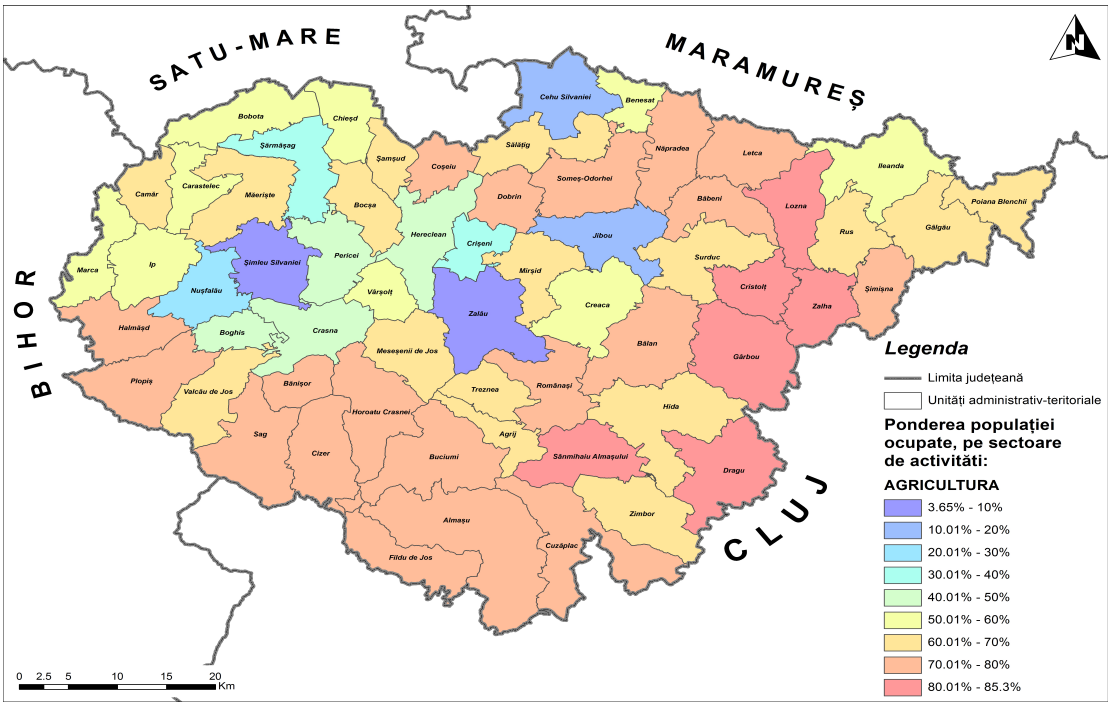

Figura 43 - Ponderea populației ocupate în agricultură, la nivel de UAT, la RGPL 2011

Sursa: Planșă proprie

Din perspectiva numărului de unități locale active, sectoarele cel mai bine dezvoltate sunt industria alimentară, a construcțiilor metalice, textilă și a mobilei, domenii fragmentate în unități de mici dimensiuni, deținute în general de antreprenorii locali.

Tabel 5 - Principalele ramuri industriale de la nivelul județului Sălaj, în anul 2014

Ramura industrială	Numărul de unități locale active	Cifra de afaceri totală (mil. Lei)	Numărul de salariați
Industria metalurgică	5	2.046	1.209
Industria produselor din cauciuc și mase plastice	43	1.240	1.850
Industria mobilei	63	217	2.798
Industria articolelor de îmbrăcăminte	69	150	2.387
Industria alimentară	91	136	1.273
Industria construcțiilor metalice și a produselor din metal	84	96	1.054
Industria produselor din minerale nemetalice	44	109	415
Industria de prelucrare a lemnului	46	26	411

Industria produselor textile	12	39	305
Industria pielăriei și încălțămintei	8	15	655
Industria de mașini, utilaje și echipamente	13	43	422
Industria de produse electronice și optice	38	141	263
Industria poligrafică	15	17	193
Industria componentelor auto	2	9	240
Industria substanțelor și produselor chimice	6	65	168
Industria energetică	8	91	370
Alte ramuri	137	177	1.468
TOTAL	**684**	**4.617**	**15.481**

Sursa: INS, Baza de date TEMPO Online. Borg Design. Baza de date ListaFirme.

În perioada 2007-2014, s-a înregistrat o scădere cu 3% a numărului de firme active în industrie, la nivel județean, o creștere nominală a cifrei de afaceri totale a acestora cu 61%, a investițiilor nete cu 14%, o scădere a numărului de salariați cu 6%, ceea ce a condus la creșterea productivității medii a muncii cu 71% și a salariilor medii nete cu 44,5%. Toate acestea indică faptul că sectorul industrial de la nivel județean și-a îmbunătățit semnificativ performanțele economico-financiare în ultimii ani, în pofida traversării unei perioade de criză.

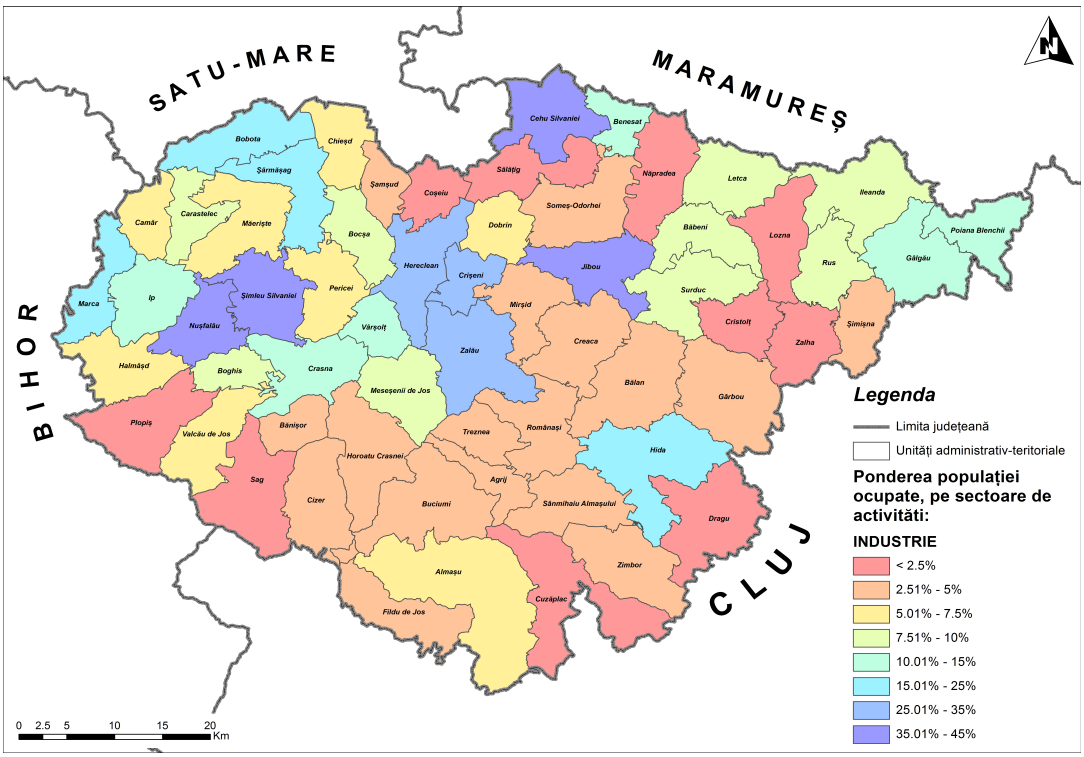

Figura 44 - Ponderea populației ocupate în industrie, la nivel de UAT, la RGPL 2011

În ceea ce privește investițiile brute realizate în economia județului Sălaj, acestea au scăzut nominal, în perioada 2007-2014, cu 23% în lei, respectiv cu 42% în Euro, pe fondul sistării multor programe de investiții ale companiilor locale odată cu venirea crizei. Cele mai semnificative reduceri ale volumului de investiții s-au înregistrat la companiile din domeniul comerțului (-68%), transporturilor (-64%), IT&C (-50%), tranzacțiilor imobiliare (-36%) și construcțiilor (-30%). Singurele domenii în care s-au înregistrat creșteri ale investițiilor au fost industria extractivă, prelucrătoare, energetică, turismul și sănătatea. Investițiile realizate în aceste sectoare, chiar și pe durata crizei indică creșterea potențialului lor competitiv pe termen mediu și lung.

Tabel 6 - Volumul investițiilor brute realizate la nivelul principalelor sectoare ale economiei județene, în 2007 și 2014

Sectorul economic	Investiții brute – mil. Lei (2007)	Investiții brute – mil. Lei (2014)
Industria extractivă	2	25
Industria prelucrătoare	237	251
Energie, gaze	7	51
Apă-canal, deșeuri	5	3
Construcții	54	38
Comerț	146	47
Transporturi și depozitare	173	62
Hoteluri și restaurant	9	18
IT&C	6	3
Tranzacții imobiliare, închirieri și servicii prestate întreprinderilor	36	23
Învățământ	1	0
Sănătate și asistență socială	1	4
Alte servicii	4	2
TOTAL	**681**	**527**

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

În ceea ce privește activitatea de comerț exterior, în anul 2014 s-a înregistrat un volum al exporturilor FOB de peste 517 mil. Euro, în creștere cu 113% față de anul 2007, respectiv importuri CIF de 278 mil. Euro, în scădere cu 2%, rezultând un excedent comercial de 239 mil. Euro. Balanța comercială a județului Sălaj a devenit pozitivă încă din anul 2009. În acest context, putem afirma că exporturile au reprezentat un motor de dezvoltare economică a județului, mai ales pentru sectorul industriei prelucrătoare.

Cea mai mare pondere în totalul exporturilor le-au avut în anul 2014 produsele metalurgice (66%), urmate de textile și articole de îmbrăcăminte (14%), mobilă (6%), instrumente și aparate optice (4%), mașini, aparate și echipamente electrice (3%), produse vegetale (3%). Principalii parteneri la export sunt Italia, Canada, Germania și SUA. Cele mai mari creșteri ale exporturilor s-au înregistrat în acest interval în cazul produselor metalurgice (+139%), al mobilei (+72%) și al produselor

textile (+50%), al echipamentelor electrice și optice etc. Această îmbunătățire structurală a exporturilor, concretizată în creșterea ponderii produselor cu valoare adăugată ridicată, concomitent cu scăderea produselor realizate în sistem lohn (de ex. confecții textile, de la 20% la 6% din total, între 2007 și 2014) indică o creștere a competitivății economiei județului. Se remarcă totuși faptul că 2/3 dintre exporturile județului depind de un singur agent economic, ceea ce poate reprezenta o vulnerabilitate.

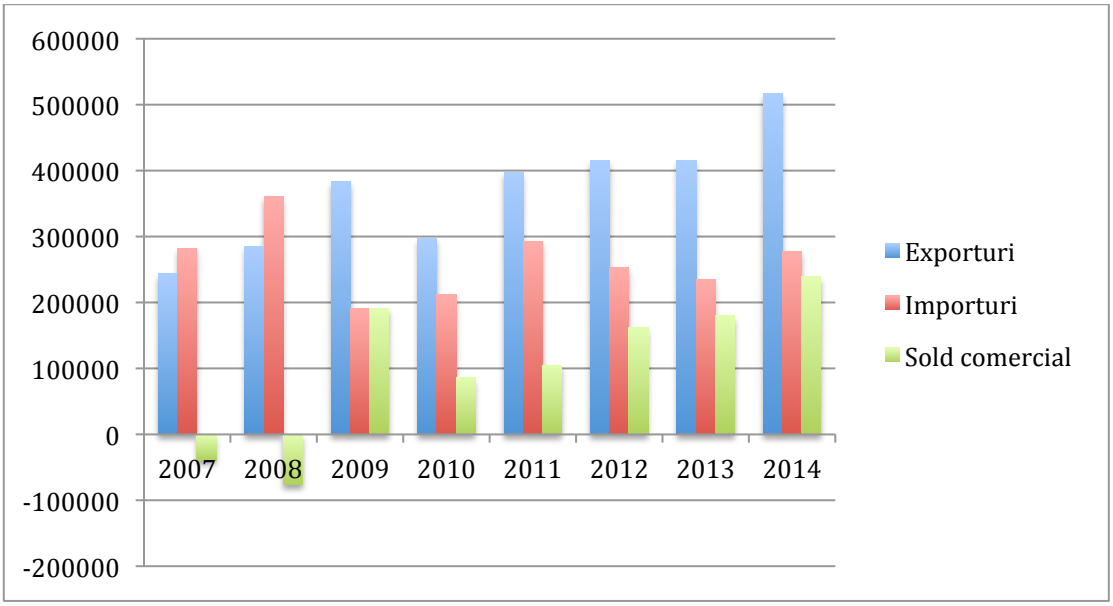

Figura 45 - Evoluția exporturilor (FOB) și importurilor (CIF) de la nivelul județului Sălaj, în perioada 2007-2015

Sursa: INS. Baza de date Tempo Online

În ceea ce privește importurile, cea mai mare pondere au avut-o în anul 2014 metalele și articolele din acestea (36%), textilele și articolele din acestea (21% din total), echipamentele electrice (18%), materialele plastice și din cauciuc (4%) și produsele chimice (4%). Cele mai multe dintre acestea sunt materii prime și materiale auxiliare folosite de producătorii locali.

Pe de altă parte, cifra de afaceri a unităților locale din sfera industriei a crescut, în perioada 2007-2014, cu 61% în termeni nominali, în lei, în timp ce în Euro creșterea a fost de 21%, în timp ce cifra de afaceri realizată de toate companiile din județ, indiferent de obiectul de activitate, a scăzut cu 8%, industria devenind practic principalul vector de creștere economică. Pe de altă parte, investițiile brute realizate în sectorul industrial au crescut, în același interval, cu 31%, față de o scădere a lor pe ansamblul economiei județene cu 23%.

IV.3. Agricultura

Deși ponderea sa în economia județului s-a redus în ultimii ani, agricultura și industriile conexe acesteia vor rămâne un vector important de dezvoltare a

județului Sălaj, având în vedere ponderea ridicată a suprafețelor agricole, a populației rurale și tradiția în domeniu.

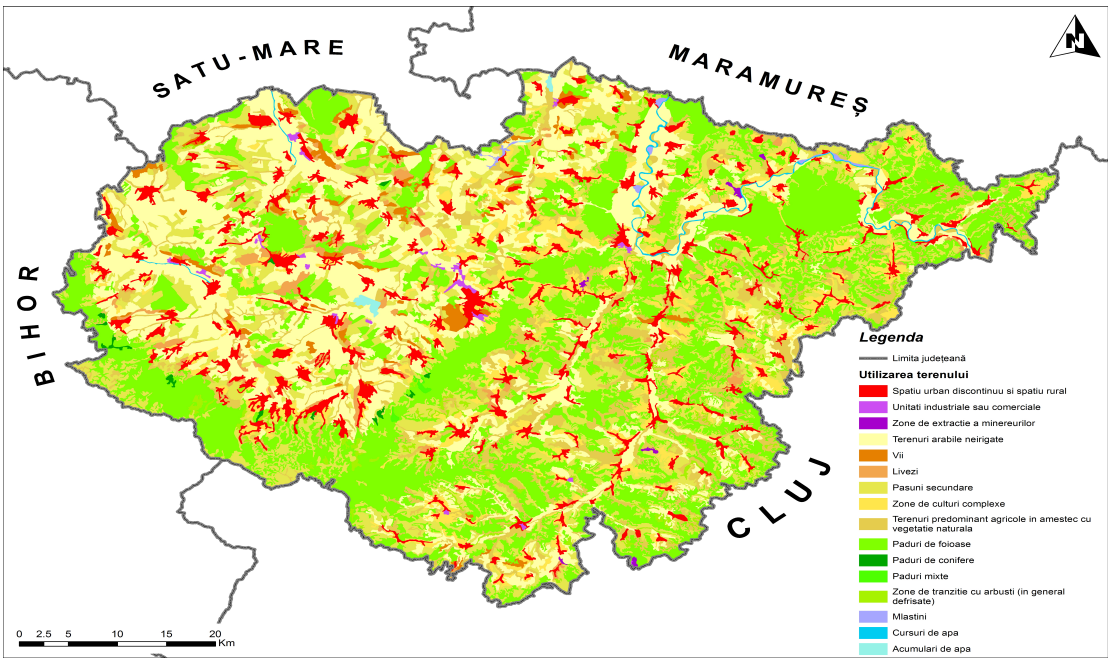

Figura 46 - Modul de utilizare al terenurilor din județul Sălaj, în anul 2014

Sursa: Planșă proprie

Profilul agricol al județului Sălaj este unul mixt, terenurile arabile, viile și livezile – aferente sectorului vegetal - reprezentând circa 54% din total, iar pășunile și fânețele, folosite în zootehnie, circa 46%. Terenurile agricole se află, în proporție de 98,7% în proprietate privată, în timp ce fondul silvic în proporție de 64,2%. Direcția Silvică administrează circa 55% din pădurile din județ (peste 58.000 ha), prin intermediul ocoalelor silvice din Zalău, Almașu, Cehu Silvaniei, Ileanda, Jibou și Șimleu Silvaniei.

Figura 47 - Fondul funciar al județului Sălaj, după modul de folosință în 2014

Județul Sălaj	Ha	% din suprafața totală a județului	% din suprafața agricolă a județului
Suprafața totală	386.438	100	
Suprafața agricolă totală, din care:	238.950	61,8	100
- terenuri arabile	120.559	31,1	50,5
- pășuni și fânețe	110.999	28,7	46,4
- vii	2.529	0,7	1,1
- livezi	4.863	1,3	2

Păduri	106.336	27,5	44,5
Ape și bălți	5.797	1,5	2,4
Alte suprafețe	35.355	9,1	9,1

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

Terenurile cu destinație agricolă acoperă 61,8% din suprafața agricolă a județului, ceea ce explică ponderea ridicată a populației ocupate în sectorul primar (peste 30%). Cu toate acestea, ponderea agriculturii în PIB județean se menține sub 10%, ca urmare a gradului redus de modernitate și a productivității scăzute din domeniu, care este dominat de practicarea agriculturii de subzistență, cu mijloace rudimentare, pe parcele mici de teren. Astfel, la nivelul anului 2014, județul Sălaj a contribuit cu doar 11% la producția agricolă totală a regiunii Nord-Vest. 97,9% din producția agricolă județeană a provenit din sectorul privat.

În ceea ce privește structura producției agricole, contribuția sectorului vegetal a fost de 66,8%, peste media regională (62,2%) și națională (65,8%), ceea ce indică o subutilizare a potențialului zootehnic al județului, subsector cu o valoare adăugată mult mai ridicată. În perioada 2007-2014, valoarea producției agricole realizate la nivel județean a crescut în termeni nominali cu 51%, până la 1.048 mil. Lei, ceea ce corespunde unei creșteri în Euro de doar 13%. Ramura serviciilor agricole este una foarte slab dezvoltată la nivel județean, reprezentând doar 1% din cifra de afaceri din domeniu.

Având în vedere că ponderea pășunilor și fânețelor este de peste 46% la nivel județean, dezvoltarea agriculturii ar trebui să se bazeze pe relansarea sectorului zootehnic și a agriculturii bio/ecologice, având în vedere practica utilizării îngrășămintelor naturale de către fermierii locali.

Tabel 7 - Valoarea producției agricole, pe ramuri, la nivel național, regional și județean, în anul 2014

Teritoriu	Producție agricolă totală (mil. Lei)	Din care în sectorul privat (mil. Lei)	Producție vegetală (mil. Lei)	Producție animală (mil. Lei)	Servicii agricole (mil. Lei)
România	74.524	72.839	49.058	24.482	984
Nord-Vest	9.381	9.194	5.839	3.470	72
Sălaj	1.048	1.025	700	337	11

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

Tabel 8 – Dinamica nominală a producției agricole, în lei, pe ramuri, la nivel național, regional și județean, în perioada 2007-2014

Teritoriu	Dinamică (2014 vs 2007, 2007 = 100%)				
	Producție agricolă totală	Din care în sectorul privat	Producție vegetală	Producție animală	Servicii agricole
România	156,2	159,1	170,8	133,8	143,6
Nord-Vest	122,9	125,7	119,5	128,0	184,6
Sălaj	151,4	140,2	151,5	147,8	508,5

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

În ceea ce privește producțiile medii la hectar, acestea au crescut, în perioada 2007-2014, cu 64% la grâu și secară, cu 55% la orz și orzoaică, cu 29% la ovăz, cu 91% la porumb boabe, cu 160% la floarea soarelui, cu 14% la cartofi, cu 2% la furaje, cu 12% la struguri, cu 800% la fructe, și a scăzut ușor la unele specii de legume, precum varza albă și ardeiul. Totuși, aceste performanțe sunt ciclice și sunt influențate semnificativ de condițiile meteo, care au devenit tot mai extreme în ultimii ani, în lipsa sistemelor centralizate de irigații. Astfel, anii agricoli 2007, 2009, 2012 au fost ani agricoli cu producții mici, iar 2011, 2013, 2014 anii agricoli cu producții mai ridicate.

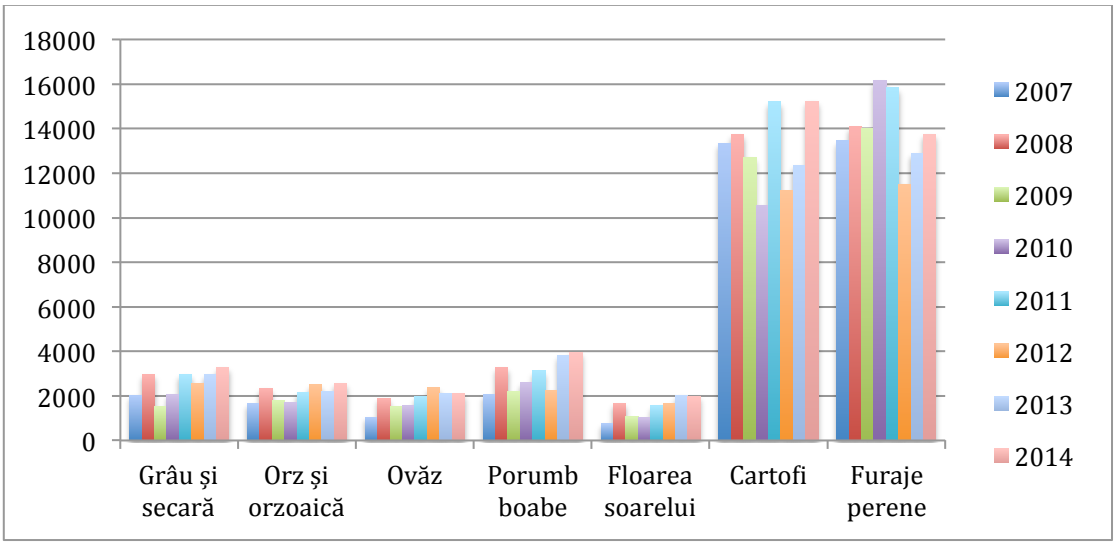

Figura 48 - Dinamica producției agricole la principalele culturi, în perioada 2007-2014

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

IV.3.1. Producția vegetală

În județul Sălaj există o tradiție îndelungată pentru cultura unor plante tehnice (in, cânepă), însă acestea sunt pe cale de dispariție din cauza declinului industriei textile locale.

Suprafața cultivată la nivelul județului a scăzut, la rândul ei, cu 24,7% față de anul 2007, până la 68.500 ha în anul 2014, ceea ce reprezintă doar 57% din totalul suprafețelor disponibile din județul Sălaj. Spre comparație, în anul 1990, au fost cultivate 99% din terenurile arabile. Suprafețe agricole neutilizate extinse există în localitățile Bălan, Almașu, Boghiș, Coșeiu, Dragu, Fildu de Jos, Gârbou, Hereclean, Hida, Horoatu Crasnei, Ileanda, Măerișteș, Sărmășag, Someș-Odorhei și Zimbor. De asemenea, suprafețe mari în repaus, fără subvenții, se găsesc în localitățile Chieșd, Crasna, Dragu, Hereclean, Nușfalău, Sânmihaiu Almașului.

Figura 49 - Dinamica suprafețelor agricole cultivate în perioada 2007-2014

	2007	2014
Suprafață agricolă totală (Ha)	120.579	120.559
Suprafață agricolă cultivată (Ha)	90.927	68.456
%	75,4	56,8

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

În anul 2014 comparativ cu anul 2007 s-a înregistat o scădere a suprafețelor cultivate cu grâu și secară (-47%), porumb (-38%), ovăz (-35%), orz și orzoaică (-34%), floarea soarelui (-24%), dar a crescut suprafața cultivată cu cartofi (+31%), legume (+5%) și cu furaje (+1%).

De asemenea, județul Sălaj are condiții foarte favorabile pentru cultura strugurilor pentru vin, precum și pentru pomicultură, mai ales pentru specii precum prunii, merii, perii, cireșii și vișinii, fructele fiind utilizate la fabricarea băuturilor alcoolice și conservelor. Zonele cu suprafețe extinse de livezi sunt cele din zona localităților Zalău, Șimleu Silvaniei și Nușfalău.

IV.3.2. Producția animală

Efectivele de animale din județul Sălaj s-au redus semnificativ în perioada 2007-2014, cea mai mare scădere fiind înregistrată în cazul bovinelor (-26%) și cabalinelor (-45%), în timp ce efectivele de caprine, păsări și familii de albine au crescut, mai ales pe fondul creșterii subvențiilor acordate crescătorilor de animale. Peste 90% dintre efectivele de animale din județ sunt concentrate în gospodăriile populației, în lipsa unor ferme moderne, de mari dimensiuni, care să valorifice și o parte din producția vegetală a județului.

Tabel 9 - Efectivele de animale din județul Sălaj, în perioada 2007-2014, pe forme de proprietate

Specie	Total – 2007	Total - 2014	Din care în gospodăriile populației	Din care în exploatații agricole cu personalitate juridical	2014 vs 2007 (%)-
Bovine	37.306	27.609	26.592	1.017	-26%
Porcine	87.048	79.964	71.598	8.366	-8,1%
Ovine	188.391	215.277	214.628	649	+14,3%
Caprine	11.830	12.432	12.432	0	+5,1%
Pasări	870.428	1.035.172	1.025.828	9.344	+18,9%
Cabaline	9.541	5.279	5.276	3	-44,7%
Familii de albine	26.865	43.630	43.410	220	+62,4%
Iepuri	13.403	12.146	11.925	221	-9,4%

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

În ceea ce privește dotarea agriculturii județene cu mijloace tehnice, se constată, pentru intervalul 2007-2014, o creștere a numărului de tractoare (+50%), pluguri (+62%), cultivatoare mecanice (+21%), semănători mecanice (+5%), combine autopropulsate (+6%), prese de balotat paie și fân (+407%), mașini de stropit și prăfuit (+30%). Deși suprafața arabilă/tractor este mai redusă decât media regională și națională, acestea nu sunt folosite la randamentul optim din cauza fărâmițării excesive a exploatațiilor agricole (o medie de 3 ha).

La nivel județean se impune dezvoltarea sectorului IMM de servicii agricole, dar și de prelucrare a materiilor prime, în contextul în care DSVSA a autorizat doar 10 unități de prelucrare a laptelui, 1.250 de stupini, 5 măcelării, 11 carmangerii etc. De asemenea, în județ nu funcționează niciun abator de bovine. Nu în ultimul rând, capacitatea de stocare a produselor agricole din județ este de doar 13.300 tone, dintre care 8.800 în silozuri.

IV.4. Turism

Județul Sălaj are un potențial turistic material și imaterial deosebit, favorizat de amplasarea sa geografică, de particularitățile de relief și de diversitatea și pitorescul peisajelor. Cu toate acestea, ponderea turismului în PIB județean a fost în 2014 de doar 0,8% (față de 0,9% în 2008), sub media regională (1,3%) și națională (1,1%).

În anul 2014, unitățile de cazare din județ au deservit un număr de 32.260 de turiști, cu 78.485 de înnoptări, rezultând un sejur mediu de 2,4 nopți/turist, superior mediei naționale și regionale, în principal ca urmare a dezvoltării turismului balnear și de tratament. Din totalul turiștilor cazați, 88,3% au fost români, iar 11,7% străini,

provenind în proporție de peste 90% din Europa, mai ales din Ungaria și Italia. Față de anul 2007, se constată o creștere cu 98% a numărului de sosiri turistice și de 45% a celei de înnoptări. Numărul turiștilor cazați în județ reprezintă doar 3,4% din totalul regional, respectiv 0,4% din cel național ceea ce poziționează județul pe una dintre ultimele poziții din perspectiva dezvoltării sectorului turistic. Cauzele dezvoltării sub potențial a acestui domeniu sunt legate de infrastructura deficitară de acces, baze de cazare și de agrement inadecvate, dar și de insuficienta promovare pe piața internă și externă.

Tabel 10 - Structurile de primire a turiștilor de la nivelul județului Sălaj, pe tipuri, în perioada 2007-2014

Tipul de unități turistice	Număr de unități (2007)	Număr de unități (2014)
Hoteluri	2	10
Hostel	1	1
Moteluri	1	0
Vile turistice	3	2
Cabane turistice	0	1
Bungalouri	0	9
Căsuțe turistice	1	1
Tabere pentru elevi și preșcolari	1	1
Pensiuni turistice	4	16
Pensiuni agroturistice	3	14
TOTAL	**16**	**55**

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

În pofida creșterii de 3,4 ori a numărului de unități de cazare din județ, Sălajul continuă să ocupe ultimul loc la nivel regional din perspectiva capacității de cazare existente. Pe de altă parte, indicele de utilizare netă a capacității de cazare existente se menține la valori foarte reduse (sub 15% în 2014, față de 24% în 2007), inferioare mediei regionale și județene.

Tabel 11 - Principalii indicatori ai infrastructurii și capacității turistice, la nivel național, regional și județean, în 2007 și 2014

	Capacitatea de cazare		Sosiri	Înnoptări	Indicele de utilizare netă a capacității de cazare în funcțiune
	Existentă (locuri)	În funcțiune (mii locuri-zile)			
2007					
România	283.701	57.137.649	6.971.925	20.593.349	36%

Nord-Vest	26.805	7.486.729	889.707	2.549.490	34,1%
Sălaj	829	225.524	16.337	54.213	24%
2014					
România	311.288	77.676.817	8.465.909	20.280.041	26,1%
Nord-Vest	28.991	9.014.530	972.856	2.287.467	25,4%
Sălaj	1.593	530.974	32.260	78.485	14,8%

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

În anul 2014, principala destinație turistică din regiunea Nord-Vest a fost județul Cluj, care a atras între 20.000 și 40.000 de turiști lunar, urmat de Bihor, care a reușit să depășească Clujul în luna august, fiind o destinație preferată pentru turismul balnear (Băile Felix, Băile 1 Mai). În județul Sălaj, cele mai multe sosiri turistice s-au înregistrat tot în perioada august-septembrie (peste 3.000), iar cele mai puține în decembrie-ianuarie (sub 2.000), însă nu putem vorbi despre o sezonalitate foarte ridicată a activității turistice.

În județul Sălaj funcționează, conform evidențelor Autorității Naționale pentru Turism, un număr de 11 agenții de turism, față de 191 în Cluj și 48 în Maramureș. Prin urmare, și cererea turistică a locuitorilor județului este una scăzută.

De asemenea, cu fonduri europene, prin POR și PNDR 2007-2013, s-au realizat centre de informare și promovare turistică în muncipiul Zalău, în orașele Jibou și Șimleu Silvaniei, precum și în comunele Valcău de Jos, Mirșid, Plopiș, Românași, Letca, Zimbor, Creaca, Bocșa, Sălățig, Horoatu Crasnei, Nușfalău, Crasna, Sărmășag, Nușfalău.

IV.4.1. Resurse turistice

La nivelul județului se pot distinge două tipuri majore de resurse turistice – naturale și antropice.

a) **resursele turistice naturale** cuprind:
- zona montană a județului, cuprinzând Munții Meseșului și Plopiș (Șes), adecvat pentru drumeții, turism de aventură, escaladă, parapantism etc.;
- fondul forestier și cinegetic – pretabile pentru vânătoare, eco-turism, agrement;
- resursele de apă – sub formă de cursuri de apă și lacuri naturale și antropice, pretabile pentru pescuit, agrement;
- resursele agricole – produse tradiționale, zone pomicole, viticole – pretabile pentru turismul gastronomic și agroturism;
- zonele protejate, biodiversitatea – pentru turismul științific, eco-turism;
- apele minerale, cu rol terapeuti și climatul – pentru turismul balnear și de sănătate;

b) **resursele turistice antropice** reunesc:

- diversitatea etnică, religioasă și culturală (comunitățile de români, maghiari, romi, slovaci etc.);
- centrele urbane – pentru turismul de weekend, city break-uri, turism de afaceri;
- zonele rurale tradiționale și cele etno-folclorice – favorabile agroturismului;
- obiectivele de patrimoniu (biserici de lemn și de piatră, monumente de arhitectură și artă, vestigii arheologice etc.) – pentru turismul cultural și religios;
- instituțiile culturale (muzee, case memoriale, centre culturale, biblioteci, ansambluri etc.) – pentru turismul cultural;
- patrimoniul imaterial (tradiții, obiceiuri, evenimente culturale, meșteșuguri etc.) – pentru turismul cultural.

IV.4.2. Turismul montan (bisezonal)

Pe teritoriul județului Sălaj se află ramura de nord a Munților Apuseni, cu cele două ramificații de nord și de vest, formate din Munții Meseșului și Plopiș, ambii cu înălțimi de 700-900 m, bine împăduriți cu specii de fag și rășinoase. La nivelul acestora au fost amenajate mai multe trasee turistice ușor de parcurs, agreate de turiști mai ales în weekend și în sezonul estival. Aceste trasee nu sunt, în general, marcate și semnalizate, dar au potențialul de a fi integrate în unele trasee de la nivel regional, care să vizeze, de exemplu, întregul lanț al Munților Apuseni.

Din perspectiva turismului montan, cele mai atractive destinații din județul Sălaj sunt:

- Izvoarele Barcăului și Rezervația Peisagistică Tusa-Barcău – o zonă din Munții Plopiș, cu forme carstice, păduri dacice de carpen și făgete, râuri cu păstrăvi, pajiști și izbucuri – considerată a fi una dintre cele mai frumoase zone ale Țării Silvaniei;
- Zona Pădurea Neagră – de la granița dintre Sălaj și Bihor, cu o cascadă, izvoare de apă minerală și un aer curat;
- Pădurea Lapiș - o zonă cu păduri, luminișuri, iazuri, pajiști, floră și faună specifică zonei piemontane din Depresiunea Silvaniei;
- Valea Iazului și Valea Poicului, zona Tusa, Vânători etc. – situate în Munții Plopiș, zone cu peisaje deosebite, mlaștini, cascade etc.;
- Valea Someșului – zona Ileanda;
- Munții Meseșului – unde există mai multe trasee marcate (”La Cireși” /”Poiana Vânătorilor”, ”Cota 705”, ”Izvorul Salamandrelor”).

IV.4.3. Zone naturale protejate de interes național și monumente ale naturii

IV.4.3.1. Rezervații ale biosferei

Conform datelor APM, pe teritoriul județului Sălaj suprafața ariilor naturale protejate este de 79.200 ha, ceea ce reprezintă circa 20% din suprafața totală. În prezent, sunt desemnate 15 arii naturale protejate de interes naționale și 6 arii naturale protejate de interes comunitar.

Arii protejate de interes comunitar conform directivelor pentru habitate și păsări

La nivelul județului au fost instituite 5 situri de importanță comunitară (SCI), cu o suprafață de 45.500 ha, respectiv:

1. *ROSCI0192 Peștera Măgurici* – având o suprafață de 90 ha, situată pe teritoriul administrativ al comunei Ileanda, în apropierea localității Răstoci. Acest sit comunitar reprezintă un habitat de însemnătate crescută pentru fauna de chiroptere din Podișul Someșan;
2. *ROSCI0209 Racâș-Hida* – având o suprafață de 241 ha este situată pe teritoriul administrativ al comunei Hida, în apropierea localității Racâș; situl cuprinde în procent de 38% habitatul comunitar de Păduri dacice de stejar și carpen;
3. *ROSCI0257 Tusa Barcău* – având o suprafață de 13 ha, este situat pe teritoriul administrativ al comunei Sâg, pe teritoriul localității Tusa. Situl prezintă pe suprafața sa habitatul comunitar de Păduri de fag de tip Asperulo – fagetum, la care se adaugă și caracterul său faunistic și peisagistic, pe suprafața sa aflându-se izbucurile de obârșie a râului Barcău
4. *ROSCI 0314 Lozna* - cu o suprafață de 10.248 ha, este situat pe teritoriul administrativ al comunelor Băbeni, Ileanda, Lozna, Rus, Surduc. Pe suprafața sa sunt prezente următoarele tipuri de habitate: Păduri de fag de tip Luzulo-Fagetum; Păduri de fag de tip Asperulo-Fagetum; Păduri de stejar cu carpen de tip Galio-Carpinetum; Păduri balcano-panonice de cer și gorun; Păduri dacice de stejar și carpen;
5. *ROSCI 0322 Muntele Șes* - cu o suprafață de 34.880 ha situat pe teritoriul administrativ al comunelor Halmășd, Marca, Plopiș, Sâg, Valcău de Jos și comune din județele Bihor, Cluj. Acesta reunește diferite tipuri de habitate: cursuri de apă din câmpie până în etajul montan, râuri cu maluri nămoloase, pajiști stepice subpanonice, tufărișuri subcontinentale peripanonice, versanți stâncoși, păduri de fag etc.

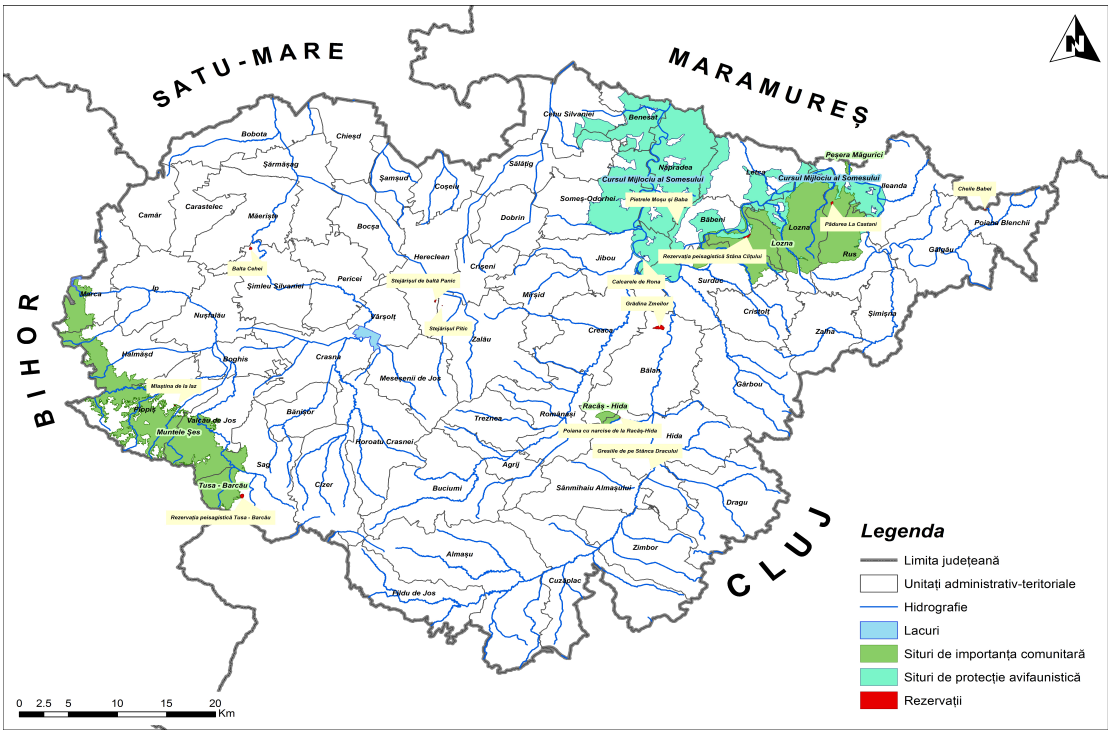

Figura 50 - Ariile protejate din județul Sălaj, în anul 2014

Sursa: Planșă proprie

De asemenea, la nivelul județului a fost instituită o Arie Specială de Protecție Avifaunistică: *ROSPA0114 – Cursul Mijlociu al Someșului* – cu o suprafață de 33.259 ha (parțial pe teritoriul Maramureșului), pentru 20 de specii de păsări (Pescărașul albastru, Acvila țipătoare mică, Huhurezul Mare, Bufnița, Caprimulgul, Chirighița cu obraz alb, Barza albă, Sfrâncioc cu fruntea neagră, Șerparul, Eretele de stuf, Cristelul de câmp, Ciocănitoarea de stejar, Gheonoaia sau Ciocănitoarea sură, Acvila mică, Stârcul pitic, Ciocârlia de pădure, Sfrânciocul roșiatic, Viesparul).

De asemenea, în județul Sălaj există un număr de 15 arii naturale protejate de interes național, cu o suprafață de 484 ha, respectiv:

- *Rezervația Naturală Grădina Zmeilor* – cu o suprafață de 3 ha, situată în comuna Bălan;
- *Rezervația Naturală Poiana cu Narcise* – cu o suprafață de 1,5 ha, situată în comuna Hida;
- *Rezervația Naturală Balta Cehei* – cu o suprafață de 18,2 ha, situată în orașul Șimleu Silvaniei;
- *Rezervația Peisagistică Stanii Clițului* – cu o suprafață de 16 ha, situată în comuna Băbeni;
- *Rezervația Peisagistică Tusa-Barcău* – cu o suprafață de 13,4 ha, situată în comuna Sâg;
- *Rezervația Naturală Mlaștina de la Iaz* – cu o suprafață de 10 ha, situată în comuna Plopiș;
- *Rezervația Naturală Pădurea La Castani* – cu o suprafață de 7,8 ha, situată în comuna Ileanda;

- *Rezervația Naturală Stejărișul Panic* – cu o suprafață de 2 ha, situată în comuna Hereclean;
- *Rezervația Naturală Stejărișul de la Baltă Panic* – cu o suprafață de 1,7 ha, situată în comuna Hereclean;
- *Rezervația Naturală Lunca cu Lalea Pestriță Valea Sălajului* – cu o suprafață de 10 ha, situată în orașul Cehu Silvaniei;
- *Rezervația Naturală Pădurea Lapiș* - cu o suprafață de 430 ha, situată în comuna Nușfalău.

IV.4.3.2. Monumente ale naturii

- *Monumentul Naturii Pietrele Moșu și Baba* – cu o suprafață de 0,2 ha, situat în comuna Năpradea;
- *Monumentul Naturii Calcarele de Rona* – cu o suprafață de 0,5 ha, situat în orașul Jibou;
- *Monumentul Naturii Gresiile de pe Stânca Dracului* – cu o suprafață de 1 ha, situat în comuna Hida;
- *Monumentul Naturii Peștera Măgurici* – cu o suprafață de 1 ha, situat în comuna Ileanda.

IV.4.4. Turismul de iarnă

În județul Sălaj nu există infrastructură amenajată pentru practicarea sporturilor de iarnă, inclusiv din cauza lipsei unor masive muntoase cu potențial ridicat în acest sens, ceea ce reprezintă un dezavantaj semnificativ pentru dezvoltarea turismului județean, prin raportare la restul regiunii Nord-Vest. Cu toate acestea, în județ există mai multe zone cu pârtii neorganizate pe versanții sudici și estici ai Munților Plopișului și Meseșului, dar și pe Valea Someșului. În perspectivă, aceste zone ar putea fi amenajate în scopul practicării unor sporturi de iarnă de dificultate redusă.

IV.4.5. Turismul cultural

În sfera turismului cultural, cele mai importante atracții din județ sunt:

1) **Complexul Arheologic (Castrul Roman) Porolissum** – situat pe teritoriul comunelor Mirșid și Creaca, pe o suprafață de circa 500 ha, dintre care doar 10% au fost cercetate în profunzime, cuprinde ruinele fostei capitale a Provinciei Romane Dacia Porolissensis, fondate în anul 106 d. Ch. Cuprinde numeroase vestigii bine conservate din epoca preromană și romană, respectiv orașul roman, amfiteatrul, vama, drumul roman, basilica, vicus-ul militar, termele etc. Castrul Roman Porolissum (Moigrad), împreună cu Castrul Roman Buciumi, au beneficiat de lucrări de conservare, consolidare, reabilitare funcțională și volumetrică, de amenajare alei pietonale, iluminat ambiental, reabilitare drumuri de acces, poduri, parcări, lifturi și grupuri sanitare – în cadrul proiectului ”Circuitul Castrelor Romane din Județul

Sălaj", implementat de CJ Sălaj, în parteneriat cu UAT Comuna Buciumi și Mirșid, cu fonduri POR 2007-2013;

2) **Castrul Roman Buciumi** – un ansamblu de piatră construit în anul 114 d. Ch., a fost un puternic punct fortificat defensiv al Daciei Romane, asigurând apărarea zonei Porolissum;
3) **Castelul Beldy Jibou** – o construcție impunătoare de tip conac neorenascentist, de la începutul secolului al XX-lea, amplasat într-o frumoasă pădure de stejari;
4) **Drumul Antic Roman Castrul Optatiana (Sutor) - Bozolnic - Cubleșu -Șardu ("Drumul lui Traian")** – în lungime de 12-15 km, este încă utilizat de unii localnici;
5) **Cetatea Almașului** – construită în secolul al XIII-lea, a fost una dintre cele mai puternice și mai vechi cetăți medievale din Transilvania;
6) **Ansamblul Cetății "Bathory" Șimleu Silvaniei** – fondată în secolul al XVI-lea, a fost reședința familiei nobiliare Bathory, cea care a dat numeroși regi ai Ungariei, Poloniei și principi ai Transilvaniei. Aceasta cuprinde un vast domeniu nobiliar, în centrul căruia se află un castel rezidențial cu arhitectură renascentistă, din care se mai păstrează astăzi doar o parte;
7) **Castelul Bay Treznea** – a fost construit în secolul al XIX-lea și a aparținut familiei grofului Bay Ferenc;
8) **Castelul Csaky Almașu** – o construcție de tip conac, ridicată în secolul al XIX-lea de familia Csaky;
9) **Castelul Wesselényi-Bethlen Dragu** - datând din secolul al XVIII-lea, este o clădire în formă de "U", cu elemente de influență grecească, fiind fosta reședință nobiliară a contelui Bethlen Edmund;
10) **Conacul Zsombory Zimbor** – o construcție monumentală cu 14 camere și un parc de 2 ha, ridicată în secolul al XIX-lea de Zsombory Lajos
11) **Sinagoga din Șimleu Silvaniei (Muzeul Memorial al Holocaustului din Transilvania de Nord)** – construită de comunitatea evreiască în secolul al XIX-lea, a fost transformată în muzeu în anul 2005 și găzduiește diferite activități culturale, educative, reuniuni etc.;
12) **Bisericile de lemn din Baica, Racâș, Fildu de Sus, Sânmihaiu Almașului, Zimbor, Poarta Sălajului, Ciumărna, Letca etc.** - construite preponderent în secolul al XVII-lea și al XVIII-lea, păstrează picturi originale pe lemn, picturi murale, decoruri și obiecte vechi, bine conservate, fiind apreciate mai ales pentru arhitectura lor unică în Europa. O parte dintre bisericile de lemn din județ au beneficiat de investiții în cadrul proiectului "Circuitul bisericilor de lemn din Transilvania de Nord", implementat de către CJ Sălaj cu fonduri POR 2007-2013
13) **Ansamblul Monahal Strâmba –** cu o biserică de lemn veche de aproape 600 de ani, un parc dendrologic și zoologic, situat într-un cadru natural feeric;
14) **Biserica Reformată din Zimbor –** construită în secolul al XV-lea, cu un interior frumos ornamentat cu picturi și mobilier specific cultului protestant;
15) **Biserica Reformată din Sfăraș -** construită în secolul al XVIII-lea, cu mobilier frumos pictat, tavan casetat și decorat cu motive specifice renașterii târzii;

16) **Biserica Reformată Calvină din Crasna –** este o biserică fortificată de piatră, de mari dimensiuni, construită în anul 1380, în stil gotic, care păstrează casete cu motive florale și figurative deosebite;
17) **Biserica de Piatră din Petrindu** - construită în secolul al XVIII-lea, în stil romanic și gotic, este una dintre cele mai frumoase biserici medievale de piatră din județ;
18) **Monumentele de arhitectură din municipiul Zalău: Clădirea ”Transilvania” (1895, fost Teatru), Primăria (1889, fost Tribunal și Prefectură), Biserica Romano-Catolică (1878), Biserica Reformată (1907), Biserica Ortodoxă „Adormirea Maicii Domnului” (1934), Protopopiatul Ortodox (Sec al XIX-lea), Muzeul Județean de Istorie (1900, fost Casino), Colegiul Național ”Silvania” (1860, fost Colegiu Reformat), Școala ”Simion Bărnuțiu” (1895, fosta Școală de Fete), Grupul Statuar „Wesselenyi” etc.;**
19) **Complexul Cultural Șincai - Coposu –** situat în comuna Bobota, cuprinde un muzeu cu mai multe încăperi ce comemorează viața și activitatea celor două personalități autohtone;
20) **Muzeul Județean de Istorie și Artă Zalău –** cu peste 220.000 de bunuri de patrimoniu etalate în expoziții temporare și permanente, în cele două locații de care dispune;
21) **Grădina Botanică „Vasile Fati” Jibou –** înființată în 1968 în parcul fostului domeniu Wesselenyi, este una dintre cele mai mari și mai frumoase grădini botanice din România, cu un complex de sere, acvarii și o grădină japoneză;
22) **Muzeul de Artă Populară ”Ligia Bodea” Iaz –** este una dintre cele mai mari colecții etnografice private din România, deținută de o tânără localnică și etalată în case țărănești.

În ceea ce privește turismul religios (ecumenic), principalele atracții din județ sunt cele 68 de biserici, dintre care cele mai reprezentative au fost prezentate mai sus, dar și o serie de biserici de piatră, aparținând mai ales cultului reformat, care au statut de monument istoric.
Mănăstirile din județ (Bic, Strâmba, Voevodeni, Rus) atrag de asemenea un număr mare de pelerini, mai ales în perioada celebrării hramurilor.

IV.4.5.1. Evenimente culturale, festivaluri, tabere de creație, sărbători populare

Conform Centrului de Cultură și Artă al Județului Sălaj, agenda culturală anuală de la nivel județean cuprinde numeroase programe, proiecte, parteneriate și activități culturale, promovate și organizate atât de către instituție, cât și de alți actori de la nivel județean, inclusiv cu sprijinul financiar al Centrului. Nu toate aceste evenimente au însă caracter permanent. Totuși, se remarcă o serie de manifestări cu tradiție, dintre care putem enumera:

- ✓ Ziua Culturii Naţionale;
- ✓ Ziua Unirii Principatelor Române;
- ✓ „Farsang”, obicei tradiţional maghiar;
- ✓ Târg de mărţişoare tradiţionale;

- ✓ Ziua maghiarilor de pretutindeni;
- ✓ Zilele revistei „Caiete Silvane”;
- ✓ Festivalul „Primăvara Poeziei”;
- ✓ Concurs Naţional de Muzică Populară pentru Tinere Talente „Tradiţii”;
- ✓ Măsurişul de la Pria, Serbare pastorală;
- ✓ Târgul Colecționarilor;
- ✓ Concursul național de interpretare „Viva la musica”;
- ✓ Festivalul coral „Ecouri transilvane”;
- ✓ Festival – concurs judeţean de interpretare de cântece populare româneşti şi maghiare pentru preşcolari şi şcolari;
- ✓ Festivalul-Concurs „Mândru Cântec Sălăjean”pentru soliști vocali şi instrumentişti;
- ✓ Festivalul Minorităţilor din Sălaj;
- ✓ Festivalul concurs de interpretare a cântecului popular maghiar „Sunt fecior de sălăjean”;.
- ✓ Festivalul Naţional al Cântecului şi Dansului Codrenesc;
- ✓ Tabăra de pictură pe sticlă „Icoana din sufletul meu”. Tabără pentru învăţarea dansurilor populare maghiare şi a meşteşugurilor populare din Sălaj, teatru popular;
- ✓ Festivalul judeţean pentru formaţii/ ansambluri de dansuri populare „Dor de cântec şi de joc”;
- ✓ „La Fântâna Dorului” – festival internaţional de folclor pentru românii de pretutindeni;
- ✓ Festivalul internaţional de folclor şi meşteşuguri artistice tradiţionale „Someş, cântecele tale”;
- ✓ Festivalul folcloric internaţional „Ecouri Meseşene”;
- ✓ Zilele culturale „Tovishat”;
- ✓ Zilele maghiarilor din Sălaj;
- ✓ Muza Fest – Festivalul artelor;
- ✓ Zilele Europene ale Patrimoniului;
- ✓ Sărbătoarea strugurilor;
- ✓ Concursul Naţional de Teatru „Padif”;
- ✓ Concurs judeţean „Seara poveştilor populare”;
- ✓ Festivalul-concurs judeţean de teatru pentru elevi;
- ✓ Program judeţean de promovare a tradiţiilor de iarnă în judeţul Sălaj, Cehu Silvaniei, Jibou, Şimleu Silvaniei, Plopiş, Zalău, diferite biserici din judeţ. Parteneriate cu CJS, primării, şcoli, Episcopia Sălajului şi parohii ortodoxe, protopopiatele greco - catolice Zalău și Șimleu Silvaniei, alte culte, festivaluri/spectacole de colinde și muzică sacră;
- ✓ Activităţi culturale organizate cu ocazia zilei Sf. Nicolae;
- ✓ Zilele Cetății și Festivalul Roman Porolissum Zalău (organizate de Primăria Municipiului Zalău);
- ✓ „Porolissum Fest”;
- ✓ Ziua Sportului;
- ✓ Sălaj Velo Tour;
- ✓ Maratonul de mountainbike;

- ✓ Festivalul de Film ”Cinelatino”.

IV.4.5.2. Castele, conace, palate și case memoriale

În județul Sălaj există mai multe construcții monumentale și case memoriale care pot constitui atracții turistice majore:

- Cetatea ”Bathory” Șimleu Silvaniei (zidurile de incintă, bastioanele, poarta – secolul al XVI-lea);
- Ansamblul Castelului ”Wesselneyi” Jibou și Parcul care găzduiește astăzi Grădina Botanică (secolul al XVIII-lea, al XIX-lea);
- Conacul ”Zsombory” Zimbor (secolul al XIX-lea);
- Conacul ”Hatfaludy” și Parcul din Hida (secolul al XIX-lea);
- Castelul „Csaki” și Parcul din Almașu (secolul al XIX-lea);
- Castelul Wesselényi-Bethlen Dragu (secolul al XVIII-lea);
- Casa Memorială ”Ady Endre” Zalău (secolul al XIX-lea);
- Centrul Cultural ”Șincai-Coposu” Bobota (secolul al XX-lea);
- Casa Memorială ”Iuliu Maniu” Bădăcin (secolul al XX-lea).

IV.4.5.3. Muzeele și colecțiile muzeale

La nivelul județului Sălaj, există următoarele muzee și colecții muzeale:

- **Muzeul Județean de Istorie și Artă Zalău (inclusiv Galeriile de Artă „Ioan Sima”** – cu 2 locații, dintre care una funcționează într-o clădire de patrimoniu realizată în secolul al XIX-lea, în stilul „Art nouveau”, este cea mai importantă instituție muzeală din județ;
- **Muzeul Memorial al Holocaustului din Trasilvania de Nord** – găzduit de Sinagoga din Șimleu Silvaniei;
- **Centrul Cultural „Șincai-Coposu”** din Bobota – care evocă viața și activitatea celor două personalități autohtone – Gheorghe Șincai și Corneliu Coposu;
- **Centrul Cultural ”Simion Bărnuțiu” Bocșa – înființat în anul 1985, dispune de trei săli de expunere a unor obiecte ce evocă personalitatea lui Simion Bărnuțiu, dar și de un bust al omului politic născut în localitate;**
- **Casa Memorială ”Iuliu Maniu”** din Bădăcin**,** care funcționează într-o clădire de patrimoniu;
- **Casa Memorială ”Ady Endre” din Zalău;**

De asemenea, în mai multe localități din județ există mici colțuri sau puncte muzeale (de ex Buciumi, Marca, Meseșenii de Sus etc.), mai ales cu profil etnografic, iar în satul Iaz un muzeu privat.

IV.4.6. Turismul urban

Cele patru centre urbane ale județului atrag cel mai mare număr de turiști care vizitează județul Sălaj. Principalele atracții de la nivelul acestora sunt:

1) Municipiul Zalău:
   - Muzeul Județean de Istorie și Artă;
   - Biblioteca Județeană ”I.S. Bădescu” Sălaj;
   - Galeriile de Artă ”Ioan Sima”;

- Clădirea ”Transilvania”;
- Primăria;
- Cazarma (Centrul Județean de Cultură și Artă);
- Colegiul Național „Silvania”;
- Școala ”Simion Bărnuțiu”;
- Casa Memorială ”Ady Endre”;
- Grupul Statuar „Wesselnyi”;
- Biserica Romano-Catolică;
- Biserica Reformată;
- Biserica Ortodoxă „Adormirea Maicii Domnului”;
- Catedrala Episcopală ”Sf. Vineri”.

2) Orașul Șimleu Silvaniei:
   - Cetatea „Bathory”;
   - Biserica „Romano-Catolică”;
   - Sinagoga – Muzeul Holocaustului din Transilvania de Nord;
   - Situl Arheologic ”Dacidava”;
   - Mănăstirea Bic;
   - Casa Memorială „Iuliu Maniu”;
   - Biserica Ortodoxă „Sf. Apostoli” Cehei;
   - Biserica Reformată;,
   - Ștrandul Termal ”Broscăria”;
   - Biblioteca Orășenească.
3) Orașul Jibou:
   - Grădina Botanică „Vasile Fati”;
   - Castelul „Wesselenyi”;
   - Castelul ”Beldi”;
   - Biserica Reformată;
   - Biserica Romano-Catolică;
   - Biserica Ortodoxă ”Adormirea Maicii Domnului”;
   - Fostul Cazinou;
   - Gara Veche;
   - Primăria;
   - Biblioteca Orășenească.
4) Orașul Cehu Silvaniei:
   - Biserica Reformată;
   - Parcul Central;
   - Fântâna de Piatră;
   - Rezervația Naturală ”Lunca cu Lalea Pestriță”;
   - Bisericile de lemn din Cehu, Nadiș, Ulciug și Horoatu Crasnei;
   - Biblioteca Orășenească.

IV.4.7. Turismul rural și agroturismul

Turismul rural de la nivelul județului Sălaj rămâne una dintre formele de turism care nu și-au atins potențialul de dezvoltare, în pofida unei dinamici pozitive mai ales în

ultimul deceniu. Din totalul turiștilor cazați în Sălaj în anul 2014, doar 7.500 (23%) au ales unitățile de cazare din mediul rural, cei mai mulți orientându-se către Boghiș și Ileanda, unde există facilități de agrement și tratament. Pe de altă parte, pensiunile agroturistice din județ au atras, conform datelor INS, 4.600 de turiști, de 7,2 ori mai mulți decât în 2007, dar de 3 până la 6 ori mai puțini decât în Maramureș, Cluj sau Bihor, în pofida potențialului deosebit, fie el construit (de ex. bisericile de lemn sau de piatră, gospodării țărănești tradiționale, castele, conace, biblioteci comunale și micile muzee tradiționale care funcționează în acestea, în comunele Chieșd, Someș-Odorhei, Năpradea, Românași, Sărmășag etc.), imaterial (obiceiuri, tradiții locale, ospitalitatea localnicilor), dar și natural. Dintre resursele turistice naturale cu potențial turistic deosebit, putem menționa: Rezervația Naturală Grădina Zmeilor, Poiana Narciselor, Rezervația Peisagistică Tusa-Barcău, Pădurea Lapiș, Piatra Dracului, Plopul lui Kiss Karoly etc.

În anul 2014, în județul Sălaj funcționau 20 de pensiuni agroturistice, față de doar 3 în anul 2007, ceea ce denotă faptul că antreprenorii au înțeles potențialul deosebit al turismului rural și ecologic din județ. Aceste unități de cazare sunt însă concentrate în doar 11 comune din județ, cele mai multe fiind inaugurate în Boghiș (4), Românași și Meseșenii de Jos (3). Prin urmare, majoritatea localităților rurale, dintre care unele cu potențial turistic ridicat (de ex. Buciumi, Plopiș, Ileanda etc.) nu dispun de unități de primire a turiștilor.

IV.4.7.1. Servicii hoteliere și turistice

La începutul anului 2015, în județul Sălaj existau, conform datelor INS, 103 unități de cazare, de 6,4 ori mai multe față de anul 2007, ca urmare a investițiilor realizate de antreprenori privați, mai ales în unități mici de primire a turiștilor, de tip pensiuni și bungalouri. Acestea cumulau 1.710 locuri de cazare, mai mult decât dublu față de anul 2007, ce pot acomoda 530.974 de turiști de-a lungul unui an calendaristic, mai ales în hoteluri și pensiuni turistice. Prin raportare la structura spațiilor de cazare de la nivel național și regional, județul este deficitar la numărul de cabane turistice, sate de vacanță, camping-uri, tabere de elevi. De asemenea, în județ există puțini proprietari de locuințe care să ofere turiștilor camere de închiriat în propriile gospodării, așa cum se întâmplă în alte zone din țară (de ex. Maramureș sau Delta Dunării).

IV.4.7.2. Structuri de primire turistică cu funcțiuni de alimentație publică

Conform datelor ANT, în județul Sălaj sunt clasificate 50 de unități de alimentație publică, cu un număr de 6.700 de locuri, dintre care 2.500 în Zalău, 1.000 în Boghiș, 1.000 în Ip, 600 în Românași, 500 în Șimleu Silvaniei, 300 în Jibou, iar restul în Cehu Silvaniei, Bocșa, Crișeni, Cristolț, Mirșid, Sărmășag. Cele mai multe dintre acestea au bucătărie românească sau internațională, însă numărul celor specializate (pescărești, vânătorești, dietetice, bio etc.) este încă redus. De asemenea, acestea

procură în puține cazuri ingrediente de la nivel local și arareori promovează produsele tradiționale locale, precum țuica de Zalău, vinul spumant de la Șimleu Silvaniei. De asemenea, în multe localități rurale din județ, mai ales în cele din Depresiunea Silvaniei, există beciuri care s-ar putea amenaja ca pivnițe sau crame de degustare.

IV.4.7.3. Structuri de primire turistică cu funcțiuni de tratament balnear

Una dintre principalele resurse naturale și turistice de la nivelul județului Sălaj sunt apele minerale, termale și cu proprietăți curative, care au condus la dezvoltarea turismului balnear, care însă nu atrage încă un număr mare de turiști din alte regiuni ale țării, precum stațiunile din Bihor.

La nivelul județului Sălaj, există două stațiuni permanente ce utilizează resursele de ape cu rol terapeutic, care dispun și de infrastructură turistică și de agrement (Băile Boghiș și Băile Bizușa), la care se adaugă unele microstațiuni cu caracter sezonier, utilizate mai ales de localnici, care nu sunt încă corespunzător amenajate.

- **Băile Boghiș** - situate la mică distanță de orașul Șimleu Silvaniei, reprezintă principala destinație pentru turismul balnear și de tratament din județ, având o tradiție de peste 40 de ani. Apa din forajele de la Boghiş conţine sulf, bicarbonaţi şi sodium și iese de la adâncimea de 400 m, la temperatura de 42 C. Are efecte benefice în cazul afecţiunilor neurologice, hiperacidităţii gastrice şi al tulburărilor metabolice. De asemenea, facilitează funcţionarea rinichilor, reduce crampele musculare şi este indicat în tratamentul diferenţiat al unor afecţiuni reumatice şi ginecologice. Stațiunea a fost recent modernizată de către investitorul privat care o administrează și dispune de un bazin cu o zonă acoperită, cu hidromasaj și 4 fântâni arteziene, o zonă de tratament, prevăzută cu locuri de șezut și protejate de soare, o zonă pentru tineret și copii, prevăzută cu tobogane, spații de cazare și de alimentație publică etc.;
- **Băile Bizușa** – situate pe Valea Someșului, sunt bogate în ape slab mineralizate, cu conținut ridicat de hidrogen sulfurat și dioxid de carbon, eficiente în tratamentul afecțiunilor hepato-biliare, de nutriție, urologice, ale aparatului locomotor, reumatice, post-traumatice, neurologice. În prezent, în stațiune funcționează doar un hotel și o bază de tratament, administrate de Ministerul Muncii, în timp ce proprietățile private (vechile băi, un restaurant, o vilă, căsuțe, un bloc) sunt nefuncționale și degradate;
- **Băile Jibou** – microstațiune balneară, cu ape sulfuroase, sulfate și clorurate utilizate în tratarea afecțiunilor hepato-biliare, gastro-intestinale și reumatismale. Înființate în anii 60, acestea au fost reamenajate și modernizate de un investitor privat, care a ridicat o pensiune cu restaurant, a amenajat căsuțe și loc de camping, grătar și terenuri de sport și a reabilitat pavilioanele de tratament;

- **Băile Zalnoc** (Bobota) – cu izvoare bogate în fier și sulf, într-un cadru natural pitoresc, fiind cândva renumită pentru tratarea bolilor reumatismale și ale aparatului digestiv. Actualmente, băile sunt abandonate, infrastructura turistică fiind degradată;
- **Băile Crișeni –** dispun de izvoare balneoterapeutice, cu o temperatură a apei de 25 grade, ce alimentează un ștrand, care însă nu mai funcționează în prezent, dar unde primăria intenționează amenajarea unei baze de agrement și forarea unui nou puț pentru alimentarea cu apă;
- **Băile Șimleu Silvaniei (Broscărie) –** situate într-un parc din afara orașului, sunt alimentate cu apă termală, clorosodică, bromoiodurată, cu proprietăți terapeutice în afecțiuni reumatice, post-traumatice, neurologice, dermatologice etc. Ștrandul este în proprietate privată și dispune de spații de cazare și campare, baltă de pescuit, restaurant și alte facilități de agrement. Ștrandul este vizat de o investiție pentru transformarea sa în aqua-park;
- **Băile Meseșenii de Sus –** cu izvoare de ape balneoterapeutice bogate în ape sulfuroase și bicarbonatate, care nu sunt exploatate în scop turistic.

În județ există mai multe locații care, prin investiții în infrastructura de acces, turistică și de agrement, ar putea deveni stațiuni turistice de interes local sau chiar regional, precum: Bălan (Grădina Zmeilor), Boghiș (Băile Boghiș), Bobota (Zalnoc), Crișeni (Băile Crișeni), Ileanda (Băile Bizușa), Jibou (Băile Jibou), Meseșenii de Jos (Băile Meseșenii de Sus), Mirșid (Castrul Roman de la Porolissum), Plopiș (Băile Iaz), Sâg (Izvorul Barcăului) și Șimleu Silvaniei (Broscărie). Până în prezent, nicio localitate din județ nu a obținut atestarea ca stațiune turistică.

IV.5. Întreprinderi mici și mijlocii (IMM)

În perioada 2007-2014, numărul de IMM din județul Sălaj a scăzut cu peste 10%, până la 4.868, acesta fiind unul dintre efectele crizei economice globale, care a condus la radierea, dizolvarea, suspendarea sau insolvența multor afaceri mici de la nivel local. Pe de altă parte, numărul de întreprinderi mari din județ a scăzut, la rândul său, de la 17 la 11, în acest interval.

Pe clase de mărime, s-a constat o scădere cu 12% a numărului de microîntreprinderi, respectiv cu 6% a numărului de întreprinderi mijlocii, concomitent cu o creștere a numărului de întreprinderi mici cu 3%. Această evoluție este în linie cu cea de la nivel național și regional. Totuși, după minimul înregistrat în 2011, se constată o creștere a numărului de firme active în intervalul 2012-2014, odată cu reluarea procesului de creștere economică.

Din perspectiva numărului de IMM active la 1.000 de locuitori, cu o valoare de 22, județul Sălaj se plasează sub media regională și națională.

Tabel 12 - Dinamica sectorului IMM, la nivel național, regional și județean, în perioada 2007-2014

Anul	IMM/1000 locuitori – România	IMM/1000 de locuitori – Regiunea Nord-Vest	IMM/1000 de locuitori – Județul Sălaj
2007	26,3	28,6	22,3
2008	28,1	30,9	24,3
2009	27,5	29,8	23,8
2010	25,0	26,7	21,3
2011	23,0	24,6	19,7
2012	24,1	26,0	20,3
2013	24,7	26,9	20,8
2014	25,8	28,5	21,7

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

Un procent de 87% din totalul întreprinderilor din județ sunt microîntreprinderi, ceea ce subliniază importanța vitală a micilor antreprenori locali în dezvoltarea sa economică. Cu toate acestea, ponderea sectorului IMM în PIB județean a fost de sub 50%, companiile mari, cu capital străin, generând cea mai mare parte a afacerilor din județ. Singurul domeniu în care sectorul IMM are o pondere redusă este cel al industriei prelucrătoare, dominat de câteva companii mari cu capital străin (TENARIS, MICHELIN, KMG etc.).

În 2014, cele mai multe IMM din județ activau în domeniul comerțului (1.647), urmate de industria prelucrătoare (601), transporturi și depozitare (605), construcții (569) și activități profesionale, științifice și tehnice (413). Sectorul IMM din domeniul serviciilor este unul mai ușor adaptabil la ciclurile economice și foarte mobil, context în care cele mai multe firme comerciale, de transporturi sau turistice sunt microîntreprinderi. Numărul mare de IMM implicate în activități de producție creează premisele pentru reducerea dependenței producției industriale și a exporturilor de marile concerne internaționale, cu condiția îmbunătățirii accesului acestor întreprinderi la capital.

Tabel 13 - Numărul de unități locale active, pe clase de mărime și pe sectoare de activitate, în anul 2014

Activități	Total	Din care pe clase de mărime, după numărul de salariați			
		0-9	10-49	50-249	250 de salariați și peste
Agricultură, silvicultură și pescuit	196	186	8	2	0

Industrie extractivă	24	19	4	1	0
Industrie prelucrătoare	611	384	174	43	10
Energie electrică și termică, gaze	8	5	1	2	0
Apă-canalizare, deșeuri	41	31	6	4	0
Construcții	569	494	67	8	0
Comerț	1.647	1.491	146	10	0
Transporturi și depozitare	606	560	39	6	1
Hoteluri și restaurante	230	197	31	2	0
Informații și comunicații	90	81	8	1	0
Intermedieri financiare și asigurări	59	59	0	0	0
Tranzacții imobiliare	66	64	2	0	0
Activități profesionale, științifice și tehnice	413	400	13	0	0
Activități de servicii administrative și suport	142	107	29	6	0
Învățământ	31	30	1	0	0
Sănătate și asistență socială	50	45	4	1	0
Activități de spectacole, culturale și recreere	43	39	4	0	0
Alte servicii	53	51	0	2	0

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

IV.5.1. Servicii suport pentru IMM-uri

Sectorul serviciilor suport pentru IMM-uri de la nivel județean este slab dezvoltat, acesta rezumându-se la două parcuri industriale și la serviciile furnizate de către firmele de consultanță și unele structuri asociative.

Parcul Industrial Jibou – este singurul parc industrial aflat în proprietate publică din județul Sălaj și a fost înființat în anul 2005, odată cu finalizarea unui proiect finanțat din fonduri PHARE, în valoare de circa 1,7 mil. Euro. Acesta are o suprafață de circa 20 ha, care este concesionată/vândută doar parțial în prezent. Printre investitorii din parc se numără GROVINVEST (mobilă, 5 ha), VERBELCO (mobilă, 3,6 ha), ARC GRUP (componente auto, 1 ha), ROCA REAL ESTATE (mobilă, 2,7 ha) și FRAVEN (confecții metalice, 2,8 ha). Aceste companii au creat până în prezent circa 250 de locuri de muncă, în industrii nepoluante, beneficiind în acest sens de facilități fiscale din partea autorităților locale.

Eurobusiness Park Transilvania (Parcul Științific) Nușfalău – este o investiție privată româno-germană și constă dintr-un parc industrial cu o suprafață de 55 ha. Această platformă industrială privată nu a primit titlul de parc industrial, însă găzduiește totuși o unitate de producție a liderului mondial în domeniul aparaturii analitice de laborator – HANNA INSTRUMENTS – care a generat 400 de locuri de muncă.

Primăria Zalău intenționează, la rândul său, să cumpere teren pentru a amenaja un parc industrial în apropierea șoselei de centură, cu o suprafață de circa 150 ha, având în vedere potențialul ridicat de atragere a investitorilor, mai ales odată cu finalizarea Autostrăzii Transilvania.

Dintre structurile asociative și non-guvernamentale care oferă servicii pentru IMM-urile locale putem menționa Camera de Comerț și Industrie Sălaj, Centrul de Afaceri Transilvania, Clubul Oamenilor de Afaceri Sălaj, FDSE, Asociația PRO-SĂLAJ etc. Dintre acestea, se remarcă Camera de Comerț și Industrie Sălaj, cea mai mare structură asociativă a mediului de afaceri local, care oferă o gamă complexă de servicii pentru IMM-uri: arbitraj comercial, arhivă electronică de garanții reale mobiliare, asistență și consultanță de afaceri, certificate de origine, coduri de bare, prezentări de firme, topul firmelor, informații de afaceri, formare profesională continuă etc.

Cu toate acestea, numărul antreprenorilor și al întreprinderilor care beneficiază de servicii suport la nivelul județului Sălaj este foarte redus, din multiple cauze: slaba informare și conștientizare a întreprinzătorilor cu privire la importanța serviciilor de consultanță și la oportunitățile de dezvoltare ale afacerii, capitalizarea redusă, oferta deficitară de anumite servicii de afaceri (de ex. informare și transfer tehnologic, proprietate intelectuală etc.), încrederea redusă în consultanți s.a.m.d.

IV.5.2. Investițiile străine

La nivelul anului 2014, în județul Sălaj existau, conform datelor ONRC, peste 900 de firme cu capital străin, cu un capital total de 120 mil. Euro. În context național, județul ocupă doar locul 21 din perspectiva numărului de firme și locul 36 din perspectiva capitalului străin subscris. Față de anul 2007, se constată totuși o creștere de 50% a numărului de agenți economici, respectiv de 3,5 ori a capitalului subcris.

Cei mai importanți investitori din județ sunt cei care dețin companiile TENARIS SILCOTUB, MICHELIN ROMANIA, TAKATA JIBOU, HANNA INSTRUMENTS, BELLINEA, GROVINVEST, FRAVEN, ROMBEL, SILVANIA WORSTED SPINNING, VALENT EST IND., VIGANO, GIACOMO EXIM, SESSIO.EU, ROMITEX, SCIAGECOLEMN, CMF ZALAU, CARBONMADE, COMPANY PRINT, REGINA, SABI IMPEX, GOLDMY77 etc. – toate companii din sectorul industiei prelucrătoare. Acestea generează circa 2/3 din producția industrială a județului și 80% din volumul exporturilor. De asemenea, un număr redus de investitori străini se mai regăsește în agricultură, comerț (marile lanțuri comerciale) și construcții. Principalii investitori provin din Franța, Italia, Elveția, Japonia, Belgia, Ungaria, Gibraltar, SUA și Portugalia.

Volumul investițiilor străine va continua să crească pe viitor, date fiind planurile de extindere ale companiilor deja existente, precum și cele ale autorităților de a investi în infrastructura de transport și în parcurile industriale.

IV.5.3. Cercetare-Dezvoltare

Activitatea de cercetare-dezvoltare-inovare de la nivelul județului Sălaj este una slab dezvoltată în comparație cu alte județe din regiune, precum Cluj și Bihor, inclusiv din cauza lipsei unor unități de învățământ superior cu tradiție. Astfel, numărul de salariați din domeniu este de doar 29, dintre care doar 23 sunt cercetători. Ponderea lor la 10.000 de persoane ocupate este de doar 2,9, mult sub media regională (29,4) și națională (51). În ceea ce privește cheltuielile totale cu activitatea de CDI, acestea s-au ridicat în anul 2014 la 7,7 mil. lei, ceea ce reprezintă doar 0,1% din PIB anual, de asemenea sub media națională și regională (0,4%).

Dintre unitățile de cercetare de la nivel județean putem menționa:

1) **Centrul de Cercetări Biologice „Vasile Fati" Jibou (Grădina Botanică)** – realizează activități de cercetare de elită în domeniul reproducerii în vitro a plantelor, a fotosintezei, a biologiei celulare, care ar putea fi utilizate inclusiv în tratamentul cancerului. Centrul a atras în ultimii ani fonduri externe și de la bugetul de stat pentru activități de cercetare, care se intenționează a fi continuate și chiar extinse la orizontul anului 2020;
2) **Centrul de Cercetări și Asistență Medicală Șimleu Silvaniei** – din cadrul Spitalului Orășenesc "Dr. Ioan Pușcaș", care dispune de un laborator de

cercetări fundamentale în domeniul bolilor interne și gastoentorologiei, aici fiind dezvoltate substanțe care au ajutat la vindecarea ulcerului. Activitatea centrului a fost strâns legată de cea a fondatorului său, Prof. Univ. Dr. Ioan Pușcaș (1932-2015).

De asemenea, unele dintre companiile private din județ dispun de propriile departamente de cercetare sau importă tehnologie de la companiile-mamă din străinătate.

IV.5.4. Societatea informațională

Conform datelor de la RGPL 2011, doar 77.000 de sălăjeni cu vârsta de peste 6 ani (37% din totalul populației din acest segment de vârstă) foloseau internetul, procent similar cu cel înregistrat la nivel național, dar inferior mediei UE, de 68%. Dintre aceștia, 60% locuiau în mediul urban și 40% în rural. Pe grupe de vârstă, 28% dintre utilizatori aveau între 6 și 19 ani, 42% între 20 și 39 de ani, 26% între 40 și 59 de ani, iar 4% aveau peste 60 de ani. Pe de altă parte, 24% dintre utilizatori aveau studii superioare, 44% studii liceale și postliceale, iar 32% studii gimnaziale și primare, aceștia din urmă fiind mai ales tinerii care sunt înrolați în sistemul de învățământ obligatoriu. Prin urmare, sunt necesare programele de alfabetizare IT a populației care nu știe să utilizeze computerul și/sau internetul, mai ales în mediul rural, infrastructura necesară fiind deja existentă la nivelul bibliotecilor publice modernizate prin Programul BIBLIONET.

În ceea ce privește informatizarea învățământului sălăjean, în unitățile educaționale din județ exista în anul 2014 un număr de 3.700 de calculatoare, în creștere cu 68% față de anul 2007, în principal pe fondul programelor guvernamentale de dotare a laboratoarelor de informatică. Raportat la populația școlară, numărul de elevi/computer era de 10,5, identic cu media națională, dar peste cea regională (7,8).

Informatizarea la nivelul administrației publice locale a înregistrat în perioada 2007-2013 progrese remarcabile, atât din perspectiva dotării cu echipamente IT, software, cât și a gamei de servicii on-line oferite cetățenilor. Totuși, pe platforma Ghiseul.ro, sunt înregistrate doar 3 UAT-uri din județ care oferă posibilitatea de plată online a taxelor și impozitelor locale, respectiv Zalău, Șimleu Silvaniei și Hereclean. De asemenea, nu toate primăriile din județ, mai ales cele din mediul rural, au site-uri Web funcționale și actualizate periodic. Totuși, numărul celor care utilizează această modalitate de plată rămâne foarte redus (sub 1% din totalul contribuabililor).

În perioada de programare anterioară, CJ Sălaj a atras o finanțare nerambursabilă din POS CCE 2007-2013 pentru implementarea unui sistem informatic pentru registrul agricol electronic și alte servicii publice destinate cetățenilor. Acesta a vizat inclusiv UAT-urile Cehu Silvaniei, Jibou, Agrij, Bănişor, Boghiş, Camăr, Carastelec,

Crasna, Creaca, Halmăşd, Marca, Meseşenii de Jos, Nuşfalău, Pericei, Surduc. Cele 15 UAT partenere au beneficiat, pe lângă cele 4 servicii publice electronice concepute și de dotare cu echipamente IT și de software.

IV.6. Principalele concluzii ale capitolului:

- **Județul Sălaj are o structură ocupațională a forței de muncă defavorabilă, prin prisma ponderii scăzute a populației ocupate în sectorul serviciilor cu valoare adăugată ridicată și nivel de salarizare corespunzător;**
- **Sectorul care a înregistrat cele mai bune performanțe în ultima decadă, în pofida perioadei de criză, a fost industria prelucrătoare, mai ales ramurile industriei metalurgice și de prelucrare a cauciucului și maselor plastice, în care s-au realizat investiții semnificative, ce au condus la creșterea cifrei de afaceri, a exporturilor, a productivității muncii și a salariilor;**
- **Pe lângă metalurgie și prelucrarea cauciucului, există aglomerări industriale cu tradiție și în industria de prelucrare a lemnului și mobilei, respectiv în industria textilă, însă acestea au o valoare adăugată mai ridicată;**
- **Exceptând industria, în celelalte sectoare importante ale economiei județene (comerț, transporturi, construcții și imobiliare), pe durata crizei globale, s-a redus volumul investițiilor, ceea ce s-a resimțit în performanțele reduse ale acestora;**
- **Volumul activității de comerț exterior s-a dublat față de anul 2007, impulsionată de creșterea producției unităților de producție ale firmelor cu capital străin din județ, balanța comercială devenind pozitivă începând cu anul 2009, concomitent cu o reorientare a exporturilor către produse cu valoare adăugată mai ridicată și cu diversificarea partenerilor comerciali externi;**
- **Producția industrială și exporturile județului sunt dependente de un număr foarte mic de firme cu capital străin și sunt foarte vulnerabile la ciclurile economiei globale;**
- **Deși asigură ocuparea a peste 30% din forța agricolă, valoarea producției agricole a județului a crescut lent față de anul 2007 și reprezintă doar puțin peste 10% din cea a regiunii, potențialul județului fiind subutilizat mai ales în ceea ce privește zootehnia și agricultura bio/ecologică, în condițiile în care suprafețele pe care se aplică îngrășăminte și pesticide sunt încă reduse;**
- **Producțiile medii la hectar au crescut față de anul 2007 la principalele culturi, însă rămân vulnerabile la condițiile meteo, în lipsa sistemelor de irigații;**
- **Suprafețele ocupate cu cereale și plante tehnice s-au redus considerabil în ultimii ani, până la dispariția completă a culturilor tradiționale de in și cânepă, concomitent cu creșterea suprafețelor ocupate cu legume și furaje, dar și cu extinderea terenurilor neutilizate și în repaus;**

- **Dezvoltarea sectorului zootehnic este limitată de lipsa firmelor de mari dimensiuni și de concentrarea în proporție de peste 90% a efectivelor în gospodăriile populației, dar și de slaba dezvoltare a sectorului de procesare;**
- **Capacitățile de stocare a produselor agroalimentare din județ sunt limitate, de la silozuri până la depozite frigorifice;**
- **În pofida investițiilor din fonduri private și europene și a creșterii semnificative a numărului de turiști și vizitatori, sectorul turistic continuă să genereze mai puțin de 1% din PIB județean, pe fondul slabei promovări a infrastructurii de cazare și agrement deficitare, a ponderii reduse a turiștilor străini, a duratei reduse de ședere și a indicelui în scădere de utilizare a capacității existente etc.;**
- **La nivelul județului Sălaj au fost înființate, cu fonduri europene, centre de informare și promovare turistică în mai multe localități urbane și rurale;**
- **Județul dispune de numeroase resurse turistice naturale (zone muntoase, păduri, fonduri cinegetice, ape de suprafață și lacuri, zone protejate, biodiversitate, ape minerale cu rol terapeutic), dar și antropice (diversitatea etnică și religioasă a populației, centrele urbane, zonele rurale tradiționale, monumentele istorice, instituțiile de cultură, tradițiile și obiceiurile specifice zonei, evenimentele culturale organizate în zonă etc.) – favorabile dezvoltării diferitelor forme de turism (montan, ecologic, de iarnă, cultural și religios, urban și de weekend, rural/agroturism etc.);**
- **În pofida creșterii numărului de unități de cazare din județ, oferta de cazare este deficitară mai ales la nivelul cabanelor, satelor de vacanță, taberelor de elevi, la care se adaugă numărul mic de restaurante cu specific (tradițional, pescăresc etc.);**
- **Resursele de apă minerală cu rol terapeutic de la Bizușa, Zalnoc, Crișeni, Șimleu Silvaniei, Meseșenii de Sus nu sunt corespunzător valorificate în scop turistic și de agrement;**
- **La nivelul județului nu există stațiuni turistice atestate, deși Băile Boghiș și Bizușa atrag tradițional un număr mare de turiști;**
- **Numărul de IMM din județ a scăzut pe durata crizei globale, care a afectat cu precădere microîntreprinderile, care sunt slab capitalizate, rata antreprenoriatului fiind inferioară mediei regionale și naționale. Cu toate acestea, sectorul IMM domină majoritatea sectoarelor economice, mai puțin industria prelucrătoare, care este concentrată în unități de mari dimensiuni, cu capital străin;**
- **Infrastructura și serviciile-suport pentru afaceri sunt slab dezvoltate la nivel județean, existând doar un parc industrial mic, construit la Jibou cu fonduri europene, precum și mai multe firme de consultanță și structuri asociative care sprijină întreprinzătorii locali;**
- **Zona municipiului Zalău necesită înființarea unui parc industrial de mari dimensiuni, care să găzduiască investitorii interesați să se dezvolte în viitor;**

- **Volumul investițiilor străine atrase de județ a crescut considerabil în ultimul deceniu, mai ales prin extinderea investitorilor deja stabiliți în județ, dar rămâne nesemnificativ în context regional și național;**
- **Sectorul de cercetare-dezvoltare-inovare este unul slab dezvoltat la nivel județean, însă colectivul de cercetători de la Centrul de Cercetări Biologice Jibou are un potențial deosebit de dezvoltare pe viitor, prin prisma activităților derulate în prezent;**
- **Numărul de utilizatori de computere și de Internet din județ a crescut exponențial după 2000, dar rămâne inferior mediei regionale și naționale mai ales în mediul rural și în rândul persoanelor vârstnice și cu un nivel redus de instruire;**
- **Instituțiile publice din județ au înregistrat progrese remarcabile în dotarea cu echipamente IT&C, dar oferta de servicii publice online este încă deficitară;**
- **CJ Sălaj a implementat un proiect cu fonduri europene pentru informatizarea registrului agricol și dezvoltarea de noi servicii publice online, în parteneriat cu 15 UAT-uri din județ.**

IV. Mediul

V.1. Resursele naturale neregenerabile

Județul Sălaj este unul bogat în resurse naturale, asemenea majorității județelor din Transilvania. Dintre resursele naturale importante ale județului putem menționa:

- terenurile agricole – care ocupă peste 60% din suprafața totală și asigură ocuparea a circa 1/3 din forța de muncă, mai ales în mediul rural, județul având o tradiție îndelungată în domeniul cultivării plantelor (cereale, plante tehnice, legume), pomiculturii și viticulturii, dar mai ales zootehniei;
- fondul forestier – care ocupă aproape 28% din suprafața administrativă, care stă la baza tradiției îndelungate în industria prelucrării lemnului și a producției de mobilier, care ocupă și astăzi o pondere importantă în exporturile județului;
- cărbunii (lignit): exploatările miniere de la Surduc, Ip-Zăuan, Sărmășag, Zaghid, Chieșd, Brusturi, Lupoaia, Teștioara, Bobota, unele dintre cele mai importante din Trasilvania, care alimentau centralele de la Oradea, Zalău și din alte zone ale țării, au fost închise de peste 10 ani, pe fondul scăderii cererii și a eficienței economice reduse, iar resursele existente nu mai sunt exploatate. Închiderea minelor din zonă a fost un șoc social pentru respectivele localități, confruntate cu un număr mare de șomeri, singura exploatare de suprafață încă funcțională este Bobota II;
- resurse piscicole: bogate, atât în cursurile de ape, cât și în lacurile naturale și artificiale, sunt exploatate industrial la Cehu Silvaniei, Sfăraș, Plopiș, Izvorul Barcăului, ultimele fiind păstrăvării;

- apele minerale terapeutice: se găsesc în numeroase localități din județ, unde există foraje încă din perioada comunistă, dar sunt exploatate mai intens la Boghiș, Șimleu Silvaniei, Jibou și Ileanda, unde există și facilități de agrement și tratament, în timp ce în localități precum Crișeni, Meseșenii de Sus și Zalnoc izvoarele nu sunt utilizate;
- hidrocarburi (petrol): Marca;
- rocile utile pentru construcții: bogate și diversificate (alabastru, anhidrit, calcar, argilă, diorit, gips, micasist, nisip, pietriș, tufuri industriale), care sunt doar parțial utilizate la Ortelec (gips), Prodănești (calcar), Recea (argilă), Cuciulat, Păușa, Someș-Guruslău, Plesca, Romita, Chendrea, Rus, Babiu, Benesat-Cheud, Chichișa, Gâlgău, Românași, Valea Turea, Glod-Rus (nisip-pietriș). Cele mai multe dintre acestea sunt utilizate de producătorii locali din domeniu, dar și de companiile de construcții din regiune.

V.2. Poluarea istorică

La nivelul județului Sălaj există, conform datelor APM, un număr de 23 situri potențial contaminate, mai puține decât în alte zone mai afectate de poluarea istorică a terenurilor, precum Maramureș, Bihor sau Cluj, dar mai multe decât în Satu Mare și Bistrița-Năsăud. Aceste situri au o suprafață totală de 99,5 ha și provin din activități de exploatare și depozitare a produselor petroliere, depozitare a deșeurilor menajere și industriale, activități extractive, transport.

Cele mai mari suprafețe de terenuri potențial poluate se regăsesc în municipiul Zalău (64,4 ha), Sărmășag (9 ha), Jibou (7,8 ha), Crișeni (7,6 ha), Marca (3,1 ha), Ip (2,9 ha) și Hida (1,1 ha). O situație specială se înregistrează în ceea ce privește fostele perimetre miniere din comunele Sărmășag, Ip și Hida, pentru care au fost pregătite programe de reconstrucție ecologică aflate în curs de implementare.

V.3. Calitatea atmosferei

Calitatea aerului

Rețeaua de supraveghere a calității aerului din județul Sălaj cuprinde 11 puncte de prelevare probe, amplasate în 7 localități. Calitatea aerului din județul Sălaj este monitorizată și continuu printr-o stație automată de tip industrial 1 amplasată la Zalău, din rețeaua RNMCA, care furnizează date raportate la Legea nr. 104/2011 și care este dotată cu un display la sediul APM, precum și cu un panou electronic de afișaj electronic, amplasat în centrul orașului, care prezintă indicele general zilnic de calitate a aerului. Poluanții monitorizați sunt: SO2, NOX, CO, O3, PM10, alături de parametrii meteo: temperatura, direcția și viteza vântului, radiația solară, presiunea și umiditatea atmosferică. De asemenea, APM Sălaj monitorizează calitatea aerului ambiental, prin măsurători manuale de 24 h, în conformitate cu STAS 12574/1987, în punctul fix amplasat la sediul instituției. Cele 195 de astfel de determinări

realizate în anul 2014 au indicat faptul că, pentru dioxidul de azot, dioxidul de sulf și amoniac, concentrațiile medii zilnice s-au încadrat sub cele maxime admise de STAS 12574/1987.

În județul Sălaj, nu s-au înregistrat depășiri ale valorilor limită sau ale pragurilor de informare/alertă prevăzute în Legea nr. 104/2011 pentru indicatorul monoxid de carbon (monitorizat continuu la stația automată), iar analizoarele pentru dioxid de sulf, oxizi de azot și ozon au fost defecte în cursul anului 2014, nefiind posibilă realizarea de măsurători continue în stația automată, ci doar determinări manuale de 24h.

S-au înregistrat depășiri pentru indicatorul PM10 (depășiri ale valorii limită zilnice în timpul lunilor de iarnă, datorită emisiilor rezultate de la centralele de încălzire ale locuințelor din zona de amplasare a stației de monitorizare), însă fără a fi atins numărul maxim de depășiri permis într-un an calendaristic (35 de depășiri). Depășiri ale valorilor limită la acest indicator s-au înregistrat atât la măsurătorile automate (6), captura de date fiind insuficientă pentru a calcula media anuală, cât și la cele gravimetrice (5), media anuală pentru acestea din urmă fiind sub valoarea limită.

Emisiile principalilor poluanți atmosferici

Pe teritoriul județului Sălaj, în anul 2014, emisiile de poluanți atmosferici au fost estimate cu ajutorul aplicației SIM, utilizându-se factorii de emisie din versiunea din 2009 a ghidului EMEP/EEA privind elaborarea inventarelor de emisii.

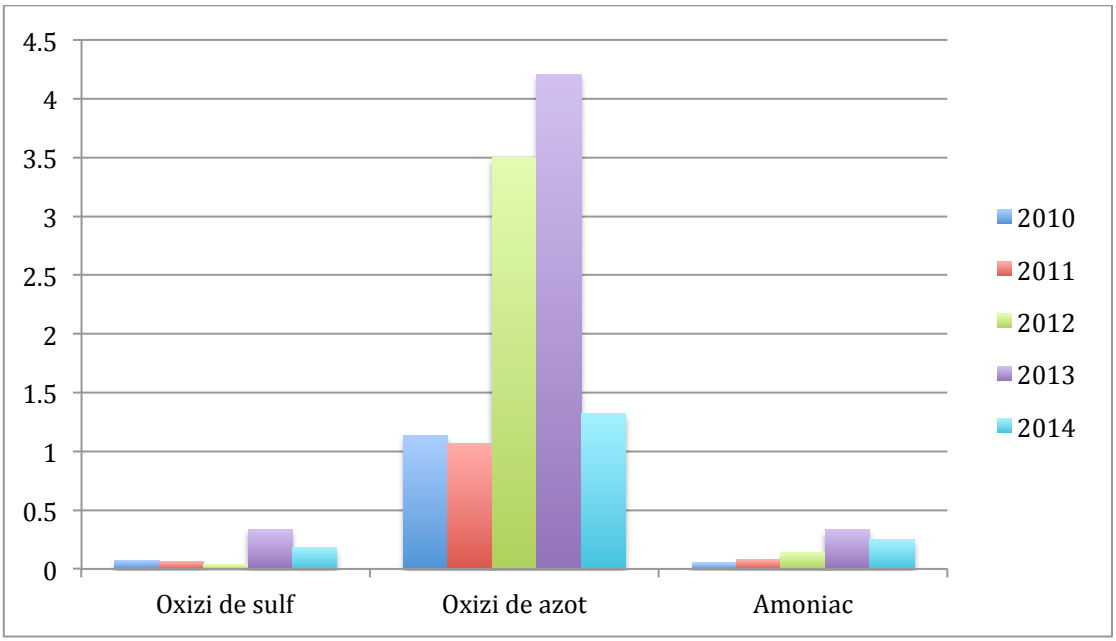

Figura 51 - Dinamica emisiilor de substanțe acidifiante de la nivel județean, în perioada 2010-2014

Sursa: APM Sălaj. Raport privind Starea Mediului în Județul Sălaj în anul 2014

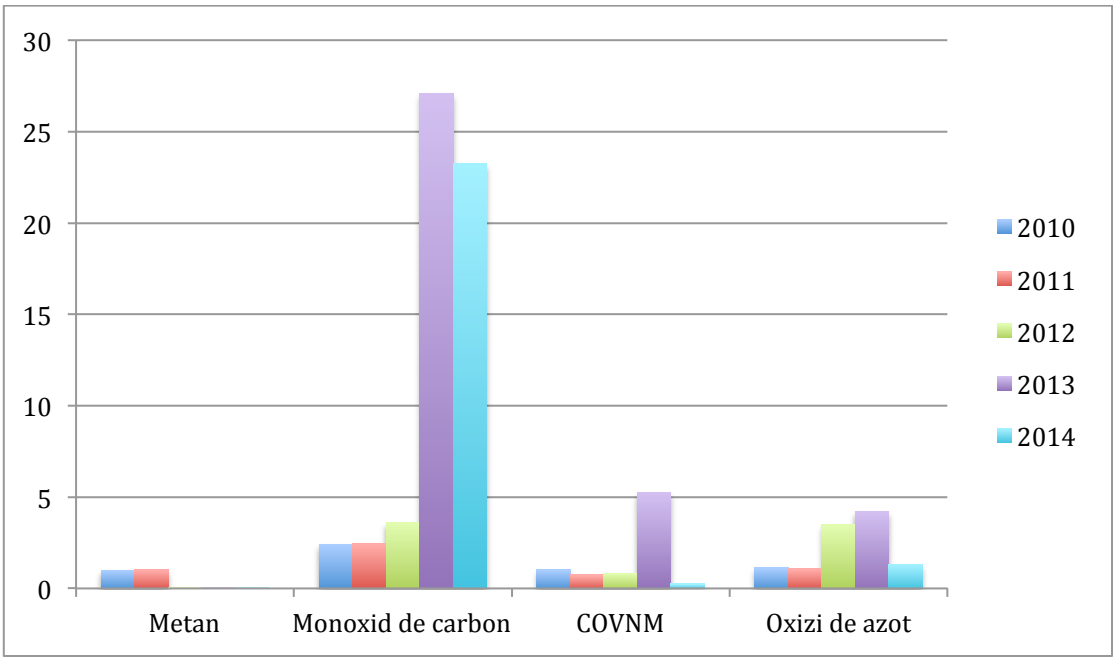

Figura 52 - Dinamica emisiilor de precursori ai ozonului de la nivel județean, în perioada 2010-2014

Sursa: APM Sălaj. Raport privind Starea Mediului în Județul Sălaj în anul 2014

Ca și tendință, de la nivelul județului Sălaj, emisiile de substanțe acidifiante de la nivelul județului (oxizii de azot, amoniacul și oxizii de sulf), de poluanți organici persistenți (POPs), precum și de precursori ai ozonului (oxizii de azot, monoxid de carbon, metan, compuși organici volatili nemetanici) nu au înregistrat creșteri semnificative în intervalul 2010-2014, fiind dificilă analiza seriilor de timp pe intervale de timp mai mari de 2-3 ani, în contextul în care începând cu sesiunea de raportare 2013 s-a modificat modul de realizare a inventarului de emisii de poluanți atmosferici.

Emisiile de la nivel județean sunt legate în principal de arderea combustibililor (încălzire rezidențială și prepararea hranei) și în mică măsură de industria siderurgică (oxizi de sulf și de azot, monoxid de carbon, metale grele, PAH, PCB, PCDD/PCDF), dar și de vopsitorii (compuși organici volatili nemetanici). Alte activități industriale cu impact negativ asupra mediului sunt cele legate de construcții, mai ales de asfaltarea drumurilor (pulberi în suspensie).

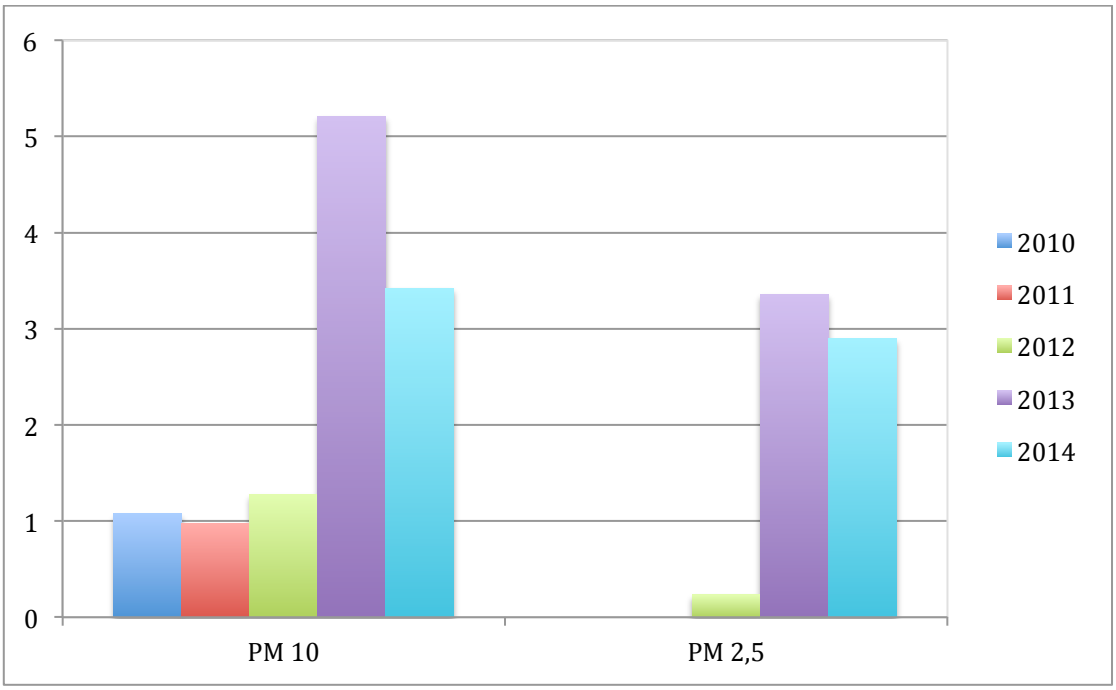

Figura 53 - Dinamica emisiilor de particule primare și precursori secundari de la nivel județean, în perioada 2010-2014

Sursa: APM Sălaj. Raport privind Starea Mediului în Județul Sălaj în anul 2014

De asemenea, Raportul APM privind Starea Mediului în Județul Sălaj în anul 2014 consemnează contribuția în creștere a traficului auto la emisia totală de poluanți atmosferici. Acesta este responsabil de emisii de oxizii de azot, amoniac, pulberi în suspensie, metale grele, monoxid de carbon, metan, compuși organici volatili nemetanici, pentru ultimii 3 fiind chiar principala sursă de poluare la nivel județean.

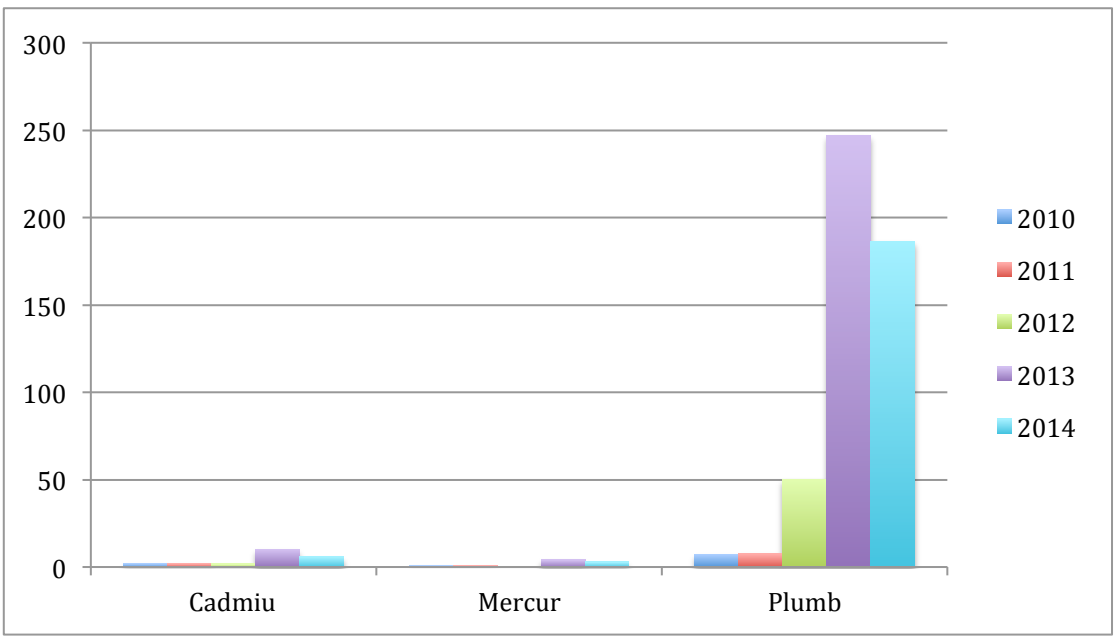

Figura 54 - Dinamica emisiilor de metale grele de la nivel județean, în perioada 2010-2014

Sursa: APM Sălaj. Raport privind Starea Mediului în Județul Sălaj în anul 2014

În ceea ce privește agricultura, aceasta afectează calitatea aerului prin emisiile de amoniac și compuși organici volatili nemetanici generați de zootehnie (ferme de porcine și de păsări).

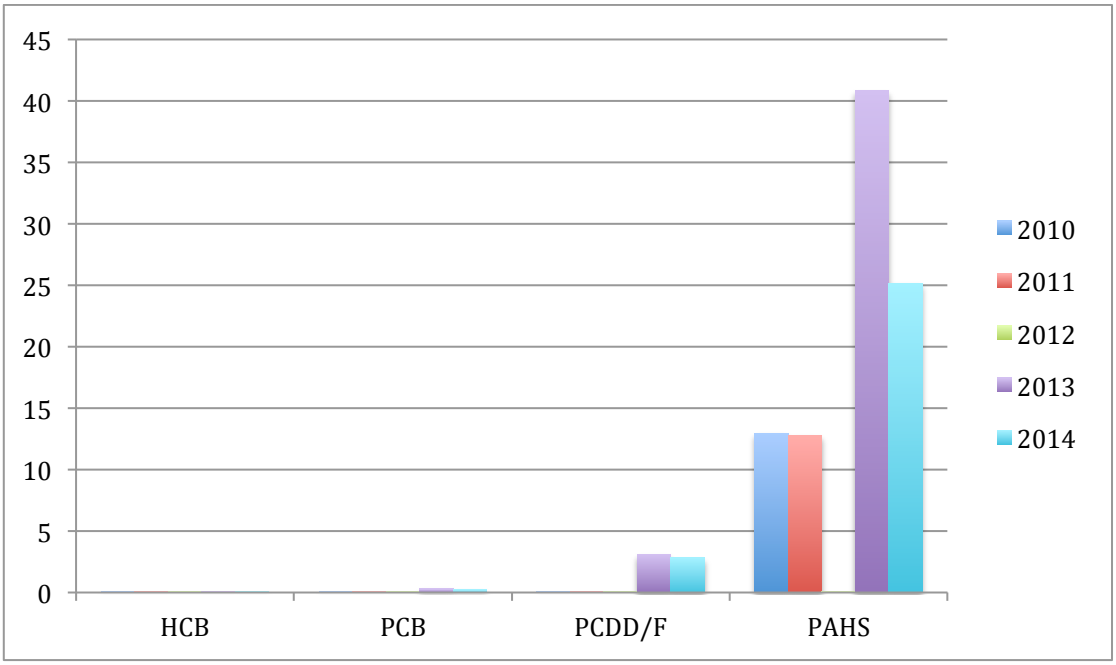

Figura 55 - Dinamica emisiilor de poluanți organici persistenți de la nivel județean, în perioada 2010-2014

Sursa: APM Sălaj. Raport privind Starea Mediului în Județul Sălaj în anul 2014

În conformitate cu Legea nr. 104/2011, Consiliul Județean Sălaj, prin aparatul propriu de specialitate, are obligația elaborării și aprobării, prin emiterea unei hotărâri în acest sens, a Planului de Menținere a Calității Aerului. Planul de Menținere a Calității Aerului se elaborează pe baza studiului de calitate a aerului, realizat de către persoane fizice și juridice autorizate în condițiile legii. Planul se afla, la momentul elaborării Strategiei de Dezvoltare a Județului Sălaj pentru perioada 2015-2020, în procedură de realizare.

V.4. Poluarea generată de apele uzate

Surse de poluare

APM Sălaj a monitorizat în anul 2014 un număr de 75 de stații de epurare, dintre care doar 49 au funcționat corespunzător, restul de 26 fiind stații necorespunzătoare ale operatorilor de servicii publice, dar și ale unor unități private din sfera comerțului, serviciilor, energiei, industriei extractive, industriei ușoare, industriei de prelucrare a lemnului, construcțiilor. Acest fenomen a condus la evacuarea următoarelor tipuri de poluanți în emisarii naturali din bazinele Someș și Crasna:

Figura 56 - Cantitatea de poluanți deversați în emisarii naturali din județul Sălaj în anul 2014

Poluantul	Cantitatea evacuată în anul 2014 (tone)
Suspensii	114,1
Cloruri	3,7
Sulfați	335,9
CBO5	154,8
CCO-Cr(O2)	439,5
Calciu	7,7
Reziduu fix	925,9
Amoniu	52,9
Substanțe extractibile (cupru)	24,1
Hidrogen sulfurat și sulfuri	3,3
Fosfor total	13,6
Azot total	85,1

Sursa: APM Sălaj. Raportul privind Starea Mediului în Județul Sălaj în anul 2014

Evacuările de ape brute în emisarul Valea Zalăului de la Stația de Epurare Zalău au fost sistate în anul 2013, acestea fiind anterior principala sursă de poluare cu nutrienți și substanțe organice a acestui curs de apă. Pe de altă parte, stațiile de epurare administrate de operatorul regional (Zalău, Șimleu Silvaniei, Cehu Silvaniei și Jibou), mai puțin cele din Sărmășag și Crasna, trec printr-un proces de extindere și reabilitare, care va conduce la reducerea semnificativă a poluării apelor.

Cea mai mare problemă de la nivelul județului o reprezintă însă ponderea redusă a gospodăriilor din mediul rural conectate la sisteme de canalizare și epurare. Dacă în mediul urban circa 82% din populație este, conform APM, conectată la sisteme publice de canalizare cu stații de epurare, în mediul rural procentul abia depășește 10%. În acest context, apele uzate neepurate sunt deversate direct în cursurile de apă sau în sol, provocând probleme majore de mediu.

V.5. Calitatea fondului forestier

Conform datelor APM, suprafața ocupată cu păduri la nivelul județului Sălaj a ajuns în anul 2014 la 95.876 ha, în creștere cu 29 ha față de anul 2010, pe fondul preluării unor terenuri degradate și a împăduririi acestora. Dintre acestea, 87.788 ha erau ocupate de foioase – mai ales stejar și fag (92%), 6.905 ha de rășinoase (7%), iar 1.183 ha de alte terenuri forestiere (1%). În medie, fiecare locuitor al județului dispunea de circa 0,4 ha, nivel similar cu media națională, prin urmare nu putem vorbi despre zone cu deficit de vegetație forestieră.

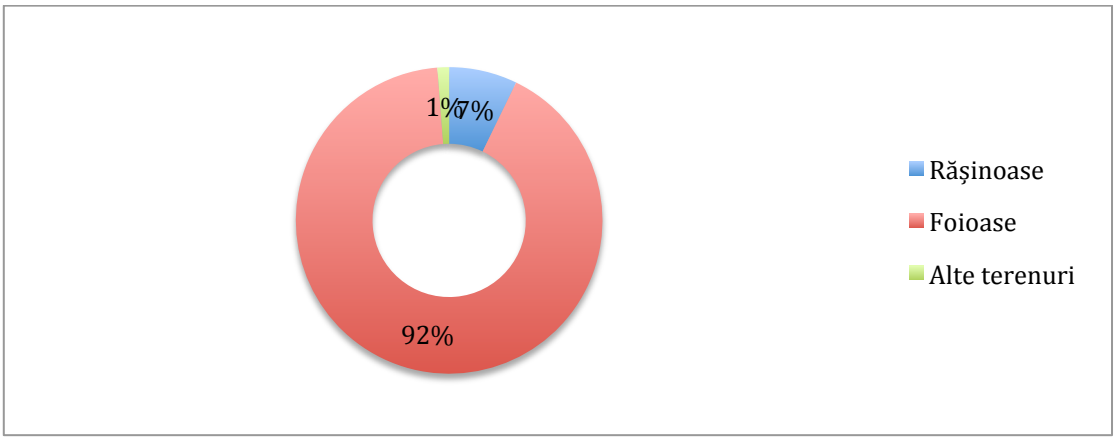

Figura 57 - Structura suprafețelor forestiere din județul Sălaj, în anul 2014

Sursa: APM Sălaj. Raportul privind Starea Mediului în Județul Sălaj în anul 2014

Cea mai mare parte a pădurilor se regăseau în zona de deal (85% din total), iar restul în zone depresionare și de luncă cu o înălțime sub 300 m. Pe etaje fitoclimatice, 62% dintre păduri aparțin etajului deluros de gorunete, făgete și deluros de cvercete. În funcție de tipul funcțional, 37% aparțin tipului I, 32% tipului VI, 16% tipului III.

Din perspectiva stării de sănătate a pădurilor, în anul 2014 s-a înregistrat o cantitate de 7 mc/ha de lemn mort în zonele depresionare (200-300 m) și de 5 mc/ha în zonele de deal (300-1.000 m), cea mai mare parte fiind lemn mort căzut. Suprafața de păduri regenerate a crescut de la 138 la 142 ha, între 2010 și 2014, pe fondul creșterii suprafețelor vizate de regenerare naturală de la 96 la 110 ha, concomitent cu scăderea suprafeței de păduri regenerate artificial cu 10 ha, până la 32 ha.

În ceea ce privește suprafața de păduri parcursă cu tăieri, aceasta a fost de 734 ha în anul 2014, în creștere cu 87% față de anul 2010, cele mai multe fiind tăieri progresive de regenerare în codru, cu scopul de a asigura adaptarea la factorii de mediu și la dăunători, creșterea producitivității și a biodiversității forestiere. Prin urmare, volumul de masă lemnoasă colectat a ajuns la 188.100 mc, față de 144.600 în anul 2010 (+30%), dintre care fagul și stejarul au reprezentat 2/3. Cea mai mare parte a masei lemnoase exploatate a provenit din pădurile private (53% din total), respectiv din pădurile proprietate publică a statului (32%).

V.6. Calitatea apelor de suprafață

Determinarea gradului de poluare pentru apele de suprafață s-a realizat în anul 2014 pe baza sistemului de clasificare și evaluare globală, care definește o stare ecologică cu 5 clase de calitate, respectiv o stare chimică cu două clase. La nivelul județului Sălaj, determinarea stării ecologice și chimice se realizează pentru 10 corpuri de suprafață, monitorizate conform Sistemului Național de Monitoring al Apelor prin 13 secțiuni din bazinul Someș-Crasna, administrat de SGA Sălaj. Rezultatele monitorizării aferente anului 2014 sunt următoarele:

Tabel 14 - Evaluarea stării ecologice și chimice a cursurilor de apă din județul Sălaj în 2014

Nr. Crt.	Denumire corp de apă	Nume secțiune / râu	Stare ecologică	Stare chimică
1.	Someș (cf. Apa Sărată – cf. Lăpuș)	Jibou/Someș	Slabă	Bună
2.	Almaș și afluenți	Almaș - am. Cfl. Someș / Almaș	Bună	Bună
3.	Agrij și afluenți	Agrij – am. Cfl. Comeș / Agrij	Bună	Bună
4.	Sălaj și afluenți	Am. Cehu Silvaniei / Sălaj	Bună	Bună
5.	Crasna (izvoare – am. Ac. Vârșolț și afluenți)	Am. Cizer / Crasna Crasna / Crasna	Bună	Bună
6.	Crasna (Ac. Vârșolț - graniță Ungaria)	Moiad / Crasna	Moderată	Bună
7.	Mortăuța și afluenți	Mortăuța – am. Ac. Vârșolț / Mortăuța	Moderată	Bună
8.	Colițca	Am. Meseșenii de Sus / Colițca Colițca – am. Ac. Vârșolț / Colițca	Bună	Bună
9.	Zalău	Am. Zalău / Zalău Borla / Zalău	Moderată	Bună
10.	Someș (Dej – cf. Apa Sărată)	Am. Dej / Someș Fodora / Someș	Moderată	Bună

Sursa: APM Sălaj. Raportul privind Starea Mediului în Județul Sălaj în anul 2014

Prin urmare, din cele 555 km de cursuri de apă monitorizate (care reprezintă 44% din rețeaua hidrografică totală a județului Sălaj), 37% se aflau în stare ecologică moderată sau slabă. Prin urmare, 62,9% din cursurile de apă intrau în clasa a II-a de calitate, 31,5% în a III-a, iar 5,6% în a IV-a. Față de anul 2010, se remarcă o creștere cu 8 puncte procentuale a ponderii cursurilor de apă cu calitate moderată sau medie, precum și apariția unui curs de apă în clasa a IV-a de calitate și creșterea ponderii apelor din clasa a III-a, față de cele din clasa secundă.

În ceea ce privește calitatea apei lacurilor, în anul 2014 s-au făcut determinări doar pentru Lacul Vârșolț (lac de acumulare, puternic modificat antropic), în două secțiuni de monitorizare. Potențialul ecologic al lacului este unul moderat, iar starea chimică bună.

În ceea ce privește substanțele periculoase și prioritar periculoase, precum și substanțele organice, nu s-au înregistrat concentrații mai mari decât standardul de calitate, atât pentru apele de suprafață, cât și pentru lac.

Calitatea apelor subterane s-a monitorizat la nivelul a două corpuri, respectiv Râul Crasna (luncă și terase) – ROSO07 și Someș Superior (luncă și terase) – ROSO11, în 6 puncte (forajele Zalău F1, Sărmășag F2, Ileanda F2, Someș-Odorhei F2, Lozna F3, Tihău F1), ambele având stare chimică bună. Concentrațiile de azotați de la nivelul acestora a scăzut chiar de 4 ori față de anul 2010, însă s-a înregistrat o depășire la indicatorul amoniu în zona Zalău, care este însă punctuală.

În ceea ce privește calitatea apelor potabile, dintre cele peste 8.800 de probe prelevate în anul 2014, doar 1,1% au fost necorespunzătoare, din cauza tratării defectuoase a apei în stații și a uzurii rețelei de distribuție. Cele mai multe neconformități s-au înregistrat la Zalău (ZAP Dumbrava, Brădet, Ortelec), Jibou și Șimleu Silvaniei.

Principalele presiuni antropice la adresa calității resurselor de apă din județ sunt stocarea și utilizarea îngrășămintelor chimice, creșterea animalelor și utilizarea pesticidelor. În județul Sălaj au fost identificate următoarele localități cu suprafețe agricole și de pădure vulnerabile la nitrați: Vârșolț, Năpradea, Someș-Odorhei, Surduc, Băbeni, Gâlgău, Românași, Jibou, Bobota, Sărmășag, Sălățig, Benesat, Cehu Silvaniei.

De asemenea, funcționarea necorespunzătoare sau lipsa sistemelor de epurare, cu precădere la nivelul zonelor rurale, conduce la afectarea calității emisarilor naturali, prin poluarea cu materii organice, nutrienți și metale grele. Nu în ultimul rând, alterările hidromorfologice, mai ales lucrările hidrotehnice de barare transversală și în lungul albiei, afectează semnificativ starea ecologică a cursurilor de apă.

V.7. Calitatea habitatelor naturale. Biodiversitatea

În ceea ce privește tipologia habitatelor naturale din județul Sălaj, circa 28% din terioriul acestuia este acoperit de habitate forestiere, preponderent păduri de foioase, 29% de pășuni și fânețe naturale, sub 2% de ape, la care se adaugă mici areale de stâncării, turbării și mlaștini.

Habitatele de pădure sunt specifice mai ales zonelor cu o altitudine mai ridicată – munții Meseș și Plopiș, dar și zonelor de deal, acestea găzduind cea mai mare parte a resurselor de faună și floră din județ. Pășunile și fânețele naturale se regăsesc atât în zona de deal, cât și văile cursurilor de apă care brăzdează județul, în timp ce cele acvatice cuprind râuri, bălți și acumulări artificiale, precum Lacul Vârșolț, la nivelul căruia se remarcă un proces lent de eutrofizare, mai ales în sezonul cald, pe fondul temperaturilor ridicate, a materiilor organice și aluviunilor acumulate. Aceasta a

condus la modificarea în timp a structurii populației piscicole din zonă. Tipic pentru județ este și habitatul cavernicol (de peșteră și grotă), relevant fiind în acest sens Peștera Măgurici, sit de importanță comunitară, cu specii de lilieci aflate sub regim de protecție strictă.

Pe teritoriul județului Sălaj suprafața ariilor naturale protejate este de 79.218 ha (20% din suprafața administrativă), suprafață rămasă constantă după anul 2012. În total, sunt desemnate 15 arii naturale protejate de interes național și 6 de interes comunitar.

Cele 5 situri de importanță comunitară din județ acoperă o suprafață de 45.474 ha, după cum urmează:

1) ROSCI0192 Peștera Măgurici – 90 ha, pe teritoriul comunei Ileanda;
2) ROSCI0209 Racâș-Hida – 241 ha, pe teritoriul comunei Hida;
3) ROSCI0257 Tusa-Barcău – 13 ha, pe teritoriul comunei Sâg;
4) ROSCI0314 Lozna – 10.248 ha, pe teritoriul comunelor Băbeni, Ileanda, Lozna, Rus, Surduc;
5) ROSCI0322 Muntele Șes – 34.880 ha, pe teritoriul comunelor Halmășd, Marca, Plopiș, Sâg, Valcău de Jos.

Tot pe teritoriul județului Sălaj există și o Arie Specială de Protecție Avifaunistică – ROSPA0114 Cursul Mijlociu al Someșului - cu o suprafață de 33.259 ha, pe teritoriul localităților Băbeni, Benesat, Cristolț, Ileanda, Letca, Lozna, Jibou, Cehu Silvaniei, Năpradea, Rus, Someș-Odorhei, Surduc și Sălățig.
Cele 15 arii naturale protejate de interes național din Sălaj au o suprafață totală de 484 ha, după cum urmează:

Tabel 15 – Ariile naturale protejate de interes național din județul Sălaj

Nr. Crt.	Denumire arie protejată	Localizare	Categorie IUCN	Suprafața (ha)
1.	Rezervația Naturală ”Grădina Zmeilor”	Bălan	IV	3,00
2.	Monument al Naturii ”Pietrele Moșu și Baba”	Năpradea	III	0,20
3.	Rezervația Naturală ”Poiana cu Narcise de la Racâș-Hida”	Hida	IV	1,50
4.	Monument al Naturii „Calcarele de la Rona”	Jibou	III	0,50
5.	Rezervația Naturală ”Balta Cehei”	Șimleu Silvaniei	IV	18,20
6.	Rezervația Naturală ”Stanii Clitului”	Băbeni	IV	16,00

7.	Monument al Naturii ”Gresiile de pe Stânca Dracului”	Hida	III	1,00
8.	Rezervația Peisagistică ”Tusa-Barcău”	Sâg	III	13,83
9.	Rezervația Naturală ”Mlaștina de la Iaz”	Plopiș	IV	10,00
10.	Rezervația Naturală ”Pădurea La Castani”	Ileanda	IV	7,80
11.	Rezervația Naturală ”Stejărișul Panic”	Hereclean	IV	2,00
12.	Rezervația Naturală ”Stejărișul de Baltă Panic”	Hereclean	IV	1,70
13.	Rezervația Naturală ”Lunca cu Lalea Pestriță – Valea Sălajului”	Cehu Silvaniei	IV	10,00
14.	Monument al Naturii ”Peștera Măgurici”	Ileanda	III	1,00
15.	Rezervația Naturală ”Pădurea Lapiș”	Nușfalău	IV	430,40

Sursa: APM Sălaj. Raportul privind Starea Mediului în Județul Sălaj în anul 2014

Dintre aceste situri, doar pentru Peștera Măgurici și Pădurea Lapiș există contracte cu custozi. Celelalte situri nu dispun nici de structuri de administrare și nici de planuri de management, fiind astfel și mai vulnerabile la presiunile naturale și antropice.

Un fenomen care se manifestă și în județul Sălaj în ultimii ani este cel de reducere a habitatelor naturale și semi-naturale, mai ales prin fragmentare, care conduce la reducerea numărului de specii sau chiar la dispariția lor. Fragmentarea este determinată de extinderea zonelor construite, a infrastructurii de transport și de intensificarea practicilor agricole și silvice. Spațiul artificial din județul Sălaj este de circa 16.200 ha în prezent, valoare care a rămas totuși constantă față de anul 2010, în lipsa unei presiuni imobiliare ridicate.

O altă amenințare la adresa biodiversității din județ o reprezintă explotarea excesivă a resurselor naturale, prin pășunatul excesiv, exploatarea necontrolată a masei lemnoase, minerit (exploatarea de cărbune Bobota II, singura încă în funcțiune), extragerea nisipului, pietrișului și a rocilor pentru construcții.

Schimbările climatice reprezintă, la rândul lor, o amenințare la adresa biodiversității, acestea fiind generate mai ales de activitățile antropice care generează emisii de gaze cu efect de seră. Efectele resimțite la nivel județean sunt cele de creștere a frecvenței fenomenelor meteo extreme (secetă, precipitații

abundente căzute în intervale scurte de timp, temperaturi extreme, vijelii, ceață etc.), care afectează mai ales habitatele de pădure, conducând la reducerea diversității acestora. Media anuală a temperaturii în municipiul Zalău a fost de 12,4 grade Celsius în anul 2014, față de 10,5 în anul 2007, iar cantitatea de precipitații a scăzut de la 955 mm la 649 mm. De asemenea, numărul zilelor tropicale a fost de 51 în anul 2012, unul dintre cele mai ridicate din istorie. În perioada 2010-2014, s-au înregistrat inundații cu pagube materiale, mai ales în lunca râurilor Someș și Crasna.

V.8. Poluarea fonică

APM Sălaj realizează peste 1.800 de măsurători anual privind poluarea fonică în cele 4 localități urbane al județului, pentru anul 2014 fiind raportate depășiri ale valorilor limită la 16,4% dintre determinări. Dacă în zonele de recreere și odihnă nu s-au depășit valorile STAS de zgomot, în zonele intens circulate (străzi) s-au înregistrat depășiri la 79% din determinări în cazul Zalăului, 29% în cazul Jiboului, 8% în cazul orașului Șimleu Silvaniei și la 3% în Cehu Silvaniei. Totuși, în cazul tuturor acestor orașe, numărul de depășiri ale valorilor STAS s-a redus față de anul 2010. Principalele cauze ale poluării fonice sunt legate de traficul greu, din cauza lipsei variantelor de ocolire, de starea tehnică necorespunzătoare a vehiculelor, dar și de cea a covorului asfaltic.

V.9. Zonele verzi și de agrement

Conform datelor APM, la nivelul anului 2014, în cele 4 localități urbane din județ existau 168,4 ha de spații verzi, valoare identică cu cea existentă în 2010, raportat la o suprafață intravilană de 4.235 ha.

Tabel 16 - Suprafața de spații verzi din mediul urban al județului Sălaj, în anul 2014

Nr. Crt.	Oraș	Suprafața de spații verzi (Ha)	Suprafața intravilană (Ha)	Mp de spații verzi/locuitor
1.	Zalău	107,05	2.639	19,00
2.	Șimleu Silvaniei	10,00	758	7,15
3.	Jibou	35,10	415	34,63
4.	Cehu Silvaniei	16,26	423	22,80
TOTAL		**168,41**	**4.235**	

Sursa: APM Sălaj. Raportul privind Starea Mediului în Județul Sălaj în anul 2014

Situația cea mai problematică se înregistrează în orașul Șimleu Silvaniei, cu doar 7 mp de spații verzi/locuitor, dar și în Zalău și Cehu Silvaniei, ultimele două cu planuri

de extindere a spațiilor verzi la 151[1], respectiv 22 ha. Orașul Jibou are o situație mai favorabilă din această perspectivă, ca urmare a existenței Grădinii Botanice, cu o suprafață de 28 ha.

În municipiul Zalău există două parcuri de mai mari dimensiuni, respectiv Parcul Municipal Central (4,5 ha), reabilitat cu fonduri POR 2007-2013 și Parcul Pădure Brădet (19 ha), amenajat cu fonduri guvernamentale.

V.10. Degradarea terenurilor

Conform datelor APM Sălaj, în perioada 2010-2014, nu s-au produs modificări majore în modul de utilizare al terenurilor din județul Sălaj, fiind remarcată doar o creștere ușoară a suprafețelor ocupate cu livezi, pășuni și păduri, în defavoarea terenurilor degradate și neproductive, a apelor și a terenurilor arabile.

Pe clase de calitate, cele mai multe terenuri agricole din județ sunt de categoria a IV-a (37,6%) și de categoria a V-a (32,2%), ceea ce afectează negativ productivitatea agricolă din zonă.

Tabel 17 - Structura terenurilor agricole din județul Sălaj, pe clase de calitate, în anul 2014

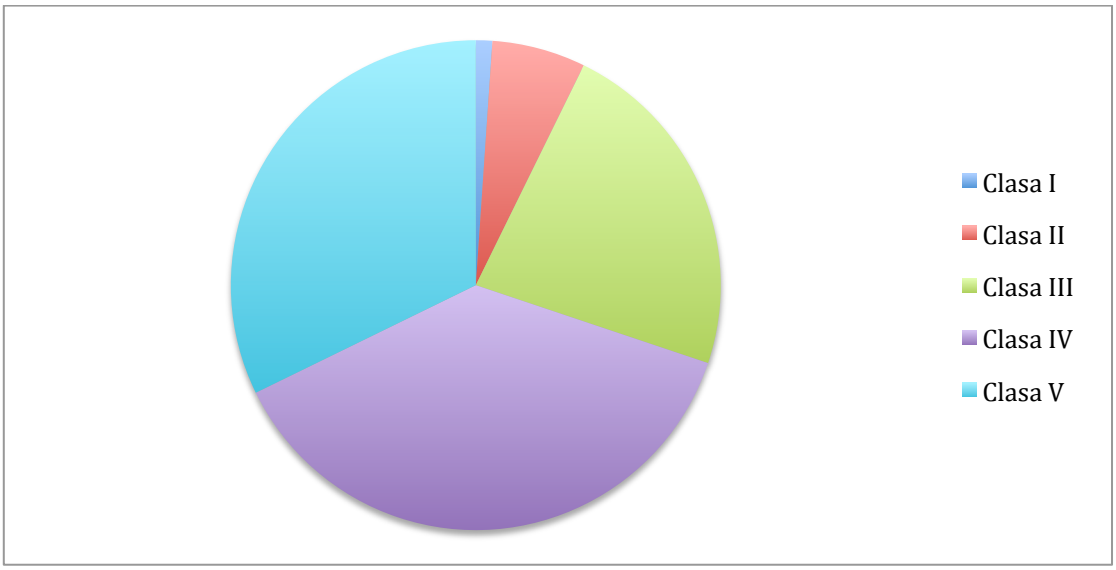

Sursa: APM Sălaj. Raportul privind Starea Mediului în Județul Sălaj în anul 2014

De asemenea, peste 40% dintre terenurile din județ au un conținut slab sau foarte slab de carbon organic (hummus). Cu toate acestea, doar comunele Zalha și Cristolțel intră în categoria zonelor montane defavorizate și beneficiază de compensații pentru condiții naturale mai puțin favorabile agriculturii.

[1] Conform Registrului Spațiilor Verzi al Municipiului Zalău, suprafața zonelor verzi din localitate este de 150,46 ha, diferențele față de datele APM sau INS fiind determinate de diferențele metodologice de măsurare a acestora.

La nivelul județului Sălaj, confom datelor OSPA, suprafața terenurilor agricole afectate de diverși factori limitativi se prezintă astfel:

- eroziune de suprafață: 72.368 ha (30,3%), dintre care slabă (8,3%), moderat (5,7%), puternic (3,1%), foarte puternic (10,9%) și excesiv (2,3%);
- acidifiere: 81.488 ha (34,1%), dintre care 5,5% puternică și 28,6% moderată;
- exces de umiditate: 1.154 ha (0,5%), dintre care stagnogleizare excesivă (0,1%) și gleizare excesivă (0,4%);
- alunecări de teren: 17.042 ha (7,1%), dintre care în brazde (2,1%), în valuri (4,9%) și în trepte (0,2%).

De asemenea, conform datelor ANIF, 35.700 ha de teren agricol din județ sunt afectate de procese accentuate de degradare naturală, antropică și vegetație fără valoare, care se încadrează în stadiul al treilea de depreciere al solului, fiind necesare măsuri de reconstrucție ecologică (înierbare, împădurire, constituire de rezervații naturale, etc.). De asemenea, au fost inventariate 386 km de formațiuni torențiale în 287 de torenți pe terenuri agricole, dintre care 58 km de formațiuni torențiale în fond forestier, 255 km în fond agricol.

În anul 2014, au fost aplicate 2.272 de tone de îngrășăminte azotoase, 415 de tone de îngrășăminte fosforice și 30 de tone de îngrășăminte potasice, în cazul tuturor fiind înregistrate scăderi față de anul 2010. În schimb, a crescut cantitatea de pesticide, mai ales de erbicide, aplicate de fermieri, de la 72 la peste 78 de tone, precum și suprafața pe care s-au administrat acestea, de la 31.300 la 33.100 ha (circa 1/3 dintre terenurile arabile). Prin urmare, județul Sălaj păstrează suprafețe extinse de terenuri pe care se aplică doar îngrășăminte naturale, ceea ce reprezintă un potențial ridicat pentru agricultura ecologică/bio. În prezent, există 625 de operatori ecologici în județ, față de doar 63 în anul 2010, în timp ce suprafața exploatată de aceștia ajunge la peste 4.400 ha.

Conform datelor ANIF, în județul Sălaj există lucrări de îmbunătățiri funciare pe 133.484 ha, structurate astfel:

- 119.161 ha de lucrări de combatere a eroziunii solului (64% din potențialul amenajabil);
- 14.323 ha de desecare (56% din potențialul amenajabil).

În perioada 2010-2014, nu s-au executat lucrări de investiții și nu s-au recepționat noi suprafețe amenajate din cauza lipsei de fonduri alocate de la bugetul de stat.

V.11. Energia regenerabilă și eficiența energetică

Județul Sălaj are un potențial ridicat pentru producerea energiei din resurse regenerabile, după cum urmează:

- potențial solar: clasa a III-a de radiație solară (1.250-1.300 kWh/mp/an) în partea de vest a județului, clasa a IV-a (1.200-1.250 kWh/mp/an în zona nordică și estică), clasa a V-a (sub 1.200 kWh/mp/an) în partea de sud;
- potențial eolian: viteză medie de 6-8 m/s în zona Munților Meseș și Plopiș (Șes), 4-6 m/s în zonele de deal, 3-4 m/s în zonele depresionare și de luncă;
- potențial de biomasă: 267 Tj, dintre care 96% agricolă și 4% forestieră.

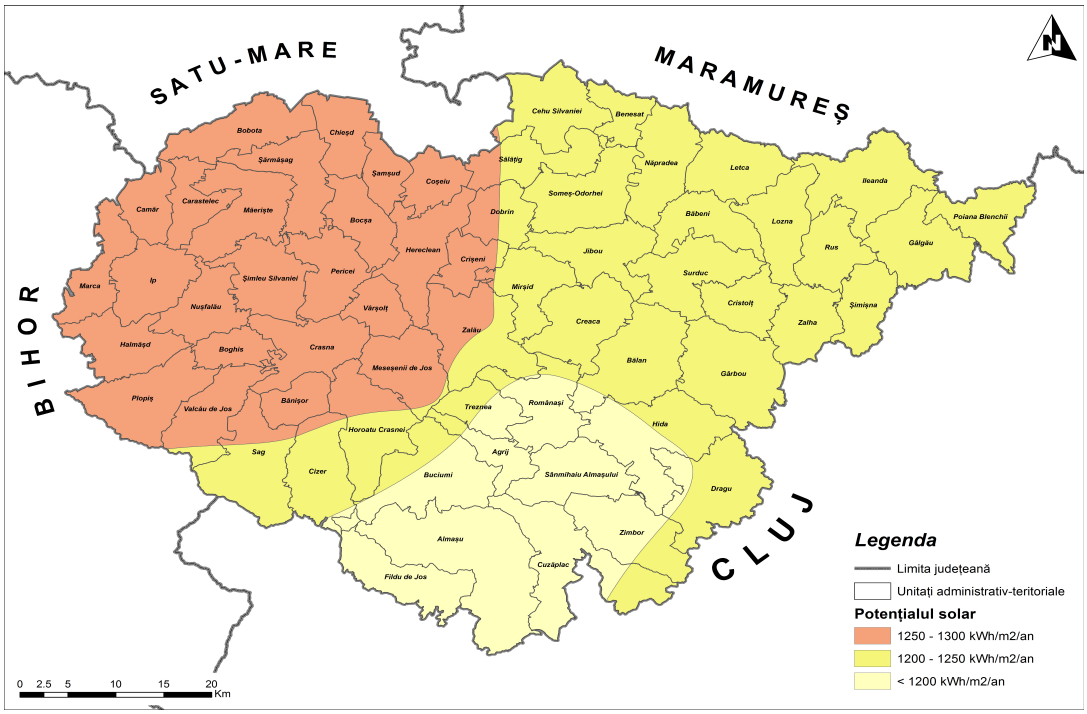

Figura 58 - Potențialul de producere a energiei solare, la nivel de UAT

Sursa: Planșă proprie. Adaptare după Ministerul Industriei – Studiu privind evaluarea potențialului energetic actual al surselor regenerabile de energie din România

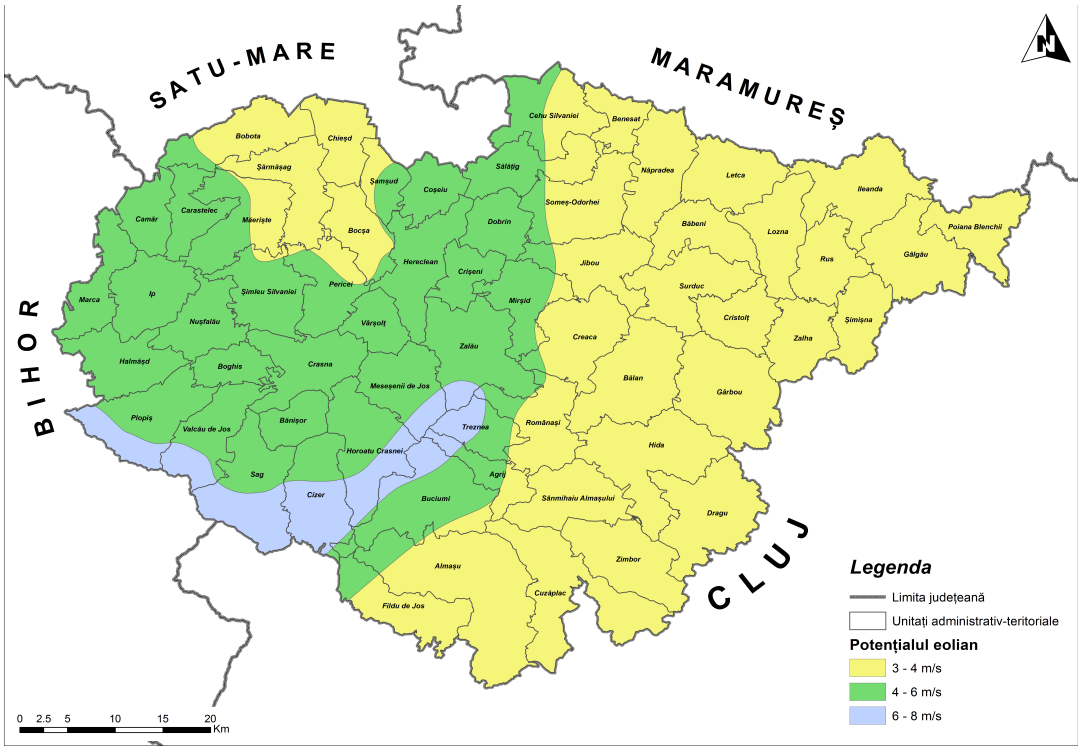

Figura 59 - Potențialul de producere a energiei eoliene, la nivel de UAT

Sursa: Planșă proprie. Adaptare după ANM (viteza medie a vântului la 50 m deasupra solului)

Acest potențial este în foarte mică măsură exploatat în prezent. Astfel, conform datelor TRANSELECTRICA, la nivel județean există proiecte de valorificare a energiei regenerabile cu o capacitate instalată de 33,1 MW, dintre care 3 MW în centrale clasice, 27,7 în parcuri fotovoltaice (Sărmășag, Bocșa, Șimleu Silvaniei, Pericei, Nușfalău, Boghiș, Șimișna, Someș-Odorhei) și 2,5 în unități de prelucrare a biomasei (Zalău). Dintre acestea, doar 13,80 MW au fost puși în funcțiune, față de peste 100 MW în Bihor, Cluj și Satu Mare, Sălajul ocupând ultimul loc la nivel regional.
De asemenea, exceptând unele proiecte-pilot, energia regenerabilă nu este folosită pentru asigurarea energiei electrice și termice pentru clădiri și sisteme de iluminat publice. Pe de altă parte, cele mai multe clădiri publice din județ nu au fost reabilitate termic, generând consumuri ridicate de energie, care reprezintă o povară pentru autoritățile locale.

În ceea ce privește construcțiile de tip rezidențial, dintre cele 100.500 de locuințe din județ, 26.600 (peste 26% din totalul fondului locativ județean și peste 68% din cel urban, mai ales în Zalău) erau amplasate în blocuri ridicate în perioada comunistă, cu un confort redus, dar mai ales realizate din materiale de construcții (betoane, prefabricate din beton) ineficiente energetic, care conduc la un transfer termic ridicat. Pe de altă parte, dintre locuințele din județ, doar 15.500 erau reabilitate termic (15% din total) și 29.700 (30%) aveau tâmplărie termoizolantă, conform datelor recensământului din 2011. Odată cu trecerea la încălzirea apartamentelor pe bază de centrale termice individuale și cu creșterea prețului la gaze naturale, costurile cu pierderile de energie sunt suportate de cetățeni. Nu în ultimul rând, locuințele nereabilitate termic, ca și clădirile publice, dau un aspect neplăcut orașelor, prin degradarea fațadelor.

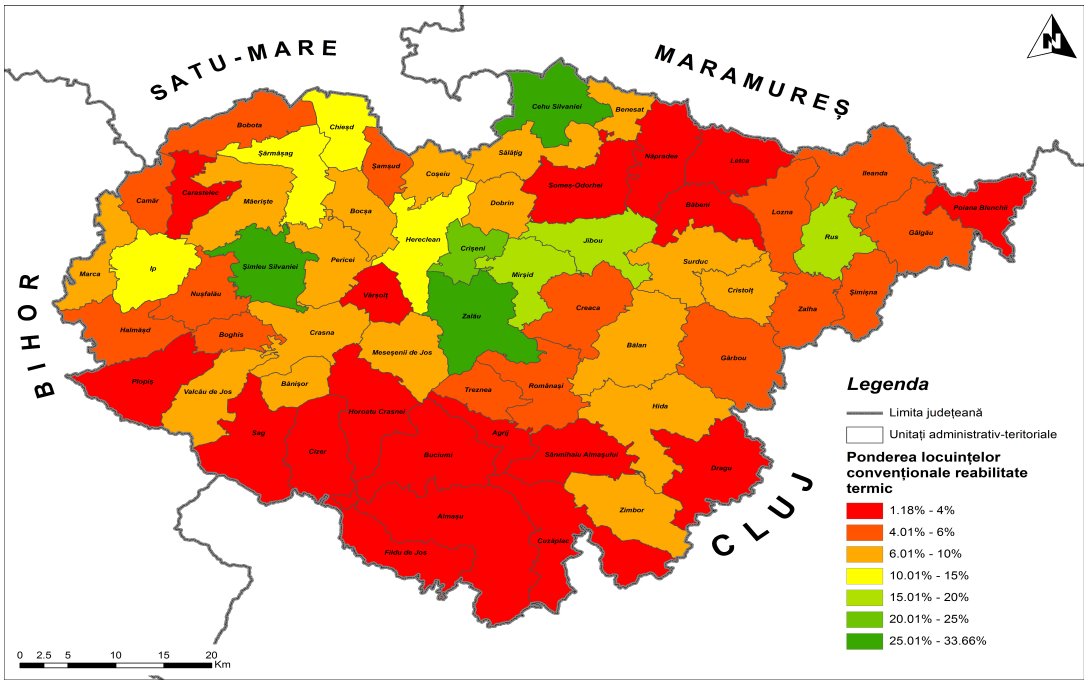

Figura 60 - Ponderea locuințelor reabilitate termic, la nivel UAT, în anul 2011

Sursa: Planșă proprie

Fosta Uzină Electrică din Zalău, care mai producea agent termic pentru 200 de consumatori casnici, 24 de unități de învățământ și 8 clădiri publice, a fost închisă de municipalitate în anul 2014, respectivele unități dispunând de centrale termice proprii pe bază de gaze naturale.

V.12. Managementul deșeurilor

Conform datelor APM Sălaj, la nivelul anului 2014, se asigurau servicii de salubritate în toate UAT-urile din județ, fie de către operatori privați (în 59 de UAT-uri), fie de către unități ale administrației locale (în localitățile Someș-Odorhei și Jibou). Dintre operatorii din domeniu se remarcă prin numărul de localități deservite S.C. AVE SĂLAJ ECOSERV S.R.L., S.C. SALUBRIS S.A. și S.C. COMFRIG S.R.L.

Cantitatea de deșeuri municipale colectată în județ a scăzut în intervalul 2010-2014 cu aproape 25%, până la 32.000 de tone, dintre care 17.800 din mediul urban (12.500 din Zalău, 1.300 din Cehu Silvaniei, 1.600 din Jibou și 2.400 din Șimleu Silvaniei) și 14.200 din rural, cele mai multe provenind din Sărmășag (1.400). La acestea se adaugă peste 5.000 de tone de deșeuri din construcții și demolări, în scădere cu 32% față de anul 2010, și ca urmare a faptului că o bună parte din acestea sunt reutilizate.

Dintre depozitele neconforme de deșeuri din județ, cele din Cehu Silvaniei, Jibou și Șimleu Silvaniei au fost deja închise, iar la cel din Zalău se va sista depozitarea odată cu intrarea în funcțiune a Sistemului de Management Integrat al Deșeurilor, inclusiv a depozitului ecologic de la Dobrin.

Implementarea tratării și valorificării deșeurilor se află într-o fază incipientă la nivel județean, existând doar două stații de sortare funcționale, la Crasna și Nușfalău, care nu lucrează la întreaga capacitate, în timp ce în majoritatea zonelor din județ sortarea se realizează manual. În anul 2014 au fost colectate selectiv 3.000 de tone de deșeuri municipale, în creștere cu 95% față de 2010, ceea ce reprezintă mai puțin de 10% din totalul deșeurilor colectate de operatorii de salubritate. Dintre acestea, peste 2.600 de tone de deșeuri au fost reciclate, în creștere cu 74% față de anul 2010. Cantitatea de deșeuri biodegradabile din deșeurile municipale a crescut, în schimb, de la 12.100 la 15.800 de tone.

În ceea ce privește deșeurile industriale, cei mai mari generatori de la nivel local sunt ROMINSERV VALVO IAIFO (zgură de turnătorie, amestec de forme și cărămizi refractare – total 1.400 de tone, în anul 2014), TENARIS SILCOTUB (șlam de neutralizare, țunder, cruste de țunder - peste 18.000 de tone), MICHELIN ROMANIA (deșeuri din cauciuc, cord metalic, negru de fum – circa 1.100 de tone), toți generând cantități în creștere, ca urmare a suplimentării volumului producției. Alți operatori economici care generează deșeuri sunt IZOMAT (deșeuri din vată minerală – 3 tone), CUPROM (deșeuri din cupru – 38 de tone), CEMACON (peste 200 de tone

de deșeuri ceramice arse și deșeuri de la prepararea amestecurilor), ROM DINAROM (2.700 de tone de deșeuri de miezuri și forme de turnare, zgură de topitorie), SAMTEX și SILVANA (55 de tone de deșeuri textile). Cele mai multe dintre aceste deșeuri au fost însă eliminate prin depozitare și reciclare de către diferiți operatori autorizați, depozitele proprii ale producătorilor fiind închise treptat între 2009 și 2013 și ecologizate. Cantitatea de deșeuri industriale valorificate de operatorii din județ a crescut cu 48%, în perioada 2010-2014, până la 1.180 de tone.

În ceea ce privește deșeurile de echipamente electrice și electronice, la nivelul județului Sălaj există 5 producători și 16 operatori autorizați cu colectarea lor, care au strâns, în anul 2013, un volum de 70 de tone, mai puțin cu 5 tone față de anul 2009, acestea fiind ulterior predate spre valorificare.

Cantitatea de deșeuri colectată în județ în anul 2014 a fost de 36 de tone de sticlă, 1.326 de tone de plastic, 1.495 de tone de hârtie și carton, 193 de tone de metal, 1.149 de tone de lemn. Dacă în cazul deșeurilor electrice și electronice, gradul de îndeplinire a țintei de colectare a fost de aproape 90%, în cazul ambalajelor a variat între 43% (lemn) și 70% (hârtie și carton).

În județul Sălaj există 12 unități care preiau spre valorificare vehiculele scoase din uz, care au colectat în anul 2014, 441 de unități, în scădere cu aproape 65% față de anul 2010, pe fondul alocării unui buget mai redus pentru programul ”Rabla”.

La nivelul județului Sălaj se implementează în prezent un proiect cu finanțare din POS MEDIU 2007-2013, în valoare de peste 30 mil. Euro, care vizează implementarea unui sistem integrat de management al deșeurilor și care va cuprinde:

- Construirea, utilarea şi dotarea Centrului de management integrat al deşeurilor (CMID) Dobrin, cu o suprafaţă totală de 195.577 mp şi o capacitate de cca. 1.100.000 mc, având următoarele facilităţi: depozit ecologic, staţie de sortare, staţie de tratare mecano-biologică, staţie de epurare;
- Construirea şi dotarea a trei staţii de transfer:
  - Crasna cu o suprafaţă de 6.966 mp şi capacitate de 13.900 t/an;
  - Sînmihaiu Almaşului cu o suprafaţă de 6.024 mp și capacitate de 2.600 t/an;
  - Surduc cu o suprafaţă de 5.990 mp și capacitate de 3.400 t/an.
- Proiectarea şi execuţia utilităţilor aferente Centrului de management integrat al deşeurilor şi staţiilor de transfer, din exteriorul perimetrelor locaţiilor;
- Închiderea depozitelor neconforme din mediul urban de la Zalău (Crişeni), Cehu Silvaniei, Jibou şi Şimleu Silvaniei;
- Modernizarea/reabilitarea drumurilor de acces către Centrul de management integrat al deşeurilor Dobrin (2.100 m) şi către staţiile de transfer Crasna (1.200 m), Sînmihaiu Almaşului (1.800 m) şi Surduc (1.000 m);

- Achiziţia de pubele, containere şi camioane de mare capacitate.

În luna februarie 2015 a fost semnat contractul de concesiune "Delegarea prin concesionare a gestiunii serviciului public de salubrizare al judeţului Sălaj – componenta TTPD" cu asocierea formată din SC BRANTNER SERVICII ECOLOGICE SA & SC VITALIA SERVICII PENTRU MEDIU TRATAREA DESEURILOR SRL, operator declarat câştigător ca urmare a finalizării procedurii de achiziţie publică. Întregul sistem de management integrat al deșeurilor va fi pus în funcțiune în anul 2016.

V.13. Riscurile naturale și antropice

Conform Planului Județean de Analiză și Acoperire a Riscurilor aferent anului 2014, principalele riscuri naturale și antropice cu care se confruntă județul Sălaj sunt:

- inundațiile – mai vulnerabile fiind localitățile situate pe malul râurilor Someș (Benesat), Barcău (Ip), Agrij (Buciumi, Creaca), Zalău (Bocșa), Valea Coșeiului (Coșeiu), dar și cele din zonele expuse torenților și scurgerilor de pe versanți (Agrij, Șimleu Silvaniei, Chieșd, Mirșid, Camăr);
- înzăpezirile (tot județul);
- valurile de căldură (tot județul);
- furtunile (tot județul);
- incendiile de pădure (mai ales în zona limitrofă DN 1F și DN 1H);
- incendiile de vegetație uscată și arderile necontrolate (în zonele rurale);
- cutremurele (sub VII pe scara MSK);
- alunecări de teren (Agrij, Bănișor, Bocșa, Boghiș, Camăr, Cehu Silvaniei, Chieșd, Coșeiu, Crasna, Creaca, Cristolț, Cuzăplac, Dobrin, Gârbou, Halmășd, Hereclean, Horoatu Crasnei, Ip, Letca, Măerișteș, Marca, Mirșid, Pericei, Plopiș, Poiana Blenchii, Rus, Sâg, Sălățig, Șamșud, Sărmășag, Șimleu Silvaniei, Sânmihaiu Almașului, Someș-Odorhei, Treznea, Valcău de Jos, Vârșolț, Zalău);
- riscuri industriale (Zalău, Șimleu Silvaniei, Jibou, Cehu Silvaniei, Sărmășag, Nușfalău, Crasna, Almașu, Ileanda, Gâlgău, Zimbor, Vârșolț, Jibou, Hereclean, Pericei, Crișeni, Marca, Bănișor, Someș-Odorhei, Românași, Ileanda – depozite de produse petroliere și de stocare gaze, benzinării, baraj de acumulare);
- accidente rutiere în care sunt implicate vehicule ce transportă substanțe periculoase (drumurile naționale);
- accidente feroviare (rețeaua de cale ferată);
- eșecul rețelelor de electricitate, telecomunicații, gaze naturale;
- muniția neexplodată;
- incendii la locuințe și anexe gospodărești.

Principala instituție de la nivel județean cu atribuții în managementul situațiilor de urgență este ISU ”Porolissum” Sălaj, care dispune de detașamente, secții și gărzi de intervenție la Zalău, Șimleu Silvaniei, Jibou, Cehu Silvaniei, Nușfalău, Ileanda și Hida. Timpul de răspuns mediu la intervențiile din zona de competență variază între 25 de

minute la garda din Nușfalău și 39 la Zalău, în timp ce în localitățile în care există unități între 5 minute (Hida) și 16 minute la Zalău, ultimul cu un trafic rutier mai intens. La acesta se adaugă servicii voluntare pentru situații de urgență la Benesat, Cehu Silvaniei, Chieșd, Ip, Jibou, Poiana Blenchii etc., dar acestea au, în general, deficit de voluntari și o dotare tehnică precară. ISU "Porolissum" a fost dotat recent cu 12 echipamente de intervenție noi, printr-un proiect derulat cu fonduri POR 2007-2013, dar necesită achiziția de noi echipamente în continuare, cele din dotare fiind uzate fizic și moral și insuficiente prin raportare la numărul foarte mare de situații de urgență la care este solicitat (circa 3.000/an).

V.14. Principalele concluzii ale capitolului:

- **Resursele naturale bogate și diversificate ale județului (terenuri agricole, păduri, lignit, resurse piscicole, ape minerale cu rol terapeutic petrol, roci pentru construcții etc.) sunt insuficient și ineficient valorificate;**
- **La nivelul județului există peste 20 de situri poluate sau potențial poluate rezultate din depozitarea deșeurilor menajere și industriale (petroliere), activități miniere, de transport etc.), pentru majoritatea existând programe de reabilitare în curs;**
- **Nivelul de poluare al aerului din județ a scăzut considerabil în ultimii ani, pe fondul investițiilor de mediu, singurele depășiri temporare fiind înregistrate la particulele în suspensie, determinate de arderile casnice, traficul auto, agricultură, unele activități industriale, dar și de factori naturali;**
- **Principala amenințare la adresa calității apelor din județ o reprezintă ponderea redusă a locuințelor conectate la sisteme centralizate de canalizare și funcționarea necorespunzătoare a unor stații de epurare pentru ape uzate menajere sau industriale, apele complet sau parțial neepurate ajungând în cursurile de apă și în apele subterane;**
- **În județul Sălaj nu există zone cu deficit de vegetație forestieră, iar suprafața parcursă cu tăieri și regenerări a crescut, pădurile existente fiind preponderent de foioase;**
- **Circa o treime dintre cursurile de apă din județ au o stare ecologică mediocră sau proastă, iar mai multe zone rurale din județ sunt vulnerabile la nitrați;**
- **Județul Sălaj dispune de mai multe habitate naturale (păduri, pășuni, fânețe, ape, stâncării, turbării, mlaștini), dintre care o parte sunt conservate în 15 arii protejate de interes național și 6 de interes comunitar;**
- **La adresa habitatelor naturale și a zonelor protejate din județ se manifestă presiuni complexe (fragmentarea habitatelor, exploatarea excesivă a resurselor naturale, schimbările climatice etc.), care sunt agravate de lipsa planurilor de management și a custozilor;**

- **Toate orașele din județ se confruntă cu depășiri ale valorilor limită ale poluării fonice, generate de traficul auto intens, de starea tehnică deficitară a străzilor și autovehiculelor, de lipsa variantelor de ocolire etc.;**
- **Trei dintre orașele din județ se confruntă cu un deficit de spații verzi, în pofida investițiilor realizate în parcuri cu fonduri europene, de la bugetul de stat și local;**
- **Majoritatea terenurilor agricole din județ sunt încadrate în clasele a IV-a și a V-a, fiind confruntate cu deficitul de carbon organic, însă numai două comune sunt oficial considerate zone montane defavorizate și beneficiază de subvenții în acest sens;**
- **Suprafețe extinse de teren din județ sunt afectate de fenomene de degradare (eroziune de suprafață, acidifiere, exces de umiditate, gleizare, alunecări de teren etc.);**
- **La nivelul județului există numeroase lucrări de îmbunătățiri funciare și agrotehnice, care nu pot fi extinse din lipsă de fonduri și personal;**
- **Sălajul are un potențial de producere a energiei regenerabile fotovoltaice, eoliene și din biomasă, care este utilizat în foarte mică măsură, mai ales în sectorul public (clădiri și iluminat public);**
- **Clădirile rezidențiale din județ au o eficiență energetică redusă, mai puțin de o treime dintre acestea fiind reabilitate termic, inclusiv cu tâmplărie termoizolantă;**
- **Toate locuințele din județ beneficiază de servicii de salubritate, furnizate preponderent de operatori privați, însă cantitatea de deșeuri menajere colectată a scăzut;**
- **Trei depozite urbane neconforme de deșeuri din județ au fost închise, iar cel din Zalău urmează să fie închis o dată cu inaugurarea depozitului ecologic de la Dobrin;**
- **Tratarea și valorificarea deșeurilor colectate în județul Sălaj se află într-o etapă incipientă, o mică parte dintre acestea fiind colectate selectiv și reciclate, în timp ce stațiile de sortare existente funcționează sub capacitate);**
- **Toate UAT-urile din județ sunt asociate în ADI ECODES, care derulează un proiect cu fonduri europene pentru dezvoltarea unui sistem integrat de management al deșeurilor, care va deveni funcțional în 2016;**
- **Județul Sălaj este expus mai multor riscuri naturale și industriale (inundații, înzăpezire, valuri de căldură, furtuni, incendii de pădure și vegetație, alunecări de teren, cutremure, explozii, eșecul rețelelor de utilități, muniție neexplodată etc.);**
- **În pofida achiziționării de echipamente moderne în cadrul unui proiect cu fonduri europene, serviciile profesionale și voluntare de servicii de urgență necesită încă investiții semnificative pentru dotare, în vederea gestionării numărului mare de solicitări.**

V. Resursele umane

VI.1. Populația

VI.1.1. Dinamica populației

La recensământul din anul 2011, singurul care oferă o imagine reală asupra numărului populației prin cercetarea exhaustivă a acesteia, județul Sălaj număra 224.384 de locuitori, ceea ce reprezenta 8,6% din populația stabilă a regiunii Nord-Vest și puțin peste 1,1% din cea a României. Densitatea medie a populației județului era, prin urmare, de 58,1 locuitori/kmp, sub media regională (76,1) și cea națională (84,4). Cu toate acestea, populația județului este distribuită relativ uniform în teritoriu, în lipsa unor zone aflate la altitudini foarte ridicate, nelocuibile.

În comparație cu recensământul din anul 2002, populația stabilă a județului a scăzut cu 9,5%, ritmul de reducere a populației fiind superior celui înregistrat la nivel regional (-5,1%) și național (-7,2%). Pe medii de rezidență, scăderea populației a fost mai accentuată în mediul urban (-10,2%), față de cel rural (-9,1%). În comparație cu recensământul din anul 1992, primul din perioada post-comunistă, scăderea populației este și mai mare la nivel județean (-15,9%).

Tabel 18 - Dinamica populației județului Sălaj la recensăminte, pe medii de rezidență, în perioada 1992-2011

Anul	Total – Județul Sălaj, din care:	Mediul urban	Mediul rural
1992	266.797	106.989	159.808
2002	248.015	98.307	149.708
2011	224.384	88.259	136.125
2011 vs 2002 (%)	90,5	89,8	90,9
2011 vs 1992 (%)	84,1	82,5	85,2

Sursa: INS. Rezultatele definitive ale RGPL 2011, 2002, 1992

Cauzele scăderii populației județului Sălaj sunt legate de sporul natural negativ, determinat de nivelul redus al natalității, de îmbătrânirea populației în mediul rural, de exodul forței de muncă tinere către alte zone din țară și către alte țări, pe fondul problemelor de ordin economic și social de la nivel județean și național.

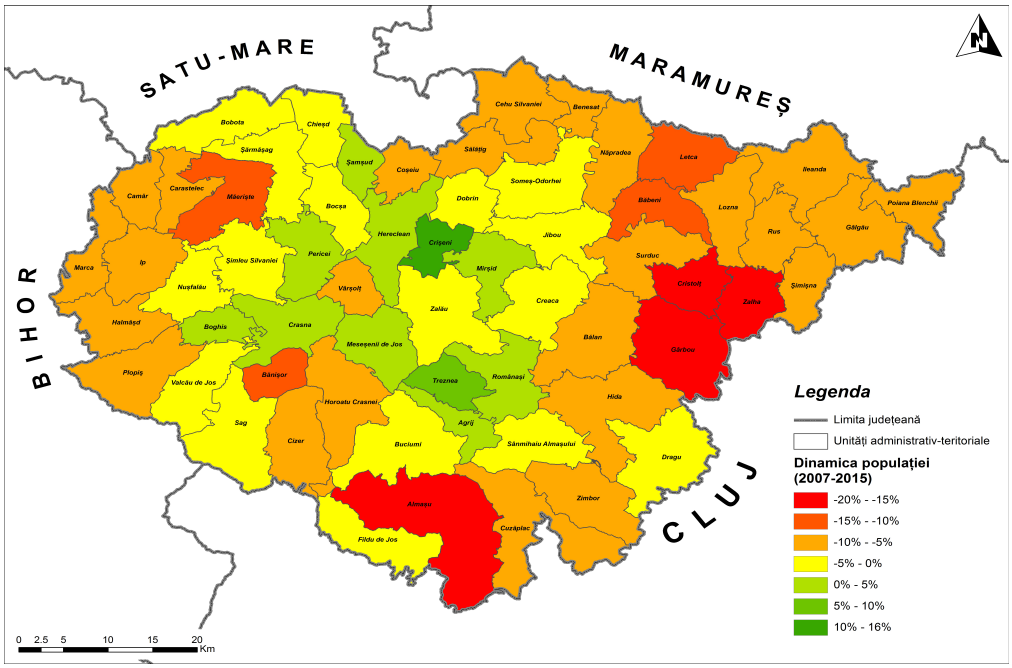

Figura 61 - Dinamica populației cu domiciliul, la nivel de UAT, în perioada 2007-2015

Sursa: Planșă proprie

VI.1.2. Mișcarea naturală a populației

Rata natalității din județul Sălaj a scăzut considerabil după anul 1989, pe fondul renunțării la politica de încurajare a nașterilor din perioada comunistă, scăzând de la 14,8‰ în anul 1990, la 9,6‰ în anul 2014, dar a continuat să rămână superioară mediei naționale și regionale în tot acest interval.

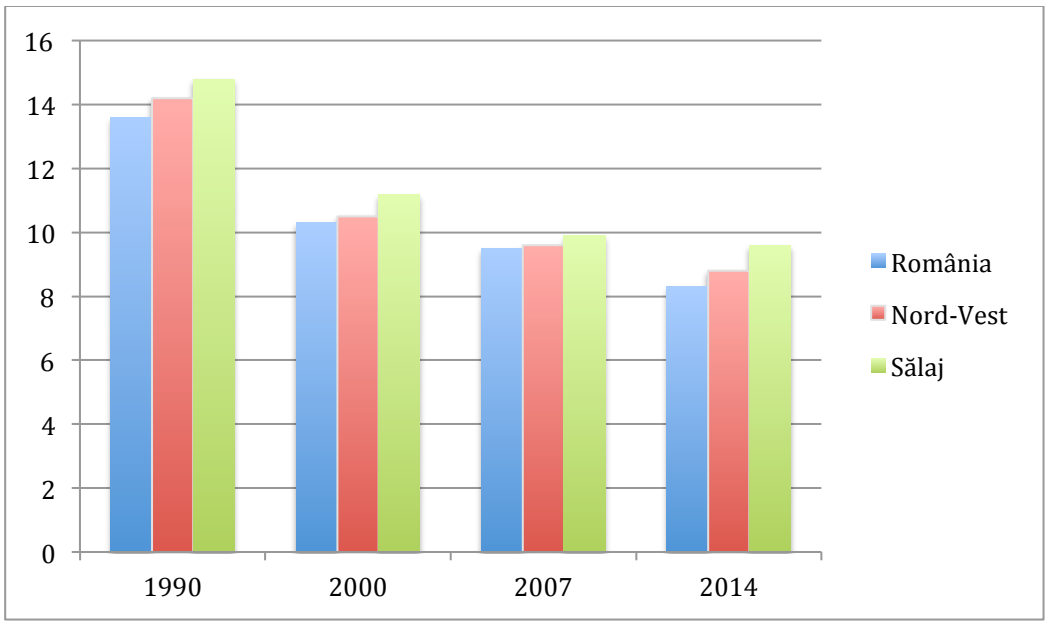

Figura 62 - Dinamica ratei natalității, la nivel național, regional și județean, în perioada 1990-2014

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

Începând cu anul 1993, rata natalității din mediul rural a depășit-o pe cea din mediul urban, astfel că în anul 2014 aceasta a fost de 9,4‰ în orașe și de 9,8‰ la sate.

Rata de fertilitate a populației feminine cu vârsta între 15-49 de ani a fost de 39,3‰ în anul 2014, peste media națională și regională, dar în scădere față de anul 1990, când ajungea la 65‰, pe fondul creșterii nivelului de educație contraceptivă, dar și a tendinței de amânare a nașterii, din rațiuni economice. Prin urmare, fertilitatea a scăzut cu peste 60% la tinerele între 20-24 de ani și s-a menținut relativ constantă la grupele de vârstă 30-39 de ani. Cu toate acestea, fenomenul nașterilor din mame minore continuă să depășească media regională și națională, fiind comun mai ales în mediul rural, în comunitățile rome.

Rata mortalității generale a fost în anul 2014 de 11,9‰, în scădere față de intervalul de timp anterior, dar în continuare superioară mediei naționale și regionale, pe fondul gradului mai avansat de îmbătrânire demografică. Rata mortalității a fost mai mult decât dublă în mediul rural (15,6‰) față de cel urban (6,9‰), din aceleași motive legate de structura pe vârste a populației, dar și de accesul la servicii medicale complexe și diversificate.

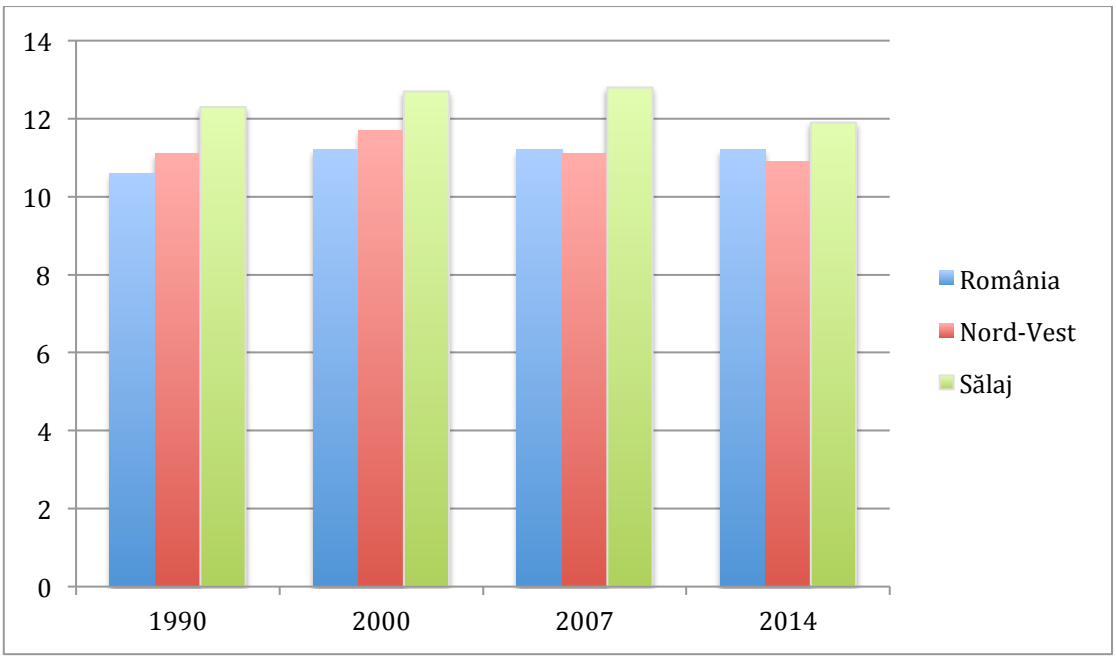

Figura 63 - Dinamica ratei mortalității, la nivel național, regional și județean, în perioada 1990-2014

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

Rata mortalității infantile a scăzut semnificativ după anul 1990, de la 26,6‰ și a atins în anul 2014 valoarea de 10,9‰, dar rămâne mai ridicată decât media regională și națională, mai ales în mediul rural (12,2‰, față de 9‰ în urban).

Figura 64 - Dinamica ratei sporului natural, la nivel național, regional și județean, în perioada 1990-2014

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

În acest context, sporul natural al populației județului este negativ de peste 20 de ani, contribuind atât la scăderea populației, cât și la modificarea structurii pe vârste a acesteia. Astfel, ponderea populației tinere (0-14 ani) s-a redus continuu, concomitent cu creșterea populației adulte și mai ales vârstnice.

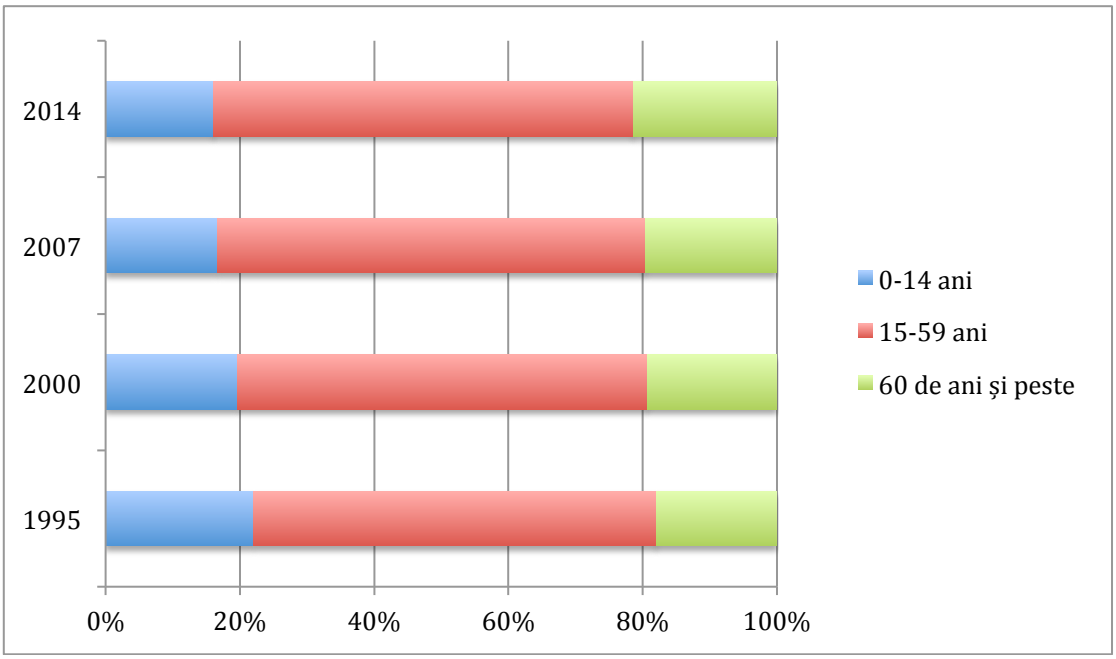

Figura 65 - Structura populației cu domicilul, pe grupe de vârstă, în perioada 1992-2014

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

Sporul natural al populației continuă să înregistreze valori pozitive în unele localități din județ, precum Zalău, Șimleu Silvaniei, Jibou, Bocșa, Boghiș, Dragu, Mirșid, Românași, Șamșud și Valcău de Jos, fie pe fondul unei rate ridicate a natalității (de ex. Șimleu Silvaniei, Bocșa, Dragu, Românași, Șamșud), fie a unei rate reduse a mortalității (de ex. Zalău, Șimleu Silvaniei, Jibou), determinată de ponderea redusă a populației vârstnice.

La polul opus, regăsim o serie de localități cu un deficit natural semnificativ (peste 1%/an) – Almașu, Băbeni, Bănișor, Benesat, Carastelec, Coșeiu, Creaca, Cristolț, Cuzăplac, Fildu de Jos, Horoatu Crasnei, Letca, Lozna, Măerișteș, Rus, Zalha și Zimbor, cu o populație foarte îmbătrânită și cu o rată redusă a natalității, amenințate cu depopularea pe termen mediu și lung.

VI.1.3. Mișcarea migratorie a populației

Județul Sălaj înregistrează, în mod tradițional, o balanță migratorie negativă, cele mai intense fluxuri de emigrare fiind înregistrate către județele Cluj, Bihor, Maramureș, Satu Mare, Timiș și Arad. Acestea au reprezentat, mai ales în ultimele 5-6 decenii, principala cauză a scăderii populației.

În anul 2014, soldul migrației interne a fost de -479 de persoane, dintre care -455 în mediul urban, respectiv -24 în mediul rural. Față de anii 90 se resimte totuși o reducere a fenomenului migrației interne, precum și modificarea fluxurilor dominante. Dacă până în anul 1993, fluxurile dominante de migrație erau cele rural-urban, astăzi fluxurile dominante sunt urban-urban (mai ales către Cluj-Napoca) și urban-rural, sub forma remigrației și suburbanizării, mai ales în jurul municipiului Zalău.

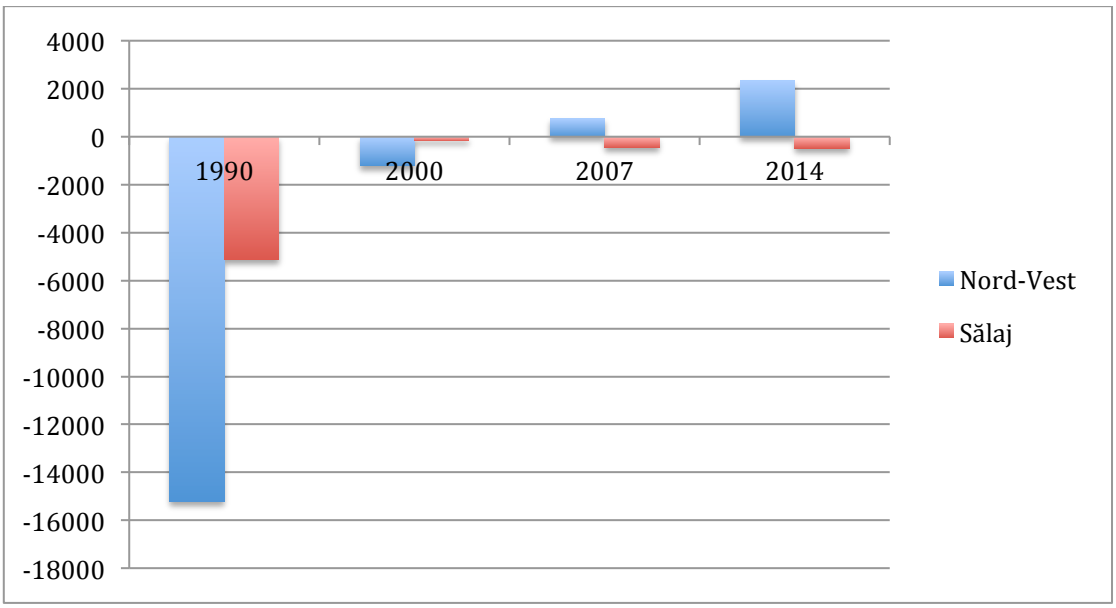

Figura 66 - Dinamica soldului migrației interne, la nivel regional și județean, în perioada 1990-2014

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

Sporul migratoriu intern se menține pozitiv în comunele din jurul municipiului Zalău (Crișeni, Treznea, Meseșenii de Jos, Hereclean, Dobrin, Creaca, Carastelec, Agrij), unde tot mai mulți foști locuitori ai orașului și-au ridicat locuințe, dat fiind oferta mai mare și mai accesibilă de terenuri.

În ceea ce privește migrația externă, aceasta s-a intensificat în ultimul deceniu, însă amploarea sa reală este greu de cuantificat, plecările definitive sau temporare fiind doar în mică măsură înregistrate de autorități. La recensământul din anul 2011, un număr de 27.100 de persoane aveau domiciliul în județul Sălaj, dar nu locuiau efectiv în județ. Recenzorii au reușit să obțină date doar despre 11.500 dintre acestea, dintre care 3.200 locuiau în alte județe din România, iar 8.300 erau plecate pe termen lung în străinătate. Alți 5.000 de locuitori ai județului locuiau temporar în străinătate. Prin urmare, fenomenul migrației externe a antrenat între 5 și 10% din populația legală a județului. Fenomenul migrației externe este mai intens în localitățile Bănișor, Șimișna și Valcău de Jos (peste 10% din populația cu domiciliul în respectivele localități), dar și în Bălan, Bocșa, Boghiș, Chieșd, Cizer, Creaca, Surduc etc.

Speranța de viață a populației a crescut continuu în ultimii 15 ani, ajungând la circa 75 de ani în prezent, față de 69 în 1990 și 72 în 2007, însă rămâne totuși inferioară mediei regionale și naționale, dar și celei europene, de peste 80 de ani. De asemenea, se mențin diferențe importante între sexe (71 ani pentru bărbați și 78 de ani pentru femei), dar și între mediile de rezidență (76 de ani în urban și 73 în rural).

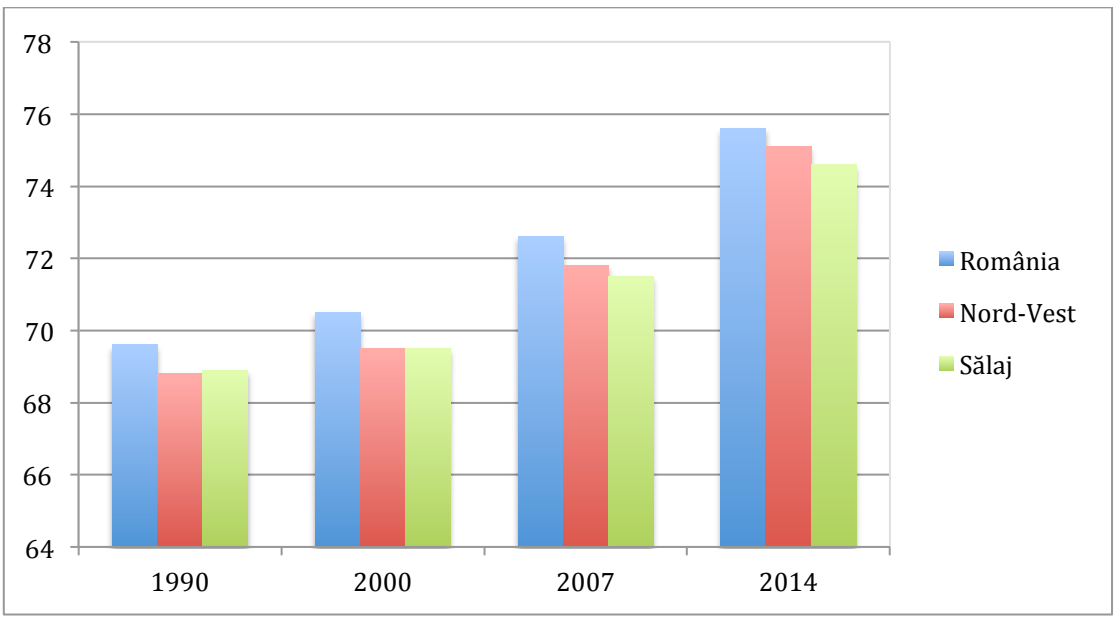

Figura 67 – Durata medie a vieții, la nivel național, regional și județean, în perioada 1990-2014

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

VI.1.4. Caracterul multi-cultural și multi-confesional

Minoritățile etnice reprezentau, la recensământul din anul 2011, 38,9% din populația stabilă a județului care și-a declarat etnia, în creștere cu circa 10 puncte procentuale față de recensământul din anul 2002. Cea mai importantă etnie din perspectivă numerică este cea maghiară (22,4% din populația stabilă), localitățile cu o populație majoritar maghiară fiind Boghiș, Camăr, Carastelec, Coșeiu, Crasna, Dobrin, Hereclean, Nușfalău, Pericei, Sălățig, Șamșud, Sărmășag și Vârșolț (peste 50% din populația stabilă). Maghiarii reprezintă un grup etnic important și în comunele Meseșenii de Jos, Fildu de Jos, Crișeni, Bocșa, Benesat, Almașu, dar și în orașele Șimleu Silvaniei și Cehu Silvaniei (20-50% din total).

Al doilea grup etnic ca număr este cel al romilor, ce reprezenta în anul 2011 un procent de 6,7% din populația care și-a declarat etnia, în creștere continuă după anul 1990, pe fondul ratei mai ridicate a sporului natural. Romii dețin o pondere ridicată din populație în comunele Agrij, Boghiș, Dragu, Fildu de Jos, Sâg (peste 20% din total), dar și în Bobota, Buciumi, Chieșd, Cizer, Halmășd, Ileanda, Ip, Mirșid, Năpradea, Nușfalău, Românași, Sânmihaiu Almașului și Valcău de Jos (10-20%).

Al treilea grup etnic ca mărime este cel al slovacilor, care reprezintă 0,5% din populația totală a județului și care sunt concentrați în comuna Plopiș (32% din total), fiind prezenți cu mici comunități și în Sâg, Ip, Marca, Halmășd etc. (sub 5% din total).

Celelalte grupuri etnice (ucraineni, germani, italieni, evrei, polonezi, ceangâi, ruși-lipoveni etc.) reprezintă doar 1,4% din totalul populației și sunt concentrate mai ales în mediul urban.

Structura confesională a populației județului era, la recensământul din 2011, și mai diversificată decât cea etnică. Astfel, 64,4% dintre locuitori erau ortodocși, aceștia fiind majoritari în cele mai multe orașe și comune din județ cu populația preponderent românească. Al doilea grup confesional ca mărime era cel al reformaților (19,6% din total), concentrați în localitățile cu o populație majoritar maghiară (Boghiș, Camăr, Crasna, Dobrin, Hereclean, Pericei, Șamșud, Sălățig, Sărmășag, Vârșolț, Ip, Cehu Silvaniei etc.). Romano-catolicii reprezentau 2,5% din total, fiind majoritar maghiari și slovaci, concentrați în Carastelec și Plopiș, iar greco-catolicii 2,7%, cu comunități mai importante la Marca și Plopiș (peste 10% din populație).

Culturile neoprotestante au înregistrat o creștere continuă a numărului de enoriași în ultimele două decenii și reunesc astăzi circa 10,4% din populație, cei mai mulți fiind penticostali (4,8%), baptiști (3,9%), martorii lui Iehova (0,9%), adventiști de ziua a 7-a (0,4%) și creștini după Evanghelie (0,4%). Culturile neoprotestante au atras peste 10% dintre locuitori în Bălan, Buciumi, Creaca, Dragu, Gâlgău, Horoatu Crasnei, Mirșid, Năpradea, Poiana Blenchii, Românași, Sâg, Șimișna (penticostali), Bănișor, Camăr, Coșeiu, Crasna, Creaca, Marca, Nușfalău, Pericei, Șamșud (baptiști).

Comunități mai importante de martori ai lui Iehova există în Mirșid, de adventiști în Camăr, iar de creștini după Evanghelie în Nușfalău.

Celelalte culte (musulman, unitarian, creștin de rit vechi, evanghelic luteran, ortodox sârb, evanghelic, mozaic etc.) reunesc doar 0,6% din populație.

VI.2. Educația

Rețeaua de învățământ preuniversitar de la nivelul județului Sălaj cuprindea, la nivelul anului 2015, un număr de 391 de unități de învățământ de stat și 6 private, la care se adaugă 9 unități cu rol administrativ și pentru activități extrașcolare.

Învățământul public de masă se asigura în anul 2015 prin 389 de unități de învățământ, dintre care 105 cu personalitate juridică (43 în mediul urban și 62 în cel rural) și 284 de unități arondate (14 în mediul urban, 263 în rural, iar 7 în satele componente ale orașelor). Dintre unitățile de învățământ din județ, 23 sunt licee, 1 școală postliceală, 184 sunt grădinițe, iar 181 școli primare și gimnaziale. Acestea reuneau, în anul 2014, 7.548 de copii, 30.115 elevi și 319 studenți, respectiv 2.762 de cadre didactice.

Tabel 19 - Principalii indicatori ai activității instituțiilor de învățământ din județul Sălaj în anii 2014-2015

Nivelul de învățământ	Număr de unități școlare (2015)	Număr de elevi (2014)	Număr de cadre didactice (2014)	Număr de săli de clasă (2014)
Preșcolar	184 (14 cu p.j. + 170 arondate)	7.548	518	-
Primar și gimnazial	181 (54 cu p.j. + 127 arondate)	20.696	1.614	1.301
Liceal și profesional	23 (23 cu p.j.)	9.113	620	444
Postliceal și de maiștri	1 (1 cu p.j.)	306	10	20
Special	2 (1 cu p.j.)	176	63	29
Superior	2 extensii universitare (publice)	319	0	-
Alte unități de învățământ	1 club sportiv școlar 1 palat al copiilor 3 cluburi ale elevilor 1 centru de excelență Filială a Universității de Vest ”V. Goldiș” Arad (privat)	122 studenți	0	-

Sursa: Inspectoratul Școlar Județean Sălaj. INS. Baza de date TEMPO Online

La nivelul județului funcționează o instituție de învățământ special cu personalitate juridică – Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Șimleu Silvaniei, care are arondat și Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă ”Speranța” Zalău, cu ofertă de studii la nivel preșcolar, primar și gimnazial pentru elevii cu cerințe educaționale speciale. Acestea aveau, în anul 2014, un număr de 176 de elevi și 63 de cadre didactice.

Instituțiile cu rol administrativ sunt Inspectoratul Școlar Județean Sălaj, Casa Corpului Didactic și Centrul Județean de Resurse și Asistență Educațională. Activitățile extrașcolare se derulează prin Palatul Copiilor Zalău, cluburile copiilor din Șimleu Silvaniei, Cehu Silvaniei și Jibou, prin Clubul Sportiv Școlar și prin Centrul Județean de Excelență Sălaj.

Învățământul privat se asigură în 6 unități private, toate din municipiul Zalău, dintre care 3 grădinițe, cu 112 copii, și 3 școli postliceale, cu 372 de elevi. La acestea, se adaugă o extensie a unei universități private din Arad cu 122 de studenți. În total, acestea dispuneau de 18 cadre didactice.

VI.2.1. Învățământul primar și gimnazial

Învățământul primar și gimnazial se asigură prin unități de învățământ dedicate, în număr de 181 (54 cu personalitate juridică și 127 arondate, 18 în orașe și sate componente ale acestora și 163 în sate) în toate UAT-urile din județ, în circa 1.300 de săli de clasă. Cu toate acestea, rețeaua de școli primare și gimnaziale s-a restructurat puternic față de anul 2002, când în județ funcționau peste 250 de astfel de unități, dintre care aproape 230 doar în mediul rural, pe fondul scăderii natalității și implicit a populației școlare. Numărul de elevi înscriși în învățământul primar și gimnazial a scăzut între anul 2007 și anul 2014 cu peste 5%, la 20.700 (dintre care 8.800 în mediul urban și 11.900 în rural) în pofida înființării clasei zero. În mod corespunzător, numărul de cadre didactice din școli a scăzut cu 17%, până la puțin peste 1.600. De menționat este faptul că 79% dintre elevi studiază în limba română, 20% în limba maghiară, iar 1% în germană și slovacă.

VI.2.2. Învățământul liceal, de zi, seral și cu frecvență redusă

Învățământul liceal se asigură în județul Sălaj prin 23 de colegii și licee, dintre care 16 sunt amplasate în cele 4 orașe, iar 7 în mediul rural (Crasna, Gâlgău, Hida, Ileanda, Nușfalău, Surduc, Sărmășag). Acestea reuneau, în anul 2014, 8.300 elevi, în scădere cu 12% față de anul 2007, dintre care 7.200 în liceele din mediul urban și doar 1.100 în mediul rural, în condițiile în care numărul absolvenților de gimnaziu care urmează studii liceale e mai redus în sate și mulți dintre cei care fac acest pas se îndreaptă către liceele din orașe, cu o ofertă mai diversificată de studii.

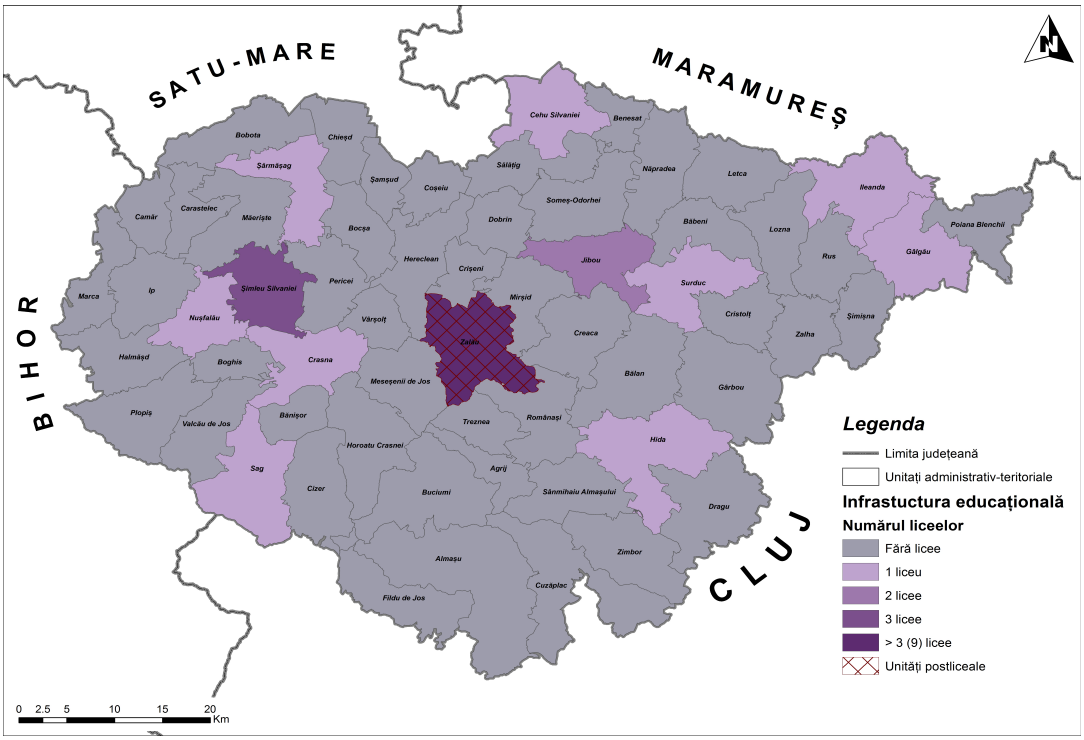

Figura 68 - Rețeaua de unități liceale din județul Sălaj în anul 2014

Sursa: Planșă proprie

Din totalul elevilor, 4.200 (50% din total) studiază în licee și colegii teoretice, 2.000 în licee cu profil tehnic (24%), 1.400 în licee cu profil servicii (17%), iar restul de 700 (9%) în licee pedagogice, cu profil resurse, sportiv, teologic sau artistic. Față de anul 2007, se constată o creștere a numărului de elevi înscriși doar la liceele pedagogice și cu profil servicii și sportiv, concomitent cu o reducere semnificativă a numărului de elevi în licee tehnice (-33%), teologice (-23%), artistice (-20%), dar și teoretice (-7%).

Pe forme de învățământ, 7.600 de elevi urmau cursuri de zi, 300 seral și 400 cu frecvență redusă, ultimii cu 50% mai puțini față de anul 2007. Pe de altă parte, 83% dintre elevi studiază în limbă română, 16% în limba maghiară și 1% în germană.

Numărul de cadre didactice din liceele județului s-a redus, la rândul lui, cu 8% față de anul 2007, până la 610.

VI.2.3. Învățământul profesional și tehnic

Învățământul profesional de la nivelul județului Sălaj se asigură prin clase specializate care funcționează în cadrul liceelor și colegiilor din Zalău, Șimleu Silvaniei, Cehu Silvaniei, Jibou, Crasna, Hida, Ileanda, Nușfalău, Sărmășag. Numărul elevilor înscriși în aceste clase era în anul 2014 de circa 800, dintre care 500 în mediul rural și 300 în mediul urban, în scădere de circa 3 ori față de anul 2007, pe fondul reorientării multor absolvenți către studii liceale. Această tendință este una

îngrijorătoare pentru industria locală, principalul motor de creștere economică, care necesită personal calificat cu studii medii.

Zece meserii sunt propuse pentru elevi de către şcolile sălăjene: comerciant-vânzător, bucătar, ospătar (chelner) vânzător în unităţi de alimentaţie, instalator instalaţii tehnico-sanitare şi de gaze, tâmplar universal, mecanic auto, lăcătuş mecanic prestări servicii, zidar-pietrar-tencuitor, tricoter-confecţioner şi confecţioner produse textile. Dintre acestea, cele mai multe cereri s-au înregistrat în anul 2014 pentru mecanic auto, pentru lăcătuş mecanic prestări servicii, pentru instalator instalaţii tehnico-sanitare şi de gaze, ospătar, vânzător în unităţi de alimentaţie.

VI.2.4. Resursele umane din sistemul educațional

La nivelul anului 2015, în unitățile de învățământ din județul Sălaj existau 3.094 de posturi/norme didactice, 340 pentru personalul didactic auxiliar și 775 pentru personalul nedidactic. Cele mai multe erau dedicate învățământului gimnazial (1.075), celui liceal (880), primar (630) și preșcolar (510). Dintre acestea, 2.521 erau ocupate de cadre didactice titulare, iar 572 de suplinitori, dintre care 198 în mediul urban și 374 în rural. Astfel, ponderea titularilor în rural este de doar 75%, față de 88% în urban, posturile de la sat fiind mai puțin atractive, din cauza dotărilor și a condițiilor de navetă mai precare. Totuși, dintre suplinitori doar 2% sunt necalificați. Un alt aspect pozitiv e faptul că procentul de acoperire a posturilor este de 100% pentru toate nivelele de studii. La concursul de ocupare a posturilor din iulie 2015, doar 71% dintre candidați au promovat, iar la cel din luna septembrie pentru cadre didactice calificate procentul a fost de 84%, în timp ce pentru cadre didactice fără studii corespunzătoare postului a fost de 98%.

În învățământul din județul Sălaj, disciplinele deficitare în acoperire cu personal didactic calificat sunt, în principal, cele din aria curriculară matematică și științe, în special, matematica, iar din aria curriculară limbă și comunicare, limba germană și limba franceză. Zonele deficitare sunt mai ales cele rurale, izolate. În județ există și cadre didactice în exces, la următoarele discipline: geografie, istorie, biologie. Scăderea numărului de elevi și necesitatea încadrării unităților de învățământ în bugetul alocat conform finanțării per capita, va duce în viitor la creșterea numărului de cadre didactice care vor intra în restrângere de activitate și a numărului de cadre didactice care au nevoie de completarea normei didactice, mai ales în mediul urban.

VI.2.5. Indicatori privind accesul și participarea la educație

Conform Planului Local de Acțiune pentru Învățământul Profesional și Tehnic 2013-2020, judeţul Sălaj este caracterizat printr-o rată relativ scăzută de cuprindere în învăţământ în perioada 2002-2012, dar în procent mai mare decât media la nivel

regional. Rata ridicată de cuprindere este în învăţământul preşcolar 88,7%, în învăţământul primar 92,4% şi în învăţământul obligatoriu 85%.

În ceea ce priveşte **gradul de cuprindere în învăţământ**, în perioada 2002-2012 constatăm creşterea gradului de cuprindere la grupa de vârstă 15 – 18 ani şi o uşoară creştere la grupa de vârstă 19 – 23 de ani. Cel mai ridicat grad de cuprindere se înregistrează la grupa de vârstă 7-10 ani. La grupa de vârstă 15 – 18 ani, comparativ cu anul 2002, se constată uşoare creşteri care se datorează faptului că începând cu anul şcolar 2003-2004 a intrat în vigoare obligativitatea învăţământului de 10 ani.

În învăţământul secundar inferior - clasele IX – X (anul I – II) - rata de cuprindere este de 67,3% iar în învăţământul secundar superior - clasele XI – XII/XIII(anul III-IV) - este de 58,6%. Durata medie de frecventare a învăţământului a crescut cu un an în ultima perioadă de timp, ajungând la 15-16 ani. Creşterea duratei de şcolarizare este în principal consecinţa creşterii ratei specifice de cuprindere în învăţământul superior. Diferenţa între fete şi băieţi privind durata de frecventare a învăţământului, este de asemenea, consecinţa creşterii mai accentuate a ratei de cuprindere în învăţământul superior a fetelor.

Dacă gradul de cuprindere în învățământul obligatoriu, pe ansamblul populației, este în general satisfăcător, în realitate există probleme privind participarea la educație a copiilor provenind din medii defavorizate, în special a celor care aparțin minorității rome. Acestea reprezintă consecința stării accentuate de sărăcie a unei categorii a populației, a deprecierii importanței educației în percepția unui segment al populației, fenomene care își pun amprenta asupra gradului de participare la educație.

În ceea ce privește **rata abandonului școlar,** județul Sălaj ocupă o poziție medie la nivel național, deși acest fenomen se amplifică mai ales în mediul rural. Anual, circa 300 de elevi abandonează școala, dintre care 2/3 din mediul rural, cei mai mulți la nivel liceal (rată a abandonului de 3%) și gimnazial (2%), iar cei mai puțini (o rată de sub 1%) în cazul învățământului primar. Cauzele abandonului sunt legate mai ales de sărăcie, dezinteresul față de educație, căsătoria la o vârstă foarte fragedă și plecarea la muncă în străinătate.

Prin urmare, se impun o serie de măsuri care să asigure accesul la educație a tuturor copiilor și tinerilor indiferent de mediul de proveniență.

VI.2.6. Gradul de promovare al învățământului și de promovabilitate la examene

În anul 2015, 80,1% dintre absolvenții de gimnaziu și 63,2% dintre cei de liceu au absolvit Evaluarea Națională, respectiv Examenul de Bacalaureat. În intervalul 2010-2015, ratele de promovabilitate s-au menținut între 40 și 70% pentru Bacalaureat, respectiv între 60 și 80% pentru Evaluarea Națională.

La nivelul județului se constată diferențe majore între ratele de promovabilitate din mediul urban și cele din mediul rural, de 19 puncte procentuale în cazul Evaluării Naționale din anul 2015. Școlile rurale cu cele mai scăzute rate de promovabilitate au fost cele din comunele Dragu, Fildu de Jos, Plopiș, Năpradea etc.

În ceea ce privește promovabilitatea la Bacalaureat, există, de asemenea, diferențe majore între liceele teoretice și vocaționale și cele tehnologice, ultimele cu o promovabilitate la jumătate față de medie. Cele mai slabe rezultate se înregistrează la liceele tehnologice din mediul rural (Sâg, Surduc, Nușfalău, Sărmășag etc.).

În ceea ce privește rata de promovare, aceasta ajungea, în 2015, la 97%, fiind mai scăzută doar în cazul învățământului liceal seral și fără frecvență (sub 90%). Diferența e reprezentată de elevii care s-au transferat sau au abandonat studiile.

VI.2.7. Învățământul în limba minorităților naționale

În anul școlar 2014/2015, învățământul în limba minorităților naționale s-a asigurat în următoarele unități din județul Sălaj:

a) în limba maghiară:

- 51 de grădinițe cu 83 grupe și 1.477 de elevi;
- 45 de școli primare, cu 142 de clase și 2.208 elevi;
- 26 de școli gimnaziale cu 111 clase și 1.942 de elevi;
- 10 licee cu 58 de clase și 1.481 de elevi;
- 5 școli profesionale cu 7 clase și 142 de elevi.

b) în limba slovacă:

- 2 grădinițe cu 2 grupe și 31 de elevi;
- 4 școli primare, cu 3 clase și 40 de elevi;
- 1 școală gimnazială cu 2 clase și 44 de elevi.

c) în limba germană:

- 2 grădinițe cu 2 grupe și 50 de elevi;
- 1 școală primară, cu 5 clase și 98 de elevi;
- 1 școală gimnazială cu 4 clase și 56 de elevi;
- 1 liceu cu 15 elevi.

VI.2.8. Formarea Profesională Continuă. Corelarea ofertei sistemului educațional și de formare profesională cu nevoile de pe piața muncii

Conform rapoartelor AJPIS, în anul 2013, la nivelul județului Sălaj, au fost autorizate 21 de programe de formare profesională, după cum urmează:

- de **calificare -** un număr de 16 programe, precum: macaragiu, bucătar, agent de securitate, electrician exploatare medie şi joasă tensiune, tâmplar universal, infirmieră, tehnician în hotelărie, coafor, fasonator mecanic, lucrător social, ş.a.m.d.;
- de **perfecționare -** un program: asistent personal al persoanei cu handicap grav;

➢ de **specializare -** un număr de 4 programe, precum: manager de proiect, dispecer centru alarmă, stivuitorist.

De asemenea, au fost înregistrate un număr de 3.676 contracte de formare profesională, din care 2.389 pentru absolvenți de cursuri de calificare, iar 1.287 pentru cursuri de specializare/perfecționare. Prin urmare, rata de participare la formare profesională a fost de 1,6%, similar cu media națională, dar mult sub media U.E., cu o medie de circa 10% (maximul fiind înregistrat în Danemarca – 31%). Există totuși o tendință de creștere a numărului de persoane formate, mai ales ca urmare a derulării unor proiecte cu finanțare nerambursabilă din POS DRU 2007-2013, adresate mai ales persoanelor provenind din grupuri dezavantajate.

Planul Local de Acțiune pentru Învățământul Profesional și Tehnic 2013-2020 identifică următoarele aspecte relevante pentru corelarea ofertei sistemului educațional și de FPC la nevoile pieței muncii:

- Reducerea populaţiei de vârstă şcolară, precum şi a grupei de vârstă 15-64 ani, concomitent cu creşterea numerică continuă a populaţiei în vârstă de peste 65 ani, arată pericolul unui deficit de forţă de muncă tânără, dar şi necesitatea de personal calificat pentru asistenţa socială şi medicală, care se vor avea în vedere la planificarea ofertei educaţionale;
- Eficientizarea reţelei şcolare va trebui să ia în considerare numărul de intrări care vor fi determinate ţinând cont de: sporul natural negativ, populaţia îmbătrânită, populaţia viitoare preponderent feminină în anumite zone, educaţia multiculturală, creşterea accesului la educație pentru grupurile etnice dezavantajate;
- Evoluţiile demografice scot în evidenţă necesitatea implicării unităţilor de învăţământ ca furnizori de formare continuă, pentru pregătirea grupei de vârstă de mijloc pentru cerinţele de competenţe şi calificări cerute pe piaţa muncii. Vor fi luate în considerare şi fenomenele de migraţie externă;
- Necesitatea creşterii nivelului de calificare şi asigurarea unei pregătiri de bază largi, competenţe tehnice generale, solide; realizarea de parteneriate şcoală agent economic; realizarea de CDL conform cerinţelor agenţilor economici; implicare în proiecte finanţate din fonduri europene;
- Adaptarea ofertei educaţionale la calificările cerute pe piaţa muncii se reflectă prin creşterea numărului de elevi în domeniul construcţii, instalaţii şi lucrări publice, servicii, turism şi alimentaţie publică, o scădere în domeniul mecanic, comerţ, textile-pielărie şi fabricarea produselor din lemn;
- La nivelul judeţului Sălaj, ponderea cea mai mare a populaţiei ocupate se regăseşte în domeniul serviciilor și apoi urmează industria şi construcţiile; Sunt sugerate tendinţe de scădere a ocupării în agricultură, vânătoare şi silvicultură, administraţie publică şi apărare, precum şi în învăţământ;
- Proiecţia cererii pieţei muncii pe ocupaţii relevă o descreştere în rândul muncitorilor necalificaţi din toate domeniile şi a agricultorilor;
- Educaţia adulţilor în cadrul şcolilor ÎPT, a devenit un aspect important în viziunea managerilor acestora, motiv pentru care în decursul anilor s-a observat o creştere evidentă a numărului de şcoli autorizate CNFPA;

- În ceea ce priveşte nivelul de instruire a populaţiei ocupate, cea mai mare pondere o deţine populaţia ocupată cu nivel de instruire liceal, urmată de populaţia cu nivel de pregătire profesional şi populaţia cu nivel de instruire gimnazial;
- Întărirea capacităţii manageriale nu numai la nivelul şcolilor, ci şi al autorităţilor locale, deoarece fără o pregătire adecvată a autorităţilor şi dezvoltarea unor departamente bine pregătite pentru problematica educaţională, nu putem vorbi de o bună funcţionare în sistemul descentralizat;
- Consolidarea autonomiei unităţilor de învăţământ, prin accelerarea procesului de descentralizare, cu stabilirea unor competenţe clare legate de managementul integrat al resurselor umane, precum şi de managementul financiar;
- Întărirea capacităţii instituţionale şi a competenţelor structurilor parteneriale create la nivel local şi regional CLDPS şi CR, precum şi identificarea unor soluţii de susţinere a activităţii acestor structuri.

VI.2.9. Infrastructura educațională

La nivelul anului 2014, infrastructura educațională din județul Sălaj cuprindea următoarele unități:

- 1.794 de săli de clasă, amfiteatre și cabinete școlare, în scădere cu 59 față de anul 2007;
- 320 de laboratoare școlare (+53);
- 70 de ateliere școlare (-17);
- 71 de săli de gimnastică (+4);
- 74 de terenuri de sport (+8).

Scăderea numărului de săli de clasă poate fi pusă pe seama restructurării și chiar închiderii unor unități de învățământ, odată cu reducerea populației școlare, mai ales din mediul rural.

Primăriile din mediul urban și rural investesc continuu în reabilitarea, modernizarea și dotarea unităților de învățământ, însă cele mai multe grădinițe, școli și licee din județ necesită investiții suplimentare pentru consolidare, extindere, reabilitare (termică și structurală), modernizare, dotare cu mobilier, material didactic, fond de carte pentru biblioteci, echipamente de laborator etc. Conform datelor INS, 80% din unitățile de învățământ din județ se încălzesc cu lemne, dintre care o treime cu sobe, nedispunând de centrale termice. De asemenea, peste jumătate dintre unitățile de învățământ nu dispun de paznici și puțin peste un sfert au sisteme de supraveghere video, context în care siguranța elevilor este asumată de personalul didactic. De asemenea, peste 10 unități de învățământ din comunele Ileanda, Letca, Sâg, Cristolț, Rus, Plopiș, Măerișteu nu dispuneau în 2014 de autorizație sanitară, din cauza necesității lucrărilor de reabilitare a infrastructurii, lipsei apei potabile curente, grupurilor sanitare necorespunzătoare, lipsei canalizării și a încălzirii cu sobe metalice. De asemenea, alte 35 de școli nu dispuneau de alimentare cu apă

curentă, ci doar de rezervoare de apă pe perete, iar 10 nu aveau spații de depozitare a laptelui și cornului.

VI.3. Participarea pe piața forței de muncă

VI.3.1. Ocuparea populației pe sectoare ale economiei

Structura ocupațională a forței de muncă din județul Sălaj s-a modificat substanțial în ultimele două decenii, ca urmare a dispariției sau restructurării masive a unor ramuri industriale, concomitent cu dezvoltarea sectorului IMM, atragerea de investiții străine etc.

La nivelul anului 2014, conform datelor INS, numărul persoanelor ocupate în județul Sălaj era de 100.300, ceea ce reprezenta circa 45% din populația stabilă, acestea fiind persoanele aducătoare de venit. Dintre acestea, 33.700 (33,6% din total) erau ocupate în agricultură, silvicultură și pescuit, 24.800 în industrie (24,7%), 4.300 în construcții (4,3%), iar 37.500 în servicii (37,4%). În sfera serviciilor, cele mai multe persoane ocupate se înregistrau în activități comerciale (12.900), transporturi și depozitare (5.300), învățământ (4.700), sănătate și asistență socială (3.900) și administrație publică (2.200), ultimele trei fiind dominate de sectorul public.

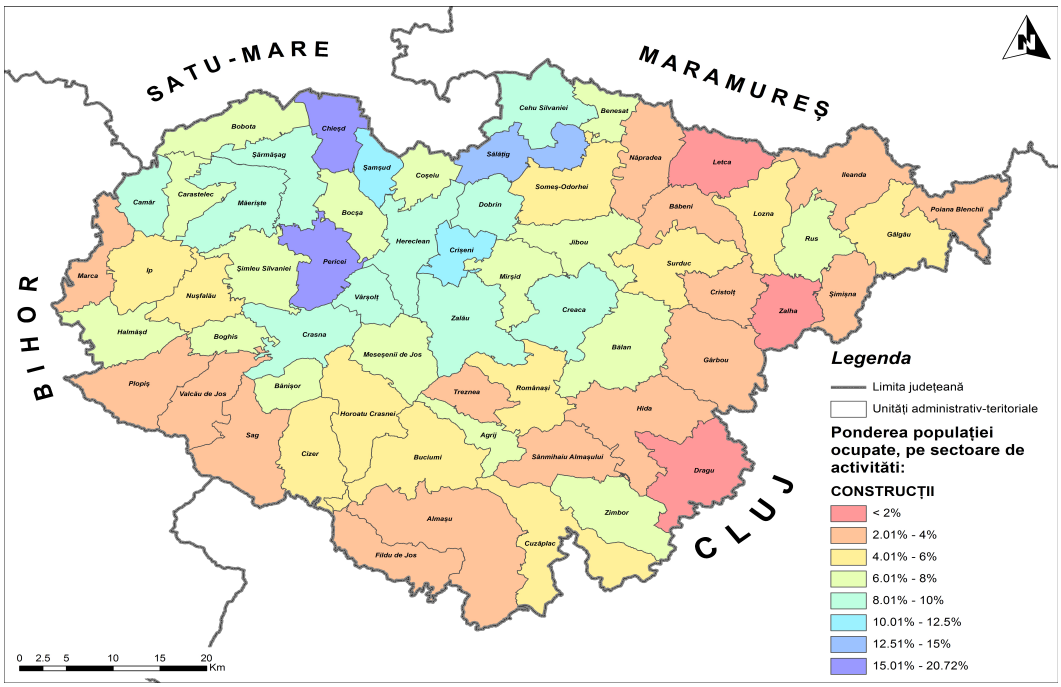

Figura 69 - Ponderea populației ocupate în construcții, la nivel de UAT, la RGPL 2011

Sursa: Planșă proprie

Față de anul 2007, se constată o scădere de ansamblu a populației ocupate cu 1,8%, respectiv o scădere a numărului de persoane în sectorul primar cu 4,3%, în industrie cu 1,2% și în servicii cu 3,1%, concomitent cu creșterea populației ocupate în construcții (+38,7%).

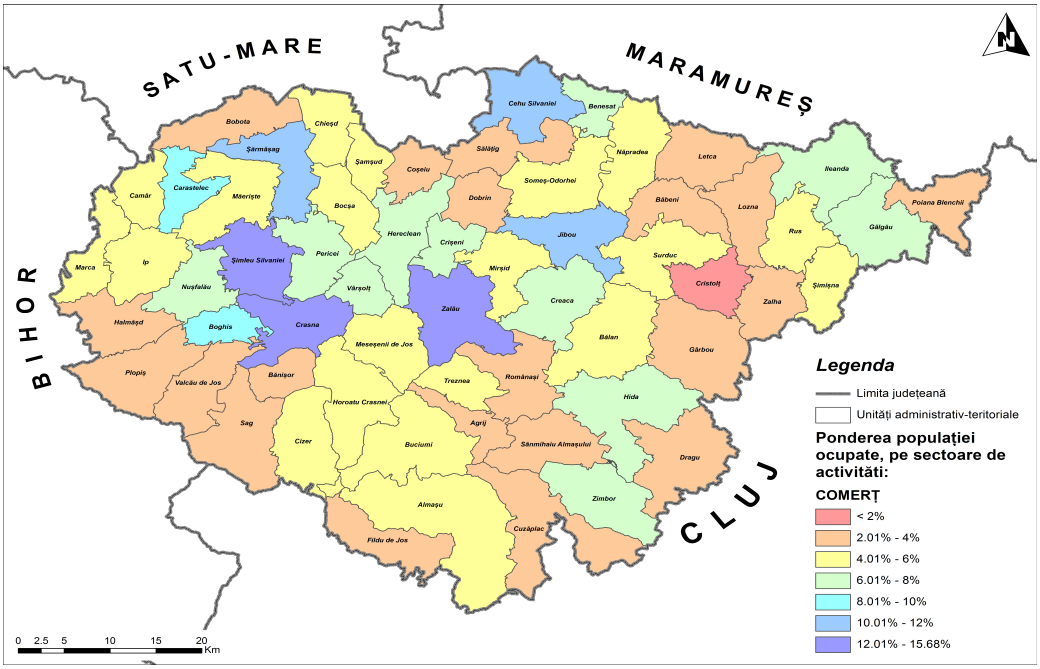

Figura 70 - Ponderea populației ocupate în comerț, la nivel de UAT, la RGPL 2011

Sursa: Planșă proprie

Structura ocupațională actuală de la nivel județean este una defavorabilă creșterii economice sustenabile, mai ales din perspectiva ponderii ridicate a populației ocupate în agricultura de subzistență în mediul rural, dar și a ponderii foarte reduse a populației ocupate în servicii, care este la jumătate față de media U.E. – 28.

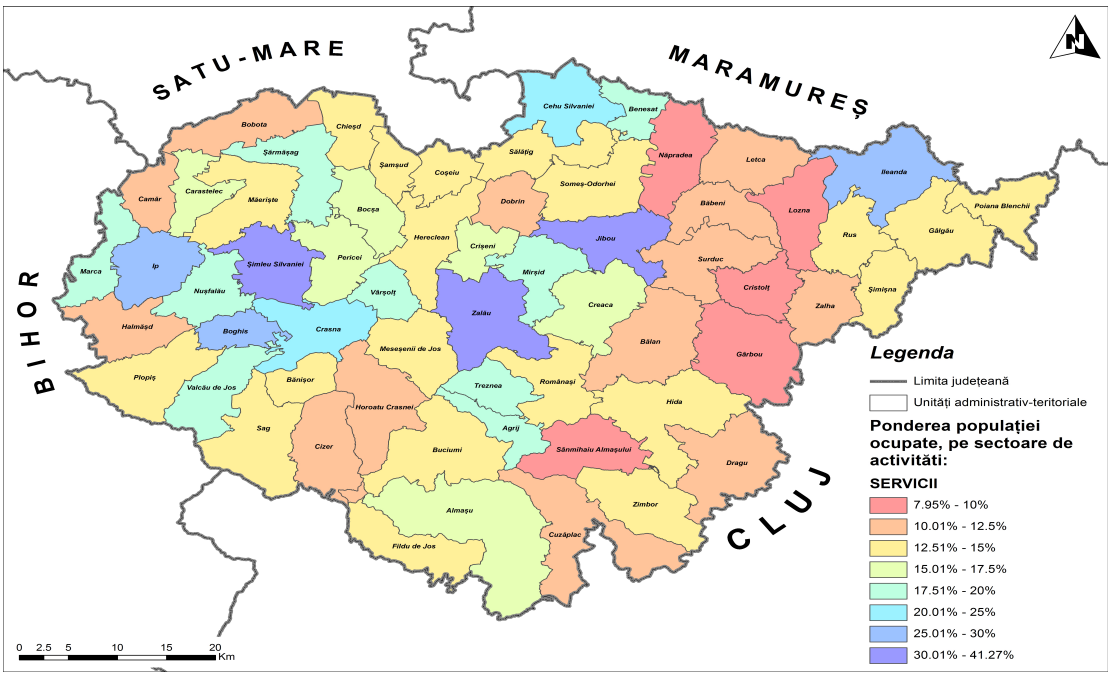

Figura 71 - Ponderea populației ocupate în comerț, la nivel de UAT, la RGPL 2011

Sursa: Planșă proprie

VI.3.2. Structura populației ocupate după statutul profesional

La recensământul din 2011, din cele 100.600 de persoane ocupate înregistrate în județ, doar 62.700 aveau statut de salariat (62,3%), 24.500 erau lucrători pe cont propriu, 1.700 patroni, 11.400 lucrători neplătiți în propria gospodărie, iar restul erau în altă situație economică. Estimările din anul 2014 ale INS dintre numărul persoanelor ocupate (100.300) și numărul mediu de salariați (43.700), indică un decalaj și mai mare, de circa 57% din populația ocupată care fie nu are venituri monetare, fie le obține sub altă formă decât salariile. Acest fenomen este întâlnit mai mult în rândul bărbaților (40,6% din totalul bărbaților ocupați au statut de salariat), decât în cel al femeilor (46,8% din cele ocupate sunt salariate), atât ca urmare a oportunităților mai ridicate de angajare a femeilor în anumite ramuri industriale mari consumatoare de forță de muncă (industria alimentară, industria ușoară, servicii), cât și a spiritului antreprenorial mai puțin dezvoltat în rândul acestora, majoritatea lucrătorilor pe cont propriu și patronilor fiind bărbați. De asemenea, la nivelul județului există un număr mare de femei casnice (10.500), care se ocupă, în general, de gospodării și nu sunt active pe piața muncii.

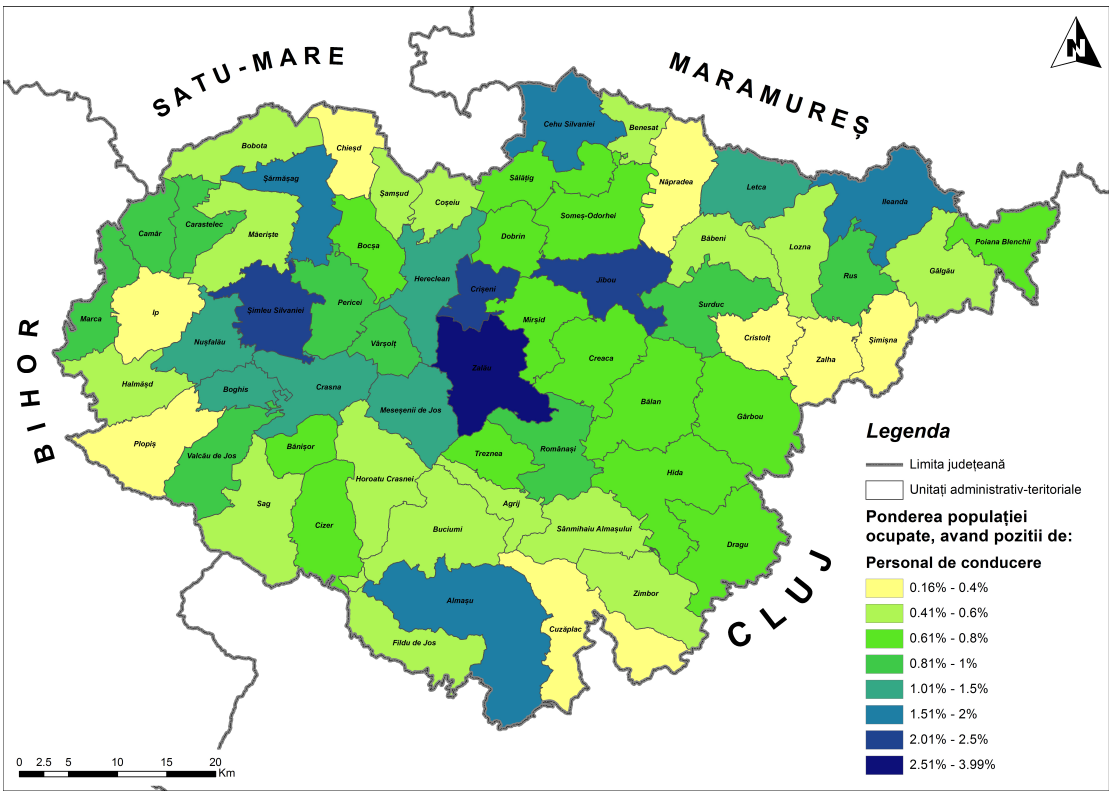

Figura 72 - Ponderea populației ocupate cu funcții de conducere, la nivel de UAT, la RGPL 2011

Sursa: Planșă proprie

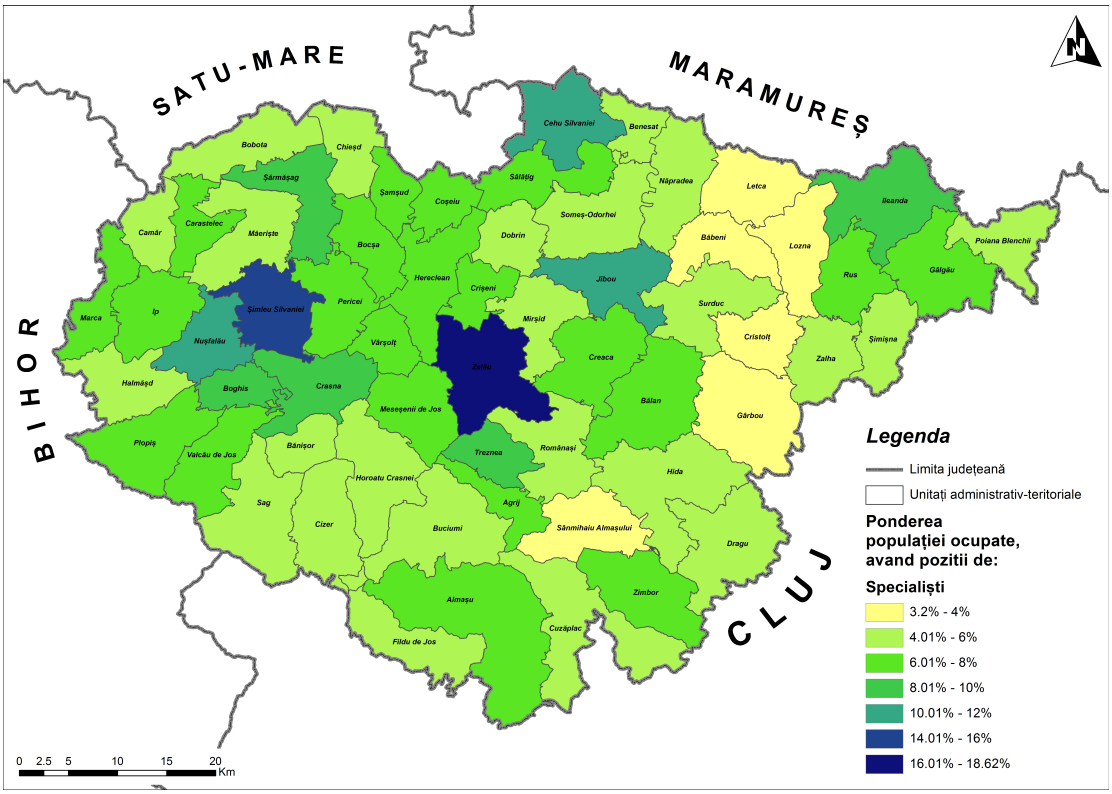

Figura 73 - Ponderea populației ocupate cu funcții de specialiști, la nivel de UAT, la RGPL 2011

Sursa: Planșă proprie

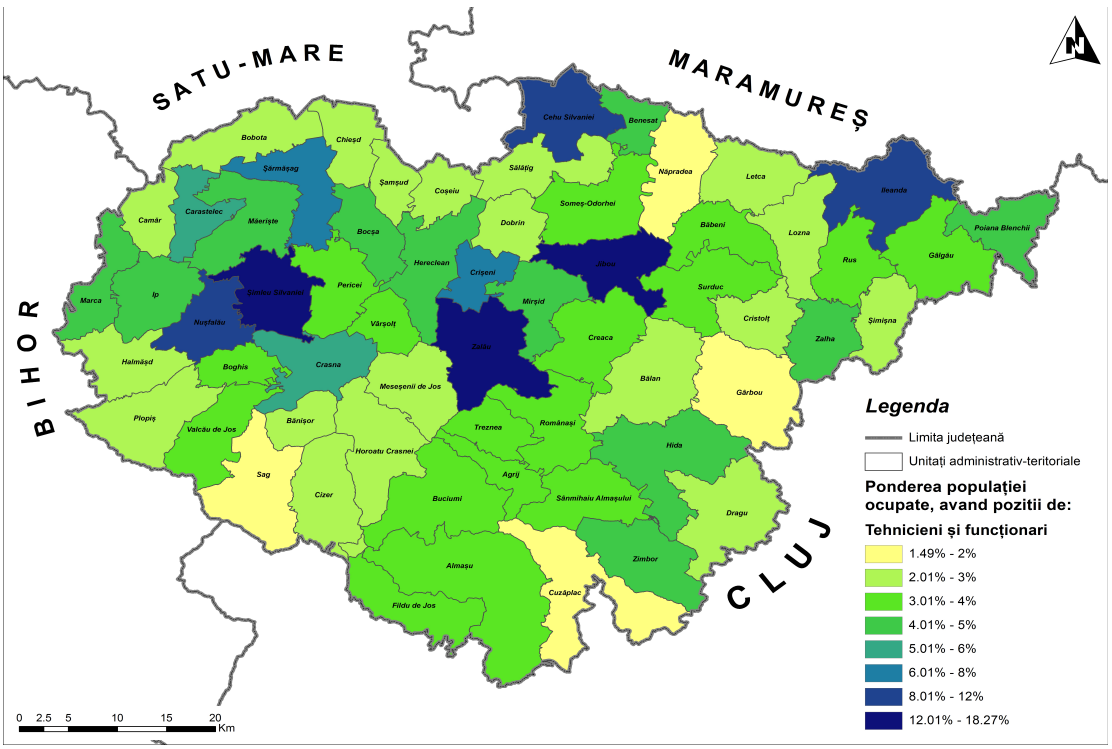

Figura 74 - Ponderea populației ocupate cu funcții de tehnicieni și funcționari, la nivel de UAT, la RGPL 2011

Sursa: Planșă proprie

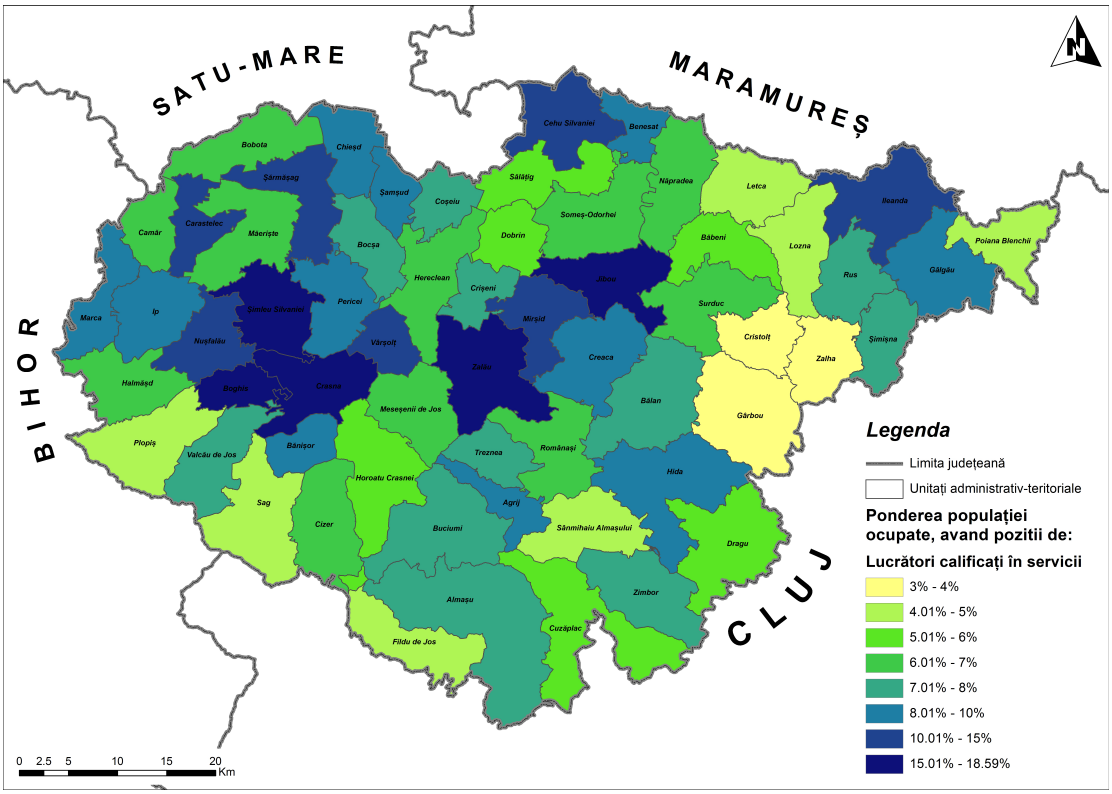

Figura 75 - Ponderea populației ocupate cu funcții de lucrători calificați în servicii, la nivel de UAT, la RGPL 2011

Sursa: Planșă proprie

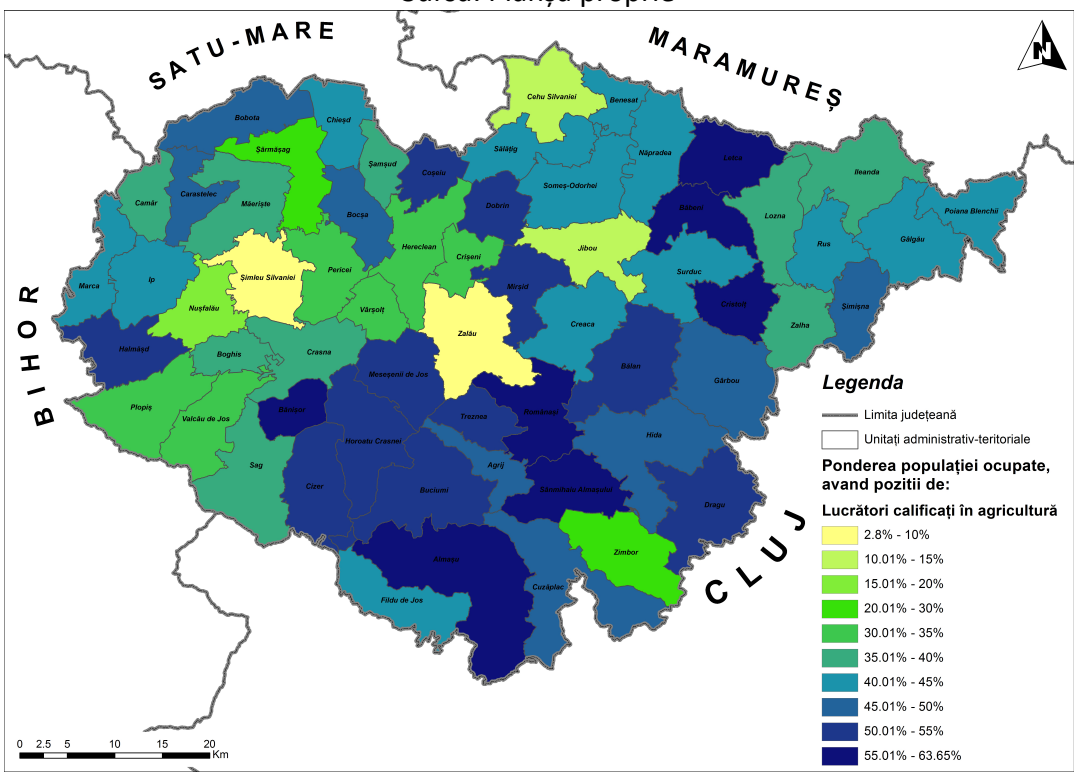

Figura 76 - Ponderea populației ocupate cu funcții de lucrători calificați în agricultură, la nivel de UAT, la RGPL 2011

Sursa: Planșă proprie

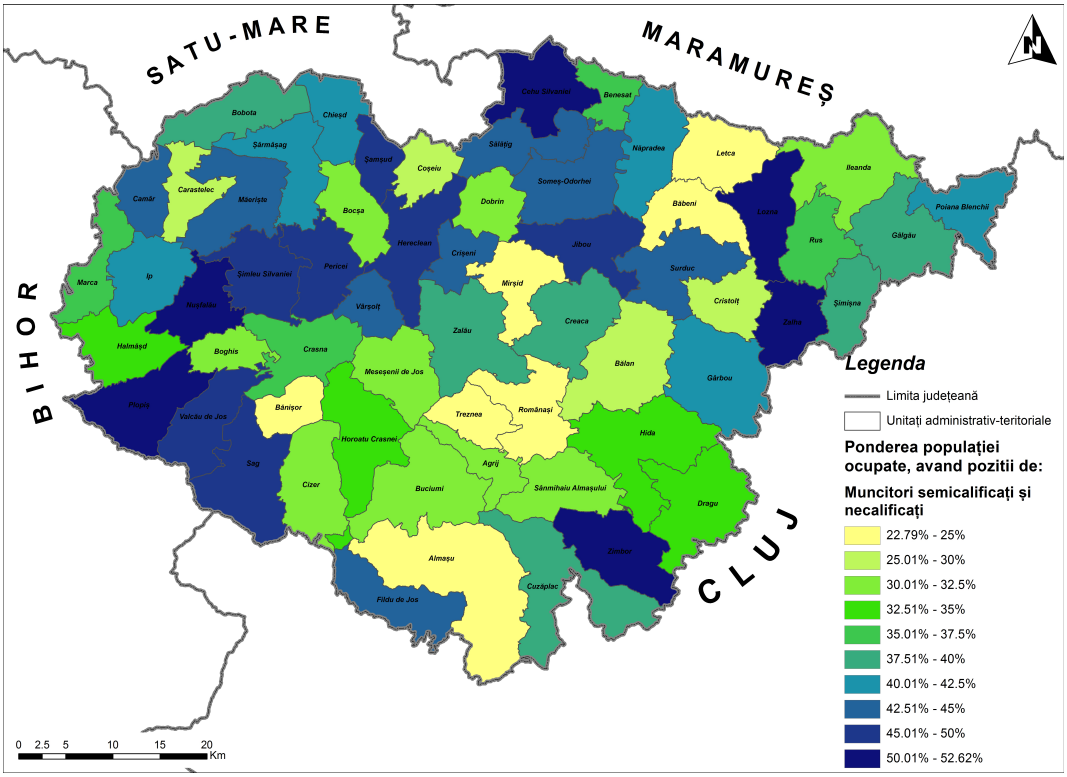

Figura 77 - Ponderea populației ocupate cu funcții de lucrători semicalificați și necalificați, la nivel de UAT, la RGPL 2011

Sursa: Planșă proprie

Prin urmare, una dintre problemele cronice cu care se confruntă județul Sălaj este ponderea ridicată a ocupării informale, mai ales în mediul rural, în agricultura de subzistență, ceea ce nu asigură un nivel corespunzător și sustenabil de remunerare a forței de muncă, cu implicații negative asupra întregii economii județene.

VI.3.3. Șomajul

La nivelul anului 2014, în județul Sălaj erau înregistrați oficial 6.235 de șomeri, dintre care 3.745 de sex masculin și 2.490 de sex feminin. Față de anul 2007, se constată o creștere a numărului de șomeri cu 32%, mai ales în rândul bărbaților (+33%). Totuși, față de anul 2009, cel în care s-a înregistrat valoarea maximă a numărului de șomeri din cauza crizei economice globale, numărul de șomeri a scăzut la aproape jumătate.

În acest context, rata șomajului a crescut de la 4,4% în 2007, la 5,9% din populația activă în 2014, peste media regională (3,8%) și națională (5,4%). Rata șomajului în rândul bărbaților era de 6,6%, iar în rândul femeilor de 5%.

Tabel 20 - Dinamică numărului de șomeri, pe sexe și nivel de studii, în perioada 2007-2014

Anul	Numărul total de șomeri	Sex masculin	Sex feminin	Studii primare, gimnaziale și profesionale	Studii liceale și post-liceale	Studii superioare
2007	4.739	2.818	2.121	3.603	952	184
2009	11.164	6.452	4.712	7.767	2.696	701
2011	6.809	3.885	2.924	4.874	1.415	520
2013	6.744	4.036	2.708	4.802	1.520	422
2014	6.235	3.745	2.490	4.846	1.129	260

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

După cum se poate observa, 77,7% dintre șomeri aveau studii primare, gimnaziale sau profesionale, 18,1% studii liceale și post-liceale, iar 4,2% superioare.

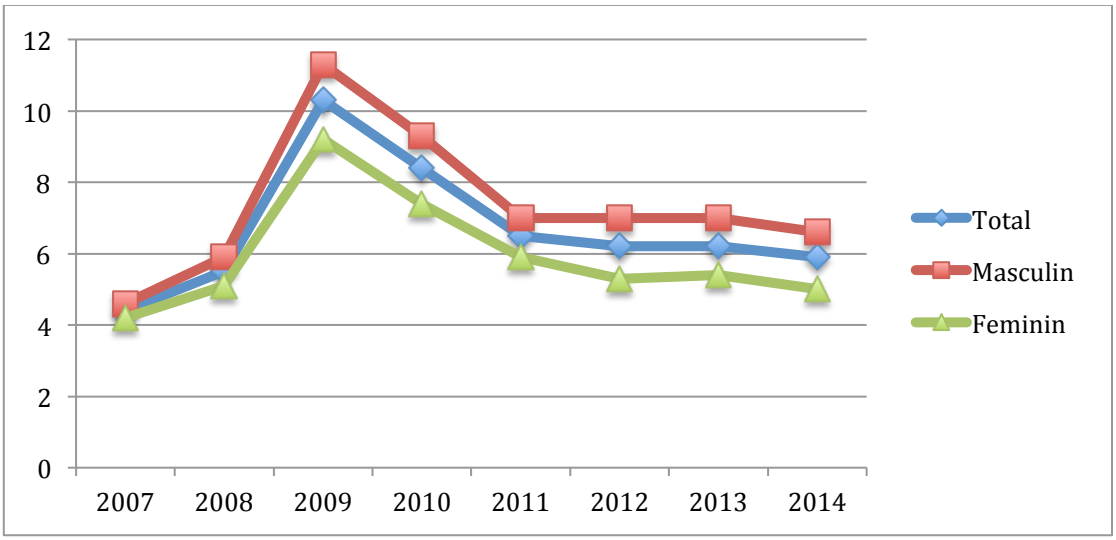

Figura 78 - Rata șomajului, pe sexe, în perioada 2007-2014

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

Scăderea ratei șomajului față de anul 2007 nu poate fi pusă pe seama creării de noi locuri de muncă, ci mai degrabă a șomajului mascat de ponderea ridicată a populației ocupată în agricultura de subzistență și de fenomenul migrației interne și externe a forței de muncă.

Rata mai ridicată a șomajului în rândul bărbaților este generată de vulnerabilitatea locurilor de muncă ocupate tradițional de aceștia (industrie extractivă, grea, construcții etc.), sectoare care s-au restructurat, dar și de oportunitățile mai ridicate de ocupare pentru femei, mai ales în servicii și industria ușoară.

De asemenea, ponderea ridicată a șomajului în rândul persoanelor cu un nivel mai scăzut de studii, indică faptul că persoanele cu studii superioare au șanse mai

ridicate de a găsi un loc de muncă, în general în afara județului. De remarcat e și faptul că 2/3 dintre șomeri erau neindemnizați, ceea ce indică faptul că se află de mai mult timp în căutarea unui loc de muncă.

Pe medii de rezidență, peste 75% dintre șomeri provin din mediul rural, în contextul în care majoritatea locurilor de muncă e concentrată în cele 4 orașe. Comunele cu cel mai mare număr de șomeri oficial înregistrați erau, în 2014, Valcău de Jos, Nușfalău, Crasna, Chieșd, Bobota. Pe grupe de vârstă, cei mai mulți șomeri (54% din total) au peste 40 de ani, aceștia având în general calificări care nu mai sunt foarte căutate în prezent pe piața muncii.
Trebuie totuși menționat faptul că statisticile AJOFM nu reflectă întregul fenomen al șomajului, deoarece ia în calcul doar șomerii înregistrați la instituție. Mai relevante sunt, în acest sens, rezultatele recensământului din 2011, care indică existența a 9.500 de șomeri, dintre care 5.300 în căutarea primului loc de muncă, ceea ce corespunde unei rate reale a șomajului de 9%, față de 6% în statisticile oficiale. Comunele cu o rată a șomajului de peste 15% din populația activă civilă erau Agrij, Chieșd, Nușfalău, Sărmășag, Vârșolț, în timp ce rate foarte scăzute ale șomajului (sub 5%) se înregistrau în comunele Băbeni, Bănișor, Cristolț, Crișeni, Cuzăplac, Gâlgău, Gârbou, Letca, Lozna, Năpradea, Rus, Someș-Odorhei, Surduc, Zalha – în general localități cu o populație îmbătrânită.

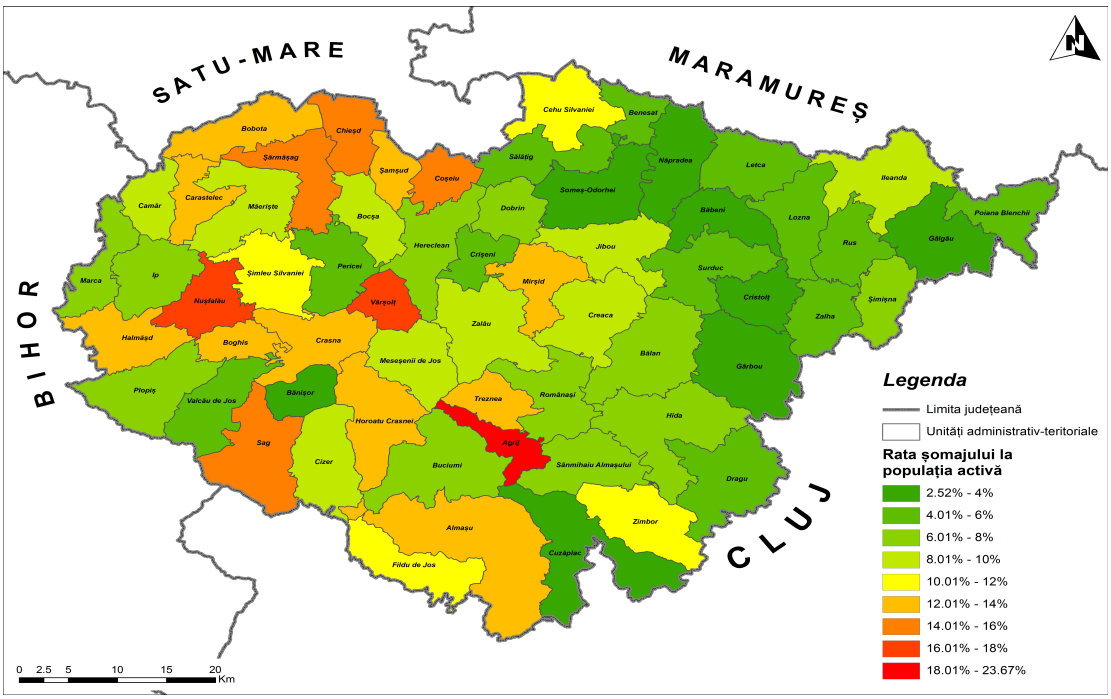

Figura 79 - Rata șomajului la populația activă, la nivel de UAT, la RGPL 2011

Sursa: Planșă proprie

Planul de formare profesională al AJOFM Sălaj pentru anul 2014 a cuprins 15 cursuri de inițiere, calificare și specializare oferite gratuit șomerilor, la care se estima participarea a circa 400 de persoane fără loc de muncă. Acestea acopereau următoarele ocupații solicitate pe piața locală a forței de muncă: agent de

securitate, bucătar, contabil, electrician-electronist, frizer-coafor-manichiurist-pedichiurist, inspector/referent resurse umane, lucrător în comerț, operator introducere-validare-prelucrare date, zidar-pietrar-tencuitor, ospătar (chelner) vânzător în unități de alimentație.

VI.4. Sănătate

Sectorul medical public de la nivelul județului Sălaj s-a restructurat în perioada 2007-2014, rezultând închiderea Centrului de Sănătate Cehu Silvaniei și restrângerea numărului de paturi de spital la restul unităților medicale cu paturi. Astfel, în anul 2014, la nivelul județului existau 5,9 paturi de spital (în sistem public) la 1000 de locuitori, față de o medie regională de 6,9 și una națională de 6,6.

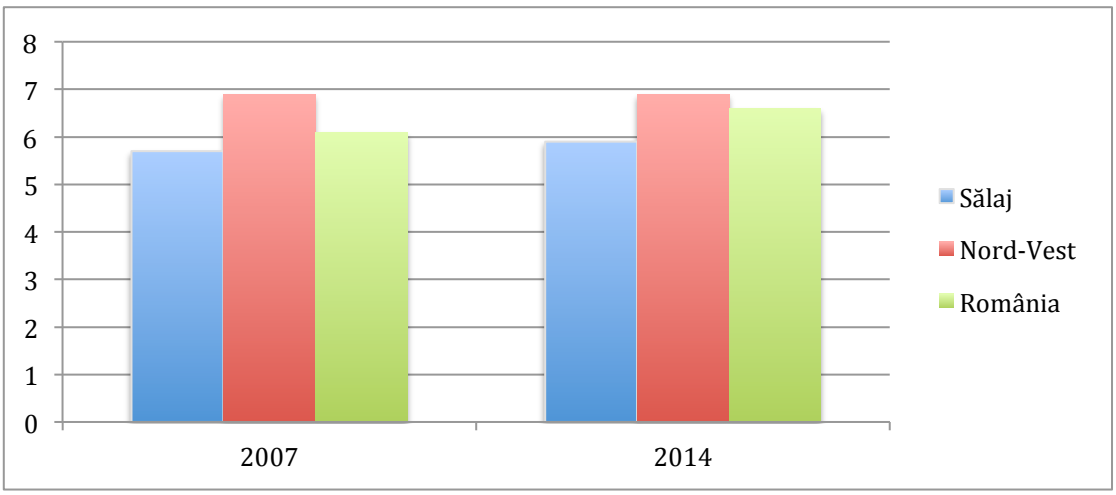

Figura 80 - Numărul de paturi de spital la 1000 de locuitori stabili, în 2007 și 2014, la nivel județean, regional și național

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

Locuitorii județului au beneficiat, în medie, la nivelul anului 2014, de 4 consultații la medicul de familie, respectiv de 0,6 tratamente, nivel similar cu cel înregistrat în anul 2007, deși acesta a fluctuat de la un an la altul. De menționat este și faptul că circa 10% dintre locuitorii județului nu sunt în prezent asigurați.

De menționat este și discrepanța în ceea ce privește accesul la servicii medicale complexe și diversificate dintre locuitorii din mediul urban, unde există spitale, ambulatorii, laboratoare de analize, cabinete de specialitate etc., și cei din mediul rural, unde se oferă în general doar servicii de medicină de familie și acelea doar în anumite zile din săptămână, mai ales în comunele mici.

Restructurarea sectorului medical public a fost doar parțial compensată de dezvoltarea sectorului privat, însă trebuie menționat faptul că două unități particulare din Zalău oferă totuși servicii de spitalizare pentru anumite specializări.

Personalul medico-sanitar

În ceea ce privește personalul medico-sanitar, la nivelul județului se remarcă o acoperire deficitară cu personal medical, atât medici, cât și personal cu studii medii și auxiliar. Acest fenomen poate fi pus pe seama mai multor factori care au condus la migrația personalului medical către marile centre universitare din țară sau către alte țări, dar și către unitățile private: dotarea deficitară a unităților medicale, condițiile de muncă vitrege, supraaglomerarea personalului existent, nivelul foarte redus de salarizare, posibilitățile limitate de formare profesională continuă și cercetare etc.

Astfel, în anul 2014, la nivelul județului Sălaj exista un personal medical (public și privat) format din:

- 405 medici, dintre care 123 de familie, revenind în medie un medic la 554 de locuitori și un medic de familie la 1.824 de locuitori;
- 132 de stomatologi, revenind în medie un stomatolog la 1.700 de locuitori;
- 179 de farmaciști, revenind în medie un farmacist la 1.253 de locuitori;
- 1.094 de asistenți și infirmieri, revenind în medie o persoană cu studii sanitare medii la 205 locuitori.

Față de anul 2007, la nivel județean se remarcă creșterea numărului total de medici cu 26%, a numărului de medici de familie cu 8%, a numărului de stomatologi cu 78%, al farmaciștilor cu 90%, în timp ce numărul asistenților medicali a scăzut cu 19%. Creșterea numărului medici poate fi pusă pe seama dezvoltării sectorului privat și a numărului mare de rezidenți care lucrează temporar în spitalele din județ, însă acest trend se va inversa odată cu numărul mare de medici care vor ieși la pensie în următorii ani.

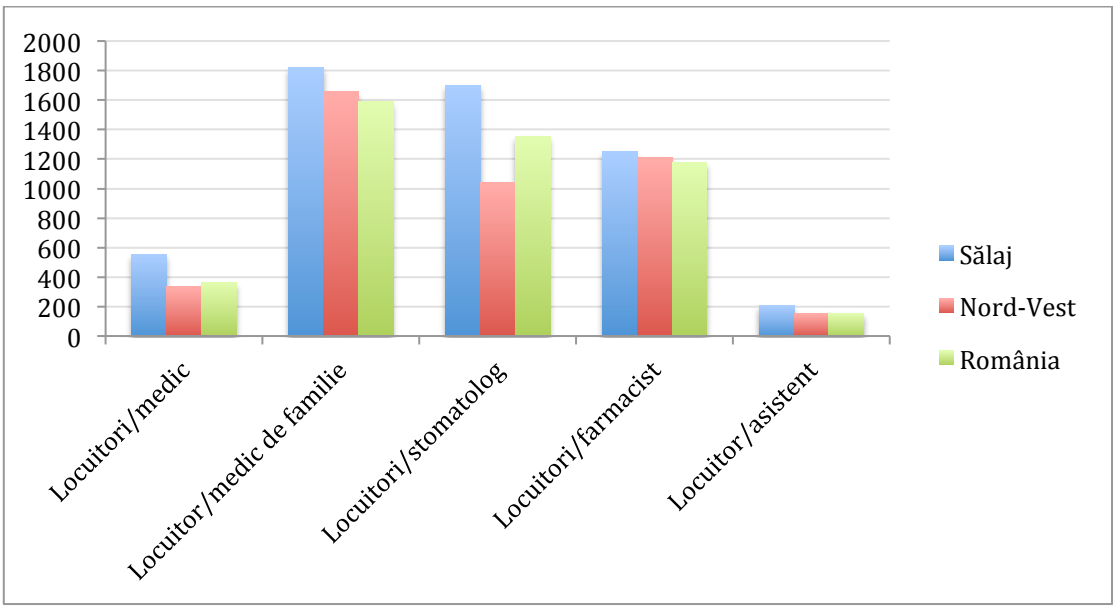

Figura 81 - Numărul mediu de locuitori/cadru sanitar, la nivel județean, regional și național, în anul 2014

Sursa: INS. Baza de date TEMPO Online

Serviciile medicale de urgență din județ sunt asigurate de Serviciul de Ambulanță Județean, ISU/SMURD, Unitatea de Primire a Urgențelor de la Spitalul Județean de Urgență Zalău și camerele de gardă de la spitalele din Șimleu Silvaniei și Jibou.

ISU ”Porolissum„ a intervenit în anul 2014 la aproape 2.700 de situații de urgență, iar SMURD la circa 2.100, majoritatea urgențe medicale. SMURD dispune de baze operaționale (care funcționează în aceleași locații cu cele ale ISU), dotate cu ambulanțe și cu personal de intervenție specializat, la Zalău, Șimleu, Nușfalău și Ileanda, în timp ce la Jibou, Cehu Silvaniei și Hida funcționează doar subunități ale ISU (fără unități SMURD și, implicit, fără personal medical de specialitate). La rândul său, Serviciul de Ambulanță dispune de unități proprii la Zalău, Șimleu Silvaniei, Jibou, Cehu Silvaniei și Crasna. Dacă din perspectiva dotării, serviciile de ambulanță și SMURD au o situație satisfăcătoare, toate entitățile din domeniu se confruntă cu deficitul de personal. De asemenea, ISU Sălaj necesită dotarea cu echipamente moderne de intervenție, în continuarea investițiilor realizate în perioada anterioară de programare cu fonduri POR 2007-2013 (2 autospeciale de intervenţie cu apă şi spumă de mare capacitate; 4 autospeciale de intervenţie cu apă şi spumă de medie capacitate, o autospecială pentru descarcerare grea, 3 ambulanţe SMURD de tip B2, 1 punct medical avansat şi o autospecială de intervenţie şi salvare de la înălţime – în valoare de peste 10 mil. Lei).

Arii strategice în domeniul sănătății pentru județul Sălaj

Sub coordonarea Direcției de Sănătate Publică Sălaj, la nivel județean au fost stabilite mai multe arii strategice de intervenție, obiective generale, obiective specifice și măsuri pentru perioada 2016-2020, respectiv:

ARIA STRATEGICĂ DE INTERVENŢIE 1: “SĂNĂTATE PUBLICĂ”

OG.1. Îmbunătăţirea stării de sănătate şi nutriţie a femeii și copilului

- OS 1.1. Îmbunătăţirea stării de sănătate şi nutriţie a mamei şi copilului şi reducerea riscului de deces infantil şi matern
- OS 1.2. Reducerea numărului de sarcini nedorite, a incidenței avortului la cerere şi a mortalităţii materne prin avort

OG 2. Reducerea morbidităţii şi mortalităţii prin boli transmisibile, a impactului lor la nivel de individ şi societate

- OS 2.1. Întărirea capacitaţii sistemului naţional de supraveghere a bolilor transmisibile prioritare, de alertare rapidă şi răspuns coordonat
- OS 2.2. Protejarea sănătăţii populaţiei împotriva principalelor boli care pot fi prevenite prin vaccinare
- OS 2.3. Reducerea morbidității şi mortalităţii prin TB şi menţinerea unor rate adecvate de depistare şi de succes terapeutic
- OS 2.4. Reducerea incidenţei bolilor transmisibile prioritare: HIV/SIDA şi asigurarea accesului pacienţilor la tratamente antivirale

OS 2.5. Reducerea incidenţei bolilor transmisibile prioritare: hepatite B şi C şi asigurarea accesului pacienţilor la tratamente antivirale
OS 2.6. Asigurarea necesarului de sânge şi componente sanguine în condiţii de maximă siguranţă şi cost-eficienţă

OG 3. Diminuarea ritmului de creştere a morbidităţii şi mortalităţii prin boli netransmisibile şi reducerea poverii lor în populaţie prin programe naţionale, regionale şi locale de sănătate cu caracter preventiv

OS 3.1. Creşterea eficacităţii şi rolului promovării sănătăţii în reducerea poverii bolii în populaţie în domeniile prioritare
OS 3.2. Reducerea poverii cancerului în populaţie prin depistarea în faze incipiente de boală şi reducerea pe termen mediu-lung a mortalităţii specifice prin intervenţii de screening organizat
OS 3.3. Îmbunatăţirea stării de sănătate mintală a populaţiei
OS 3.4. Protejarea sănătăţii populaţiei împotriva riscurilor legate de mediu
OS 3.5. Asigurarea accesului la servicii de diagnostic şi/sau tratament pentru patologii speciale

ARIA STRATEGICĂ DE INTERVENŢIE 2: “SERVICII DE SĂNĂTATE ”

OG 4. Asigurarea unui acces echitabil a tuturor cetăţenilor, în special a grupurilor vulnerabile, la servicii de sănătate de calitate şi cost-eficace

O.S. 4.1. Dezvoltarea serviciilor de asistenţă comunitară, integrate şi comprehensive, destinate în principal populaţiei din mediul rural şi grupurilor vulnerabile inclusiv Roma
O.S. 4.2. Creşterea eficacităţii şi diversificarea serviciilor de asistenţă medicală primară
O.S. 4.3. Consolidarea serviciilor ambulatorii de specialitate pentru creşterea ponderii afecţiunilor rezolvate în ambulatorul de specialitate şi reducerea poverii prin spitalizarea continuă
O.S. 4.4. Îmbunătăţirea accesului populaţiei la servicii medicale de urgenţă prin consolidarea sistemului integrat de urgenţă şi continuarea dezvoltării acestuia
O.S. 4.5. Îmbunatăţirea performanţei şi calităţii serviciilor de sănătate prin regionalizarea/ concentrarea asistenţei medicale spitaliceşti
O.S. 4.6. Creşterea accesului la servicii de calitate de reabilitare, paliaţie şi de îngrijiri pe termen lung, adaptate fenomenului demografic de îmbătrânire a populaţiei şi profilului epidemiologic al morbidităţii
O.S. 4.7. Crearea de reţele de furnizori de asistenţă medicală la nivel local, judeţean şi regional

ARIA STRATEGICĂ DE INTERVENŢIE 3: “MĂSURI TRANSVERSALE PENTRU UN SISTEM DE SĂNĂTATE SUSTENABIL ŞI PREDICTIBIL”: DOMENII PRIORITARE

OG 5 . Un sistem de sănătate inclusiv, sustenabil şi predictibil prin implementare de politici şi programe transversale prioritare

OS 5.1. Întărirea capacităţii administrative la nivel local şi comunicarea schimbării

O.S.5.2. Implementarea unei politici sustenabile de asigurare a resurselor umane în sănătate

O.S. 5.3. Implementarea unei politici sustenabile de asigurare a resurselor financiare în sănătate, asigurarea controlului costurilor şi a protecţiei financiare a populaţiei

O.S. 5.4. Asigurarea şi monitorizarea calităţii serviciilor de sănătate publice şi private

O.S. 5.5 Dezvoltarea şi implementarea unei politici a medicamentului bazate pe dovezi care să asigure accesul echitabil şi sustenabil al populaţiei la medicaţie

O.S. 5.6. Promovarea cercetării şi inovării în sănătate

O.S. 5.7. Colaborare intersectorială pentru o stare de sănătate mai bună a populaţiei, în special a grupurilor vulnerabile

OG 6. Eficientizarea sistemului de sănătate prin accelerarea utilizării tehnologiei informaţiei şi comunicaţiilor moderne (E- sănătate)

O.S. 6.1. Dezvoltarea Sistemului Informatic Integrat în domeniul sănătăţii prin implementarea de soluţii sustenabile de E-Sănătate

O.S. 6.2. Creşterea accesului la servicii de sănătate prin utilizarea serviciilor de telemedicină

OG 7. Dezvoltarea infrastructurii adecvate la nivel național, regional şi local, în vederea reducerii inechităţii accesului la serviciile de sănătate

O.S. 7.1. Îmbunăţirea infrastructurii spitalicești în condițiile necesarei remodelări a reţelei spitaliceşti prin restructurare şi raţionalizare

O.S. 7.2. Îmbunătăţirea infrastructurii serviciilor de sănătate oferite în regim ambulatoriu prin asistenţă medicală comunitară, medicină de familie şi ambulatoriul de specialitate

O.S. 7.3. Dezvoltarea infrastructurii serviciilor integrate de urgenţă

O.S. 7.4. Îmbunătăţirea infrastructurii serviciilor de sănătate publică

VI.5. Asistență socială

Serviciile de asistență socială furnizate în județ au următoarele grupuri țintă:

a) persoanele adulte și vârstnice provenind din grupuri vulnerabile (persoanele cu dizabilități din județ - 14.500, tinerii dezinstituționalizați, victimele violenței domestice, ale abuzurilor, exploatării și traficului de persoane, persoanele cu boli cronice și în faze terminale, persoanele vârstnice, persoanele aflate în diferite situații de criză, persoanele cu adicții, fără adăpost, venituri sau recent ieșite din detenție), care reprezintă împreună circa 25% din populația totală a județului;
b) copii provenind din grupuri defavorizate: copii cu dizabilități (în număr de aproape 900, dintre care 400 cu handicap grav și 300 accentuat), copii aflați în plasament la asistenți maternali profesioniști, rude sau alte persoane

(peste 400), copii din centrele rezidențiale ale DGASPC și ale altor furnizori de servicii (peste 500), copii abandonați în spitale (sub 10/an), copii cu părinți plecați la muncă în străinătate (peste 1.000), mamele minore (100/an), copii neglijați sau abuzați (sub 50/an), copii care comit fapte penale și nu răspund penal (circa 50/an), copii care provin din familii monoparentale cu venituri reduse (circa 1.900), copii de etnie romă (circa 4.600).

Conform datelor AJPIS, peste 9.000 de persoane beneficiază de ajutoare de încălzire, 2.700 de venitul minim garantat, 3.300 de alocații pentru sprijinirea familiei, 2.000 de indemnizații și stimulente pentru creșterea copilului, iar 27.000 de indemnizații pentru persoane cu handicap și însoțitori, etc. De asemenea, circa 25% din populația județului are venituri mai mici de 100 Euro/lună și primește anual ajutoare sub formă de alimente prin POAID.

Principalele probleme/provocări cu care se confruntă serviciile de asistență socială pentru adulții din județ, conform strategiei județene în domeniul serviciilor sociale pentru perioada 2014-2020, sunt legate de:

- numărul mare de persoane aflate în dificultate, cu probleme complexe de sănătate, venituri, adicții, locuire, familie și dizabilități;
- numărul mare de persoane cu handicap care trăiesc singure;
- condițiile precare de locuire și deficitul de locuințe sociale;
- lipsa utilităților și problemele de igienă asociate;
- numărul mare de familii cu venituri reduse și mulți copii;
- existența unui număr mare de persoane de etnie romă cu documente de identitate expirate;
- migrația externă intensă, care a condus la dezintegrarea nucleelor familiale;
- numărul mare de persoane vârstnice singure;
- numărul mare de familii monoparentale, dezorganizate;
- amplificarea șomajului de lungă durată;
- creșterea consumului de alcool, droguri, jocuri de noroc;
- amplificarea fenomenului de violență domestică;
- stimularea insuficientă a angajatorilor pentru a recruta persoane cu dizabilități sau vulnerabile;
- dependența ridicată a persoanelor vulnerabile față de măsurile de protecție socială;
- infrastructura deficitară de asistență pentru persoanele vârstnice;
- insuficienta implicare a autorităților publice locale și a comunităților în integrarea persoanelor vulnerabile;
- deficitul de personal al serviciilor de asistență socială publice.

Principalul furnizor de servicii sociale din județ este *Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului (DGASPC) Sălaj*, din subordinea Consiliului Județean, care deține un număr de 6 centre rezidențiale pentru adulți, respectiv:

- Centrul de Îngrijire și Asistență Nușfalău (50 de locuri);
- Centrul de Îngrijire și Asistență Crasna (50 de locuri);

- Centrul de Îngrijire și Asistență Boghiș (50 de locuri);
- Centrul de Integrare prin Terapie Ocupațională pentru Persoane cu Handicap Bădăcin (106 locuri);
- Centrul de Recuperare și Reabilitare Neuropsihiatrică Jibou (125 locuri);
- Unitatea Medico-Socială Ileanda (30 locuri).

În total, DGASPC Sălaj deservește în centrele sale circa 370 de persoane instituționalizate. La acestea se adaugă Centrul de Zi ”Senior” Zalău.

În domeniul protecției copilului, DGASPC Sălaj administrează următoarele centre sociale:

- Centrul Social Multifuncțional nr.1 Zalău – care dispune de un centru de zi, un centru de plasament în regim de urgență, un centru de asistență și sprijin pentru readaptarea copiilor cu probleme psihosociale, de serviciul ”Telefonul Copilului” și de un centru de primire în regim de urgență pentru copiii străzii;
- Complexul de Servicii Comunitare pentru Copii cu Handicap Zalău – cu un centru de recuperare pentru copii cu handicap, un centru de consiliere și asistență pentru persoanele cu TSA și 7 case de tip familial (Zalău, Sâg, Hereclean);
- Centrul Social Multifuncțional Jibou – cu un centru rezidențial de tip modular, centru de zi, centru de primire în regim de urgență, centru de consiliere și sprijin pentru părinți, casă de tip familial (Someș-Odorhei) și un serviciu de asistență și sprijin pentru tineri în vederea integrării socio-profesionale;
- Centrul Social Multifuncțional Cehu Silvaniei – cu un centru maternal, centru de plasament în regim de urgență, serviciu de asistență și sprijin pentru tineri în vederea integrării socio-profesionale, 2 case de tip familial, centru de zi, ateliere vocaționale, serviciu de consiliere și sprijin pentru părinți și serviciu rezidențial de tip modular;
- Centrul Social Multifuncțional Șimleu Silvaniei – cu centru rezidențial de tip modular, casă de tip familial (Iaz), centru de consiliere și sprijin pentru părinți, centru de zi, serviciu de asistență și sprijin pentru tineri în vederea integrării socio-profesionale, centru de recuperare și centru de asistență și sprijin pentru readaptarea copiilor cu probleme psihosociale.

Circa 2.700 de copii beneficiază de serviciile acestor centre (din totalul de peste 45.000 de minori care au reședința în județ), dintre care aproape 400 în regim rezidențial, cei mai mulți la centrele rezidențiale din cadrul CSM Jibou, Cehu Silvaniei și Șimleu Silvaniei.

Consiliul Județean Sălaj, cât și Primăria Zalău, alocă anual, pe bază de concurs de proiecte, finanțări unităților de cult, asociațiilor și fundațiilor care acordă asistență socială persoanelor cu nevoi.

În județul Sălaj funcționează un număr mare de furnizori de servicii sociale – peste 100 de entități cu peste 200 de servicii acreditate, dintre care jumătate sunt ONG-uri și organizații de cult. Dintre primării, circa 50 au servicii publice de asistență socială acreditate de AJPIS. Totuși, serviciile publice se confruntă cu un deficit de personal specializat și cu nevoi de dotare, deficit care se remarcă și în ceea ce privește numărul de asistenți maternali profesioniști.

VI.6. Principalele concluzii ale capitolului

- **Județul Sălaj se confruntă cu o scădere de durată a populației stabile, mai accentuată în ultimii 20 de ani în mediul urban, care face ca densitatea populației să se situeze sub media națională și regională. Totuși, populația este distribuită relativ uniform pe teritoriul județului;**
- **Rata natalității este în scădere față de 1990, dar continuă să se situeze peste media națională și regională, pe fondul fertilității ridicate din comunitățile de romi din mediul rural;**
- **Rata mortalității generale este în stagnare, la rândul său, dar este superioară mediei naționale și regionale, din cauza gradului mai avansat de îmbătrânire demografică din mediul rural;**
- **Fenomenul migrației externe a antrenat un număr mare de locuitori ai județului în ultimele două decenii, preponderent forță de muncă tânără calificată, fiind mai accentuat în mediul rural;**
- **Migrația internă și-a redus amploarea în ultimii 10-15 ani față de perioada comunistă, dar județul continuă să aibă o balanță migratorie negativă cu județele din jur. Fluxurile migratorii s-au modificat, astfel încât cele dominante în prezent sunt urban-urban, orientate mai ales către Cluj-Napoca, respectiv urban-rural, direcționate către comunele din zona metropolitană a Zalăului;**
- **La nivelul județului există comunități relativ compacte de maghiari, slovaci și romi, pentru primele două asigurându-se învățământul în limba respectivei minorități;**
- **Municipiul Zalău este centru universitar, aici funcționând 3 extensii ale unor universități publice și private, care au însă un număr redus de studenți, majoritatea absolvenților din județ îndreptându-se către marile centre universitare din zonă, mai ales Cluj-Napoca;**
- **În județ există două centre de educație incluzivă, care asigură servicii de învățământ pentru elevii cu cerințe educaționale speciale, precum și cluburi ale elevilor în toate cele 4 orașe;**
- **Ultimii ani au marcat o scădere a interesului absolvenților de gimnaziu pentru învățământul tehnic și profesional, concomitent cu reorientarea acestora către licee care asigură o pregătire preponderent teoretică, ceea ce prefiguraază un deficit de forță de muncă tânără calificată;**
- **În mediul rural se constată existența unui număr mare de suplinitori calificați, fiind dificilă asigurarea titularilor mai ales în zonele rurale greu**

accesibile. În prezent, există discipline școlare pentru care există deficit de cadre didactice, precum și discipline pentru care acestea sunt excedentare;

- **Deși gradul de cuprindere în învățământ a crescut în ultimii ani, mai ales în învățământul preșcolar, primar și gimnazial, există încă probleme legate de abandonul școlar, cu precădere în rândul comunității rome din mediul rural;**
- **Rata de promovabilitate la Evaluarea Națională și Bacalaureat este foarte scăzută în unele școli gimnaziale și licee tehnologice din mediul rural, confruntate cu absenteism și abandon școlar;**
- **Rata de participare a adulților la formare profesională continuă este încă scăzută, în pofida programelor gratuite pentru șomeri ale AJOFM și cele implementate cu fonduri europene pentru persoane provenind din grupuri vulnerabile, deși aceștia reprezintă principala sursă de creștere a populației ocupate pe viitor, odată cu reducerea natalității;**
- **Oferta educațională și de formare profesională de la nivel județean este doar parțial adaptată la nevoile mediului de afaceri, context în care mulți angajatori derulează programe de formare la locul de muncă;**
- **Deși au beneficiat continuu de investiții, multe unități de învățământ din județ necesită lucrări de reabilitare, consolidare, extindere, conectare la rețelele de utilități, dotare cu mobilier, material didactic etc., în condițiile în care există încă școli și grădinițe fără autorizație sanitară;**
- **Rata reală a șomajului este ridicată, mai ales în mediul rural (unde există un șomaj mascat de ocuparea informală în agricultură și de migrația externă), mai ales în rândul persoanelor de sex masculin, a celor trecuți de 40 de ani și a tinerilor absolvenți.**

VII. Capacitate administrativă

VII.1. Administrație publică locală

Consiliul Județean Sălaj, ca autoritate a administrației publice locale, constituită la nivel județean, funcționează pe baza principiilor cuprinse în art. 120-122 din Constituția României și a Legii nr. 215/2001 privind administrația publică locală, modificată și republicată. În conformitate cu acest cadru juridic, Consiliul Județean Sălaj coordonează activitatea consiliilor comunale, orășenești și municipale, în vederea realizării serviciilor publice de interes județean.

Atribuțiile Consiliului Județean sunt prevăzute în articolul 91 din Legea nr. 215/2001. Astfel, principalele atribuții ale CJ privesc: dezvoltarea economico-socială a județului, gestionarea patrimoniului județului, gestionarea serviciilor publice din subordine și cooperarea interinstituțională.

Președintele Consiliului Județean răspunde de buna funcționare a aparatului de specialitate pe care îl conduce și coordonează, fiind sprijinit, în activitatea sa, de 2 vicepreședinți, un administrator public și un secretar al județului. Aparatul de

specialitate al Consiliului Județean este subordonat președintelui acestuia. La nivelul aparatului de specialitate al CJ Sălaj există 133 de posturi, dintre care 105 funcții publice și 28 de posturi contractuale.
Pentru aducerea la îndeplinire a sarcinilor și atribuțiilor care îi revin, aparatul de specialitate al Consiliului Județean Sălaj este structurat după cum urmează:

Persoană/Direcție/ Compartiment	Servicii/Compartimente/Birouri în subordine
Direcția Tehnică	Serviciul investiții și administrarea domeniului public și privat al județului
	Compartimentul drumuri județene
	Biroul proiectare
Direcția Economică	Serviciul financiar-contabilitate și control financiar preventiv propriu și de gestiune
	Biroul tehnologia informației și programe guvernamentale
	Compartimentul buget, finanțe, impozite și taxe
	Compartimentul evidența patrimoniului, urmărirea și execuția creanțelor
	Serviciul administrativ
Structura Arhitectului Șef	Compartimentul amenajarea teritoriului și urbanism
	Compartimentul autorizații de construcții și disciplină în construcții
	Compartimentul turism, tradiții locale, patrimoniu cultural imaterial, învățământ și dezvoltare locală
	Compartimentul mediu, calitate, utilități și servicii publice, recepții lucrări
Direcția Managementul Proiectelor și Dezvoltare Regională	Compartimentul dezvoltare regională
	Serviciul managementul proiectelor
	UIP a proiectului de management integrat al deșeurilor
Direcția Juridică și Administrație Locală	Serviciul juridic, contencios, pregătirea ședințelor, relații publice
	Serviciul resurse umane, salarizare și organizare, cu Compartimentul resurse umane și salarizare și Compartimentul organizare
	Compartimentul Monitorul Oficial al județului, registratură și arhivă
	Compartimentul contractări servicii sociale
	Compartimentul transport public local
Direcția de Monitorizare Investiții Publice	Compartimentul proceduri ex-ante investiții Compartimentul monitorizare-implementare Compartimentul administrare post-implementare
Serviciul Achiziții Publice, PPP și urmărirea contractelor	Compartimentul achiziții publice Unitatea de coordonare a PPP

Compartiment Managementul Spitalului Județean de Urgență Zalău-Sălaj	
Compartiment Relații Internaționale, Cooperare și Afaceri Europene	
Cabinetul Președintelui	

Sursa: http://www.cjsj.ro/date/hotcjsj/hotarari2015/hot1312015.pdf

Consiliul Județean Sălaj este alcătuit din 31 de consilieri județeni aleși prin vot universal și liber exprimat al cetățenilor județului Sălaj.

La nivelul CJ Sălaj există cinci comisii de specialitate, dintre care, primele patru cu nouă membri și următoarele patru cu șapte membri:

1. Comisia pentru studii, prognoze economico-sociale, buget, finanțe și administrarea domeniului public și privat al județului;
2. Comisia pentru organizarea și dezvoltarea urbanistică, realizarea lucrărilor publice, protecția mediului înconjurător, conservarea monumentelor și de arhitectură;
3. Comisia pentru agricultură, servicii publice, comerț și turism;
4. Comisia pentru activități științifice, învățământ, sănătate, cultură, protecție socială, sportive și de agrement;
5. Comisia pentru administrație publică locală, juridică, apărarea ordinii publice, respectarea drepturilor și a libertăților cetățenilor.

În subordinea Consiliului Județean Sălaj există următoarele instituții:

Tip instituție/ serviciu subordonat	**Denumire**
Instituții publice	Camera Agricolă a Județului Sălaj
	Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Sălaj
Instituții de cultură	Muzeul Județean de Istorie și Artă Zalău
	Biblioteca Județeană ”I.S. Bădescu” Sălaj
	Centrul de Cultură și Artă al Județului Sălaj
Servicii publice	Direcția Județeană de Evidență a Persoanelor Sălaj
Unități sanitare	Spitalul Județean de Urgență Zalău-Sălaj

Sursa: http://www.cjsj.ro/date/hotcjsj/hotarari2015/hot1312015.pdf

Doar trei autorități publice locale din județul Sălaj sunt înrolate și active la plata cu autentificare (impozite și taxe locale) în Sistemul Național Electronic de Plată Online: Zalău, Șimleu Silvaniei și Hereclean.
În ceea ce privește planificarea teritorială, județul nu dispune în prezent de un Plan de Amenajare a Teritoriului Județean Sălaj aflat în perioada de valabilitate. De asemenea, conform datelor CJ Sălaj, la începutul anului 2016, 28 de UAT-uri din județ au PUG și RLU valabile (noi), 26 au aceste documentații expirate, însă în curs de revizuire (elaborare/avizare) de către proiectanții de specialitate contractați de administrația locală, iar 7 dintre acestea (Zalha, Surduc, Măerișteș, Fildu de Jos, Cristolț, Bobota și Almașu) au documentații expirate, pentru care nu au fost contractate lucrări de actualizare.

În perioada 2007-2015, Consiliul Județean Sălaj a implementat 15 proiecte, finanțate atât prin intermediul programelor gestionate la nivel național (regional și sectoriale), cât și prin cele de cooperare teritorială europeană (transnaționale, interregionale), în valoare totală de 123.558.020,48 Euro.

Consiliul Județean Sălaj a realizat nouă proiecte finanțate prin Programul Operațional Regional 2007-2013, care au vizat reabilitarea unui drum județean între Ciucea, Crasna și Vârșolț, a celui între DN1, Românași, Creaca, Jibou și Benesat, reabilitarea a două corpuri ale Spitalului Județean de Urgență Zalău, extinderea și modernizarea complexelor de servicii sociale pentru copii din Zalău, Șimleu Silvaniei și Jibou și a Complexului de Servicii Comunitare Cehu Silvaniei, promovarea bisericilor de lemn și a castrelor romane, restaurarea clădirilor Centrului Militar Județean, Muzeului Județean de Istorie și Galeriei de Artă ”Ioan Sima”, precum și dotarea cu echipamente a bazelor operaționale pentru intervenții în situații de urgență.

Alte două proiecte având ca beneficiar CJ Sălaj au fost finanțate prin POS Mediu și POS CCE 2007-2013 și au vizat managementul integrat al deșeurilor și gestiunea în sistem informatic a registrului agricol și a altor servicii publice destinate cetățenilor.

Proiectele de cooperare teritorială derulate de CJ Sălaj au vizat crearea unui centru-pilot pentru boli rare la Zalău, dezvoltarea eco-turismului transfrontalier (Mecanismul Financiar Norvegian), dezvoltarea rurală (INTERREG IVC) și implicarea tinerilor în viața comunității (Programul ”Jeunesse en Action”).

VII.2. Bugete locale

În anul 2014, UAT-urile din județul Sălaj au dispus de un buget total de 664 mil. lei, dintre care 24,2% i-a revenit Consiliului Județean Sălaj (160,6 mil.lei), 21,5% municipiului Zalău (142,5 mil. lei), 9% celor 3 orașe (59,8 mil), iar restul de 45,3% comunelor (301,3 mil. lei). Față de anul 2007, se constată o creștere în termeni nominali a bugetului cu 63% în lei și cu 22% în Euro. Ca și structură, în anul 2014

față de anul 2007, a crescut ușor ponderea bugetului alocat CJ Sălaj și a celui alocat comunelor, în defavoarea orașelor.

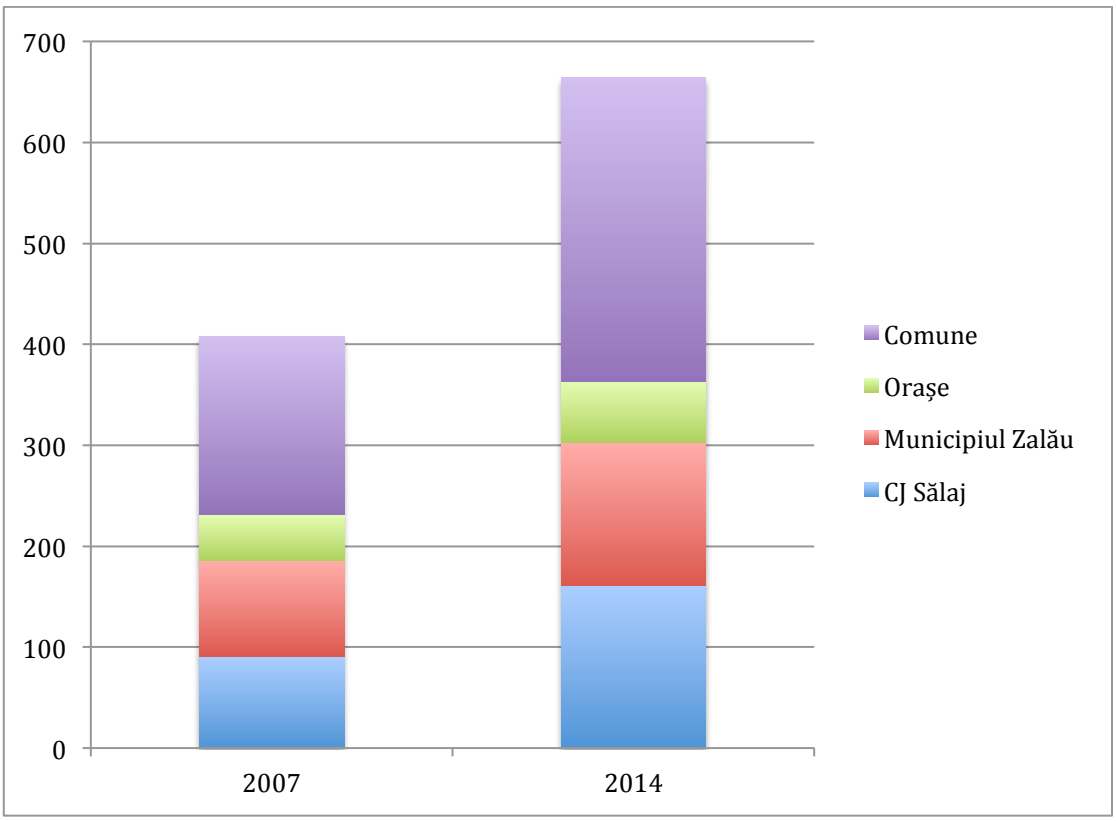

Figura 82 Evoluția bugetelor totale ale UAT din județul Sălaj (mil.lei), pe categorii, în perioada 2007-2014

Sursa: http://data.gov.ro/dataset/situatia-venituri-si-cheltuieli-uat-uri-1999-2014

În această perioadă se remarcă faptul că bugetul comunei Dobrin a scăzut în termeni nominali în lei, al comunelor Crișeni, Mirșid, Sâg, Măerișteși Benesat a rămas aproximativ același, iar în cazul altor UAT-uri, bugetele au crescut și de trei-patru ori (Zimbor, Letca, Bănișor, Camăr, Carastelec, Dragu, Fildu de Jos, Gâlgău, Marca), în principal ca urmare a atragerii de fonduri externe.

În anul 2014, analizând veniturile pe surse, se observă că 28,3% erau asigurate din venituri proprii (în creștere față de anul 2007), 40,7% din cote defalcate din TVA pentru finanțarea cheltuielilor descentralizate, pentru energie termică, pentru drumuri, pentru echilibrarea bugetelor locale sau pentru dezvoltarea infrastructurii sportive, 16,4% din subvenții, 13,3% din sume primite de la UE și 1,3% din alte venituri. Față de anul 2007, se remarcă creșterea ponderii veniturilor proprii, a celor din fonduri europene și altor venituri, precum și scăderea contribuției sumelor defalcate din TVA și a subvențiilor.

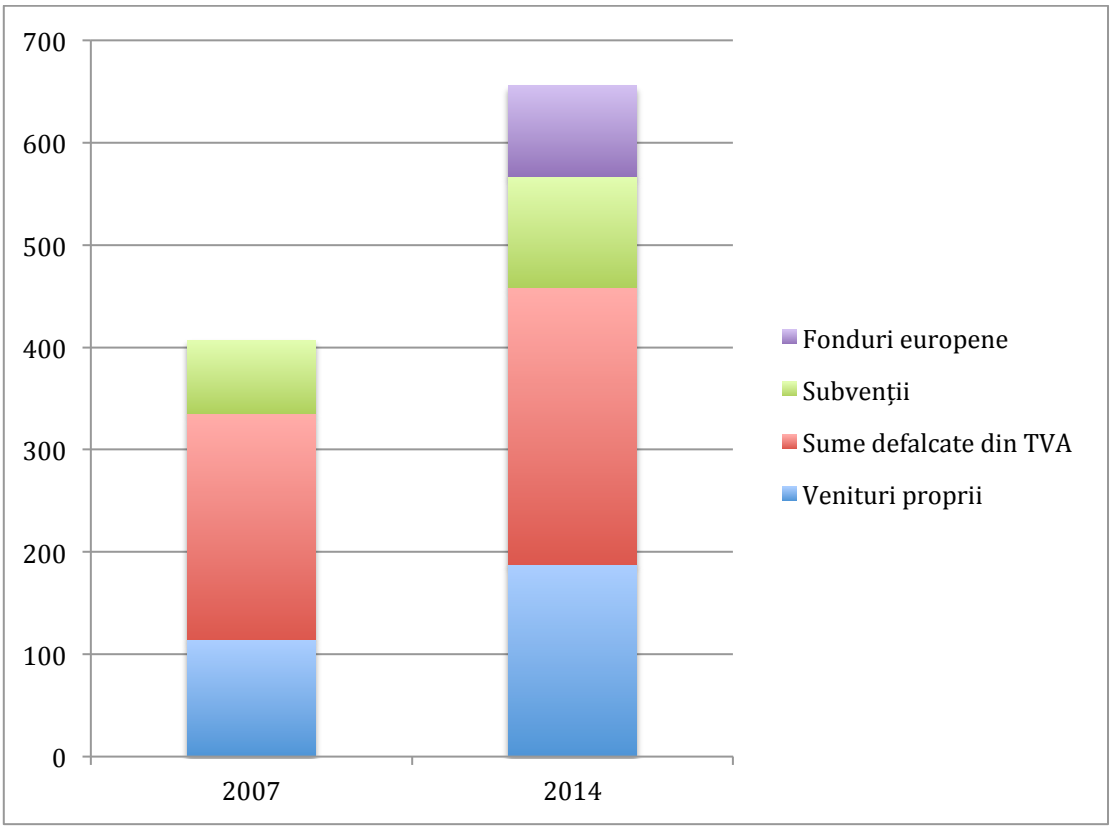

Figura 83 Structura veniturilor totale ale UAT din județul Sălaj, pe surse, în perioada 2007-2014

Sursa: http://data.gov.ro/dataset/situatia-venituri-si-cheltuieli-uat-uri-1999-2014

Cheltuielile totale ale UAT-urile din județul Sălaj s-au ridicat, în anul 2014, la 645,2 mil. lei, în creștere nominală cu 70% față de anul 2007. Excedentul bugetar a fost în anul 2014 de 19 mil. lei. Pe titluri de cheltuieli, cele mai mari sume au fost alocate plății personalului (34,3%), proiectelor cu finanțare europeană (19,4%), bunurilor și serviciilor (15,8%) și cheltuielilor de capital (14,4%). Față de anul 2007, se constată o creștere nominală la toate titlurile de cheltuieli.

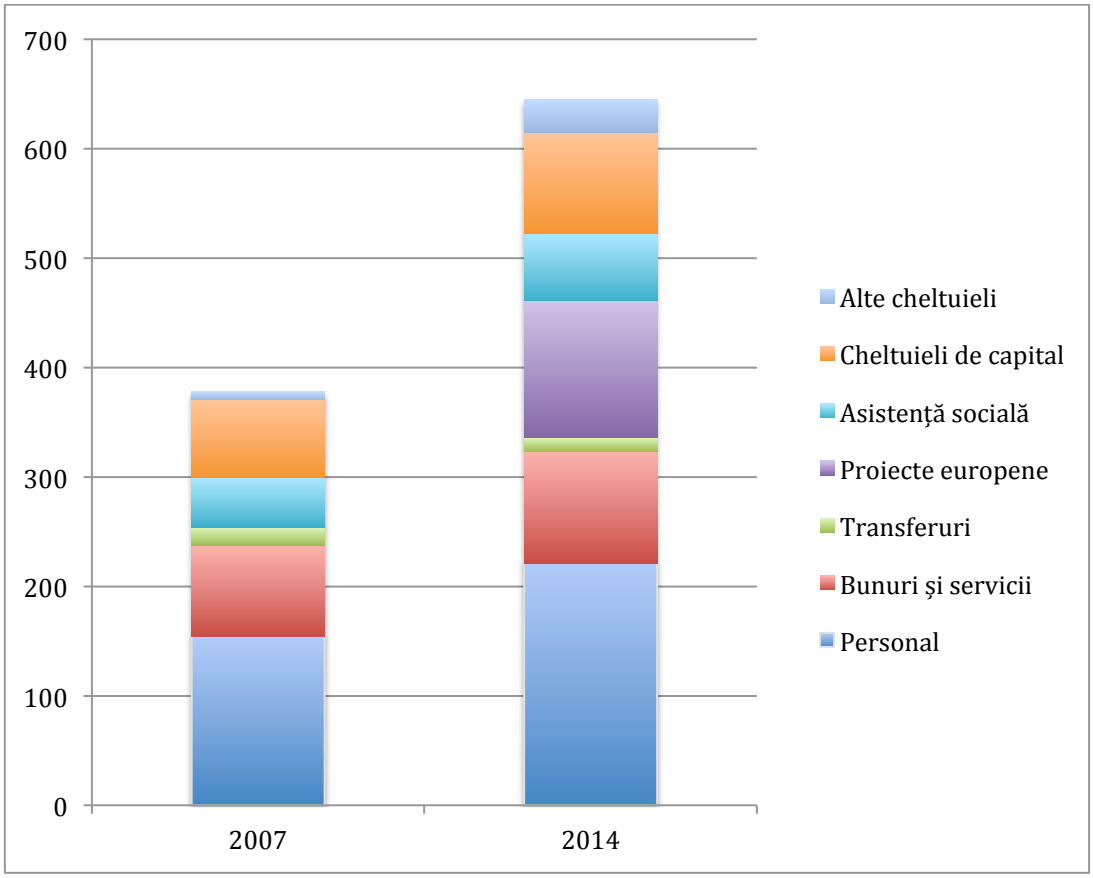

Figura 84 Structura cheltuielilor totale ale UAT din județul Sălaj (mil. lei), pe titluri, în perioada 2007-2014

Sursa: http://data.gov.ro/dataset/situatia-venituri-si-cheltuieli-uat-uri-1999-2014

Analiza cheltuielilor pe părți și capitole în anul 2014, indică o pondere mai ridicată a cheltuielilor cu învățământul (28,6%), transporturile (16,1%), asigurările și asistență socială (15,4%) și cu protecția mediului (9,1%). Față de anul 2007, se constată o creștere a ponderii cheltuielilor pentru cultură, recreere și religie, sănătate, transporturi, protecția mediului, în defavoarea celor pentru învățământ, asigurări și asistență socială, locuințe, servicii și dezvoltare publică și servicii publice generale, apărare, ordine publică, siguranță. Trebuie menționat faptul că aceste modificări în structura cheltuielilor au fost, în mare măsură, influențate de modificări ale legislației cu privire la bugetele locale de la nivel național, de ex. măsura de reducere a salariilor din sistemul public cu 25% în anul 2010.

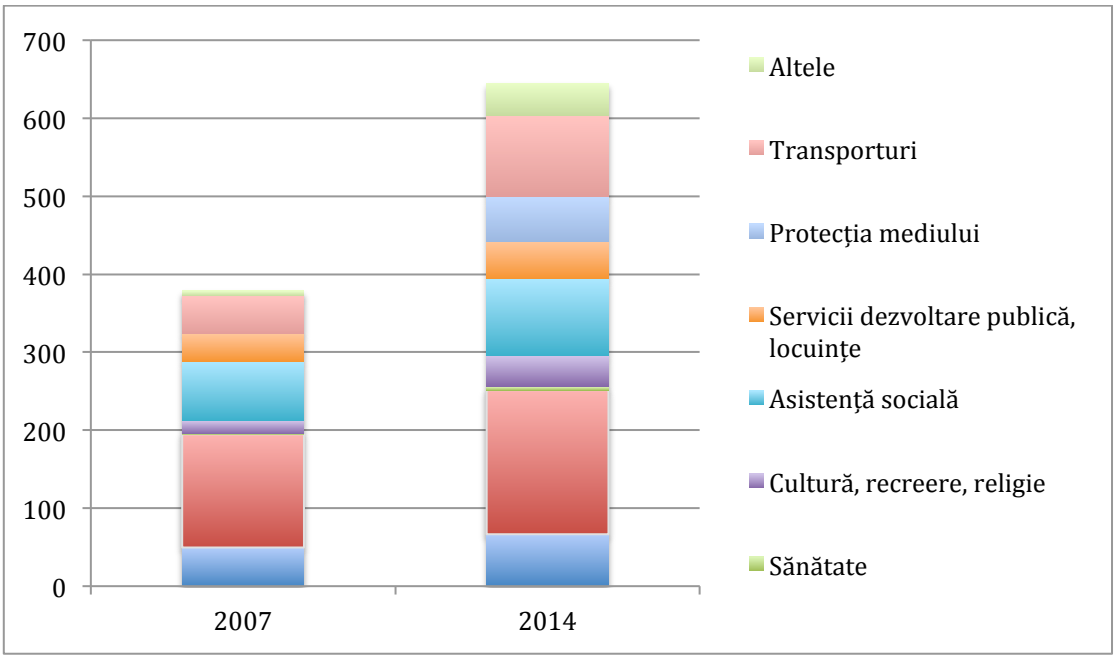

Figura 85 Structura cheltuielilor totale ale UAT din județul Sălaj (mil. lei), pe părți și capitole, în perioada 2007-2014

Sursa: http://data.gov.ro/dataset/situatia-venituri-si-cheltuieli-uat-uri-1999-2014

UAT-urile care au dispus de cele mai mari bugete în anul 2014, au fost cele care fie au realizat venituri proprii importante (Zalău, Șimleu Silvaniei, Jibou, Crasna, Cehu Silvaniei, Sărmășag, Nușfalău, Hereclean, Pericei), fie au atras fonduri europene (Gâlgău, Marca, Dragu, Letca, Bălan, Chieșd, Meseșenii de Jos, Hida, Năpradea) și/sau subvenții substanțiale (Someș-Odorhei, Vârșolț, Bocșa). Totuși, exceptând centrele urbane, acest clasament variază substanțial de la un an la altul, în funcție de veniturile atrase din alte surse decât cele proprii. Municipiul Zalău a atras peste 21,5% din veniturile de la nivel județean și a realizat 40% din veniturile proprii, sumele primite de la UE reprezentând în anul 2014, 7,2% din totalul pe județ. Singurele UAT-uri în care ponderea veniturilor proprii în totalul veniturilor de la bugetul local au fost aproximativ jumătate sau peste erau Zalău și Crișeni, restul asigurându-și cheltuielile curente și investițiile cu precădere din alte surse.

Comunele cu cele mai mici bugete (sub 2 mil. lei) au fost: Sânmihaiu Almașului, Lozna și Zalha, ultimele două cu mai puțin de 500.000 lei din venituri proprii. Acestea sunt dependente de transferurile de la nivelurile teritoriale superioare și au resurse extrem de limitate pentru realizarea de investiții, întâmpinând probleme chiar și cu asigurarea cheltuielilor curente.

În același an, Consiliul Județean Sălaj, a avut un buget care a reprezentat 18,2% din cel județean, cu 24% din veniturile proprii și 22% din sumele atrase de la UE în județ. Veniturile CJ Sălaj au crescut în perioada 2007-2014 cu 78%, iar veniturile proprii cu 51%. În ceea ce privește sumele atrase de la UE, se remarcă faptul că cele mai mari sume au fost atrase în anul 2011 (100,3 mil. lei) și cele mai mici în anul 2009 (0 lei).

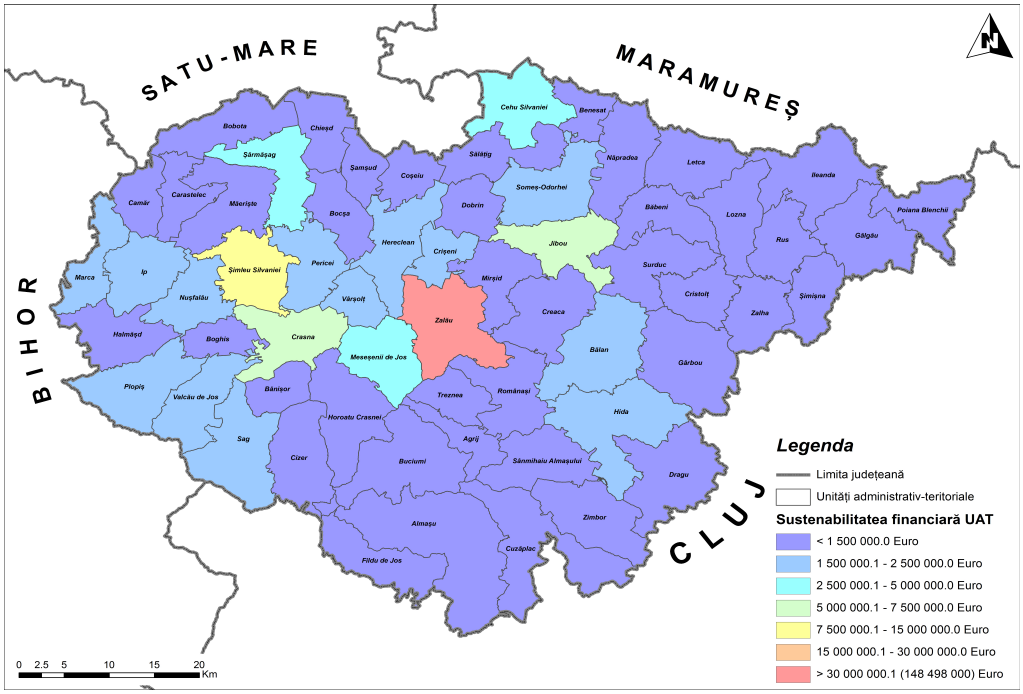

Figura 86 - Indicele de sustenabilitate financiară, la nivel de UAT, pentru perioada 2014-2023

Sursa: Planșă proprie. Adaptare după Banca Mondială

Dacă luăm în considerare sumele cheltuite, în perioada 2009-2014 (anul 2009 a fost primul an în care au fost reflectate în statistici cheltuielile cu proiecte finanțate din fonduri externe), de UAT-urile din județ cu proiectele finanțate din fonduri externe nerambursabile, remarcăm că 48% din aceste cheltuieli îi revin CJ Sălaj, 8% Municipiului Zalău, 1% celor 3 orașe și 43% comunelor. UAT-urile care au înregistrat în perioada analizată cele mai mari cheltuieli de acest tip au fost: Zalău (44,9 mil. lei), Horoatu Crasnei (17,1 mil. lei), Crasna (15,8 mil. lei), Benesat (15,1 mil. lei), Vârșolț (14,2 mil. lei), Bocșa (14 mil. lei), Meseșenii de Jos (13,5 mil. lei), Bălan (13,2 mil. lei), Pericei (11,9 mil. lei), Hereclean (11,6 mil. lei) și Bănișor (10,4 mil. lei). Aceste finanțări nerambursabile, în ciuda unor dificultăți de implementare a proiectelor în cauză, au reprezentat un beneficiu important pentru respectivele comunități, în condițiile în care bugetele proprii și transferurile de la bugetul de stat și județean nu puteau asigura realizarea respectivelor investiții.

Pe de altă parte, în județ există și UAT-uri care nu au cheltuit sume cu proiecte europene, precum: Cehu Silvaniei, Băbeni, Bobota, Cristolț, Crișeni, Halmășd, Rus, Sânmihaiu Almașului, Someș-Odorhei, Surduc, Sărmășag, Treznea, Zalha. Cauzele acestei stări de fapt sunt multiple: imposibilitatea acoperirii cheltuielilor cu pregătirea și implementarea proiectelor, inclusiv cu cofinanțarea lucrărilor, lipsa personalului de specialitate, dezinteresul autorităților locale, respingerea sau trecerea pe lista de rezervă a unor proiecte depuse etc.

Banca Mondială a elaborat o metodologie de estimare a sustenabilității financiare pentru fiecare UAT din România, plecând de la premisa simplă că un UAT nu ar

trebui să își asume pe o perioadă de implementare investiții de capital cu o valoare mai mare decât 30%[2] din veniturile non-alocate (*non-earmarked revenues*) pentru cheltuieli de capital. Veniturile alocate (*earmarked revenues*) sunt acele venituri care trebuie să fie cheltuite cu un anumit scop – de exemplu salariile profesorilor. Cheltuielile de capital reprezintă, în general, cheltuieli care nu sunt recurente, cum ar fi investițiile în infrastructură. Veniturile non-alocate sunt venituri care pot fi cheltuite de către autoritățile publice după voința lor proprie, în limitele legii. Veniturile non-alocate au fost calculate pe baza următoarei formule:

Venituri Non-Alocate =(Venituri Proprii) + (Cota Defalcată din Impozitul pe Venit) + (Sume Non-Alocate) + (Alte Venituri)

Bugetul operațional propus, conform acestei metodologii, pentru perioada de implementare 2014-2023 pentru fiecare localitate din județul Sălaj este inclus în tabelul de mai jos[3]:

Localitate	Euro	Localitate	Euro	Localitate	Euro
Zalău	59.260.402	**Fildu de Jos**	1.143.117	**Sărmășag**	3.406.883
Cehu Silvaniei	4.276.109	**Gâlgău**	1.101.165	**Șimișna**	702.305
Jibou	7.467.178	**Gârbou**	1.106.549	**Someș Odorhei**	1.572.004
Șimleu Silvaniei	9.714.134	**Halmășd**	1.239.721	**Surduc**	1.566.275
Agrij	1.059.426	**Hereclean**	1.922.870	**Treznea**	856.669
Almașu	992.323	**Hida**	1.732.935	**Valcău de Jos**	1.748.514
Băbeni	840.131	**Horoatu Crasnei**	1.403.708	**Vârșolț**	1.544.052
Bălan	1.907.644	**Ileanda**	1.280.354	**Zalha**	607.471
Bănișor	1.123.347	**Ip**	1.777.812	**Zimbor**	848.016
Benesat	1.005.731	**Letca**	1.042.297		
Bobota	1.594.316	**Lozna**	639.602		
Bocșa	1.655.955	**Măeriște**	1.587.093		
Boghiș	984.699	**Marca**	1.395.143		
Buciumi	1.211.309	**Meseșenii de Jos**	2.275.391		
Camăr	1.036.883	**Mirșid**	1.542.903		
Carastelec	952.672	**Năpradea**	1.320.300		

[2]Valoarea de 30% din veniturile non-alocate a fost obținută în urma analizei făcute pe execuția bugetară a UAT-urilor din România pe perioada 2008-2012 și identificarea ponderii investițiilor de capital în veniturile non-alocate ale acestor UAT-uri. De asemenea au fost luate în considerare exemple similare din alte țări.

[3] Banca Mondială. Mecanisme de evaluare și selecție pentru Axa 4 ”Dezvoltare Urbană Sustenabilă” a POR 2014-2020

Chieșd	1.450.796	**Nușfalău**	2.208.567		
Cizer	1.316.262	**Pericei**	1.985.214		
Coșeiu	644.230	**Plopiș**	1.613.818		
Crasna	4.915.908	**Poiana Blenchii**	689.235		
Creaca	1.303.630	**Românași**	1.374.031		
Crișeni	1.919.930	**Rus**	820.811		
Cristolț	739.033	**Sâg**	1.972.617		
Cuzăplac	1.129.387	**Sălățig**	1.462.565		
Dobrin	1.004.049	**Șamșud**	1.005.412		
Dragu	762.476	**Sânmihaiu Almașului**	881.501		

Sursa: Calculele Băncii Mondiale

După cum se poate observa, cel mai mare buget operațional este prevăzut pentru municipiul Zalău (peste 59 mil. Euro). Pentru restul localităților bugetele sunt sub 5 mil. Euro, cu excepția a două orașe: Șimleu Silvaniei (9,7 mil. euro) și Jibou (7,5 mil euro). Dintre localitățile rurale, cu un buget operațional mai mare se remarcă comunele Crasna și Sărmășag (peste 3 mil. euro). Cel mai mic buget operațional se înregistrează în cazul localităților: Almașu, Băbeni, Boghiș, Carastelec, Coșeiu, Cristolț, Dragu, Lozna, Poiana Blenchii, Rus, Sânmihaiu Almașului, Șimișna, Treznea, Zalha și Zimbor. Merită menționat și faptul că 15 comune au un buget operațional sub 1 mil. de euro și 38 de comune între 1-2 mil euro, fiind necesară o prioritizare atentă a proiectelor de investiții la nivelul acestora.

Utilitatea practică a bugetelor operaționale constă din utilizarea lor ca elemente de orientare pentru ierarhizarea proiectelor de investiții la nivelul administrațiilor publice locale. Astfel, bugetul total de investiții al acestora pentru perioada 2014-2023 nu ar trebui să depășească bugetul operațional calculat de Banca Mondială, pentru a evita apariția unor probleme de flux de numerar sau de acoperire a costurilor de utilizare și mentenanță. Evident, aceste investiții se referă la doar cele care au UAT ca și beneficiar și nu la cele implicate prin alte entități administrative (de tipul ADI, GAL, Consiliul Județean etc.), chiar dacă respectivele proiecte sunt localizate în respectiva comunitate.

VII.3. Structuri asociative ale administrației publice locale

Pe teritoriul județului Sălaj au fost constituite trei Asociații de dezvoltare intercomunitară: ADI Zona Metropolitană Zalău, ADI ”Asociația Regională pentru Dezvoltarea Infrastructurii din Bazinul Hidrografic Someș-Tisa” (împreună cu UAT din județul Cluj) – apă și canalizare - și ADI ”ECODES” Sălaj – managementul integrat al deșeurilor.

ADI Zona Metropolitană Zalău a fost constituită în anul 2015 și este formată din 16 membri: Municipiul Zalău, Orașele Cehu Silvaniei, Jibou, Șimleu Silvaniei și

Comunele Agrij, Crasna, Creaca, Crișeni, Dobrin, Hida, Meseșenii de Jos, Mirșid, Pericei, Sălățig, Sărmășag, Vârșolț. De asemenea, în perioada următoare, ar putea să adere la structură și comunele Hereclean, Bocșa și Românași. Populația totală a zonei este de peste 126.200 de locuitori (RGPL 2011), ceea ce reprezintă 56% din populația totală a județului.

Printre obiectivele asociației se numără:

- dezvoltarea durabilă a întregii zone metropolitane şi a tuturor unităţilor administrativ teritoriale care compun Asociaţia;
- îmbunătăţirea şi dezvoltarea infrastructurii de transport, telecomunicaţii şi energie a unităţilor administrativ teritoriale care compun Asociaţia şi a întregii zone metropolitane;
- dezvoltarea, modernizarea şi îmbunătăţirea serviciilor comunitare de utilităţi publice – transport public local, iluminat public, salubrizarea localităţilor, administrarea patrimoniului public şi privat al unităţilor administrativ teritoriale;
- dezvoltarea economică integrată;
- dezvoltarea turismului şi a sectorului terţiar;
- dezvoltarea de noi zone rezidenţiale, conform standardelor europene;
- dezvoltarea resurselor umane;
- administrarea eficientă şi integrată a potenţialului de care dispune zona;
- înlăturarea disparităţilor dintre localităţi în condiţiile indicatorilor şi nivelului de dotare prevăzut în Legea 351/2001;
- atragerea de noi investiții și creșterea accesului la resurse;
- dezvoltarea de proiecte şi programe proprii şi în regim de parteneriat cu alte persoane fizice şi juridice din ţară şi străinătate.

Asociația are sediul în clădirea Transilvania din Zalău și a început în anul 2016 recrutarea de personal.

Asociația de Dezvoltare Intercomunitară Asociația Regională pentru Dezvoltarea Infrastructurii în Bazinul Someș-Tisa, înființată în scopul extinderii și modernizării infrastructurii publice de alimentare cu apă și canalizare, dar și a finanțării, exploatării, modernizării și controlului furnizării acestor servicii, reunește UAT-uri din județul Cluj și Sălaj (56, dintre care 4 orașe și 52 de comune dintr-un total de 57). Aceasta a desemnat ca și operator regional S.C. COMPANIA DE APĂ SOMEȘ S.A. Cluj-Napoca și are ca atribuții aprobarea strategiei de dezvoltare în domeniu, supervizarea contractului de delegare a gestiunii serviciului și stabilirea politicii tarifare pentru aceste servicii.

În perioada 2008-2016, asociația și operatorul regional au derulat un proiect major, în valoare de 196,9 milioane Euro, dintre care cea mai mare parte fonduri nerambursabile din POS MEDIU 2007-2013, destinat modernizării și extinderii infrastructurii de apă și apă uzată în cele două județe. Pentru co-finanțarea acestor investiții, operatorul regional a contractat și un credit de la Banca Europeană de Investiții, care e restituit treptat din încasări.

Asociația de Dezvoltare Intercomunitară ”ECODES” Sălaj a fost înființată în 2009, având 62 de membri (CJ Sălaj și toate UAT-urile componente ale județului). În conformitate cu Actul constitutiv, asociația a fost constituită în scopul înființării, organizării, reglementării, finanțării, exploatării, monitorizării și gestionării în comun a serviciului de salubrizare pe raza de competență a unităților administrativ-teritoriale membre, precum și realizarea în comun a unor proiecte de investiții publice de interes zonal sau regional, destinate înființării, modernizării și/sau dezvoltării, după caz, a Serviciului pe baza strategiei de dezvoltare a acestuia.

ADI ”ECODES” Sălaj implementează proiectul Sistem de Management Integrat al Deșeurilor în județul Sălaj, finanțat prin POS Mediu 2007-2013 și având o valoare de peste 134 mil. lei. În cadrul acestui proiect au fost avute în vedere următoarele componente: construcția a trei stații de transfer, construcția unui centru de management integrat al deșeurilor, construirea primei celule din cele patru a depozitului ecologic de deșeuri dotat cu stație de sortare și de tratare mecano-biologică, închiderea și reabilitarea depozitelor neconforme din cele 4 orașe, achiziția de pubele, containere și mijloace de transport de mare capacitate.

Asociația de Dezvoltare Intercomunitară „Sălaj Plus” a fost înființată în anul 2012 și își propune să fie o platformă de cooperare și promovare pe plan intern (local și național) și internațional. Printre obiectivele sale se numără:

- dezvoltarea şi implementarea de proiecte cu finanţare proprie, naţională, europeană şi internaţională care să sprijine iniţierea proceselor de planificare şi dezvoltare strategică, teritorială şi sectorială la nivel judeţean şi local;
- inventarirerea tuturor resurselor materiale şi spirituale, naturale, culturale, istorice şi sociale ale judeţului Sălaj si antrenarea acestora în procese de planificare şi dezvoltare strategică, teritorială şi sectorială, cu precădere în sectorul turismului;
- coordonarea şi managementul unor proiecte de dezvoltare teritorială, marketing şi cooperare teritorială specifice la nivel judeţean şi internaţional cu finanţare proprie, naţională, europeană şi internaţională;
- dezvoltarea unor activităţi de expertizare şi formare specializată – prin resurse proprii sau cooptate – a membrilor asociaţilor şi a tuturor actorilor socio-economici locali, care pot susţine prin specificul activităţii desfăşurate de aceştia, participarea la procesul judeţean de dezvoltare teritorială;
- formarea profesională a resurselor umane, în scopul dezvoltării competenţelor necesare vieţii active a cetăţenilor, în vederea asigurării competitivităţii acestora pe piaţa muncii şi a combaterii excluderii sociale;
- cooperarea cu alte instituţii, organisme, entităţi locale, naţionale, europene şi internaţionale, publice şi private, cu obiective în realizarea proceselor de planificare şi dezvoltare strategică, teritorială şi sectorială la nivel judeţean şi local;
- participarea şi aderarea la reţele de cooperare teritorială naţională, europeană şi internaţională cu obiective în realizarea proceselor de

planificare şi dezvoltare strategică, teritorială şi sectorială la nivel judeţean şi local, pentru transferul de expertiză şi bune practici în acest domeniu;

- participarea si dezvoltarea de programe şi proiecte de cooperare teritorială naţională, europeană şi internaţională cu obiective în realizarea proceselor de planificare şi dezvoltare strategică, teritorială şi sectorială la nivel judeţean şi local, pentru transferul de expertiză şi bune practici în acest domeniu, în vederea îmbunătăţirii politicilor publice judeţene şi adecvarea acestora prin intervenţii (proiecte) specifice;
- creşterea gradului de atractivitate teritorială pe plan judeţean, naţional şi internaţional prin antrenarea tuturor resurselor materiale şi spirituale, naturale, culturale, istorice şi sociale ale judeţului Sălaj în procese de marketing teritorial şi dezvoltarea de proiecte sectoriale specifice;
- valorizarea activităţilor Centrelor de informare turistică locale – înfiinţate de autorităţile publice locale, în vederea optimizării rezultatelor aşteptate a acestor investiţii pe plan judeţean, naţional şi internaţional;
- valorizarea produselor turistice locale în concepte unitare şi dezvoltarea de noi produse şi concepte, prin promovare adecvată, instrumente şi mijloace specifice, pe plan judeţean, naţional şi internaţional în concordanţă cu proiecte deja demarate, cu strategii şi planuri de dezvoltare locală, iniţiate de autorităţi ale administraţiei publice locale şi judeţene şi instituţii publice, în cadrul şi în relaţie cu organisme/târguri/expoziţii/manifestări de profil pe plan local, național și internațional, agenți economici și agenții specializate în acest sector, toate mediile sociale și economice, locale, naționale și internaționale, publice și private, care pot sprijini procesele de planificare, marketing, dezvoltare teritorială și sectorială în județul Sălaj.

ADI ”Sălaj Plus” dispune de o echipă de management și executivă care a implementat deja o serie de activități și proiecte concrete:

- Proiectul ”Sălaj – Experienţa autentică a Transilvaniei” – harta turistică a judeţului care identifică patrimoniul natural, cultural, gastronomic și apicol al județului, sugerează trasee turistice tematice (cultural-istorice, ecoturistice, ecumenice, gastronomice, safari apicol şi cele generale), unități de cazare și alimentație publică, fiind disponibilă în română și engleză;
- Proiectul ”Sălaj Shop” – își propune promovarea, sub forma unui catalog online bilingv, și facilitarea comercializării produselor souvenir realizate prin tehnici meșteșugărești, produse artizanale în miniatură și replici miniaturale ale unor obiective turistice din județ - ca elemente ale identității locale și ale patrimoniului imaterial și material al Sălajului. Proiectul are ca parteneri CJ Sălaj, primăriile comunelor Bălan, Mirșid și Crasna, respectiv compania TENARIS SILCOTUB;
- ”Colțul Românesc – Suvenir de Sălaj” – derulat în parteneriat cu Fundația AGAPIS, Consiliul Județean Sălaj, Muzeul Județean de Istorie și Artă Zalău, Muzeul de Pânze și Povești, coltulromanesc.ro și Mândra Chic – atelier șezătoare. În anul 2016 s-a organizat un concurs de creație și inovație, ce a urmărit realizarea unor grafici care să pună în evidență personajele și locurile de poveste ale Sălajului;

- ”Sălaj Velo Tur” – competiție de ciclism organizată în parteneriat cu Consiliul Județean Sălaj și AS Instinct;
- proiectul ”Sălajul Interactiv” – concurs pentru elevii din județ care sunt provocați să prezinte artistic, într-un mod inedit și atractiv, patrimoniul județului Sălaj. Acesta este rezultatul unei bune practici identificate și transferate din regiunea Andaluzia (Spania) în cadrul proiectului ”RURALAND – Actori ai Dezvoltării Rurale”, implementat de CJ Sălaj, în perioada 2010-2012. Partenerii proiectului sunt Consiliul Județean, Inspectoratul Școlaj Județean Sălaj și Muzeul Județean de Istorie și Artă Zalău;
- ”Călăuze Sălăjene” – care vizează crearea unei rețele de mici producători și furnizori de servicii turistice pentru promovarea eficientă a județului Sălaj prin metode inovative, pentru o dezvoltare locală durabilă și care să genereze venituri suplimentare locuitorilor;
- ”Sălaj – Portrete” – promovarea reprezentanților de seamă ai culturii sălăjene;
- participarea la expoziția „ExpoCasa”, organizată de Camera de Comerț și Industrie Sălaj;
- participarea la Ediția Zalău a evenimentului ”Ziua Sportului TenarisSilcotub”, organizat în parteneriat cu Primăria Municipiului Zalău, Consiliul Judeţean Sălaj, Inspectoratul Școlar al Județului Sălaj, Direcția Județeană pentru Sport și Tineret Sălaj, Federația Română de Atletism, Biroul Rutier Zalău;
- participarea la proiectul ”Ghidul pacientului spre sănătate”, în parteneriat cu Casa Judeţeană de Asigurări de Sănătate Sălaj, Direcţia Judeţeană de Sănătate publică Sălaj, Fundaţia Acasă şi Spitalul Judeţean de Urgenţă Zalău, cu sprijinul financiar al companiei TENARIS SILCOTUB;
- „Nu-i este dat oricui sa ajungă la Porolissum! Fii printre cei aleși!” – realizarea unui tur virtual al unei inițiative de amenajare și dezvoltare a unor facilități de funcționalizare în scop turistic a Complexului Arheologic Porolissum etc.

Conform datelor Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale, la nivelul județului Sălaj au fost înființate, în perioada 2007-2013, 4 structuri asociative de tip GAL (Grup de Acțiune Locală). Acestea au beneficiat de finanțare din PNDR 2007-2013 pentru elaborarea de strategii de dezvoltare comună, precum și implementarea de proiecte incluse în acestea, de către beneficiari publici sau privați, pe baza unor apeluri de propuneri și proceduri de selecție stabilite la nivelul acestora. Cel mai mare dintre aceste GAL-uri este ”Valea Crasnei și Barcăului”, cu peste 36 de mii de locuitori și cea mai mică GAL „Someș-Chioar” cu doar 16 mii de locuitori. De menționat este faptul că aceste GAL-uri cuprind și membri din județele învecinate (CJ, SM, BH, MM). De asemenea, o parte dintre UAT-urile din județul Sălaj sunt parte în 4 GAL-uri cu sediul în județul Cluj. De menționat este faptul că niciun oraș din județ nu a aderat la un GAL.

Tabel 21 - GAL-urile prezente pe teritoriul administrativ al județului Sălaj

GAL	Sediul	Comune	Populație
Asociația GAL "Valea Someșului"	Ileanda	Băbeni, Gâlgău, Ileanda, Letca, Lozna, Poiana Blenchii, Rus, Surduc, Şimişna, Zalha (SJ), Câţcău, Vad (CJ)	24.491
Asociația GAL "TOVISHAT"	Șamșud	Bocşa, Crişeni, Coşeiu, Dobrin, Hereclean, Şamşud, Sărmăşag, Sălăţig (SJ), Supuru, Bogdand, Hodod (SM)	34.476
Asociația GAL "Valea Crasnei și Barcăului"	Crasna	Boghiș, Valcău de Jos, Crasna, Camăr, Pericei, Măerișteș, Vîrșolț, Nușfalău, Meseșenii de Jos, Carastelec (SJ), Balc (Bihor)	36.329
Asociația GAL "Someș-Chioar"	Mirșid	Someș-Odorhei, Mirșid, Bălan, Năpradea (SJ), Valea Chioarului, Boiu Mare (MM)	16.146
Asociația GAL "Poarta Transilvaniei"	Negreni (CJ)	Cizer, Fildu de Jos, Sîg, Almașu (SJ), Bulz (BH), Ciucea, Negreni (CJ)	17.225
Asociația GAL "Someș Transilvan"	Bonțida (CJ)	Aluniş, Apahida, Bobâlna, Bonţida, Borşa, Corneşti, Dăbâca, Iclod, Jucu de Sus, Mintiu Gherlii, Recea Cristur, Sic, Vultureni (CJ) Gîrbou (SJ)	43.141
Asociația GAL "Napoca Porolissum"	Aghireșu (CJ)	Aghireşu, Căpuşu Mare, Gilău, Măguri Răcătău, Valea Ierii (CJ) Românaşi, Sânmihaiu Almaşului, Treznea, Agrij, Buciumi, Creaca, Cuzăplac (SJ)	36.667
Asociația GAL "Lider Cluj"	Florești (CJ)	Aşchileu, Baciu, Ciurila, Floreşti, Iara, Panticeu, Săvădisla, Sînpaul (CJ), Hida (SJ)	38.808

Sursa: MADR

Fiecare dintre grupurile de acțiune locală a avut un buget de circa 3 mil. euro din care au fost finanțate proiecte ce au vizat:

- activități de formare/instruire, de sprijinire a instalării tinerilor fermieri, de modernizare a exploatațiilor agricole, de sprijinire a fermelor de semi-subzistență, consiliere și consultanță pentru agricultori, înființare grupuri de producători
- crearea și dezvoltarea de micro-întreprinderi, activități de încurajare a turismului și a meșteșugurilor, de renovare și dezvoltare a satelor, de îmbunătățire a serviciilor de bază
- activități de cooperare, de funcționare a structurii asociative etc.

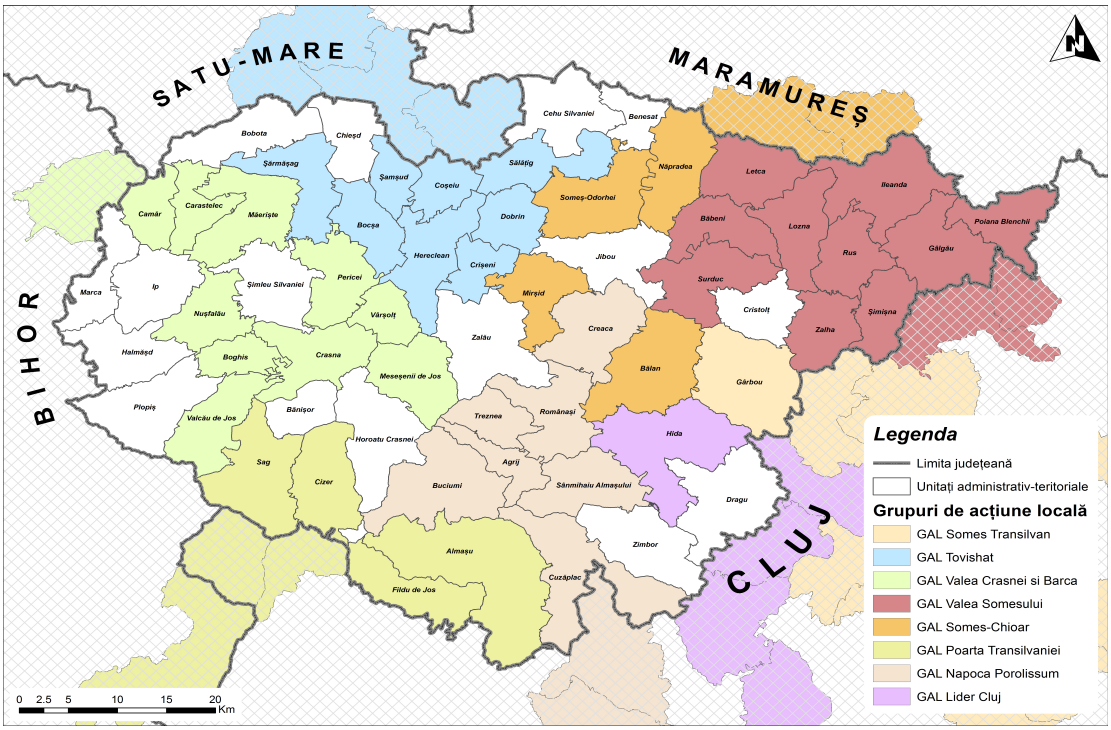

Figura 87 - GAL-urile din județul Sălaj, în anul 2014

Sursa: Planșă proprie

Chiar dacă au finanțat proiecte de mică amploare, GAL-urile din județ s-au dovedit, în general, un succes în materie de structuri asociative între UAT-uri, inclusiv cu participarea mediului privat, și de implementare a unei strategii comune de dezvoltare, care trebuie continuat în următoarea perioadă de programare.

VII.4. Principalele concluzii ale capitolului:

- **Instituțiile publice din județul Sălaj se confruntă cu un deficit de personal specializat, prin raportare la volumul și complexitatea actuală a atribuțiilor lor, dar și la preconizata descentralizare;**
- **Doar 3 primării din județ oferă cetățenilor posibilitatea de plată online a taxelor și impozitelor locale, multe dintre acestea având site-uri WEB care nu au fost actualizate de mult timp;**
- **Un număr de 7 UAT-uri din județ au planurile urbanistice generale expirate și nu au contractat încă servicii de actualizare/revizuire a acestora;**
- **CJ Sălaj a implementat, în perioada 2007-2013, 15 proiecte cu finanțare nerambursabilă, în valoare de peste 123,5 mil. Euro, acestea devenind principalul vector de investiții publice la nivelul județului;**
- **Majoritatea UAT-urilor din județ au înregistrat creșteri ale bugetelor în ultimii ani, însă acestea rămân dependente de sumele defalcate de la bugetul de stat și de accesarea fondurilor europene, veniturile proprii fiind insuficiente pentru realizarea de investiții majore, iar în cazul unor comune chiar pentru asigurarea cheltuielilor de funcționare;**

- **UAT-urile din județ au atras, în perioada anterioară de programare, finanțări nerambursabile de peste 150 mil. Euro, majoritatea POR, POS MEDIU și PNDR, care au contribuit la dezvoltarea substanțială a infrastructurii și serviciilor publice, mai ales în mediul rural, dar numai un oraș din județ a implementat proiecte de regenerare urbană cu fonduri POR;**
- **Datele Băncii Mondiale indică faptul că posibiltățile realiste de investiții ale UAT-urilor din județ sunt foarte limitate, dacă se iau în calcul și aspectele legate de cheltuielile ulterioare de administrare, întreținere și funcționare, fiind, prin urmare, esențială prioritizarea proiectelor de investiții și implementarea acestora în parteneriat, mai ales în cazul comunelor mici;**
- **În anul 2015 a fost înființată ADI Zona Metropolitană Zalău, care ar putea deveni un vector important pentru dezvoltarea de proiecte de dezvoltare urbană integrată, precum trasportul public metropolitan, pe modelul altor zone metropolitane din regiune (Baia Mare, Oradea);**
- **La nivel județean există două asociații de dezvoltare intercomunitară, pentru serviciile de apă-canalizare și management al deșeurilor, care au permis accesarea a peste 100 mil. Euro din fonduri europene pentru realizarea de intervenții integrate, de interes comun, pentru toate UAT-urile din județ;**
- **ADI "Sălaj Plus" joacă un rol activ, prin proiectele derulate de la înființarea sa, în promovarea identității locale, a patrimoniului cultural și natural al județului, dar și în întărirea relațiilor de cooperare internă;**
- **Cele patru grupuri de acțiune locală din județ (la care se adaugă UAT-urile din Sălaj care fac parte din GAL-urile din județul Cluj), finanțate din PNDR, reprezintă exemple de succes pentru planificarea și implementarea în comun a unor proiecte integrate de dezvoltare a comunităților locale;**

VIII. Relații internaționale și cooperare teritorială

Consiliul Județean Sălaj are acorduri și relații de colaborare încheiate cu județul Nowy Sacz din Polonia, care vizează schimbul de informații și bune practici în domeniul IMM-urilor, educației, politicilor pentru tineri, sănătății și asistenței sociale, al managementului public, dar și cu municipalitatea Aalten din Olanda, pentru schimburi de informaţii şi experienţă în sectorul asistenţei sociale, în domeniul formării profesionale şi manageriale, al dezvoltării rurale și infrastructurii reţelelor de alimentare cu apă, care a început prin intermediul "Roemenië-comité Aalten" (Comitetul Român Aalten) format din locuitori din Aalten și comuna Cuzăplac, încă din anul 2003.

Județul Sălaj, alături de județele Satu Mare, Maramureș, Botoșani și Harghita, face parte, încă din anul 1997, din Euroregiunea Carpatica. Această euroregiune, a fost înființată în anul 1993 și are membri și din Polonia, Slovacia, Ungaria și Ucraina. Acțiunile desfășurate în cadrul Euroregiunii Carpatice au vizat: dezvoltarea economică, turismul, cultura, educația, protecția mediului.

Încă din anul 1997, județul Sălaj este membru activ al organizației Adunarea Regiunilor Europene (ARE), alături de alte peste 250 de regiuni din Europa. ARE este partenerul cheie pentru instituțiile europene și internaționale în ceea ce privește mai ales problemele de competență regională, promovează diversitatea regiunilor, subsidiaritatea și structurile regionale democratice.

La începutul anului 2008, prin semnarea Cartei de Angajament și Acțiuni Proactive, județul Sălaj a devenit membru al unei rețele operationale RUR@CT, lansată și coordonată de regiunea Limousin (Franța), în responsabilitatea partajată a ARE, ce vizează transferul de experiențe între regiunile europene rurale. În cadrul acestei rețele, proiectul "Satul Sălajean.Resursă.Inițiativă.Acțiune.Dezvoltare" a fost propus şi evaluat ca fiind corespunzător unui proiect de schimb de bune practici european – în domeniul inițierii strategiilor de dezvoltare teritorială, turism şi dezvoltare rurală, aflându-se în primul repertoriu de 50 de bune practici selecționate în cadrul rețelei internaționale.

Consiliul Județean Sălaj a implementat un proiect cu finanțare INTERREG IVC – "Ruraland – actori ai dezvoltării rurale", împreună cu parteneri din Wallonia (Belgia), Pazardzhik (Bulgaria), Andalucía (Spania), Kainuu (Finlanda), Limousin (Franta), Corsica (Franta), Sicilia (Italia), Algarve (Portugalia), Sălaj (România), Jämtland (Suedia). În urma implementării acestui proiect au rezultat trei propuneri de bune practici în domeniul valorificării turistice a patrimoniului cultural și natural al județului Sălaj. Dintre acestea, o bună practică preluată din regiunea Andaluzia (Spania) a fost deja implementată la nivelul județului în cadrul proiectului "Sălajul Interactiv" – care a vizat activități de cunoaștere și colectare de informații despre patrimoniul județului și de exprimare artistică a acestora, dedicat elevilor din școlile județului. Proiectul a fost implementat de ADI "Sălaj Plus", împreună cu ISJ Sălaj și Muzeul Județean de Istorie și Artă Zalău, în perioada 2013-2015. Celelalte două propuneri de bune practici transferabile, dar încă nevalorificate, sunt „Înființarea unui centru de promovare și consultanță în domeniul gastroturismului" (preluată din Jamtland – Suedia), respectiv "Dezvoltarea turismului în zona lacului de acumulare Vârșolț" (Andaluzia – Spania).

De asemenea, proiectul "Eco-Turism Transfrontalier - șansa pentru dezvoltarea regiunilor", finanțat din Mecanismul Financiar Norvegian, a implicat un parteneriat cu regiunile Nowy Sacz (Polonia), Stara L'ubovna (Slovacia), Sălaj (România), Dobrich (Bulgaria), Toscana (Italia), Unna (Germania).

Pentru perioada 2014-2020, județul Sălaj va putea participa la proiecte finanțate prin intermediul următoarelor programe de cooperare teritorială (fără ca lista să fie exhaustivă):

1) **Programul INTERREG EUROPE** – cu potențiali beneficiari autorități locale, regionale, naționale, organisme de drept public, ONG-uri, agenții locale și entități de cercetare-dezvoltare, pentru implementarea de proiecte în domeniile prioritare precum: cercetare-dezvoltare-inovare, competitivitatea

IMM-urilor și antreprenoriat, utilizarea energiilor regenerabile și promovarea transportului intermodal, managementul zonelor protejate, eco-inovare, creștere verde etc.;

2) **Programul Transnațional "Dunărea"** – cu potențiali beneficiari autorități locale, regionale și naționale, organizații de drept public, grupuri europene de cooperare teritorială, organizații internaționale, organisme private, inclusiv IMM-uri, pentru implementarea de proiecte în domenii precum inovare, transfer tehnologic și antreprenoriat; conservarea și valorificarea patrimoniului natural și construit; sisteme de transport sigure și durabile; eficiență energetică; bună guvernanță pentru piața muncii, educație, gestiunea schimbărilor demografice etc.;
3) **Programul URBACT III –** cu potențiali beneficiari orașe, municipalități, structuri asociative de la nivel metropolitan, autorități publice, agenții locale și organizații de cercetare cu competențe în domeniu, pentru proiecte din sfera dezvoltării urbane durabile, care să vizeze schimbul de experiențe și bune practici, dezvoltarea capacității administrative, capitalizarea și diseminarea rezultatelor etc.;
4) **Programul "Europa pentru Cetățeni"** – cu potențiali beneficiari autoritățile locale și regionale, comitetele de înfrățire, organizațiile de cercetare, ale societății civile, culturale, de tineret, învățământ etc. – cu scopul de promovare a memoriei europene și de sprijinire a implicării democratice și a participării civice a cetățenilor;
5) **Programul de Cooperare Elvețiano-Român** - cu potențiali beneficiarii ONG-uri, universități, autorități publice, dar și IMM-uri, care sprijină proiecte din sfera dezvoltării sectorului privat, a dezvoltării umane și sociale (burse, cercetare-dezvoltare, educație vocațională), a capacității de management la nivel local și regional (de ex. pentru incluziunea comunităților de romi);
6) **Mecanismul Financiar SEE și Norvegian –** cu potențiali beneficiari ONG-uri, instituții publice, IMM-uri – sprijină proiecte din diferite domenii, precum conservarea biodiversității și a ecosistemelor, monitorizarea și controlul mediului, eficiență energetică și promovarea energiilor regenerabile, adaptarea la schimbările climatice, sprijinirea ONG-urilor, acțiuni pentru copii și tineri cu risc, conservarea patrimoniului cultural și natural, cercetare-dezvoltare-inovare, piața muncii, sănătate publică, combaterea sărăciei etc.

VIII.4. Principalele concluzii ale capitolului

- **Județul Sălaj este implicat activ în cooperarea teritorială cu alte regiuni din Europa, prin apartenența sa la Adunarea Regiunilor Europene și la Euroregiunea Carpatica, acordurile de colaborare și relațiile de colaborare cu autorități publice și entități din Polonia și Olanda, proiectele derulate în cadrul Programului INTERREG IVC etc.;**
- **În perioada 2014-2020, entitățile publice și private din județ vor avea acces la finanțări nerambursabile în cadrul diferitelor programe de cooperare transnațională și teritorială, precum INTERREG EUROPE,**

PROGRAMUL TRANSNAȚIONAL DUNĂREA, MECANISMUL FINANCIAR SEE ȘI NORVEGIAN, URBACT, PROGRAMUL DE COOPERARE ELVEȚIANO-ROMÂN, PROGRAMUL ”EUROPA PENTRU CETĂȚENI” etc.

SECȚIUNEA B

ANALIZA SWOT (GENERALĂ)

PUNCTE TARI

- **Poziția geografică favorabilă, în centrul regiunii Nord-Vest și aproape de granița de vest a României;**
- **Condiții de relief, climă și rețea hidrografică favorabile locuirii și activităților economice;**
- **Diversitatea etnică și confesională a populației județului, toleranța și deschiderea locuitorilor;**
- **Accesul direct la coridoarele de transport care fac parte din rețeaua TEN-T rutieră și feroviară;**
- **Bogăția și diversitatea resurselor naturale, ale solului și subsolului;**
- **Flora și faună bine conservate, inclusiv în arii naturale protejate de interes comunitar și național;**
- **Dinamica pozitivă a economiei județului, impulsionată de dezvoltarea industriei prelucrătoare, competitive și orientate către export;**
- **Creșterea speranței de viață a populației;**
- **Rolul polarizator al municipiului Zalău, al orașelor mici și a unor comune;**
- **Tradiția îndelungată în domeniul zootehniei, viticulturii, pomiculturii, legumiculturii;**
- **Îmbunătățirea gradului de dotare a fermelor cu mașini și echipamente agricole;**
- **Performanțele autorităților publice locale din județ în atragerea de fonduri europene;**
- **Dezvoltarea infrastructurii de primire a turiștilor din județ;**
- **Modernizarea bibliotecilor publice şi informatizarea acestora, fiind instituţiile care au rolul de a asigura informarea şi educaţia pe tot parcursul vieţii pentru toate categoriilor de public;**
- **Existența învățământului în limba minorităților naționale;**
- **Realizarea de investiții publice semnificative în extinderea rețelelor de apă și canalizare;**
- **Reabilitarea drumurilor naționale principale din județ;**
- **Densitatea ridicată a rețelei de drumuri județene și comunale, o parte dintre acestea fiind modernizate și reabilitate cu fonduri europene în perioada de programare 2007-2013;**
- **Modernizarea la standarde europene a Stației CF Zalău Nord;**
- **Existența unui operator regional pentru serviciile publice de alimentare cu apă și canalizare cu experiență în atragerea de finanțări externe pentru investiții și a unui master plan de dezvoltare;**
- **Extinderea rețelei de distribuție a gazelor naturale din județ;**
- **Dezvoltarea sectorului medical privat, cu precădere în mediul urban;**
- **Reabilitarea, modernizarea și dotarea Spitalului Județean de Urgență și a mai multor ambulatorii integrate din județ;**
- **Numărul mare de furnizori publici și privați și de servicii sociale acreditate la nivelul județului;**
- **Investițiile realizate în centrele sociale publice și private din județ cu sprijinul fondurilor europene și guvernamentale;**

- **Modernizarea infrastructurii culturale din orașele județului, cu precădere a caselor de cultură și muzeelor;**
- **Numărul mare și diversitatea monumentelor istorice din județ, unele fiind de importanță națională (biserici de lemn și piatră, cetăți, conace și castele, clădiri urbane, situri arheologice etc.);**
- **Grădina Botanică din Jibou este una dintre cele mai mari și mai vizitate din țară;**
- **Creșterea numărului de cluburi sportive publice și private și a numărului de sportivi legitimați cu performanțe notabile la competiții din țară și străinătate;**
- **Dezvoltarea și îmbunătățirea fondului locativ privat din județ, inclusiv cu sprijinul remiterilor de valută ale lucrătorilor din străinătate;**
- **Existența unor aglomerări industriale cu potențial competitiv ridicat pe piața internă și externă (metalurgie și prelucrarea metalelor, prelucrarea cauciucului, a lemnului și mobilei, industria ușoară, a materialelor de construcții etc.);**
- **Potențial pentru dezvoltarea agriculturii bio/ecologice, pe fondul suprafețelor reduse pe care se aplică îngrășăminte chimice și pesticide;**
- **Balanța comercială pozitivă a județului;**
- **Dezvoltarea rețelei de centre de informare și promovare turistică, în mediul urban și rural;**
- **Resursele turistice naturale și antropice diversificate ale județului, potențialul ridicat pentru turism cultural și religios, rural, urban, balnear și de sănătate;**
- **Potențialul ridicat de dezvoltare a cercetării-dezvoltării în domeniul biotehnologiilor la CCB Jibou;**
- **Creșterea numărului de utilizatori ai calculatorului și Internetului, mai ales în rândul populației tinere și adulte din mediul urban;**
- **Îmbunătățirea nivelului de dotare a sectorului public cu tehnică de calcul și software;**
- **Reducerea nivelului de poluare a aerului prin investițiile de mediu realizate la nivel județean;**
- **Diversitatea habitatelor naturale relativ bine conservate;**
- **Potențialul ridicat de producere a energiei regenerabile din surse fotovoltaice, eoliene și din biomasă;**
- **Furnizarea serviciilor de salubritate în toate localitățile județului;**
- **Scăderea cantității de deșeuri menajere generate la nivelul județului;**
- **Realizarea cu fonduri europene a unui sistem integrat de management al deșeurilor;**
- **Dotarea ISU cu mai multe echipamente moderne de intervenție;**
- **Existența în municipiul Zalău a extensiilor unor universități publice și private, care oferă diferite specializări;**
- **Creșterea gradului de cuprindere în învățământ;**
- **Înființarea ADI Zona Metropolitană Zalău și existența asociațiilor pentru serviciile de apă-canalizare și deșeuri, care au permis accesarea de fonduri externe substanțiale pentru investiții;**

- **Existența a 4 GAL-uri în județ, care au elaborat și implementat strategii comune de dezvoltare;**
- **Încheierea de către CJ Sălaj a unor acorduri și derularea de proiecte de colaborare cu regiuni din alte state europene.**

PUNCTE SLABE

- **Județul Sălaj este unul dintre cele mai mici din țară, din perspectiva suprafeței administrative și a populației stabile;**
- **Gradul de urbanizare redus și număr mic de orașe;**
- **Existența unui număr mare de comune și sate foarte mici, expuse riscului de depopulare pe termen mediu și lung;**
- **Scăderea continuă a populației pe fondul sporului natural negativ, a migrației externe și interne, care a condus la o densitate scăzută;**
- **Accentuarea fenomenului de îmbătrânire demografică, cu precădere în mediul rural;**
- **Creșterea ponderii populației de etnie romă, cea mai expusă riscului de excluziune socială;**
- **Ponderea ridicată a populației rurale ocupate informal în agricultura de subzistență, orientată către autoconsum, practicată cu mijloace rudimentare;**
- **Structura PIB și a ocupării forței de muncă sunt defavorabile creșterii economice durabile, mai ales din prisma subdezvoltării serviciilor cu valoare adăugată ridicată;**
- **PIB/locuitor se află la 60 de procente distanță de media europeană și este inferior celei regionale și naționale;**
- **Nivelul de salarizare a forței de muncă este inferior mediei naționale și regionale;**
- **Scăderea numărului de firme din județ pe durata crizei globale, mai ales de microîntreprinderi deținute de antreprenori locali;**
- **Ponderea redusă a forței de muncă cu studii superioare, mai ales în rândul populației de peste 40 de ani și a celei din mediul rural;**
- **Existența unor diferențe importante între speranța de viață din mediul urban și rural, accesul la servicii medicale complexe și specializate fiind mai dificil la sate;**
- **Rata ridicată a abandonului școlar în rândul populației rome din mediul rural;**
- **Existența unui număr mare de comune greu accesibile, cu populație îmbătrânită și expusă sărăciei;**
- **Rata ridicată de inactivitate economică a populației și ponderea ridicată a ocupării informale, mai ales în mediul rural;**
- **Îmbătrânirea accentuată a forței de muncă din agricultură, perspectivele de înnoire a acesteia fiind limitate;**
- **Mărimea medie a exploatațiilor agricole din județ este doar 3 ha, majoritatea terenurilor fiind lucrate de micii proprietari din mediul rural;**

- **Efectivele de animale (bovine, porcine, cabaline, iepuri) din județ sunt în scădere, pe fondul lipsei fermelor de tip industrial și a concentrării acestora în gospodăriile rurale;**
- **Menținerea circulației turistice și a numărului turiștilor străini la un nivel foarte scăzut, mai ales în mediul rural;**
- **Dependența bugetelor locale de fonduri europene și de sumele defalcate din TVA, în condițiile veniturilor proprii reduse;**
- **Scăderea continuă a populației școlare și restructurarea rețelei de unități de învățământ;**
- **Accesul deficitar la studii liceale și superioare al tinerilor din mediul rural;**
- **Scăderea numărului de utilizatori și vizitatori din bibliotecile publice și muzee, concomitent cu subutilizarea spațiilor cu destinație culturală din județ;**
- **Deficitul de medici de familie și de medici specialiști, mai ales în mediul rural și în orașele mici;**
- **Numărul mic de locuințe din mediul rural conectate la sistemele publice de alimentare cu apă, canalizare și gaze naturale;**
- **Existența unor „zone albe" din satele relativ greu accesibile, lipsite de acces la rețeaua de Internet broadband;**
- **Lipsa unor drumuri și căi ferate rapide care să asigure legătura cu centrele urbane din regiune și cu granița de vest;**
- **Lipsa șoselelor de centură pentru majoritatea centrelor urbane din județ și efectele nefaste ale traversării zonelor locuite de către traficul greu;**
- **Ponderea ridicată a drumurilor județene și locale nemodernizate sau aflate într-o stare tehnică proastă;**
- **Lipsa unor trasee alternative pentru vehiculele agricole, cu tracțiune animală și pentru bicicliști, care accentuează riscul de accidente rutiere;**
- **Existența unor drumuri cu serpentine, denivelări și gropi, care limitează mobilitatea și afectează siguranța participanților la trafic;**
- **Creșterea continuă și uzura parcului de autovehicule, mai ales pe fondul importurilor second-hand;**
- **Densitatea redusă, lipsa electrificării, a liniilor duble și uzura accentuată a rețelei feroviare care au condus la reducerea drastică a transportului de marfă și pasageri pe calea ferată;**
- **Lipsa unui terminal intermodal modern pentru transportul în comun în municipiul Zalău;**
- **Uzura avansată a parcului de mijloace de transport public din municipiul Zalău, care crește costurile de întreținere, operare și afectează confortul pasagerilor;**
- **Problemele de poluare și de variații de debit ale surselor de apă potabilă de subteran și de suprafață din județ, care implică necesitatea unei aducțiuni din zona Cluj;**
- **Ponderea redusă a populației rurale conectată la sisteme publice de alimentare cu apă și canalizare, în defavoarea sistemelor proprii cu implicații negative asupra mediului;**

- **O parte dintre stațiile de epurare din județ, publice și private, nu funcționează corespunzător, conducând la evacuare de ape uzate insuficient epurate în emisari;**
- **Existența unui număr mare de cursuri de apă cu un potențial ecologic mediu sau redus;**
- **Circa 2/3 dintre locuințele din județ, mai ales cele din mediul rural, se încălzesc cu sobe pe bază de combustibil solid, conducând la poluarea atmosferei;**
- **Sistemele de termoficare din județ au fost desființate, fiind înlocuite cu centrale termice proprii pe bază de gaze naturale, vulnerabile la creșterea prețului gazelor naturale pentru populație;**
- **Lipsa sistemelor de canalizație subterană a cablurilor aeriene agățate de stâlpi și fațadele clădirilor, mai ales în mediul urban;**
- **Rețeaua de distribuție a energiei electrice este parțial învechită și pe alocuri subdimensionată, existând riscul de întrerupere a furnizării;**
- **Numărul mic de centre de permanență medicală din mediul rural;**
- **Restructurarea spitalelor publice din județ, prin reducerea numărului de paturi și închiderea centrului de sănătate din Cehu Silvaniei;**
- **Creșterea numărului de bolnavi cronici, accentuată de îmbătrânirea populației;**
- **Numărul mare de copii și adulți cu probleme sociale complexe, dependenți de diferite forme de beneficii și prestații sociale;**
- **Infrastructura și personalul de specialitate deficitar pentru deservirea cu servicii sociale a unor categorii de beneficiari;**
- **Numărul redus de creșe și centre after-school;**
- **Concentrarea ofertei culturale în municipiul Zalău și accesul deficitar la cultură al populației rurale;**
- **Lipsa teatrelor, operelor, filarmonicilor și cinematografelor din județ;**
- **Insuficienţa susţinerii din partea autorităţilor administraţiei publice a dezvoltării şi funcţionării neîntrerupte a activităţii bibliotecilor publice în unele comune ale judeţului;**
- **Infrastructura sportivă deficitară din județ, mai ales în ceea ce privește stadioanele, bazele sportive multifuncționale, bazinele de înot acoperite;**
- **Starea avansată de degradare și riscul de dispariție a unor monumente istorice din județ, cu precădere a celor aflate în proprietate privată;**
- **Deficitul de locuințe publice (sociale, de urgență, pentru tineri etc.), cu precădere din mediul urban;**
- **Calitatea precară a fondului locativ privat, mai ales a locuințelor vechi, realizate din lemn și paiantă, fără dependințe și instalații, din mediul rural;**
- **Existența multor locuințe neocupate în mediul rural, rezultat al procesului de depopulare;**
- **Calitatea deficitară a locuirii din marile ansambluri de locuințe colective din mediul urban, unde există peste 1.500 de blocuri, cu eficiență energetică și confort redus, fațade degradate, spații adiacente neatractive;**

- **Ponderea redusă a turismului în PIB județean și în ocuparea populației, concomitent cu reducerea duratei medii a sejurului și a indicelui de utilizare netă a capacității de cazare;**
- **Reducerea investițiilor realizate de companiile private pe durata crizei, cu precădere în domeniile vulnerabile precum comerț, transporturi, construcții, imobiliare;**
- **Dependența ridicată a producției industriale, exporturilor și ocupării de un număr foarte redus de companii cu capital străin;**
- **Volumul oscilatoriu al producției agricole, dependent de condițiile meteo și afectat de lipsa sistemelor de irigații;**
- **Dispariția culturii unor plante tradiționale în zonă, precum cele textile (in și cânepă) și a industriei de prelucrare a acestora;**
- **Creșterea suprafețelor agricole neutilizate și în repaus, pe fondul îmbătrânirii populației și a numărului mic de exploatații cu personalitate juridică;**
- **Deficitul de ferme zootehnice de mari dimensiuni, dar și de unități de procesare a materiilor prime agricole;**

- **Capacitatea redusă de depozitare a produselor agroalimentare din județ;**
- **Subexploatarea resurselor de ape minerale cu rol terapeutic din diferite zone ale județului și dezvoltarea insuficientă a infrastructurii de agrement;**
- **Lipsa unor stațiuni turistice de interes local atestate;**
- **Slaba dezvoltare a infrastructurii și serviciilor-suport pentru investitorii și antreprenorii locali, mai ales lipsa unui parc industrial în zona Zalău, vizată de aceștia;**
- **Numărul relativ mic de investitori străini atrași în județ;**
- **Utilizarea parțială și ineficientă a resurselor naturale de care dispune județul în scop economic;**
- **Existența mai multor situri poluate istoric ca urmare a activităților extractive, de transport, de management al deșeurilor, industriale etc.;**
- **Depășiri temporare ale poluării aerului cu particule în suspensie;**
- **Creșterea presiunilor antropice și naturale asupra habitatelor naturale (de ex. defrișări păduri, fragmentare habitate, supraexploatarea unor resurse naturale, schimbări climatice etc.);**
- **Existența unor zone rurale expuse riscului de poluare cu nitrați;**
- **Lipsa custozilor și a planurilor de management pentru ariile protejate din județ;**
- **Depășirea valorilor maxime admise ale poluării fonice în toate centrele urbane din județ din cauza extinderii parcului auto, a stării tehnice deficitare a parcului auto și a rețelei stradale, a traficului greu etc.;**
- **Deficitul de spații verzi din zonele urbane ale județului;**
- **Încadrarea majorității terenurilor agricole din județ în clasele inferioare de calitate, din cauza conținutului redus de hummus;**
- **Afectarea terenurilor din județ de fenomene de eroziune de suprafață, acidifiere, exces de umiditate, gleizare, alunecări de teren – care conduc la scăderea productivității agricole;**
- **Două comune din județ fac parte din categoria zonelor montane defavorizate din cauza condițiilor dificile de practicare a agriculturii;**

- **Întreținerea și extinderea lucrărilor de îmbunătățiri funciare este îngreunată de lipsa resurselor financiare și umane;**
- **Clădirile publice și rezidențiale din județ, ca și sistemele de iluminat public, au o eficiență energetică redusă, fiind reabilitate termic într-un procent redus, și nu utilizează resursele de energie regenerabilă din zonă;**
- **Tratarea și valorificarea deșeurilor colectate în județ se află într-o fază incipientă, cantitatea de deșeuri colectate selectiv fiind redusă, iar stațiile de sortare existente funcționând sub capacitatea proiectată;**

- **Expunerea județului la riscuri naturale și antropice complexe, precum și numărul mare de solicitări ale serviciilor de urgență;**
- **Uzura și insuficiența unor echipamente de intervenție în situații de urgență ale serviciilor profesioniste și de voluntari;**
- **Amplificarea fenomenului migrației externe a populației tinere și calificate, cu precădere din mediul rural, concomitent cu fenomenul de ”brain-drain” intern (migrația tinerilor către marile centre universitare, mai ales Cluj-Napoca);**
- **Rata mortalității generale depășește media națională și regională, pe fondul îmbătrânirii accentuate a populației rurale;**
- **Scăderea ratei natalității, cu excepția comunităților de romi din mediul rural;**
- **Numărul mic de studenți ai extensiilor universitare din Zalău;**
- **Orientare preponderentă a absolvenților de gimnaziu către învățământul teoretic în defavoarea celui tehnic și profesional, cu impact negativ asupra dezvoltării economice a județului, care se confruntă cu un deficit de forță de muncă tânără cu studii medii;**
- **Numărul mare de suplinitori calificați din unitățile de învățământ rural, deficitul/surplusul de cadre didactice pentru anumite discipline;**
- **Promovabilitatea scăzută la examenele de bacalaureat și evaluare națională la școlile și liceele cu profil tehnologic din mediul rural;**
- **Interesul scăzut al adulților pentru programele de formare profesională, în pofida faptului că aceștia reprezintă singura resursă viabilă pentru creșterea ocupării;**
- **Infrastructura deficitară de la nivelul unor unități de învățământ, cu precădere din mediul rural;**
- **Rata ridicată a șomajului real, cu precădere în mediul rural și în rândul tinerilor absolvenți și a celor de peste 40-50 de ani;**
- **Numărul redus de administrații locale care oferă servicii electronice și de plată on-line a taxelor și impozitelor;**
- **Existența unor comune cu bugete locale extrem de reduse și cu posibilități limitate de investiții din fonduri proprii;**
- **Deficitul de personal specializat din primării și instituțiile subordonate.**

OPORTUNITĂȚI

- **Finalizarea Autostrăzii ”Transilvania”, care să asigure legătura județului la principalele centre urbane polarizatoare din regiune, la granița de vest și la rețeaua de transport rapid din Europa Centrală;**

- **Disponibilitatea finanțărilor nerambursabile din programe europene și de la bugetul de stat pentru realizarea de investiții la nivel județean și local, în diferite domenii (infrastructură de transport, mediu, utilități, patrimoniu construit și natural, energie și eficiență energetică, infrastructură educațională și de servicii sociale, dezvoltarea sectorului IMM etc.);**
- **Continuarea procesului de descentralizare și de regionalizare, care să asigure o mai mare independență în stabilirea priorităților de dezvoltare de la nivel regional și local, dar și un management public mai eficient;**
- **Continuarea procesului de creștere a economiei naționale și a consumului intern, care să conducă la dezvoltarea companiilor locale;**
- **Relansarea interesului investitorilor străini pentru România, mai ales în domenii precum agricultura, energia, turismul, industriile cu valoare adăugată ridicată, serviciile etc.;**
- **Continuarea dezvoltării aeroporturilor internaționale din regiune, care să contribuie la creșterea accesibilității județului pentru locuitori, investitori și turiști;**
- **Promovarea României și a regiunii Transilvania de Nord ca destinație turistică de importanță europeană, cu impact pozitiv asupra dezvoltării turismului la nivel județean;**
- **Dezvoltarea în continuare a nișelor de piață pentru produsele bio, pentru care județul dispune de avantaje competitive considerabile;**
- **Suplimentarea fondurilor alocate de la bugetul de stat pentru investiții în sfera dezvoltării locale, a mediului de afaceri, a infrastructurii de mediu, culturii și patrimoniului etc., complementare la fondurile europene;**
- **Reducerea birocrației în raport cu instituțiile de la nivel central;**
- **Continuarea reformei legislative și instituționale de la nivel central în domeniile de interes pentru administrația publică locală.**
- **Creșterea cererii pentru servicii de îngrijire, tratament, turism balnear – pe fondul îmbătrânirii populației;**
- **Conceperea și promovarea unor circuite turistice regionale, care să cuprindă și obiectivele din județ;**
- **Oferirea de asistență tehnică de către nivelul administrației publice centrale beneficiarilor de la nivel județean în diferite domenii;**

AMENINȚĂRI

- **Tergiversarea marilor proiecte de infrastructură de transport de la nivel regional;**
- **Scăderea competitivității României în context internațional pentru atragerea de investitori străini și reorientarea acestora către alte destinații mai atractive;**
- **Scăderea alocărilor de la bugetul de stat pentru programele guvernamentale de investiții;**
- **Întârzieri și dificultăți în implementarea programelor operaționale aferente perioadei de programare 2014-2020;**
- **Apariția unei noi crize economice și financiare globale;**

- **Scăderea sumelor defalcate din TVA pentru finanțarea bugetelor locale;**
- **Instabilitate politică și legislativă, cu impact negativ asupra politicilor guvernamentale;**
- **Creșterea nivelului de fiscalitate;**
- **Amplificarea fenomenului migrației externe și interne, care să conducă la deficitul de personal calificat în anumite sectoare de activitate.**

SECȚIUNEA C

VIZIUNEA ȘI MISIUNEA JUDEȚULUI SĂLAJ PENTRU PERIOADA 2015-2020, CU ORIZONT 2030.

VIZIUNEA DE DEZVOLTARE A JUDEȚULUI SĂLAJ PENTRU PERIOADA 2015-2020, CU ORIZONT 2030

”Sălajul va fi, la finalul perioadei 2015-2020, cu orizont 2030, un județ conectat la rețeaua majoră de transport din Europa Centrală, mai atractiv pentru investitori, antreprenori și turiști, care va oferi cetățenilor săi o calitate a vieții îmbunătățită, prin accesul nediscriminator la ocupare și servicii publice de calitate, beneficiind de o administrație eficientă și proactivă și respectând principiile dezvoltării durabile.”

MISIUNEA

- **Printr-un parteneriat solid și de durată dintre cetățenii săi, administrația locală, mediul de afaceri și societatea civilă, Sălajul devine un spațiu deschis către prosperitatea și civilizația europeană;**
- **Prin poziția sa geografică și prin celelalte resurse ce constituie avantaje competitive, Sălajul este un spațiu cu potențial deosebit de dinamism economic și dezvoltare durabilă;**
- **Cetățenii județului, deja aliniați la rigorile și standardele europene, mai ales prin exercițiul multiculturalității și prin ethos-ul de muncă, sunt capabili să-și construiască o viață prosperă și demnă;**
- **Comunitățile din Sălaj vor coopera pentru dezvoltarea unei economii funcționale și competitive pe piața europeană, prin gestiunea inovativă a resurselor și managementul eficient al competențelor forței de muncă locale, cu precădere în următoarele domenii de specializare inteligentă: industria metalurgică, producția de mobilier, industria de prelucrare a cauciucului, bio-agroalimentar, industria materialelor de construcții și turism.**

OBIECTIVUL GENERAL AL STRATEGIEI JUDEȚULUI SĂLAJ PENTRU PERIOADA DE PROGRAMARE 2014-2020

”Creșterea durabilă a calității vieții locuitorilor județului Sălaj, prin îmbunătățirea conectivității acestuia, furnizarea de servicii publice de calitate, reducerea diferențelor de dezvoltare între mediul urban și rural, oportunități sporite de ocupare în domenii cu valoare adăugată ridicată (industria metalurgică și a produselor din metal, a cauciucului, a mobilei, a materialelor de construcții, bio agro-food, turism) și incluziunea socială a categoriilor defavorizate”

Viziunea de dezvoltare a județului Sălaj (2030)	Obiectiv general (2020)	Obiective Generale (sectoriale)	Obiective specifice
Sălajul va fi, la finalul perioadei 2015-2020, cu orizontul 2030, un județ conectat la rețeaua majoră de transport din Europa Centrală, mai atractiv pentru investitori, antreprenori și turiști, care va oferi cetățenilor săi o calitate a vieții îmbunătățită, prin accesul nediscriminator la ocupare și servicii publice de calitate, beneficiind de o administrație eficientă și proactivă și respectând principiile dezvoltării durabile	**Creșterea durabilă a calității vieții locuitorilor județului Sălaj, prin îmbunătățirea conectivității acestuia, furnizarea de servicii publice de calitate, reducerea diferențelor de dezvoltare între mediul urban și rural, oportunități sporite de ocupare în domenii cu valoare adăugată ridicată și incluziunea socială a categoriilor defavorizate**	OG 1 Conectarea Județului Sălaj la principalele coridoare de transport din rețeaua TEN-T și centre urbane din regiunea nord-vest și creșterea mobilității durabile în interiorul acestuia	O.S.1.1 Asigurarea conectării județului Sălaj la infrastructura majoră TEN-T din România și Europa Centrală și de Est și la principalii poli urbani din regiune
			O.S.1.2. Creșterea conectivității cu rețeaua majoră, cu celelalte județe din regiune și întărirea legăturilor de transport dintre centrele urbane și zonele rurale polarizate
			O.S.1.3. Îmbunătățirea mobilității în interiorul localităților urbane și rurale din județ, în vederea reducerii congestiei și a emisiilor de CO2
			O.S.1.4. Asigurarea accesului facil la principalele obiective economice din județ
			O.S.1.5. Crearea de alternative atractive la transportul motorizat pentru locuitorii județului
			O.S.1.6. Încurajarea transportului în comun și asigurarea multimodalității.
		OG 2 Creșterea competitivității economiei județului prin susținerea sectoarelor cu potențial de specializare inteligentă, inclusiv a	O.S.2.1. Dezvoltarea infrastructurii-suport și a serviciilor de sprijinire a afacerilor din județ
			O.S.2.2. Dezvoltarea infrastructurii-suport pentru activități de CDI, încurajarea parteneriatelor public-private în domeniu și a transferului tehnologic

		turismului	O.S.2.3. Asigurarea accesului populației și mediului de afaceri la rețeaua de Internet în bandă largă și la servicii publice on-line
			O.S.2.4. Creșterea competitivității întreprinderilor din județ, cu precădere a IMM-urilor și sprijinirea accesului acestora la capital
			O.S. 2.5. Valorificarea potențialului turistic al județului și creșterea încasărilor din domeniu
			O.S. 2.6. Creșterea ponderii energiei electrice și termice produse la nivel județean din surse regenerabile
		OG 3 Creșterea nivelului de instruire și formare, în strânsă corelare cu nevoile mediului de afaceri, și a gradului de ocupare a populației județului, cu precădere a celei provenite din grupuri vulnerabile	O.S.3.1. Îmbunătățirea accesului populației la educație inițială de calitate, adaptată cerințelor de pe piața muncii
			O.S.3.2. Creșterea ocupării în rândul persoanelor provenite din grupuri vulnerabile și creșterea calității resurselor de muncă din județ
		OG 4. Asigurarea dezvoltării durabile a județului Sălaj prin îmbunătățirea calității factorilor de mediu, conservarea	O.S.4.1.Asigurarea managementului integrat al deșeurilor
			O.S.4.2. Asigurarea alimentării cu apă potabilă a populației și creșterea gradului de colectare și epurare a apelor uzate:
			O.S.4.3. Conservarea biodiversității existente la nivelul județului

		biodiversității și managementul adecvat al riscurilor	O.S.4.4. Reducerea poluării solurilor din județ
			O.S.4.5. Promovarea adaptării la schimbările climatice, prevenirea și gestiunea adecvată a riscurilor
		OG 5 Creșterea competitivității sectorului agro-forestier, diversificarea economiei rurale și reducerea decalajelor de dezvoltare față de mediul urban	O.S.5.1. Restructurarea și creșterea competitivității exploatațiilor agricole și forestiere
			O.S.5.2. Gestiunea durabilă a resurselor naturale din mediul rural și combaterea schimbărilor climatice
			O.S.5.3. Diversificarea economiilor rurale și creșterea ocupării forței de muncă
			O.S.5.4. Îmbunătățirea calității vieții în mediul rural, promovarea incluziunii sociale și furnizarea de servicii de bază de calitate
			O.S.5.5. Asigurarea unei dezvoltări durabile a satelor
			O.S.5.6. Creșterea valorii adăugate a sectorului agroalimentar și promovarea lanțurilor de furnizare
		OG 6. Consolidarea dezvoltării durabile a orașelor din județ și afirmarea lor ca motoare de creștere	O.S.6.1. Asigurarea creșterii incluzive a orașelor din județul Sălaj
			O.S.6.2. Îmbunătățirea accesului populației urbane la educație de calitate
			O.S.6.3. Îmbunătățirea accesului populației urbane la servicii sanitare și sociale de calitate
			O.S.6.4. Conservarea patrimoniului cultural și valorificarea potențialului turistic cultural, balnear și cu specific local

			O.S.6.5.Regenerarea și revitalizarea spațiilor urbane
			O.S.6.6. Creșterea eficienței energetice în mediul urban
		OG 7. Creșterea capacității administrative la nivel local și îmbunătățirea accesului populației la servicii publice de calitate	O.S.7.1. Creșterea capacității administrațiilor publice locale de a elabora politici publice și de a furniza servicii publice de calitate O.S. 7.2. Întărirea cooperării intra și inter-județene dintre adiministrația publică locală și ceilalți actori relevanți
		OG 8. Dezvoltarea sferei relațiilor internaționale promovate la nivelul județului Sălaj, atât în ceea ce privește reprezentarea si promovarea pe plan extern a acestuia, cât și în ceea ce privește dezvoltarea relațiilor de prietenie și cooperare cu județe/regiuni din străinătate.	O.S.8.1. Dezvoltarea relațiilor de prietenie și cooperare cu județe/regiuni din străinătate O.S.8.2. Întărirea reprezentării județului Sălaj în procesul de planificare strategică a cooperării

SECȚIUNEA D

CADRUL STRATEGIC

CONTEXTUL STRATEGIC DE LA NIVEL EUROPEAN, NAȚIONAL ȘI REGIONAL

I. Politici și documente strategice relevante de la nivel european

Cadrul general

Strategia „Europa 2020"

Obiectivul general al acestei strategii este transformarea UE într-o economie inteligentă, ecologică și favorabilă incluziunii, pentru a oferi un nivel ridicat al ocupării forței de muncă, al productivității și pentru a asigura coeziunea economică, socială și teritorială. Cele trei priorități stabilite în cadrul acestei strategii sunt:

1. *Creștere inteligentă* – dezvoltarea unei economii bazate pe cunoaștere și inovare (cercetarea și dezvoltarea tehnologică combinată cu utilizarea eficientă a resurselor existente conduc la creșterea productivității);
2. *Creștere durabilă* – promovarea unei economii mai eficiente din punctul de vedere al utilizării resurselor, mai ecologice și mai competitive poate conduce pe de-o parte la furnizarea de „bunuri publice" societății (cum ar fi conservarea habitatelor, biodiversitatea și menținerea patrimoniului rural) ce pot conduce în arealele vizate la crearea de noi locuri de muncă prin extensivizarea agriculturii și aprovizionarea piețelor locale;
3. *Creștere favorabilă incluziunii sociale* – promovarea unei economii cu o rată ridicată a ocupării forței de muncă, care să asigure coeziunea socială și teritorială prin deblocarea potențialului economic al zonelor rurale, dezvoltarea piețelor și locurilor de muncă la nivel local, prin furnizarea de asistență în vederea restructurării agriculturii și sprijinirea veniturilor agricultorilor în vederea menținerii unei agriculturi sustenabile în întreaga Europă.

Printre *țintele Strategiei Europa 2020* se numără:

- rata de ocupare a populației cu vârsta cuprinsă între 20 și 64 de ani de 75%;
- nivelul investițiilor în cercetare și dezvoltare de 3% din PIB-ul Uniunii Europene;
- obiectivul 20/20/20 în materie de energie și schimbări climatice:
  - emisiile de gaze cu efect de seră cu 20% sub nivelul înregistrat în 1900
  - 20% din energia produsă să provină din surse regenerabile
  - creșterea cu 20% a eficienței energetice
- rata de părăsire timpurie a școlii sub 10%
- ponderea tinerilor cu vârsta între 30-34 ani, absolvenți ai unei forme de învățământ terțiar, de cel puțin 40%
- scăderea numărului de persoane expuse sărăciei cu 20 de milioane.

În cadrul acestei strategii au fost propuse ca și instrumente de lucru *7 inițiative*:

- *„O Uniune a inovării"* are în vedere reorientarea cercetării, dezvoltării și a politicii de inovare către provocările majore, reducând în același timp

distanța dintre știință și lansarea pe piață, astfel încât invențiile să fie transformate în produse. Această inițiativă își propune să îmbunătățească condițiile-cadru și accesul la finanțările pentru cercetare și inovare, astfel încât să se garanteze posibilitatea transformării ideilor inovatoare în produse și servicii care creează creștere și locuri de muncă;

- *„Tineretul în mișcare”* are în vedere creșterea calității și atractivității internaționale a sistemului european de învățământ superior, prin promovarea mobilității studenților și a tinerilor profesioniști. Ca acțiune concretă, posturile vacante în toate statele membre ar trebui să fie mai accesibile la nivelul întregii Europe, iar calificările profesionale și experiența să fie recunoscute în mod corespunzător. Astfel, se va consolida performanța sistemelor de educație și se va facilita intrarea tinerilor pe piața muncii;
- *„O agendă digitală pentru Europa”* are în vedere asigurarea unor avantaje economice și sociale durabile printr-o piață unică digitală bazată pe internet ultra-rapid; toți europenii trebuie să aibă acces la internet de mare viteză până în 2020. Astfel, accentul se pune pe accelerarea dezvoltării serviciilor de internet de mare viteză și valorificarea beneficiilor pe care le oferă o piață digitală unică gospodăriilor și întreprinderilor;
- *„O Europă eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor”* are în vedere sprijinirea tranziției către o economie care utilizează eficient resursele, cu emisii reduse de carbon. Europa trebuie să își mențină „obiectivele 20/20/20” în ceea ce privește producția și consumul de energie și eficiența energetică. Inițiativa permite decuplarea creșterii economice de utilizarea resurselor, pentru a sprijini trecerea la o economie cu emisii scăzute de carbon, pentru a crește utilizarea surselor regenerabile de energie, pentru a moderniza sectorul transporturilor și a promova eficiența energetică;
- *„O politică industrială adaptată erei globalizării”* are în vedere sprijinirea competitivității bazei industriale a UE în lumea de după criză, prin promovarea spiritului antreprenorial și dezvoltarea de noi competențe. Astfel, se va înregistra o îmbunătățire a mediului de afaceri, în special pentru IMM-uri, va fi sprijinită dezvoltarea unei baze industriale solide și durabile în măsură să facă față concurenței la nivel mondial și se vor crea milioane de noi locuri de muncă;
- *„O agendă pentru noi competențe și noi locuri de muncă”* are în vedere crearea condițiilor pentru modernizarea pieței forței de muncă, și oferirea unei autonomii mai mari cetățenilor, prin dezvoltarea competențelor acestora pe tot parcursul vieții în vederea creșterii ratei de participare pe piața muncii și a unei mai bune corelări a cererii și a ofertei în materie de forță de muncă, inclusiv prin mobilitatea profesională. Scopul acestei inițiative este creșterea gradului de ocupare al forței de muncă și asigurarea durabilității modelelor sociale europene, în condițiile ieșirii la pensie a „generației baby-boom”;
- *„Platforma europeană de combatere a sărăciei”* pentru a garanta coeziunea economică, socială și teritorială, astfel încât beneficiile creșterii și locurile de

muncă să fie distribuite echitabil, iar persoanelor care se confruntă cu sărăcia și excluziunea socială să li se acorde posibilitatea de a duce o viață demnă și de a juca un rol activ în societate.

De asemenea, strategia răspunde și obiectivelor tematice care se regăsesc în cadrul propunerilor de regulamente pentru perioada 2014-2020:

1. Întărirea cercetării, dezvoltării tehnologice și a inovării
2. Îmbunătățirea accesului la și a utilizării și calității tehnologiilor informațiilor și comunicării
3. Creșterea competitivității întreprinderilor mici și mijlocii
4. Sprijinirea tranziției spre o economie cu emisii scăzute de carbon în toate sectoarele
5. Promovarea adaptării la schimbările climatice, prevenirea și gestionarea riscurilor
6. Protejarea mediului și promovarea utilizării eficiente a resurselor
7. Promovarea transportului durabil și eliminarea blocajelor în rețelele cheie
8. Promovare ocupării și sprijinirea mobilității forței de muncă
9. Investiții în competențe, educație și învățare continuă
10. Promovarea incluziunii sociale și combaterea sărăciei
11. Îmbunătățirea capacității instituționale și a eficienței în administrația publică

Strategia UE pentru Regiunea Dunării (SUERD)

Este o platformă pentru încurajarea parteneriatelor, atât între autoritățile locale și regionale, cât și între autorități, mediu privat și sectorul neguvernamental, prin generarea de proiecte pentru dezvoltarea regiunii Dunării. Această strategie are patru piloni:

- conectivitatea (transport durabil, rețele de energie, turism și cultură);
- protecția mediului, a resurselor de apă și managementul riscurilor;
- prosperitate și dezvoltare socio-economică (educație, cercetare, dezvoltare rurală, competitivitate, piața internă);
- îmbunătățirea sistemului de guvernare (capacitate instituțională și securitate internă).

Programul Transnațional Dunărea 2014-2020

Acest program sprijină politica de integrare în regiunea Dunării în anumite domenii, în relație cu Strategia UE pentru Regiunea Dunării (SUERD) și are cinci axe prioritare:

- inovare și responsabilitate socială în regiunea Dunării
- responsabilitate față de mediu și cultură în regiunea Dunării
- conectivitate și responsabilitate energetică în regiunea Dunării
- bună guvernanță în regiune
- asistență tehnică

Regulamente

- REGULAMENT (UE) NR. 1303/2013 AL PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI AL CONSILIULUI din 17 decembrie 2013 de stabilire a unor dispoziții comune privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european, Fondul de coeziune, Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală și Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime, precum și de stabilire a unor dispoziții generale privind Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european, Fondul de coeziune și Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1083/2006
- REGULAMENT (UE) NR. 1301/2013 AL PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI AL CONSILIULUI din 17 decembrie 2013 privind Fondul european de dezvoltare regională și dispozițiile specifice aplicabile obiectivului referitor la investițiile pentru creștere economică și locuri de muncă și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1080/2006
- REGULAMENT (UE) NR. 1300/2013 AL PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI AL CONSILIULUI din 17 decembrie 2013 privind Fondul de coeziune și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1084/2006
- REGULAMENT (UE) NR. 1304/2013 AL PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI AL CONSILIULUI din 17 decembrie 2013 privind Fondul social european și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1081/2006
- REGULAMENT (UE) NR. 1305/2013 AL PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI AL CONSILIULUI din 17 decembrie 2013 privind sprijinul pentru dezvoltare regională oferit prin Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1698/2005
- REGULAMENTUL (UE) NR. 1306/2013 AL PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI AL CONSILIULUI din 17 decembrie 2013 privind finanțarea, gestionarea și monitorizarea politicii agricole comune și de abrogare a Regulamentelor (CEE) nr. 352/78, (CE) nr. 165/94, (CE) nr. 2799/98, (CE) nr. 814/2000, (CE) nr. 1290/2005 și (CE) nr. 485/2008 ale Consiliului
- REGULAMENTUL (UE) NR. 1307/2013 AL PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI AL CONSILIULUI din 17 decembrie 2013 de stabilire a unor norme privind plățile directe acordate fermierilor prin scheme de sprijin în cadrul politicii agricole comune și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 637/2008 al Consiliului și a Regulamentului (CE) nr. 73/2009 al Consiliului
- REGULAMENTUL (UE) NR. 1308/2013 AL PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI AL CONSILIULUI din 17 decembrie 2013 de instituire a unei organizări comune a piețelor produselor agricole și de abrogare a Regulamentelor (CEE) nr. 922/72, (CEE) nr. 234/79, (CE) nr. 1037/2001 și (CE) nr. 1234/2007 ale Consiliului
- REGULAMENTUL (UE) NR. 508/2014 AL PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI AL CONSILIULUI din 15 mai 2014 privind Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime și de abrogare a Regulamentelor (CE) nr. 2328/2003, (CE) nr. 861/2006, (CE) nr. 1198/2006 și (CE) nr. 791/2007 ale Consiliului și a Regulamentului (UE) nr. 1255/2011 al Parlamentului European și al Consiliului

- REGULAMENTUL (UE) NR. 1299/2013 AL PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI AL CONSILIULUI din 17 decembrie 2013 privind dispoziții specifice pentru sprijinul din partea Fondului european de dezvoltare regională pentru obiectivul de cooperare teritorială europeană
- REGULAMENTUL (UE) NR. 1302/2013 AL PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI AL CONSILIULUI din 17 decembrie 2013 de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1082/2006 privind o grupare europeană de cooperare teritorială (GECT) în ceea ce privește clarificarea, simplificarea și îmbunătățirea constituirii și funcționării unor astfel de grupări
- REGULAMENTUL (UE) NR. 661/2014 AL PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI AL CONSILIULUI din 15 mai 2014 de modificare a Regulamentului (CE) nr. 2012/2002 al Consiliului de instituire a Fondului de solidaritate al Uniunii Europene

Cadrul strategic în domeniul dezvoltării teritoriale și urban/rural

Cadrul Strategic pentru Amenajarea Teritoriului Uniunii Europene

Acest document integrează la nivel teritorial obiectivele de coeziune și competitivitate ale Uniunii, stabilind ca obiective:

1. Amenajarea policentrică a teritoriului
2. O nouă relație urban-rural
3. Accesul egal la infrastructură și cunoaștere
4. Administrarea înțeleaptă a patrimoniului natural și cultural

Dimensiunile coeziunii teritoriale sunt, în viziunea Cadrului Strategic: regională, trans-națională și inter-regională, guvernanța – administrarea durabilă

Perspectiva Europeană de Dezvoltare Spațială (PEDS) - Către o Dezvoltare Echilibrată și Durabilă a Teritoriului UE (Potsdam, 1999)

Scopul acestor politici de dezvoltare spațială este acela de a lucra pentru o dezvoltare echilibrată și durabilă a teritoriului UE. În viziunea miniștrilor este important să se asigure faptul că cele trei scopuri fundamentale ale politicii europene sunt atinse în toate regiunile UE în mod egal: (1) coeziune economică și socială; (2) conservare și management al resurselor naturale și patrimoniului cultural; și (3) o competitivitate mai echilibrată pe teritoriul Europei.

Declarația de la Toledo 2010

Propune următoarele priorități:

A. Privind rezolvarea provocărilor urbane actuale și implementarea Strategiei Europa 2020 prin:

- realizarea unei dezvoltări urbane mai inteligente, durabile și incluzive social;
- adecvarea abordării integrate la politicile de dezvoltare urbană și necesitatea de a atinge o înțelegere comună a acestei abordări;
- importanța regenerării urbane integrate și potențialul ei strategic pentru o dezvoltare urbană mai inteligentă, durabilă și incluzivă în Europa.

B. Privind sprijinirea continuării procesului de la Marsilia și a implementării ***Referențialului european pentru orașe durabile;***

C. Privind necesitatea de a consolida o ***Agendă urbană europeană*** în viitor:

- întărirea dimensiunii urbane în Politica de Coeziune;
- susținerea unei coerențe mai mari între problematica teritorială și cea urbană, precum și stimularea dimensiunii urbane în contextul coeziunii teritoriale;
- continuarea promovării cercetării, a studiilor comparative și a statisticilor, a schimbului de bune practici și a diseminării cunoștințelor pe teme urbane, precum și întărirea capacității de coordonare a acestora;
- promovarea dezvoltării urbane durabile și a abordărilor integrate prin reîntărirea și dezvoltarea instrumentelor care să ajute la implementarea Cartei de la Leipzig la toate nivelurile;
- o privire asupra celor mai importante provocări pe care orașele europene trebuie să le înfrunte în viitor.

Agenda Teritorială 2020

Agenda Teritorială 2020 indică principalele provocări ale dezvoltării teritoriale ale Uniunii Europene, în perioada 2014-2020, respectiv:

1. Expunerea sporită la globalizare: transformările structurale după criza economică globală;
2. Provocările integrării europene și interdependența crescândă a regiunilor;
3. Provocări demografice și sociale diverse din punct de vedere teritorial, segregarea grupurilor vulnerabile;
4. Schimbările climatice și riscurile legate de mediu: efecte diverse din punct de vedere geografic;
5. Provocările energetice se situează în prim-plan și amenință competitivitatea regională;
6. Pierderea biodiversității; patrimoniul natural, peisagistic și cultural vulnerabil.

În al doilea rând, Agenda Teritorială 2020 stabilește și prioritățile teritoriale ale UE, care vor trebui transpuse și în Strategiile de Dezvoltare Teritorială ale Statelor Membre:

1. Promovarea dezvoltării teritoriale policentrice și echilibrate;
2. Încurajarea dezvoltării integrate în orașe, regiuni rurale și specifice;
3. Integrarea teritorială în regiunile funcționale transfrontaliere și transnaționale;
4. Asigurarea competitivității globale a regiunilor pe baza economiilor locale puternice;
5. Îmbunătățirea conexiunilor teritoriale pentru indivizi, comunități și întreprinderi;
6. Gestionarea și conectarea valorilor ecologice, peisagistice și culturale ale regiunilor.

Pachetul legislativ pentru perioada de programare 2014 – 2020, regulamentele Comisiei Europene evidențiază o mai mare importanță acordată dimensiunii teritoriale și urmăresc stimularea politicilor urbane integrate, pentru a intensifica dezvoltarea urbană durabilă, în vederea consolidării rolului orașelor în contextul politicii de coeziune.

Principalele **propuneri ale Comisiei Europene** în acest sens sunt:
a) **Strategii integrate de investiții,** având o abordare cu caracter strategic și holistic mai accentuat:
Ca principiu de bază, Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR) ar trebui să sprijine dezvoltarea urbană durabilă, prin intermediul unor strategii integrate care abordează provocările economice, climatice, sociale si de mediu din zonele urbane (Articolul 7, alineatul (1) din propunerea de regulament privind FEDR). Acest principiu are dublu sens: resursele ar trebui concentrate într-un mod integrat pentru a viza zonele afectate de provocări urbane specifice si, în același timp, proiectele cu finanțare FEDR din zonele urbane ar trebui integrate în cadrul unor obiective mai largi ale programelor. Statele Membre U.E. ar trebui să caute să utilizeze Fondul Social European (FSE) în sinergie cu FEDR, pentru a susține măsuri în materie de ocupare a forței de muncă, educație, incluziune socială și capacitate instituțională, concepute și puse în aplicare în cadrul strategiilor integrate.

b) **Rezervarea finanțării pentru dezvoltarea urbană durabilă integrată:**
Cel puțin 5% din resursele FEDR alocate fiecărui stat membru vor fi investite în acțiuni integrate în favoarea dezvoltării urbane durabile, puse în aplicare prin intermediul instrumentului de investiții teritoriale integrate (ITI), iar gestionarea și punerea în aplicare a acestora vor fi delegate orașelor (a se vedea articolul 7 alineatul (2) din propunerea de regulament privind FEDR). Forma și intensitatea delegării gestionării orașelor pot varia în funcție de aranjamentele instituționale ale fiecărui Stat Membru. Orașele care pun în aplicare acțiuni integrate în favoarea dezvoltării urbane durabile, cu gestionare delegată, ar trebui să fie incluse într-o listă care să însoțească contractele de parteneriat (articolul 7, alineatul (2)) și programul operațional (articolul 87, alineatul (2), litera (c)).

c) **Platforma de dezvoltare urbană:**
În baza unei liste a orașelor, elaborată de Statele Membre în cadrul contractului de parteneriat, Comisia va stabili o platformă de dezvoltare urbană, cuprinzând 300 de orașe din întreaga Europă, care va stimula un dialog la nivel european între orașe și Comisie, orientat preponderent spre politică, în ceea ce privește dezvoltarea urbană. Acesta nu este un instrument de finanțare, ci, mai degrabă, un mecanism destinat creșterii vizibilității contribuției orașelor la strategia Europa 2020 în cadrul politicii de coeziune, facilitării acțiunilor integrate și inovatoare pentru dezvoltarea urbană durabilă, precum și valorificării rezultatelor acestora (articolul 8 din propunerea de regulament privind FEDR).

d) **Acțiuni inovatoare în zonele urbane:**
În scopul încurajării soluțiilor noi si inovatoare în materie de dezvoltare urbană durabilă, FEDR poate sprijini, la inițiativa Comisiei, acțiuni inovatoare în limita unui plafon de 0,2% din contribuția totală a FEDR. Acțiunile inovatoare în mediul urban vor consta în proiecte urbane pilot, proiecte demonstrative și studii aferente de interes european. Sfera acestora poate include toate obiectivele tematice și prioritățile de investiții (articolul 9 din propunerea de regulament privind FEDR).

e) **Un accent mai puternic pus pe dezvoltare urbană la un nivel strategic:**
În baza orientărilor **Cadrului Strategic Comun (CSC),** contractele de parteneriat ar trebui să stabilească modalitățile de a asigura o abordare integrată a utilizării fondurilor CSC pentru dezvoltarea durabilă a zonelor urbane. Programele operaționale ar trebui să stabilească contribuția la abordarea integrată a dezvoltării teritoriale, inclusiv, după caz, o abordare integrată a dezvoltării zonelor urbane (articolele 11, 14 și 87 din propunerea de regulament de stabilire a unor dispoziții comune privind fondurile CSC 2014-2020). De asemenea, este de așteptat ca această abordare a dezvoltării urbane să fie puternic legată de abordarea integrată care pune în discuție nevoile specifice ale zonelor geografice cele mai afectate de sărăcie sau ale grupurilor țintă cele mai expuse riscului de discriminare sau excludere – astfel cum este stabilit în contractul de parteneriat și în programele operaționale.

f) **Instrumente îmbunătățite pentru realizarea de acțiuni integrate:**
Investițiile Teritoriale Integrate (ITI) reprezintă un nou mod de punere în aplicare ce oferă un pachet de finanțare provenind de la mai multe axe prioritare ale unuia sau ale mai multor programe de intervenții multidimensionale și intersectoriale. ITI este un instrument ideal pentru susținerea acțiunilor integrate în zonele urbane, întrucât acesta oferă posibilitatea combinării finanțării în funcție de diferite obiective tematice, inclusiv combinarea finanțării provenind de la acele axe prioritare și programe operaționale sprijinite din FEDR, FSE și Fondul de coeziune (CF) (articolul 99 din propunerea de regulament de stabilire a unor dispoziții comune privind fondurile CSC 2014-2020).

g) **Oportunități sporite privind abordarea provocărilor urbane vizate de prioritățile de investiții:**
Patru dintre obiectivele tematice, care vor fi sprijinite din fondurile CSC în vederea contribuirii la Strategia Europa 2020 pentru o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii, conțin priorități corespunzătoare de investiții specifice zonelor urbane (enumerate la articolul 5 din propunerea de regulament privind FEDR). Este recomandat ca orașele să combine acțiunile sprijinite în cadrul priorităților sectoriale de investiții specifice zonelor urbane (să promoveze strategii pentru emisii scăzute de dioxid de carbon în zonele urbane, sa îmbunătățească mediul urban, să promoveze mobilitatea urbană durabilă, precum și incluziunea socială prin sprijinirea regenerării fizice și economice a zonelor urbane defavorizate) și să le încorporeze în strategia integrată de dezvoltare urbană a orașului în vederea punerii

în aplicare a principiului dezvoltării urbane integrate (articolul 7, alineatul (1) din propunerea de regulament privind FEDR).
De asemenea, acestea pot combina acțiunile respective cu alte acțiuni sprijinite din FSE în cadrul priorităților sale de investiții (enumerate la articolul 3 din propunerea de regulament privind FSE).

h) **Instrumente financiare:**
Statele membre sunt încurajate să utilizeze în mod extensiv instrumentele financiare pentru sprijinirea dezvoltării urbane durabile. Sfera instrumentelor financiare este extinsă și include toate obiectivele tematice și prioritățile de investiții și toate tipurile de beneficiari, proiecte și activități (articolele 32-40 din propunerea de regulament de stabilire a unor dispoziții comune privind fondurile CSC 2014-2020).

i) **Crearea de rețele:**
În cadrul obiectivului de cooperare teritorială europeană (CTE), programul de schimburi și învățare destinat orașelor va continua să le furnizeze acestora oportunități de creare de rețele în vederea partajării și dezvoltării de bune practici în materie de dezvoltare urbană (articolul 2 din propunerea de regulament privind CTE).
O altă prioritate la nivel european este abordarea teritoriilor cu specific geografic (regiuni montane, insulare, slab populate, costiere, de frontieră și îndepărtate). Recomandări politice (Geographic specificities and Development Potential in Europe – ESPON GEOSPECS) pentru aceste zone vizează:

- adoptarea de soluții de dezvoltare pentru fiecare regiune în parte, funcție de nevoile, specificul său și de regiunile învecinate ;
- utilizarea de instrumente de valorificare a specificului geografic, nu de compensare sau promovare a acestuia ca handicap, neviabile pe termen lung;
- tratarea corelată a provocărilor și a oportunităților;
- adaptarea obiectivelor Strategiei UE 2020 și sprijinirea comunităților locale de a dezvolta teritoriile cu specific geografic într-un mod adaptat la condițiile specifice ;
- îmbunătățirea dialogului între diferite niveluri teritoriale (european, național, regional și local), prin adoptarea de noi instrumente și abordări ; instrumente de evaluare a performanțelor în funcție de potențial și de provocări, și nu de comparații cu media națională sau europeană ; metodologii noi de analiză (de ex. accesibilitatea prin izocrone); instrumente de tip grilă pentru detectarea potențialului teritorial.

O altă direcție strategică asumată la nivel european este crearea unui sistem de indicatori și monitorizarea impactului teritorial. Reuniunea DG responsabili cu coeziunea teritorială și politica de coeziune din 10 octombrie 2012 (Cipru) a ajuns la următoarele concluzii:

- Evaluarea impactului teritorial (TIA) este un instrument important pentru ilustrarea dimensiunii teritoriale a diferitelor politici sectoriale, putând fi

integrat în procedurile actuale de EI pentru a evita alte sarcini administrative suplimentare;
- În cadrul ESPON au fost elaborate mai multe instrumente cu grade variate de complexitate adresate unor diferite tipuri de intervenții;
- În 2012 s-a elaborat un document de lucru al CE privind TIA și s-a publicat raportul ESPON (handbook);
- Este necesară reevaluarea necesității pentru un handbook online.

Carta de la Leipzig privind Orașele Europene Durabile (2007)
Această Cartă stabilește principii și strategii comune pentru politica de dezvoltare urbană, recomandând: (1) folosirea la scară mai largă a abordărilor pentru o dezvoltare urbană integrată și (2) acordarea unei atenții speciale cartierelor defavorizate în contextul unui oraș ca întreg.

Politica de dezvoltare rurală pentru perioada 2014-2020
PDR se axează pe trei obiective strategice pe termen lung, care se aliază Strategiei Europa 2020 și obiectivelor PAC. Politica de dezvoltare rurală își propune să stimuleze competitivitatea agriculturii, să garanteze o gestionare durabilă a resurselor naturale și combaterea schimbărilor climatice și să favorizeze dezvoltarea teritorială echilibrată a economiilor și comunităților rurale, inclusiv crearea și menținerea locurilor de muncă.
Fondurile alocate în cadrul PAC și al programelor de dezvoltare rurală ale statelor membre vor fi direcționate spre următoarele obiective: creșterea competitivității agriculturii europene la nivel global și național, conservarea diversității sistemelor de producție agricolă din țările UE și adaptarea producției agricole la noile provocări de mediu legate de schimbările climatice și protecția resurselor naturale.

Ghid de Observare a Patrimoniului Rural (CEMAT, Lubliana, 2003)
Ghidul CEMAT contribuie la implementarea Recomandărilor Miniștrilor responsabili cu stimularea dezvoltării *zonelor rurale* ca așezări omenești, atât pentru activități economice, cât și recreative și medii naturale. Documentul caută să restaureze echilibrul urban-rural și să promoveze resursele lumii rurale ca factor de dezvoltare. Este esențial să se pună aceste principii în practică și să promoveze o planificare rurală durabilă, combinând creșterea economică și protejarea bunurilor de patrimoniu inerente, atât în peisajul natural, cât și în cel cultural.

Cadrul strategic în domeniul transporturilor și comunicațiilor
Inițiativa Conectarea Europei
Are scopul de a accelera investițiile pe termen lung în drumuri, căi ferate, rețele energetice, conducte și rețele de mare viteză în bandă largă.

- **Ameliorarea legăturilor de transport -** investiții în proiecte de infrastructură menite să faciliteze transportul de mărfuri și călători, în special între vestul și estul Europei. Investițiile se vor axa pe moduri de transport ecologice și durabile.

- **Conectarea rețelelor energetice –** realizarea de conexiuni între țările UE, care să faciliteze furnizarea energiei - atât a celei tradiționale, cât și a energiei provenind din surse regenerabile.
- **Sprijinirea rețelelor digitale de mare viteză -** crearea de rețele în bandă largă și furnizarea de servicii digitale paneuropene. Se vor acorda subvenții pentru crearea infrastructurii necesare în vederea introducerii serviciilor de identificare digitală, precum și a serviciilor electronice în domeniul achizițiilor publice, sănătății, justiției și operațiunilor vamale. Banii vor fi utilizați pentru a asigura conectarea și interoperabilitatea serviciilor naționale.

CARTE ALBĂ Foaie de parcurs pentru un spațiu european unic al transporturilor – Către un sistem de transport competitiv și eficient din punct de vedere al resurselor

Are trei obiective majore:

- Un sistem de mobilitate eficient și integrat,
- Inovând pentru viitor: tehnologii și comportamente,
- Infrastructuri moderne și o finanțare inteligentă.

De asemenea, prezintă 40 de inițiative concrete privind infrastructura și serviciile de transport de implementat în următorul deceniu. Inițiativele sunt corelate cu următoarele obiective de atins până în anul 2050:

- Eliminarea autoturismelor cu combustibili convenționali din orașe;
- Reducerea cu 40% a emisiilor din transportul maritim;
- Trecerea a 50% dintre pasagerii și mărfurile de pe relațiile interurbane de distanță medie de pe modul rutier pe modul feroviar și naval;
- Reducerea în ansamblu cu 60% a emisiilor generate de activitatea de transport.

În contextul Rețelelor Trans Europene de Transport, Agenția Executivă pentru Dezvoltarea Rețelelor Transeuropene de Transport monitorizează pregătirea și implementarea proiectelor aferente celor 30 de axe prioritare definite în decizia nr. 884/2004/EC.

Cadrul strategic în domeniul energiei, mediului și schimbărilor climatice

Politica UE în domeniul energiei pentru perioada până în 2020

Se bazează pe trei obiective fundamentale: Durabilitate – subliniază preocuparea UE pentru schimbările climatice prin reducerea emisiilor sale de gaze cu efect de seră (GES) la un nivel care să limiteze efectul de încălzire globală la doar 2°C în plus față de temperaturile din era pre-industrială; Competitivitate – vizează asigurarea implementării efective a pieței interne de energie; Siguranța în alimentarea cu energie – vizează reducerea vulnerabilității UE în privința importurilor de energie, a întreruperilor în alimentare, a posibilelor crize energetice și a nesiguranței privind alimentarea cu energie în viitor.

Foaie de parcurs către o Europă eficientă din punct de vedere energetic COM(2011) 571 final din 20.9.2011

Până în anul 2050, economia UE se dezvoltă într-un mod care să respecte constrângerile legate de resurse și în cadrul limitelor planetare, contribuind astfel la transformarea economică globală. Economia noastră este competitivă, incluzivă și oferă un nivel de trai ridicat cu un impact asupra mediului mult mai scăzut. Toate resursele sunt gestionate sustenabil, de la materii prime la energie, apă, aer, terenuri și sol. Obiectivele privind schimbările climatice au fost atinse, iar biodiversitatea și serviciile ecosistemice pe care le sprijină au fost protejate, valorizate și restabilite în mod substanțial.

Energie 2020: O strategie pentru energie competitivă, sustenabilă și sigură COM(2011) 21 din 26.1.2011

Are drept obiectiv realizarea unei Europe eficiente din punct de vedere energetic; construirea unei adevărate piețe integrate pan-europene de energie; sporirea puterilor consumatorilor și atingerea celui mai înalt nivel de siguranță și securitate; extinderea poziției de lider al Europei în domeniul tehnologiilor energetice și al inovării; consolidarea dimensiunii externe a pieței energetice a UE.

Politica UE în domeniu schimbărilor climatice

Propune ca și obiectiv pe termen lung (2050) reducerea emisiilor cu 80-95% comparativ cu nivelul din 1990. Transformarea Europei într-o economie eficientă din punct de vedere energetic și cu emisii scăzute de carbon va duce și la îmbunătățirea economiei, crearea de locuri de muncă și întărirea competitivității. Strategia UE privind adaptarea la schimbările climatice include măsuri precum: utilizarea unei cantități mai mici de apă, adaptarea regulamentelor privind construcțiile, construcții împotriva inundațiilor, dezvoltarea unor culturi adaptate unor condiții de secetă.

<u>Cadrul strategic în domeniul economiei și antreprenoriatului</u>

Small Business Act

Pune bazele următoarelor 10 principii:

1. Crearea unui mediu în care antreprenorii și întreprinderile familiale să poată prospera și unde spiritul antreprenorial este recompensat
2. Asigurarea posibilității pentru antreprenorii cinstiți care au dat faliment de a beneficia în mod rapid de o a doua șansă
3. Definirea regulilor după principiul „Gândiți mai întâi la scară mică”
4. Asigurarea reactivității administrațiilor la nevoile IMM-urilor
5. Adaptarea instrumentelor puterilor publice la nevoile IMM-urilor Facilitarea participării IMM-urilor la achizițiile publice și exploatarea mai judicioasă a posibilităților oferite IMM-urilor de a beneficia de ajutoare de stat
6. Facilitarea accesului IMM-urilor la finanțare și punerea în aplicare a unui cadru juridic și comercial care să favorizeze punctualitatea plăților cu ocazia tranzacțiilor comerciale

7. Sprijinirea IMM-urilor pentru a beneficia mai mult de oportunitățile oferite de piața unică
8. Promovarea ameliorării competențelor în interiorul IMM-urilor și a tuturor formelor de inovație
9. Ajutarea IMM-urilor să transforme provocările în materie de mediu în oportunități
10. Încurajarea și sprijinirea IMM-urilor pentru a profita de creșterea piețelor

Europa creativă

- încurajarea antreprenoriatului prin reducerea birocrației pentru întreprinderile mici, care reprezintă un segment important al sectorului cultural și creativ
- dezvoltarea pieței digitale europene, de exemplu printr-o abordare comună în ceea ce privește protejarea drepturilor de proprietate intelectuală și reducerea cantității de bunuri contrafăcute vândute pe internet
- promovarea creării de rețele și a schimbului de bune practici la nivel european
- garantarea împrumuturilor bancare pentru a facilita accesul la finanțare pentru întreprinderile și organizațiile din sectorul creativ
- sprijinirea măsurilor care contribuie la formarea și atragerea publicului, testarea modelelor economice și creșterea exporturilor
- finanțarea educației și formării, de exemplu prin programul Erasmus pentru toți
- utilizarea unei părți din fondurile existente pentru a spori contribuția pe care o aduce cultura la dezvoltarea regională și locală, atât în zonele urbane, cât și în cele rurale.

Politica UE în domeniul turismului

Își propune să mențină Europa pe primul loc ca și destinație și, în același timp, să maximizeze contribuția industriei la creștere și ocupare și să promoveze cooperarea între statele membre UE, în special prin schimbul de bune practici. În cadrul Comunicării Comisiei Europene ”Europa, destinația turistică nr. 1 la nivel mondial – un nou cadru politic pentru turism în Europa” au fost identificate trei acțiuni prioritare: stimularea competitivității în sectorul turismului european, promovarea dezvoltării unui turism sustenabil, responsabil și de calitate ridicată și consolidarea imaginii Europei ca o colecție de destinații sustenabile și de înaltă calitate.

Politica agricolă comună pentru 2014-2020

PAC reprezintă o punte între așteptările cetățenilor UE privind agricultura și așteptările fermierilor din țările membre care se confruntă cu provocări economice și de mediu. Acest sector este considerat unul strategic în termeni de securitate alimentară, mediu înconjurător și creștere economică în zonele rurale. În conformitate cu direcțiile de evoluție și reforma PAC pentru perioada 2014-2020, aceasta se va concentra pe trei piloni fundamentali: ecologie și eficiență în agricultură, asigurarea unei alimentații sănătoase la prețuri accesibile și revitalizarea zonelor și comunităților rurale.

Politica comună în domeniul pescuitului

PCP are scopul de a se asigura că pescuitul și acvacultura sunt sustenabile din punct de vedere ecologic, economic și social și că furnizează alimente sănătoase pentru cetățenii UE. De asemenea, își propune să susțină un sector dinamic al pescuitului și să asigure un nivel de trai decent pentru comunitățile de pescari. Totuși, se subliniază faptul că este necesar să se asigure faptul că practicile de pescuit nu afectează capacitatea de reproducere a populațiilor de pește, adoptându-se o abordare prudentă, care recunoaște impactul activităților umane asupra tuturor componentelor ecosistemului. În domeniul acvaculturii se consideră a fi prioritară păstrarea unui sector viabil din punct de vedere economic, garantarea siguranței alimentare și bunăstării animalelor, rezolvarea problemelor de mediu și stimularea cercetării.

<u>Cadrul strategic în domeniul cercetării-inovării</u>

Orizont 2020

- Întărește poziția Europei în cercetare științifică
- Întărește inovarea industrială
- Abordează preocupări majore - schimbări climatice, transport sustenabil, energie regenerabilă accesibilă, siguranță și securitate alimentară, îmbătrânirea populației

Regiunile cunoașterii

Are scopul de a întări potențialul Regiunilor Europene, și în particular de a încuraja și sprijini dezvoltarea, în întreaga Europă, în "clustere orientate pe cercetare", universități asociate, centre de cercetare, întreprinderi și autorități regionale.

Acțiuni Suport și de Coordonare:

- analiza, dezvoltarea și implementarea agendei cercetării pentru clustere regionale sau transfrontaliere
- coordonarea regiunilor cu un profil de dezvoltare a cercetării mai slabe cu cele mai dezvoltate
- inițiative privind îmbunătățirea integrării

"Consolidarea și concentrarea cooperării internaționale a UE în domeniul cercetării și al inovării: o abordare strategică" - COM(2012) 497 Final din 14.09.2012

Strategia propune o concentrare mai accentuată a cooperării asupra priorităților strategice ale UE, cu menținerea în același timp a tradiționalei deschideri spre participarea țărilor terțe la cercetarea din UE. Este vorba nu doar despre abordarea provocărilor mondiale, ci și despre creșterea atractivității Europei ca centru de cercetare și inovare și despre sporirea competitivității industriale.

Cadrul strategic în domeniul social

Programul pentru schimbări sociale și inovare socială

Trei axe complementare:

- Axa Progress, care sprijină dezvoltarea, punerea în aplicare, monitorizarea și evaluarea politicilor sociale și de ocupare a forței de muncă ale Uniunii și a legislației în domeniul condițiilor de muncă și promovează elaborarea unor politici și inovarea bazate pe dovezi, în colaborare cu parteneri sociali, organizații ale societății civile și alte părți interesate;
- Axa EURES, care sprijină activitățile desfășurate de rețeaua EURES, pentru a dezvolta activitățile de schimburi de informații și diseminare și alte forme de cooperare în vederea promovării mobilității geografice a lucrătorilor;
- Axa Microfinanțare și antreprenoriat social, care facilitează accesul antreprenorilor la finanțare, în special a persoanelor celor mai îndepărtate de piața muncii și a întreprinderilor sociale.

Cadrul strategic în domeniul bunei guvernanțe

Carta Albă privind guvernanța pe mai multe niveluri

Documentul se înscrie într-un demers politic proactiv pentru „Construirea Europei în parteneriat” și fixează două mari obiective strategice: favorizarea participării la procesul european și sporirea eficienței acțiunii comunitare.

II. Politici și documente strategice relevante de la nivel național

Cadrul general

La nivel național strategia Europa 2020 este implementată prin intermediul *Programelor Naționale de Reformă* (PNR). Țintele Strategiei Europa 2020 asumate de România sunt:

- rata de ocupare a populației cu vârsta cuprinsă între 20 și 64 de ani de 70%;
- nivelul investițiilor în cercetare și dezvoltare de 2% din PIB-ul României;
- obiectivul 20/20/20 în materie de energie și schimbări climatice:
  - emisiile de gaze cu efect de seră cu 20% sub nivelul înregistrat în 1900
  - 24% din energia produsă să provină din surse regenerabile
  - creșterea cu 19% a eficienței energetice
- rata de părăsire timpurie a școlii sub 11,3%;
- ponderea tinerilor cu vârsta între 30-34 ani, absolvenți ai unei forme de învățământ terțiar, de cel puțin 26,7%;
- scăderea numărului de persoane expuse sărăciei cu 580.000.

Programul Național de Reformă 2015

Prezintă principalele reforme și priorități de dezvoltare economică pe termen scurt și mediu (2015-2016) pentru România în conformitate recomandările specifice de țară și obiectivele asumate în cadrul Strategiei Europa 2020:

1. Consolidarea politicii fiscal-bugetare
   - Gestionarea eficientă a investițiilor publice
   - Îmbunătățirea colectării taxelor și impozitelor
2. Administrație publică:
   - Sporirea eficienței administrației publice
   - Îmbunătățirea condițiilor privind locuirea la nivel național
   - Îmbunătățirea administrării fondurilor europene
   - Asigurarea securității rețelelor și a sistemelor informatice
   - Continuarea reformei privind sistemul de achiziții publice
3. Îmbunătățirea mediului de afaceri:
   - Diversificarea instrumentelor financiare destinate susținerii IMM-urilor cu capacitate de dezvoltare rapidă
   - Dezvoltarea mentoratului pentru susținerea IMM-urilor în accesarea instrumentelor financiare
   - Dezvoltarea serviciilor suport pentru stimularea antreprenoriatului și a creativității
   - Crearea unui mediu investițional favorabil realizări investițiilor publice și private
   - Promovarea sectoarelor de viitor (turism și eco-turism; textile și pielărie; lemn și mobilă; industrii creative; industria auto și componente; TIC; procesarea băuturilor și alimentelor; sănătate și produse farmaceutice; energie și management de mediu; bio-economie)
4. Ocuparea forței de muncă:
   - Promovarea sustenabilității și a calității ocupării, precum și susținerea mobilității forței de muncă
5. Cercetare, dezvoltare, inovare:
   - Stimularea creșterii investițiilor private în CDI
   - Îmbunătățirea capacității și a performanțelor sistemului de cercetare pentru creșterea eficienței investițiilor în domeniul CDI
6. Mediu și schimbări climatice:
   - Operaționalizarea Strategiei Naționale privind Schimbările Climatice 2013-2020
   - Îmbunătățirea sistemelor de protecție împotriva riscului de inundații
   - Instruirea personalului implicat în aplicarea efectivă a legislației de mediu a UE referitoare la evaluarea strategică de mediu (SEA) și la evaluarea impactului asupra mediului (EIA)
   - Reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră în domeniul aviației civile
   - Promovarea în rândul autorităților locale și a populației a necesității valorificării energetice a deșeurilor solide municipale în instalații de cogenerare de înaltă eficiență
7. Surse regenerabile de energie:

- Îmbunătățirea eficienței sistemelor de sprijin pentru energia din surse regenerabile
- Finanțarea proiectelor de investiții în domeniul surselor regenerabile de energie
- Eficientizarea politicii energetice naționale

8. Eficiență energetică:
    - Îmbunătățirea eficienței energetice
9. Educație:
    - Continuarea reformelor în domeniul educației și formării profesionale pentru asigurarea unui învățământ adaptat cerințelor pieței muncii și centrat pe dezvoltare personală și socială
    - Asigurarea deschiderii sistemului de educație și formare către toți tinerii și asigurarea accesului egal la educație, în special pentru grupurile cu riscuri particulare
    - Asigurarea unui învățământ superior deschis, de calitate, competitiv și adaptat pieței muncii
    - Crearea și dezvoltarea unui cadru de învățare pe tot parcursul vieții deschis și accesibil
10. Incluziune socială:
    - Promovarea incluziunii sociale, reducerea riscului de sărăcie și combaterea oricăror forme de discriminare
    - Îmbunătățirea accesului persoanelor vulnerabile la servicii de sănătate
    - Îmbunătățirea eficienței și a sustenabilității financiare a sistemului de sănătate
    - Gestionarea infrastructurii de sănătate și asistență medicală la nivel regional
    - Creșterea accesului persoanelor la servicii medicale de calitate
    - Continuarea informatizării sistemului de sănătate

Acordul de parteneriat 2014-2020

Are ca și obiectiv global Reducerea disparităților de dezvoltare economică și socială între România și statele membre ale UE. Pentru a atinge aspirațiile de creștere economică și pentru a avea o economie modernă și competitivă, România trebuie să răspundă următoarelor provocări: competitivitatea și dezvoltarea locală, oamenii și societatea, infrastructura, resursele și administrația și guvernarea.

Astfel, pentru fiecare provocare au fost identificate obiective (corelate cu obiectivele tematice de la nivelul UE) și priorități de dezvoltare pentru perioada 2014-2020:

Provocarea 1 – Competitivitatea și dezvoltarea locală:

- crearea unui mediu public de C-D mai compact și mai modern, care să se concentreze asupra nevoilor economiei, schimbărilor sociale și tehnologiilor în care România are potențial de clasă mondială, în conformitate cu principiile specializării inteligente și pentru a crește gradul de comercializare și internalizare a cercetării;

- promovarea unei culturi a antreprenoriatului și inovării în întregul sistem educațional și în companii care să fie în legătură cu toate formele de sprijin, financiar, managerial, tehnic, creator, pentru a valorifica potențialul latent care există în rândul populației și firmelor din România;
- consolidarea mediului de afaceri digital;
- extinderea și creșterea continuă, inclusiv pe piața internațională, ale sectoarelor industriei prelucrătoare și serviciilor cu valoare adăugată mare, în special sectorul autovehiculelor; ale produselor și serviciilor TIC; ale procesării alimentelor și băuturilor;
- transformarea sectoarelor tradiționale ale României — sănătate/produse farmaceutice; sănătate-turism și ecoturism; textile/pielărie; lemn/mobilier; industrii creative; energie/managementul mediului — și în agricultură, silvicultură și pescuit, unde există potențial de creștere a valorii adăugate sau pentru susținerea activității pe termen mediu, prin exploatarea nișelor specializate sau prin creșterea competitivității prin inovare și dezvoltarea pieței;
- restructurarea și consolidarea exploatațiilor agricole pentru a îmbunătăți competitivitatea și durabilitatea acestora, împreună cu adoptarea de către acestea a unor practici agricole și de gestionare a terenurilor moderne și inovatoare; Îmbunătățirea competitivității și a spiritului antreprenorial în domeniul pescuitului și acvaculturii;
- îmbunătățirea radicală a mediului de afaceri în ceea ce privește disponibilitatea resurselor financiare pentru investiții, transparența și predictibilitatea politicilor și proporționalitatea administrației și a procesului de reglementare, inclusiv prin îmbunătățirea utilizării TIC de către autorități;
- liberalizarea piețelor din sectorul public și exploatarea acestora ca mijloace de stimulare a unor noi piețe, a formării unor noi întreprinderi și de intensificare a activităților economice, cu precădere în regiunile mai puțin dezvoltate ale României;
- atragerea de investiții pentru regiunile mai puțin dezvoltate ale României și pentru zonele sale rurale, printr-o abordare integrată care să cuprindă infrastructura, siturile, competențele și sprijinirea investițiilor.

Provocarea 2 – Oamenii și societatea:

- îmbunătățirea eficienței sistemului prin utilizarea de instrumente de tehnologie a informației și comunicării (TI&C), în cadrul platformelor e-sănătate, e-asistență socială;
- exploatarea TIC ca instrument pentru modernizare, reformarea managementului resurselor umane în sistemele educaționale și de sănătate;
- creșterea oportunităților de ocupare;
- integrarea durabilă pe piața muncii a tinerilor care nu au un loc de muncă, nu urmează un program educațional sau de formare (NEETs);
- acces la ocupare pentru persoanele aflate în căutarea unui loc de muncă și pentru persoanele inactive, cu accent pe femei, tineri și lucrători mai în vârstă, cetățeni români de etnie romă, persoane cu dizabilități și alte grupuri vulnerabile;

- reducerea disparităților regionale și teritoriale și intensificarea mobilității forței de muncă;
- îmbunătățirea alinierii ocupării și a serviciilor de dezvoltare a forței de muncă la nevoile în schimbare ale pieții muncii;
- diversificarea economiei pescuitului și acvaculturii, pentru a atrage ocuparea forței de muncă și crearea de firme în domeniu conversia în activități non-agricole, diversificarea economiei rurale și crearea de locuri de muncă;
- modernizarea sistemului public de ocupare a forței de muncă și întărirea capacității administrative a acestuia în a furniza măsuri de ocupare active și preventive și servicii de calitate;
- reducerea incidenței sărăciei și excluziunii sociale în rândul grupurilor vulnerabile identificate;
- îmbunătățirea accesului la servicii sociale și a calității acestora, cu precădere în zonele rurale și în zonele urbane defavorizate, precum și creșterea contribuției acestora la combaterea sărăciei, excluziunii sociale și problemelor sociale;
- îmbunătățirea infrastructurii de bază și a accesului la servicii în vederea promovării dezvoltării economice și reducerii sărăciei în așezările rurale, inclusiv în zonele piscicole;
- îmbunătățirea incluziunii sociale a persoanelor care locuiesc în zonele rurale și în enclavele urbane, care se confruntă cu un nivel ridicat de privațiuni prin utilizarea unor abordări integrate prin aplicarea LEADER sau a modelor de dezvoltare locală plasate sub responsabilitatea comunității;
- îmbunătățirea rezultatelor în materie de sănătate, cu predilecție în domeniul sănătății mamei și a nou-născutului și al celor cinci patologii care reprezintă cauza majorității deceselor la adulți;
- îmbunătățirea eficienței sistemului prin utilizarea instrumentelor de tehnologie a informației și comunicației (TIC) în cadrul e-sănătate, e-asistență socială;
- îmbunătățirea accesului, participării și calității corespunzătoare educației și îngrijirii timpurii;
- consolidarea accesibilității, calității și rezultatelor educaționale în cadrul învățământul obligatoriu;
- creșterea atractivității învățământului primar și secundar, inclusiv a învățământului profesional și tehnic inițial;
- intervenții intensive în vederea adresării nevoilor educaționale specifice grupurilor aflate în risc de excluziune (copii din medii socio-economice defavorizate, persoane de etnie romă, persoane cu nevoi educaționale speciale etc.);
- îmbunătățirea calității și relevanței învățământului profesional și tehnic, (atât al celui inițial cât și continuu), inclusiv cel inițial, și a învățământului terțiar la nevoile pieței forței de muncă;
- îmbunătățirea accesului la învățământul terțiar și susținerea participării la acesta;

- îmbunătățirea accesului și a calității ofertei de învățare pentru adulți, cu accent pe competențele de bază și pe transversale relevante;
- încurajarea învățării pe tot parcursul vieții și a formării profesionale (formare pe termen scurt/inițială) în cadrul sectoarelor agricultură și sectorul alimentar;
- exploatarea TIC în educație, ca un factor de modernizare.

Provocarea 3 – Infrastructura:

- depășirea incapacității pieței de a furniza infrastructura NGA și serviciile conexe prevăzute de Strategia Agendei Digitale pentru România și de Planul Național de Dezvoltare a Infrastructurii pentru Acces de Generația Următoare;
- îmbunătățirea accesibilității României și a regiunilor sale și conectivității acestora cu piețele, reducându-se astfel semnificativ obstacolele în calea dezvoltării și diversificării lor, în contextul MPGT;
- îmbunătățirea sustenabilității sistemului mixt de transport din România și atractivității alternativelor la transportul rutier.

Provocarea 4 – Resursele:

- promovarea producției și distribuției de energie din SRE;
- promovarea utilizării cogenerării de înaltă eficiență pe baza cererii de energie termică utilă;
- îmbunătățirea eficienței energetice prin dezvoltarea sistemelor de distribuție inteligentă;
- asigurarea sustenabilității sistemelor publice de termoficare municipale prin reducerea pierderilor din rețele;
- creșterea eficienței energetice a fondului de clădiri rezidențiale și publice, inclusiv a iluminatului public;
- îmbunătățirea eficienței energetice a sectorului transporturilor, inclusiv a sistemelor de transport urban, a ambarcațiunilor de pescuit și a unităților de prelucrare;
- îmbunătățirea eficienței energetice prin dezvoltarea sistemelor de transport inteligent;
- reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră în agricultură și în sectorul forestier;
- creșterea nivelului de sechestrare a carbonului, în special în agricultură, silvicultură, pescuit și acvacultură;
- îmbunătățirea capacității României de a anticipa, preveni și reacționa în caz de urgențe extreme naturale sau provocate de om, îmbunătățirea adaptării și rezilienței României la consecințele negative ale schimbărilor climatice și, în special, la incidența crescută de evenimente de căldură extremă, secetă și inundații în cadrul Strategiei Naționale privind Schimbările Climatice;
- îmbunătățirea adaptării și rezilienței României la alte riscuri naturale și dezastre datorate intervenției umane;
- exploatarea investițiilor publice în adaptarea la schimbările climatice pentru a crea noi piețe potențial disponibile pentru IMM-uri și întreprinderile

sociale, în special în zonele mai puțin dezvoltate ale României și în zonele rurale;

- extinderea accesului publicului la serviciile de apă și ape uzate, în contextul Directivei cadru privind apa și ale planurilor de management ale bazinelor hidrografice; facilitarea tranziției modului de gestionare a deșeurilor către un sistem orientat către piață, bazat pe ierarhia deșeurilor, în contextul Directivei cadru privind deșeurile;
- protejarea, conservarea, reabilitarea și exploatarea atentă a bunurilor din patrimoniul natural al României, inclusiv a peisajelor, terenurilor agricole, pădurilor, apelor interioare și de coastă, ariilor protejate și a biodiversității;
- dezvoltarea și îmbunătățirea evaluării calității aerului;
- soluționarea situației privind siturile abandonate și poluate, precum și gestionarea surselor actuale de poluare;
- scăderea gradului de abandon al activităților agricole;
- îmbunătățirea eficienței energetice prin dezvoltarea unor sisteme de distribuție inteligente;
- îmbunătățirea transportului urban sustenabil, cu reducerea poluării;
- îmbunătățirea infrastructurii de bază și a accesului la servicii pentru a promova dezvoltarea economică și a reduce sărăcia așezărilor rurale, inclusiv în zonele piscicole.

Provocarea 5 – Administrația și guvernarea:

- îmbunătățirea procesului decizional și eficiența cheltuielilor publice la toate nivelurile;
- reformarea managementului resurselor umane în instituțiile publice;
- reducerea birocrației pentru întreprinderi și pentru cetățeni;
- administrația transparentă, prin creșterea transparenței, integrității, accesibilității și responsabilității guvernului și serviciilor publice;
- creșterea capacității la toate nivelurile, pentru îmbunătățirea calității și accesibilității serviciilor publice pe întreg teritoriul României;
- creșterea capacității administrative și financiare la nivel național, regional și local, pentru adoptarea acțiunilor vizând atingerea obiectivelor de dezvoltare ale României;
- dezvoltarea unor mecanisme de coordonare între instituțiile publice, pentru o mai bună coordonare a acțiunilor de reformă, atât pe orizontală cât și pe verticală, inclusiv o definire clară a mandatelor instituțiilor publice inclusiv un mecanism de coordonare pentru implementarea strategiilor macroeconomice (de exemplu SUERD și Politica Maritimă Integrată); un sistem judiciar mai eficient, mai transparent, mai responsabil, mai accesibil și mai coerent;
- servicii îmbunătățite de înregistrare a terenurilor - integrarea datelor existente și extinderea sistemului de înregistrare sistematică în zonele rurale;
- dezvoltarea, introducerea și susținerea utilizării instrumentelor TIC și a conceptului de date deschise.

Pentru asigurarea unei abordări integrate pentru dezvoltarea teritorială a anumitor zone subregionale specifice sunt definite următoarele sisteme:

- *Dezvoltarea locală asigurată de comunitate / dezvoltarea locală de tip Leader (DLRC)* – care în zonele urbane urmărește să crească nivelul de incluziune socială și să reducă sărăcia în rândul comunităților marginalizate din orașele românești. Acest instrument va fi utilizat în special în orașe (orașe mici cu o populație de până la 20000 locuitori) și în zonele rurale învecinate, zonele rurale fără centre urbane, zonele costiere de-a lungul Dunării și Deltei Dunării, zonele de râuri și lacuri mari în care există ferme de acvacultură, zone defavorizate din centrele urbane.
- *Investiții teritoriale integrate (ITI)* – un instrument utilizat pentru stimularea creării de zone urbane funcționale, care pot oferi o organizare teritorială mai eficientă și un acces mai bun la servicii de interes general. Acest instrument va fi utilizat în Rezervația Biosferei Delta Dunării.
- *Dezvoltarea urbană durabilă* – are ca măsuri prioritare: susținerea dezvoltării economiei orașelor, îmbunătățirea calității mediului în zonele urbane, susținerea dezvoltării infrastructurii de bază și a mobilității urbane în orașele României.
- *Cooperare teritorială*: Strategia UE pentru regiunea Dunării, cooperare teritorială europeană.

Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă a României pentru orizontul de timp 2020, respectiv 2030

Obiectivele care privesc dezvoltarea durabilă pentru orizontul de timp 2020 vizează atingerea nivelului mediu actual al țărilor Uniunii Europene la principalii indicatori ai dezvoltării durabile. În ceea ce privește ținta de atins pentru orizontul de timp 2030, Strategia urmărește apropierea semnificativă a României de nivelul mediu din acel an al țărilor membre ale UE din punctul de vedere al indicatorilor dezvoltării durabile.

Cadrul strategic în domeniul dezvoltării teritoriale și urban/rural

Strategia pentru Dezvoltare Teritorială a României. România policentrică 2035. Coeziune și competitivitate teritorială, dezvoltare și șanse egale pentru oameni

Această strategie este în lucru (la faza de consultare publică). Reprezintă instrumentul de implementare a unui sistem al planului de amenajare din cadrul planurilor de dezvoltare națională - regională și a planurilor urbanistice generale - și sprijină operaționalizarea programelor de investiție sectorială 2035. În cadrul acesteia au fost identificate 5 obiective generale:

- Asigurarea unei integrări funcționale a teritoriului național în spațiul european prin sprijinirea interconectării eficiente a rețelelor energetice, de transporturi și broadband;
- Creșterea calității vieții prin dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitare și a serviciilor publice în vederea asigurării unor spații urbane și rurale de calitate, atractive și incluzive;

- Dezvoltarea unei rețele de localități competitive și coezive prin sprijinirea specializării teritoriale și formarea zonelor funcționale urbane;
- Protejarea patrimoniului natural și construit și valorificarea elementelor de identitate teritorială;
- Creșterea capacității instituționale de gestionare a proceselor de dezvoltare teritorială.

De asemenea, au fost definite măsuri, acțiuni și exemple de proiecte pentru zone urbane, zone rurale, zone montane, zone transfrontaliere și zona costieră.

Planul de Amenajare a Teritoriului Național

Reprezintă o bază de amenajare pentru programele sectoriale strategice, determinând scopul și prioritățile pentru dezvoltarea teritorială a țării în relație cu politicile UE și cuprinde următoarele secțiuni:

- Secțiunea I – Rețele de transport;
- Secțiunea a II-a – Apa;
- Secțiunea a III-a – Zone protejate;
- Secțiunea a IV-a – Rețeaua de localități;
- Secțiunea a V-a – Zone de risc natural;
- Secțiunea a VI-a – Zone turistice;
- Secțiunea a VII-a – Infrastructura pentru educație (în curs de elaborare);
- Secțiunea a VIII-a – Zone rurale (în curs de elaborare).

Programul Operațional Regional 2014-2020

POR își propune ca și obiectiv general creșterea competitivității economice și îmbunătățirea condițiilor de viață ale comunităților locale și regionale prin sprijinirea dezvoltării mediului de afaceri, a condițiilor infrastructurale și a serviciilor, care să asigure o dezvoltare sustenabilă a regiunilor, capabile să gestioneze în mod eficient resursele, să valorifice potențialul lor de inovare și de asimilare a progresului tehnologic.

Axele prioritare definite în cadrul POR 2014-2020 sunt:

1. Promovarea transferului tehnologic
2. Îmbunătățirea competitivității întreprinderilor mici și mijlocii
3. Sprijinirea tranziției către o economie cu emisii scăzute de carbon
4. Sprijinirea dezvoltării urbane durabile
5. Îmbunătățirea mediului urban și conservarea, protecția și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural
6. Îmbunătățirea infrastructurii rutiere de importanță regională
7. Diversificarea economiilor locale prin dezvoltarea durabilă a turismului
8. Dezvoltarea infrastructurii sanitare și sociale
9. Sprijinirea regenerării economice și sociale a comunităților defavorizate din mediul urban
10. Îmbunătățirea infrastructurii educaționale
11. Extinderea geografică a sistemului de înregistrare a proprietăților în cadastru și carte funciară

12. Asistență tehnică

Studii elaborate de Banca Mondială

Studiile vizează o analiză-diagnostic a sistemului de planificare din România, de la nivel central, regional și local, cât și o evaluare privind dezvoltarea urbană la nivel național, ale căror concluzii sunt valorificate cu ocazia elaborării strategiei. Printre acestea amintim: ”Consolidarea capacității de planificare teritorială, precondiție pentru dezvoltarea urbană”, ”Orașe Competitive – Remodelarea economiei geografice a României”, ”Identificarea modelelor de selecție a proiectelor pentru POR 2014-2020”, ”Criterii de prioritizare îmbunătățite pentru proiectele PNDL”.

Raportul „Orașe Competitive” elaborat de Banca Mondială, în anul 2013, propune o strategie pentru dezvoltarea sustenabilă și incluzivă a României, prin promovarea principalelor motoare economice a țării – cele mai importante centre urbane.

Raportul „Identificarea modelelor de selecție a proiectelor pentru POR 2014-2020” elaborat de Banca Mondială, în anul 2014, propune o serie de modele de selecție a proiectelor ce urmează să fie finanțate din POR 2014-2020, în vederea îmbunătățirii eficienței investițiilor sprijinite de acest program.

Raportul „Criterii de prioritizare îmbunătățite pentru proiectele PNDL” elaborat de Banca Mondială în anul 2015, propune o metodologie de prioritizare a proiectelor ce urmează să fie finanțate prin PNDL, bazată pe criterii clare și riguroase, care să evite suprapunerea investițiilor realizate din fonduri guvernamentale cu cele europene.

Programul Național de Dezvoltare Rurală 2014-2020

Documentul reprezintă asumarea României față de implementarea Pilonului II al Politicii UE pentru o Agricultură comună, reflectată în Reglementarea CE 1305/2013.

PNDR își propune următoarele priorități:

- Încurajarea transferului de cunoștințe și a inovării în agricultură, în silvicultură și în zonele rurale
- Creșterea viabilității exploatațiilor și a competitivității tuturor tipurilor de agricultură în toate regiunile și promovarea tehnologiilor agricole inovative și a gestionării durabile a pădurilor
- Promovarea organizării lanțului alimentar, inclusiv procesarea și comercializarea produselor agricole, a bunăstării animale și gestionării riscurilor în agricultură
- Refacerea, conservarea și consolidarea ecosistemelor care sunt legate de agricultură și silvicultură
- Promovarea utilizării eficiente a resurselor și sprijinirea tranziției către o economie cu emisii reduse de carbon și rezilientă la schimbările climatice în sectoarele agricol, alimentar și silvic
- Promovarea incluziunii sociale, reducerea sărăciei și dezvoltare economică în zonele rurale

Obiective specifice:

1. Restructurarea și creșterea viabilității exploatațiilor agricole
2. Gestionarea durabilă a resurselor naturale și combaterea schimbărilor climatice

3. Diversificarea activităților economice, crearea de locuri de muncă, îmbunătățirea infrastructurii și serviciilor pentru îmbunătățirea calității vieții în zonele rurale

Programul Național de Dezvoltare Locală

PNDL, coordonat de Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice, stabilește cadrul legal pentru implementarea unor proiecte de importanță națională, care susțin dezvoltarea regională prin realizarea unor lucrări de infrastructură rutieră, tehnico-edilitară și socio-educativă.

Obiectivele de investiții care pot fi finanțate în cadrul programului trebuie să vizeze lucrări de realizare / extindere / reabilitare / modernizare, respectiv dotare, pentru unul dintre următoarele domenii specifice:

- sisteme de alimentare cu apă și stații de tratare a apei;
- sisteme de canalizare și stații de epurare a apelor uzate;
- unități de învățământ preuniversitar;
- unități sanitare din mediul rural;
- drumuri publice clasificate și încadrate, în conformitate cu prevederile legale în vigoare, ca drumuri județene, drumuri de interes local, drumuri comunale și/sau drumuri publice din interiorul localităților;
- poduri, podețe sau punți pietonale;
- obiective culturale de interes local, respectiv biblioteci, muzee, centre culturale multifuncționale, teatre;
- platforme de gunoi;
- piețe publice, comerciale, târguri, oboare;
- modernizarea bazelor sportive.

Subprograme și beneficiari eligibili

- Subprogramul „Modernizarea satului românesc”: beneficiarii eligibili sunt unitățile administrativ-teritoriale reprezentate de autoritățile administrației publice locale ale comunelor, precum și unitățile administrativ-teritoriale membre ale asociațiilor de dezvoltare intercomunitară, constituite în condițiile legii, pentru investițiile realizate prin asociațiile de dezvoltare intercomunitară, reprezentate de autoritățile administrației publice locale ale comunelor;
- Subprogramul „Regenerarea urbană a municipiilor și orașelor”: beneficiarii eligibili sunt unitățile administrativ-teritoriale reprezentate de autoritățile administrației publice locale ale municipiilor și orașelor, inclusiv pentru satele componente ale acestora, precum și unitățile administrativ-teritoriale membre ale asociațiilor de dezvoltare intercomunitară, constituite în condițiile legii, pentru investițiile realizate prin asociațiile de dezvoltare intercomunitară, reprezentate de autoritățile administrației publice locale ale municipiilor, inclusiv ale subdiviziunilor administrativ-teritoriale ale acestora, ale orașelor, inclusiv pentru satele componente ale acestora;
- Subprogramul „Infrastructură la nivel județean”: beneficiarii eligibili sunt unitățile administrativ teritoriale reprezentate de autoritățile administrației

publice locale județene, precum și unitățile administrativ-teritoriale membre ale asociațiilor de dezvoltare intercomunitară, constituite în condițiile legii, pentru investițiile realizate prin asociațiile de dezvoltare intercomunitară, reprezentate de autoritățile administrației publice locale județene.

Cadrul strategic în domeniul transporturilor și comunicațiilor

Master Plan General de Transport al României

Master Planul analizează obiectivele majore ale sistemului național de transport. Prin urmare, acesta constituie un instrument strategic de planificare a intervențiilor majore (proiecte și alte acțiuni) ce sunt semnificative pentru obiectivele de transport la scară națională. Sunt avute în vedere transportul rutier, feroviar, porturi și căi navigabile, aerian și multimodal.

Strategia de transport intermodal în România 2020

Obiectivele specifice avute în vedere sunt:

- modernizarea și/sau construirea unor terminale intermodale și a infrastructurii aferente
- realizarea unor servicii intermodale de calitate
- implementarea unui sistem de urmărire, planificare și management a transportului intermodal de marfă, utilizând sistemele inteligente de transport disponibile pe piață
- stimularea promovării sistemului național de transport intermodal

Strategia Națională privind Agenda Digitală pentru România

Principiul care stă la baza Strategiei Naționale este crearea unui mediu competitiv, care să încurajeze și să atragă cetățenii și întreprinderile plătitoare de impozite, care, la rândul lor, să asigure o creștere durabilă pe termen lung. Cele 4 domenii de acțiune ale Agendei digitale pentru România 2014-2020 sunt: *e-Guvernare, Interoperabilitate, Securitate Cibernetică, Cloud Computing, Open Data, Big Data și Media Sociale* – creșterea eficienței și reducerea costurilor din sectorul public din România prin modernizarea administrației; *TIC în Educație, Sănătate, Cultură și eInclusion* intervine în provocările sociale la un nivel sectorial și va asigura că investițiile TIC vor crea un impact pozitiv în contextul social; *e-Commerce, Cercetare, Dezvoltare și Inovare în TIC*– se bazează pe avantajele comparative ale României regionale și sprijină creșterea economică din sectorul privat; *Broadband și Servicii de Infrastructură Digitală* – asigură incluziunea socială și permite beneficii în toate celelalte domenii de acțiune.

Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

Axele prioritare ale POIM 2014-2020 în domeniul transporturilor sunt:

- Îmbunătățirea mobilității prin dezvoltarea rețelei TEN-T și a metroului
- Dezvoltarea unui sistem de transport multimodal, de calitate, durabil și eficient

Cadrul strategic energiei, mediului și schimbărilor climatice

Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020

Axele prioritare ale POIM 2014-2020 în domeniul mediului și energiei sunt:

- Dezvoltarea infrastructurii de mediu în condiții de management eficient al resurselor
- Protecția mediului prin măsuri de conservare a biodiversității, monitorizarea calității aerului și decontaminare a siturilor poluate istoric
- Promovarea adaptării la schimbările climatice, prevenirea și gestionarea riscurilor
- Promovarea energiei curate și eficienței energetice în vederea susținerii unei economii cu emisii scăzute de carbon
- Creșterea eficienței energetice la nivelul sistemului centralizat de termoficare în orașele selectate
- Sisteme inteligente și sustenabile de transport al energiei electrice și gazelor naturale

Strategia Energetică a României 2007-2020

Strategia transpune Directiva 2006/32/EC privind eficiența utilizării finale a energiei și serviciile în domeniul energiei. Strategia are componente dedicate eficienței energetice în industrie, transport, consumul public și rezidențial și energie regenerabilă. Obiectivul general al strategiei sectorului energetic îl constituie satisfacerea necesarului de energie atât în prezent, cât și pe termen mediu și lung, la un preț cât mai scăzut, adecvat unei economii moderne de piață și unui standard de viață civilizat, în condiții de calitate, siguranță în alimentare, cu respectarea principiilor dezvoltării durabile.

Strategia Națională privind Schimbările Climatice 2013-2020

Această strategie este documentul de ghidare pentru planul național de acțiune privind schimbările climatice ce are ca scop atingerea țelurilor Europa 2020 - reducerea cu 20% a emisiilor de GHG (emisii de gaze cu efect de seră), îmbunătățirea cu 20% a eficienței energetice și creșterea cu 20% a surselor de energie regenerabilă. Strategia evidențiază provocările sectoriale și recomandă adaptare sectorială corespunzătoare și politici de reducere.

Strategia Națională de Gestionare a Deșeurilor 2014-2020 și **Planul Național privind Managementul Deșeurilor**

Scopul SNGD este de a îndrepta România către o "societate a reciclării" prin: ordonarea după prioritate a eforturilor din domeniul gestionării deșeurilor în conformitate cu ierarhia deșeurilor; încurajarea prevenirii generării deșeurilor și reutilizarea pentru o mai mare eficiență a resurselor; dezvoltarea și extinderea sistemelor de colectare separată a deșeurilor în vederea promovării unei reciclări de înaltă calitate; dezvoltarea/implementarea tehnologiilor/instalațiilor de reciclare și/sau valorificarea cu randament ridicat de extragere și utilizare a materiei prime din deșeuri; susținerea recuperării energiei din deșeuri, după caz, pentru deșeurile care nu pot fi reciclate; reducerea cantităților de deșeuri eliminate prin depozitare.

Cadrul strategic în domeniul economiei și antreprenoriatului
Programul Operațional Competitivitate 2014-2020

POC susține creșterea inteligentă, promovarea economiei bazate pe cunoaștere și inovare, prin investiții în: consolidarea cercetării, dezvoltării tehnologice și inovării, sporirea utilizării, calității și accesului la tehnologiile informației și comunicațiilor.
În cadrul POC 2014-2020 au fost identificate trei axe prioritare:

1. Cercetare, dezvoltare tehnologică și inovare (CDI) în sprijinul competitivității economice și dezvoltării afacerilor
2. Tehnologia Informației și Comunicațiilor (TIC) pentru o economie digitala competitivă
3. Asistență tehnică

Domeniile de specializare inteligentă pentru CDI susținute prin POC (definite în cadrul Strategiei Naționale pentru cercetare, dezvoltare tehnologică și inovare 2014-2020) sunt:

1. BIO-ECONOMIE: Alimente sigure, accesibile și optimizate nutrițional; Dezvoltarea de noi produse, practici, procese și tehnologii în sectorul horticulturii; Adaptarea sectorului de animale vii, medicină veterinară, pescuit și acvacultură la provocările secolului 21; Dezvoltarea sustenabilă a culturilor pentru a face față schimbărilor climatice; Dezvoltarea sustenabilă a sectorului forestier și creșterea competitivității acestuia; Bio-energie – biogaz, biomasă, bio-combustibili; Bio-nanotehnologii, biotehnologii industriale, biotehnologii de mediu, biotehnologii agro-alimentare, biotehnologii medicale și farmaceutice; Bio-analize; Design molecular – (bio)synthesis, semi-synthesis, high performance screening; Evaluare in vitro / in vivo pe durata procesului de proiectare genetică; Acțiuni sistemice locale and țintite pentru optimizarea profilului biofarmaceutic și farmacokinetic.
2. TEHNOLOGIA INFORMAȚIEI ȘI COMUNICAȚIILOR: Analiza, gestiunea și securitatea bazelor mari de date; Internetul viitorului; Calcule de înaltă performanță și noi modele computerizate; Securitate Cibernetică; Tehnologii, instrumente și metode pentru dezvoltarea software.
3. ENERGIE ȘI MEDIU: Creșterea eficienței energetice la consumator; Utilizarea optimă a resurselor de apă convenționale și neconvenționale; Orașe inteligente.
4. ECO-TEHNOLOGII: Vehicule de nouă generație și tehnologii de transport verzi și eficiente energetic; Tehnologii, echipamente și sisteme tehnice inovative pentru producerea de bio-resurse alimentare și non-alimentare; Tehnologii pentru decontaminare and recuperare a deșeurilor; Înlocuirea materialelor critice și creșterea duratei de viață a materialelor prin acoperire funcțională.

În afară de cele patru domenii de specializare inteligentă, POC va sprijini, de asemenea, CDI pentru Sănătate, un sector de interes național pentru România: Diagnostic preventiv, tratament personalizat, de monitorizare și prognoză în oncologie; Îmbătrânirea sănătoasă, stil de viață și sănătatea publică; Medicina de reproducere, medicina materno-fetală și perinatale; Cercetarea bolilor neuro-

degenerative și neuroinflamatorii; Cauzele cele mai extinse din România ale morbidității și mortalității; Evaluarea riscurilor de utilizare non-rațională a medicamentelor si suplimentelor alimentare la nivel de populație; Terapii personalizate /de grup și de monitorizare terapeutică; Farmacologie cantitativă sistemică și toxicologie: corelare, modelare și predicție.

Strategia Națională pentru Competitivitate 2014-2020
Asigură o abordare comprehensivă și orizontală în ceea ce privește politicile de dezvoltare în următoarele sectoare: competitivitate industrială și CDI, clustere, specializare inteligentă regională, IMM-uri, eco-inovare și industrii verzi, industrii creative, mediul de afaceri. Prioritățile de investiții se concentrează în acele zone în care România are avantaje competitive. Prioritățile strategice formulate în cadrul strategiei sunt: îmbunătățirea mediului de reglementare; acțiuni parteneriale între mediul public și mediul privat; factori și servicii suport; promovarea celor 10 sectoare de viitor (turism și ecoturism, textile și pielărie, lemn și mobilă, industrii creative, industria auto și componente, tehnologia informațiilor și comunicațiilor, procesarea alimentelor și băuturilor, sănătate și produse farmaceutice, energie și management de mediu și bioeconomie (agricultură, silvicultură, pescuit și acvacultură), biofarmaceutică și biotehnologii; pregătirea Generației 2050 și provocări societale.

Master Planul pentru Dezvoltarea Turismului Național al României 2007-2026
Documentul are ca principale obiective transformarea României într-o destinație turistică de calitate pe baza patrimoniului său natural și cultural care să corespundă standardelor Uniunii Europene privind furnizarea produselor și serviciilor și realizarea unei dezvoltări durabile din punct de vedere al mediului sectorului turistic într-un ritm de dezvoltare superior altor destinații turistice din Europa. Strategia are în vedere următoarele direcții strategice: structuri administrative, planificare și infrastructură fizică, dezvoltarea resurselor umane, îmbunătățirea produselor turistice, servicii de informare, statistici și cercetare, marketingul destinației și mediul natural.

Strategia Națională de Dezvoltare a Ecoturismului în România
Strategia are ca și obiectiv general Crearea condițiilor de dezvoltare a ecoturismului la nivelul ariilor protejate și în zonele din vecinătatea acestora, urmărindu-se realizarea unui produs ecoturistic competitiv pe plan național și internațional. În cadrul strategiei au fost vizate următoarele domenii: cadrul instituțional și asociativ, infrastructura turistică și amenajarea teritoriului, educație și conștientizare, dezvoltarea resurselor umane, dezvoltarea afacerilor și dezvoltarea locală, conservarea și protejarea naturii, marketing și promovare.

Strategia sectorială în domeniul culturii și patrimoniului național pentru perioada 2014-2020
Definește ca obiective strategice sectoriale și transversale: protejarea patrimoniului cultural național (patrimoniul imobil, patrimoniul cultural național mobil, patrimoniul cultural imaterial), susținerea și promovarea creației culturale și

artistice contemporane, educație și intervenție culturală, întărirea capacității instituționale și dezvoltarea infrastructurii culturale.

Strategia pentru Dezvoltarea Sectorului Agro-Alimentar pe termen mediu și lung (orizontul 2020-2030)

Acest document oferă o viziune pe termen lung de dezvoltare a agriculturii și zonei rurale cu scopul de a valorifica inteligent și durabil potențialul agro-alimentar și dezvoltarea economiei non-fermiere, orientată către stabilirea unui echilibru corect între dezvoltare economică și impactul asupra mediului agriculturii. Strategia este rezultatul abordării sistematice sectoriale, ținând cont de interlegăturile ce țin de economie, societate, mediu, în timp ce se recunosc nevoile de coeziune socială, egalitate de șanse, nediscriminare și diversitate.

Programul Operațional pentru Pescuit și Afaceri Maritime 2014-2020

Strategia POPAM își propune în principal creșterea producției în acvacultură și procesare. De asemenea, își propune creșterea profitabilității operatorilor, conservarea biodiversității și protecția mediului, menținerea și crearea de locuri de muncă, în special în zonele pescărești.

Ca și obiective specifice au fost definite următoarele:

- Reducerea impactului pescuitului asupra mediului, inclusiv evitarea și reducerea, în măsura posibilităților, a capturilor nedorite
- Creșterea competitivității și a viabilității întreprinderilor din domeniul pescuitului, inclusiv a flotei costiere la scară mică și îmbunătățirea siguranței sau a condițiilor de lucru
- Furnizarea de sprijin privind consolidarea dezvoltării tehnologice și inovării, inclusiv a creșterii eficienței energetice, și a transferului de cunoștințe
- Sprijinirea consolidării dezvoltării tehnologice, a inovării și a transferului de cunoștințe
- Sporirea competitivității și a viabilității întreprinderilor din sectorul acvaculturii, inclusiv îmbunătățirea siguranței sau a condițiilor de lucru, în special ale IMM-urilor
- Protejarea și refacerea biodiversității acvatice și îmbunătățirea ecosistemelor legate de acvacultură și promovarea unei acvaculturi eficiente din punctul de vedere al utilizării resurselor
- Promovarea acvaculturii cu un nivel ridicat al protecției mediului înconjurător și promovarea sănătății animalelor, precum și a siguranței și sănătății publice
- Îmbunătățirea și furnizarea de cunoștințe științifice și îmbunătățirea colectării și gestionării datelor
- Asigurarea sprijinului pentru monitorizare, control și aplicare, consolidarea capacității instituționale și a eficienței administrației publice, fără creșterea sarcinilor administrative
- Promovarea creșterii economice, a incluziunii sociale și a creării de locuri de muncă și furnizarea de sprijin pentru creșterea șanselor de angajare și a

mobilității forței de muncă în cadrul comunităților costiere și interioare, dependente de pescuit și acvacultură, inclusiv diversificarea
- Îmbunătățirea organizațiilor de piață pentru produsele de pescuit și acvacultură
- Încurajarea investițiilor în sectoarele de marketing și procesare
- Dezvoltarea și implementarea Politicii Maritime Integrate.

Planul Strategic Național Multianual privind Acvacultura
Planul se concentrează pe următoarele aspecte: simplificarea administrativă, în special pentru evaluări, studii de impact și licențe; securitatea juridică a operatorilor în sectorul acvaculturii, în ceea ce privește accesul la ape și spațiu; stabilirea unor indicatori pentru sustenabilitate ecologică, economică și socială; evaluarea altor posibile efecte transnaționale asupra statelor vecine.

Strategia Națională pentru Învățarea pe tot Parcursul Vieții
Strategia are drept obiectiv crearea cadrului strategic pentru a încuraja și crește participarea la educația pe tot parcursul vieții. Obiectivele strategice sunt creșterea participării la învățarea pe tot parcursul vieții, creșterea relevanței sistemelor de educație și formare profesională pentru piața muncii și dezvoltarea învățării pe tot parcursul vieții în strânsă colaborare cu partenerii sociali și cu toate părțile interesate relevante.

Strategia Națională pentru Ocupare în perspectiva 2020
Strategia asigură o coordonare mai bună a priorităților politicilor privind ocuparea, luând în considerare obiectivele Strategiei Europa 2020. Principalul obiectiv al strategiei este acela de a asigura un nivel durabil al ocupării în România, susținută de competitivitate economică, incluziune socială și dezvoltare durabilă. Strategia include obiective și măsuri specifice menite să integreze pe piața muncii a categoriilor ce experimentează dificultăți în ocupare (tineri, persoane vârstnice, persoane cu dizabilități, șomeri pe termen lung, Roma etc).

<u>Cadrul strategic în domeniul cercetării-inovării</u>
Strategia Națională pentru Cercetare, Dezvoltare Tehnologică și Inovare 2014-2020
Se pune accent pe zonele în care România și regiunile românești au avantaje competitive, specializare inteligentă, sectoare de excelență. Obiectivele generale vizează: creșterea competitivității economiei românești prin inovare; creșterea contribuției românești la progresul cunoașterii de frontieră; creșterea rolului științei în societate.

<u>Cadrul strategic în domeniul social</u>
Strategia pentru Sănătate 2014-2020
Obiectivul general al strategiei este de a facilita accesul la servicii de sănătate mai bune și mai sigure, în special pentru grupurile vulnerabile și acoperă patru piloni: Infrastructura de sănătate; Tehnologii ale informației în sănătate - e-Sănătate;

Cercetare extensivă în domeniul sănătății; Servicii de sănătate publică și asistență medicală.

Strategia pentru Dezvoltarea Infrastructurii Educaționale
Presupune elaborarea unei hărți a infrastructurii educaționale și de pregătire profesională.

Strategia pentru reducerea părăsirii timpurii a școlii
Măsurile stipulate în strategie au ca obiectiv promovarea și susținerea integrării/reintegrării în sistemul educațional și include, de asemenea, un sistem eficient pentru colectarea și analiza datelor și informațiilor privind toate aspectele sistemului educațional.

Strategia Națională de Reducere a Sărăciei 2014-2020
Strategia are scopul de a reduce sărăcia printr-o incluziune activă pe piața muncii a persoanelor marginalizate. Această strategie va constitui principalul cadru strategic în domeniul incluziunii sociale și a reducerii sărăciei, elaborând obiectivele strategice și acțiunile prioritare până în 2020. Vor fi elaborate Planuri de Acțiune separate în domeniul incluziunii sociale și combaterea sărăciei în ceea ce privește serviciile sociale, protecția persoanelor vârstnice și îmbătrânirea activă, protecția copiilor și protecția persoanelor cu dizabilități.

Studiul „Diagnosticul și recomandări de politică pentru sprijinirea incluziunii romilor în România"
Raportul elaborat de Banca Mondială, în anul 2013, cuprinde o analiză-diagnostic riguroasă a condițiilor de locuire, educație, sănătate și de ocupare pentru populația de etnie romă, bazată pe metode cantitative și calitative, precum și propune un set de măsuri pentru îmbunătățirea calității vieții acestora.

Programul Operațional Capital Uman 2014-2020
POCU susține creșterea economică incluzivă, prin investiții în: încurajarea ocupării și a mobilității forței de muncă, în special în rândul tinerilor și a persoanelor situate în afara pieței muncii, promovarea incluziunii sociale și combaterea sărăciei, susținerea educației, dezvoltarea competențelor și încurajarea învățării pe tot parcursul vieții.
În cadrul POCU 2014-2020 au fost identificate următoarele axe prioritare:

1. Inițiativa "Locuri de muncă pentru tineri"
2. Îmbunătățirea situației tinerilor din categoria NEET (not in education, employment or training)
3. Locuri de muncă pentru toți
4. Incluziunea socială și combaterea sărăciei
5. Dezvoltare locală plasată sub responsabilitatea comunității
6. Educație și competențe
7. Asistență tehnică

Cadrul strategic în domeniul bunei guvernanțe

Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020

POCA își propune să consolideze capacitatea administrativă a autorităților și instituțiilor publice, contribuind astfel la susținerea creșterii durabile în România.

POCA 2014-2020 este structurat pe trei axe prioritare și are rolul de a contribui la crearea unei administrații publice moderne capabilă să faciliteze dezvoltarea socio-economică a țării, prin intermediul unor servicii publice, investiții și reglementări de calitate, contribuind la atingerea obiectivelor strategiei 2020:

1. Administrație publică și sistem judiciar eficiente
2. Administrație publică și sistem judiciar accesibile și transparente
3. Asistență tehnică

Strategia pentru consolidarea administrației publice 2014-2020

Strategia propune ca și obiective generale: adaptarea structurii și mandatului administrației la nevoile cetățenilor și la posibilitățile reale de finanțare; implementarea unui management performant în administrația publică; debirocratizare și simplificare pentru cetățeni, mediul de afaceri și administrație; creșterea autonomiei locale și consolidarea capacității autorităților administrației publice locale pentru promovarea și susținerea dezvoltării la nivel local; creșterea calității și accesului la serviciile publice.

III. Politici și documente strategice relevante de la nivel regional

Cadrul strategic de la nivel regional

Planul de Dezvoltare al Regiunii Nord-Vest pentru perioada 2014-2020

Planul de dezvoltare regională (PDR) este principalul document de planificare elaborat la nivel regional și reflectă politicile de dezvoltare relevante la nivel național în raport cu nevoile specifice la nivel de regiune, dar și cu direcțiile strategice de politică ale celorlalți principali finanțatori ai programelor de dezvoltare aferente regiunii respective. Documentul poate reprezenta baza strategică pentru fundamentarea proiectelor inițiate la nivelul regiunii și poate să fie luat în considerare de autoritățile naționale pentru fundamentarea programelor de finanțare pentru următoarea perioadă de programare.

Obiectivele strategice de dezvoltare pe termen lung (2034) ale regiunii Nord-Vest sunt:

- Dezvoltarea de avantaje comparative prin investiții în domeniile de specializare inteligentă ale regiunii;
- Racordarea Regiunii la fluxurile internaționale de mărfuri, turiști, investiții, informații și valori culturale și asigurarea rolului de deservire ca ,,regiunelogistică”;
- Creșterea investițiilor în capitalul uman și social al regiunii, în vederea asigurării suportului pentru o dezvoltare durabilă;
- Creșterea eficienței economiei rurale, conservând totodată calitatea mediului și patrimoniul etnofolcloric extrem de bogat al regiunii;

- Transformarea centrelor urbane în spații de influență și de atracție regională și trans-regională;
- Promovarea incluziunii sociale și combaterea sărăciei.

Obiectiv general al PDR pentru orizontul anului 2020: Creșterea economiei regionale prin dezvoltare multidimensională și integrată pentru diminuarea disparităților intra- și inter-regionale și creșterea standardului de viață regional.

De asemenea, pentru perioada de programare 2014-2020, au fost prevăzute 3 priorități:

- Prioritatea 1: Creșterea competitivității economice a regiunii și stimularea cercetării și inovării;
- Prioritatea 2: Creșterea accesibilității regiunii, a mobilității locuitorilor, mărfurilor și informațiilor;
- Prioritatea 3: Creșterea calității vieții locuitorilor din regiune;

STRATEGIA SECTORIALĂ I

TRANSPORT

I.1. Analiza SWOT Sectorială:

Puncte Tari:

- Poziția geografică favorabilă, în centrul regiunii Nord-Vest și aproape de granița de vest a României;
- Accesul direct la coridoarele de transport care fac parte din rețeaua TEN-T rutieră și feroviară;
- Reabilitarea drumurilor naționale principale din județ;
- Densitatea ridicată a rețelei de drumuri județene și comunale, o parte dintre acestea fiind reabilitate și modernizate cu fonduri europene;
- Modernizarea la standarde europene a Stației CF Zalău Nord.

Puncte Slabe:

- Lipsa unor drumuri și căi ferate rapide care să asigure legătura cu centrele urbane din regiune și cu granița de vest;
- Lipsa șoselelor de centură pentru majoritatea centrelor urbane din județ și efectele nefaste ale traversării zonelor locuite de către traficul greu;
- Ponderea ridicată a drumurilor județene și locale nemodernizate sau aflate într-o stare tehnică proastă;
- Lipsa unor trasee alternative pentru vehiculele agricole, cu tracțiune animală și pentru bicicliști, care accentuează riscul de accidente rutiere;
- Existența unor drumuri cu serpentine, denivelări și gropi, care limitează mobilitatea și afectează siguranța participanților la trafic;
- Creșterea continuă și uzura parcului de autovehicule, mai ales pe fondul importurilor second-hand;
- Densitatea redusă, lipsa electrificării, a liniilor duble și uzura accentuată a rețelei feroviare care au condus la reducerea drastică a transportului de marfă și pasageri pe calea ferată;
- Lipsa unui terminal intermodal modern pentru transportul în comun în municipiul Zalău;
- Uzura avansată a parcului de mijloace de transport public din municipiul Zalău, care crește costurile de întreținere, operare și afectează confortul pasagerilor;
- Depășirea valorilor maxime admise ale poluării fonice în toate centrele urbane din județ din cauza extinderii parcului auto, a stării tehnice deficitare a parcului auto și a rețelei stradale, a traficului greu etc.

Oportunități:

- Finalizarea Autostrăzii ”Transilvania”, care să asigure legătura județului la principalele centre urbane polarizatoare din regiune, la granița de vest și la rețeaua de transport rapid din Europa Centrală;
- Disponibilitatea finanțărilor nerambursabile din programe europene și de la bugetul de stat pentru realizarea de investiții la nivel județean și local, în infrastructura de transport;

- Continuarea dezvoltării aeroporturilor internaționale din regiune, care să contribuie la creșterea accesibilității județului pentru locuitori, investitori și turiști.

Amenințări:

- Tergiversarea marilor proiecte de infrastructură de transport de la nivel regional;
- Scăderea alocărilor de la bugetul de stat pentru programele guvernamentale de investiții;
- Întârzieri și dificultăți în implementarea programelor operaționale aferente perioadei de programare 2014-2020.

I.2. Viziunea sectorială a județului Sălaj pentru perioada 2015-2020 cu orizont 2030:

La finalul perioadei 2015-2020, cu orizont 2030, județul Sălaj va beneficia de o accesibilitate și o mobilitate mult îmbunătățite față de anul 2014, cu multiple beneficii pentru locuitori, investitori și turiști. Elementul central al rețelei de transport îl va constitui Autostrada ”Transilvania” (inclusiv tunelul pe sub Meseș), care va asigura legături rapide cu municipiile Oradea și Cluj-Napoca, respectiv cu cea mai mare parte a Transilvaniei și cu granița de vest a României.

Legătura dintre municipiul reședință de județ și celelalte localități urbane și rurale se va asigura prin rețeaua de drumuri naționale și județene conectate direct la autostradă. Un rol important îl vor avea drumurile județene care asigură legătura cu județele învecinate, care fac parte din traseul regional finanțat parțial din POR 2014-2020.

De asemenea, în aceeași abordare ierahică, străzile și drumurile comunale, inclusiv intersecțiile, vor beneficia de lucrări de modernizare pentru a asigura conectarea orașelor și satelor din județ la drumurile din categoriile superioare, pentru a crește mobilitatea, siguranța participanților la trafic și a reduce emisiile de CO2.

Municipiul Zalău va beneficia de o șosea de centură care să preia traficul greu, ceea va conduce la decongestionarea traficului și la reducerea poluării.

Cetățenii din mediul urban vor beneficia de alternative atractive la transportul motorizat printr-o rețea integrată de piste de biciclete și zone pietonale atractive și sigure.

La nivelul Zonei Metropolitane Zalău va fi implementat un sistem de transport public metropolitan, care va cuprinde inclusiv un terminal intermodal în zona gării recent modernizate.

I.3. Obiective strategice sectoriale:

Obiectivul general nr. 1: CONECTAREA JUDEȚULUI SĂLAJ LA PRINCIPALELE CORIDOARE DE TRANSPORT DIN REȚEAUA TEN-T ȘI CENTRE URBANE DIN REGIUNEA NORD-VEST ȘI CREȘTEREA MOBILITĂȚII DURABILE ÎN INTERIORUL ACESTUIA

Obiective specifice. Priorități. Măsuri:

O.S.1.1. Asigurarea conectării județului Sălaj la infrastructura majoră TEN-T din România și Europa Centrală și de Est și la principalii poli urbani din regiune:

Prioritatea 1.1.1. Dezvoltarea rețelei de drumuri și căi ferate rapide care să asigure legătura la infrastructura majoră TEN-T și la principalii poli urbani din regiune:

Măsura 1.1.1.1. Construcția tronsonului Mihăiești-Suplacu de Barcău din Autostrada ”Transilvania”;
Măsura 1.1.1.2. Reabilitarea și modernizarea infrastructurii de cale ferată din județ

Prioritatea 1.1.2. Construcția variantelor de ocolire a localităților amplasate de-a lungul rețelei TEN-T:

Măsura 1.1.2.1. Finalizarea șoselei de centură a municipiului Zalău

O.S.1.2. Creșterea conectivității cu rețeaua majoră, cu celelalte județe din regiune și întărirea legăturilor de transport dintre centrele urbane și zonele rurale polarizate:

Prioritatea 1.2.1. Reabilitarea drumurilor județene care asigură legătura cu rețeaua majoră, cu celelalte județe din regiune, precum și dintre orașe și zonele rurale polarizate de acestea:

Măsura: 1.2.1.1. Reabilitarea drumurilor județene care fac parte din Traseul Regional „Transilvania de Nord” (DJ 108A, DJ 191C, DJ 108D, DJ 196).

O.S.1.3. Îmbunătățirea mobilității în interiorul localităților urbane și rurale din județ, în vederea reducerii congestiei și a emisiilor de CO2;

Prioritatea 1.3.1. Creșterea mobilității durabile la nivelul centrelor urbane din județ:

Măsura 1.3.1.1. Reabilitarea rețelei stradale, inclusiv a intersecțiilor, podurilor și trotuarelor, din localitățile urbane ale județului
Măsura 1.3.1.2. Amenajarea de noi locuri de parcare
Măsura 1.3.1.3. Construcția de centuri ocolitoare ale orașelor din județ

Prioritatea 1.3.2. Creșterea mobilității durabile la nivelul centrelor rurale din județ:

Măsura 1.3.2.1. Reabilitarea străzilor/ulițelor, inclusiv a intersecțiilor, podurilor, podețelor și trotuarelor, din localitățile rurale ale județului

O.S.1.4. Asigurarea accesului facil la principalele obiective economice din județ;

Prioritatea 1.4.1. Modernizarea drumurilor de acces la unitățile economice din județ:

Măsura 1.4.1.1. Modernizarea drumurilor de acces la infrastructura de afaceri și unitățile economice din județ

O.S.1.5. Crearea de alternative atractive la transportul motorizat pentru locuitorii județului;

Prioritatea 1.5.1. Dezvoltarea infrastructurii pentru transportul velo:

Măsura 1.5.1.1. Înființarea de piste de biciclete

Prioritatea 1.5.2. Dezvoltarea infrastructurii pentru transportul pietonal:

Măsura 1.5.2.1. Amenajarea de noi zone pietonale și modernizarea celor existente

O.S.1.6. Încurajarea transportului în comun și asigurarea multimodalității.

Prioritatea 1.6.1. Îmbunătățirea și eficientizarea sistemului de transport public în comun de la nivelul municipiului/zone metropolitane Zalău:

Măsura 1.6.1.1. Înființarea unei autorități metropolitane de transport la nivelul Zonei Metropolitane Zalău și încheierea unui contract de servicii publice cu operatorul
Măsură 1.6.1.2. Achiziția de mijloace de transport în comun (autobuze) ecologice
Măsura 1.6.1.3. Modernizarea infrastructurii de transport în comun (stații, panouri de informare, sisteme GPL, e-ticketing)
Măsura 1.6.1.4. Extinderea sistemului de transport public în comun la nivelul Zonei Metropolitane Zalău

Prioritatea 1.6.2. Dezvoltarea infrastructurii multimodale:

Măsura 1.6.2.1. Amenajarea unui terminal intermodal pentru pasageri în municipiul Zalău
Măsura 1.6.2.2. Modernizarea stațiilor de transport public județean

STRATEGIA SECTORIALĂ II

COMPETITIVITATE

II.1. Analiza SWOT Sectorială:

Puncte Tari:

- Dinamica pozitivă a economiei județului, impulsionată de dezvoltarea industriei prelucrătoare, competitive și orientate către export;
- Existența unor aglomerări industriale cu potențial competitiv ridicat pe piața internă și externă (metalurgie și prelucrarea metalelor, prelucrarea cauciucului, a lemnului și mobilei, industria ușoară, a materialelor de construcții etc.);
- Potențialul ridicat de dezvoltare a cercetării-dezvoltării în domeniul biotehnologiilor la CCB Jibou;
- Balanța comercială pozitivă a județului;
- Creșterea numărului de utilizatori ai calculatorului și Internetului, mai ales în rândul populației tinere și adulte din mediul urban;
- Îmbunătățirea nivelului de dotare a sectorului public cu tehnică de calcul și software;
- Resursele turistice naturale și antropice diversificate ale județului, potențialul ridicat pentru turism cultural și religios, rural, urban, balnear și de sănătate.

Puncte Slabe:

- Ponderea ridicată a populației rurale ocupate informal în agricultura de subzistență, orientată către autoconsum, practicată cu mijloace rudimentare;
- Structura PIB și a ocupării forței de muncă sunt defavorabile creșterii economice durabile, mai ales din prisma subdezvoltării serviciilor cu valoare adăugată ridicată;
- PIB/locuitor se află la 60 de procente distanță de media europeană și este inferior celei regionale și naționale;
- Nivelul de salarizare a forței de muncă este inferior mediei naționale și regionale;
- Scăderea numărului de firme din județ pe durata crizei globale, mai ales de microîntreprinderi deținute de antreprenori locali;
- Ponderea redusă a forței de muncă cu studii superioare, mai ales în rândul populației de peste 40 de ani și a celei din mediul rural;
- Menținerea circulației turistice și a numărului turiștilor străini la un nivel foarte scăzut, mai ales în mediul rural;
- Ponderea redusă a turismului în PIB județean și în ocuparea populației, concomitent cu reducerea duratei medii a sejurului și a indicelui de utilizare netă a capacității de cazare;
- Reducerea investițiilor realizate de companiile private pe durata crizei, cu precădere în domeniile vulnerabile precum comerț, transporturi, construcții, imobiliare;
- Depedența ridicată a producției industriale, exporturilor și ocupării de un număr foarte redus de companii cu capital străin;

- Slaba dezvoltare a infrastructurii și serviciilor-suport pentru investitorii și antreprenorii locali, mai ales lipsa unui parc industrial în zona Zalău, vizată de aceștia;
- Numărul relativ mic de investitori străini atrași în județ;
- Utilizarea parțială și ineficientă a resurselor naturale de care dispune județul în scop economic;
- Amplificarea fenomenului migrației externe a populației tinere și calificate, cu precădere din mediul rural, concomitent cu fenomenul de ”brain-drain” intern (migrația tinerilor către marile centre universitare, mai ales Cluj-Napoca);
- Orientare preponderentă a absolvenților de gimnaziu către învățământul teoretic în defavoarea celui tehnic și profesional, cu impact negativ asupra dezvoltării economice a județului, care se confruntă cu un deficit de forță de muncă tânără cu studii medii;
- Numărul redus de administrații locale care oferă servicii electronice și de plată on-line a taxelor și impozitelor.

Oportunități:

- Finalizarea Autostrăzii ”Transilvania”, care să asigure legătura județului la principalele centre urbane polarizatoare din regiune, la granița de vest și la rețeaua de transport rapid din Europa Centrală;
- Disponibilitatea finanțărilor nerambursabile din programe europene și de la bugetul de stat pentru realizarea de investiții la nivel județean și local, pentru sprijinirea sectorului IMM;
- Continuarea dezvoltării aeroporturilor internaționale din regiune, care să contribuie la creșterea accesibilității județului pentru investitori;
- Continuarea procesului de creștere a economiei naționale și a consumului intern, care să conducă la dezvoltarea companiilor locale;
- Relansarea interesului investitorilor străini pentru România, mai ales în domenii precum agricultura, energia, turismul, industriile cu valoare adăugată ridicată, serviciile etc.

Amenințări:

- Scăderea competitivității României în context internațional pentru atragerea de investitori străini și reorientarea acestora către alte destinații mai atractive;
- Întârzieri și dificultăți în implementarea programelor operaționale aferente perioadei de programare 2014-2020;
- Apariția unei noi crize economice și financiare globale;
- Creșterea nivelului de fiscalitate;
- Amplificarea fenomenului migrației externe și interne, care să conducă la deficitul de personal calificat în anumite sectoare de activitate.

II.2. Viziunea sectorială a județului Sălaj pentru perioada 2015-2020 cu orizont 2030:

La finalul perioadei 2015-2020, cu orizont 2030, județul Sălaj va avea o economie mai competitivă decât în anul 2014, a cărei creștere va fi asigurată de sectoare cu valoare adăugată ridicată, pentru care dispune de avantaje competitive substanțiale și de potențial de specializare inteligentă: industria metalurgică, producția de mobilier, industria de prelucrare a cauciucului, bio-agroalimentar, industria materialelor de construcții și turism.

Aceste modificări structurale vor avea un impact atât asupra creșterii gradului de ocupare a populației, cât și a nivelului mediu de salarizare, care va conduce la limitarea fenomenului de migrație internă și externă a forței de muncă mediu și înalt-calificate din județ. Creșterea ocupării și a veniturilor forței de muncă va impulsiona puterea de cumpărare a populației locale și va contribui la dezvoltarea sectorului serviciilor.

Autoritățile locale vor sprijni atât investitorii străini, atrași de dezvoltarea infrastructurii de transport și de proximitatea față de graniță, cât și antreprenorii locali, la dispoziția cărora vor continua să pună facilități fiscale, dar și infrastructură-suport și serviciile de afaceri specializate. De asemenea, mediul de afaceri local va fi implicat permanent în planificarea dezvoltării de la nivel județean și local, dar și în adaptarea ofertei de învățământ tehnic și profesional la cerințele întreprinzătorilor.

O atenție deosebită se va acorda sprijinirii structurilor asociative, de tip clustere, asociații și cluburi de afaceri, care pot furniza servicii extrem de utile membrilor, dar și susținerii activităților de cercetare-dezvoltare-inovare derulate în parteneriat cu universități și centre de cercetare din regiune.

Pe lângă sprijinul public acordat întreprinzătorilor, IMM-urile din județ vor utiliza resurse financiare proprii sau externe pentru dotarea cu echipamente și tehnologii moderne, creșterea eficienței energetice, achiziția de know-how, implementarea standardelor internaționale de calitate, participarea la târguri, expoziții, misiuni economice, achiziția de servicii de consultanță etc.

Resursele turistice diversificate ale județului, fie că vorbim de cele naturale sau antropice, vor fi valorificate de mediul privat, prin continuarea investițiilor în infrastructura de cazare, alimentație publică și agrement. Aceste investiții vor contribui direct la creșterea numărului de turiști și, implicit, la creșterea ponderii acestui sector în economia județeană.

La finalul perioadei 2015-2020, cu orizont 2030, resursele de energie regenerabilă ale județului, fotovoltaice, eoliene și de biomasă vor fi valorificate superior, prin finalizarea proiectelor deja începute cu fonduri private și inițierea altora noi.

Acestea vor avea, pe lângă beneficii de ordin economic, și rolul de reducere a emisiilor de CO2.

De asemenea, toți locuitorii județului vor avea acces la internet în bandă largă și vor avea acces la o gamă largă de servicii publice on-line.

II.3. Obiective strategice sectoriale:

Obiectivul general 2: CREȘTEREA COMPETITIVITĂȚII ECONOMIEI JUDEȚULUI PRIN SUSȚINEREA SECTOARELOR CU POTENȚIAL DE SPECIALIZARE INTELIGENTĂ, INCLUSIV A TURISMULUI

Obiective specifice. Priorități. Măsuri:

O.S.2.1. Dezvoltarea infrastructurii-suport și a serviciilor de sprijinire a afacerilor din județ:

Prioritatea 2.1.1. Dezvoltarea infrastructurii-suport de sprijinire a investitorilor străini și antreprenorilor locali:

Măsura 2.1.1.1. Înființarea de noi parcuri și zone industriale, tehnologice și logistice

Măsura 2.1.1.2. Înființarea / extinderea / modernizarea târgurilor și a piețelor agroalimentare

Prioritatea 2.1.2. Acordarea de facilități pentru atragerea de investiții străine și autohtone:

Măsura 2.1.2.1. Adoptarea de scheme locale de minimis pentru atragerea de investiții

Prioritatea 2.1.3. Încurajarea structurilor asociative ale mediului de afaceri local:

Măsura 2.1.3.1. Înființarea de clustere în domeniile cu potențial de specializare inteligentă, cu implicarea mediului de afaceri, public și academic

Prioritatea 2.1.4. Promovarea produselor realizate de agenții economici locali:

Măsura 2.1.4.1. Organizarea de târguri, expoziții, topuri de firme și alte evenimente de promovare a întreprinzătorilor locali

Prioritatea 2.1.5. Sprijinirea accesului întreprinderilor din județ la servicii de consultanță și asistență specializată:

Măsura 2.1.5.1. Înființarea de birouri/ centre de informare, asistență și consultanță pentru investitori și antreprenori.

O.S.2.2. Dezvoltarea infrastructurii-suport pentru activități de CDI, încurajarea parteneriatelor public-private în domeniu și a transferului tehnologic:

Prioritatea 2.2.1. Dezvoltarea infrastructurii-suport pentru CDI:

Măsura: 2.2.1.1. Realizarea de investiții în infrastructura de CDI a centrelor de cercetare publice și private din județ

Prioritatea 2.2.2. Încurajarea parteneriatelor între mediul academic și cel privat pentru activități de CDI și promovarea transferului tehnologic:

Măsura: 2.2.2.1. Derularea de activități de CDI în parteneriat între companiile private din județ și universitățile din regiune

O.S.2.3. Asigurarea accesului populației și mediului de afaceri la rețeaua de Internet în bandă largă și la servicii publice on-line:

Prioritatea 2.3.1. Extinderea infrastructurii de acces la Internet în bandă largă din județ:

Măsura 2.3.1.1. Investiții în infrastructura broadband de la nivelul „zonelor albe" din județ

Prioritatea 2.3.2. Îmbunătățirea dotării cu echipamente IT&C a sectorului public:

Măsura 2.3.2.1. Dotarea instituțiilor publice cu echipamente IT&C și dezvoltarea/ implementarea de sisteme/ platforme pentru asigurarea serviciilor on-line, inclusiv la nivel inter-instituțional

Prioritatea 2.3.3. Implementarea de soluții de tip e-educație, e-incluziune, e-sănătate și e-cultură la nivelul județului:

Măsura 2.3.3.1. Dezvoltarea serviciilor electronice furnizate de instituțiile publice și implementarea de soluții de tip e-educație, e-incluziune, e-sănătate și e-cultură

O.S. 2.4. Creșterea competitivității întreprinderilor din județ, cu precădere a IMM-urilor și sprijinirea accesului acestora la capital:

Prioritatea 2.4.1. Realizarea de investiții în activitățile productive ale IMM-urilor, cu precădere în domeniile de specializare inteligentă:

Măsura 2.4.1.1. Investiții ale întreprinderilor private în utilaje, tehnologii, active tangibile și intangibile destinate activităților de producție

Prioritatea 2.4.2. Susținerea microîntreprinderilor din mediul urban, cu precădere a celor din sfera serviciilor:

Măsura 2.4.2.1. Investiții ale microîntreprinderilor din mediul urban în active tangibile și intangibile

Prioritatea 2.4.3. Sprijinirea fondurilor de risc și garantare pentru finanțarea IMM-urilor:

Măsura 2.4.3.1. Înființarea de fonduri de risc și de garantare locale pentru IMM-uri

O.S. 2.5. Valorificarea potențialului turistic al județului și creșterea încasărilor din domeniu:

Prioritatea 2.5.1. Sprijinirea investițiilor private în infrastructura turistică și de agrement din județ și a sectorului ONG din domeniul turismului

Măsura 2.5.1.1. Investiții ale întreprinderilor private pentru construcția, extinderea, reabilitarea și modernizarea unităților de cazare, alimentație publică și agrement (de ex. centre SPA, ștranduri, aqua-park-uri, școli de echitație, terenuri de golf etc.), inclusiv pentru centre de închirieri autoturisme, biciclete, ambarcațiuni, ATV-uri etc.

Măsura 2.5.1.2. Sprijinirea financiară a activității ONG-urilor cu activități relevante în dezvoltarea și promovarea turismului în județ (de ex. finanțarea de către CJ/ UAT-uri a unor competiții de proiecte)

Măsura 2.5.1.3. Scăderea taxelor locale pentru activitatea de turism

Prioritatea 2.5.2. Promovarea județului Sălaj ca destinație pentru formele de turism cu potențial ridicat de dezvoltare la nivel local (balnear, cultural, istoric, religios, rural / agroturism):

Măsura 2.5.2.1. Conceperea și promovarea unui brand, a unei strategii de comunicare a destinației turistice, și derularea de campanii integrate de promovare a acestuia și a ofertei turistice a județului (de ex. portal WEB dedicat, convenții turistice, campanii mass și social-media, târguri de profil, conferințe etc.)

Măsura 2.5.2.2. Conceperea și promovarea de circuite turistice tematice, integrate cu cele ale județelor învecinate (de ex. circuitul bisericilor de lemn,

al podgoriilor, al vestigiilor romane, al castelelor etc. din Transilvania de Nord)

Măsura 2.5.2.3. Organizarea și promovarea de manifestări (de ex. festivaluri, concerte, tabere de creație etc.), cu precădere cu caracter internațional, pentru atragerea de turiști și vizitatori

Măsura 2.5.2.4. Extinderea, funcționalizarea și integrarea rețelei de centre de informare și promovare turistică din județ

Prioritatea 2.5.3. Dezvoltarea infrastructurii turistice publice din județ:

Măsura 2.5.3.1. Investiții pentru valorificarea turistică a potențialului turistic balnear, cultural-religios-istoric, montan, agro-turistic

Măsura 2.5.3.2. Reabilitarea și modernizarea drumurilor de acces la obiectivele turistice, inclusiv locuri de parcare

Prioritatea 2.5.4. Sprijinirea structurilor asociative din domeniul turismului:

Măsura 2.5.4.1. Înființarea unei asociații/cluster al operatorilor din turism și sprijinirea structurilor asociative deja existente cu atribuții în dezvoltarea și promovarea turismului la nivel județean (de ex. ADI ”Sălaj Plus”)

O.S. 2.6. Creșterea ponderii energiei electrice și termice produse la nivel județean din surse regenerabile:

Prioritatea 2.6.1. Sprijinirea investițiilor private în unități de producere a energiei regenerabile:

Măsura 2.6.1.1. Investiții ale întreprinderilor private pentru construcția de parcuri fotovoltaice, eoliene, a centralelor pe bază de biomasă etc.

Prioritatea 2.6.2. Reducerea consumului de energie din sectorul industrial:

Măsura 2.6.2.1. Implementarea sistemelor de monitorizare a consumurilor de energie la nivelul întreprinderilor

Măsura 2.6.2.2. Realizarea / modernizarea centralelor electrice de cogenerare de înaltă eficienţă care utilizează gaze naturale, biomasă, gaze reziduale provenite din procese industriale la nivelul întreprinderilor

STRATEGIA SECTORIALĂ III

RESURSE UMANE

III.1. Analiza SWOT Sectorială:

Puncte Tari:

- Diversitatea etnică și confesională a populației județului, toleranța și deschiderea locuitorilor;
- Creșterea speranței de viață a populației;
- Existența învățământului în limba minorităților naționale;
- Existența în municipiul Zalău a extensiilor unor universități publice și private, care oferă diferite specializări;
- Creșterea gradului de cuprindere în învățământ.

Puncte Slabe:

- Amplificarea fenomenului migrației externe a populației tinere și calificate, cu precădere din mediul rural, concomitent cu fenomenul de ”brain-drain” intern (migrația tinerilor către marile centre universitare, mai ales Cluj-Napoca);
- Rata ridicată a abandonului școlar în rândul populației rome din mediul rural;
- Existența unui număr mare de comune greu accesibile, cu populație îmbătrânită și expusă sărăciei;
- Rata ridicată de inactivitate economică a populației și ponderea ridicată a ocupării informale, mai ales în mediul rural;
- Îmbătrânirea accentuată a forței de muncă din agricultură, perspectivele de înnoire a acesteia fiind limitate;
- Ponderea redusă a forței de muncă cu studii superioare, mai ales în rândul populației de peste 40 de ani și a celei din mediul rural;
- Accentuarea fenomenului de îmbătrânire demografică, cu precădere în mediul rural;
- Creșterea ponderii populației de etnie romă, cea mai expusă riscului de excluziune socială;
- Scăderea continuă a populației pe fondul sporului natural negativ, a migrației externe și interne, care a condus la o densitate scăzută;
- Scăderea ratei natalității, cu excepția comunităților de romi din mediul rural;
- Rata ridicată a șomajului real, cu precădere în mediul rural și în rândul tinerilor absolvenți și a celor de peste 40-50 de ani;
- Numărul mic de studenți ai extensiilor universitare din Zalău;
- Orientare preponderentă a absolvenților de gimnaziu către învățământul teoretic în defavoarea celui tehnic și profesional, cu impact negativ asupra dezvoltării economice a județului, care se confruntă cu un deficit de forță de muncă tânără cu studii medii;
- Numărul mare de suplinitori calificați din unitățile de învățământ rural, deficitul/ surplusul de cadre didactice pentru anumite discipline;
- Promovabilitatea scăzută la examenele de bacalaureat și evaluare națională la școlile și liceele cu profil tehnologic din mediul rural;

- Interesul scăzut al adulților pentru programele de formare profesională, în pofida faptului că aceștia reprezintă singura resursă viabilă pentru creșterea ocupării.

Oportunități:

- Disponibilitatea finanțărilor nerambursabile din programe europene și de la bugetul de stat pentru realizarea de investiții la nivel județean și local, pentru educație, formare profesională continuă, ocupare și incluziune socială;

Amenințări:

- Apariția unei noi crize economice și financiare globale;
- Amplificarea fenomenului migrației externe și interne, care să conducă la deficitul de personal calificat în anumite sectoare de activitate.

III.2. Viziunea sectorială a județului Sălaj pentru perioada 2015-2020, cu orizont 2030:

La finalul perioadei 2015-2020, cu orizont 2030, județul Sălaj va avea un grad de cuprindere în educația inițială cel puțin egal cu media națională și regională, reușind să prevină și să combată prin măsuri active fenomenul abandonului școlar, mai ales în rândul populației rome din mediul rural. Aceasta se va realiza, de exemplu, prin dezvoltarea rețelei de centre After-School sau prin continuarea și extinderea programelor de tip „A doua șansă”.

Rata de ocupare a absolvenților din sistemul de învățământ inițial, mai ales al celor din învățământul tehnic și profesional, va crește printr-o mai bună adaptare la cerințele mediului de afaceri local și prin întărirea pregătirii practice a elevilor. Aceasta se va putea realiza prin programe de mentorat și stagii practice derulate în întreprinderi, sub supravegherea unui tutore de practică din respectiva companie.

De asemenea, rata de participare a adulților la programele de formare profesională continuă va crește, acestea urmând a fi elaborate și implementate în strânsă colaborare cu agenții economici din județ, asigurând astfel atât pregătirea practică, cât și ocuparea ulterioară a acestora, ceea ce va compensa deficitul de forță de muncă calificată din respectivele domenii și va permite companiilor să se dezvolte în continuare.

O atenție deosebită se va acorda continuării programelor de formare și măsurilor de ocupare a persoanelor provenind din grupuri vulnerabile (de ex. tineri, romi etc.), prin subvenționarea temporară a locurilor de muncă, cursuri de calificare sau de specializare gratuite, programe de orientare profesională, dar și prin sprijinirea inițiativelor antreprenoriale ale acestora. Astfel, la finalul perioadei 2015-2020, cu orizont 2030, în județ nu vor mai exista comunități care să se confrunte cu fenomenul excluziunii sociale de pe piața muncii.

III.3. Obiective strategice sectoriale:

Obiectivul general nr. 3: CREȘTEREA NIVELULUI DE INSTRUIRE ȘI FORMARE, ÎN STRÂNSĂ CORELARE CU NEVOILE MEDIULUI DE AFACERI, ȘI A GRADULUI DE OCUPARE A POPULAȚIEI JUDEȚULUI, CU PRECĂDERE A CELEI PROVENITE DIN GRUPURI VULNERABILE

Obective specifice. Priorități. Măsuri:

O.S.3.1. Îmbunătățirea accesului populației la educație inițială de calitate, adaptată cerințelor de pe piața muncii:

Prioritatea 3.1.1. Reducerea abandonului școlar în rândul copiilor și elevilor provenind din grupuri defavorizate, cu precădere romi din mediul rural:

Măsura 3.1.1.1. Programe de readucere a tinerilor în sistemul educațional

Prioritatea 3.1.2. Creșterea calității serviciilor educaționale furnizate în județ:

Măsura 3.1.2.1. Programe de perfecționare profesională pentru personalul didactic

Măsura 3.1.2.2. Evaluarea și validarea competențelor obținute de cadrele didactice pe căi informale

Măsura 3.1.2.3. Derularea de programe de mobilitate pentru personalul didactic

Măsura 3.1.2.4. Elaborarea de materiale didactice

Măsura 3.1.2.5. Dezvoltarea ofertelor curriculare la decizia școlii, adaptate la competențele cheie ale elevilor

Măsura 3.1.2.6. Sprijinirea dezvoltării învățământului tehnic și profesional, inclusiv a parteneriatelor între întreprinderi și unitățile de învățământ pentru creșterea calității și adaptarea ofertei educaționale și a pregătirii elevilor pentru cerințele pieței muncii

O.S.3.2. Creșterea ocupării în rândul persoanelor provenite din grupuri vulnerabile și creșterea calității resurselor de muncă din județ:

Prioritatea 3.2.1. Creșterea ocupării în rândul tinerilor absolvenți și a altor categorii de persoane provenind din grupuri vulnerabile (persoane peste 54 de ani, cu dizabilități, cu un nivel redus de instruire etc.) fără loc de muncă:

Măsura 3.2.1.1. Programe de subvenționare temporară a locurilor de muncă pentru persoanele provenind din grupuri vulnerabile și a mobilității teritoriale a acestora

Măsura 3.2.1.2. Derularea de programe de formare profesională continuă a persoanelor vulnerabile, mai ales prin programe de practică și ucenicie, în vederea adaptării pregătirii lor la cerințele angajatorilor

Măsura 3.2.1.3. Derularea de activități de informare, consiliere, orientare, sprijin, asistență pentru șomeri în vederea găsirii unui loc de muncă

Măsura 3.2.1.4. Sprijinirea financiară a inițiativelor antreprenoriale ale șomerilor

Măsura 3.2.1.5. Înființarea de unități de economie socială

Prioritatea 3.2.2. Creșterea calității resurselor de muncă existente în județ:

Măsura 3.2.2.1. Programe de formare profesională continuă (specializare, perfecționare) a angajaților din întreprinderile din județ, în vederea creșterii productivității muncii acestora, cu accent pe domeniile de specializare inteligentă

Măsura 3.2.2.2. Derularea de programe de coaching și formare continuă pentru întreprinzători și manageri în vederea gestiunii mai eficiente a angajaților din subordine

STRATEGIA SECTORIALĂ IV

MEDIU

IV.1. Analiza SWOT Sectorială:

Puncte Tari:

- Flora și fauna bine conservate, inclusiv în arii naturale protejate de interes comunitar și național;
- Bogăția și diversitatea resurselor naturale, ale solului și subsolului;
- Realizarea de investiții publice semnificative în extinderea rețelelor de apă și canalizare;
- Existența unui operator regional pentru serviciile publice de alimentare cu apă și canalizare cu experiență în atragerea de finanțări externe pentru investiții și a unui Master Plan de dezvoltare;
- Extinderea rețelei de distribuție a gazelor naturale din județ;
- Reducerea nivelului de poluare a aerului prin investițiile de mediu realizate la nivel județean;
- Diversitatea habitatelor naturale relativ bine conservate;
- Potențialul ridicat de producere a energiei regenerabile din surse fotovoltaice, eoliene și din biomasă;
- Furnizarea serviciilor de salubritate în toate localitățile județului;
- Scăderea cantității de deșeuri menajere generate la nivelul județului;
- Realizarea cu fonduri europene a unui sistem integrat de management al deșeurilor;
- Dotarea ISU cu mai multe echipamente moderne de intervenție.

Puncte Slabe:

- Numărul mic de locuințe din mediul rural conectate la sistemele publice de alimentare cu apă, canalizare și gaze naturale;
- Problemele de poluare și de variații de debit ale surselor de apă potabilă de subteran și de suprafață din județ, care implică necesitatea unei aducțiuni din zona Cluj;
- Ponderea redusă a populației rurale conectată la sisteme publice de alimentare cu apă și canalizare, în defavoarea sistemelor proprii cu implicații negative asupra mediului;
- O parte dintre stațiile de epurare din județ, publice și private, nu funcționează corespunzător, conducând la evacuare de ape uzate insuficient epurate în emisari;
- Existența unui număr mare de cursuri de apă cu un potențial ecologic mediu sau redus;
- Circa 2/3 dintre locuințele din județ, mai ales cele din mediul rural, se încălzesc cu sobe pe bază de combustibil solid, conducând la poluarea atmosferei;
- Sistemele de termoficare din județ au fost desființate, fiind înlocuite cu centrale termice proprii pe bază de gaze naturale, vulnerabile la creșterea prețului gazelor naturale pentru populație;
- Lipsa sistemelor de canalizație subterană a cablurilor aeriene agățate de stâlpi și fațadele clădirilor, mai ales în mediul urban;

- Existența mai multor situri poluate istoric ca urmare a activităților extractive, de transport, de management al deșeurilor, industriale etc.;
- Depășiri temporare ale poluării aerului cu particule în suspensie;
- Creșterea presiunilor antropice și naturale asupra habitatelor naturale (de ex. defrișări păduri, fragmentare habitate, supraexploatarea unor resurse naturale, schimbări climatice etc.);
- Existența unor zone rurale expuse riscului de poluare cu nitrați;
- Lipsa custozilor și a planurilor de management pentru ariile protejate din județ;
- Depășirea valorilor maxime admise ale poluării fonice în toate centrele urbane din județ din cauza extinderii parcului auto, a stării tehnice deficitare a parcului auto și a rețelei stradale, a traficului greu etc.;
- Deficitul de spații verzi din zonele urbane ale județului;
- Încadrarea majorității terenurilor agricole din județ în clasele inferioare de calitate, din cauza conținutului redus de hummus;
- Afectarea terenurilor din județ de fenomene de eroziune de suprafață, acidifiere, exces de umiditate, gleizare, alunecări de teren – care conduc la scăderea productivității agricole;
- Două comune din județ fac parte din categoria zonelor montane defavorizate din cauza condițiilor dificile de practicare a agriculturii;
- Întreținerea și extinderea lucrărilor de îmbunătățiri funciare este îngreunată de lipsa resurselor financiare și umane;
- Clădirile publice și rezidențiale din județ, ca și sistemele de iluminat public, au o eficiență energetică redusă, fiind reabilitate termic într-un procent redus, și nu utilizează resursele de energie regenerabilă din zonă;
- Tratarea și valorificarea deșeurilor colectate în județ se află într-o fază incipientă, cantitatea de deșeuri colectate selectiv fiind redusă, iar stațiile de sortare existente funcționând sub capacitatea proiectată;
- Expunerea județului la riscuri naturale și antropice complexe, precum și numărul mare de solicitări ale serviciilor de urgență;
- Uzura și insuficiența unor echipamente de intervenție în situații de urgență ale serviciilor profesioniste și de voluntari;
- Rețeaua de distribuție a energiei electrice este parțial învechită și pe alocuri subdimensionată, existând riscul de întrerupere a furnizării.

IV.2. Viziunea sectorială a județului Sălaj pentru perioada 2015-2020, cu orizont 2030:

La finalul perioadei 2015-2020, cu orizont 2030, toți locuitorii centrelor urbane și comunităților rurale cu peste 50 de locuitori vor avea acces la sisteme centralizate de alimentare cu apă, iar cei din comunitățile de peste 2.000 de locuitori la sisteme de canalizare cu stație de epurare, ceea ce va conduce la creșterea substanțială a confortului locuirii și la reducerea poluării.

Pe de altă parte, județul Sălaj va dispune de un sistem funcțional de management integrat al deșeurilor, iar majoritatea locuitorilor, agenților economici și instituțiilor publice vor asigura colectarea selectivă a deșeurilor. Deșeurile colectate selectiv vor fi reciclate, ceea ce va conduce la diminuarea cantității de deșeuri depozitate. De asemenea, serviciile de salubritate se vor îmbunătăți, prin dotarea cu echipamente moderne.

Ariile protejate de interes național și comunitar din județ vor avea custozi și administratori, precum și planuri de management care să asigure administrarea corespunzătoare a acestora și conservarea biodiversității adăpostite de acestea. Siturile poluate din județ vor fi reabilitate și ecologizate, astfel încât nu vor mai reprezenta o amenințare la adresa mediului.

La finalul perioadei 2015-2020, cu orizont 2030, județul va fi mai puțin expus riscurilor naturale, prin continuarea investițiilor de prevenire a inundațiilor și degradării solurilor, dar și mai capabil să gestioneze situațiile de urgență, prin îmbunătățirea dotării ISU și a serviciilor voluntare.

IV.3. Obiective strategice sectoriale:

Obiectivul general nr. 4: ASIGURAREA DEZVOLTĂRII DURABILE A JUDEȚULUI SĂLAJ PRIN ÎMBUNĂTĂȚIREA CALITĂȚII FACTORILOR DE MEDIU, CONSERVAREA BIODIVERSITĂȚII ȘI MANAGEMENTUL ADECVAT AL RISCURILOR

Obiective specifice. Priorități. Măsuri:

O.S.4.1. Asigurarea managementului integrat al deșeurilor

Prioritatea 4.1.1. Extinderea Sistemului de Management Integrat al Deșeurilor din județul Sălaj:

Măsura 4.1.1.1. Creșterea gradului de informare și conștientizare a populației cu privire la colectarea selectivă
Măsura 4.1.1.2. Modernizarea sistemelor de colectare (selectivă), transport, depozitare și reciclare a deșeurilor din mediul urban și rural
Măsura 4.1.1.3. Ecologizarea siturilor unde se depozitează necontrolat deșeuri

O.S.4.2. Asigurarea alimentării cu apă potabilă a populației și creșterea gradului de colectare și epurare a apelor uzate:

Prioritatea 4.2.1. Extinderea, reabilitarea și modernizarea infrastructurii de alimentare cu apă potabilă, canalizare și epurare a apelor uzate în mediul urban și rural:

Măsura 4.2.1.1. Realizarea investițiilor în infrastructura de apă și apă uzată cuprinse în etapa a II-a din Master Planul Regional de Apă și Apă Uzată
Măsura 4.2.1.2. Investiții la nivelul sistemelor individuale de alimentare cu apă și canalizare din mediul rural

O.S.4.3. Conservarea biodiversității existente la nivelul județului:

Prioritatea 4.3.1. Asigurarea managementului corespunzător al siturilor NATURA 2000 din județul Sălaj:

Măsura 4.3.1.1. Selectarea administratorilor/custozilor siturilor NATURA 2000
Măsura 4.3.1.2. Elaborarea și implementarea planurilor de management a siturilor NATURA 2000
Măsura 4.3.1.3. Înființarea de noi zone de protecție a biodiversității

O.S.4.4. Reducerea poluării solurilor din județ

Prioritatea 4.4.1. Managementul adecvat al siturilor poluate istoric din județ:

Măsura 4.4.1.1. Reabilitarea și ecologizarea siturilor poluate și brownfield din județ

O.S.4.5. Promovarea adaptării la schimbările climatice, prevenirea și gestiunea adecvată a riscurilor

Prioritatea 4.5.1. Prevenirea și combaterea efectelor riscurilor naturale și a schimbărilor climatice:

Măsura 4.5.1.1. Extinderea și îmbunătățirea infrastructurii de protecție împotriva inundațiilor
Măsura 4.5.1.2. Extinderea și îmbunătățirea infrastructurii de protecție împotriva eroziunii solurilor
Măsura 4.5.1.3. Amenajarea de noi spații verzi și modernizarea celor existente

Prioritatea 4.5.2. Creșterea capacității de management a situațiilor de urgență:

Măsura 4.5.2.1. Dotarea cu tehnică, mijloace și echipamente de intervenție a serviciilor pentru situații de urgență

STRATEGIA SECTORIALĂ V

AGRICULTURĂ ȘI DEZVOLTARE RURALĂ

V.1. Analiza SWOT Sectorială:

Puncte Tari:

- Condiții de relief, climă și rețea hidrografică favorabile locuirii și activităților agricole;
- Tradiția îndelungată în domeniul zootehniei, viticulturii, pomiculturii, legumiculturii;
- Îmbunătățirea gradului de dotare a fermelor cu mașini și echipamente agricole;
- Performanțele autorităților publice locale din județ în atragerea de fonduri europene;
- Realizarea de investiții publice semnificative în extinderea rețelelor de apă și canalizare;
- Densitatea ridicată a rețelei de drumuri județene și comunale, o parte dintre acestea fiind reabilitate și modernizate cu fonduri europene;
- Dezvoltarea infrastructurii de primire a turiștilor;
- Numărul mare și diversitatea monumentelor istorice din județ, unele fiind de importanță națională (biserici de lemn și piatră, cetăți, conace și castele, clădiri urbane, situri arheologice etc.);
- Potențial pentru dezvoltarea agriculturii bio/ecologice, pe fondul suprafețelor reduse pe care se aplică îngrășăminte chimice și pesticide;
- Resursele turistice naturale și antropice diversificate ale județului, potențialul ridicat pentru turism cultural și religios, rural, urban, balnear și de sănătate;
- Diversitatea habitatelor naturale relativ bine conservate;
- Potențialul ridicat de producere a energiei regenerabile din surse fotovoltaice, eoliene și din biomasă;
- Furnizarea serviciilor de salubritate în toate comunele;
- Existența a 4 GAL-uri în județ, care au elaborat și implementat strategii comune de dezvoltare.

Puncte Slabe:

- Existența unui număr mare de comune și sate foarte mici, expuse riscului de depopulare pe termen mediu și lung;
- Scăderea continuă a populației pe fondul sporului natural negativ, a migrației externe și interne, care a condus la o densitate scăzută;
- Accentuarea fenomenului de îmbătrânire demografică, cu precădere în mediul rural;
- Creșterea ponderii populației de etnie romă, cea mai expusă riscului de excluziune socială;
- Ponderea ridicată a populației rurale ocupate informal în agricultura de subzistență, orientată către autoconsum, practicată cu mijloace rudimentare;
- Ponderea redusă a forței de muncă cu studii superioare, mai ales în rândul populației de peste 40 de ani și a celei din mediul rural;

- Existența unor diferențe importante între speranța de viață din mediul urban și rural, accesul la servicii medicale complexe și specializate fiind mai dificil la sate;
- Rata ridicată a abandonului școlar în rândul populației rome din mediul rural;
- Existența unui număr mare de comune greu accesibile, cu populație îmbătrânită și expusă sărăciei;
- Rata ridicată de inactivitate economică a populației și ponderea ridicată a ocupării informale, mai ales în mediul rural;
- Îmbătrânirea accentuată a forței de muncă din agricultură, perspectivele de înnoire a acesteia fiind limitate;
- Mărimea medie a exploatațiilor agricole din județ este de doar 3 ha, majoritatea terenurilor fiind lucrate de micii proprietari din mediul rural;
- Efectivele de animale (bovine, porcine, cabaline, iepuri) din județ sunt în scădere, pe fondul lipsei fermelor de tip industrial și a concentrării acestora în gospodăriile rurale;
- Menținerea circulației turistice și a numărului turiștilor străini la un nivel foarte scăzut, mai ales în mediul rural;
- Dependența bugetelor locale de fonduri europene și de sumele defalcate din TVA, în condițiile veniturilor proprii reduse;
- Scăderea continuă a populației școlare și restructurarea rețelei de unități de învățământ;
- Accesul deficitar la studii liceale și superioare a tinerilor din mediul rural;
- Scăderea numărului de utilizatori și vizitatori din bibliotecile publice și muzee, concomitent cu subutilizarea spațiilor cu destinație culturală din județ;
- Deficitul de medici de familie și de medici specialiști, mai ales în mediul rural și în orașele mici;
- Numărul mic de locuințe din mediul rural conectate la sistemele publice de alimentare cu apă, canalizare și gaze naturale;
- Existența unor „zone albe” din satele relativ greu accesibile, lipsite de acces la rețeaua de Internet broadband;
- Ponderea ridicată a drumurilor județene și locale nemodernizate sau aflate într-o stare tehnică proastă;
- Ponderea redusă a populației rurale conectată la sisteme publice de alimentare cu apă și canalizare, în defavoarea sistemelor proprii cu implicații negative asupra mediului;
- Circa 2/3 dintre locuințele din județ, mai ales cele din mediul rural, se încălzesc cu sobe pe bază de combustibil solid, conducând la poluarea atmosferei;
- Rețeaua de distribuție a energiei electrice este parțial învechită și pe alocuri subdimensionată, existând riscul de întrerupere a furnizării;
- Numărul mic de centre de permanență medicală din mediul rural;
- Numărul mare de copii și adulți cu probleme sociale complexe, dependenți de diferite forme de beneficii și prestații sociale;

- Infrastructura și personalul de specialitate deficitar pentru deservirea cu servicii sociale a unor categorii de beneficiari;
- Accesul deficitar la cultură al populației rurale;
- Calitatea precară a fondului locativ privat, mai ales a locuințelor vechi, realizate din lemn și paiantă, fără dependințe și instalații, din mediul rural;
- Existența multor locuințe neocupate în mediul rural, rezultat al procesului de depopulare;
- Volumul oscilatoriu al producției agricole, dependent de condițiile meteo și afectat de lipsa sistemelor de irigații;
- Dispariția culturii unor plante tradiționale în zonă, precum cele textile (in și cânepă) și a industriei de prelucrare a acestora;
- Creșterea suprafețelor agricole neutilizate și în repaus, pe fondul îmbătrânirii populației și a numărului mic de exploatații cu personalitate juridică;
- Deficitul de ferme zootehnice de mari dimensiuni, dar și de unități de procesare a materiilor prime agricole;
- Capacitatea redusă de depozitare a produselor agroalimentare din județ;
- Existența unor zone rurale expuse riscului de poluare cu nitrați;
- Încadrarea majorității terenurilor agricole din județ în clasele inferioare de calitate, din cauza conținutului redus de hummus;
- Afectarea terenurilor din județ de fenomene de eroziune de suprafață, acidifiere, exces de umiditate, gleizare, alunecări de teren – care conduc la scăderea productivității agricole;
- Două comune din județ fac parte din categoria zonelor montane defavorizate din cauza condițiilor dificile de practicare a agriculturii;
- Întreținerea și extinderea lucrărilor de îmbunătățiri funciare este îngreunată de lipsa resurselor financiare și umane;
- Rata mortalității generale depășește media națională și regională, pe fondul îmbătrânirii accentuate a populației rurale;
- Numărul mare de suplinitori calificați din unitățile din învățământul rural, deficitul/ surplusul de cadre didactice pentru anumite discipline;
- Promovabilitatea scăzută la examenele de bacalaureat și evaluare națională la școlile și liceele cu profil tehnologic din mediul rural;
- Infrastructura deficitară de la nivelul unor unități de învățământ, cu precădere din mediul rural;
- Rata ridicată a șomajului real, cu precădere în mediul rural și în rândul tinerilor absolvenți și a celor de peste 40-50 de ani;
- Existența unor comune cu bugete locale extrem de reduse și cu posibilități limitate de investiții din fonduri proprii.

Oportunități:

- Disponibilitatea finanțărilor nerambursabile din programe europene și de la bugetul de stat pentru realizarea de investiții la nivelul comunităților rurale;
- Dezvoltarea în continuare a nișelor de piață pentru produsele bio, pentru care județul dispune de avantaje competitive considerabile;
- Suplimentarea fondurilor alocate de la bugetul de stat pentru investiții în sfera dezvoltării locale;

- Conceperea și promovarea unor circuite turistice regionale, care să cuprindă și obiectivele din județ.

Amenințări:

- Amplificarea fenomenului migrației externe și interne, care să conducă la deficitul de personal calificat în anumite sectoare de activitate;
- Scăderea alocărilor de la bugetul de stat pentru programele guvernamentale de investiții;
- Întârzieri și dificultăți în implementarea programelor operaționale aferente perioadei de programare 2014-2020.

V.2. Viziunea sectorială a județului Sălaj pentru perioada 2015-2020, cu orizont 2030:

La finalul perioadei 2015-2020, cu orizont 2030, locuitorii din comunitățile rurale din județ vor avea acces la infrastructură și servicii similare cu cele disponibile în mediul urban, prin continuarea investițiilor în infrastructura publică de transport, utilități, mediu, sanitară, culturală, educațională, socială etc. Această creștere a nivelului calității vieții va avea ca rezultat limitarea fenomenului de depopulare și îmbătrânire a populației rurale. Cea mai mare parte a investițiilor va fi realizată cu fonduri guvernamentale și europene, care vor rămâne principalul vector al dezvoltării în mediul rural. Un rol esențial în acest sens îl vor avea grupurile de acțiune locală, care vor asigura planificarea și implementarea cu succes a unor investiții de interes comun.

Rata de ocupare informală a populației rurale în agricultura de subzistență va scădea, pe fondul diversificării activităților economice (industrie, servicii, turism) și a intensificării navetismului către zonele urbane, odată cu îmbunătățirea infrastructurii de transport. De asemenea, va crește numărul fermelor vegetale, zootehnice și mixte de mari dimensiuni, care utilizează tehnologii moderne de producție și care vor asigura creșterea productivității medii la hectar, inclusiv cu sprijinul subvențiilor și al fondurilor europene.

Pe de altă parte, micii fermieri locali care vor continua să activeze în domeniu se vor orienta către nișe de piață cu perspective bune de dezvoltare, precum produsele tradiționale și ecologice și vor adera la structuri asociative care să îi reprezinte și să le ofere asistență.

La nivelul județului se vor dezvolta lanțuri integrate de furnizare a produselor agroalimentare, care să asigure valorificarea superioară a producției agricole de la nivel local, cu beneficii pentru fermierii locali.

V.3. Obiective strategice sectoriale:

Obiectivul general nr. 5: CREȘTEREA COMPETITIVITĂȚII SECTORULUI AGRO-FORESTIER, DIVERSIFICAREA ECONOMIEI RURALE ȘI REDUCEREA DECALAJELOR DE DEZVOLTARE FAȚĂ DE MEDIUL URBAN

Obiective specifice. Priorități. Măsuri:

O.S.5.1. Restructurarea și creșterea competitivității exploatațiilor agricole și forestiere:

Prioritatea 5.1.1. Restructurarea și creșterea competitivității exploatațiilor agricole (inclusiv viticole și pomicole) și forestiere:

Măsura 5.1.1.1. Sprijin pentru instalarea tinerilor fermieri

Măsura 5.1.1.2. Sprijin pentru dezvoltarea fermelor mici

Măsura 5.1.1.3. Implementarea schemelor de plăți pentru micii fermieri

Măsura 5.1.1.4. Sprijinirea activităților de formare profesională continuă pentru fermieri

Măsura 5.1.1.5. Organizarea de târguri și expoziții pentru promovarea produselor tradiționale și cu specific local

Măsura 5.1.1.6. Dezvoltarea și modernizarea rețelei de drumuri agricole și forestiere

Măsura 5.1.1.7. Înființarea, extinderea și modernizarea exploatațiilor agricole din județ

Prioritatea 5.1.2. Sprijinirea înființării și funcționării structurilor asociative ale fermierilor:

Măsura 5.1.2.1. Sprijinirea înființării și funcționării grupurilor de producători

Măsura 5.1.2.2. Susținerea activităților de consiliere și formare, derulate prin grupurile de producători și alte structuri asociative

O.S.5.2. Gestiunea durabilă a resurselor naturale din mediul rural și combaterea schimbărilor climatice:

Prioritatea 5.2.1. Combaterea schimbărilor climatice:

Măsura 5.2.1.1. Extinderea și îmbunătățirea lucrărilor de îmbunătățiri funciare din mediul rural

Măsura 5.2.1.2. Extinderea suprafețelor împădurite și a perdelelor forestiere, în principal la nivelul terenurilor degradate și neproductive din mediul rural

Prioritatea 5.2.2. Gestiunea durabilă a resurselor naturale din mediul rural:

Măsura 5.2.2.1. Acordarea plăților de agro-mediu către fermieri

Măsura 5.2.2.2. Sprijin pentru conversia fermierilor la agricultura ecologică și menținerea acesteia

Măsura 5.2.2.3. Sprijin pentru realizarea lucrărilor de silvo-mediu

Măsura 5.2.2.4. Sprijin pentru fermierii din zonele cu constrângeri naturale semnificative și defavorizate

O.S.5.3. Diversificarea economiilor rurale și creșterea ocupării forței de muncă:

Prioritatea 5.3.1. Sprijinirea microîntreprinderilor și a întreprinderilor mici non-agricole din mediul rural:

Măsura 5.3.1.1. Investiții în active corporale și necorporale de producție ale întreprinderilor non-agricole din mediul rural

Prioritatea 5.3.2. Realizarea de investiții în infrastructura sportivă, de agrement și valorificarea economică a potențialului turistic:

Măsura 5.3.2.1. Investiții în infrastructura publică de agrement

Măsura 5.3.2.2. Investiții în infrastructura publică sportivă și sprijinirea activității cluburilor sportive

O.S.5.4. Îmbunătățirea calității vieții în mediul rural, promovarea incluziunii sociale și furnizarea de servicii de bază de calitate:

Prioritatea 5.4.1. Extinderea și modernizarea infrastructurii de bază din mediul rural:

Măsura 5.4.1.1. Investiții în infrastructura de apă și apă uzată din mediul rural (altele decât cele finanțate prin POIM 2014-2020)

Măsura 5.4.1.2. Investiții în infrastructura educațională din mediul rural

Măsura 5.4.1.3. Investiții în infrastructura de servicii sociale din mediul rural și întreprinderea de măsuri pentru dezvoltarea, diversificarea și creșterea calității serviciilor sociale

Măsura 5.4.1.4. Investiții în infrastructura sanitară din mediul rural (inclusiv centre de permanență medicală) și derularea de programe publice de depistare, diagnostic și tratament precoce al principalelor patologii în rândul populației

Măsura 5.4.1.5. Reabilitare și modernizarea drumurilor comunale

Măsura 5.4.1.6. Investiții în infrastructura de distribuție a gazelor naturale

Măsura 5.4.1.7. Investiții în infrastructura de distribuție a energiei electrice

Măsura 5.4.1.8. Investiții în infrastructura de telecomunicații

Prioritatea 5.4.2. Conservarea și protejarea patrimoniului cultural din mediul rural:

Măsura 5.4.2.1. Restaurarea și introducerea în circuitul turistic a monumentelor istorice și a lăcașurilor de cult din mediul rural, inclusiv construcția de noi monumente de for public

Măsura 5.4.2.2. Extinderea, reabilitarea și modernizarea infrastructurii culturale din mediul rural

Măsura 5.4.2.3. Dezvoltarea și diversificarea ofertei de evenimente culturale din mediul rural

Prioritatea 5.4.3. Regenerarea economică și socială a comunităților defavorizate din mediul rural:

Măsura 5.4.3.1. Investiții integrate în infrastructura de locuire, sănătate, educație, servicii sociale, spații publice și de economie socială (CLLD/DLRC)

Măsura 5.4.3.2. Implementarea de sisteme de supraveghere video a spațiilor și clădirilor publice

O.S.5.5. Asigurarea unei dezvoltări durabile a satelor durabile:

Prioritatea 5.5.1. Creșterea eficienței energetice a clădirilor și a sistemelor de iluminat public:

Măsura 5.5.1.1. Reabilitarea termică a clădirilor publice, inclusiv consolidarea lor

Măsura 5.5.1.2. Realizarea de investiții în sistemele de iluminat public

Măsura 5.5.1.3. Reabilitarea termică a locuințelor, inclusiv dotarea lor cu echipamente de producere a energiei din surse regenerabile

O.S.5.6. Creșterea valorii adăugate a sectorului agroalimentar și promovarea lanțurilor de furnizare:

Prioritatea 5.6.1. Dezvoltarea activităților de procesare și comercializare a produselor agroalimentare:

Măsura 5.6.1.1. Realizarea de investiții în unități de depozitare, condiționare, procesare, comercializare

STRATEGIA SECTORIALĂ VI

DEZVOLTARE URBANĂ DURABILĂ

VI.1. Analiza SWOT Sectorială:

Puncte Tari:

- Accesul direct al orașelor la coridoarele de transport care fac parte din rețeaua TEN-T rutieră și feroviară;
- Dinamica pozitivă a economiei, impulsionată de dezvoltarea industriei prelucrătoare, competitive și orientate către export;
- Creșterea speranței de viață a populației în mediul urban;
- Rolul polarizator al municipiului Zalău și al orașelor mici;
- Dezvoltarea infrastructurii de primire a turiștilor din cele 4 orașe;
- Existența învățământului în limba minorităților naționale;
- Realizarea de investiții publice semnificative în extinderea rețelelor de apă și canalizare din mediul urban;
- Reabilitarea drumurilor naționale principale care asigură accesul la orașele din județ;
- Extinderea rețelei de distribuție a gazelor naturale;
- Dezvoltarea sectorului medical privat, cu precădere în mediul urban;
- Reabilitarea, modernizarea și dotarea Spitalului Județean de Urgență și a mai multor ambulatorii integrate din județ;
- Numărul mare de furnizori publici și privați și de servicii sociale acreditate;
- Investițiile realizate în centrele sociale publice și private cu sprijinul fondurilor europene și guvernamentale;
- Modernizarea infrastructurii culturale din orașele județului, cu precădere a caselor de cultură și muzeelor;
- Numărul mare și diversitatea monumentelor istorice, unele fiind de importanță națională (biserici de lemn și piatră, cetăți, conace și castele, clădiri urbane, situri arheologice etc.);
- Grădina Botanică din Jibou este una dintre cele mai mari și mai vizitate din țară;
- Creșterea numărului de cluburi sportive publice și private și a numărului de sportivi legitimați cu performanțe notabile la competiții din țară și străinătate;
- Dezvoltarea și îmbunătățirea fondului locativ privat, inclusiv cu sprijinul remiterilor de valută ale lucrătorilor din străinătate;
- Existența unor aglomerări industriale cu potențial competitiv ridicat pe piața internă și externă (metalurgie și prelucrarea metalelor, prelucrarea cauciucului, a lemnului și mobiliei, industria ușoară, a materialelor de construcții etc.);
- Dezvoltarea rețelei de centre de informare și promovare turistică;
- Resursele turistice naturale și antropice diversificate, potențialul ridicat pentru turism cultural și religios, rural, urban, balnear și de sănătate;
- Potențialul ridicat de dezvoltare a cercetării-dezvoltării în domeniul biotehnologiilor la CCB Jibou;
- Creșterea numărului de utilizatori ai calculatorului și Internetului, mai ales în rândul populației tinere și adulte din mediul urban;

- Îmbunătățirea nivelului de dotare a sectorului public cu tehnică de calcul și software;
- Reducerea nivelului de poluare a aerului prin investițiile de mediu realizate;
- Existența în municipiul Zalău a extensiilor unor universități publice și private, care oferă diferite specializări;
- Creșterea gradului de cuprindere în învățământ;
- Potențialul ridicat de producere a energiei regenerabile din surse fotovoltaice, eoliene și din biomasă;
- Înființarea ADI Zona Metropolitană Zalău și existența asociațiilor pentru serviciile de apă-canalizare și deșeuri, care au permis accesarea de fonduri externe substanțiale pentru investiții.

Puncte Slabe:

- Gradul de urbanizare redus și număr mic de orașe;
- Scăderea continuă a populației pe fondul sporului natural negativ, a migrației externe și interne;
- Creșterea ponderii populației de etnie romă, cea mai expusă riscului de excluziune socială;
- Nivelul de salarizare a forței de muncă este inferior mediei naționale și regionale;
- Scăderea numărului de firme din județ pe durata crizei globale, mai ales de microîntreprinderi deținute de antreprenori locali;
- Scăderea continuă a populației școlare și restructurarea rețelei de unități de învățământ;
- Scăderea numărului de utilizatori și vizitatori din bibliotecile publice și muzee, concomitent cu subutilizarea spațiilor cu destinație culturală;
- Deficitul de medici de familie și de medici specialiști;
- Lipsa șoselelor de centură pentru majoritatea centrelor urbane din județ și efectele nefaste ale traversării zonelor locuite de către traficul greu;
- Creșterea continuă și uzura parcului de autovehicule, mai ales pe fondul importurilor second-hand;
- Lipsa unui terminal intermodal modern pentru transportul în comun în municipiul Zalău;
- Uzura avansată a parcului de mijloace de transport public din municipiul Zalău, care crește costurile de întreținere, operare și afectează confortul pasagerilor;
- Sistemele de termoficare au fost desființate, fiind înlocuite cu centrale termice proprii pe bază de gaze naturale, vulnerabile la creșterea prețului gazelor naturale pentru populație;
- Lipsa sistemelor de canalizație subterană a cablurilor aeriene agățate de stâlpi și fațadele clădirilor;
- Rețeaua de distribuție a energiei electrice este parțial învechită și pe alocuri subdimensionată, existând riscul de întrerupere a furnizării;
- Restructurarea spitalelor publice, prin reducerea numărului de paturi și închiderea centrului de sănătate din Cehu Silvaniei;

- Numărul mare de copii și adulți cu probleme sociale complexe, dependenți de diferite forme de beneficii și prestații sociale;
- Infrastructura și personalul de specialitate deficitar pentru deservirea cu servicii sociale a unor categorii de beneficiari;
- Numărul redus de creșe și centre after-school;
- Lipsa teatrelor, operelor, filarmonicilor și cinematografelor;
- Infrastructura sportivă deficitară, mai ales în ceea ce privește stadioanele, bazele sportive multifuncționale, bazinele de înot acoperite;
- Starea avansată de degradare și riscul de dispariție a unor monumente istorice, cu precădere a celor aflate în proprietate privată;
- Deficitul de locuințe publice (sociale, de urgență, pentru tineri etc.), cu precădere din mediul urban;
- Calitatea deficitară a locuirii din marile ansambluri de locuințe colective din mediul urban, unde există peste 1.500 de blocuri, cu eficiență energetică și confort redus, fațade degradate, spații adiacente neatractive;
- Ponderea redusă a turismului în PIB-ul județean și în ocuparea populației, concomitent cu reducerea duratei medii a sejurului și a indicelui de utilizare netă a capacității de cazare;
- Reducerea investițiilor realizate de companiile private pe durata crizei, cu precădere în domeniile vulnerabile precum comerț, transporturi, construcții, imobiliare;
- Depedența ridicată a producției industriale, exporturilor și ocupării de un număr foarte redus de companii cu capital străin;
- Slaba dezvoltare a infrastructurii și serviciilor-suport pentru investitori și antreprenorii locali, mai ales lipsa unui parc industrial în zona Zalău, vizată de aceștia;
- Numărul relativ mic de investitori străini atrași în județ;
- Existența mai multor situri poluate istoric ca urmare a activităților extractive, de transport, de management al deșeurilor, industriale etc.;
- Depășiri temporare ale poluării aerului cu particule în suspensie;
- Depășirea valorilor maxime admise ale poluării fonice în toate centrele urbane din județ din cauza extinderii parcului auto, a stării tehnice deficitare a parcului auto și a rețelei stradale, a traficului greu etc.;
- Deficitul de spații verzi din zonele urbane ale județului;
- Clădirile publice și rezidențiale, ca și sistemele de iluminat public, au o eficiență energetică redusă, fiind reabilitate termic într-un procent redus, și nu utilizează resursele de energie regenerabilă din zonă;
- Fenomenul de ”brain-drain” intern (migrația tinerilor către marile centre universitare, mai ales Cluj-Napoca);
- Scăderea ratei natalității;
- Numărul mic de studenți ai extensiilor universitare din Zalău.

Oportunități:

- Disponibilitatea finanțărilor nerambursabile din programe europene și de la bugetul de stat pentru realizarea de investiții la nivelul comunităților urbane;

- Finalizarea Autostrăzii ”Transilvania”, care să asigure legătura județului la principalele centre urbane polarizatoare din regiune, la granița de vest și la rețeaua de transport rapid din Europa Centrală;
- Continuarea procesului de creștere a economiei naționale și a consumului intern, care să conducă la dezvoltarea companiilor locale;
- Relansarea interesului investitorilor străini pentru România, mai ales în domenii precum agricultura, energia, turismul, industriile cu valoare adăugată ridicată, serviciile etc.;
- Suplimentarea fondurilor alocate de la bugetul de stat pentru investiții în sfera dezvoltării locale.

Amenințări:

- Amplificarea fenomenului migrației externe și interne, care să conducă la deficitul de personal calificat în anumite sectoare de activitate;
- Scăderea competitivității României în context internațional pentru atragerea de investitori străini și reorientarea acestora către alte destinații mai atractive;
- Scăderea alocărilor de la bugetul de stat pentru programele guvernamentale de investiții;
- Întârzieri și dificultăți în implementarea programelor operaționale aferente perioadei de programare 2014-2020;
- Apariția unei noi crize economice și financiare globale.

VI.2. Viziunea sectorială a județului Sălaj pentru perioada 2015-2020, cu orizont 2030:

La finalul perioadei 2015-2020, cu orizont 2030, municipiul Zalău își va consolida statutul de centru polarizator al județului Sălaj, prin dezvoltarea infrastructurii și serviciilor din sfera afacerilor, sănătății, educației, culturii, asistenței sociale, activităților recreative și sportive etc. De asemenea, acesta va fi centrul unei zone metropolitane funcționale, care să asigure o calitate a vieții ridicată pentru toți locuitorii săi.

Celelalte trei orașe din județ vor fi, la rândul lor, motoare ale dezvoltării județului și vor avea rol de echilibrare a teritoriului, deservind cu servicii de interes general, dar și locuri de muncă, zonele rurale adiacente.

Toate cele patru centre urbane ale județului vor trece printr-un proces amplu de regenerare urbană a spațiilor publice, a ansamblurilor de locuințe colective, spații verzi, dar și a patrimoniului construit, devenind astfel mai atractive pentru locuitori, vizitatori și turiști. Din perspectivă economică, acestea își vor consolida atât funcția industrială, prin investiții în infrastructura de afaceri și facilități acordate investitorilor, cât și pe cea de servicii, mai ales pe fondul dezvoltării sectorului IMM.

Din punct de vedere al mobilității, orașele din Sălaj vor continua să investească atât în reabilitarea și modernizarea tramei stradale, creșterea numărului de locuri de parcare, eliminarea traficului greu din zonele intens locuite, dar mai ales în încurajarea transportului în comun și a deplasării pietonale și cu bicicleta, în condiții de siguranță, cu impact pozitiv asupra mediului înconjurător.

VI.3. Obiective strategice sectoriale:

Obiectivul general nr. 6: CONSOLIDAREA DEZVOLTĂRII DURABILE A ORAȘELOR DIN JUDEȚ ȘI AFIRMAREA LOR CA MOTOARE DE CREȘTERE

Obiective specifice. Priorități. Măsuri:

O.S.6.1. Asigurarea creșterii incluzive a orașelor din județul Sălaj:

Prioritatea 6.1.1. Realizarea de investiții integrate la nivelul comunităților defavorizate/marginalizate din mediul urban (CLLD)

Măsura 6.1.1.1. Construcția/ reabilitarea/ modernizarea locuințelor sociale

Măsura 6.1.1.2. Realizarea de investiții în infrastructura de sănătate, educație și servicii sociale

Măsura 6.1.1.3. Sprijinirea activităților de economie socială din mediul urban

Măsura 6.1.1.4. Sprijinirea activităților de informare, consiliere și asistență socială pentru persoanele provenind din comunitățile defavorizate

O.S.6.2. Îmbunătățirea accesului populației urbane la educație de calitate:

Prioritatea 6.2.1. Realizarea de investiții în infrastructura educațională:

Măsura 6.2.1.1. Construcția/ reabilitarea/ modernizarea/ echiparea creșelor, grădinițelor, școlilor primare și gimnaziale

Măsura 6.2.1.2. Reabilitarea/ modernizarea/ extinderea/ echiparea infrastructurii școlilor profesionale și liceelor tehnologice

Măsura 6.2.1.3. Reabilitarea/ modernizarea/ extinderea/ echiparea infrastructurii educației universitare

O.S.6.3. Îmbunătățirea accesului populației urbane la servicii sanitare și sociale de calitate:

Prioritatea 6.3.1. Realizarea de investiții în infrastructura sanitară din mediul urban:

Măsura 6.3.1.1. Reabilitarea/ modernizarea/ dotarea cu echipamente a secțiilor Spitalului Județean de Urgență Zalău-Sălaj și a orașelor din județ

Măsura 6.3.1.2. Reabilitarea/ modernizarea/ extinderea/ dotarea cu echipamente a ambulatoriilor integrate spitalelor

Măsura 6.3.1.3. Derularea de programe de screening, diagnostic și tratament precoce pentru principalele patologii ale populației urbane

Prioritatea 6.3.2. Realizarea de investiții în infrastructura de servicii sociale din mediul urban:

Măsura 6.3.2.1. Reabilitarea/modernizarea/dotarea cu echipamente a centrelor de servicii sociale și întreprinderea de măsuri pentru dezvoltarea, diversificarea și creșterea calității serviciilor sociale

O.S.6.4. Conservarea patrimoniului cultural și valorificarea potențialului turistic cultural, balnear și cu specific local:

Prioritatea 6.4.1. Diversificarea oportunităților de sport și agrement din mediul urban:

Măsura 6.4.1.1. Investiții în infrastructura publică de agrement

Măsura 6.4.1.2. Investiții în infrastructura sportivă din mediul urban și sprijinirea activității cluburilor sportive

Prioritatea 6.4.2. Conservarea și protejarea patrimoniului cultural din mediul urban și diversificarea ofertei culturale:

Măsura 6.4.2.1. Organizarea de evenimente culturale în mediul urban

Măsura 6.4.2.2. Conservarea și protejarea patrimoniului cultural din mediul urban, inclusiv construcția de noi monumente de for public

Măsura 6.4.2.3. Investiții în infrastructura culturală din mediul urban

O.S.6.5. Regenerarea și revitalizarea spațiilor urbane:

Prioritatea 6.5.1. Regenerarea spațiilor urbane:

Măsura 6.5.1.1. Reconversia și refuncționalizarea terenurilor abandonate din mediul urban

Măsura 6.5.1.2. Regenerarea urbană a cartierelor marginalizate, inclusiv implementarea de sisteme de canalizație subterană

Măsura 6.5.1.3. Realizarea de investiții în modernizarea rețelei de distribuție a energiei electrice și de telecomunicații și implementarea sistemelor de canalizație subterană

Măsura 6.5.1.4. Îmbunătățirea serviciilor de ecarisaj

O.S.6.6. Creșterea eficienței energetice în mediul urban:

Prioritatea 6.6.1. Creșterea eficienței energetice a clădirilor publice

Măsura 6.6.1.1. Reabilitarea termică a clădirilor publice, inclusiv consolidarea acestora

Prioritatea 6.6.2. Creșterea eficienței energetice a blocurilor de locuințe:

Măsura 6.6.2.1. Reabilitarea termică a blocurilor de locuințe, inclusiv consolidarea și dotarea acestora cu echipamente de producere a energiei din surse regenerabile

Prioritatea 6.6.3. Creșterea eficienței energetice a sistemelor de iluminat public:

Măsura 6.6.3.1. Realizarea de investiții în iluminatul public

STRATEGIA SECTORIALĂ VII

CAPACITATE ADMINISTRATIVĂ

VII.1. Analiza SWOT Sectorială:

Puncte Tari:

- Performanțele autorităților publice locale din județ în atragerea de fonduri europene;
- Înființarea ADI Zona Metropolitană Zalău și existența asociațiilor pentru serviciile de apă-canalizare și deșeuri, care au permis accesarea de fonduri externe substanțiale pentru investiții;
- Înființarea ADI ”Sălaj Plus” ca platformă asociativă pentru creșterea atractivității teritoriale a județului Sălaj;
- Existența a 4 GAL-uri în județ, care au elaborat și implementat strategii comune de dezvoltare.

Puncte Slabe:

- Dependența bugetelor locale de fonduri europene și de sumele defalcate din TVA, în condițiile veniturilor proprii reduse;
- Numărul redus de administrații locale care oferă servicii electronice și de plată on-line a taxelor și impozitelor;
- Existența unor comune cu bugete locale extrem de reduse și cu posibilități limitate de investiții din fonduri proprii;
- Deficitul de personal specializat din primării și instituțiile subordonate.

Oportunități:

- Disponibilitatea finanțărilor nerambursabile din programe europene și de la bugetul de stat pentru consultarea capacității administrative;
- Oferirea de asistență tehnică de către nivelul administrației publice centrale în diferite domenii;
- Reducerea birocrației în raporturile cu instituțiile de la nivel central;
- Continuarea reformei legislative și instituționale de la nivel central în domeniile de interes pentru administrația publică locală;
- Continuarea procesului de descentralizare și de regionalizare, care să asigure o mai mare independență în stabilirea priorităților de dezvoltare de la nivel regional și local, dar și un management public mai eficient.

Amenințări:

- Scăderea alocărilor de la bugetul de stat pentru programele guvernamentale de investiții;
- Întârzieri și dificultăți în implementarea programelor operaționale aferente perioadei de programare 2014-2020;
- Instabilitate politică și legislativă, cu impact negativ asupra politicilor guvernamentale.

VII.2. Viziunea sectorială a județului Sălaj pentru perioada 2015-2020, cu orizont 2030:

La finalul perioadei 2015-2020, cu orizont 2030, județul Sălaj va beneficia de o administrație publică consolidată, eficientă, pro-activă și deschisă, care va fi mereu orientată către dialogul cu mediul de afaceri, societatea civilă, mass-media, mediu academic și ceilalți actori relevanți de la nivel local.
Aceste schimbări se vor resimți direct în creșterea gradului de absorbție a fondurilor europene și guvernamentale, calitatea serviciilor coordonate direct sau indirect de autorități, a lucrărilor publice, promptitudinea în rezolvarea problemelor comunitare etc.
Cetățenii județului vor beneficia de acces mai facil la serviciile administrației locale, inclusiv prin dezvoltarea serviciilor on-line, care vor putea fi accesate de toți cei care folosesc Internetul.
O atenție deosebită se va acorda în anii următori formării profesionale continue a personalului și recrutării de personal corespunzător calificat, în domenii cheie, precum managementul proiectelor, achiziții publice, urbanism sau servicii sociale.

VII.3. Obiective strategice sectoriale:

Obiectivul general nr. 7: CREȘTEREA CAPACITĂȚII ADMINISTRATIVE LA NIVEL LOCAL ȘI ÎMBUNĂTĂȚIREA ACCESULUI POPULAȚIEI LA SERVICII PUBLICE DE CALITATE

Obiective specifice. Priorități. Măsuri:

O.S.7.1. Creșterea capacității administrațiilor publice locale de a elabora politici publice și de a furniza servicii publice de calitate:

Prioritatea 7.1.1. Dezvoltarea resurselor umane din administrația publică locală:

Măsura 7.1.1.1. Formarea profesională continuă a personalului din administrația publică locală

Măsura 7.1.1.2. Recrutarea de personal cu competențe-cheie în administrațiile locale deficitare

Prioritatea 7.1.2. Îmbunătățirea planificării strategice, teritoriale, financiare și operaționale la nivelul administrației publice locale:

Măsura 7.1.2.1. Elaborarea/ actualizarea strategiilor de dezvoltare locală și a strategiilor sectoriale (planuri în domeniul mobilității, eficienței energetice, incluziunii sociale etc.)

Măsura 7.1.2.2. Elaborare și implementare de instrumente și procese de management la nivelul administrației locale

Prioritatea 7.1.3. Întărirea parteneriatului public-privat pentru furnizarea serviciilor publice locale:

Măsura 7.1.3.1. Încheierea de noi acorduri de parteneriat cu ONG-uri locale și parteneri sociali, inclusiv sprijinirea financiară a activității acestora

Prioritatea 7.1.4. Îmbunătățirea activității de înregistrare a imobilelor în evidențele de cadastru și publicitate imobiliară:

Măsura 7.1.4.1. Realizarea lucrărilor de înregistrare sistematică în cadastru și în cartea funciară a imobilelor în cadrul Programului național de cadastru și carte funciară aprobat prin H.G. nr. 294/2015

Prioritatea 7.1.5. Îmbunătățirea condițiilor de lucru pentru personalul din administrația publică locală:

Măsura 7.1.5.1. Construcția/ reabilitarea de sedii de primărie

O.S. 7.2. Întărirea cooperării intra și inter-județene dintre administrația publică locală și ceilalți actorii relevanți:

Prioritatea 7.2.1. Sprijinirea structurilor asociative ale administrației publice locale:

Măsura 7.2.1.1. Sprijinirea activității și creșterea capacității administrative a asociațiilor de dezvoltare intercomunitară din domeniul utilităților

Măsura 7.2.1.2. Sprijinirea activității GAL-urilor din județ

Măsura 7.2.1.3. Funcționalizarea ADI Zona Metropolitană Zalău

Măsura 7.2.1.4. Sprijinirea activității ADI Sălaj Plus ca platformă asociativă pentru creșterea atractivității teritoriale a județului Sălaj

Prioritatea 7.2.2. Creșterea transparenței decizionale la nivelul administrației publice locale și întărirea comunicării și cooperării inter-instituționale:

Măsura 7.2.2.1. Actualizarea permanentă a site-urilor WEB ale autorităților administrației publice locale din județ cu informații legate de activitatea acestora

Măsura 7.2.2.2. Organizarea de consultări și dezbateri publice cu actorii relevanți de la nivel local/județean, inclusiv a unui comitet de monitorizare a

implementării Strategiei de Dezvoltare a Județului Sălaj pentru perioada 2015-2020

Măsura 7.2.2.3. Organizarea și funcționalizarea unui comitet județean de armonizare a documentelor de planificare strategică, teritorială și a investițiilor derulate de instituțiile publice din județ

STRATEGIA SECTORIALĂ VIII

RELAȚII INTERNAȚIONALE ȘI COOPERARE TERITORIALĂ

VIII.1. Analiza SWOT Sectorială:

Puncte Tari:

- Apropierea județului de granița de vest a României și existența unor comunități etnice importante de maghiari și slovaci, care favorizează deschiderea către cooperarea multiculturală și promovarea diversității, precum și internaționalizarea culturală și economică a județului;
- Aderarea județului Sălaj la Euroregiunea Carpatica și la Adunarea Regiunilor Europene;
- Încheierea de către CJ Sălaj a unor acorduri și derularea de proiecte de colaborare cu regiuni din alte state europene;
- Existența la nivelul administrației județene a unei expertize specializate în domeniul relațiilor internaționale și cooperării teritoriale.

Puncte Slabe:

- Insuficienta valorificare a acordurilor de înfrățire și de cooperare internațională deja încheiate de UAT-urile din județ;
- Numărul redus de investitori și turiști străini atrași în județ;
- Volumul redus al schimburilor comerciale realizate de județ cu țările apropiate (Ungaria, Ucraina, Slovacia, Polonia);
- Neincluderea județului în aria eligibilă a Programului INTERREG România-Ungaria 2014-2020.

Oportunități:

- Disponibilitatea finanțărilor nerambursabile din diferite surse externe (INTERREG EUROPE, Strategia UE pentru Regiunea Dunării, Mecanismului Financiar al Spațiului Economic European, Programul de Cooperare Elvețiano-Român, Mecanismul Financiar Norvegian, Programul ”Europa pentru Cetățeni” etc.) pentru activități de cooperare teritorială;
- Contactele externe, experiența și proiectele din sfera cooperării teritoriale ale structurilor de la nivel regional (de ex. ADR Nord-Vest);
- Contactele externe și proiectele cu prezență internațională dezvoltate în domeniul cultural, al sănătății și turismului, precum și prezența unor investitori din afara țării la nivelul județului.

Amenințări:

- Restricțiile legate de categoriile de beneficiari și de activități eligibile de la nivelul programelor care finanțează activități de cooperare teritorială.

VIII.2. Viziunea sectorială a județului Sălaj pentru perioada 2015-2020, cu orizont 2030:

La nivelul perioadei 2015-2020, cu orizont 2030, județul Sălaj va beneficia de relații și inițiative concrete de cooperare și prietenie cu alte județe/ regiuni din Europa și nu numai, atât la nivelul administrației publice judetene și locale (Consiliul

Județean, UAT-uri), cât și la nivelul celorlalte categorii de actori relevanți (ONG-uri, companii private, structuri asociative – de ex. GAL-uri). Aceste activități vor sprijini atingerea obiectivului general de dezvoltare al județului, respectiv creșterea calității vieții locuitorilor – prin focalizarea pe îmbunătățirea disponibilității și calității politicilor publice de la nivel județean (educație, sănătate, cultură, servicii sociale, administrație locală, transport durabil și utilități, dezvoltare rurală și tineret), creșterea atractivității pentru investitori și turiști – prin întărirea funcției de promovare a Sălajului ca destinație pentru noi investitori si turiști, reducerea disparităților între mediul urban și rural (dezvoltare rurală) și promovarea incluziunii sociale.

În acest scop, județul va face uz de resursele umane specializate de care dispune, precum și de diferite surse de finanțare externe și locale disponibile pentru activități de reprezentare, promovare și cooperare teritorială.

VIII.3. Obiective strategice sectoriale:

Obiectivul general nr. 8: DEZVOLTAREA SFEREI RELAȚIILOR INTERNAȚIONALE PROMOVATE LA NIVELUL JUDEȚULUI SĂLAJ, ATÂT ÎN CEEA CE PRIVEȘTE REPREZENTAREA ȘI PROMOVAREA PE PLAN EXTERN A ACESTUIA, CÂT ȘI ÎN CEEA CE PRIVEȘTE DEZVOLTAREA RELAȚIILOR DE PRIETENIE ȘI COOPERARE CU JUDEȚE/REGIUNI DIN STRĂINĂTATE

Obiective specifice. Priorități. Măsuri:

O.S.8.1. Dezvoltarea relațiilor de prietenie și cooperare cu județe / regiuni din străinătate:

Prioritatea 8.1.1. Încheierea de noi acorduri de cooperare / înfrățire cu alte regiuni din Europa și nu numai și valorificarea celor existente în vederea atingerii obiectivelor de dezvoltare ale județului:

Măsura 8.1.1.1. Încheierea de noi acorduri de cooperare / înfrățire cu alte județe/ regiuni din Europa și nu numai și valorificarea celor existente în vederea atingerii obiectivelor de dezvoltare ale județului. Din această perspectivă, se va acorda prioritate relațiilor cu județe/ regiuni și UAT-uri din Ungaria sau Slovacia – apropiate geografic și reprezentate prin comunități etnice importante în județ, din alte state central-europene, inclusiv Ucraina și Republica Moldova, precum și din Franța, Marea Britanie, Olanda și Israel – cu prezență investițională în județ sau deja implicate în importante schimburi culturale și științifice.

Măsura 8.1.1.2. Valorificarea acordurilor de cooperare internațională deja încheiate la nivel județean (de ex. cu județul Nowy Sacz din Polonia), dar și local (de ex. acorduri de înfrățire între UAT-uri), prin derularea de schimburi de bune practici și de experiență și proiecte de interes comun, care să

sprijine atingerea obiectivelor de dezvoltare ale județului Sălaj (acestea sunt creșterea calității vieții, dezvoltarea durabilă, reducerea disparităților urban-rural, creșterea atractivității pentru investitori și turiști, incluziune socială). Prin urmare, se va acorda prioritate proiectelor de cooperare internațională care pot contribui direct la atingerea acestor obiective, respectiv celor care vizează sectorul IT&C, sănătatea, educația, cultura, serviciile sociale și incluziune socială, protecția mediului și biodiversitatea, managementul riscurilor, agricultură și dezvoltare rurală, ocupare, turism și patrimoniu cultural, administrație publică locală.

Măsura 8.1.1.3. Sprijinirea cooperării dintre UAT-urile, structurile asociative ale acestora și alți actori instituționali de la nivelul județului Sălaj și parteneri din alte județe/regiuni din afara țării (de ex. prin medierea și sprijinirea financiară de către CJ Sălaj a contactelor, acordurilor de înfrățire, schimburilor de experiență și de bune practici, precum și a proiectelor concrete de cooperare dintre primăriile, GAL-urile și diferite organizații publice și non-guvernamentale din județ și cele din regiunile partenere ale județului, fără ca acestea să aibă caracter limitativ).

Prioritatea 8.1.2. Întărirea funcției de reprezentare și promovare externă a județului pe plan economic, cultural, turistic și administrativ:

Măsura 8.1.2.1. Derularea de acțiuni de reprezentare și promovare externă a județului pe plan economic, cultural, turistic și administrativ (de ex. prin participarea la târguri internaționale de turism, de afaceri, conferințe; derularea de campanii media; cooperarea cu ambasade, consulate, institutele și centrele culturale ale diferitelor state cu care România intreține relații diplomatice bilaterale, precum și cu reprezentanțele organizațiilor internaționale la care România face parte; cooperarea cu misiunile diplomatice ale României și reprezentanțele de promovare externă ale României deschise în străinătate;

Măsura 8.1.2.2. Sprijinirea internaționalizării mediului de afaceri din județ (de ex. prin facilitarea schimburilor de experiență și bune practici cu structuri similare din județele/ regiunile partenere, a proiectelor de cooperare, a participării în rețele internaționale, la târguri și expoziții internaționale a agenților economici și a structurilor asociative ale mediului de afaceri din județ. Promovarea de către instituțiile publice din județ a inițiativelor de internaționalizare a mediului de afaceri deja existente la nivel regional – de ex. punctul de acces regional la rețeaua Europe Entreprise Network, gestionat de ADR Nord-Vest).

Prioritatea 8.1.3. Promovarea unei cetățenii europene active în rândul cetățenilor județului:

Măsura 8.1.3.1. Derularea de acțiuni de conștientizare a populației cu privire la apartenența la comunitatea europeană și a drepturilor și obligațiilor asociate acestui statut (cu accent pe organizarea de evenimente – conferințe, workshop-uri, concursuri, campanii media, evenimente culturale – de tipul Ziua Europei, Ziua Francofoniei, Ziua Egalității de Șanse, Ziua Interculturalității etc., inclusiv în parteneriat cu organizații de la nivel regional – de ex. Centrul Regional Europe Direct Transilvania de Nord, dar și de la nivel național, fie ele din sfera publică sau non-guvernamentală, care să promoveze activismul social, voluntariatul, implicarea comunitară, dialogul cultural, toleranța, egalitatea de șanse, solidaritatea și coeziunea socială).

O.S. 8.2. Întărirea reprezentării județului Sălaj în procesul de planificare strategică a cooperării:

Prioritatea 8.2.1. Implicarea județului în procesul de elaborare a strategiilor, planurilor și programelor de cooperare teritorială:

Măsura 8.2.1.1. Implicarea activă a județului Sălaj în procesul de planificare strategică, teritorială și decizional de la nivelul structurilor asociative internaționale din care face parte (Adunarea Regiunilor Europene, Euroregiunea Carpatica), dar și de la nivelul organismelor internaționale/ naționale responsabile cu managementul programelor de cooperare teritorială

SECȚIUNEA E

PORTOFOLIUL DE PROIECTE PENTRU PERIOADA 2014-2020

PORTOFOLIUL DE PROIECTE PENTRU POR 2014-2020

Nr. Crt.	Denumirea proiectului	Obiectivul General Sectorial / Obiectivul specific / Prioritatea din strategie în care se încadrează proiectul	Responsabil / parteneri	Valoare estimată (mil. Euro)	Perioada
1.	Reabilitarea și modernizarea DJ 108D Crișeni-Cehu Silvaniei	O.S.1.2. P.1.2.1 M.1.2.1.1.	CJ SJ	12	2016-2020
2.	Reabilitare și modernizare DJ 191C Nușfalău-Crasna-Zalău-Creaca	O.S.1.2. P.1.2.1 M.1.2.1.1.	CJ SJ	29	2016-2020
3.	Reabilitarea DJ 108A limită jud. Cluj-Bogdana	O.S.1.2. P.1.2.1 M.1.2.1.1.	CJ SJ	13	2016-2020
4.	Reabilitare și modernizare DJ 196: limită jud. Satu-Mare – Horoatu Cehului-Benesat	O.S.1.2. P.1.2.1 M.1.2.1.1.	CJ SJ	5	2016-2020
5.	Creșterea eficienței energetice a clădirilor din administrarea CJ Sălaj	O.S.6.6. P.6.6.1. M.6.6.1.1. O.S.5.5. P.5.5.1. M.5.5.1.1.	CJ SJ	3	2016-2019
7.	Reabilitarea și extinderea Ambulatoriului Integrat de Specialitate din cadrul Spitalului Județean de Urgență Zalău	O.S.6.3. P.6.3.1. M.6.3.1.2.	CJ SJ	2	2016-2019
8.	Dotarea cu aparatură și echipamente medicale a Ambulatoriului Integrat de Specialitate din cadrul Spitalului Județean de Urgență Zalău	O.S.6.3. P.6.3.1. M.6.3.1.2.	CJ SJ	3	2016-2018
9.	Extinderea, reabilitarea, modernizarea și dotarea secțiilor exterioare ale Spitalului Județean de Urgență Zalău	O.S.6.3. P.6.3.1. M.6.3.1.1.	CJ SJ	12	2016-2019
10.	Restaurare Ansamblu	O.S.6.4.	CJ SJ	5	2016-2020

	Castel Beldy Jibou	**P.6.4.2. M.6.4.2.2.**			
11.	**Promovarea obiectivelor culturale și turistice din județul Sălaj**	**O.S.2.5 P.2.5.2 M.2.5.2.1 O.S.6.4. P.6.4.2. M.6.4.2.1. O.S.5.4. P.5.4.2. M.5.4.2.3.**	**CJ SJ ONG-uri**	**1**	**2016-2018**
12.	**Implementarea Planului de Mobilitate Urbană Durabilă al Municipiului Zalău: - reabilitare și modernizare artere rutiere (22 decembrie 1989 – Tudor Vladimirescu – Porolissum – Bujorului – Moigradului – Cetății – Mihai Viteazu) - modernizarea sistemului de transport în comun: achiziția de mijloace de transport, sisteme de monitorizare flotă, e-ticketing, amenajare stații - reabilitare centru civic și istoric și amenajare zone pietonale (Pța 1 Decembrie 1918, Pța Iuliu Maniu, Str. Unirii)**	**O.S.1.3. P.1.3.1. M.1.3.1.1. M.1.3.1.2. O.S.1.5. P.1.5.1. M.1.5.1.1. P.1.5.2. M.1.5.2.1. O.S.1.6. P.1.6.1. M.1.6.1.2. M.1.6.1.3.**	**UAT Zalău**	**50**	**2016-2020**
13.	**Creșterea eficienței energetice a clădirilor publice din municipiul Zalău: - Blocuri de locuințe sociale C4, C10-12 - GPP ”Voinicelul” - Creșa ”Voinicelul” - GPP ”Ion Creangă” - GPP ”Pinochio” - GPP Nr. 1**	**O.S.6.6. P.6.6.1. M.6.6.1.1.**	**UAT Zalău**	**12**	**2016-2020**

	- Liceul Pedagogic ”Gh. Șincai” - Liceul Ortdox ”Sf. Nicolae” - Liceul Reformat ”Wesseleny” - Liceul Sportiv ”Avram Iancu” - Liceul de Artă ”Ioan Sima” și altele				
14.	**Creșterea eficienței energetice a blocurilor de locuințe din municipiul Zalău**	**O.S.6.6. P.6.6.2. M.6.6.2.1.**	**UAT Zalău Asociații de proprietari**	**2**	**2016-2020**
15.	**Extinderea și modernizarea sistemului de iluminat public din municipiul Zalău**	**O.S.6.6. P.6.6.3. M.6.6.3.1.**	**UAT Zalău**	**3**	**2016-2019**
16.	**Extinderea, reabilitarea, modernizarea și echiparea infrastructurii educaționale din municipiul Zalău: - GPP Cartier Meseș - Creșă Cartier Meseș - Creșa ”Voinicel” - GPP Nr. 5 - GPP Nr. 12 - GPP Nr. 11 ”Piticii isteți” - GPP Nr. 10 ”Căsuța cu Povești” - Colegiul Național ”Silvania” (grădină și teren de sport) - Liceul Tehnologic ”Mihai Viteazul” (săli de clasă, cantină, sală de sport, internat) - Liceul Tehnologic „Voievod Gelu” (săli de clasă, cantină, sală de sport, internat) - Școala Gimnazială ”Corneliu Coposu” - Școala Gimnazială ”Mihai Eminescu” (corp B, sală de**	**O.S.6.2. P.6.2.1. M.6.2.1.1. M.6.2.1.2.**	**UAT Zalău**	**30**	**2016-2020**

	sport, curte interioară) **- Școala ”George Coșbuc”** **- Școala ”Simion Bărnuțiu”** **- Școala Gimnazială ”Porolissum”** **- Școala Gimnazială ”Iuliu Maniu”** **- Școala Primară Stâna (reabilitare și reconversie funcțională)**				
17.	**Modernizarea și dezvoltarea spațiilor verzi, terenurilor de joacă și de sport din cartierele municipiului Zalău**	**O.S.6.4.** **P.6.4.1.** **M.6.4.1.1.** **M.6.4.1.2.** **O.S.6.5.** **P.6.5.1.** **M.6.5.1.2.**	**UAT Zalău**	**2**	**2016-2019**
18.	**Extinderea, reabilitarea, modernizarea și dotarea infrastructurii de servicii sociale din municipiul Zalău:** **- Reabilitare imobil locuințe sociale C3** **- Transformare Bloc Astralis în locuințe sociale** **- Transformare PT 9 în locuințe sociale** **- Transformare PT 21 în cantină socială** **- Transformare PT 17 în centru de zi pentru copii** **- Înființare centru de zi pentru persoane cu deficiențe de auz**	**O.S.6.3.** **P.6.3.2.** **M.6.3.2.1.**	**UAT Zalău** **DASC**	**10**	**2016-2020**
19.	**Reabilitare clădiri de patrimoniu din municipiul Zalău:** **- Clădirea Primăriei** **- Fosta clădire a Primăriei** **- Clădirile din Pța Iuliu Maniu nr. 9-11**	**O.S.6.4.** **P.6.4.2.** **M.6.4.2.2.**	**UAT Zalău**	**5**	**2016-2020**
20.	**Reabilitarea, consolidarea**	**O.S.6.3.**	**UAT Cehu**	**1**	**2016-2019**

	și dotarea clădirii fostului cinematograf din Cehu Silvaniei și transformarea acestuia în centru social-cultural	**P.6.3.2. M.6.3.2.1.**	**Silvaniei**		
21.	**Reabilitare și modernizare străzi în orașul Cehu Silvaniei (str. Borza, Gării, Plopilor, Ady Endre, Kossuth Lajos, Coșbuc, Arany Janos, Bartok Bela)**	**O.S.1.3. P.1.3.1. M.1.3.1.1. M.1.3.1.2.**	**UAT Cehu Silvaniei**	**3**	**2016-2020**
22.	**Amenajarea Pieței Trandafirilor din orașul Cehu Silvaniei**	**O.S.1.5. P.1.5.2. M.1.5.2.1.**	**UAT Cehu Silvaniei**	**1**	**2016-2018**
23.	**Dezvoltarea, echiparea, modernizarea și întreținerea rețelelor de iluminat public din orașul Cehu Silvaniei**	**O.S.6.6. P.6.6.3. M.6.6.3.1.**	**UAT Cehu Silvaniei**	**1**	**2016-2018**
24.	**Reabilitarea și dotarea unităților de învățământ din orașul Cehu Silvaniei: - Liceul Tehnologic ”Gh. Pop de Băsești” Cehu Silvaniei (inclusiv cantină) - GPP (corp 1 și 2) - Săli de sport Școala Gimnazială ”Andrei Mureșanu” și Piața Trandafirilor**	**O.S.6.2. P.6.2.1. M.6.2.1.1. M.6.2.1.2.**	**UAT Cehu Silvaniei**	**1**	**2016-2020**
25.	**Reabilitarea termică a clădirilor publice din orașul Cehu Silvaniei: - Școala Gimnazială ”Andrei Mureșanu” (inclusiv anvelopare corp SMA) - Școala Gimnazială ”Gyulaffy Laszlo” - Grădinița din Str. Gh. Pop de Băsești - Casa de Cultură**	**O.S.6.6. P.6.6.1. M.6.6.1.1.**	**UAT Cehu Silvaniei**	**1**	**2016-2020**
26.	**Extinderea și reabilitarea infrastructurii de servicii sociale din orașul Cehu**	**O.S.6.3. P.6.3.2. M.6.3.2.1.**	**UAT Cehu Silvaniei**	**1**	**2016-2019**

	Silvaniei: **- Înființare cantină socială** **- Reabilitare Cămin Persoane Vârstnice**				
27.	**Reabilitarea zonei turistice Castel și a fântânii medievale din Cehu Silvaniei**	**O.S.6.4.** **P.6.4.2.** **M.6.4.2.2.** **O.S.6.4.** **P.6.4.1.** **M.6.4.1.1.**	**UAT Cehu Silvaniei**	**1**	**2016-2020**
28.	**Restaurarea, consolidarea, punerea în valoare și introducerea în circuitul turistic a Ansamblului Cetății Feudale ”Bathory” din Șimleu Silvaniei**	**O.S.6.4.** **P.6.4.2.** **M.6.4.2.2.**	**UAT Șimleu Silvaniei**	**5**	**2016-2020**
29.	**Restaurarea, consolidarea, protecția, conservarea și punerea în valoare a Sitului Arheologic Cetatea Dacidava din Șimleu Silvaniei**	**O.S.6.4.** **P.6.4.2.** **M.6.4.2.2.**	**UAT Șimleu Silvaniei**	**3**	**2016-2020**
30.	**Creșterea eficienței energetice a blocurilor de locuințe din orașul Șimleu Silvaniei**	**O.S.6.6.** **P.6.6.2.** **M.6.6.2.1.**	**UAT Șimleu Silvaniei**	**5**	**2016-2020**
31.	**Creșterea eficienței energetice a unităților de învățământ din orașul Șimleu Silvaniei**	**O.S.6.6.** **P.6.6.1.** **M.6.6.1.1.**	**UAT Șimleu Silvaniei**	**2**	**2016-2020**
32.	**Creșterea eficienței energetice a sediului Primăriei Șimleu Silvaniei (Clădirea din Str. Libertății nr. 3)**	**O.S.6.6.** **P.6.6.1.** **M.6.6.1.1.**	**UAT Șimleu Silvaniei**	**1**	**2016-2020**
33.	**Creșterea eficienței energetice a Spitalului Orășenesc ”Prof. Ioan Pușcaș” Șimleu Silvaniei**	**O.S.6.6.** **P.6.6.1.** **M.6.6.1.1.**	**UAT Șimleu Silvaniei**	**2**	**2016-2020**
34.	**Reabilitarea, modernizarea și dotarea unităților de învățământ din orașul Șimleu Silvaniei**	**O.S.6.2.** **P.6.2.1.** **M.6.2.1.1.** **M.6.2.1.2.**	**UAT Șimleu Silvaniei**	**3**	**2016-2020**

35.	**Înființare și dotare centrul social multifuncțional pentru vârstnici în orașul Șimleu Silvaniei**	**O.S.6.3. P.6.3.2. M.6.3.2.1.**	**UAT Șimleu Silvaniei**	**3**	**2016-2020**
36.	**Reabilitarea clădirilor din administrarea Primăriei Șimleu Silvaniei**	**O.S.6.6. P.6.6.1. M.6.6.1.1.**	**UAT Șimleu Silvaniei**	**1**	**2016-2020**
37.	**Creșterea eficienței energetice a blocurilor de locuințe din orașul Jibou**	**O.S.6.6. P.6.6.2. M.6.6.2.1.**	**UAT Jibou Asociații de proprietari**	**2**	**2016-2020**
38.	**Creșterea eficienței energetice a clădirilor publice din orașul Jibou și satele aparținătoare: • Sediul UAT orașul Jibou • Grădinița cu program prelungit „Prichinel” Jibou • Grădinița cu program normal nr.2 - Jibou • Grădinița cu program normal nr. 3 - Jibou • Școala gimnazială ”Lucian Blaga” – Jibou • Liceul Tehnologic „Octavian Goga” – Jibou • Liceul Teoretic „Ion Agârbiceanu”- Jibou • Căminul cultural Var • Căminul cultural Rona • Căminul cultural Husia • Căminul cultural Cuceu • Clădire gospodărie anexă str. 22 Decembrie**	**O.S.6.6. P.6.6.1. M.6.6.1.1.**	**UAT Jibou**	**20**	**2016-2020**

39.	**Extinderea și modernizarea sistemului de iluminat public din orașul Jibou**	**O.S.6.6. P.6.6.3. M.6.6.3.1.**	**UAT Jibou ONG-uri**	**2**	**2016-2020**
40.	**Înființare Centru de zi pentru vârstnici**	**O.S.6.3. P.6.3.2. M.6.3.2.1.**	**UAT Jibou**	**3**	**2016-2020**
41.	**Reabilitare străzi și înființare piste de bicicliști în orașul Jibou**	**O.S.1.3. P.1.3.1. M.1.3.1.1. M.1.3.1.2. O.S.1.5. P.1.5.1. M.1.5.1.1.**	**UAT Jibou**	**5**	**2016-2020**
42.	**Modernizarea și dotarea Spitalului Orășenesc Jibou, inclusiv a secției de pneumologie și a dispensarului TBC**	**O.S.6.3. P.6.3.1. M.6.3.1.1.**	**UAT Jibou**	**5,5**	**2016-2020**
43.	**Construcția Campus Școlar în orașul Jibou**	**O.S.6.2. P.6.2.1. M.6.2.1.2.**	**UAT Jibou**	**10**	**2016-2020**
44.	**Reabilitare, modernizare, extindere și dotare Centru Integrat Medico-Social Ileanda**	**O.S.6.3. P.6.3.2. M.6.3.2.1.**	**CJ Sălaj DGASPC**	**2**	**2016-2020**
	TOTAL			**283,5**	

PORTOFOLIUL DE PROIECTE PENTRU POIM 2014-2020

Nr. Crt.	Denumirea proiectului	Obiectivul General Sectorial / Obiectivul specific / Prioritatea din strategie în care se încadrează proiectul	Responsabil / parteneri	Valoare estimată (mil. Euro)	Perioada
1.	Construcția tronsonului Mihăiești-Suplacu de Barcău din Autostrada ”Transilvania”	O.S.1.1. P.1.1.1. M.1.1.1.1.	CNADNR	500	2016-2020
2.	Extindere și reabilitare infrastructură de apă și apă uzată – Etapa II	O.S.4.2. P.4.2.1. M.4.2.1.1.	ADI Apă-Canal CAS Someș	91	2016-2020
3.	Construcție centură ocolitoare a municipiului Zalău – Etapa II	O.S.1.1. P.1.1.2. M.1.1.2.1.	CNADNR	16	2016-2020
4.	Modernizarea rețelei de puncte gospodărești pentru colectarea deșeurilor în județul Sălaj	O.S.4.1. P.4.1.1. M.4.1.1.1. M.4.1.1.2.	ADI ECODES CJ SJ	10	2016-2020
5.	Sistem de management integrat al deșeurilor în județul Sălaj	O.S.4.1. P.4.1.1. M.4.1.1.1. M.4.1.1.2.	ADI ECODES CJ SJ	10	2016-2020
6.	Dezvoltarea capabilităților de intervenție în situații de urgență de la nivelul județului Sălaj, prin: - Îmbunătăţirea bazei operaţionale de intervenţii în situaţii de urgenţă (pe tipuri de risc) la nivel judeţean - Înfiinţarea de puncte de lucru ale subunităţilor pentru asigurarea distribuţiei geografice judicioase a resurselor de intervenţie - Organizarea şi desfăşurarea unor sesiuni de pregătire cu personalul instituţiilor	O.S.4.5. P.4.5.2. M.4.5.2.1.	CJ SJ ISU ”POROLISSUM” SJ SVSU Instituțiile membre ale comitetelor pentru situații de urgență	10	2016-2020

	reprezentate în comitetele pentru situaţii de urgenţă, grupurile de suport tehnic, etc. - Evaluarea riscurilor la nivel judeţean în baza metodologiei unitare de evaluare elaborată în cadrul proiectului RO-RISK - Iniţierea unui program judeţean pentru facilitarea dotării locuinţelor cu detectoare de incendiu - Diseminarea mesajelor preventive în domeniul situaţiilor de urgenţă prin mediul online, social-media				
7.	**Elaborarea și implementarea planurilor de management pentru siturile Natura 2000 din județul Sălaj**	**O.S.4.3. P.4.3.1. M.4.3.1.2.**	**Administratori/ Custozi**	**5**	**2016-2020**
8.	**Investiții pentru prevenirea, protecția și diminuarea efectelor inundațiilor în județul Sălaj**	**O.S.4.5. P.4.5.1. M.4.5.1.1.**	**ABA SOMEȘ-TISA**	**20**	**2016-2020**
9.	**Înființarea de capacități de producție a energiei electrice și termice pe bază de biomasă și biogaz**	**O.S.2.6. P.2.6.1. M.2.6.1.1.**	**UAT-uri Companii private**	**15**	**2016-2020**
10.	**Înființarea de centrale de cogenerare de înaltă eficiență și implementarea de sisteme de monitorizare a consumului de energie la marii consumatori industriali din județul Sălaj**	**O.S.2.6. P.2.6.2. M.2.6.2.1. M.2.6.2.2.**	**Companii private**	**10**	**2016-2020**

11.	**Reabilitarea și modernizarea infrastructurii de cale ferată din județul Sălaj: - modernizare treceri la nivel cu calea ferată (Jibou, Benesat, Almașu) - reabilitare pod CF (Ileanda)**	**O.S.1.1. P.1.1.1. M.1.1.1.2.**	**CNCF CFR S.A.**	**5**	**2016-2017**
TOTAL				**692**	

PORTOFOLIUL DE PROIECTE PENTRU PNDR 2014-2020

Nr. Crt.	Denumirea proiectului	Obiectivul General Sectorial / Obiectivul specific / Prioritatea din strategie în care se încadrează proiectul	Responsabil / Parteneri	Valoare estimată (mil. Euro)	Perioada
1.	Înființarea, extinderea și modernizarea exploatațiilor agricole din județ: - clădiri - drumuri de acces - instalații de irigații - unități de producere a energiei regenerabile - investiții de mediu - facilități de depozitare, comercializare și procesare	O.S.5.1. P.5.1.1. M.5.1.1.7.	Exploatații agricole private	20	2016-2020
2.	Înființarea, extinderea și modernizarea unităților de producere, depozitare, condiționare și comercializare a produselor agroalimentare din județ	O.S.5.6. P.5.6.1. M.5.6.1.1.	Companii private	10	2016-2020
3.	Sprijin financiar pentru restructurarea fermelor mici din județul Sălaj	O.S.5.1. P.5.1.1. M.5.1.1.2.	Exploatații agricole private	12	2016-2020
4.	Sprijin pentru instalarea tinerilor fermieri în județul Sălaj	O.S.5.1. P.5.1.1. M.5.1.1.1.	Exploatații agricole private	15	2016-2020
5.	Realizarea activităților de formare profesională, informare și consiliere pentru fermieri, inclusiv în cadrul grupurilor de lucru din județul Sălaj	O.S.5.1. P.5.1.1. M.5.1.1.4.	Grupuri de producători OJCA Furnizori de formare	2	2016-2020
6.	Împădurirea terenurilor neagricole din județ, inclusiv plantarea de	O.S.5.2. P.5.2.1. M.5.2.1.2.	UAT-uri	5	2016-2020

	perdele de protecție				
7.	**Acordarea de plăți compensatorii pentru fermierii din județul Sălaj cu angajamente de agro-mediu**	**O.S.5.2. P.5.2.2. M.5.2.2.1.**	**APIA**	**3**	**2016-2020**
8.	**Acordarea de plăți compensatorii pentru fermierii din județul Sălaj care practică agricultura ecologică**	**O.S.5.2. P.5.2.2. M.5.2.2.2.**	**APIA**	**1**	**2016-2020**
9.	**Acordarea de plăți compensatorii pentru fermierii din zonele cu constrângeri naturale din județul Sălaj**	**O.S.5.2. P.5.2.2. M.5.2.2.4.**	**APIA**	**1**	**2016-2020**
10.	**Înființarea și dezvoltarea microîntreprinderilor și a întreprinderilor mici non-agricole, inclusiv unități meșteșugărești, turistice și energetice, din zonele rurale ale județului Sălaj**	**O.S.5.3. P.5.3.1. M.5.3.1.1.**	**Companii private**	**10**	**2016-2020**
11.	**Înființarea și recunoașterea grupurilor și organizațiilor de producători din județul Sălaj**	**O.S.5.1. P.5.1.2. M.5.1.2.1.**	**Grupuri de producători**	**1**	**2016-2020**
12.	**Extinderea și modernizarea rețelei de drumuri de exploatare agricolă și forestieră din județul Sălaj**	**O.S.5.1. P.5.1.1. M.5.1.1.6.**	**UAT-uri**	**10**	**2016-2020**
13.	**Reabilitarea și modernizarea drumurilor și a străzilor comunale / ulițelor din județul Sălaj**	**O.S.1.3. P.1.3.2. M.1.3.2.1.** **O.S.5.4. P.5.4.1. M.5.4.1.5.**	**UAT-uri**	**40**	**2016-2020**

14.	**Înființarea, extinderea, reabilitarea și modernizarea sistemelor de apă și apă uzată din zona rurală a județului Sălaj (altele decât cele finanțate de POIM)**	**O.S.4.2. P.4.2.1 M.4.2.1.2.**	**UAT-uri ADI-uri**	**60**	**2016-2020**
15.	**Înființarea, extinderea, reabilitarea și modernizarea unităților de învățământ din mediul rural al județului Sălaj**	**O.S.5.4. P.5.4.1. M.5.4.1.1.**	**UAT-uri**	**12**	**2016-2020**
16.	**Înființarea, extinderea, reabilitarea și modernizarea unităților de servicii sociale din mediul rural al județului Sălaj**	**O.S.5.4. P.5.4.1. M.5.4.1.3.**	**UAT-uri ONG-uri**	**4**	**2016-2020**
17.	**Reabilitarea, protecția și valorificarea în scop turistic a monumentelor istorice din mediul rural al județului Sălaj**	**O.S.5.4. P.5.4.2. M.5.4.2.1.**	**UAT-uri Instituții de cult**	**10**	**2016-2020**
18.	**Elaborarea și implementarea strategiilor GAL-LEADER din județul Sălaj: - tineri fermieri - procesare produse agricole - activități non-agricole - infrastructură de bază, educațională, socială și culturală - formare profesională - ferme mici - eficiență energetică - IT&C - grupuri de producători**	**O.S.5.4. P.5.4.3. M.5.4.3.1.**	**GAL-uri Fermieri Companii private UAT-uri**	**15**	**2016-2020**
	TOTAL			**231**	

PORTOFOLIUL DE PROIECTE PENTRU POCU 2014-2020

Nr. Crt.	Denumirea proiectului	Obiectivul General Sectorial / Obiectivul specific / Prioritatea din strategie în care se încadrează proiectul	Responsabil / parteneri	Valoare estimată (mil. Euro)	Perioada
1.	Măsuri de creștere a ocupării în rândul tinerilor șomeri cu vârsta de 16-24 ani din județul Sălaj: - furnizarea unui card profesional - realizarea profilului individual - măsuri de informare, orientare și consiliere - măsuri de încurajare a mobilității - consiliere și formare pentru antreprenoriat - sprijin financiar pentru înființarea de întreprinderi - stimularea angajatorilor pentru crearea de locuri de muncă - sprijin pentru plasarea forței de muncă - evaluarea și certificarea competențelor dobândite informal - programe de ucenicie și stagii de practică - măsuri active de ocupare	O.S.3.2. P.3.2.1. M.3.2.1.1. M.3.2.1.2. M.3.2.1.3. M.3.2.1.4.	AJOFM UAT-uri ONG-uri	10	2016-2020
2.	Derularea de programe de formare profesională continuă (inclusiv specializare și perfecționare) în rândul persoanelor provenite din grupuri defavorizate din județul Sălaj	O.S.3.2. P.3.2.1. M.3.2.1.2.	AJOFM SJ ONG-uri	10	2016-2020
3.	Evaluarea, validarea și certificarea competențelor forței de muncă din sectoarele	O.S.3.2. P.3.2.1. M.3.2.1.2.	AJOFM SJ ISJ SJ CJRAE SJ	2	2016-2020

	cu potențial de specializare inteligentă ale județului Sălaj		**ONG-uri**		
4.	**Consolidarea rețelei de asistență medicală comunitară din județul Sălaj**	**O.S.6.3. P.6.3.2. M.6.3.2.1.**	**UAT-uri DSP**	**1**	**2016-2020**
5.	**Creșterea calității serviciilor sociale furnizate de DGASPC Sălaj și celelalte entități autorizați din județ: - activități de formare, calificare și consiliere pentru personalul din domeniul serviciilor sociale - consolidarea capacității de colectare a datelor, analiză și prognoză - elaborarea de instrumente și scheme standard de intervenție - dezvoltarea mecanismelor de monitorizare și evaluare a nevoii de servicii sociale la nivel local, dar și a nevoilor individuale - dezvoltarea și implementarea de soluții IT&C**	**O.S.6.3. P.6.3.2. M.6.3.2.1. O.S.5.4. P.5.4.1. M.5.4.1.3.**	**DGASPC SJ SPAS-uri ONG-uri AJPIS**	**10**	**2016-2020**
6.	**Derularea de programe publice de depistare precoce (screening), diagnostic și tratament precoce pentru principalele patologii în rândul populației județului Sălaj: - derularea de campanii de informare, educare, conștientizare, comunicare - activități de formare profesională continuă a personalului medical - activități propriu-zise de screening, diagnostic și tratament - implementarea de soluții IT&C (telemedicină)**	**O.S.6.3. P.6.3.1. M.6.3.1.3. O.S.5.4. P.5.4.1. M.5.4.1.4.**	**DSP SJ ONG-uri**	**2**	**2016-2020**
7.	**Dezvoltarea, diversificarea și îmbunătățirea serviciilor**	**O.S.6.3. P.6.3.2.**	**DGASPC SJ SPAS-uri**	**15**	**2016-2020**

	sociale furnizate copiilor, tinerilor, inclusiv celor care părăsesc sistemul instituțional, persoanelor vârstnice și cu dizabilități dependente sau în risc de excluziune socială, persoanelor fără adăpost și cu adicții, victimelor violenței domestice și traficului de ființe umane, persoanele private de libertate și în probațiune din județul Sălaj: **- furnizarea de servicii integrate de sprijin pentru tranziția de la sistemul instituțional la cel comunitar** **- dezvoltarea serviciilor de asistență maternală și de plasament familial** **- măsuri de prevenție și intervenție rapidă pentru prevenirea separării copilului de familie** **- servicii de consiliere, orientare profesională, formare profesională și de întoarcere în sistemul educațional pentru tineri** **- servicii integrate pentru persoanele adulte (cazare temporară, servicii psiho-socio-medicale, de educație, ocupare, formare, consiliere, informare, conștientizare etc.)**	**M.6.3.2.1.** **O.S.5.4.** **P.5.4.1.** **M.5.4.1.3.**	**ONG-uri** **AJPIS**		
8.	**Sprijinirea înființării și consolidării unităților de economie socială:** **- sprijin financiar și non-financiar (formare, consiliere, consultanță etc.) pentru înființarea de unități de economie socială** **- crearea și consolidarea parteneriatelor pentru furnizarea de servicii sociale** **- accesibilizarea locurilor de**	**O.S.3.2.** **P.3.2.1.** **M.3.2.1.5.**	**ONG-uri** **UAT-uri** **Companii private**	**5**	**2016-2020**

	muncă - schimbul de bune practici și know-how cu alte comunități din țară și UE				
9.	**Realizarea de acțiuni integrate de incluziune socială pentru comunitățile marginalizate de romi din județul Sălaj: - realizarea de analize comunitare - identificarea și consolidarea parteneriatelor locale - acordarea unor pachete integrate pentru prevenirea abandonului școlar - derularea de programe de ucenicie și stagii de practică - susținerea antreprenoriatului - furnizarea de servicii în cadrul centrelor comunitare integrate medico-sociale - campanii de informare, conștientizare, voluntariat**	**O.S.6.1. P.6.1.1. M.6.1.1.4. O.S.5.4. P.5.4.3. M.5.4.3.1**	**ONG-uri UAT-uri ISJ SJ CJRAE SJ Companii private**	**10**	**2016-2020**
10.	**Realizarea de acțiuni integrate de incluziune socială pentru comunitățile marginalizate non-rome din județul Sălaj: - realizarea de analize comunitare - identificarea și consolidarea parteneriatelor locale - acordarea unor pachete integrate pentru prevenirea abandonului școlar - derularea de programe de ucenicie și stagii de practică - susținerea antreprenoriatului - furnizarea de servicii în cadrul centrelor comunitare integrate medico-sociale - campanii de informare, conștientizare, voluntariat**	**O.S.6.1. P.6.1.1. M.6.1.1.4. O.S.5.4. P.5.4.3. M.5.4.3.1**	**ONG-uri UAT-uri ISJ SJ CJRAE SJ Companii private**	**5**	**2016-2020**
11.	**Derularea de programe de alfabetizare digitală a populației din comunitățile**	**O.S.3.2. P.3.2.1. M.3.2.1.2.**	**ISJ SJ CJRAE SJ ONG-uri**	**2**	**2016-2020**

	dezavantajate din județul Sălaj prin rețeaua PAPI: - extinderea rețelei PAPI - formarea de formatori - derularea de programe FPC pentru populația dezavantajată				
12.	**Elaborarea și implementarea strategiilor CLLD pentru zonele marginalizate din mediul urban și rural (în corelare cu POR și PNDR): - elaborarea strategiilor CLLD - campanii de informare, conștientizare și voluntariat - vouchere pentru beneficiarii de servicii sociale și asistență socială - furnizarea de servicii sociale în cadrul centrelor comunitare integrate medico-sociale - susținerea antreprenoriatului, a unităților de servicii sociale, a serviciilor de consiliere, consultanță - derularea de programe de ucenicie și de stagii de practică - furnizarea de servicii integrate prin intermediul centrelor multifuncționale / punctelor unice de acces la servicii / one-stop shop - activități de dezvoltare comunitară integrată**	**O.S.6.1. P.6.1.1. M.6.1.1.1. M.6.1.1.2. M.6.1.1.3. M.6.1.1.4. O.S.5.4. P.5.4.3. M.5.4.3.1**	**UAT-uri ONG-uri ISJ SJ AJOFM SJ**	**20**	**2016-2020**
13.	**Implementarea de măsuri de reducere a abandonului școlar în rândul copiilor de etnie romă și din mediul rural: - servicii de informare și consiliere pentru părinți, de educație parentală - asigurarea mentoratului, formării continue și mobilității cadrelor didactice - dezvoltarea de noi servicii și materiale de învățare pentru copii și elevi**	**O.S.3.1. P.3.1.1. M.3.1.1.1**	**ISJ SJ CJRAE SJ ONG-uri UAT-uri**	**5**	**2016-2020**

	- măsuri integrate de prevenire (burse, informare, consiliere, mentorat, after-school, activități extra-curriculare etc.) - elaborarea și monitorizarea strategiilor locale de prevenire a abandonului - activități de readucere în sistemul de educație a tinerilor (de ex. continuarea programelor de tip „A doua șansă”, inclusiv pentru învățământul profesional) - formarea continuă a mediatorilor și consilierilor școlari, a managerilor de unități de învățământ				
14.	**Adaptarea curriculei școlare din unitățile de învățământ din Sălaj în vederea orientării pe formarea de competențe și pe utilizarea de soluții digitale: - dezvoltarea / pilotarea ofertei curriculare la decizia școlii - elaborarea de noi materiale didactice - realizarea de studii de impact**	**O.S.3.1. P.3.1.1. M.3.1.2.4. M.3.1.2.5.**	**ISJ SJ CCD SJ CJRAE SJ**	**3**	**2016-2020**
15.	**Dezvoltarea resurselor umane din sistemul de educație preuniversitar din județul Sălaj: - evaluarea și validarea competențelor obținute pe căi alternative de către cadrele didactice - măsuri integrate de mobilitate pentru cadrele didactice - derularea de programe de formare profesională continuă pentru cadrele didactice și echipele manageriale**	**O.S.3.1. P.3.1.2. M.3.1.2.1. M.3.1.2.2. M.3.1.2.3.**	**ISJ SJ CCD SJ CJRAE SJ**	**5**	**2016-2020**
16.	**Derularea de activități de formare profesională inițială și continuă, cu precădere pentru persoanele provenite din**	**O.S.3.2. P.3.2.1. M.3.2.1.2. M.3.2.1.3**	**AJOFM SJ ISJ SJ CJRAE SJ Companii**	**10**	**2016-2020**

	grupuri defavorizate (cu nivel scăzut de calificare, de peste 40 de ani, din mediul rural), inclusiv elevi și ucenici: **- pachete integrate pentru stimularea participării la formarea inițială (burse, mobilități, rețele și comunități virtuale)** **- organizarea de cursuri de formare, specializare și perfecționare** **- consiliere profesională și tutoriat** **- evaluare, recunoaștere și validare competențe** **- campanii de informare și conștientizare**		**private**		
17.	**Încheierea de parteneriate între întreprinderile din județ și unitățile de învățământ secundar:** **- organizarea de stagii de practică și de ucenicie și programe de internship / traineeship, dar și de învățare la locul de muncă** **- programe de formare de competențe prin firme de exercițiu** **- consiliere și orientare profesională pentru adaptarea la cerințele pieței locale a muncii** **- formarea de formatori, tutori, maiștri, evaluatori de competențe** **- organizarea de competiții profesionale** **- revizuirea calificărilor și a curriculei** **- elaborarea de calificări noi** **- dezvoltarea și implementarea de noi programe de FPC și de recunoaștere, validare și certificare a competențelor**	**O.S.3.1.** **P.3.1.2.** **M.3.1.2.6.**	**ISJ SJ** **AJOFM SJ** **Companii Private**	**5**	**2016-2020**

	TOTAL	**120**	

PORTOFOLIUL DE PROIECTE PENTRU POCA 2014-2020

Nr. Crt.	Denumirea proiectului	Obiectivul General Sectorial / Obiectivul specific / Prioritatea din strategie în care se încadrează proiectul	Responsabil / parteneri	Valoare estimată (mil. Euro)	Perioada
1.	**Derularea de programe de formare profesională continuă a personalului din administrația publică locală**	**O.S.7.1. P.7.1.1 M.7.1.1.1.**	**CJ SJ UAT-uri Instituția Prefectului SJ Alte instituții publice de la nivel județean**	**5**	**2016-2020**
2.	**Introducerea de sisteme și standarde comune în administrația publică locală ce optimizează procesele orientate către beneficiari**	**O.S.7.1. P.7.1.2. M.7.1.2.2.**	**CJ SJ UAT-uri Instituția Prefectului SJ Alte instituții publice de la nivel județean**	**5**	**2016-2020**
	TOTAL			**10**	

PORTOFOLIUL DE PROIECTE PENTRU POC 2014-2020

Nr. Crt.	Denumirea proiectului	Obiectivul General Sectorial / Obiectivul specific / Prioritatea din strategie în care se încadrează proiectul	Responsabil / parteneri	Valoare estimată (mil. Euro)	Perioada
1.	Derularea de proiecte de CDI în parteneriat între agenții economici din județ și furnizori de tehnologie (universități, institute)	O.S.2.2. P.2.2.1. M.2.2.2.1.	Companii private Universități Institute de CDI	10	2016-2020
2.	Înființarea, extinderea, modernizarea și dotarea infrastructurii publice de CDI	O.S.2.2. P.2.2.1. M.2.2.1.1.	CCB Jibou	5	2016-2020
2.	Extinderea infrastructurii de acces la broadband în ”zonele albe” din județul Sălaj	O.S.2.3. P.2.3.1. M.2.3.1.1.	MCSI UAT-uri	5	2016-2019
3.	Dezvoltarea și implementarea de soluții de tip „e-administrație” la nivelul autorităților publice locale	O.S.2.3. P.2.3.2 M.2.3.2.1.	CJ SJ UAT-uri Instituția Prefectului SJ	3	2016-2019
4.	Dezvoltarea serviciilor publice online din domeniul educației, sănătății, serviciilor sociale și culturii	O.S.2.3. P.2.3.3. M.2.3.3.1.	CJ SJ UAT-uri Alte instituții publice de la nivel județean	5	2016-2019
	TOTAL			28	

PORTOFOLIUL DE PROIECTE PENTRU BUGETELE LOCALE, DE STAT ȘI ALTE SURSE EXTERNE

Nr. Crt.	Denumirea proiectului	Obiectivul General Sectorial / Obiectivul specific / Prioritatea din strategie în care se încadrează proiectul	Responsabil / parteneri	Valoare estimată (mil. Euro)	Surse potențiale de finanțare	Perioada
1.	Modernizare străzi orășenești, inclusiv trotuare, intersecții, piste de biciclete, poduri și podețe, parcări, indicatoare, semnalizare etc.	O.S.1.3. P.1.3.1. M.1.3.1.1. M.1.3.1.2. O.S. 1.5. P.1.5.1. M.1.5.1.1. P.1.5.2. M.1.5.2.1.	UAT-uri	50	Bugete locale PNDL Credite	2016-2020
2.	Extinderea și modernizarea infrastructurii tehnico-edilitare și a echipamentelor publice din cartierele rezidențiale și centrele civice (alei pietonale, mobilier urban, spații verzi și locuri de joacă, iluminat public, parcări etc.)	O.S.6.5. P.6.5.1. M.6.5.1.2.	UAT-uri	10	Bugete locale	2016-2020
3.	Regularizare cursuri de apă, stabilizare versanți și lucrări de prevenire și combatere a lucrărilor de inundații	O.S.4.5. P.4.5.1. M.4.5.1.1.	ANIF SGA UAT-uri	10	Fonduri guvernamentale Bugete locale	2016-2020
4.	Înființarea de unități de producere a energiei din surse regenerabile pentru uz public și privat (parcuri solare, eoliene, stații de biomaswă și biogaz)	O.S.2.6. P.2.6.1. M.2.6.1.1.	UAT-uri Companii private PPP	20	Fonduri private PPP	2016-2020
5.	Înființarea, extinderea, modernizarea și dotarea stadioanelor, terenurilor,	O.S.6.4. P.6.4.1. M.6.4.1.2.	UAT-uri CNI	25	Bugete locale Credite	2016-2020

	bazinelor de înot, sălilor și bazelor sportive multifuncționale: **- Reabilitarea, modernizarea și dotarea Stadionului ”Măgura” Șimleu-Silvaniei** **- Reabilitarea bazei sportive a Spitalului Orășenesc ”Prof. Dr. Ioan Pușcaș„ Șimleu Silvaniei**	**O.S.5.3.** **P.5.3.2.** **M.5.3.2.2.**		**1** **0,03**	**PPP** **CNI**	
6.	**Înființarea, extindere și modernizarea piețelor agroalimentare, a piețelor volante și a târgurilor:** **- Amenajare piață agroalimentară Șimleu Silvaniei**	**O.S.2.1.** **P.2.1.1.** **M.2.1.1.2.**	**UAT-uri**	**5** **2**	**Bugete locale**	**2016-2020**
7.	**Construcția de locuințe pentru tineri (ANL), specialiști și de locuințe sociale** **- Construirea de locuințe ANL pentru tineri, în regim de închiriere în orașul Șimleu Silvaniei**	**O.S.5.4.** **P.5.4.1.** **M.5.4.1.3.** **O.S.6.3.** **P.6.3.2.** **M.6.3.2.1.**	**UAT-uri** **ANL**	**30** **5**	**Bugetul de stat (ANL)** **Bugete locale**	**2016-2020**
8.	**Modernizarea stațiilor de transport public județean**	**O.S.1.6.** **P. 1.6.2.** **M.1.6.2.2.**	**UAT-uri**	**2**	**Bugete locale**	**2016-2020**
9.	**Extinderea și modernizarea rețelei de distribuție a energiei electrice și de iluminat public**	**O.S.5.5.** **P.5.5.1.** **M.5.5.1.2.** **O.S.5.4.** **P.5.4.1.** **M.5.4.1.7.** **O.S.6.6.** **P.6.6.1.** **M.6.6.1.2.** **O.S.6.5.**	**UAT-uri** **Concesionari servicii iluminat public ELECTRICA TRANSILVANIA NORD**	**5**	**Fonduri proprii ale TRANSELECTRICA, ELECTRICA TRANSILVANIA NORD** **Bugete locale** **Bugetul de stat**	**2016-2020**

		P.6.5.1. M.6.5.1.3.				
10.	Înființarea de servicii de ecarisaj și de adăposturi pentru câinii comunitari	O.S.6.5. P.6.5.1. M.6.5.1.4.	UAT-uri ONG-uri	1	Bugete locale PPP	2016-2018
11.	Înființarea de muzee în mediul rural	O.S.5.4. P.5.4.2. M.5.4.2.2.	UAT-uri	2	Bugete locale CNI AFCN	2016-2020
12.	Reabilitarea unităților de cult (biserici, capele, case parohiale)	O.S.5.4. P.5.4.2. M.5.4.2.1.	UAT-uri DJCPN SJ	5	Bugete locale Sponsorizări	2016-2020
13.	Implementarea de sisteme de supraveghere video a spațiilor și clădirilor publice	O.S.5.4. P.5.4.3. M.5.4.3.2. O.S.6.5. P.6.5.1. M.6.5.1.2.	UAT-uri	3	Bugete locale	2016-2020
14.	Extinderea rețelelor de telecomunicații (CATV, telefonie fixă și mobilă, internet)	O.S.5.4. P.5.4.1. M.5.4.1.8.	Companii private	5	Fonduri proprii ale operatorilor privați	2016-2020
15.	Extinderea rețelei de transport și distribuție a gazelor naturale, inclusiv branșarea de noi gospodării	O.S.5.4. P.5.4.1. M.5.4.1.7.	TRANSGAZ Operatori de distribuție UAT-uri	30	Fonduri proprii ale TRANSGAZ și ale operatorilor privați de distribuție Bugete locale	2016-2020
16.	Amenajarea de noi zone de agrement pentru locuitori și turiști (zone de camping, de picnic, lacuri de agrement, patinoare, pârtii de săniuș, parcuri de aventură, șranduri termale, terenuri de golf etc.) - Conservarea, punerea în valoare și introducerea în circuitul turistic a ariei	O.S.2.5. P.2.5.3. M.2.5.3.1. O.S.5.3. P.5.3.2. M.5.3.2.1. O.S.6.4. P.6.4.1. M.6.4.1.1.	UAT-uri	10 0,05	Bugete locale PPP	2016-2020

	naturale protejate ”Balta Cehei” Șimleu Silvaniei					
17.	**Reabilitarea și protecția monumentelor istorice**	**O.S.6.4. P.6.4.2. M.6.4.2.2. O.S.5.4. P.5.4.2. M.5.4.2.1.**	**UAT-uri DJCPN SJ**	**20**	**Bugete locale Fonduri guvernamentale**	**2016-2020**
18.	**Ecologizarea terenurilor și a cursurilor de apă unde se depozitează ilegal deșeuri**	**O.S.4.1. P.4.1.1. M.4.1.1.3.**	**UAT-uri Operatori de salubritate**	**1**	**Fonduri proprii ale operatorilor de salubritate Bugete locale**	**2016-2020**
19.	**Înființarea de noi centre de permanență medicală, inclusiv dotarea acestora cu ambulanțe**	**O.S.5.4. P.5.4.1. M.5.4.1.4.**	**UAT-uri DSP SJ**	**1**	**Bugete locale Bugetul de stat**	**2016-2018**
20.	**Construcția de noi monumente de for public și reabilitarea celor existente**	**O.S.5.4. P.5.4.1. M.5.4.2.1. O.S.6.4. P.6.4.2. M.6.4.2.2.**	**UAT-uri**	**1**	**Bugete locale Sponsorizări**	**2016-2020**
21.	**Organizarea de evenimente culturale locale**	**O.S.6.4. P.6.4.2. M.6.4.2.1. O.S.5.4. P.5.4.2. M.5.4.2.3.**	**UAT-uri CJ SJ**	**7**	**Bugetul CJ SJ Bugete locale AFCN**	**2016-2020**
22.	**Modernizarea drumurilor și a străzilor comunale, inclusiv poduri, podețe, șanțuri, rigole, piste de biciclete, locuri de parcare, trotuare, zone pietonale**	**O.S.1.3. P.1.3.2. M.1.3.2.1. O.S.5.4. P.5.4.1. M.5.4.1.5.**	**UAT-uri**	**60**	**PNDL Bugete locale Credite**	**2016-2020**
23.	**Amenajarea și dotarea bibliotecilor și a caselor/ centrelor/ căminelor culturale și a fostelor**	**O.S.5.4. P.5.4.2. M.5.4.2.2.**	**UAT-uri**	**15**	**PNDL Bugete locale CNI**	**2016-2020**

	cinematografe	**O.S.6.4. P.6.4.2. M.6.4.2.3.**				
24.	**Extinderea și modernizarea infrastructurii de colectare a deșeurilor**	**O.S.4.1. P.4.1.1. M.4.1.1.2.**	**UAT-uri Operatori salubritate**	**5**	**Fonduri proprii ale operatorilo r de salubritate**	**2016-2020**
25.	**Înființarea de creșe și grădinițe**	**O.S.5.4. P.5.4.1. M.5.4.1.2. O.S.6.2. P.6.2.1. M.6.2.1.1.**	**UAT-uri ISJ SJ**	**5**	**PNDL și alte programe guvername ntale Bugete locale**	**2016-2020**
26.	**Înființarea de centre de zi pentru copii, inclusiv de tip After-School**	**O.S.6.3. P.6.3.2. M.6.3.2.1. O.S.5.4. P.5.4.1. M.5.4.1.3.**	**UAT-uri ONG-uri DGASPC SJ**	**5**	**Programe guvername ntale PPP Bugete locale**	**2016-2020**
27.	**Înființarea de centre de zi și de îngrijire pentru vârstnici, inclusiv servicii de îngrijire la domiciliu**	**O.S.6.3. P.6.3.2. M.6.3.2.1. O.S.5.4. P.5.4.1. M.5.4.1.3.**	**UAT-uri ONG-uri DGASPC SJ**	**10**	**Programe guvername ntale PPP Bugete locale**	**2016-2020**
28.	**Înființarea, reabilitarea și dotarea dispensarelor și punctelor sanitare, inclusiv a celor veterinare**	**O.S.5.4. P.5.4.1. M.5.4.1.4.**		**5**	**PNDL Bugete locale**	**2016-2020**
29.	**Înființarea de centre sociale de informare și consiliere a persoanelor defavorizate**	**O.S.6.3. P.6.3.2. M.6.3.2.1. O.S.5.4. P.5.4.1. M.5.4.1.3.**	**UAT-uri ONG-uri DGASPC SJ**	**2**	**Programe guvername ntale PPP Bugete locale**	**2016-2020**
30.	**Înființarea de cantine sociale**	**O.S.6.3. P.6.3.2. M.6.3.2.1. O.S.5.4.**	**UAT-uri ONG-uri**	**1**	**Programe guvername ntale PPP Bugete**	**2016-2020**

		P.5.4.1. M.5.4.1.3.			locale	
31.	Dotarea locuințelor cu unități de producere a energiei regenerabile	O.S.6.6. P.6.6.2. M.6.6.2.1. O.S.5.5. P.5.5.1. M.5.5.1.3.	Proprietari privați APM SJ	2	Fonduri guvernamentale (de ex. Casa Verde)	2016-2020
32.	Reabilitarea termică a locuințelor	O.S.6.6. P.6.6.2. M.6.6.2.1. O.S.5.5. P.5.5.1. M.5.5.1.3.	Proprietari privați UAT-uri	50	Fonduri proprii ale populației Subvenții	2016-2020
33.	Reabilitarea, modernizarea și dotarea unităților de învățământ preuniversitar, inclusiv a campusurilor școlare	O.S.6.2. P.6.2.1. M.6.2.1.1. M.6.2.1.2. O.S.5.4. P.5.4.1. M.5.4.1.2.	UAT-uri ISJ SJ	20	PNDL și alte programe guvernamentale Bugetele locale	2016-2020
34.	Înființarea claselor de învățământ profesional și a școlilor de arte și meserii	O.S.3.1. P.3.1.2. M.3.1.2.6.	UAT-uri ISJ SJ Companii private	2	Fonduri guvernamentale PPP	2016-2020
35.	Înființarea centrelor de colectare, depozitare și prelucrare a produselor agricole și forestiere	O.S.5.6. P.5.6.1. M.5.6.1.1.	Companii private Grupuri de producători	5	Fonduri private PPP	2016-2020
36.	Înființarea de noi farmacii	O.S.5.4. P.5.4.1. M.5.4.1.4.	Companii private	1	Fonduri private	2016-2020
37.	Sprijinirea financiară și logistică a activității cluburilor sportive	O.S.5.3. P.5.3.2. M.5.3.2.3. O.S.6.4. P.6.4.1. M.6.4.1.2.	UAT-uri Sponsori privați	7	Bugete locale Sponsorizări	2016-2020
38.	Achiziționarea de utilaje pentru lucrări tehnico-edilitare și de întreținere	O.S.7.1. P.7.1.5. M.7.1.5.2.	UAT-uri	15	Bugete locale	2016-2020

39.	**Construcția, reabilitarea, modernizarea și dotarea sediilor de primării și a altor spații administrative**	**O.S.7.1. P.7.1.5. M.7.1.5.1.**	**UAT-uri CNI**	**2**	**Fonduri guvernamentale PNDL Bugete locale**	**2016-2020**
40.	**Amenajarea și modernizarea parcurilor comunale**	**O.S.4.5. P.4.5.1. M.4.5.1.3.**	**UAT-uri**	**5**	**Fonduri guvernamentale (AFM) Bugete locale**	**2016-2020**
41.	**Înființarea de parcuri și zone industriale, tehnologice și logistice**	**O.S.2.1. P.2.1.1. M.2.1.1.1.**	**UAT-uri PPP**	**15**	**Bugete locale PPP**	**2016-2020**
42.	**Oferirea de facilități fiscale pentru atragerea de investitori**	**O.S.2.1. P.2.1.2. M.2.1.2.1.**	**UAT-uri**	**2**	**Bugete locale**	**2016-2020**
43.	**Organizarea de cursuri de formare profesională, specializare și perfecționare pentru forța de muncă**	**O.S.3.2. P.3.2.1. M.3.2.1.2.**	**AJOFM UAT-uri ONG-uri**	**5**	**Fonduri guvernamnentale**	**2016-2020**
44.	**Înființarea de noi unități de cazare și de alimentație publică**	**O.S.2.5. P.2.5.1. M.2.5.1.1.**	**Companii private**	**15**	**Fonduri private Credite**	**2016-2020**
45.	**Realizarea de investiții în active fizice și necorporale ale întreprinderilor din județ**	**O.S.2.4. P.2.4.1. M.2.4.1.1. P.2.4.2. M.2.4.2.1.**	**Companii private**	**100**	**Fonduri private Credite ISD**	**2016-2020**
46.	**Înființarea de noi zone de protecție a biodiversității și consolidarea capacității de management a celor existente**	**O.S.4.3. P.4.3.1. M.4.3.1.1. M.4.3.1.3.**	**APM SJ ONG-uri UAT-uri**	**2**	**Fonduri guvernamentale**	**2016-2020**
47.	**Reabilitarea, modernizarea, dotarea și extinderea Cinematografului ”Scala” din municipiul Zalău**	**O.S.6.4. P.6.4.2. M.6.4.2.3.**	**UAT Zalău**	**3,4**	**Fonduri guvernamentale (CNI)**	**2016-2018**
48.	**Construcția de centuri ocolitoare ale orașelor Șimleu Silvaniei și Jibou**	**O.S.1.3. P.1.3.1. M.1.3.1.3.**	**CNADNR UAT-uri**	**10**	**Fonduri guvernamentale (CNI) Bugete locale**	**2016-2020**

49.	**Amenajarea și marcarea de noi trasee turistice, inclusiv puncte de informare, belvedere etc.**	**O.S.2.5. P.2.5.3. M.2.5.3.1.**	**UAT-uri ONG-uri**	**1**	**Bugete locale**	**2016-2018**
50.	**”Sănătate pentru toți”**	**O.S.5.4. P.5.4.1. M.5.4.1.4. O.S.6.3. P.6.3.1. M.6.3.1.3.**	**DSP Sălaj CJ Sălaj**	**0,5**	**Fonduri guvernamentale Bugetele locale**	**2017-2020**
51.	**Dezvoltarea capacității instituționale a furnizorilor de servicii medico-sociale integrate la nivel comunitar**	**O.S.6.3. P.6.3.2. M.6.3.2.1. O.S.5.4. P.5.4.1. M.5.4.1.3.**	**DSP Sălaj CJ Sălaj**	**2**	**Fonduri guvernamentale Bugetele locale**	**2016-2019**

PORTOFOLIUL DE PROPUNERI DE INTERVENȚII/ PROIECTE PENTRU SFERA ACTIVITĂȚILOR DE RELAȚII INTERNAȚIONALE ȘI COOPERARE TERITORIALĂ

Nr. Crt.	Intervenția / proiectul propus	Obiectivul General Sectorial / Obiectivul specific / Prioritatea din strategie în care se încadrează proiectul	Responsabil / parteneri	Perioada
1.	**Valorificarea patrimoniului cultural și natural al județului prin dezvoltarea de proiecte de cooperare, inclusiv valorificarea bunelor practici rezultate în urma implementării proiectului ”Ruraland”: - Înființarea unui centru de promovare și consultanță în domeniul gastroturismului; - Dezvoltarea turismului în zona lacului de acumulare Vârșolț**	**O.S.8.1. P.8.1.2. M.8.1.2.1.**	**CJ Sălaj Parteneri naționali și externi**	**2016-2020, cu orizont 2030**
2.	**”Euroregiunea Carpatica - destinație turistică”**	**O.S.8.1. P.8.1.2. M.8.1.2.1.**	**CJ Sălaj Parteneri naționali și externi din Euroregiunea Carpatica**	**2016-2020, cu orizont 2030**
3.	**Valorificarea acordului de cooperare internațională existent între județul Sălaj și județul Nowy Sacz din Polonia: - schimburi de experiență și bune practici pentru îmbunătățirea politicilor publice în domeniul sănătății și educației - promovarea de proiecte comune în domenii de interes comun precum turismul educația, tineretul, sănătatea - organizarea unui târg expozițional anual pentru promovarea mediului de afaceri și a ofertei economice din cele două județe**	**O.S.8.1. P.8.1.2. M.8.1.2.1. M.8.1.2.2.**	**CJ Sălaj Județul Nowy Sacz Camere de Comerț și Industrie Asociații de producători agricoli GAL-uri Companii private Alți parteneri instituționali din cele două județe**	**2016-2020, cu orizont 2030**

4.	**Valorificarea apartenenței județului Sălaj la Adunarea Regiunilor Europene și Euroregiunea Carpatica: - schimburi de experiență și bune practici cu membrii rețelei în domenii de interes comun (dezvoltare rurală, turism, sănătate, educație etc.); - elaborarea de studii și documentații de planificare strategică; - reprezentarea intereselor județului Sălaj la nivelul organizației și în relația cu diverși parteneri europeni, prin intermediul acesteia**	**O.S. 8.2. P.8.2.1. M.8.2.1.1.**	**CJ Sălaj ARE**	**2016-2020, cu orizont 2030**
5.	**Organizarea de activități pentru promovarea unei cetățenii active în rândul locuitorilor județului Sălaj**	**O.S.8.1. P.8.1.3. M.8.1.3.1.**	**CJ SJ Alte instituții de la nivel județean, regional și județean**	**2016-2020, cu orizont 2030**
6.	**Participarea la târguri internaționale de turism și misiuni externe de afaceri pentru promovarea ofertei județului pe principalele piețe-țintă**	**O.S. 8.1. P.8.1.2. M.8.1.2.1.**	**CJ SJ Reprezentanțe de promovare externă a României Structuri asociative ale mediului de afaceri și ale operatorilor din turism**	**2016-2020, cu orizont 2030**
7.	**Încheierea de noi acorduri de relații bilaterale de interes strategic (de ex. raioane/ județe/ localități din Republica Moldova, Ungaria, Israel, Olanda, Franța, Marea Britanie etc.) valorificarea acestora pentru atingerea obiectivelor de dezvoltare comune**	**O.S. 8.1. P.8.1.1. M.8.1.1.1.**	**CJ SJ UAT-uri UAT-uri partenere din alte state**	**2016-2020, cu orizont 2030**
8.	**Valorificarea parteneriatelor internaționale existente la nivel instituțional (CJ, UAT-uri, instituții subordonate) și a diferitelor evenimente externe organizate, cu accent pe schimburile culturale, de experiență și de bune practici:**	**O.S. 8.1. P.8.1.1. M.8.1.1.2. M.8.1.1.3. M.8.1.2.1.**	**CJ Sălaj UAT-uri Instituții subordonate Parteneri externi**	**2016-2020, cu orizont 2030**

	- participarea la proiecte derulate de ambasadele, consulatele, institutele și centrele culturale ale diferitelor state cu care România întreține relații diplomatice bilaterale, precum și cu reprezentanțele organizațiilor internaționale la care România este parte **- valorificarea relațiilor și contactelor externe din/ în cadrul unor evenimente cu participare internațională (de ex. conferințe, seminarii, festivaluri internaționale etc.) organizate în județul Sălaj și în străinătate** **- participarea la inițiativele și proiectele derulate de misiunile diplomatice ale României și reprezentanțele de promovare externă ale României deschise în străinatate**			

SECȚIUNEA E

PLANUL DE ACȚIUNI

În vederea atingerii obiectivelor asumate prin strategie și a implementării proiectelor din portofoliul acesteia până la orizontul anului 2020, au fost propuse următoarele acțiuni concrete, pe termen scurt, mediu și lung:

Activități	Instituții responsabile	Rezultat	Termen
Termen scurt (1 an)			
Finalizarea și aprobarea Strategiei de Dezvoltare a județului Sălaj	CJ Sălaj Echipa de coordonare	Strategie aprobată prin HCJ	**2016**
Formarea Comitetului de monitorizare și elaborarea unui regulament de funcționare a acestuia	CJ Sălaj Alți actori relevanți de la nivelul județului	Comitet de monitorizare format	**2016**
Formarea echipelor de implementare a proiectelor prioritare	CJ Sălaj Beneficiari proiecte	Echipe de implementare formate Responsabilități stabilite în cadrul echipelor	**2016**
Susținerea și finalizarea proiectelor în curs de implementare	Beneficiari proiecte	Proiecte finalizate	**2016**
Condiționarea autorizațiilor de construcție eliberate de CJ pentru UAT-uri de respectarea logicii temporare și spațiale a lucrărilor de investiții realizate de către cele două niveluri administrative, pentru a evita afectarea reciprocă a acestora	CJ Sălaj UAT-uri	Autorizații de construcție condiționate eliberate	**2016**
Corelarea temporală și spațială și armonizarea inter- și intra-județeană a documentelor de planificare strategică, teritorială și a lucrărilor de investiții preconizate pentru perioada de programare 2014-2020 prin înființarea unui comitet regional, respectiv județean în acest scop	ADR Nord-Vest CJ Sălaj Instituția Prefectului Sălaj UAT-uri Instituții deconcentrate	Comitete de corelare și armonizare a planificării investițiilor formate Reuniuni organizate	**2016**
Elaborarea documentațiilor tehnico-economice aferente proiectelor propuse a fi realizate până în 2020 (identificare terenuri/ clădiri, pregătire documente care să ateste regimul juridic al terenurilor, studii de	CJ Sălaj Firme de consultanță Alți actori relevanți de la nivelul municipiului	Documentații necesare elaborate pentru proiectele din portofoliu	**2016**

prefezabilitate-fezabilitate, proiecte tehnice, studii de impact, planuri de afaceri, documentații urbanistice, etc.)			
Identificarea partenerilor publici și privați pentru dezvoltarea și implementarea proiectelor prioritare	CJ Sălaj Alți beneficiari ai proiectelor propuse în portofoliu	Parteneriate formate	**2016**
Încheierea de Acorduri de parteneriat între CJ Sălaj și actorii relevanți de la nivel local, județean și național pentru realizarea proiectelor prioritare	CJ Sălaj Parteneri privați	Acorduri de parteneriate încheiate pentru proiectele din portofoliu	**2016**
Planificarea multianuală a bugetului având în vedere resursele necesare pentru implementarea proiectelor prioritare (includerea în bugetul multianual a investițiilor propuse ca fiind prioritare în vederea pregătirii lor)	CJ Sălaj Alți beneficiari publici ai proiectelor propuse în portofoliu	Buget multianual elaborat	**2016**
Monitorizarea stadiului implementării proiectelor din portofoliul de proiecte prioritare și realizarea unor rapoarte de monitorizare	Comitetul de monitorizare	Raport de monitorizare și recomandări	**2016**
Termen mediu (2-4 ani)			
Continuarea activităților pe termen scurt care nu au fost finalizate	Aceeași responsabili	Acțiuni finalizate	**2017 / 2019**
Realizarea de parteneriate public private pentru dezvoltarea proiectelor majore de la nivel local	CJ Sălaj Alți beneficiari publici ai proiectelor propuse în portofoliu Parteneri privați	PPP-uri formate	**2017 / 2019**
Monitorizarea stadiului implementării proiectelor din portofoliul de proiecte prioritare și realizarea unor rapoarte de monitorizare	Comitetul de monitorizare	Raport de monitorizare și recomandări	**2017 / 2019**
Revizuirea strategiei și luarea de măsuri corective (dacă e cazul) în baza raportului de monitorizare	CJ Sălaj Echipa de coordonare	Strategie revizuită	**2019**
Facilitarea implementării proiectelor prioritare (concesionare terenuri, facilitare construcții, facilități pentru	CJ Sălaj Alți beneficiari publici ai proiectelor propuse	Facilități acordate	**2017 / 2019**

capacități de producție, reducerea / înlăturarea barierelor administrative, etc.)	în portofoliu		
Promovarea și sprijinirea inițiativelor private în domeniile prioritare și complementare proiectelor prioritare	CJ Sălaj Alți beneficiari publici ai proiectelor propuse în portofoliu Parteneri privați	Inițiative private sprijinite	**2017 / 2019**
Implementarea proiectelor prioritare (realizare achiziții publice, executare lucrări, etc.)	Echipele de implementare	Proiecte în implementare / finalizate	**2017 / 2019**
Promovarea rezultatelor proiectelor la nivel național și internațional (materiale promoționale, participare la manifestări internaționale, site-uri, etc.)	Echipele de implementare	Nr. materiale promoționale / participări la manifestări / postări pe site-uri	**2017 / 2019**
Termen lung (5 ani)			
Monitorizarea stadiului implementării proiectelor din portofoliul de proiecte prioritare și realizarea unor rapoarte de monitorizare	Comitetul de monitorizare	Raport de monitorizare și recomandări	**2020**
Revizuirea strategiei și luarea de măsuri corective (dacă e cazul) în baza raportului de monitorizare	CJ Sălaj Echipa de coordonare Comitetul de monitorizare	Strategie revizuită	**2020**
Continuarea activităților pe termen mediu care nu au fost finalizate	Aceeași responsabili	Acțiuni finalizate	**2020**
Finalizarea implementării proiectelor prioritare	Beneficiari proiecte	Nr. proiecte finalizate	**2020**
Promovarea rezultatelor proiectelor la nivel național și internațional	CJ Sălaj Alți beneficiari ai proiectelor propuse în portofoliu (Echipa de coordonare) Echipele de implementare	Nr. acțiuni de promovare	**2020**
Promovarea și sprijinirea inițiativelor în domeniile prioritare și complementare proiectelor prioritare	CJ Sălaj Alți beneficiari publici ai proiectelor propuse în portofoliu	Inițiative private sprijinite	**2020**

	Parteneri privați		
Evaluarea finală a Strategiei de dezvoltare a județului Sălaj	CJ Sălaj Evaluator independent	Raport de evaluare și recomandări	**2020**
Elaborarea Strategiei de dezvoltare a județului Sălaj pentru următoarea perioadă de programare (2021-2027)	**CJ Sălaj** **Echipa de coordonare** **Comitetul de planificare și Grupurile de lucru tematice**	**Politică urbană integrată actualizată**	**2020**

SECȚIUNEA F

SISTEMUL DE MONITORIZARE ȘI EVALUARE

Sistemul de monitorizare și evaluare a implementării Strategiei

Monitorizarea va fi coordonată de organizația care planifică și implementează Strategia, respectiv de către Consiliul județean Sălaj, care poate implica principalii parteneri în cadrul acestui proces (membrii Comitetului de Monitorizare), mai ales pentru culegerea informațiilor necesare realizării procesului (indicatori).

Acțiunile de monitorizare a implementării se vor realiza periodic. Comitetul de monitorizare va elabora Rapoarte de monitorizare și le va prezenta partenerilor precum și Coordonatorului (Președintele CJ Sălaj). În cadrul acestor rapoarte se va menționa progresul înregistrat în implementarea strategiei, luându-se în considerare indicatorii de monitorizare stabiliți și se vor propune măsuri corective, dacă s-au constatat probleme sau întârzieri.

Evaluarea se va realiza de experți externi, care nu au fost direct implicați în procesul de elaborare și implementare a Strategiei, astfel încât să se asigure obiectivitatea în rezultate. Obiectivul urmărit e acela de a determina relevanța și gradul de atingere a obiectivelor, eficiența, efectivitatea, impactul și sustenabilitatea Strategiei. Evaluarea poate fi realizată în diferite etape ale procesului de elaborare și implementare a strategiei: în timpul elaborării strategiei (ex-ante), pe parcursul implementării (midterm, interim), la finalul perioadei de implementare (finală) și la câțiva ani după implementare (ex-post sau analiză de impact). Evaluatorii externi vor realiza Rapoarte de evaluare și vor face recomandări privind îmbunătățirea procesului de planificare strategică.

Monitorizarea implementării strategiei se va derula conform următorului calendar de activități:

1. Acțiuni de monitorizare a implementării Strategiei de dezvoltare a județului Sălaj pentru perioada 2015-2020 se vor realiza în anul 2018, respectiv în 2020, în strânsă corelare cu procesul de examinare a performanțelor de la nivel național, impus de Comisia Europeană pentru toate Statele Membre (în condițiile prevederii, în premieră, a unei rezerve de performanță). Această evaluare va fi utilizată, spre exemplu, pentru realocarea sumelor prealocate orientativ municipiilor reședință de județ în cadrul Axei Prioritare nr. 4 a POR.

2. Consiliul Județean va avea ca atribuții documentarea valorii indicatorilor de monitorizare selectați, prezentați în următorul subcapitol, pe baza surselor secundare: datele statistice puse la dispoziție de Institutul Național de Statistică (de ex. Baza de date TEMPO Online) și din Rapoartele Anuale de Implementare ale Programelor Operaționale aferente perioadei 2014-2020, elaborate de Autoritățile de Management/Organismele Intermediare (pe baza datelor din SMIS).

3. În contextul în care se va constata că informațiile disponibile la nivelul surselor de informații existente (bazele de date ale INS, Rapoartele Anuale de Implementare) nu sunt suficiente pentru a reflecta progresul implementării Strategiei de dezvoltare a județului Sălaj pentru perioada 2015-2020, se poate opta, complementar, pentru aplicarea de chestionare de monitorizare a organizațiilor care implementează proiecte relevante pentru măsurile Strategiei. Cu toate acestea, trebuie avut în vedere faptul că procesul de colectare a informațiilor din surse primare, pe bază de chestionar, este un proces anevoios, iar rezultatele pot fi viciate de rata ridicată de non-răspuns.

4. Rezultatele celor două acțiuni de monitorizare propuse (2018 și 2020), se vor centraliza în Rapoarte de monitorizare, al căror principal scop este de a evidenția stadiul privind implementarea Strategiei de dezvoltare a județului Sălaj pentru perioada 2015-2020 și de a propune recomandări pentru eficientizarea implementării acesteia. Prin urmare, acesta va avea următoarea structură minimală:
    - Introducere: Raportul de monitorizare va avea o secțiune introductivă în care se vor menționa informații cu privire la perioada acoperită de raportul de monitorizare, sursele de date utilizate pentru aprecierea progresului în implementarea strategiei, dificultăți întâmpinate.
    - Capitolul 1: această secțiune descrie activitățile desfășurate în procesul de monitorizare.
    - Capitolul 2: acest capitol face o prezentare a măsurilor și acțiunilor care au făcut obiectul procesului de monitorizare. Vor fi, apoi, menționate recomandări de eficientizare a implementării fiecărei măsuri și acțiuni în parte.
    - Concluzii finale: Raportul se finalizează cu o apreciere generală privind progresul înregistrat în implementarea Strategiei.

Raportul de monitorizare va fi dezbătut în plenul Consiliului Județean, pentru a analiza progresul înregistrat în implementarea Strategiei și a identifica acțiuni pentru eficientizarea implementării acesteia.

Pentru a asigura reprezentativitatea participanților, la întâlnirile Consiliului Județean pot fi invitați și alți stakeholderi care au un interes direct sau pot influența buna implementare a Strategiei de dezvoltare a județului Sălaj pentru perioada 2015-2020.

În procesul de actualizare a Strategiei de dezvoltare a județului Sălaj pentru următoarea perioadă de programare (2021-2027), Consiliul Județean va include și o secțiune dedicată evaluării impactului implementării Strategiei de dezvoltare pentru perioada 2015-2020. Acest studiu va genera un Raport de evaluare ex-post, care va include o analiză a:

- gradului de realizare a indicatorilor cuprinși în Strategie;
- eficienței implementării acesteia;
- impactului efectiv în termeni de eliminare a problemelor sau de valorificare a șanselor care au stat la baza Strategiei;
- sustenabilității rezultatelor obținute;
- mecanismelor cauzale care au stat la baza succesului sau insuccesului în implementarea măsurilor Strategiei;
- eventualelor efecte secundare neplanificate;
- lecțiilor învățate din implementarea actualei Strategii pentru exercițiile de planificare viitoare – identificând, de exemplu, înregistrarea și menționarea deficiențelor constatate în legătură cu procesul inițial de proiectare a obiectivelor, măsurilor, acțiunilor, țintelor, indicatorilor și menționând recomandările pentru diminuarea sau eliminarea acestor deficiențe în exercițiile de planificare viitoare.

Indicatorii de monitorizare și evaluare ai strategiei

Pentru realizarea procesului de monitorizare și evaluare a strategiei au fost identificate seturi de indicatori de monitorizare și evaluare în scopul măsurării progreselor viitoare. În stabilirea acestor indicatori s-a ținut cont de documentele realizate de Comisia Europeană pentru a oferi ghidare în ceea ce privesc sistemele de monitorizare și evaluare a programelor și proiectelor, astfel încât să se asigure posibilitatea monitorizării implementării strategiei și a realizării unor evaluări ulterioare, dând informații pentru a se putea asigura măsurarea eficienței, eficacității, utilității și sustenabilității strategiei de dezvoltare (asigurarea legăturilor nevoi-obiective, inputuri-rezultate și realizări, obiective-impact și nevoi-impact)(EC, The Programming Period 2014-2020 GUIDANCE DOCUMENT ON MONITORING AND EVALUATION, 2014).

S-a avut în vedere formularea unui mecanism de monitorizare a gradului de implementare a Strategiei, prin intermediul următoarelor trei categorii de indicatori: de rezultat, de obiectiv și de impact. De asemenea, au fost propuși câțiva indicatori calitativi care să sprijine evaluarea modului în care a evoluat o situație specifică de la nivelul județului. Acești indicatori vor fi monitorizați prin sondarea unui grup țintă (locuitori, firme).

Indicatori de impact

Indicatorii de impact reprezintă un set de indicatori (indicatori ce operaționalizează obiectivele strategice ale documentului) în vederea monitorizării și raportării modalității de evoluție a anumitei problematici identificate, se obțin la câțiva ani după finalizarea proiectelor prioritare aferente fiecărui obiectiv și vor fi urmăriți în cadrul evaluării Strategiei după o anumită perioadă de timp (evaluare ex-post).

Indicatori de impact
✓ **Creșterea PIB/locuitor al județului** ✓ **Reducerea timpului de deplasare în zonele de interes** ✓ **Reducerea nivelului de poluare cauzat de transport** ✓ **Creșterea gradului de ocupare a forței de muncă** ✓ **Creșterea nivelului de salarizare** ✓ **Creșterea ponderii consumului de energii regenerabile în total consum de energie** ✓ **Scăderea consumului de energie primară** ✓ **Reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră** ✓ **Reducerea numărului de persoane sărace** ✓ **Reducerea ratei abandonului școlar** ✓ **Reducerea migrației interne și externe** ✓ **Creșterea ponderii populației tinere în total populație (în zonele rurale)** ✓ **Creșterea gradului de cooperare cu partenerii sociali / privați** ✓ **Creșterea gradului de satisfacție privind spațiile și serviciile publice oferite (sondaje de opinie în rândul populației)**

Indicatori de obiectiv și de rezultat

Indicatorii de obiectiv reprezintă un set de indicatori care măsoară gradul de realizare a obiectivelor operaționale stabilite la nivelul documentului strategic. Aceștia se obțin după finalizarea proiectelor strategice aferente fiecărui obiectiv general sectorial și sunt utilizați în evaluarea de la data finalizării implementării Strategiei (evaluare finală).

Indicatorii de rezultat reprezintă un set de indicatori care măsoară gradul de realizare a acțiunilor și măsurilor stabilite la nivelul documentului strategic, indicând rezultatele care se obțin după finalizarea fiecărui tip de proiect și sunt principalii indicatori utilizați în procesul de monitorizare și evaluare pe parcurs a Strategiei. Dat fiind numărul mare de măsuri din strategie, indicatorii de rezultat sunt prezentați cumulativ, la nivel de obiective specifice.

Obiectiv General (sectorial)	Indicatori de obiectiv	Obiective specifice	Indicatori de rezultat
OG 1 Conectarea Județului Sălaj la principalele coridoare de transport din rețeaua TEN-T și centre urbane din regiunea nord-vest și creșterea	Creșterea ponderii drumurilor modernizate în total drumuri Reducerea traficului greu care tranzitează zonele urbane Creșterea numărului de persoane care	O.S.1.1. Asigurarea conectării județului Sălaj la infrastructura majoră TEN-T din România și Europa Centrală și de Est și la principalii poli urbani din regiune	Nr. km de autostradă construiți Nr. km de șosele de centură construiți
		O.S.1.2. Creșterea	Nr. km de drumuri reabilitate

mobilității durabile în interiorul acestuia	utilizează mijloace de transport în comun	conectivității cu rețeaua majoră, cu celelalte județe din regiune și întărirea legăturilor de transport dintre centrele urbane și zonele rurale polarizate	
		O.S.1.3. Îmbunătățirea mobilității în interiorul localităților urbane și rurale din județ, în vederea reducerii congestiei și a emisiilor de CO2	Nr. km de străzi reabilitate / modernizate Nr. de locuri de parcare nou create Nr. de drumuri comunale reabilitate / modernizate Suprafața de trotuare reabilitate / modernizate Nr. de poduri construite / reabilitate
		O.S.1.4. Asigurarea accesului facil la principalele obiective economice din județ	Nr. km de căi de acces la obiective economice modernizate / reabilitate
		O.S.1.5. Crearea de alternative atractive la transportul motorizat pentru locuitorii județului	Nr. de piste de biciclete amenajate Suprafața zonelor pietonale amenajate
		O.S.1.6. Încurajarea transportului în comun și asigurarea multimodalității	Nr. de autorități metropolitane de transport înființate Nr. de autobuze ecologice achiziționate Nr. de stații de transport în comun amenajate Nr. de terminale intermodale amenajate
OG 2 Creșterea competitivității economiei județului prin	Creșterea numărului de IMM-uri și a volumului investițiilor străine	O.S.2.1. Dezvoltarea infrastructurii - suport și a	Nr. parcuri industriale înființate Nr. piețe agroalimentare / târguri înființate / extinse /

susținerea sectoarelor cu potențial de specializare inteligentă, inclusiv a turismului	Creșterea ponderii firmelor inovative în total firme Creșterea cheltuieilor cu CDI Creșterea numărului de locuri de muncă Creșterea numărului de gospodării și firme conectate la internet Creșterea cifrei de afaceri din industrie, construcții și servicii Creșterea volumului exporturilor Creșterea încasărilor din turism Creșterea ponderii energiei produse din surse regenerabile	serviciilor de sprijinire a afacerilor din județ	modernizate Nr. firme localizate în infrastructuri de afaceri Nr. investitori care beneficiază de facilități Nr. clustere înființate
		O.S.2.2. Dezvoltarea infrastructurii-suport pentru activități de CDI, încurajarea parteneriatelor public-private în domeniu și a transferului tehnologic	Nr. de centre de cercetare înființate/ extinse/ modernizate Nr. evenimente de promovare a afacerilor și inovării organizate Nr. firme inovative create Nr. patente înregistrate Nr. parteneriate între firme – mediul de cercetare – administrațiile locale create Nr. proiecte dezvoltate în parteneriat între firme – mediul de cercetare – administrațiile locale
		O.S.2.3. Asigurarea accesului populației și mediului de afaceri la rețeaua de Internet în bandă largă și la servicii publice on-line	Nr. de gospodării / firme cu acces la rețeaua de broadband Nr. de echipamente IT&C achiziționate Nr. de servicii publice electronice dezvoltate
		O.S. 2.4. Creșterea competitivității întreprinderilor din județ, cu precădere a IMM-urilor și sprijinirea accesului acestora la capital	Nr. de întreprinderi sprijinite Nr. de locuri de muncă nou-create Nr. de întreprinderi beneficiare de garanții și finanțări
		O.S. 2.5. Valorificarea potențialului turistic al județului și creșterea încasărilor din	Nr. de unități de cazare construite Nr. de unități de agrement construite Nr. de turiști / vizitatori Nr. de membri ai asociațiilor

		domeniu	din domeniu Nr. de evenimente de promovare turistică derulate Nr. de centre de informare și promovare turistică funcționale Nr. de zone turistice nou-amenajate Nr. km de căi de acces la obiective economice modernizate / reabilitate
		O.S. 2.6. Creșterea ponderii energiei electrice și termice produse la nivel județean din surse regenerabile	Nr. centralelor de cogenerare construite Economia de energie din sectorul privat Capacitatea instalată a centralelor de producere a energiei regenerabile construite
OG 3 Creșterea nivelului de instruire și formare, în strânsă corelare cu nevoile mediului de afaceri, și a gradului de ocupare a populației județului, cu precădere a celei provenite din grupuri vulnerabile	Reducerea ratei abandonului școlar Creșterea nivelului de instruire a populației Creșterea ratei ocupării forței de muncă	O.S.3.1. Îmbunătățirea accesului populației la educație inițială de calitate, adaptată cerințelor de pe piața muncii	Nr. de tineri reîntorși în sistemul educațional Nr. de participanți la programe de FPC și evaluare de competențe Nr. de curricule revizuite Nr. de cadre didactice implicate în programe de mobilitate Nr. de materiale didactice elaborate
		O.S.3.2. Creșterea ocupării în rândul persoanelor provenite din grupuri vulnerabile și creșterea calității resurselor de muncă din județ	Nr. de locuri de muncă subvenționate Nr. de programe de FPC derulate Nr. de participanți la programe de FPC Nr. de participanți la stagii de practică și ucenicie Nr. de inițiative antreprenoriale sprijinite Nr. de șomeri care beneficiază de asistență, informare și

			consiliere
OG 4. Asigurarea dezvoltării durabile a județului Sălaj prin îmbunătățirea calității factorilor de mediu, conservarea biodiversității și managementul adecvat al riscurilor	Creșterea numărului de gospodării cu acces la rețeaua de apă / canalizare Creșterea gradului de racordare la rețeaua de apă / canalizare Creșterea cantității de deșeuri colectate selectiv Creșterea cantității de deșeuri prelucrate Creșterea suprafețelor protejate cu planuri de management Scăderea suprafeței de terenuri poluate istoric Scăderea suprafeței terenurilor degradate Creșterea capacității de intervenție în situații de urgență	O.S.4.1. Asigurarea managementului integrat al deșeurilor	Nr. centre de colectare (selectivă) a deșeurilor realizate / modernizate Cantitatea de deșeuri colectată selectiv Cantitatea de deșeuri valorificată Nr. evenimente de conștientizare privind colectarea selectivă organizate
		O.S.4.2. Asigurarea alimentării cu apă potabilă a populației și creșterea gradului de colectare și epurare a apelor uzate	Nr. km rețea de apă/ canalizare construiți / reabilitați / modernizați Nr. gospodării racordate la rețeaua de apă / canalizare
		O.S.4.3. Conservarea biodiversității existente la nivelul județului	Nr. de situri NATURA 2000 cu custozi/ administratori desemnați Nr. de planuri de management pentru situri NATURA 2000 aprobate
		O.S.4.4. Reducerea poluării solurilor din județ	Nr. de situri contaminate istoric reabilitate/ecologizate
		O.S.4.5. Promovarea adaptării la schimbările climatice, prevenirea și gestiunea adecvată a riscurilor	Nr. acțiuni de reabilitare / modernizare a infrastructurii de protecție împotriva inundațiilor Suprafața de terenuri cu lucrări de combatere a eroziunii reabilitate / extinse Nr. inspectorate și servicii voluntare pentru situații de urgență dotate cu echipamente Nr. echipamente pentru intervenții în situații de urgență achiziționate
OG 5 Creșterea	Creșterea producției	O.S.5.1.	Nr. de tineri fermieri sprijiniți

competitivității sectorului agro-forestier, diversificarea economiei rurale și reducerea decalajelor de dezvoltare față de mediul urban	agricole Creșterea numărului de fermieri tineri Creșterea exporturilor de produse agroalimentare Reducerea populației ocupate în agricultura de subzistență Reducerea suprafețelor agricole degradate Creșterea suprafețelor împădurite Creșterea suprafețelor cultivate ecologic Creșterea ocupării în mediul rural în industrie, construcții și servicii Creșterea numărului de turiști în mediul rural Creșterea numărului de locuințe conectate la sistemele publice de alimentare cu apă, canalizare și gaze naturale Creșterea ponderii drumurilor comunale modernizate Creșterea numărului de unități de învățământ, sănătate, culturale și sociale moderne	Restructurarea și creșterea competitivității exploatațiilor agricole și forestiere	Nr. de ferme mici sprijinite Valoarea plăților către fermieri Nr. de fermieri participanți la programe de FPC Nr. de târguri și evenimente organizate pentru fermieri Nr. de grupuri de producători sprijinite Nr. de fermieri beneficiari de servicii de informare și consiliere Nr. km de drumuri agricole și forestiere modernizate / reabilitate
		O.S.5.2. Gestiunea durabilă a resurselor naturale din mediul rural și combaterea schimbărilor climatice	Suprafața de terenuri agricole cu lucrări agrotehnice Suprafața împădurită Suprafața de perdele forestiere Valoarea plăților de agro-mediu Suprafața cultivată ecologic
		O.S.5.3. Diversificarea economiilor rurale și creșterea ocupării forței de muncă	Nr. de întreprinderi non-agricole sprijinite Nr. de locuri de muncă create Nr. de turiști / vizitatori Nr. de unități de agrement amenajate Nr. de unități sportive amenajate / modernizate / extinse/ reabilitate
		O.S.5.4. Îmbunătățirea calității vieții în mediul rural, promovarea incluziunii sociale și furnizarea de servicii de bază de calitate	Lungimea rețelei de alimentare cu apă potabilă extinse Lungimea rețelei de canalizare extinse Nr. de stații de epurare construite Nr. de gospodării conectate la sisteme publice de apă și canalizare

	Reducerea consumului de energie în sectorul public		Nr. de unități de învățământ construite / extinse / reabilitate / modernizate / dotate Nr. de elevi beneficiari Nr. de cadre didactice beneficiare Nr. de persoane care beneficiază de asistență socială Lungimea drumurilor comunale modernizate Lungimea rețelei de alimentare cu gaze extinse Nr. de gospodării conectate la rețeaua de gaze Nr. de obiective de patrimoniu restaurate Nr. de vizitatori Nr. de instituții culturale construite / reabilitate / modernizate Nr. de evenimente culturale organizate Nr. de spectatori la evenimentele culturale Nr. de persoane din zone marginalizate deservite
		O.S.5.5. Asigurarea unei dezvoltări durabile a satelor	Nr. de clădiri publice reabilitate și consolidate Nr. de corpuri de iluminat eficiente energetic instalate Economia de energie realizată în sectorul public
		O.S.5.6. Creșterea valorii adăugate a sectorului agroalimentar și promovarea lanțurilor de furnizare	Nr. de unități de depozitare, condiționare, procesare, comercializare construite
OG 6.	Scăderea populației	O.S.6.1. Asigurarea	Nr. locuințelor sociale

Consolidarea dezvoltării durabile a orașelor din județ și afirmarea lor ca motoare de creștere	expuse sărăciei și excluziunii sociale din mediul urban Creșterea numărului de unități de învățământ, sănătate, culturale, sportive și sociale moderne Creșterea nivelului de instruire a populației Reducerea abandonului școlar Creșterea speranței de viață Creșterea numărului de turiști Creșterea ratei de ocupare a populației Creșterea ofertei culturale Creșterea suprafeței de spații verzi Creșterea suprafeței de spații publice regenerate Creșterea calității locuirii Reducerea consumului energetic în sectorul public și rezidențial	creșterii incluzive a orașelor din județul Sălaj	construite Nr. de unități sanitare construite / extinse / reabilitate / modernizate Nr. de pacienți Nr. de cadre medicale Nr. de unități de servicii sociale construite / extinse / reabilitate / modernizate Nr. de beneficiari de asistență socială Nr. de unități de economie socială înființate Nr. de locuri de muncă create
		O.S.6.2. Îmbunătățirea accesului populației urbane la educație de calitate	Nr. de grădinițe și creșe construite Nr. unități de învățământ preuniversitar construite / reabilitate / modernizate / dotate Nr. elevi beneficiari de condiții moderne de educație Nr. centre de tip after-school înființate Nr. personal didactic Nr. programe de formare profesională pentru cadrele didactice organizate Nr. participanți la programe de formare profesională pentru cadrele didactice
		O.S.6.3. Îmbunătățirea accesului populației urbane la servicii sanitare și sociale de calitate	Nr. unități de asistență socială înființate / extinse / amenajate Nr. unități sanitare înființate / extinse / amenajate Nr. beneficiari de asistență socială Nr. centre pentru educație și sprijin comunitar înființate Nr. locuințe sociale construite Nr. locuințe pentru tineri construite

			Nr. persoane care locuiesc în locuințe sociale Nr. persoane care locuiesc în locuințe pentru tineri
		O.S.6.4. Conservarea patrimoniului cultural și valorificarea potențialului turistic cultural, balnear și cu specific local	Nr. de turiști / vizitatori Nr. de zone de agrement amenajate Nr. de unități sportive construite / extinse / reabilitate / modernizate Nr. de evenimente sportive și culturale organizate Nr. de participanți la evenimentele culturale organizate Nr. de obiective de patrimoniu restaurate și introduse în circuitul turistic
		O.S.6.5. Regenerarea și revitalizarea spațiilor urbane	Suprafața de spații urbane vizate de regenerare urbană Lungimea rețelei de canalizație subterană Suprafața de spații verzi amenajate
		O.S.6.6. Creșterea eficienței energetice în mediul urban	Economia de energie din sectorul public Nr. de corpuri de iluminat eficiente energetic instalate Nr. de clădiri publice reabilitate termic Nr. de clădiri rezidențiale reabilitate termic
OG 7. Creșterea capacității administrative la nivel local și îmbunătățirea accesului populației la servicii publice de calitate	Creșterea numărului de strategii de dezvoltare / planuri de mobilitate / documentații de amenajarea teritoriului și urbanism Creșterea numărului de actori locali	O.S.7.1. Creșterea capacității administrațiilor publice locale de a elabora politici publice și de a furniza servicii publice de calitate	Nr. cursuri de formare profesională pentru personalul din instituțiile publice organizate Nr. participanți la cursuri de formare profesională pentru personalul din instituțiile publice Nr. sisteme de management dezvoltate / implementate

	implicați în procesele de luare a deciziilor Creșterea numărului de structuri parteneriale de tip ADI / CLLD și a membrilor acestora		Nr. de funcționari nou-angajați Nr. membri activi în cadrul structurilor parteneriale Nr. strategii de dezvoltare / planuri de mobilitate / documentații de amenajarea teritoriului și urbanism elaborate / actualizate Nr. documentații cadastrale finalizate Nr. imobile înscrise în cartea funciară Nr. rapoarte de monitorizare / evaluare elaborate Nr. consultări / dezbateri publice organizate Nr. participanți / ONG-uri la consultări / dezbateri publice Nr. sedii de primărie construite / reabilitate
		O.S.7.2. Întărirea cooperării intra și inter-județene dintre administrația publică locală și ceilalți actori relevanți	Nr. structuri parteneriale de tip ADI / CLLD dezvoltate Nr. de parteneri în cadrul structurilor de tip ADI / CLLD
OG 8. Dezvoltarea sferei relațiilor internaționale promovate la nivelul județului Sălaj, atât în ceea ce privește reprezentarea și promovarea pe plan extern a acestuia, cât și în ceea ce privește dezvoltarea relațiilor de	Creșterea numărului de actori relevanți din județ implicați în activități de cooperare internațională Creșterea numărului de proiecte de cooperare internațională derulate în județ Creșterea numărului de evenimente de promovare a județului pe plan	O.S.8.1. Dezvoltarea relațiilor de prietenie și cooperare cu județe / regiuni din străinătate	Nr. de noi acorduri de cooperare internațională / înfrățire încheiate Nr. schimburi internaționale de experiență / bune practici organizate Nr. participanți la schimburi internaționale de experiență / bune practici Nr. proiecte de cooperare internațională dezvoltate Nr. de organizații din județ participante în cadrul proiectelor de cooperare internațională

prietenie și cooperare cu județe / regiuni din străinătate	extern Creșterea numărului de turiști și investitori străini din județ		Nr. de acțiuni de promovare externă a județului organizate Nr. de firme / reprezentanți ai mediului de afaceri care au participat la activități de promovare externă Nr. de evenimente de promovare a cetățeniei europene active organizate
		O.S.8.2. Întărirea reprezentării județului Sălaj în procesul de planificare strategică a cooperării	Nr. de documente de planificare a cooperării la elaborarea cărora județul a fost implicat Nr. de participări ale județului la lucrările structurilor asociative internaționale

Procesul de informare și diseminare

În vederea asigurării unei transparențe decizionale cu privire la elaborarea strategiei de dezvoltare a județului, în perioada martie 2016, au fost organizate cu actorii relevanți din județul Sălaj un număr de trei grupuri de lucru sectoriale, unde au fost prezentate și dezbătute toate aspectele relevante ale Strategiei (analiza diagnostic, analiza SWOT, obiective și măsuri de dezvoltare, portofoliul de proiecte prioritare, precum și planul de acțiune și sistemul de implementare și evaluare).

Cele trei domenii acoperite de grupurile de lucru sectoriale, respectiv instituțiile participante sunt:

1. Infrastructură și dezvoltare teritorială (transporturi, utilități, urbanism și amenajarea teritoriului, servicii publice, protecția mediului și managementul riscurilor, dezvoltare urbană, dezvoltare rurală)
2. Capital uman (educație, sănătate, servicii sociale, cultură, ocupare)
3. Mediu de afaceri, agricultură, energie și turism

De asemenea, varianta de lucru a strategiei a fost postată spre consultare publică pe site-ul CJ Sălaj. În urma acestor activități, punctele de vedere, observațiile și completările primite de la participanți au fost centralizate, în minute aferente fiecărei întâlniri, și analizate cu atenție, revizuindu-se Strategia în conformitate cu acestea.

Mulțumiri

O contribuţie esenţială la elaborarea şi definitivarea Strategiei de Dezvoltare a Judeţului Sălaj pentru perioada 2015-2020 au avut-o, prin implicarea activă în grupurile de lucru şi întâlnirile organizate în judeţ, transmiterea de informaţii, comentarii şi sugestii reprezentanţilor următoarelor instituţii şi organizaţii, cărora le mulţumim pentru sprijinul acordat:

- Primăria Municipiului Zalău, primăriile oraşelor Şimleu Silvaniei, Jibou şi Cehu Silvaniei, precum şi ale tuturor comunelor din judeţul Sălaj
- Inspectoratul Şcolar Judeţean Sălaj
- Casa Corpului Didactic Sălaj
- Direcţia de Sănătate Publică Sălaj
- Direcţia Judeţeană pentru Cultură şi Patrimoniu Naţional Sălaj
- Agenţia Judeţeană pentru Ocuparea Forţei de Muncă Sălaj
- Inspectoratul Teritorial de Muncă Sălaj
- Casa Judeţeană de Pensii Sălaj
- Agenţia Judeţeană pentru Plăţi şi Inspecţie Socială Sălaj
- Direcţia Judeţeană pentru Sport şi Tineret Sălaj
- Administraţia Financiară a Finanţelor Publice Sălaj
- Direcţia pentru Agricultură Sălaj
- Agenţia Judeţeană de Plăţi şi Intervenţie pentru Agricultură Sălaj
- Oficiul Judeţean pentru Finanţarea Investiţiilor Străine Sălaj
- Agenţia pentru Protecţia Mediului Sălaj
- Sistemul de Gospodărire a Apelor Sălaj
- Garda Naţională de Mediu – Comisariatul Judeţean Sălaj
- Direcţia Sanitară Veterinară şi pentru Siguranţa Alimentelor Sălaj
- Direcţia Judeţeană de Statistică Sălaj
- Oficiul de Cadastru şi Publicitate Imobiliară Sălaj
- Regionala CF Cluj-Napoca
- Spitalul Judeţean de Urgenţă Zalău-Sălaj
- CNIPT Şimleu Silvaniei
- Compania de Apă Someş S.A.
- Agenţia Naţională de Îmbunătăţiri Funciare – Unitatea de Administrare Sălaj
- Secţia Drumuri Naţionale Sălaj
- Instituţia Prefectului Sălaj
- S.C. COMFRIG S.R.L.
- Oficiul de Studii Pedologice şi Agrochimice Sălaj
- FDEE ELECTRICA DISTRIBUŢIE TRANSILVANIA NORD S.A. – Sucursala Zalău
- S.C. OPER LEASING S.R.L.
- Camera de Comerţ şi Industrie Sălaj

- CN TRANSELECTRICA S.A. – Sucursala Cluj
- S.C. TENARIS SILCOTUB S.A.
- Muzeul Județean de Istorie și Artă Zalău
- Inspectoratul pentru Situații de Urgență ”Porolissum” Sălaj
- Institutul de Studii Biologice Jibou
- Universitatea ”Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca – Extensia Universitară Zalău
- S.C. ROMINSERV VALVES IAIFO S.A.
- S.C. WEST CO IMPEX S.R.L.
- Sălăjeanul TV
- S.C. E.ON DISTRIBUȚIE S.A.
- S.C. PODGORIA SILVANIA S.R.L.
- Fundația ”SILOAM”
- Spitalul de Boli Cronice Crasna
- Direcția de Asistență Socială Comunitară Zalău
- Centrul de Cultură și Artă Sălaj
- Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă
- Clubul Sportiv Municipal Zalău
- Spitalul Orășenesc Jibou
- Clubul Sportiv Școlar Zalău
- Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Sălaj
- Biblioteca Județeană „I.S. Bădescu” Sălaj
- Casa Municipală de Cultură Zalău
- Asociația „PRO VITA” Iaz
- Asociația „PRADER WILLI” Zalău
- Episcopia Sălajului
- Asociația „GAL Poarta Transilvaniei”
- Spitalul Orășenesc ” Dr. Ioan Puşcaş” Şimleu Silvaniei
- ADI ”ECODES” Sălaj
- S.C. SALVOSAN CIOBANCA S.R.L. Zalău
- S.C. MEDISERV S.R.L. Zalău
- Centrul Județean de Asistență Psihopedagogică Sălaj
- Paroxia Ortodoxă Şimleu Silvaniei

Apreciem deschiderea și cooperarea reprezentanților Consiliului Județean Sălaj, cu precădere a Președintelui Consiliului Județean – Dl. Tiberiu MARC, a Direcției Managementul Proiectelor și Dezvoltare Regională, care a coordonat elaborarea documentului, a Compartimentului Relații Internaționale, Cooperare și Afaceri Europene, Direcției Tehnică, Structurii Arhitectului Șef, Compartimentului Managementul Spitalului Județean de Urgență Zalău-Sălaj și a Cabinetului Președintelui.